

Bank Pekao

BIERZ ŻYCIE ZA ROGI

POMAGAMY CI DBAĆ O TWOJĄ FIRMĘ

Kredyt inwestycyjny

- finansowanie nieruchomości, maszyn i urządzeń
- dostępny w PLN lub walutach obcych¹ (EUR, USD dla przedsiębiorstw z wpływami² w walutach)
- do 15 lat – maksymalny okres kredytowania dla nieruchomości
- maksymalna kwota do 80% wartości inwestycji
- zabezpieczenie na przedmiocie finansowania

¹ Bank może uzależnić udzielenie Kredytu w walucie obcej od zapewnienia przez Klienta zabezpieczenia transakcji przed ryzykiem kursowym.

² Bank uzależnia przyznanie kredytu od przeprowadzenia analizy kredytowej i oceny zdolności kredytowej wnioskodawcy.

Materiał nie stanowi oferty w rozumieniu Kodeksu cywilnego. www.pekao.com.pl | 801 666 555 (opłata wg cennika operatora)

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 53/57, 00-950 Warszawa, wpisany do rejestru przedsiębiorców w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, KRS: 0000014843, NIP: 526 00 06 841, REGON: 000010205, wysokość kapitału zakładowego i kapitału wpłaconego: 262 470 034 zł.

Raport o sytuacji mikro, małych i średnich firm w roku 2019

Raport został przygotowany przez zespół w składzie:

Adam Antoniak
Katarzyna Bartoszek (PBS Sp. z o.o.)
Korneliusz Bzymek (PBS Sp. z o.o.)
Jolanta Ciskowska
Jagoda Datha (PBS Sp. z o.o.)
Michał Domański
Agnieszka Durlej
Jakub Fulara
Wojciech Głowacki
Jacek Janiuk (Pekao TFI S.A.)
Jakub Kamiński (PBS Sp. z o.o.)
Tomasz Kierzkowski
Maciej Kijo („PEKAO LEASING” Sp. z o.o.)
Paweł Kowalski
Paweł Lewiński
Kamil Łuczowski
Michał Mańczak (Pekao Faktoring Sp. z o.o.)
Agnieszka Michalik (redakcja)
Marcin Mrowiec
Piotr Piękoś
Satia Rozynek (DELab Uniwersytet Warszawski)
Paweł Strzelczyk („PEKAO LEASING” Sp. z o.o.)
dr hab. Katarzyna Śledziewska (DELab Uniwersytet Warszawski)
Bartosz Węsierski („PEKAO LEASING” Sp. z o.o.)
dr hab. Renata Włoch (DELab Uniwersytet Warszawski)
Maciej Wójcik (PBS Sp. z o.o.)
Kamil Zduniuk

© Copyright by Bank Pekao SA

ISSN 2657-9618

Nakład: 2000 egzemplarzy

Raport w polskiej i angielskiej wersji językowej jest dostępny na stronie internetowej Banku Pekao SA:
www.pekao.com.pl/raport-msp

We wszelkich kwestiach związanych z raportem prosimy o kontakt z Jakubem Fularą (Jakub.Fulara@pekao.com.pl)
lub Agnieszką Michalik (Agnieszka.Michalik@pekao.com.pl)

Projekt sfinansowany z grantów Komisji Europejskiej przekazanych Bankowi Pekao SA w ramach programu SME Finance Facility

Warszawa, styczeń 2020

Spis treści

Słowo wstępne	15
I. STRUKTURA RAPORTU.....	17
II. METODOLOGIA BADAŃ	19
Jakub Kamiński, PBS sp. z o.o.	
III. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA.....	23
Adam Antoniak, Kamil Łuczowski, Piotr Piękoś, Kamil Zduniuk, Bank Pekao SA	
1. Streszczenie.....	23
2. Wzrost gospodarczy	24
3. Rynek pracy	27
4. Inflacja	27
5. Kredyty dla przedsiębiorstw	28
6. Kurs walutowy a handel zagraniczny.....	29
7. Deficyt budżetowy i dług publiczny	29
8. Wskaźniki koniunktury.....	31
IV. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH FIRM	33
Tomasz Kierzkowski	
1. Liczba mikro, małych i średnich firm.....	33
2. Zatrudnienie w mikro, małych i średnich firmach.....	43
3. Inwestycje mikro, małych i średnich firm	51
4. Wynik finansowy mikro, małych i średnich firm.....	57
V. WYNIKI BADANIA MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH FIRM W ROKU 2019 – POZIOM OGÓLNOPOLSKI.....	65
Tomasz Kierzkowski	
1. Ogólny wskaźnik koniunktury	67
2. Ocena sytuacji gospodarczej	76
3. Ocena sytuacji finansowej firm.....	91
4. Ocena zatrudnienia w firmach	101
5. Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firm	105
6. Ocena eksportu firm.....	112
7. Ocena innowacyjności firm	117
8. Ocena otoczenia biznesu przez firmy	126
VI. PODSUMOWANIE	141
Tomasz Kierzkowski	
VII. TEMAT SPECJALNY: INWESTYCJE W ROZWÓJ FIRMY	147
1. Inwestycje w rozwój mikro, małych i średnich firm	149
Tomasz Kierzkowski	

2. Portret polskich firm na podstawie analizy segmentacji.....	173
Jakub Kamiński, PBS sp. z o.o.	
3. Inwestycje w makroekonomii.....	192
Adam Antoniak, Bank Pekao SA	
4. Dlaczego w budowaniu Przemysłu 4.0 środki trwałe to nie wszystko?	196
dr hab. Katarzyna Śledziewska, dr hab. Renata Włoch, Satia Rozynek, DELab Uniwersytet Warszawski	
5. Kredyty wspierają inwestycje i rozwój przedsiębiorstw.....	204
Jolanta Ciskowska, Bank Pekao SA	
6. Kierunki rozwoju mikroprzedsiębiorstw	206
Paweł Lewiński, Bank Pekao SA	
7. Finansowanie inwestycji za pomocą leasingu	209
Maciej Kijo, Bartosz Węsierski, Paweł Strzelczyk, „PEKAO LEASING” Sp. z o.o.	
8. Faktoring, jako narzędzie wspierające proces inwestycyjny przedsiębiorstw	215
Michał Mańczak, Pekao Faktoring Sp. z o.o.	
9. Z gwarancją łatwiej o kredyt.....	219
Michał Domański, Bank Pekao SA	
10. Jak pozyskać dotację z funduszy Unii Europejskiej?	226
Wojciech Głowacki, Bank Pekao SA	
11. Ekspansja zagraniczna ukierunkowana na rozwój firmy.....	231
Agnieszka Durlej, Bank Pekao SA	
12. Dlaczego warto postawić na fotowoltaikę?.....	234
Jakub Fulara, Bank Pekao SA	
13. Crowdfunding – nowe możliwości pozyskania kapitału	236
Jakub Fulara, Bank Pekao SA	
14. Pracownicze Plany Kapitałowe.....	238
Jacek Janiuk, Pekao TFI S.A.	
15. Mikro, małe i średnie firmy prowadzące działalność inwestycyjną.....	243
VIII. ANEKS STATYSTYCZNY.....	267
IX. ANEKS STATYSTYCZNY.....	281
X. WYNIKI BADANIA MIKRO I MAŁYCH FIRM W ROKU 2019 – WYNIKI WOJEWÓDZKIE.....	287
■ województwo dolnośląskie.....	289
■ województwo kujawsko-pomorskie.....	311
■ województwo lubelskie.....	333
■ województwo lubuskie.....	355
■ województwo łódzkie.....	377
■ województwo małopolskie	399
■ województwo mazowieckie.....	421
■ województwo opolskie.....	443
■ województwo podkarpackie	465
■ województwo podlaskie	487
■ województwo pomorskie	509
■ województwo śląskie	531
■ województwo świętokrzyskie.....	553
■ województwo warmińsko-mazurskie	575
■ województwo wielkopolskie	597
■ województwo zachodniopomorskie	619

Spis wykresów

WYKRES 1	Tempo wzrostu gospodarczego i jego składowe	25
WYKRES 2	Roczne tempo wzrostu sprzedaży detalicznej w ujęciu realnym oraz indeks koniunktury konsumenckiej GUS opisujący skłonność do dokonywania ważnych zakupów przez gospodarstwa domowe	26
WYKRES 3	Wykorzystanie mocy wytwórczych w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz roczne tempo wzrostu nakładów brutto na środki trwałe.....	26
WYKRES 4	Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu (PPI), wskaźnik inflacji bazowej oraz stopa referencyjna NBP.....	28
WYKRES 5	Dynamika stanu kredytów przedsiębiorstw i gospodarstw domowych (r/r) w ujęciu transakcyjnym (z wyłączeniem zmian z tytułu wyceny portfeli).....	29
WYKRES 6	Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2010–2018 w % PKB (ESA2010) z prognozą rządową na lata 2019–2020	30
WYKRES 7	Wskaźniki koniunktury w budownictwie, przetwórstwie przemysłowym i handlu	30
WYKRES 8	Liczba mikrofirm zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002–2018	34
WYKRES 9	Liczba małych firm zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002–2018.....	34
WYKRES 10	Liczba średnich i dużych firm zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002–2018	35
WYKRES 11	Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON oraz podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2003–2018.....	35
WYKRES 12	Liczba aktywnych mikrofirm w latach 2003–2017	36
WYKRES 13	Liczba aktywnych małych, średnich i dużych firm w latach 2003–2017	36
WYKRES 14	Liczba aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców w latach 2003–2017.....	40
WYKRES 15	Liczba aktywnych mikro i małych firm według lat prowadzenia działalności w roku 2017....	41
WYKRES 16	Liczba aktywnych średnich firm według lat prowadzenia działalności w roku 2017	41
WYKRES 17	Liczba pracujących w przedsiębiorstwach aktywnych	45
WYKRES 18	Liczba pracujących w aktywnych przedsiębiorstwach w latach 2003–2017	45
WYKRES 19	Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców w latach 2003–2017	48
WYKRES 20	Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach według lat prowadzenia działalności w roku 2017	49
WYKRES 21	Nakłady inwestycyjne w aktywnych przedsiębiorstwach w roku 2017	51
WYKRES 22	Wartość brutto środków trwałych w aktywnych przedsiębiorstwach w roku 2017	56
WYKRES 23	Stopień zużycia środków trwałych w roku 2017.....	56
WYKRES 24	Przychody, koszty i zysk brutto aktywnych przedsiębiorstw w roku 2017	57
WYKRES 25	Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm w latach 2010–2019	68
WYKRES 26	Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm a wzrost PKB w latach 2010–2020.....	69

WYKRES 27	Porównanie indeksów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm w roku 2018 i 2019	71
WYKRES 28	Średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	74
WYKRES 29	Porównanie indeksów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Średnich Firm w roku 2018 i 2019	76
WYKRES 30	Ocena sytuacji gospodarczej w latach 2010–2019	76
WYKRES 31	Ocena sytuacji gospodarczej w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	79
WYKRES 32	Ocena sytuacji branży w latach 2010–2019	80
WYKRES 33	Ocena sytuacji w poszczególnych branżach w latach 2010–2019	82
WYKRES 34	Ocena sytuacji branży produkcyjnej w latach 2010–2019	83
WYKRES 35	Ocena sytuacji branży usługowej w latach 2010–2019	84
WYKRES 36	Ocena sytuacji branży handlowej w latach 2010–2019	85
WYKRES 37	Ocena sytuacji branży budowlanej w latach 2010–2019	86
WYKRES 38	Średnia ocena sytuacji branży w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	87
WYKRES 39	Ocena sytuacji firmy w latach 2010–2019	88
WYKRES 40	Średnia ocena sytuacji firmy w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	89
WYKRES 41	Ocena przychodów firmy w latach 2010–2019	92
WYKRES 42	Średnia ocena przychodów firmy w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	92
WYKRES 43	Ocena wyniku finansowego firmy w latach 2010–2019	95
WYKRES 44	Ocena przychodów oraz ocena wyniku finansowego w latach 2010–2019	95
WYKRES 45	Średnia ocena wyniku finansowego firmy w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	96
WYKRES 46	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w latach 2010–2019	99
WYKRES 47	Średnia ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	99
WYKRES 48	Ocena zatrudnienia w firmie w latach 2010–2019	102
WYKRES 49	Średnia ocena zatrudnienia w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	102
WYKRES 50	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w latach 2010–2019	105
WYKRES 51	Średnia ocena dostępności zewnętrznego finansowania w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym	106
WYKRES 52	Odsetek firm korzystających ze środków zewnętrznych w okresie ostatnich 12 miesięcy w latach 2010–2019	109
WYKRES 53	Źródła finansowania firmy według województw i branż	110
WYKRES 54	Źródła finansowania firmy według wielkości firmy	110
WYKRES 55	Przyczyny finansowania działalności bieżącej firmy wyłącznie ze środków własnych według województw i branż	111
WYKRES 56	Przyczyny finansowania działalności bieżącej firmy wyłącznie ze środków własnych według wielkości firmy	112
WYKRES 57	Odsetek firm prowadzących działalność eksportową w latach 2010–2019 w porównaniu z firmami działającymi do 3 lat	113

WYKRES 58	Odsetek eksportujących mikro i małych firm w latach 2010–2019 według branż.....	114
WYKRES 59	Odsetek eksportujących firm w latach 2010–2019 według wielkości firmy.....	115
WYKRES 60	Ocena przychodów z eksportu mikro i małych firm w latach 2010–2019	115
WYKRES 61	Ocena przychodów firmy w ostatnich 12 miesiącach oraz ocena przychodów z eksportu w ostatnich 12 miesiącach w latach 2010–2019.....	116
WYKRES 62	Odsetek mikro i małych firm wdrażających w ciągu ostatnich 12 miesięcy innowacje produktowe.....	118
WYKRES 63	Firmy wdrażające innowację produktową według województw oraz branż.....	119
WYKRES 64	Firmy wdrażające innowację produktową według wielkości firmy.....	119
WYKRES 65	Odsetek mikro i małych firm wdrażających w ciągu ostatnich 12 miesięcy innowacje procesowe.....	120
WYKRES 66	Firmy wdrażające innowację procesową według województw i branż	121
WYKRES 67	Firmy wdrażające innowację procesową według wielkości firm.....	121
WYKRES 68	Wysokość wydatków na innowacje w ostatnich 12 miesiącach według województw i branż	123
WYKRES 69	Wysokość wydatków na innowacje w ostatnich 12 miesiącach według wielkości firm.....	123
WYKRES 70	Wysokość wydatków na innowacje w kolejnych 12 miesiącach według województw i branż	123
WYKRES 71	Wysokość wydatków na innowacje w kolejnych 12 miesiącach według wielkości firm.....	123
WYKRES 72	Źródła finansowania innowacji w ostatnich 12 miesiącach według województw i branż... ..	124
WYKRES 73	Źródła finansowania innowacji w ostatnich 12 miesiącach według wielkości firm.....	125
WYKRES 74	Źródła finansowania innowacji w kolejnych 12 miesiącach według województw i branż ..	125
WYKRES 75	Źródła finansowania innowacji w kolejnych 12 miesiącach według wielkości firmy.....	126
WYKRES 76	Przynależność do organizacji biznesowych według województw i branż	132
WYKRES 77	Przynależność do organizacji biznesowych według wielkości firm.....	133
WYKRES 78	Korzystanie z usług firm zewnętrznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej według województw i branż.....	135
WYKRES 79	Korzystanie z usług firm zewnętrznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej według wielkości firm	135
WYKRES 80	Średnia wartość barier rozwoju w latach 2012–2019 dla wszystkich badanych mikro i małych firm oraz dla firm działających krócej niż 3 lata	138
WYKRES 81	Bariera rozwoju mikro i małych firm	139
WYKRES 82	Odsetek firm ponoszących wydatki inwestycyjne w okresie ostatnich 12 miesięcy w latach 2010–2019.....	150
WYKRES 83	Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych w okresie ostatnich 12 miesięcy w podziale na branże	151
WYKRES 84	Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych w okresie ostatnich 12 miesięcy w podziale na wielkość firmy	152
WYKRES 85	Firmy aktywne inwestycyjnie według województw, branż oraz wielkości firmy	152
WYKRES 86	Odsetek przedsiębiorstw, które wdrożyły innowacje produktowe lub procesowe i ponosiły wydatki inwestycyjne.....	153
WYKRES 87	Główne przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych w okresie ostatnich 12 miesięcy według wielkości firmy	154
WYKRES 88	Wpływ czynników popytowych na podejmowanie decyzji inwestycyjnych	156
WYKRES 89	Wpływ czynników finansowych na podejmowanie decyzji inwestycyjnych	156
WYKRES 90	Wpływ czynników technicznych na podejmowanie decyzji inwestycyjnych.....	156
WYKRES 91	Czynniki zewnętrzne wpływające na decyzje inwestycyjne	157

WYKRES 92	Czynniki wewnętrzne wpływające na decyzje inwestycyjne	157
WYKRES 93	Przyczyny nieponoszenia przez firmy wydatków inwestycyjnych w podziale na wielkość przedsiębiorstwa	158
WYKRES 94	Przedmiot wydatków inwestycyjnych w ostatnich 12 miesiącach w podziale na branże...	159
WYKRES 95	Przedmiot wydatków inwestycyjnych w ostatnich 12 miesiącach w podziale na wielkość firmy	160
WYKRES 96	Potrzeby inwestycyjne w firmach w podziale na wielkość firmy.....	161
WYKRES 97	Wpływ inwestycji w nowoczesne technologie na wzrost konkurencyjności firmy.....	162
WYKRES 98	Rozkład odpowiedzi na pytanie „Inwestycje w nowe technologie to dla mojej firmy...”	164
WYKRES 99	Skłonność do inwestowania w nowoczesne rozwiązania cyfrowe, które ze względu na koszt zakupu nie są aktualnie możliwe do zrealizowania.....	165
WYKRES 100	Technologie cyfrowe, które przedsiębiorcy chcieliby wdrożyć w swoich firmach według wielkości firmy i branży	166
WYKRES 101	Wysokość wydatków inwestycyjnych w ostatnich 12 miesiącach w podziale na branże i wielkość firmy	166
WYKRES 102	Wysokość wydatków inwestycyjnych w kolejnych 12 miesiącach w podziale na wielkość firmy	167
WYKRES 103	Źródła finansowania inwestycji w ostatnich 12 miesiącach według wielkości firm.....	169
WYKRES 104	Źródła finansowania inwestycji w ostatnich 12 miesiącach według branż.....	169
WYKRES 105	Źródła finansowania inwestycji w kolejnych 12 miesiącach według wielkości firmy.....	169
WYKRES 106	Rodzaj projektów inwestycyjnych według branż oraz wielkości firmy.....	170
WYKRES 107	Wpływ inwestycji zrealizowanych w okresie ostatnich 12 miesięcy na zatrudnienie.....	171
WYKRES 108	Struktura segmentów w próbie badawczej.....	175
WYKRES 109	Struktura wielkości firm w segmentach	176
WYKRES 110	Struktura branż w segmentach	176
WYKRES 111	Zasięg działalności firm w poszczególnych segmentach.....	177
WYKRES 112	Charakterystyka wieku firm w segmentach.....	177
WYKRES 113	Kształt i wielkość potencjału inwestycyjnego w segmentach	178
WYKRES 114	Ważność aspektu: wymiana środków trwałych.....	178
WYKRES 115	Ważność aspektu: poprawa efektywności	179
WYKRES 116	Wielkość środków przeznaczonych na działalność inwestycyjną w ciągu ostatnich 12 miesięcy	179
WYKRES 117	Wprowadzenie na rynek nowych/ulepszonych produktów w ciągu ostatnich 12 miesięcy	180
WYKRES 118	Przedmioty inwestycji w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów.....	180
WYKRES 119	Przedmioty inwestycji w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów	181
WYKRES 120	Źródła finansowania inwestycji w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów	182
WYKRES 121	Źródła finansowania inwestycji w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów	182
WYKRES 122	Główne przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych w firmach w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów	183
WYKRES 123	Główne przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych w firmach w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów.....	183
WYKRES 124	Stosunek do inwestycji w firmach w podziale na segmenty.....	184
WYKRES 125	Charakter prowadzonych inwestycji w firmach w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów	185
WYKRES 126	Charakter prowadzonych inwestycji w firmach w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów	185

WYKRES 127	Wpływ inwestycji na zatrudnienie i liczbę osób w firmie w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów.....	186
WYKRES 128	Postrzeganie inwestycji w nowoczesne technologie jako determinanta wzrostu konkurencyjności firmy według segmentów	186
WYKRES 129	Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach: czynniki popytowe według segmentów.....	187
WYKRES 130	Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach: czynniki finansowe według segmentów.....	187
WYKRES 131	Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach: czynniki finansowe według segmentów.....	187
WYKRES 132	Chęć firm do zainwestowania w rozwiązania cyfrowe, które nie są możliwe do zrealizowania, ze względu na wysoki koszt zakupu według segmentów.....	188
WYKRES 133	Rodzaj systemu, z którego chciałby skorzystać firmy, ale ze względu na koszt zakupu technologii inwestycja nie jest aktualnie możliwa do zrealizowania.....	188
WYKRES 134	Źródła wzrostu gospodarczego w Polsce	192
WYKRES 135	Stopa inwestycji w 2018 roku.....	192
WYKRES 136	Struktura podmiotowa inwestycji	193
WYKRES 137	Struktura przedmiotowa inwestycji.....	193
WYKRES 138	Powody braku finansowania zewnętrznego	193
WYKRES 139	Znaczenie przemysłu w krajach UE.....	194
WYKRES 140	Podaż robotów przemysłowych w EŚW	194
WYKRES 141	Liczba zlikwidowanych firm w Polsce według lat.....	206
WYKRES 142	Zaangażowanie z tytułu kredytów inwestycyjnych i leasingu.....	211
WYKRES 143	Kredyty inwestycyjne udzielone firmom przez banki.....	211
WYKRES 144	Całkowita wartość aktywnego portfela branży leasingowej	211
WYKRES 145	Struktura aktywów finansowanych leasingiem	212

Spis tabel

TABELA 1	Struktura próby	21
TABELA 2	Liczba firm zarejestrowanych w rejestrze REGON w roku 2018	34
TABELA 3	Liczba firm aktywnych w roku 2017	35
TABELA 4	Liczba aktywnych mikro, małych i średnich firm w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności	42
TABELA 5	Liczba firm aktywnych w Unii Europejskiej w roku 2017.....	44
TABELA 6	Liczba pracujących w aktywnych mikro, małych i średnich firmach w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności.....	50
TABELA 7	Liczba zatrudnionych osób w przedsiębiorstwach w Unii Europejskiej w roku 2017	52
TABELA 8	Nakłady inwestycyjne w aktywnych mikro, małych i średnich firm w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności.....	53
TABELA 9	Przychody w aktywnych mikro, małych i średnich firmach w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności.....	58
TABELA 10	Przychody netto z działalności przedsiębiorstw w Unii Europejskiej w roku 2017.....	62
TABELA 11	Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm według branży, okresu funkcjonowania, obszaru działania i lokalizacji.....	73
TABELA 12	Ogólny Wskaźnik Koniunktury według wielkości firmy i zatrudnienia.....	75
TABELA 13	Ocena sytuacji gospodarczej według branży	78
TABELA 14	Ocena sytuacji gospodarczej według wielkości firmy	79
TABELA 15	Ocena sytuacji branży według branży.....	81
TABELA 16	Ocena sytuacji branży według wielkości firmy.....	87
TABELA 17	Ocena sytuacji firmy według branży.....	91
TABELA 18	Ocena sytuacji firmy według wielkości firmy.....	91
TABELA 19	Ocena przychodów firmy według branży	94
TABELA 20	Ocena przychodów firmy według wielkości firmy	94
TABELA 21	Ocena wyniku finansowego firmy według branży	97
TABELA 22	Ocena wyniku finansowego firmy według wielkości firmy	98
TABELA 23	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi według branży.....	101
TABELA 24	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi według wielkości firmy	101
TABELA 25	Ocena zatrudnienia w firmie według branży.....	104
TABELA 26	Ocena zatrudnienia w firmie według wielkości firmy.....	104
TABELA 27	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy według branży	107
TABELA 28	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy według wielkości firmy	108
TABELA 29	Ocena przychodów z eksportu według branży	116
TABELA 30	Ocena przychodów z eksportu według wielkości firmy.....	117
TABELA 31	Ocena jakości usług świadczonych przez lokalną administrację według branży.....	128

TABELA 32	Ocena jakości usług świadczonych przez lokalną administrację według wielkości firmy..	128
TABELA 33	Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej według branży.....	130
TABELA 34	Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej według wielkości firmy.....	130
TABELA 35	Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów według branży.....	131
TABELA 36	Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów według wielkości firmy.....	132
TABELA 37	Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej według branży.....	134
TABELA 38	Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej według wielkości firmy.....	134
TABELA 39	Usługi świadczone przez firmy zewnętrzne w podziale na województwa i branże.....	136
TABELA 40	Usługi świadczone przez firmy zewnętrzne w podziale na wielkość firm.....	136
TABELA 41	Różnica pomiędzy potrzebami inwestycyjnymi w firmach a wydatkami inwestycyjnymi w ostatnich 12 miesiącach w podziale na poszczególne typy inwestycji, branże oraz wielkość firm..	162
TABELA 42	Przykładowy proces agregacji danych w czasie tworzenia zmiennej „Potencjał Inwestycyjny”	174
TABELA 43	Porównanie leasingu i kredytu.....	210
TABELA 44	Leasing operacyjny a leasing finansowy.....	213
TABELA 45	Gwarancje <i>de minimis</i> – zasady i korzyści dla firm.....	220
TABELA 46	Gwarancje Biznesmax – zasady i korzyści dla firm.....	222
TABELA 47	Gwarancje PO PC – zasady i korzyści dla firm.....	223
TABELA 48	Gwarancje COSME – parametry produktów.....	225
TABELA 49	Etapy przystępowania firm do PPK.....	239
TABELA 50	Ogólny Wskaźnik Koniunktury w ostatnich 12 miesiącach.....	268
TABELA 51	Ogólny Wskaźnik Koniunktury w przyszłych 12 miesiącach.....	268
TABELA 52	Ocena sytuacji polskiej gospodarki w ostatnich 12 miesiącach.....	269
TABELA 53	Ocena sytuacji polskiej gospodarki w najbliższych 12 miesiącach.....	269
TABELA 54	Ocena sytuacji w branży w ostatnich 12 miesiącach.....	270
TABELA 55	Ocena sytuacji w branży w najbliższych 12 miesiącach.....	270
TABELA 56	Ocena sytuacji firmy w ostatnich 12 miesiącach.....	271
TABELA 57	Ocena sytuacji firmy w najbliższych 12 miesiącach.....	271
TABELA 58	Ocena przychodów w ostatnich 12 miesiącach.....	272
TABELA 59	Ocena przychodów w najbliższych 12 miesiącach.....	272
TABELA 60	Ocena wyniku finansowego w ostatnich 12 miesiącach.....	273
TABELA 61	Ocena wyniku finansowego w najbliższych 12 miesiącach.....	273
TABELA 62	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w ostatnich 12 miesiącach.....	274
TABELA 63	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w najbliższych 12 miesiącach.....	274
TABELA 64	Ocena zatrudnienia w ostatnich 12 miesiącach.....	275
TABELA 65	Ocena zatrudnienia w najbliższych 12 miesiącach.....	275
TABELA 66	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w ostatnich 12 miesiącach.....	276
TABELA 67	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w najbliższych 12 miesiącach.....	276
TABELA 68	Ocena przychodów z eksportu w ostatnich 12 miesiącach.....	277
TABELA 69	Ocena przychodów z eksportu w najbliższych 12 miesiącach.....	277
TABELA 70	Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację.....	278
TABELA 71	Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów...	278
TABELA 72	Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej.....	279
TABELA 73	Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej.....	279

Spis map i schematów

MAPA 1	Liczba aktywnych mikrofirm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych mikrofirm w roku 2017 według województw	37
MAPA 2	Liczba aktywnych małych firm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych małych firm w roku 2017 według województw	38
MAPA 3	Liczba aktywnych średnich firm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych średnich firm w roku 2017 według województw.....	38
MAPA 4	Liczba aktywnych mikro, małych oraz średnich firm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych MŚP w roku 2017 według województw	39
MAPA 5	Liczba aktywnych mikro i małych firm w roku 2017 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według województw	40
MAPA 6	Liczba pracujących w aktywnych mikrofirmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie pracujących w mikrofirmach według województw w roku 2017	46
MAPA 7	Liczba pracujących w aktywnych małych firmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie pracujących w małych firmach według województw w roku 2017	46
MAPA 8	Liczba pracujących w aktywnych średnich firmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie pracujących w średnich firmach według województw w roku 2017	47
MAPA 9	Liczba pracujących w aktywnych mikro, małych i średnich firmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie średnich firm według województw w roku 2017	48
MAPA 10	Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach w roku 2017 na 1000 mieszkańców według województw.....	49
MAPA 11	Średnie nakłady inwestycyjne w mikrofirmach w roku 2017 według województw	54
MAPA 12	Średnie nakłady inwestycyjne w małych firmach w roku 2017 według województw.....	54
MAPA 13	Średnie nakłady inwestycyjne w średnich firmach w roku 2017 według województw	55
MAPA 14	Średnie przychody w mikrofirmach w roku 2017 według województw	59
MAPA 15	Średnie przychody w małych firmach w roku 2017 według województw	60
MAPA 16	Średnie przychody w średnich firmach w roku 2017 według województw.....	60
MAPA 17	Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego w roku 2017 według województw.....	61
MAPA 18	Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm	72
MAPA 19	Ocena sytuacji gospodarczej według województw.....	77
MAPA 20	Ocena sytuacji branży	81
MAPA 21	Ocena sytuacji firmy	90
MAPA 22	Ocena przychodów firmy	93
MAPA 23	Ocena wyniku finansowego firmy	97
MAPA 24	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi.....	100
MAPA 25	Ocena zatrudnienia w firmie.....	103

MAPA 26	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania	107
MAPA 27	Odsetek eksportujących mikro i małych firm według województw	113
MAPA 28	Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację	127
MAPA 29	Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej	129
MAPA 30	Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów	131
MAPA 31	Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej	133
MAPA 32	Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych w okresie ostatnich 12 miesięcy w podziale na województwa	151
SCHEMAT 1	Historia rewolucji przemysłowych	196
SCHEMAT 2	Trzy obszary Przemysłu 4.0	197
SCHEMAT 3	Obszar technologiczny (odsetek małych i średnich przedsiębiorstw)	198
SCHEMAT 4	Obszar procesowy (odsetek małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce)	199
SCHEMAT 5	Kompetencje przyszłości	200
SCHEMAT 6	Ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wśród pracowników	201
SCHEMAT 7	Szkolenia organizowane przez przedsiębiorstwa	202
SCHEMAT 8	Transakcja faktoringowa	216
SCHEMAT 9	Gwarancje <i>de minimis</i> – schemat działania	220
SCHEMAT 10	Gwarancje Biznesmax – schemat działania	221
SCHEMAT 11	Gwarancje PO PC – schemat działania	223
SCHEMAT 12	Gwarancje COSME – schemat działania	224
SCHEMAT 13	Źródła wpłat do PPK	240
SCHEMAT 14	Obowiązki pracodawcy w PPK	241

Słowo wstępne

W tym roku mamy przyjemność zaprezentować **dziesiątą, jubileuszową edycję „Raportu o sytuacji mikro, małych i średnich firm w Polsce”**, przygotowanego przez Bank Pekao S.A.

Podobnie jak w edycji poprzedniej, tak i teraz zdecydowaliśmy się na rozszerzenie raportu o przedsiębiorstwa średnie. Dzięki temu raport Banku Pekao S.A. prezentuje pełen obraz dynamicznie rozwijającego się sektora MŚP w Polsce. Dziesięć lat badań nad sektorem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw pozwala nam z pełnym przekonaniem powiedzieć, że znaczenie tych firm dla gospodarki z roku na rok wzrasta. Celem prezentowanego przez nas raportu jest poznanie potrzeb przedsiębiorstw tego sektora. Dzięki pogłębionej analizie Bank Pekao jest w stanie jeszcze lepiej odpowiadać na oczekiwania takich firm. Tym samym możemy w pozytywny sposób wpływać na gospodarkę naszego kraju. To bowiem właśnie około 2 mln mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w dużym stopniu odpowiada za wzrost gospodarczy Polski, tworząc ponad połowę polskiego PKB oraz dając dwie trzecie miejsc pracy.

W tegorocznym badaniu udział wzięło nieomal **7,5 tysiąca przedsiębiorstw**, w tym około sześć tysięcy mikro, około 900 małych oraz około 500 średnich firm. Firmy oceniały swoje zadowolenie w kilkunastu kategoriach, takich jak wynik finansowy, zatrudnienie czy dostępność źródeł zewnętrznego finansowania.

Na podstawie wyników w poszczególnych obszarach obliczony został Ogólny Wskaźnik Koniunktury. Dzięki ankiecie przeprowadzonej na szerokiej, reprezentatywnej grupie firm okazało się, że nastroje przedsiębiorców sektora MŚP są niezwykle optymistyczne,

Marek Lusztyn

Prezes
Zarządu Banku

Magdalena Zmitrowicz

Wiceprezes
Zarządu Banku
Pion Małych i Średnich
Przedsiębiorstw

Marek Tomczuk

Wiceprezes
Zarządu Banku
Pion Bankowości
Detalicznej

a **Ogólny Wskaźnik Koniunktury jeszcze nigdy nie był tak wysoki**. Tak pozytywny wynik to zasługa przede wszystkim mikroprzedsiębiorstw oraz firm średnich, które bardzo dobrze oceniły zarówno ostatnie 12 miesięcy, jak również przewidywaną sytuację w okresie kolejnego roku.

Tematem specjalnym tegorocznej edycji raportu są inwestycje. Jak wynika z przeprowadzonego badania, w projekty inwestycyjne angażuje się 52% mikro, małych i średnich firm. Inwestycje są więc wyznacznikiem wzrostu firmy. To dzięki nim przedsiębiorstwa mają szansę się rozwijać i dopasowywać swoją ofertę do potrzeb zmieniającego się rynku. Chęć inwestowania nie zawsze jednak idzie z parze z wiedzą na temat zewnętrznych źródeł finansowania i otwartością na skorzystanie z możliwości, które są oferowane w tym zakresie. A takie zewnętrzne finansowanie, choćby prosty kredyt bankowy, gwarancje czy poręczenia, mogą być szczególnie istotne w przypadku tych mniejszych,

często rodzinnych firm. Mimo dynamicznego wzrostu, innowacyjnego podejścia i zaawansowania technologicznego takie firmy są słabsze kapitałowo od większych czy międzynarodowych konkurentów.

Z punktu widzenia Banku Pekao wiedza zdobyta dzięki opracowaniu tego raportu jest nieoceniona. Pozwala nam lepiej **dostosować ofertę do zmieniających się potrzeb klientów** z sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Wspierając takie firmy mamy też bezpośredni wpływ na kształtowanie rynku i jego rozwój.

Kładąc w tegorocznym raporcie nacisk na zbadanie inwestycji firm z sektora MŚP zwracamy też uwagę na charakterystykę tych inwestycji. Bierzemy pod uwagę jak często firmy inwestują w **innowacje**, co jest koniecznością by skutecznie konkurować w coraz bardziej cyfrowym świecie.

Mamy obecnie do czynienia z transformacją niemal wszystkich obszarów gospodarki, co muszą uwzględnić w swoich planach firmy sektora MŚP, w tym również

mikrofirmy. Inwestycje w automatyzację procesów, czy szeroko rozumiane nowe technologie, już niebawem nie tylko będą szansą na rozwój i zwiększenie przychodów firmy, ale koniecznością, aby firma była zauważalna na rynku i mogła skutecznie konkurować. Jako jeden z największych i najnowocześniejszych banków w Polsce poprzez ten raport i rozmowę z przedsiębiorcami, chcemy mieć swój czynny udział w ekspansji polskich przedsiębiorstw.

Badanie jest również elementem społecznej odpowiedzialności biznesu Banku Pekao. Na łamach raportu gościmy artykuły wielu naszych partnerów, którzy oferują wsparcie oraz niezliczone pokłady wiedzy merytorycznej niezbędnej w prowadzeniu i rozwoju działalności firm. Położyliśmy nacisk na to, aby publikacja miała przede wszystkim wymiar praktyczny. Mamy nadzieję, że znajdą w niej Państwo konkretne informacje o tym, jak i w co inwestować, aby wzmocnić swoją pozycję rynkową.

Życzymy owocnej lektury!

Struktura raportu

Tegoroczny Raport składa się z dziesięciu rozdziałów. Poniżej znajdują Państwo krótką charakterystykę poszczególnych części.

ROZDZIAŁ II

Metodologia badań – rozdział opisujący metodologię badań prowadzonych wśród właścicieli mikro, małych i średnich firm.

ROZDZIAŁ III

Ogólna sytuacja gospodarcza – rozdział prezentujący najważniejsze, istotne z punktu widzenia mikro, małych i średnich firm, dane makroekonomiczne wraz z prognozami na najbliższe miesiące.

ROZDZIAŁ IV

Ogólna sytuacja gospodarcza mikro, małych i średnich firm – rozdział prezentujący najważniejsze dane statystyczne dotyczące przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem mikro, małych i średnich firm.

ROZDZIAŁ V

Wyniki badania mikro, małych i średnich firm w roku 2019 – poziom ogólnopolski – rozdział zawierający wyniki badań właścicieli mikro, małych i średnich firm, prowadzonych w formie wywiadów telefonicznych. Wyniki badania są prezentowane w formie graficznej (mapy i wykresy) oraz opisowej na poziomie krajowym i wojewódzkim, w podziale na branże (przemysł, budownictwo, handel, usługi), według wielkości firm (mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa) oraz okresu funkcjonowania na rynku.

ROZDZIAŁ VI

Podsumowanie – streszczenie najważniejszych wyników badania.

ROZDZIAŁ VII

Inwestycje mikro, małych i średnich firm w rozwój – rozdział składający się z artykułów przygotowanych przez ekspertów Banku oraz partnerów zewnętrznych, które dotyczą inwestycji firm sektora MŚP, pośrednio lub bezpośrednio wpływających na ich rozwój. W rozdziale tym zaprezentowane są także przedsiębiorstwa – klienci Banku Pekao SA, którzy stale rozwijają się poprzez inwestycje.

ROZDZIAŁ VIII

Aneks statystyczny – zestawienie wskaźników koniunktury według wielkości przedsiębiorstw, regionu oraz branży – prezentacja wybranych wskaźników koniunktury w poszczególnych województwach – ogólnie i w podziale na mikro i małe przedsiębiorstwa oraz branże (produkcja, usługi, handel, budownictwo).

ROZDZIAŁ IX

Aneks statystyczny – wybrane dane społeczno-gospodarcze – rozdział zawiera zestawienie najważniejszych danych statystycznych dotyczących przedsiębiorstw, przedstawionych na poziomie ogólnopolskim i wojewódzkim.

ROZDZIAŁ X

Wyniki badania mikro i małych firm w roku 2019 – poziom wojewódzki – rozdział zawierający wyniki tegorocznego badania, które są prezentowane w formie graficznej (mapy i wykresy) na poziomie 73 grup powiatów w każdym z 16 województw. Dla każdego z podregionów przedstawione są również najważniejsze dane statystyczne związane z przedsiębiorczością.

Metodologia badań

Celem badania było poznanie opinii właścicieli mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na temat istotnych obszarów funkcjonowania przedsiębiorstw. Wykonawcą badania, podobnie jak w dziewięciu poprzednich latach, była agencja badawcza PBS sp. z o.o.

Narzędziem badawczym był ustrukturyzowany kwestionariusz wywiadu. Zawierał on wystandaryzowane pytania dotyczące określonego problemu lub zagadnienia, uporządkowane w odpowiedniej kolejności i pogrupowane w bloki tematyczne. Kwestionariusz przygotowany został przez Bank Pekao SA i składał się z 72 pytań.

Co roku Respondenci wypowiadają się na temat:

- o oceny sytuacji gospodarczej,
- o sytuacji finansowej,
- o zatrudnienia,
- o dostępności zewnętrznego finansowania,
- o inwestycji,
- o eksportu,
- o innowacyjności,
- o otoczenia biznesu.

Co roku poruszany jest też temat dodatkowy. W tym roku jest to blok pytań dotyczący działalności inwestycyjnej.

W większości przypadków respondenci byli pytani o ocenę ostatnich 12 miesięcy (np. „Czy sytuacja Pani/Pana firmy jest obecnie dużo lepsza/lepsza/

taka sama/gorsza/dużo gorsza jak roku temu?”) oraz ocenę perspektyw rozwoju w ciągu najbliższych 12 miesięcy (np. „Czy sytuacja Pani/Pana firmy będzie w ciągu najbliższych 12 miesięcy dużo lepsza/lepsza/taka sama/gorsza/dużo gorsza niż obecnie?”).

Wśród badanych przedsiębiorstw wyróżniono:

- o mikrofirmy – przedsiębiorstwa, w których pracuje maksymalnie dziewięć osób,
- o małe firmy – przedsiębiorstwa, w których zatrudnia się od 10 do 49 pracowników,
- o średnie firmy – przedsiębiorstwa, w których pracuje od 50 do 249 pracowników.

Badanie opinii właścicieli mikro, małych i średnich przedsiębiorstw zrealizowane zostało w formie wywiadów telefonicznych przeprowadzanych ze studia telefonicznego PBS w Sopocie. Łącznie zrealizowano 7 418 wywiadów, z czego 6 009 wywiadów z właścicielami mikrofirm, 907 wywiadów z właścicielami małych firm i 502 z osobami, które reprezentowały średnie firmy. Badanie zostało przeprowadzone w dniach od 2 września do 25 października 2019 roku.

W badaniu zastosowano schemat losowania warstwowego nieproporcjonalnego*. Wybrana metodologia

* W każdej warstwie geograficznej liczba wywiadów podzielona została nieproporcjonalnie pomiędzy warstwy określone przez wielkość zatrudnienia oraz branżę.

Jakub Kamiński
PBS sp. z o.o.

badawcza pozwoliła uzyskać reprezentatywne wyniki badania dla przedsiębiorstw, w których pracuje nie więcej niż 249 osób. Schemat ten umożliwił porównywanie wyników na poziomie grup powiatów (podregiony GUS).

Warstwy zdefiniowane zostały przez następujące zmienne warstwujące:

- ▮ zmienna geograficzna: podregion (72 podregionów NUTS 3),
- ▮ kategoria wielkości zatrudnienia (0–9, 10–49, 50–249 – firmy mikro, małe i średnie),
- ▮ branża (grupy PKD: budownictwo, produkcja, usługi, handel).

Dla każdego z elementów zmiennej geograficznej zrealizowano średnio 96 jednostek na każdy podregion (łącznie $n = 7418$).

Na poziomie ufności 0,95 * maksymalny błąd statystyczny dla wartości procentowych wynosi:

- ▮ cały kraj – nie więcej niż $\pm 1,8$ pkt %,
- ▮ na poziomie województwa – około ± 5 pkt %,
- ▮ w podregionie – około ± 10 pkt %.

Na poziomie ufności 0,95 maksymalny błąd statystyczny dla wartości indeksów wynosi:

- ▮ cały kraj – nie więcej niż $\pm 0,5$ pkt,
- ▮ na poziomie województwa – około ± 2 pkt,
- ▮ w podregionie – około ± 4 pkt

* Oznacza to 95% prawdopodobieństwo, że wynik pomiaru zawiera się \pm w granicy błędów statystycznego.

W każdej warstwie geograficznej liczba wywiadów podzielona została nieproporcjonalnie pomiędzy warstwy określone przez wielkość zatrudnienia oraz branżę. Zastosowanie schematu nieproporcjonalnego miało na celu takie skonstruowanie próby, by oprócz wnioskowania na poziomie zmiennej geograficznej (województwa lub podregionu), możliwe było również porównywanie wyników na poziomie czterech głównych branż działalności:

- ▮ produkcja,
- ▮ usługi,
- ▮ handel,
- ▮ budownictwo.

Losowanie jednostek odbyło się niezależnie w każdej warstwie, z wykorzystaniem schematu prostego ** z jednakowym prawdopodobieństwem wyboru.

Operat doboru stanowiła komercyjna baza danych, zawierająca informacje geograficzne, administracyjne, teleadresowe, branżę działalności oraz wielkość zatrudnienia.

Za względu na nieproporcjonalny schemat doboru, przed analizą danych struktura próby została dopasowana do struktury populacji. Zastosowano wagę analityczną uwzględniającą:

- ▮ podregion GUS,
- ▮ grupę zatrudnienia,
- ▮ branżę działalności.

W pierwszym etapie ważenia na podstawie danych z rejestru REGON określona została struktura populacji ze względu na wspomniane wyżej zmienne. W kolejnym kroku struktura próby została skorygowana, by odzwierciedlała strukturę populacji. Po zastosowaniu wagi możliwe jest wnioskowanie na poziomie całego kraju.

** Każdy element z operatu losowania ma jednakową szansę znalezienia się w próbie.

TABELA 1

Struktura próby

		Liczba wywiadów	Ważony	Nieważony
Firma	mikro	6009	96,3%	81,0%
	małe	907	3,2%	12,2%
	średnie	502	0,6%	6,8%
	RAZEM	7418	100,0%	100,0%
Branża	Produkcja	863	13,6%	11,6%
	Usługi	4624	43,7%	62,3%
	Handel	1103	30,4%	14,9%
	Budownictwo	828	12,4%	11,2%
	RAZEM	7418	100,0%	100,0%
Województwo	Dolnośląskie	559	8,8%	7,5%
	Kujawsko-pomorskie	385	5,2%	5,2%
	Lubelskie	441	3,8%	5,9%
	Lubuskie	178	2,8%	2,4%
	Łódzkie	521	7,0%	7,0%
	Małopolskie	596	8,3%	8,0%
	Mazowieckie	851	17,1%	11,5%
	Opolskie	236	2,3%	3,2%
	Podkarpackie	427	3,6%	5,8%
	Podlaskie	326	2,4%	4,4%
	Pomorskie	526	6,0%	7,1%
	Śląskie	856	11,9%	11,5%
	Świętokrzyskie	197	3,0%	2,7%
	Warmińsko-mazurskie	318	2,9%	4,3%
	Wielkopolskie	592	9,7%	8,0%
	Zachodniopomorskie	409	5,4%	5,5%
	RAZEM	7418	100,0%	100,0%

Tabela 1 przedstawia liczbę wywiadów zrealizowanych w poszczególnych województwach, wśród mikro, małych i średnich firm oraz wśród firm z poszczególnych branż.

Na potrzeby raportu stworzono indeks (wskaźnik odpowiedzi). Jest on odniesiony do 100. Oznacza to, że 100 jest jego wartością neutralną. Zastosowano następującą skalę wag dla indywidualnych odpowiedzi na pytania:

- 50 – dużo gorzej,
- 75 – gorzej,
- 100 – ani lepiej, ani gorzej,
- 125 – lepiej,
- 150 – dużo lepiej.

Indeks równy 50 oznacza minimalną (najgorszą możliwą) ocenę. Indeks równy 150 oznacza maksymalną (najwyższą możliwą) ocenę.

W raporcie, na mapach prezentujących wyniki, indeks prezentowany jest jako X/Y, gdzie:

- X – oznacza indeks za ostatnie 12 miesięcy,
- Y – oznacza indeks za przyszłe 12 miesięcy.

Kolorystyka map odnosi się do różnicy między wskaźnikiem koniunktury za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy.

Na mapkach prezentujących wyniki pytań z obszaru otoczenia biznesowego prezentowany jest tylko indeks dla sytuacji teraźniejszej (brak rozróżnienia na ostatnie i przyszłe 12 miesięcy). Wynika to z faktu, iż respondenci oceniali satysfakcję z usług świadczonych obecnie przez instytucje otoczenia biznesowego. Kolorystyka tych map odnosi się do różnicy między indeksem za rok 2019 w poszczególnych podregionach (mapy województw) / województwach (mapa Polski), a wynikiem ogólnym dla całej Polski.

Dodatkowo na mapach prezentowane są słupki w kolorze zielonym, jasno niebieskim, niebieskim, fioletowym, czerwonym oraz pomarańczowym. Oznaczają one średnie z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy za rok 2014 (zielony słupek), 2015 (jasno niebieski słupek), 2016 (niebieski słupek), 2017 (fioletowy słupek), 2018 (czerwony słupek) oraz 2019 (pomarańczowy słupek).

Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Streszczenie

W pierwszych trzech kwartałach 2019 roku tempo wzrostu gospodarczego było niższe niż w 2018 roku. W ujęciu rocznym tempo wzrostu PKB wyniosło: 4,8% w pierwszym kwartale, 4,6% w drugim oraz 3,9% w trzecim kwartale. W 2018 roku wzrost gospodarczy wyniósł 5,1%. Wciąż dynamicznemu wzrostowi konsumpcji gospodarstw domowych towarzyszyło wyhamowanie wzrostu aktywności inwestycyjnej (zwłaszcza w drugiej połowie roku).

Kontynuacja wzrostu konsumpcji gospodarstw domowych była, wg ekspertów, związana z poprawiającą się sytuacją na krajowym rynku pracy. Wysoki poziom ufności konsumenckiej i rosnąca zdolność kredytowa gospodarstw domowych sprzyjały także finansowaniu konsumpcji kredytem. W 2020 roku utrzymywanie się dobrej sytuacji na rynku pracy powinno nadal wspierać dochody gospodarstw domowych i tym samym ich siłę nabywczą przekładając się na solidny wzrost konsumpcji, aczkolwiek nieco wolniejszy niż poprzednich latach.

Zapoczątkowane jeszcze w 2017 roku ożywienie inwestycyjne było w pierwszej fazie przede wszystkim napędzane przez inwestycje publiczne. Rola tego czynnika zaczęła jednak słabnąć na przestrzeni 2019 roku. Kontynuację ożywienia inwestycyjnego w pierwszej połowie 2019 roku zawdzięczaliśmy wzrostowi aktywności inwestycyjnej sektora prywatnego. Biorąc pod uwagę ryzyko prognozowanego pogorszenia koniunktury na świecie oraz przewidywane spowolnienie gospodarcze w Polsce spodziewamy się, że wzrost inwestycji prywatnych przedsiębiorstw w 2020 roku będzie wolniejszy niż w roku 2019.

Adam Antoniak

Starszy Ekonomista,
Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Kamil Łuczkowski

Młodszy Ekonomista,
Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Piotr Piękoś

Starszy Ekonomista,
Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Kamil Zduniuk

Ekspert,
Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Rok 2019 przyniósł kontynuację tendencji spadkowej stopy bezrobocia, ale jednocześnie wraz ze słabnącą koniunkturą w krajowej gospodarce dawał się zauważyć coraz wyraźniejszy cykliczny spadek popytu na pracę. Z kolei oczekujemy, że dynamika płac w 2020 roku będzie jedynie nieznacznie niższa niż w roku 2019,

Rządowy projekt budżetu na 2020 rok zakłada zrównoważenie dochodów i wydatków państwa.

ponieważ osłabienie fundamentalnej presji płacowej będzie równoważone ze znaczącą podwyżką płacy minimalnej.

Średni poziom inflacji konsumenckiej mierzony wskaźnikiem CPI w pierwszych trzech kwartałach 2019 roku wyniósł 2,1% r/r wobec 1,8% r/r w analogicznym okresie 2018 roku. Przyspieszenie inflacji w 2019 roku było przede wszystkim konsekwencją rosnących cen żywności, jak również wzrostem inflacji bazowej z wyłączeniem cen żywności i energii. Na przestrzeni roku coraz mniejszą presję cenową generował wzrost cen paliw, co było związane ze spadającymi cenami ropy naftowej na światowych giełdach.

W 2019 roku Rada Polityki Pieniężnej utrzymywała stopy procentowe bez zmian, a stopa referencyjna pozostawała na rekordowo niskim poziomie 1,50%. Prezes NBP Adam Glapiński deklaruje, że stopy NBP mogą pozostać bez zmian do końca kadencji obecnej Rady, czyli do 2022 roku.

W 2019 roku tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw było niższe od notowanego w 2018 roku. Firmy mają coraz większe obawy w kontekście przyszłego wzrostu gospodarczego, które dodatkowo są pogłębiane przez niepewność regulacyjno-podatkową. To wszystko sprawia, że chęć do rozpoczynania nowych, rozwojowych inwestycji jest niska, a te, które są podejmowane, częściej finansowane są ze środków własnych niż kredytem.

W 2019 roku średni kurs EUR/PLN ukształtował się powyżej średniego kursu z 2018 roku (4,30/EUR wobec 4,26/EUR). Osłabienie złotego w 2019 roku wspierało sytuację krajowych eksporterów, pogorszając jednocześnie nieznacznie sytuację krajowych importerów, jednakże dalej kurs złotego pozostawał poniżej poziomów opłacalności importu.

Projekt ustawy budżetowej na 2020 rok, przygotowany przez rząd premiera Mateusza Morawieckiego, zakłada zrównoważenie dochodów i wydatków budżetu państwa. Tym samym po raz pierwszy od początku transformacji polski budżet będzie zrównoważony (brak deficytu). Rząd szacuje, że deficyt sektora *general government* w 2020 roku wyniesie 1,2% PKB.

W Strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych w latach 2020–2023 rząd zakłada spadek długu *general government* z 48,9% PKB w 2018 r. do 47,0% PKB w 2019 r. i 46,5% PKB w 2020 r. Państwowy dług publiczny ma zmniejszyć się z 46,5% PKB w 2018 r. do 44,4% PKB na koniec 2019 r. i 43,8% PKB w 2020 r.

Publikowany przez Główny Urząd Statystyczny wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej w przetwórstwie przemysłowym w 2019 roku kontynuował tendencję spadkową rozpoczętą jeszcze w roku 2018. Z kolei oceny koniunktury w budownictwie utrzymywały się w 2019 roku w okolicach najwyższych poziomów notowanych na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat. W 2019 roku wyraźnie pogorszyły się natomiast nastroje firm z sektora handlowego po rekordowo wysokich poziomach odnotowanych w 2018 roku.

2. Wzrost gospodarczy

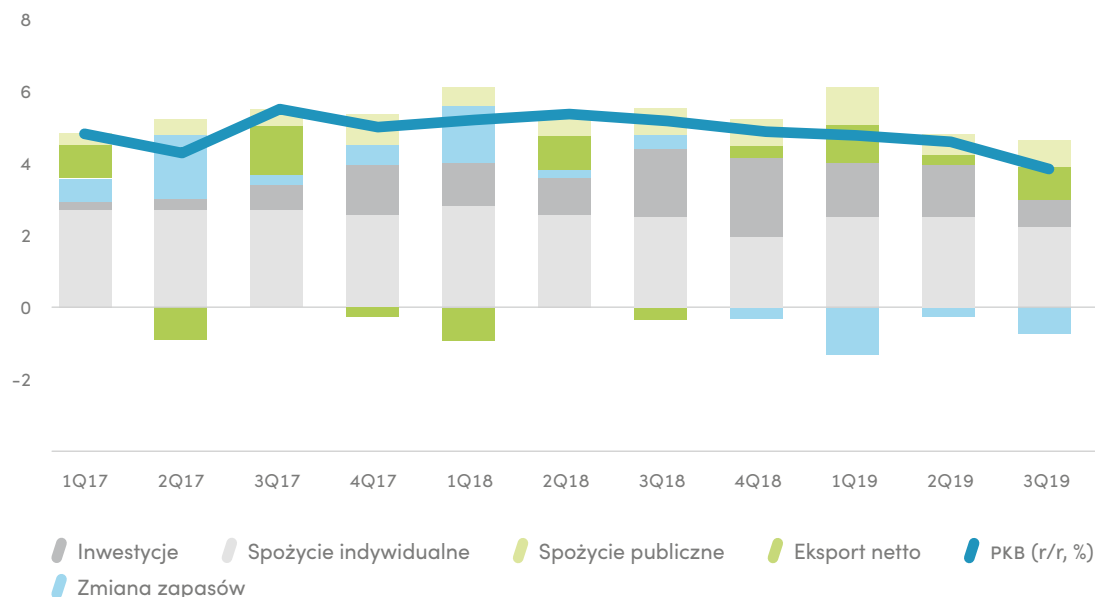
W pierwszych trzech kwartałach 2019 roku tempo wzrostu gospodarczego było niższe niż w 2018 roku. W ujęciu rocznym wzrost PKB wyniósł 4,8% w pierwszym kwartale, 4,6% w drugim i 3,9% w trzecim kwartale. W skali całego roku 2018 PKB wyniosło 5,1%.

Odnotowano spowolnienie wzrostu popytu krajowego, który po wzroście o 5,3% w 2018 roku w pierwszych trzech kwartałach 2019 roku rósł w tempie odpowiednio 3,9% r/r, 4,6% r/r i 3,3% r/r. Wciąż dynamicznemu

WYKRES 1

Tempo wzrostu gospodarczego i jego składowe

wzrostowi spożycia gospodarstw domowych towarzyszyło wyhamowanie wzrostu aktywności inwestycyjnej (zwłaszcza w drugiej połowie roku).

Kontynuacja solidnego wzrostu spożycia gospodarstw domowych była związana z nadal poprawiającą się sytuacją na krajowym rynku pracy. Z jednej strony najniższa od prawie trzech dekad stopa bezrobocia pozytywnie wpływała na wskaźniki ufności konsumenckiej i skłonność zakupową, a z drugiej rosące dochody z pracy (utrzymujący się szybki wzrost płac i rosące zatrudnienie) wspierały dochody gospodarstw domowych do dyspozycji. Spożycie gospodarstw domowych wzrosło w stosunku rocznym o 3,9% w pierwszym kwartale 2019 roku, 4,4% w drugim kwartale i 3,9% w trzecim kwartale, wobec wzrostu o 4,3% w całym 2018 roku. Wysoki poziom ufności konsumenckiej i rosąca zdolność kredytowa gospodarstw domowych sprzyjały także finansowaniu konsumpcji kredytem. W pierwszych dziesięciu miesiącach 2019 roku wartość portfela kredytów konsumpcyjnych w bankach zwiększyła się o 14,3 mld PLN, podczas gdy w analogicznym okresie 2018 roku odnotowano wzrost o 13,6 mld PLN.

W 2020 roku utrzymywanie się dobrej sytuacji na rynku pracy powinno nadal wspierać dochody gospodarstw domowych i tym samym ich siłę nabywczą przekładającą na solidny wzrost konsumpcji prywatnej, aczkolwiek

niewiele wolniejszy niż w poprzednich latach. Będzie to rezultatem spowolnienia wzrostu funduszu płac, w głównej mierze w konsekwencji stopniowego wyhamowywania wzrostu zatrudnienia, jak również rosnącej inflacji obniżającej realną siłę nabywczą konsumentów.

Na perspektywy konsumpcji prywatnej korzystnie wpływa utrzymywanie przez Narodowy Bank Polski rekordowo niskich stóp procentowych (stopa referencyjna na poziomie 1,50%). W ten sposób ograniczane jest obciążenie domowych budżetów odsetkami od kredytów i w efekcie zwiększają się środki finansowe, które gospodarstwa domowe mogą przeznaczyć na konsumpcję. Oczekujemy, że koszt kredytu pozostanie niezmienny przez najbliższe trzy lata.

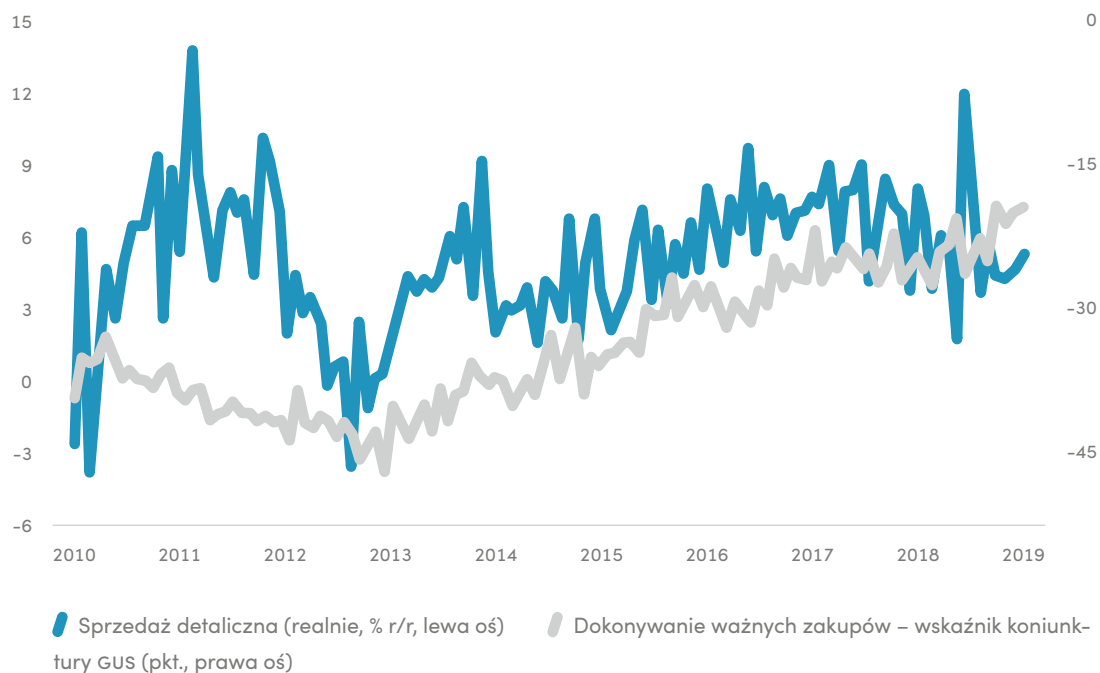
Pierwsza połowa 2019 roku przyniosła kontynuację silnych wzrostów aktywności inwestycyjnej - w pierwszym kwartale inwestycje zwiększyły się o 12,2% r/r, zaś w drugim 9,1% r/r. W drugiej połowie roku nastąpiło natomiast wyraźne spowolnienie wzrostu inwestycji – do 4,7% r/r w trzecim kwartale. Stopa inwestycji zanotowała w 2019 roku jedynie niewielki wzrost – do około 18,4% w ujęciu 12-miesięcznym po trzecim kwartale wobec 18,2% w 2018 roku.

Zapoczątkowane w 2017 roku ożywienie inwestycji było w pierwszej fazie napędzane głównie przez inwestycje

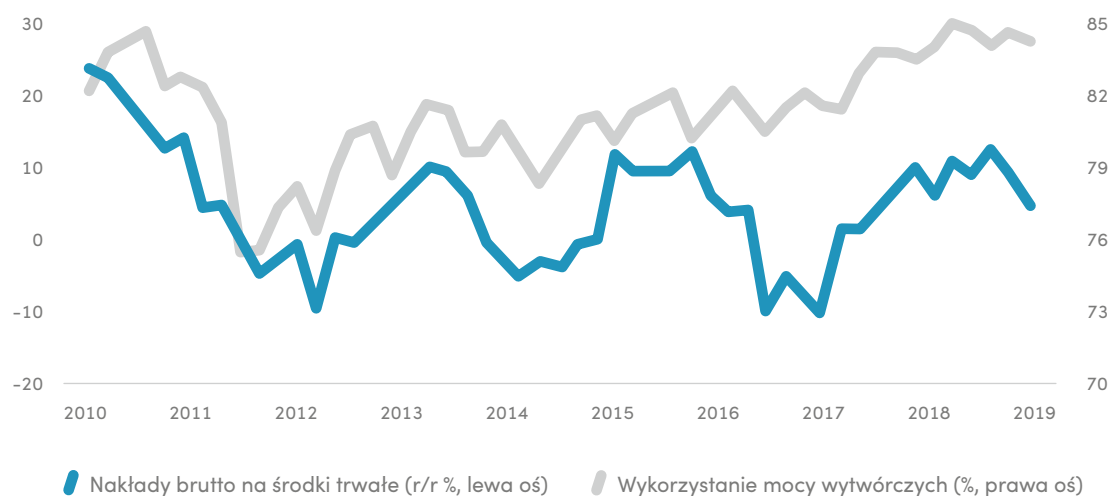
WYKRES 2

Roczne tempo wzrostu sprzedaży detalicznej w ujęciu realnym oraz indeks koniunktury konsumenckiej GUS opisujący skłonność do dokonywania ważnych zakupów przez gospodarstwa domowe

WYKRES 3

Wykorzystanie mocy wytwórczych w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz roczne tempo wzrostu nakładów brutto na środki trwałe

publiczne. Rola tego czynnika zaczęła słabnąć na przestrzeni roku 2019. Kontynuację ożywienia inwestycyjnego w pierwszej połowie 2019 roku zawdzięczaliśmy wzrostowi aktywności inwestycyjnej sektora prywatnego, a w szczególności dużych i średnich firm. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw zatrudniających 50 i więcej osób w pierwszej połowie 2019 roku zwiększyły się o 19% r/r. Biorąc pod uwagę ryzyko

możliwego pogorszenia koniunktury na świecie oraz prognozowane spowolnienie gospodarcze w Polsce spodziewamy się, że wzrost inwestycji prywatnych w 2020 roku będzie wolniejszy niż w 2019 roku. Szybki monitoring NBP dotyczący sytuacji w sektorze przedsiębiorstw wskazuje na dalsze ograniczanie planów inwestycyjnych firm w perspektywie średnioterminowej.

Wkład handlu zagranicznego do wzrostu PKB w 2019 r. był dodatni dzięki szybszemu wzrostowi eksportu niż importu. W pierwszym kwartale eksport netto zwiększył wzrost PKB o 1,0 pkt. proc., w drugim kwartale o 0,2 pkt. proc., a w trzecim o 0,7 pkt. proc. W 2018 roku wymiana handlowa z zagranicą miała neutralny wpływ na PKB.

Po trzech kwartałach 2019 r. polskie firmy niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracowników wypracowały wynik netto w wysokości 96,4 mld PLN, co oznacza wzrost o 1,9% r/r. Było to efektem wzrostu przychodów z całokształtu działalności o 6,7% r/r przy jednoczesnym wzroście kosztów ich uzyskania o 7,0%.

3. Rynek pracy

Rok 2019 przyniósł kontynuację tendencji spadkowej stopy bezrobocia. Na koniec trzeciego kwartału 2019 roku stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na rekordowo niskim poziomie 5,1%, wobec 5,7% w analogicznym okresie roku 2018. W ciągu trzech kwartałów 2019 roku przeciętne nominalne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 6,9% w porównaniu do analogicznego okresu 2018 r. W ujęciu realnym płace wzrosły o 4,6%. W tym samym okresie przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 2,8% r/r.

Wraz ze słabnącą koniunkturą w gospodarce w 2019 roku dawał się zauważyć coraz wyraźniejszy cykliczny spadek popytu na pracę. Wskazywały na to wyraźne spadki liczby wakatów jak i zgłaszanych w urzędach pracy ofert pracy. Co więcej, badania koniunktury w sektorze przedsiębiorstw wskazywały na stopniowe zmniejszanie się problemów z niedoborem pracowników, choć sytuacja na rynku pracy wciąż pozostawała napięta. W 2020 r. będziemy najpewniej obserwować dalsze wyhamowanie wzrostu liczby etatów w warunkach kontynuacji spowolnienia gospodarczego.

Normowanie się problemu niedoborów kadrowych przekłada się na dalszy spadek odsetka firm odczuwających presję płacową, który jednak wciąż pozostaje na bardzo wysokich poziomach (według ankiety NBP ok. 68% w trzecim kwartale 2019 r.). Co ważne,

ograniczeniu presji płacowej towarzyszy spadek odsetka firm planujących podwyżki wynagrodzeń. Oczekujemy jednak, że w 2020 r. dynamika płac będzie jedynie nieznacznie niższa niż w 2019 r., ponieważ osłabienie fundamentalnej presji płacowej będzie równoważone znaczącą podwyżką płacy minimalnej (15,6%).

4. Inflacja

Średni poziom inflacji konsumenckiej mierzony wskaźnikiem CPI w pierwszych trzech kwartałach 2019 roku wyniósł 2,1% r/r wobec 1,8% r/r w analogicznym okresie 2018 roku. Przyspieszenie inflacji w 2019 roku było

Przyspieszenie inflacji w 2019 roku było przede wszystkim konsekwencją rosnących cen żywności.

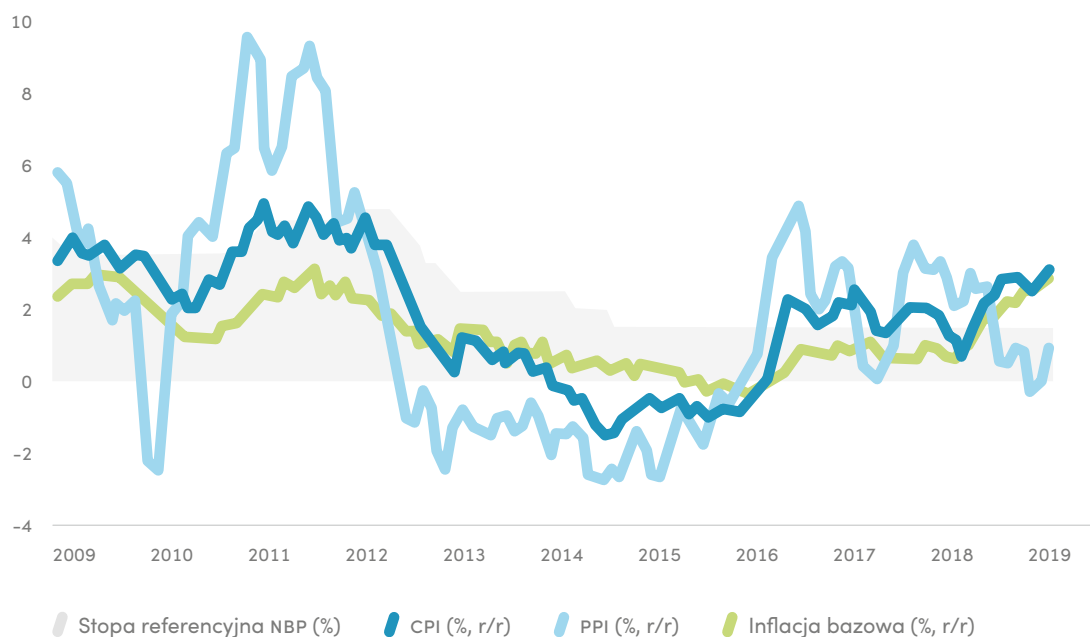
przede wszystkim konsekwencją rosnących cen żywności, która ma najwyższy udział w koszyku CPI, jak również wzrostem inflacji bazowej z wyłączeniem cen żywności i energii. Do wzrostu cen żywności przyczyniły się głównie wysokie ceny warzyw oraz mięsa, co było konsekwencją suszy oraz epidemii afrykańskiego pomoru świń w Chinach, która ograniczyła globalną podaż mięsa wieprzowego. Z kolei obserwowany na przestrzeni 2019 roku wzrost inflacji bazowej odzwierciedlał przede wszystkim wzrost cen usług, które drożały ze względu na presję ze strony rosnących wynagrodzeń. W pierwszych trzech kwartałach 2019 roku inflacja bazowa z wyłączeniem cen żywności i energii wzrosła do 1,7% r/r z 0,7% w analogicznym okresie 2018 roku. Na przestrzeni roku coraz mniejszą presję cenową generował wzrost cen paliw, co było związane ze spadającymi cenami ropy naftowej na światowych giełdach.

W okresie od stycznia do września 2019 roku ceny produkcji sprzedanej przemysłu wzrosły o 1,6% r/r wobec 2,0% r/r w analogicznym okresie 2018 roku. Na przestrzeni roku obniżyły się dynamiki cen w dziale

WYKRES 4

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu (PPI), wskaźnik inflacji bazowej oraz stopa referencyjna NBP

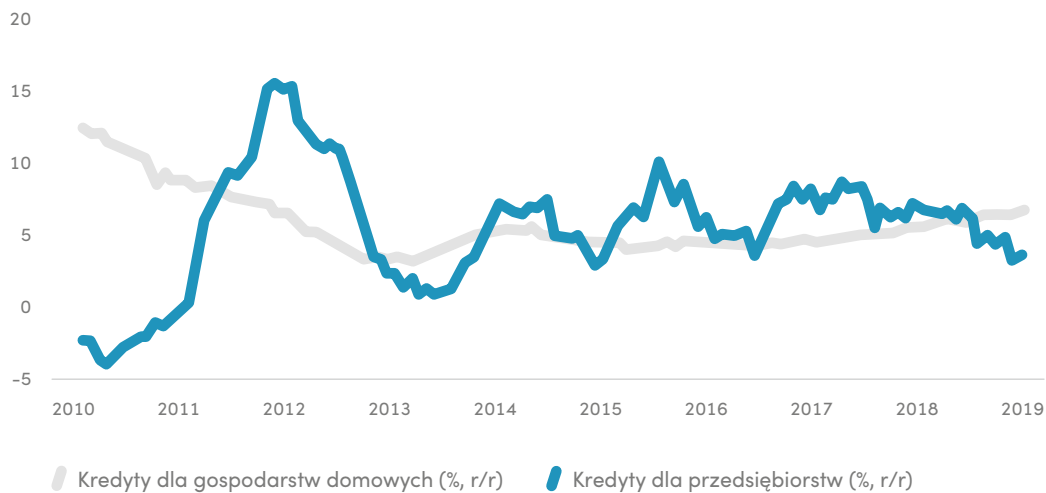
przetwórstwa przemysłowego związanego z produkcją koksu i produktów rafinacji ropy naftowej oraz górnictwem, co było pochodną spadków cen surowców na rynkach światowych. Mocno wzrosły z kolei ceny związane z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

Na przestrzeni 2019 roku inflacja rosła do poziomu celu inflacyjnego Narodowego Banku Polskiego (NBP) na poziomie 2,5% stabilizując się w jego okolicy w drugiej połowie roku. W takim otoczeniu Rada Polityki Pieniężnej (RPP) utrzymywała stopy procentowe na rekordowo niskim poziomie. Stopa referencyjna wynosi 1,50%, stopa lombardowa 2,50%, a stopa depozytowa 0,50%. Podczas konferencji prasowych po posiedzeniach RPP prezes RPP prof. Adam Glapiński deklarował, że stopy NBP mogą pozostać bez zmian do końca kadencji obecnej Rady, czyli do 2022 roku. Taki scenariusz wspiera listopadowa prognoza makroekonomiczna NBP, która wskazuje, że inflacja będzie w kolejnych latach kształtować się w okolicach celu inflacyjnego NBP. Według centralnej ścieżki projekcji inflacja CPI wyniesie w 2019 roku 2,3%, w 2020 roku 2,8%, a w 2021 roku 2,6%.

5. Kredyty dla przedsiębiorstw

W 2019 roku na rynku kredytowym widoczny był rozdźwięk pomiędzy segmentem gospodarstw domowych i przedsiębiorstw. W tym pierwszym wypadku dynamiki kontynuowały trend wzrostowy, które były stymulowane przez niezmiennie dobrą sytuację materialną i optymizm konsumentów (efekt niskiego bezrobocia, mocnego wzrostu wynagrodzeń oraz transferów socjalnych). Natomiast w zakresie firm popyt na kredyty można określić jedynie jako umiarkowany. W ujęciu transakcyjnym (po skorygowaniu o zmiany związaną z wyceną) po październiku 2019 roku portfel przyrósł o 3,6% r/r, podczas gdy w 2018 roku tempo wynosiło średnio około 6–7%.

Dynamika portfela kredytów dla firm była więc na przestrzeni ostatniego roku coraz słabsza, pomimo niezmiennie korzystnego otoczenia gospodarczego i utrzymujących się rekordowo niskich stóp procentowych. Z jednej strony mamy słabnące tempo kredytów bieżących ze względu na efekt wysokiej już bazy (mocny przyrost w poprzednim roku), z drugiej strony mamy utrzymującą się cały czas na stosunkowo niskim poziomie dynamikę kredytów o charakterze inwestycyjnym. Jak pokazują dane ankietowe

WYKRES 5

Dynamika stanu kredytów przedsiębiorstw i gospodarstw domowych (r/r) w ujęciu transakcyjnym (z wyłączeniem zmian z tytułu wyceny portfeli)

Narodowego Banku Polskiego, krajowe przedsiębiorstwa wykazują coraz mniejszy optymizm w tym zakresie – wskaźniki obrazujące planowaną zmianę wielkości nakładów inwestycyjnych wykazywały w 2019 roku mocny spadek. Firmy mają coraz większe obawy w kontekście przyszłego wzrostu gospodarczego (zarówno w Polsce, jak i na świecie), które dodatkowo pogłębiane są przez niepewność regulacyjno-podatkową. To wszystko sprawia, że chęć do rozpoczynania nowych, rozwojowych inwestycji jest niska (a te, które są podejmowane, częściej finansowane są ze środków własnych niż kredytem).

6. Kurs walutowy a handel zagraniczny

W 2019 roku średni kurs EUR/PLN ukształtował się powyżej średniego kursu z 2018 roku (4,30/EUR wobec 4,26/EUR). Dalej istotną cechą złotego była jego średniookresowa stabilność, co sprzyjało krajowym eksporterom zmniejszając ryzyko prowadzenia działalności zagranicznej.

W pierwszej połowie roku złoty umacniał się względem euro. Zwyżce złotego pomógł bardzo wysoki wzrost krajowej gospodarki oraz korzystna sytuacja budżetowa. Początek drugiej połowy roku przyniósł z kolei silne i dynamiczne osłabienie złotego, co było pokłosiem

zwiększonej awersji do ryzyka ze względu na konsekwencje zaostrzenia konfliktu handlowego pomiędzy USA a Chinami. Niepewność na rynkach podtrzymywana była również przez zmieniającą się sytuację związaną z Brexitem, która powodowała zwiększoną zmienność złotego względem funta szterlinga.

Oslabienie złotego w 2019 roku wspierało sytuację krajowych eksporterów – badania NBP wskazywały, że odsetek firm informujących o nieopłacalnym eksporcie oraz średni udział nieopłacalnego eksportu w przychodach z eksportu pozostawały na poziomach bliskich historycznych minimów. Z kolei osłabiający się złoty pogorszył nieznacznie sytuację krajowych importerów (w większym stopniu rozliczających się w dolarze), jednak dalej kurs złotego pozostawał poniżej poziomów opłacalności importu.

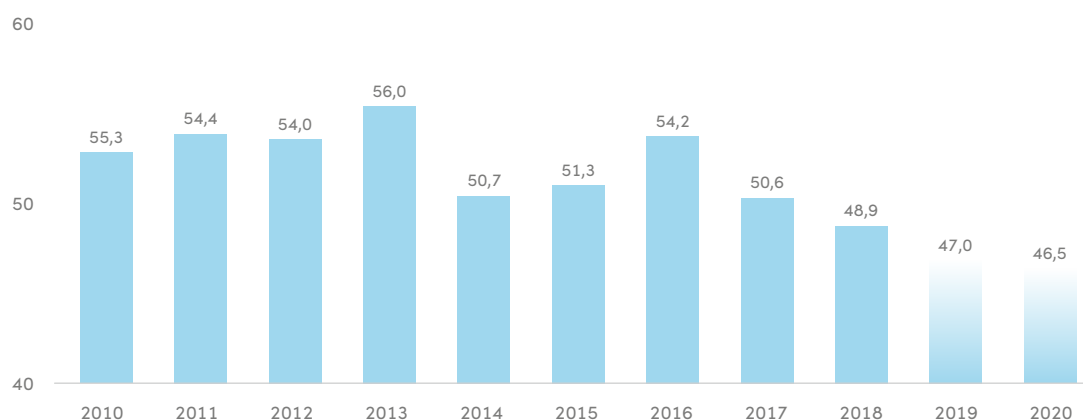
7. Deficyt budżetowy i dług publiczny

W projekcie ustawy budżetowej na 2020 rok rząd szacuje, że w 2019 roku deficyt budżetu państwa w ujęciu kasowym wyniesie około 14,4 mld PLN, wobec zakładanego w ustawie budżetowej na 2019 rok limitu deficytu na poziomie 28,5 mld PLN. Niższy od zakładanego w ustawie budżetowej deficyt ma być w ocenie Ministerstwa Finansów efektem wyższych

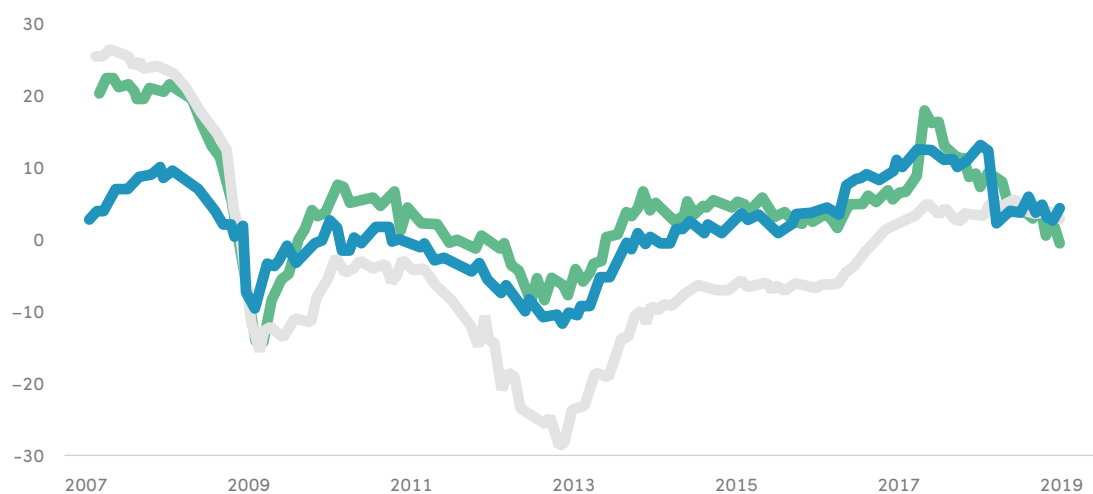
WYKRES 6

Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2010-2018 w % PKB (ESA2010) z prognozą rządową na lata 2019-2020

WYKRES 7

Wskaźniki koniunktury w budownictwie, przetwórstwie przemysłowym i handlu

- wyrównany sezonowo wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w przetwórstwie
- wyrównany sezonowo wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w budownictwie
- wyrównany sezonowo wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w handlu

o około 14,1 mld PLN dochodów budżetowych. Rząd szacuje, że w 2019 r. dochody budżetowe państwa wyniosły 401,8 mld PLN (103,6% rocznego planu) i były 21,8 mld PLN (5,7%) wyższe niż w 2018 roku. Z kolei wydatki budżetowe szacowane są na 416,2 mld PLN (100% rocznego planu), co daje wzrost o 25,7 mld PLN (6,6%) względem 2018 roku. Wyższy od zakładanego poziom dochodów podatkowych to przede wszystkim efekt wyraźnego wzrostu dochodów z podatków bezpośrednich. Rząd szacuje, że wpływy z podatku od osób fizycznych (PIT) były w 2019 roku o około 5,5 mld PLN wyższe od planowanych. Jednocześnie dochody

z podatku od towarów i usług (VAT) były o około 2,4 mld PLN wyższe od planu. Ponadto odnotowano wyższy poziom dochodów niepodatkowych (o około 6 mld PLN) za sprawą wyższych od zakładanych wpływów ze sprzedaży praw do emisji dwutlenku węgla.

Projekt ustawy budżetowej na 2020 rok, przygotowany przez rząd premiera Mateusza Morawieckiego, zakłada zrównoważenie dochodów i wydatków budżetu państwa na poziomie 435,3 mld PLN. Tym samym po raz pierwszy od początku transformacji polski budżet będzie zrównoważony (brak deficytu).

Projekt zakłada, że w 2020 roku wpływy z VAT wzrosną o 14,5 mld PLN (7,4%), dochody z podatku od osób prawnych (CIT) o 1,7 mld PLN (4,2%), a dochody z podatku od osób fizycznych (PIT) o 1,3 mld PLN (2,0%), względem szacowanego wykonania dochodów w 2019 roku. Niska skala prognozowanego wzrostu dochodów z PIT to konsekwencja obniżki pierwszej stawki podatkowej z 18% do 17%, zwolnienia z podatku dochodowego osób poniżej 26go roku życia oraz wzrostu kwoty wolnej od podatku. Potrzeby pożyczkowe netto budżetu państwa w 2020 roku są szacowane na 23,5 mld PLN, wobec 12,6 mld PLN w 2019 r. Potrzeby pożyczkowe brutto w 2020 roku szacowane są na 141,7 mld PLN, wobec 135,9 mld PLN w 2019 roku. Rząd szacuje, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (*general government*) zgodny z metodologią Unii Europejskiej (ESA2010) w 2020 roku wyniesie 1,2% PKB, a po wyeliminowaniu czynników o charakterze jednorazowym (dochody z opłaty przekształceniowej, dodatkowe wpływy ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂) wyniesie 2,2% PKB.

W Strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych w latach 2020–2023 rząd zakłada spadek długu sektora *general government* z 48,9% PKB w 2018 roku do 47,0% PKB w 2019 roku i 46,5% PKB w 2020 roku. Państwowy dług publiczny ma zmniejszyć się z 46,5% PKB w 2018 roku do 44,4% PKB na koniec 2019 roku i 43,8% PKB w 2020 roku.

8. Wskaźniki koniunktury

Publikowany przez Główny Urząd Statystyczny wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej w przetwórstwie przemysłowym w 2019 roku kontynuował tendencję spadkową rozpoczętą jeszcze w 2018 roku. Przedsiębiorstwa przemysłowe nadal redukowały swoją ocenę ogólnej sytuacji gospodarczej oraz wskazywały na słabnące zamówienia. Równocześnie coraz mniej optymistycznie oceniały perspektywy rozwoju sytuacji gospodarczej i kształtowania się portfela zamówień, w efekcie czego prognozowały malejące tempo wzrostu produkcji.

Z kolei oceny koniunktury w budownictwie utrzymywały się w 2019 roku w okolicach poziomów najwyższych na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat. Z jednej strony notowaliśmy dalszy wzrost oceny bieżącej sytuacji gospodarczej, a z drugiej strony przedsiębiorstwa sektora budowlanego stopniowo obniżały ocenę perspektywy kształtowania się portfela zamówień na nadchodzący rok.

W 2019 roku zauważalnie pogorszyły się natomiast nastroje firm w sektorze handlowym po rekordowo wysokich poziomach odnotowanych w 2018 roku. Co istotne, osłabiły się zarówno oceny sytuacji bieżącej jak i prognozy przyszłego popytu.

Ogólna sytuacja gospodarcza mikro, małych i średnich firm

W IV części raportu przedstawiliśmy Państwu podstawowe dane statystyczne dotyczące sektora mikro, małych i średnich firm. Podobnie jak w ubiegłych latach, głównym źródłem informacji, które posłużyły do przygotowania tego rozdziału był raport Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 roku” oraz dane z Banku Danych Lokalnych GUS (www.bdl.stat.gov.pl), a także raport GUS „Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2018 roku”.

Dane zaprezentowane zostały w czterech blokach tematycznych:

- liczba mikro, małych i średnich firm,
- zatrudnienie w mikro, małych i średnich firmach,
- inwestycje mikro, małych i średnich firmach,
- wynik finansowy mikro, małych i średnich firm.

W danych statystycznych GUS, podobnie jak w badaniu Banku, przez mikroprzedsiębiorstwa rozumiane są firmy, w których pracuje do dziewięciu osób, przez małe firmy – przedsiębiorstwa, w których pracuje od 10 do 49 osób, a przez średnie firmy – przedsiębiorstwa o liczbie pracujących od 50 do 249 osób. Dla celów porównawczych w analizie prezentowane są także wybrane dane odnoszące się do dużych firm (zalicza się do nich jednostki o liczbie pracujących powyżej 249 osób).

Większość danych pochodzących z GUS zaprezentowanych w tej części raportu odnosi się do stanu z roku 2017, dlatego wyniki badania prowadzonego w roku 2019 przez Bank Pekao SA i opisanego w kolejnym rozdziale trudno odnieść do danych statystycznych zawartych poniżej. Niemniej jednak przedstawienie statystyk odnośnie liczby, poziomu zatrudnienia, inwestycji oraz wyniku finansowego mikro, małych i średnich firm w roku 2017 pozwala pokazać rolę tej grupy przedsiębiorstw w polskiej gospodarce i stanowi tło dla analizy tegorocznych wyników badania sektora mikro, małych i średnich firm.

Dodatkowo, ze względu na jubileuszowy charakter tegorocznego wydawnictwa, w niektórych miejscach przywołano dane z roku 2010, kiedy opublikowano pierwszy „Raport o sytuacji mikro i małych firm”.

1. Liczba mikro, małych i średnich firm

Główny Urząd Statystyczny oferuje dwa źródła danych dotyczących liczby mikro, małych i średnich firm w Polsce. Pierwszym z nich jest rejestr REGON. Dane na temat liczby firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON prezentowane w niniejszym Raporcie pochodzą z Banku Danych Lokalnych i dotyczą roku 2018.

Drugim i znacznie bardziej miarodajnym źródłem wiedzy na temat liczby mikro, małych i średnich firm, opartym na pełnych (małe oraz średnie firmy) i reprezentatywnych (mikrofirmy) badaniach prowadzonych

Tomasz Kierzkowski
Konsultant

Obecnie pracuje
jako konsultant
m.in. dla International
Trade Centre
w Genewie

TABELA 2

Liczba firm zarejestrowanych w rejestrze REGON w roku 2018¹

przez GUS, jest raport „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 roku”. Raport ten publikuje dane wyłącznie dla firm faktycznie prowadzących w roku 2017 działalność gospodarczą. O skali rozbieżności danych pochodzących z obu źródeł najlepiej świadczy różnica w liczbie mikroprzedsiębiorstw w roku 2017. W rejestrze REGON w roku 2017 było zarejestrowanych ponad 4,1 mln mikrofirm, natomiast faktycznie działalność gospodarczą prowadziło w tym roku w Polsce niewiele ponad 2 mln mikrofirm.

Należy mieć na uwadze, że dane GUS prezentowane są z pewnym opóźnieniem i aktualnie możliwa jest analiza danych dotyczących firm aktywnych w 2017 roku. Inaczej rzecz się ma w przypadku rejestru REGON, którego najbardziej aktualne zbiory danych dotyczą roku 2018.

Liczba firm w rejestrze REGON

Według danych z rejestru REGON za rok 2018 (Tabela 2), mikro, małe i średnie firmy stanowiły około 99,9% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw (odpowiednio 96%; 3,2% oraz 0,6%). W roku 2018 w Polsce zarejestrowanych było prawie 4,2 mln mikroprzedsiębiorstw, 140 tys. małych firm oraz ponad 28 tys. średnich przedsiębiorstw.

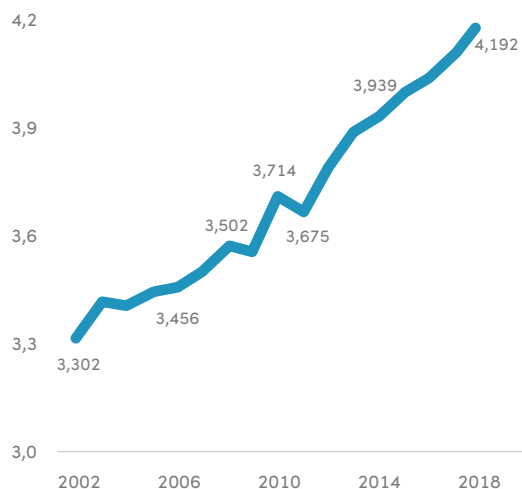
Poza niewielkimi załamaniami w latach 2009 i 2011, liczba zarejestrowanych w systemie REGON mikroprzedsiębiorstw rośnie nieprzerwanie od roku 2002.

Typ firmy	Liczba firm	% udział
Mikro	4 192 778	96,0
Małe	139 995	3,2
Średnie	28 267	0,6
Duże	4 335	0,1
RAZEM	4 365 375	100,0

O ile w roku 2002 takich firm było 3,3 mln, w roku 2010 3,7 mln, ich liczba zwiększyła się do prawie 4,2 mln w roku 2018 (Wykres 8). Zupełnie inaczej wygląda sytuacja odnośnie trendu liczby małych przedsiębiorstw. Utrzymująca się do roku 2010 tendencja wzrostowa (162 tysiące firm) została zakończona rok później i do roku 2018 liczba małych firm obniżyła się do 140 tysięcy (Wykres 9). Podobnie wyglądają trendy w przypadku średnich i dużych przedsiębiorstw. W roku 2018 odnotowano najniższy poziom liczby tych firm w całym okresie 2002-2018 – odpowiednio 28,3 tys. oraz 4,3 tys. (Wykres 10). Sytuacja jest o tyle niepokojąca, że siła gospodarki jest budowana przez firmy większe – dane REGON wskazują natomiast na rosnący udział najmniejszych przedsiębiorstw w strukturze wielkościowej.

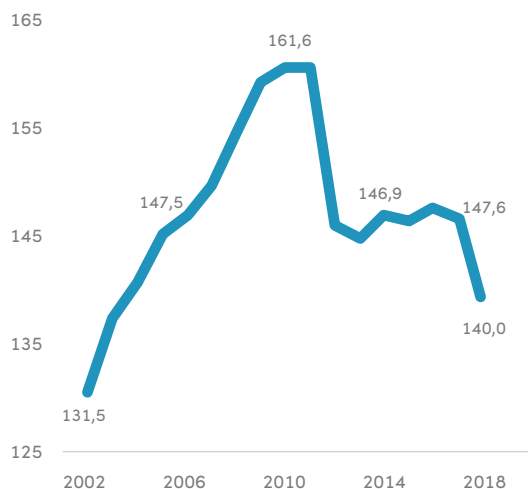
WYKRES 8

Liczba mikrofirm zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002–2018 (w mln)

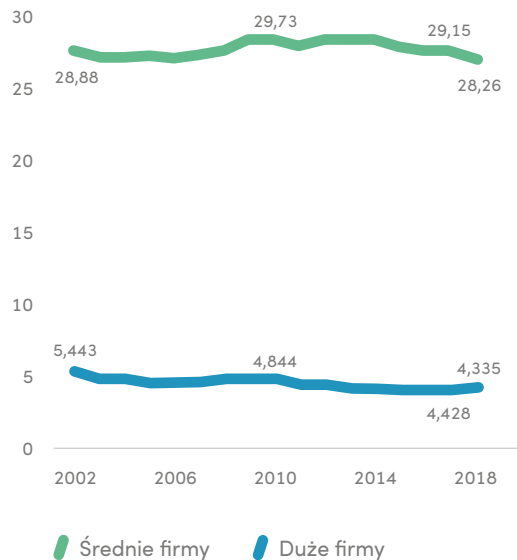
WYKRES 9

Liczba małych firm zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002–2018 (w tys.)

WYKRES 10

Liczba średnich i dużych firm zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002–2018 (w tys.)

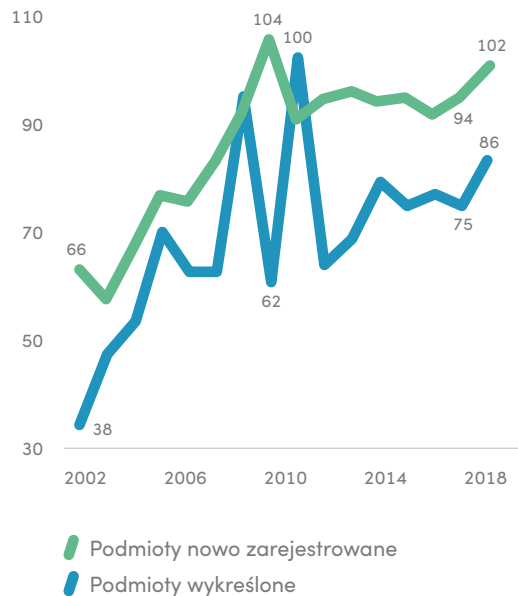
Wzrost liczby mikrofirm w roku 2018 znalazł potwierdzenie w liczbie nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w rejestrze REGON oraz wykreślonych podmiotów z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (Wykres 11). W roku 2018 zarejestrowano w rejestrze więcej firm (102) niż zostało z niego wykreślonych (86) na 10 tys. mieszkańców. Liczba wykreślonych firm jest najniższa od czterech lat.

Liczba firm aktywnych

Znacznie bardziej miarodajnym źródłem informacji na temat liczby działających w Polsce firm jest raport GUS „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych”, który prezentuje dane dotyczące przedsiębiorstw faktycznie prowadzących działalność gospodarczą. Wszystkie dane prezentowane w dalszej części tego rozdziału odnoszą się do firm aktywnych. Dane z systemu REGON są bowiem obarczone błędem wynikającym z faktu niewyrejestrowywania firm, które przestały funkcjonować i stąd tak duże różnice pomiędzy liczbą

WYKRES 11

Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON oraz podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2003–2018¹

Typ firmy	Liczba firm	% udział	Prowadzone przez osoby fizyczne	Prowadzone przez osoby prawne
Mikro	2 004 288	96,5	1 791 071	213 217
Małe	53 763	2,6	24 025	29 738
Średnie	15 335	0,7	1 969	13 366
Duże	3 641	0,2	124	3 517
RAZEM	2 077 027	100,0	1 817 189	259 838

firm przedstawionych powyżej i liczbą firm umieszczonych w systemie REGON.

W roku 2017 działało w Polsce ponad 2 mln firm mikro oraz niecałe 54 tys. małych przedsiębiorstw. Razem stanowiły one 99,1% wszystkich aktywnych firm działających w Polsce (Tabela 3). Liczba aktywnych firm średnich w roku 2017 wyniosła ponad 15,3 tys., czyli 0,7% wszystkich aktywnych firm. Jeśli chodzi o formę prawną, zdecydowanie dominowały podmioty

TABELA 3

Liczba firm aktywnych w roku 2017²

prowadzone przez osoby fizyczne. W przypadku mikrofirm było to prawie 90% podmiotów, firm małych – 45%, średnich – 13%, a dużych jedynie 3%.

Liczba aktywnych mikrofirm w roku 2017 w porównaniu do roku 2016 po raz kolejny znacząco zwiększyła się, osiągając najwyższą wartość w historii badania (Wykres 12). W stosunku do roku 2010 jest to wzrost o prawie 350 tys. przedsiębiorstw.

Zgodnie z informacją podaną we wstępie publikacji „Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2018 r.”, w roku 2018 na rynku funkcjonowało 2,146 mln najmniejszych firm. Nawet

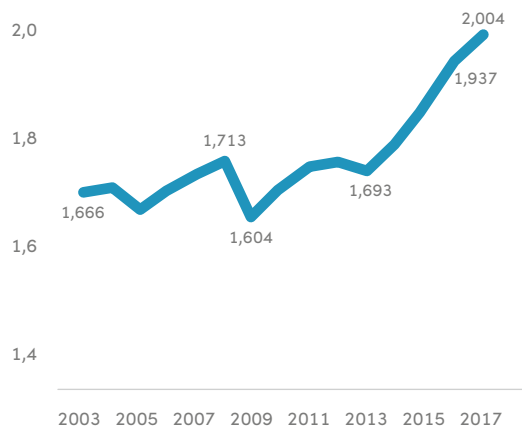
jeśli oficjalne dane za rok 2018 okażą się nieznacznie niższe, jak to miało miejsce w poprzednich latach, z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że liczba aktywnych mikrofirm w roku 2018 ponownie osiągnęła wartość rekordową.

Wzrost liczby aktywnych przedsiębiorstw w roku 2017 w porównaniu do roku 2016 odnotowano wśród dużych firm (Wykres 13), zmniejszyła się natomiast liczba firm małych i średnich. Szczególnie duży spadek – o ponad 3 tys. przedsiębiorstw, odnotowano w grupie małych firm.

Według danych GUS występuje wyraźne zróżnicowanie regionalne liczby mikroprzedsiębiorstw prowadzących w roku 2017 działalność gospodarczą. Średnio na województwo przypadało nieco ponad 125 tys. mikrofirm (Mapa 1). Najwięcej mikroprzedsiębiorstw funkcjonowało w województwach mazowieckim (383 tys.), śląskim (219 tys.) oraz wielkopolskim (prawie 205 tys.). Łącznie w tych trzech województwach zlokalizowanych było ponad 40% wszystkich aktywnych mikroprzedsiębiorstw. Najmniej mikroprzedsiębiorstw miało swoje siedziby na terenie województw: opolskiego (prawie 40 tys.), podlaskiego (niecałe 48 tys.) i lubuskiego (ponad 48 tys.). W tych trzech województwach zlokalizowanych było łącznie niecałe 7% wszystkich działających w Polsce mikroprzedsiębiorstw.

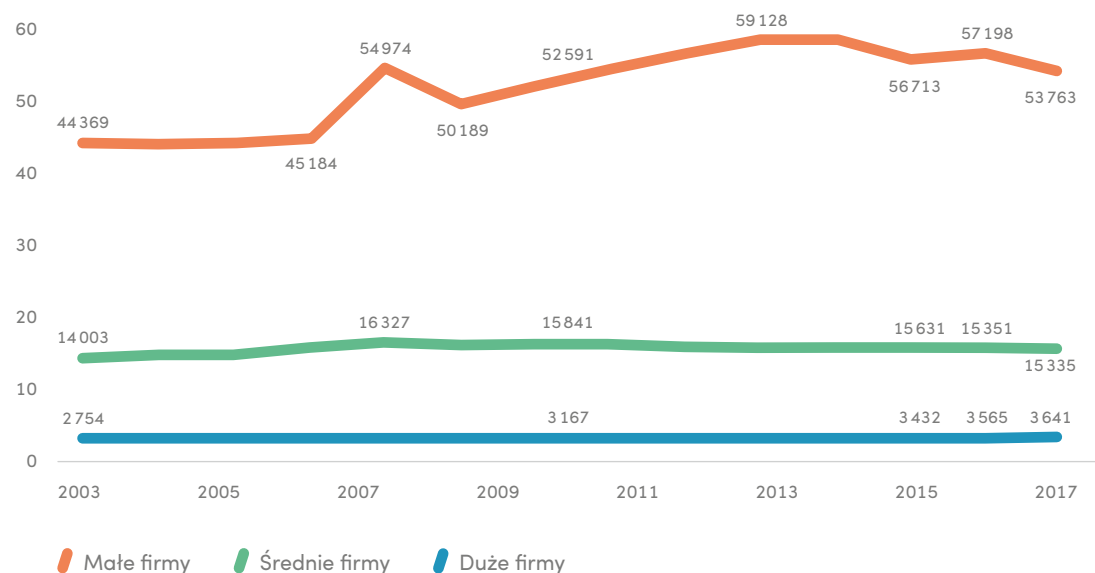
WYKRES 12

Liczba aktywnych mikrofirm w latach 2003–2017¹ (w mln)

WYKRES 13

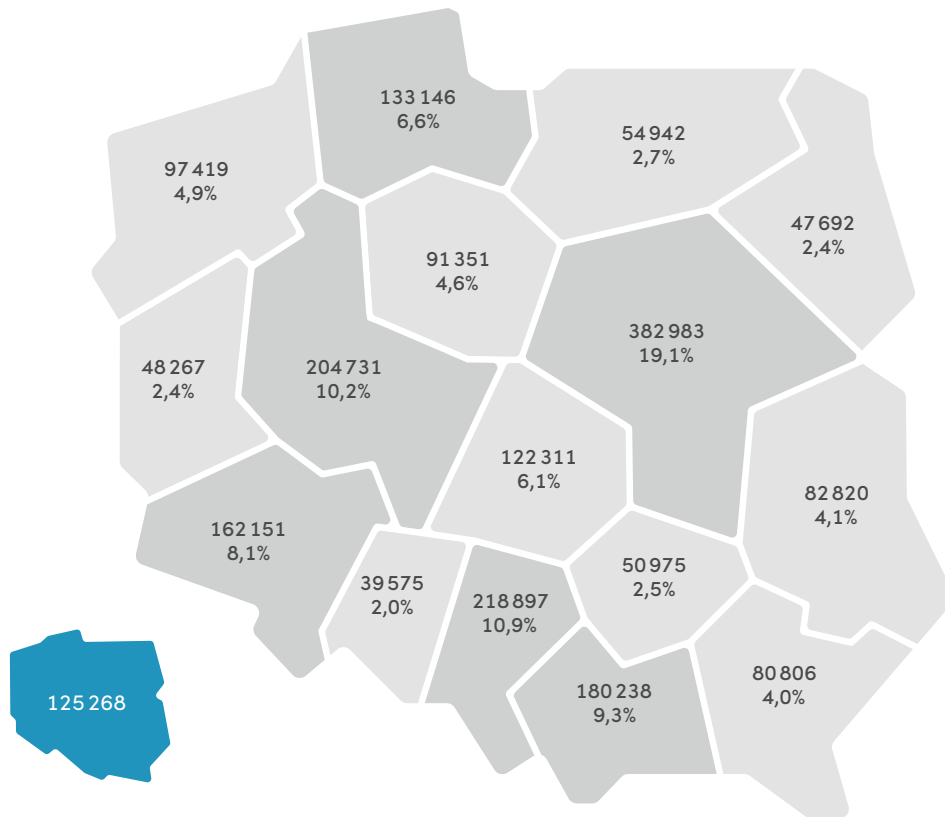
Liczba aktywnych małych, średnich i dużych firm w latach 2003–2017¹

MAPA 1

Liczba aktywnych mikrofirm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych mikrofirm w roku 2017 według województw¹

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Należy podkreślić, że w roku 2017, w porównaniu do roku poprzedniego, wzrosła liczba aktywnych mikrofirm we wszystkich województwach Polski. Największe wzrosty odnotowano w województwach: mazowieckim (o 19 tys.), wielkopolskim (+7,3 tys.) oraz dolnośląskim (+6,6 tys.). Relatywnie największy przyrost liczby mikroprzedsiębiorstw, w stosunku do roku 2016, wystąpił w województwie podkarpackim (wzrost o 5,7%).

W podobnej konfiguracji przestrzennej funkcjonują małe przedsiębiorstwa (Mapa 2). Przy średniej liczbie małych firm na województwo wynoszącej 3 360 (w roku 2016 liczba ta była wyższa i wyniosła 3 545), ponownie liderami pod względem liczby firm, w których pracuje od 10 do 49 osób są województwa: mazowieckie (ponad 8,3 tys.), śląskie (powyżej 7 tys.), wielkopolskie oraz małopolskie (około 6 tys.). Łącznie w tych województwach działalność gospodarczą w roku 2017 prowadziło ponad 49% małych firm. W roku 2017 najmniej małych przedsiębiorstw działało w województwach: opolskim, podlaskim i lubuskim (około 1,3 tys.).

Łączny udział tych trzech województw w całkowitej liczbie działających w Polsce małych firm wynosi 7,1%.

W roku 2017 odnotowano znaczący spadek liczby aktywnych małych firm – z 57,2 tys. w roku 2016 do 53,8 tys. Spadki wystąpiły w każdym z województw – od 60 firm w województwach podlaskim i opolskim do 748 w województwie śląskim. Relatywnie najwięcej małych firm ubyło na terenie województwa zachodniopomorskiego – ich liczba w roku 2017 spadła o ponad 12% w stosunku do roku 2016.

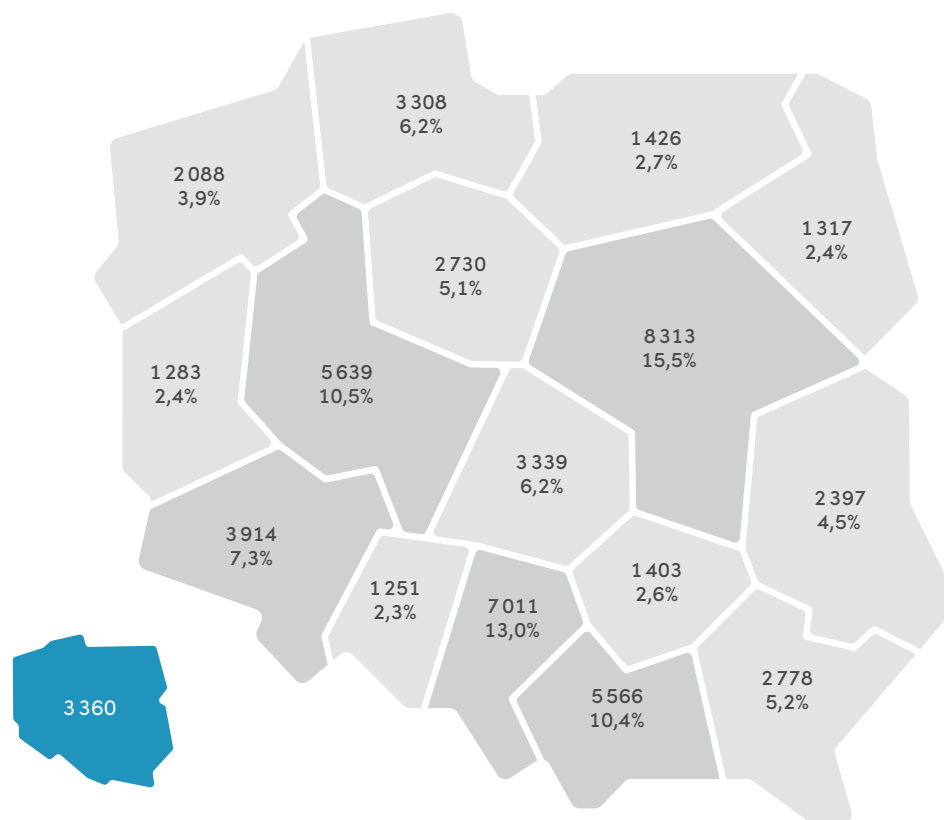
Średnia liczba firm średnich przypadających na jedno województwo wyniosła w roku 2017 958 firm i była niemal identyczna jak w roku 2016 (959 firm). Liderami pod względem liczby firm, w których pracuje od 50 do 249 osób są województwa: mazowieckie (2 686 firm), śląskie (1 900 firm), wielkopolskie (1 739 firm) oraz małopolskie (1 358 firm). Łącznie w tych czterech województwach działalność gospodarczą w roku 2016 prowadziło 50% średnich firm. Najmniej średnich przedsiębiorstw w roku 2016 działało

MAPA 2

Liczba aktywnych małych firm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych małych firm w roku 2017 według województw¹

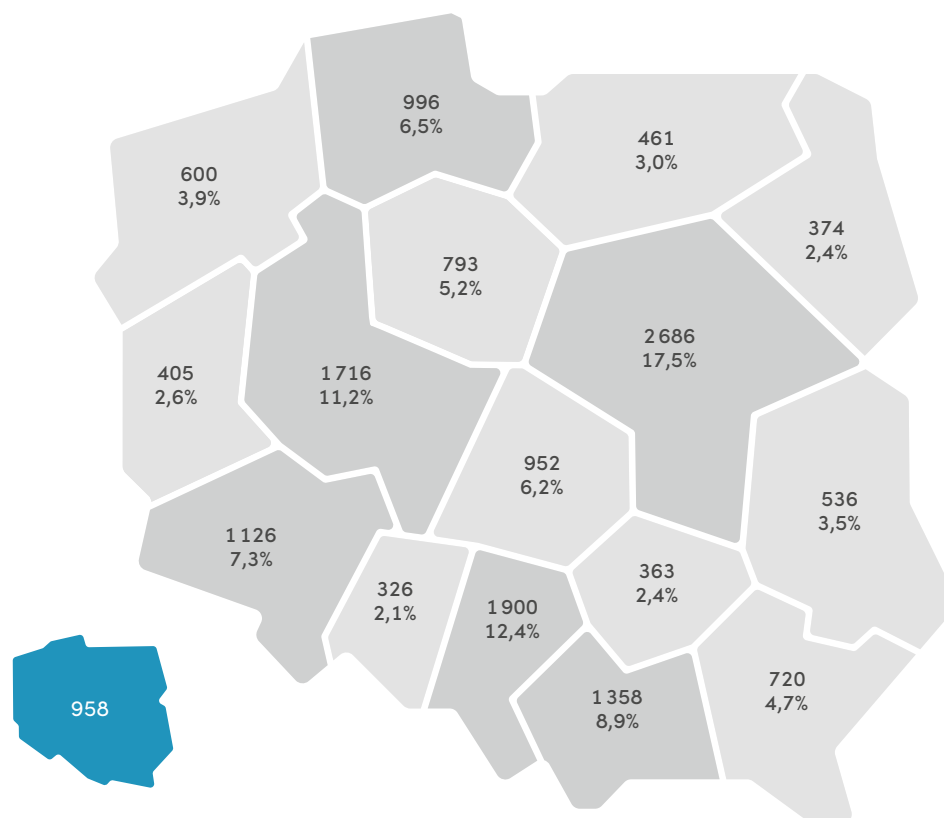
poniżej /
wyniku ogólnopolskiego
powyżej /

MAPA 3

Liczba aktywnych średnich firm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych średnich firm w roku 2017 według województw¹

poniżej /
wyniku ogólnopolskiego
powyżej /

w województwach: opolskim (326 firm), świętokrzyskim (363 firmy) oraz podlaskim (374 firmy), co stanowi niespełna 7% udziału w całkowitej liczbie działających w Polsce firm średnich (Mapa 3).

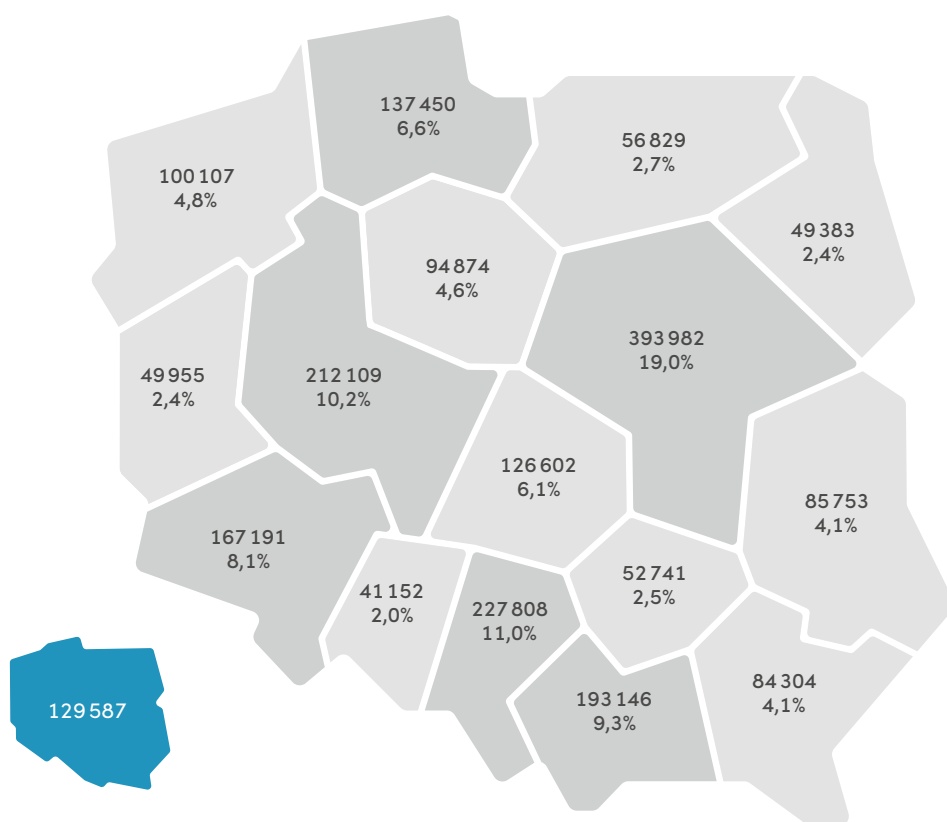
W układzie wojewódzkim, liczba średnich firm w stosunku do roku 2016 obniżyła się w czterech województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim i opolskim. W dwóch: śląskim i warmińsko-mazurskim nie zmieniła się, natomiast w pozostałych wzrosła – najbardziej w województwie wielkopolskim (o 23 firmy).

Na zakończenie tej części raportu, poświęconej liczbie aktywnych przedsiębiorstw w poszczególnych województwach, na Mapie 4 przedstawiono rozmieszczenie działających w regionach wszystkich firm z sektora MŚP. Najwięcej z ponad 2 milionów takich przedsiębiorstw działało w roku 2017 na terenie województw mazowieckiego (394 tys.), śląskiego (228 tys.) oraz wielkopolskiego (212 tys.), najmniej z kolei w regionie opolskim (41 tys.), podlaskim (49 tys.) oraz lubuskim (50 tys.).

Liczba aktywnych firm w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wydaje się lepszym miernikiem aktywności gospodarczej w danym regionie niż bezwzględna liczba przedsiębiorstw, gdyż eliminuje nierówności związane z różną liczbą mieszkańców poszczególnych województw.

Średnia liczba aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców wyniosła w roku 2017 niemal 54 i była wyższa w porównaniu do roku 2016 (Wykres 14).

Dane z roku 2017 zaprezentowane na Mapie 5 po raz kolejny potwierdzają, że to właśnie województwo mazowieckie jest regionem o najwyższym poziomie aktywności gospodarczej, również pod względem liczby aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców. Na każde 1000 mieszkańców przypadają tam 73 mikro i małe przedsiębiorstwa. Na kolejnych miejscach uplasowały się województwa wielkopolskie (60) i zachodniopomorskie (58). Najniższą aktywność gospodarczą obserwuje się, identycznie jak w ostatnich latach, w województwach tzw. ściany wschodniej oraz

MAPA 4

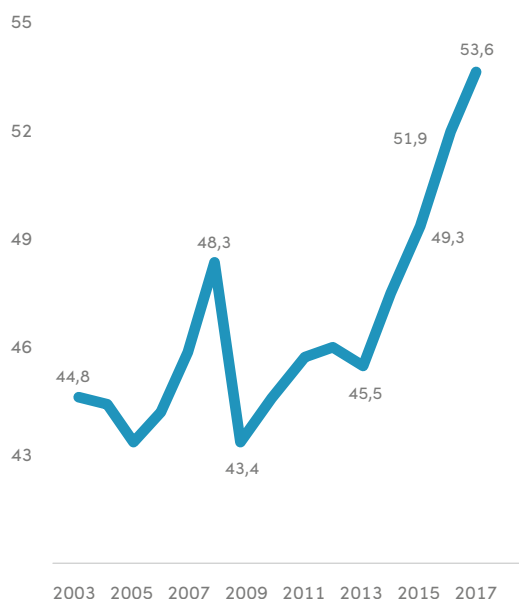
Liczba aktywnych mikro, małych oraz średnich firm i ich procentowy udział w ogólnej liczbie aktywnych MŚP w roku 2017 według województw¹

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

WYKRES 14

Liczba aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców w latach 2003–2017¹

województwie opolskim. W województwie podkarpackim jak i warmińsko-mazurskim działalność prowadzi 39 mikro i małych firm na każde 1000 mieszkańców. Niewiele wyższe wskaźniki zanotowano

w województwie lubelskim – 40 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców.

Struktura aktywności firm średnich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest bardzo podobna w całym kraju. Na każde 1000 mieszkańców w Polsce przypada 0,4 średniego przedsiębiorstwa. Regionem o największej aktywności firm średnich jest województwo mazowieckie i wielkopolskie (0,5).

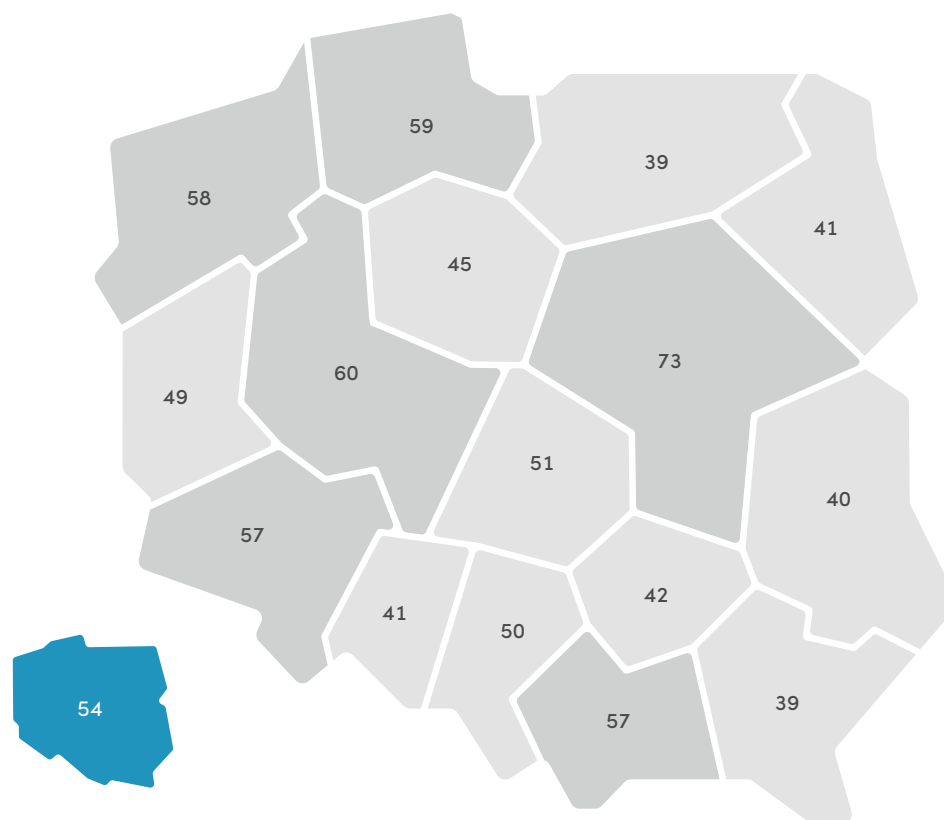
Dla GUS istotnym źródłem informacji dotyczących liczby firm są również dane selekcyonowane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007). W raporcie GUS zatytułowanym „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 roku” nie brano pod uwagę przedsiębiorstw działających w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), sekcji K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), sekcji O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), sekcji T (gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby

MAPA 5

Liczba aktywnych mikro i małych firm w roku 2017 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według województw¹

poniżej
wyniku ogólnopolskiego

powyżej
wyniku ogólnopolskiego

i świadczące usługi na własne potrzeby) oraz sekcji U (organizacje i zespoły eksterytorialne).

Najwięcej mikro i małych firm – prawie 0,5 mln – działało w branży handlu i naprawy samochodów (Tabela 4). Warto wszakże podkreślić, że liczba tych przedsiębiorstw spadła aż o 3 tysiące w stosunku do roku 2016 i o 27 tysięcy w stosunku do roku 2010. Było to zresztą jedyną branżą, w której odnotowano spadek liczby przedsiębiorstw. Na drugie miejsce pod względem liczby czynnych firm przesunęło się budownictwo (280 tys. przedsiębiorstw w roku 2017, 231 tys. w roku 2010), spychając na trzecie miejsce działalność profesjonalną, naukową i techniczną (276 tys. firm w roku 2017 wobec 185 tys. w roku 2010). W stosunku do roku 2016, liczba firm budowlanych zwiększyła się o prawie 17,5 tysiąca. Branża ta zresztą w ostatnich latach rozwija się najbardziej dynamicznie – w roku 2015 liczba firm wzrosła o ponad 13,8 tys., a w roku 2016 o ponad 20 tysięcy. Granicę 200 tys. czynnych mikro i małych firm przekroczył również w roku 2017 przemysł (177 tys. firm w roku 2010). W przypadku tej branży liczba firm

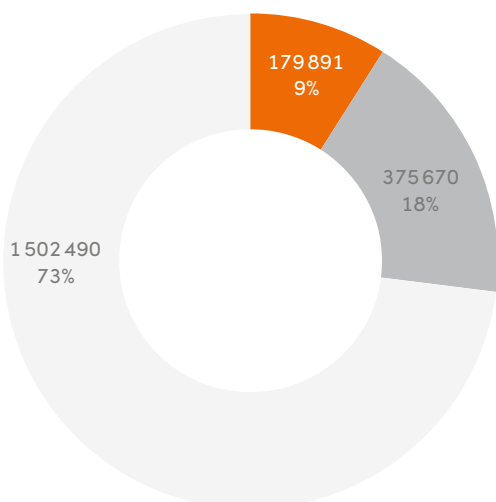
mikro wzrosła o 4,5 tys. przedsiębiorstw, natomiast o 1 tys. spadła liczba firm małych działających w tej sekcji. Duże przyrosty rok do roku odnotowano także w branży informacja i komunikacja – liczba takich przedsiębiorstw powiększyła się o ponad 11,6 tysiąca. Procentowo największe wzrosty liczby firm wystąpiły w dwóch branżach – informacja i komunikacja oraz kultura i rekreacja. Liczba przedsiębiorstw zwiększyła się o ponad 12% w stosunku do roku 2016.

W 2017 r. działało w Polsce ponad 2 mln mikrofirm i niecałe 54 tys. firm małych. Aktywnych firm średnich było 15,3 tys.

Kolejnym zagadnieniem, które pozwoli lepiej poznać strukturę mikro, małych i średnich firm jest ich wiek. W przypadku firm mikro i małych mamy do czynienia

WYKRES 15

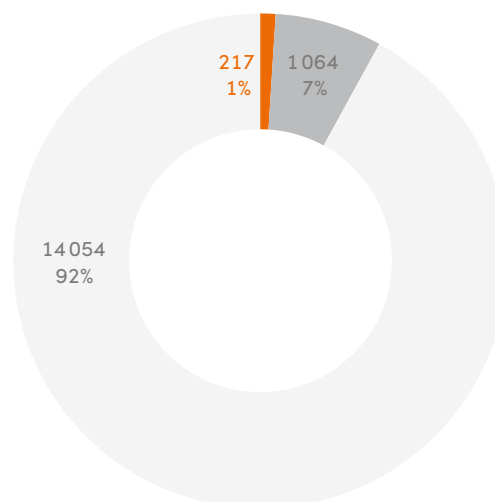
Liczba aktywnych mikro i małych firm według lat prowadzenia działalności w roku 2017³

rok i mniej 2-4 lata 5 lat i więcej

WYKRES 16

Liczba aktywnych średnich firm według lat prowadzenia działalności w roku 2017³

rok i mniej 2-4 lata 5 lat i więcej

TABELA 4

Liczba aktywnych mikro, małych i średnich firm w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności²

Rodzaj działalności	Liczba mikro i małych firm	Liczba mikrofirm	Liczba małych firm	Liczba średnich firm	% mikro i małych firm	% mikrofirm	% małych firm	% średnich firm
Sekcja G Handel i naprawa pojazdów samochodowych	494 717	479 614	15 103	3 094	24,0%	23,9%	28,1%	20,2%
Sekcja F Budownictwo	280 350	273 570	6 780	1 182	13,6%	13,6%	12,6%	7,7%
Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	276 448	273 496	2 952	564	13,4%	13,6%	5,5%	3,7%
Sekcja B, C, D, E Przemysł	203 145	188 302	14 843	6 950	9,9%	9,4%	27,6%	45,3%
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	182 411	180 284	2 127	379	8,9%	9,0%	4,0%	2,5%
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	154 566	150 791	3 775	961	7,5%	7,5%	7,0%	6,3%
Sekcja J Informacja i komunikacja	105 032	103 495	1 537	495	5,1%	5,2%	2,9%	3,2%
Sekcja S (działy 95, 96) Pozostała działalność usługowa	97 562	97 191	371	48	4,7%	4,8%	0,7%	0,3%
Sekcja N Administrowanie i działalność wspierająca	75 645	73 895	1 750	792	3,7%	3,7%	3,3%	5,2%
Sekcja I Zakwaterowanie i gastronomia	56 577	54 569	2 008	286	2,7%	2,7%	3,7%	1,9%
Sekcja L Obsługa rynku nieruchomości	56 071	54 421	1 650	457	2,7%	2,7%	3,1%	3,0%
Sekcja P Edukacja	52 442	51 803	639	80	2,5%	2,6%	1,2%	0,5%
Sekcja R Kultura i rekreacja	23 087	22 859	228	47	1,1%	1,1%	0,4%	0,3%
RAZEM	2 058 051	2 004 288	53 763	15 335	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Uwaga: dane prezentowane malejąco według liczby mikro i małych firm

z dojrzewaniem struktury wiekowej. W stosunku do roku 2016 o trzy punkty procentowe wzrósł odsetek przedsiębiorstw działających 5 lat i więcej (Wykres 15). Do tej kategorii przedsiębiorstw należy ponad 1,5 mln aktywnych mikro i małych firm (73%). Na podobnym poziomie jak w roku 2016 kształtowała się liczba i odsetek najmłodszych przedsiębiorstw, działających krócej niż 1 rok (9% całej populacji). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw o stażu od 2 do 4 lat. O ile w roku 2016 takich firm było ponad 412 tys. i stanowiły one 21% wszystkich aktywnych mikro i małych firm, o tyle w roku 2017 ich liczba zmniejszyła się do 376 tys. podmiotów, które stanowiły 18% populacji (spadek o 3 punkty procentowe). W roku 2010 63% wszystkich mikro i małych firm działało 5 lat i więcej, natomiast 13% miało staż krótszy niż 1 rok.

W przeciwieństwie do firm mikro i małych, struktura wiekowa firm średnich w stosunku do roku 2016 odmłodniała. Zwiększyła się liczba firm o stażu do 1 roku (ze 140 do 217) oraz działających od 2 do 4 lat (z 843 do 1064). Firmy średnie działające w roku 2017 powyżej 5 lat stanowiły 94% wszystkich firm średnich, co jest wynikiem o 2 punkty procentowe niższym w stosunku do roku 2016 (Wykres 16).

Liczba firm aktywnych w Unii Europejskiej

Liczbę aktywnych firm w Polsce na tle UE obrazują dane Eurostatu *, instytucji zajmującej się gromadzeniem oraz analizą danych statystycznych krajów europejskich (Tabela 5). Względy metodologiczne powodują, że Eurostat nie jest w stanie przedstawić danych dla wszystkich krajów członkowskich stąd brak informacji na temat liczby czynnych firm w kilku krajach.

* Dane Eurostatu dotyczące liczby aktywnych firm, liczby osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach oraz przychodów netto z działalności gospodarczej różnią się od danych podanych przez GUS ze względu na zastosowaną metodologię obliczeniową – dane Eurostatu nie uwzględniają w swoich strukturach niektórych sektorów działalności gospodarczej ujętych przez GUS. Podobna sytuacja dotyczy również innych krajów UE, dlatego też, w przypadkach w których sklasyfikowanie danych według założeń Eurostatu w poszczególnych krajach nie było możliwe, dane były szacowane przez Eurostat na podstawie dostarczonych informacji.

Przyjmując, że spośród krajów, dla których brakuje informacji, jedynie w Niemczech i Wielkiej Brytanii funkcjonuje więcej mikro, małych i średnich firm niż w Polsce, nasz kraj plasuje się na szóstym miejscu w Unii Europejskiej pod względem liczby mikro i małych przedsiębiorstw. W przypadku średnich firm, dzięki temu, że w Hiszpanii funkcjonuje mniej takich przedsiębiorstw niż w Polsce, nasz kraj zajmuje piąte miejsce w Europie pod względem liczby aktywnych średnich firm.

2. Zatrudnienie w mikro, małych i średnich firmach

W IV kwartale 2017 roku w gospodarce narodowej pracowało 16,4 miliona osób **, z czego niemal 9,7 miliona osób w przedsiębiorstwach (Wykres 17). W stosunku do roku 2016 liczba pracujących w przedsiębiorstwach wzrosła o prawie 170 tysięcy osób, a w porównaniu z rokiem 2010 – o 800 tysięcy osób. Ponad połowa osób pracujących w sektorze przedsiębiorstw znalazła zatrudnienie w mikro i małych firmach (52%): w mikroprzedsiębiorstwach pracowało prawie 4 mln osób (40,4% wszystkich pracujących w polskich przedsiębiorstwach), w firmach małych ponad 1,1 mln osób (11,5%), w średnich z kolei 1,6 mln osób (16,4% wszystkich pracujących w polskich firmach).

Według wstępnych danych GUS dotyczących mikroprzedsiębiorstw, w roku 2018 w najmniejszych przedsiębiorstwach pracowało 4 173 200 osób, tj. o prawie 190 tys. więcej niż rok wcześniej.

Porównując liczbę pracujących w poszczególnych typach firm z liczbą aktywnych firm w roku 2017, okazuje się, że średnia liczba pracujących w polskim mikroprzedsiębiorstwie to 1,9 osoby, w małej firmie 21 osób, w firmie średniej 105 osób, natomiast w firmie dużej 858 osób. Średnia dla grupy mikro i małych firm to 2,5 osoby pracującej.

W roku 2017, w porównaniu do roku 2016, odnotowano wzrost liczby pracujących w mikro oraz

** Rynek pracy w 2017 r., GUS 2019

TABELA 5

Liczba firm aktywnych
w Unii Europejskiej
w roku 2017⁴

Kraj\typ firmy	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Razem (szacowana)
EU28 (szacowana)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Austria	289 874	36 330	5 424	1 127	332 755
Belgia	598 781	27 795	4 283	960	631 819
Bułgaria	311 829	23 693	4 290	675	340 487
Chorwacja	135 797	11 250	1 861	416	149 324
Cypr	b.d.	b.d.	b.d.	80	52 657
Czechy	978 967	32 292	6 895	1 619	1 019 773
Dania	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Estonia	69 069	5 521	1 029	169	75 788
Finlandia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Francja	2 659 644	103 428	16 862	4 059	2 783 993
Grecja	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Hiszpania	2 512 494	129 563	16 007	3 362	2 661 427
Holandia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Irlandia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Litwa	188 376	11 530	2 262	354	202 522
Luksemburg	29 471	3 431	683	156	33 741
Łotwa	103 316	7 919	1 438	194	112 867
Malta	26 419	1 797	337	62	28 615
Niemcy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Polska	1 672 365	52 955	15 501	3 464	1 744 285
Portugalia	826 908	34 806	5 482	883	868 079
Rumunia	431 910	43 529	8 113	1 663	485 215
Słowacja	457 439	11 154	2 517	581	471 691
Słowenia	134 614	6 124	1 182	233	142 153
Szwecja	673 255	32 331	5 527	1 031	712 144
Węgry	536 779	27 775	4 516	935	570 005
Wielka Brytania	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Włochy	3 517 178	b.d.	19 840	b.d.	3 712 043

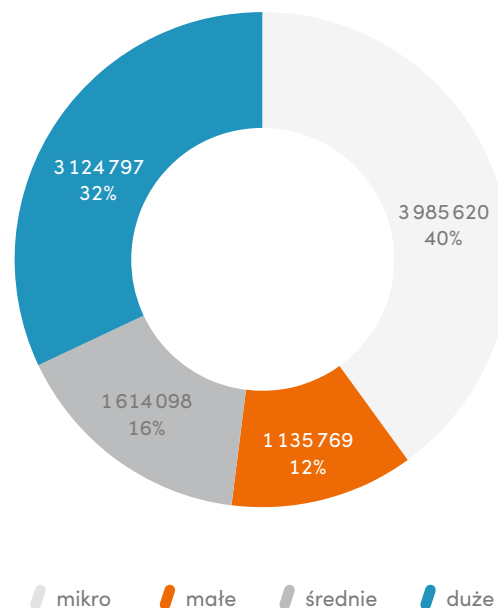

dużych przedsiębiorstwach oraz nieznaczny spadek w małych i średnich przedsiębiorstwach. Szczególnie zauważalny wzrost liczby pracujących w roku 2017 w stosunku do roku 2016 miał miejsce w przypadku mikrofirm (wzrost o 124 tys.), co prezentuje Wykres 18.

Najwięcej osób pracuje w mikro i małych firmach województwa mazowieckiego (Mapa 6 i 7). W przypadku mikroprzedsiębiorstw jest to ponad 755 tys. osób (19% wszystkich pracujących w mikrofirmach), w małych firmach Mazowsza pracuje z kolei blisko 177 tys. osób (prawie 16% całej populacji). Na kolejnych miejscach pod względem liczby osób pracujących w mikro i małych firmach uplasowały się województwo śląskie (odpowiednio 463 tys. osób i 146 tys. osób) oraz województwo wielkopolskie (odpowiednio 429 tys. osób i niemal 121 tys. osób).

Najmniejsza liczba pracujących w aktywnych mikrofirmach w roku 2016 wystąpiła w województwie opolskim – około 81 tys. osób, co stanowiło 2% wszystkich pracujących w tej grupie firm. Podobnie jak w przypadku mikrofirm, najmniej osób pracowało w małych firmach województwa opolskiego (26 tys. osób; 2%).

W stosunku do roku 2016, liczba pracujących w mikrofirmach wzrosła w 12 województwach, najwięcej na Mazowszu oraz w Wielkopolsce (odpowiednio o 24 tys.

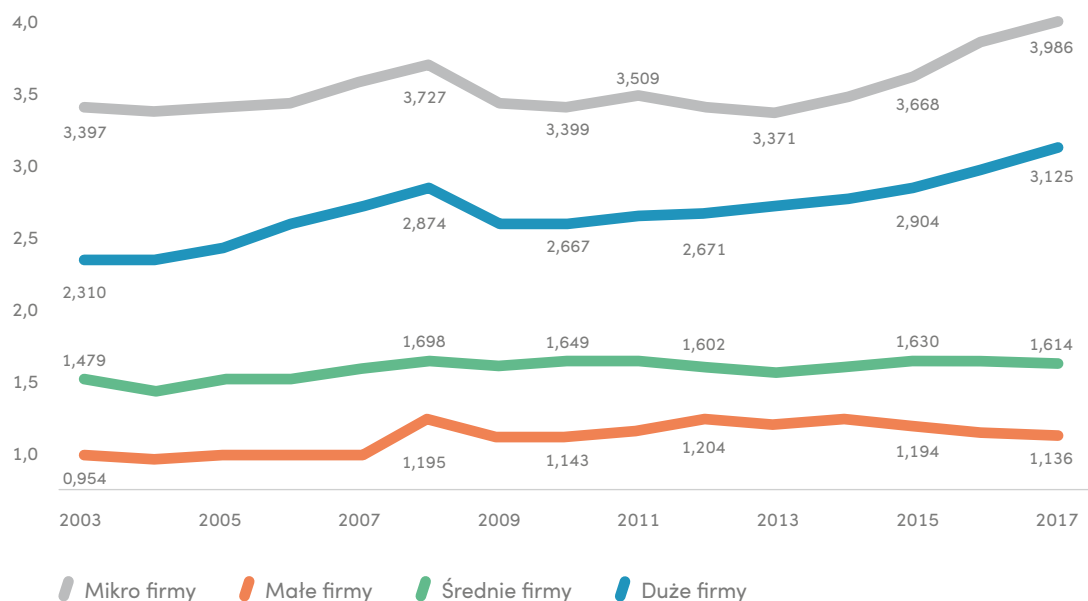

WYKRES 17

Liczba pracujących w przedsiębiorstwach aktywnych (według stanu na 31 grudnia 2017)²

i 21 tys. osób). Spadki zatrudnienia odnotowano w czterech województwach: lubuskim, małopolskim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim. W tym ostatnim spadek był zdecydowanie największy – ubyło bowiem ponad 2 tysiące pracowników najmniejszych firm.

W grupie małych firm spadek liczby pracujących w stosunku do roku 2016 wystąpił we wszystkich województwach i wahał się od 425 pracowników na

WYKRES 18

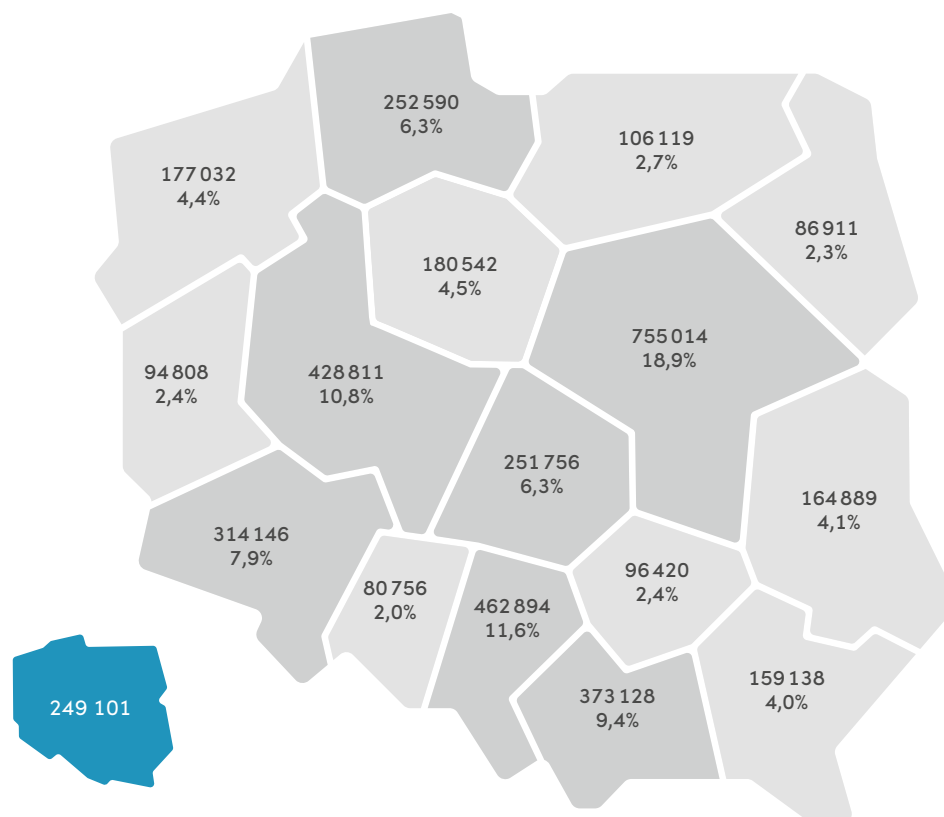
Liczba pracujących w aktywnych przedsiębiorstwach w latach 2003–2017¹ (w mln)

MAPA 6

Liczba pracujących w aktywnych mikrofirmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie pracujących w mikrofirmach według województw w roku 2017²

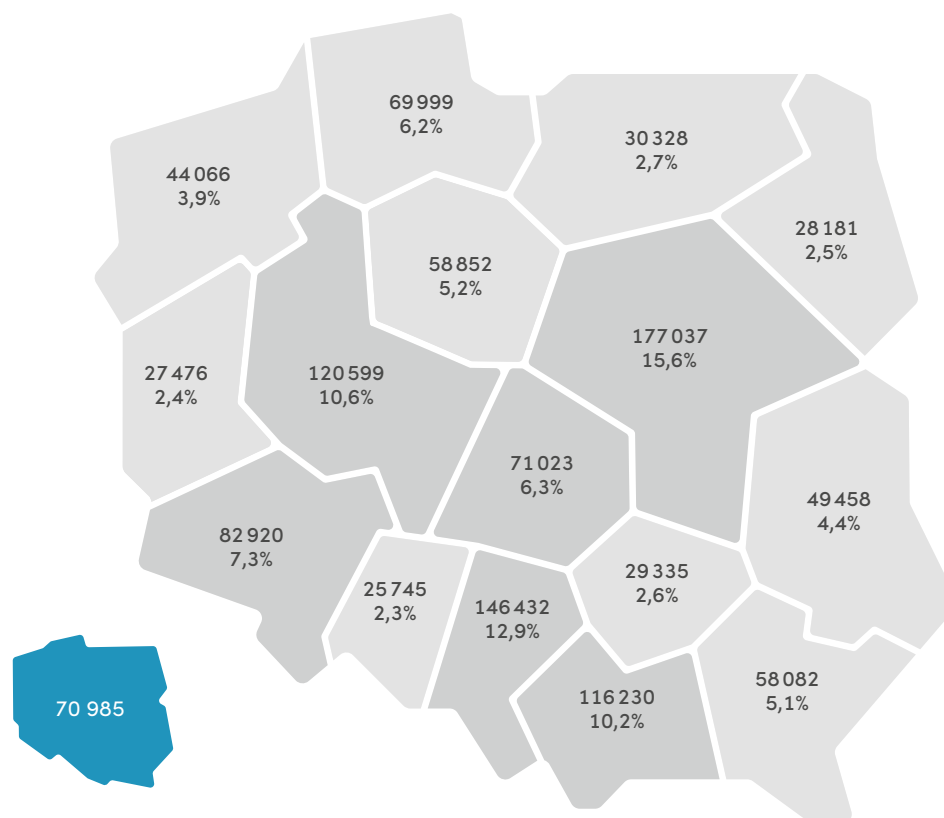
poniżej wyniku ogólnopolskiego
powyżej wyniku ogólnopolskiego

MAPA 7

Liczba pracujących w aktywnych małych firmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie pracujących w małych firmach według województw w roku 2017²

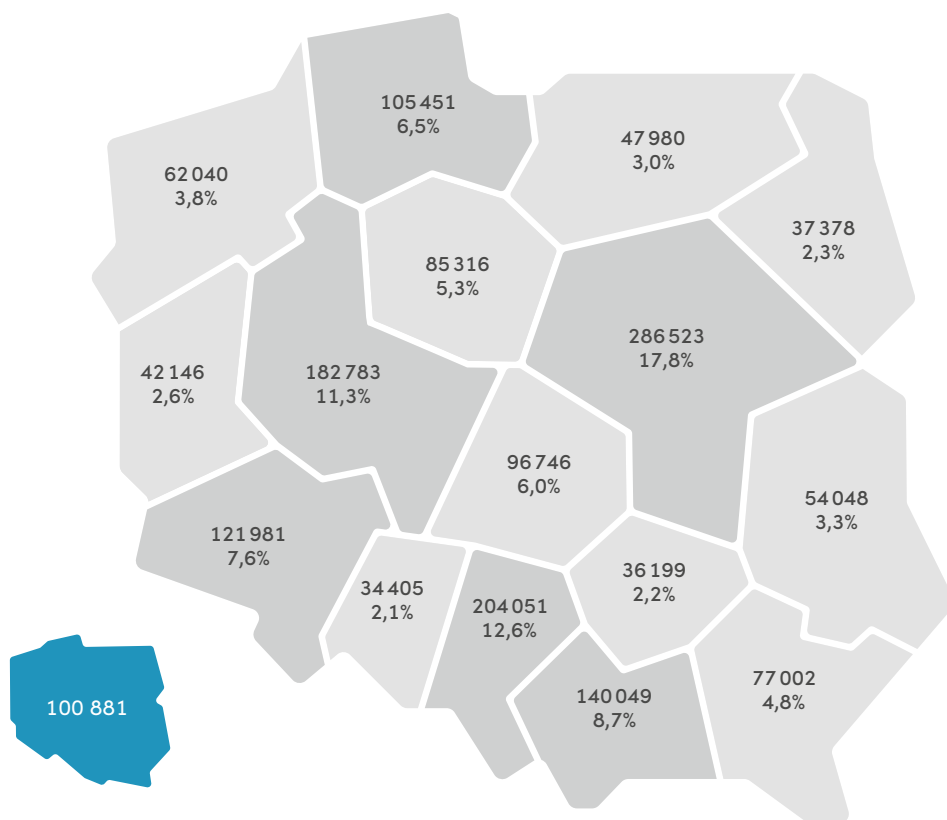
poniżej wyniku ogólnopolskiego
powyżej wyniku ogólnopolskiego

MAPA 8

Liczba pracujących w aktywnych średnich firmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie pracujących w średnich firmach według województw w roku 2017²

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Opolszczyźnie do prawie 13 tysięcy osób w województwie śląskim.

Największą liczbę pracujących w średnich firmach odnotowano w roku 2017 w województwie mazowieckim (17,8%), śląskim (12,6%) oraz wielkopolskim (11,3%). Na przeciwległym biegunie znalazły się województwa opolskie (2,1%), świętokrzyskie (2,2%) oraz podlaskie (2,3%; [Mapa 8](#)). W połowie województw liczba osób pracujących w średnich firmach wzrosła w stosunku do roku 2016 – najwięcej w województwie wielkopolskim (o prawie 2,7 tys. osób). W pozostałych regionach wystąpiły spadki. Najbardziej, o prawie 3,8 tys. osób, zmalała liczba pracujących w średnich firmach Mazowsza.

Na zakończenie tej części rozdziału warto przedstawić przestrzenny rozkład liczby pracujących w całej populacji mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych województwach ([Mapa 9](#)). Nie odbiega on znacząco od rozkładu przedstawionego na poprzednich mapach z dominacją województw

mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego. W firmach z tych trzech regionów znajduje zatrudnienie ponad 41% wszystkich pracujących w aktywnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach.

Analizując dane na [Wykresie 19](#), który prezentuje liczbę pracujących w mikro i małych firmach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, należy zauważyć, że po wyraźnym spadku w kryzysowych latach 2009-2010, wskaźnik ten od roku 2014 stale rośnie i na koniec roku 2017 osiągnął po raz kolejny rekordowy poziom 133 osób pracujących na 1000 mieszkańców.

W średnich firmach w roku 2017 na każde 1000 mieszkańców zatrudnionych były 42 osoby (wartość zbliżona do tej z roku 2016), natomiast w firmach dużych 81,3 osoby (wzrost o 2,5 osoby w stosunku do roku 2017).

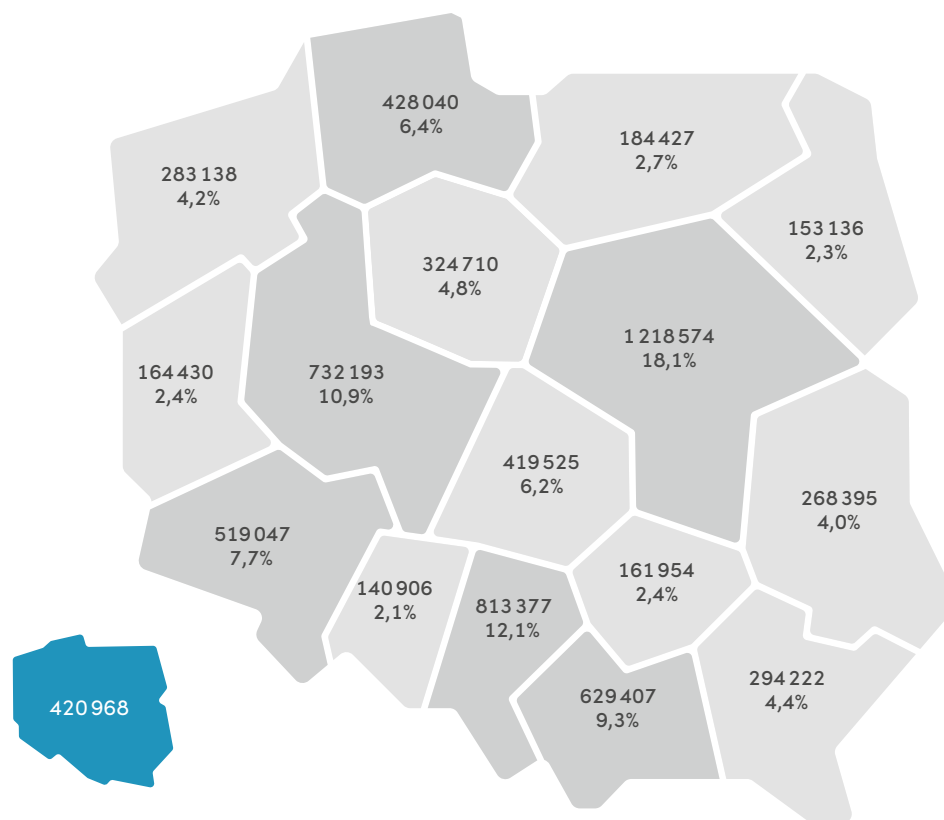
Struktura przestrzenna liczby pracujących w aktywnych mikro i małych firmach na 1000 mieszkańców w poszczególnych województwach w roku 2017

MAPA 9

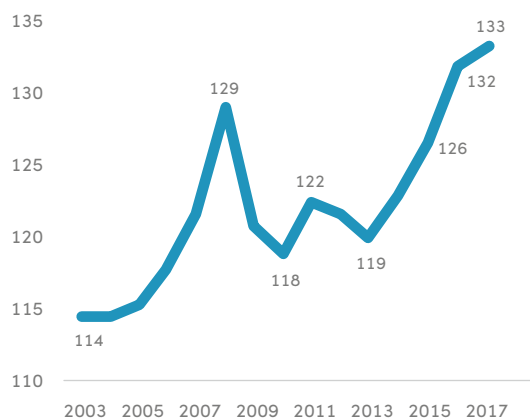
Liczba pracujących w aktywnych mikro, małych i średnich firmach i ich procentowy udział w ogólnej liczbie średnich firm według województw w roku 2017²

poniżej wyniku ogólnopolskiego
powyżej wyniku ogólnopolskiego

WYKRES 19

Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach na 1000 mieszkańców w latach 2003–2017¹

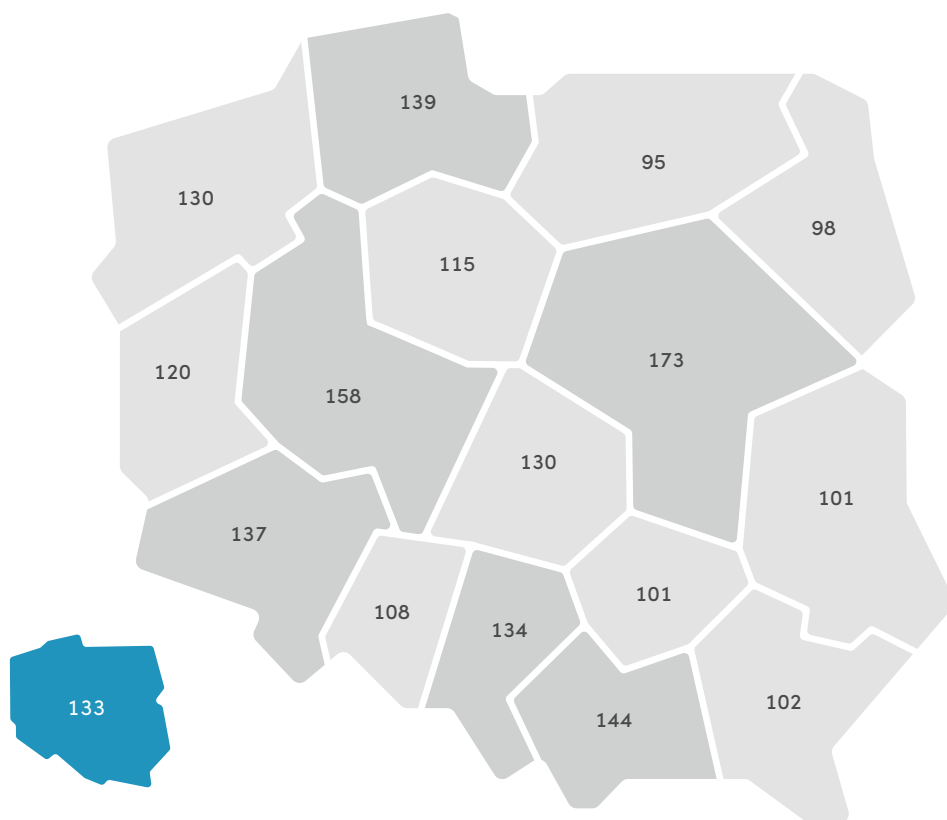
(Mapa 10), niewiele różni się od mapy przedstawiającej liczbę tych firm na 1000 mieszkańców. Tak jak w roku 2016, województwo mazowieckie z największą liczbą mikro i małych firm na 1000 mieszkańców zatrudnia również największą liczbę pracowników (173 pracujących, przyrost o 3 osoby w stosunku do roku 2016). Na kolejnym miejscu znalazły się województwo wielkopolskie (158 pracujących – wzrost o 5 osób)

oraz województwo małopolskie (144 pracujących – spadek o 2 osoby).

Najmniej osób pracujących w mikro i małych firmach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców notuje się głównie w województwach Polski Wschodniej. Najniższe wskaźniki wystąpiły w województwach: warmińsko-mazurskim (95 – wzrost o 1 osobę w stosunku do roku 2016) oraz podlaskim (98 – wynik identyczny jak rok wcześniej).

Podobnie jak w przypadku firm mikro i małych, również firmy średnie najwięcej pracowników zatrudniają w województwie mazowieckim – 53 osoby na 1000 pracujących (spadek o 1 osobę w stosunku do roku 2016), natomiast najmniej w województwie lubuskim – 25 osób (również spadek o 1 osobę).

Chociaż największa liczba osób w dalszym ciągu pracuje w handlu i naprawie pojazdów samochodowych (1,42 mln osób oraz prawie 30% wszystkich pracujących), w branży tej odnotowano spadek liczby

MAPA 10

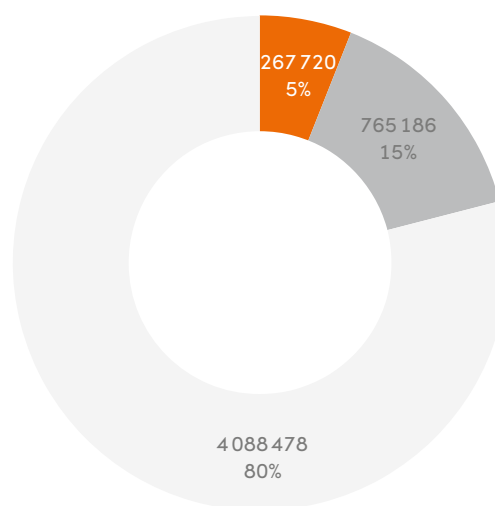
Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach w roku 2017 na 1000 mieszkańców według województw²

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

pracujących o ponad 20,5 tys. osób w porównaniu z rokiem 2016 (i o ponad 75 tys. osób w stosunku do roku 2010). Niewielka obniżka liczby pracujących wystąpiła także w przemyśle (-1,6 tys. osób). W pozostałych branżach liczba pracujących się zwiększyła – najbardziej w budownictwie (wzrost o ponad 20,6 tys. osób) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (+16 tys. osób). Relatywnie największy skok odnotowano w najmniejszej pod względem liczby pracujących sekcji – kulturze i rekreacji. Wzrost liczby pracujących rok do roku osiągnął poziom 14% (ponad 5 tysięcy osób).

W grupie firm średnich prawie połowa ogółu pracujących była zatrudniona w przemyśle (769 tys. osób). Łącznie z handlem i naprawą pojazdów samochodowych te dwie branże tworzyły w roku 2017 ²/₃ zatrudnienia w segmencie średnich przedsiębiorstw, co pokazuje Tabela 6.

Zatrudnienie w sektorze mikro i małych firm rośnie wraz z wiekiem przedsiębiorstw. Jedynie 5% pracujących działa w firmach młodych, o rynkowym stażu

WYKRES 20

Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach według lat prowadzenia działalności w roku 2017²

- rok i mniej
- 2-4 lata
- 5 lat i więcej

poniżej 1 roku (Wykres 20). W przedsiębiorstwach działających na rynku od 1 do 4 lat zatrudnionych jest 15% wszystkich pracujących w aktywnych mikro i małych firmach. Zdecydowanie najwięcej pracujących – 85%

TABELA 6

Liczba pracujących w aktywnych mikro, małych i średnich firmach w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności²

Rodzaj działalności	Pracujący w mikro i małych firmach	Pracujący w mikrofirmach	Pracujący w małych firmach	Pracujący w średnich firmach	% mikro i małych firm	% mikrofirm	% małych firm	% średnich firm
Sekcja G: Handel i naprawa pojazdów samochodowych	1 429 177	1 114 417	314 760	299 775	27,9%	28,0%	27,7%	18,6%
Sekcja B+C+D+E Przemysł	793 602	456 508	337 094	769 011	15,5%	11,5%	29,7%	47,6%
Sekcja F: Budownictwo	692 815	555 422	137 393	113 658	13,5%	13,9%	12,1%	7,0%
Sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	508 242	451 414	56 828	60 534	9,9%	11,3%	5,0%	3,8%
Sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa	387 365	310 160	77 205	100 024	7,6%	7,8%	6,8%	6,2%
Sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	296 408	254 232	42 176	41 094	5,8%	6,4%	3,7%	2,5%
Sekcja I: Zakwaterowanie i gastronomia	202 610	162 481	40 129	29 752	4,0%	4,1%	3,5%	1,8%
Sekcja J: Informacja i komunikacja	193 500	161 157	32 343	51 242	3,8%	4,0%	2,8%	3,2%
Sekcja N: Administrowanie i działalność wspierająca	172 087	133 349	38 738	90 537	3,4%	3,3%	3,4%	5,6%
Sekcja S: Pozostała działalność usługowa	169 032	161 853	7 179	4 524	3,3%	4,1%	0,6%	0,3%
Sekcja L: Obsługa rynku nieruchomości	147 548	112 897	34 651	42 901	2,9%	2,8%	3,1%	2,7%
Sekcja P: Edukacja	88 504	76 056	12 448	6 269	1,7%	1,9%	1,1%	0,4%
Sekcja R: Kultura i rekreacja	40 495	35 676	4 819	4 777	0,8%	0,9%	0,4%	0,3%
RAZEM	5 121 385	3 985 622	1 135 763	1 614 098	100,0	100,0	100,0	100,0

UWAGA: dane prezentowane malejąco według liczby pracujących w mikro i małych firmach

– funkcjonuje w przedsiębiorstwach o co najmniej 5-letnim stażu rynkowym. Jeszcze wyraźniej koncentrację liczby pracujących w firmach działających na rynku 5 lat i dłużej widać w przypadku średnich firm, gdzie wskaźnik ten wynosi 92%.

Zatrudnienie w polskich firmach na tle Unii Europejskiej

Podobnie jak w przypadku liczby MŚP, ze względu na brak danych dla kilku państw Unii Europejskiej nie jest możliwe przedstawienie pełnego obrazu zatrudnienia w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w 28 krajach członkowskich. Przyjmując założenie analogiczne do tego z rozdziału poświęconego liczbie firm w UE, można założyć, iż pod względem zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, Polska zajmuje szóste miejsce. Więcej osób pracuje jedynie w firmach niemieckich, brytyjskich, francuskich, włoskich oraz hiszpańskich.

3. Inwestycje mikro, małych i średnich firm

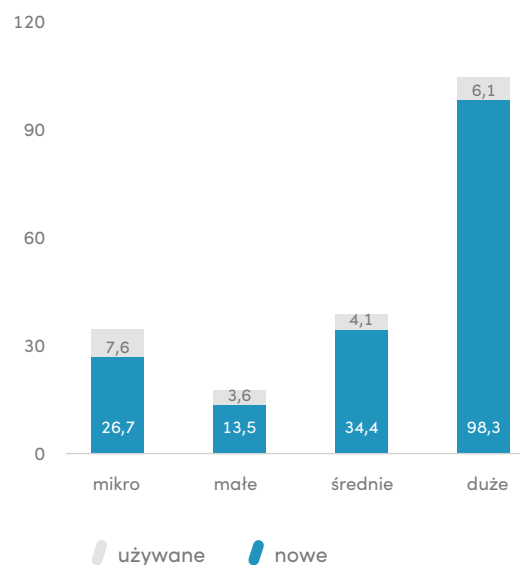
Wartość inwestycji zrealizowanych przez aktywne polskie firmy w roku 2017 wyniosła ponad 194 mld złotych (wzrost o 6 mld złotych w stosunku do roku 2016), z czego niemal 173 mld przeznaczono na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących (więcej o prawie 9 mld zł), a ponad 21 mld złotych na zakup używanych środków trwałych (spadek o ponad 3 mld zł). Dla porównania w roku 2010 były to 142 mld złotych.

Inwestycje mikroprzedsiębiorstw miały wartość ponad 34 mld złotych (wzrost o 4 mld zł w stosunku do roku 2016), co stanowiło prawie 18% wszystkich nakładów inwestycyjnych sektora przedsiębiorstw (Wykres 21). W roku 2017 małe przedsiębiorstwa przeznaczyły na inwestycje kwotę 17,2 mld złotych (wzrost o 0,4 mld zł), czyli niemal 9% wartości inwestycji w polskich firmach. Łącznie sektor mikro i małych firm zainwestował w środki trwałe kwotę 51,5 mld złotych (26,4%

wszystkich inwestycji). Najwięcej inwestycji dokonano w segmencie dużych firm (ponad 54% całkowitych nakładów inwestycyjnych), aczkolwiek w porównaniu z rokiem 2016 zmniejszyły się one o ponad 1,5 mld zł. Wartość inwestycji zrealizowanych w roku 2017 w średnich przedsiębiorstwach zamknęła się kwotą 38,5 mld zł (3 mld więcej niż rok wcześniej), co stanowiło prawie 20% całkowitych nakładów inwestycyjnych.

Średnie nakłady inwestycyjne przypadające na jedno mikroprzedsiębiorstwo wzrosły z 16 tys. złotych w roku 2016 do 17,1 tys. zł w roku 2017. Wzrosty wystąpiły także w przypadku małych i średnich firm. W pierwszej grupie przedsiębiorstw średnie nakłady inwestycyjne w roku 2017 wyniosły 319,5 tys. zł (293 tys. zł w roku 2016). Średnia wartość inwestycji przypadająca na jedno średnie przedsiębiorstwo wynosiła ponad 2,5 mln zł (2,315 mln zł w roku 2016). Największe inwestycje pod względem wartości były realizowane przez duże firmy. Średni poziom wydatków inwestycyjnych przedsiębiorstwa osiągnął pułap 28,7 mln złotych.

Tradycyjnie największe nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mikro i małą firmę odnotowano w branży obsługi rynku nieruchomości (216 tys. złotych wobec 190 tys. zł w roku 2016). W grupie firm średnich największe nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jedną firmę wystąpiły w sekcji N Administrowanie i działalność wspierająca (Tabela 8).

WYKRES 21

Nakłady inwestycyjne w aktywnych przedsiębiorstwach w roku 2017² (w mld PLN)

TABELA 7

Liczba zatrudnionych
osób w przedsiębior-
stwach w Unii Europejskiej
w roku 2017⁴

Kraj/ typ firmy	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Razem (szacowana)
EU28 (szacowana)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Austria	714 956	b.d.	b.d.	b.d.	2 850 280
Belgia	990 906	545 438	430 723	904 881	2 871 948
Bułgaria	599 212	469 042	423 046	506 340	1 997 640
Chorwacja	304 326	214 257	189 033	316 868	1 024 484
Cypr	b.d.		b.d.	42 891	248 711
Czechy	1 135 839	646 407	706 303	1 234 241	3 722 789
Dania	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.
Estonia	138 956	105 758	96 689	91 412	432 815
Finlandia	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.
Francja	4 010 604	2 372 854	2 007 219	7 331 573	15 722 250
Grecja	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.
Hiszpania	4 569 295	2 490 304	1 632 668	3 412 672	12 104 938
Holandia	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.
Irlandia	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.
Litwa	280 194	227 884	221 909	240 695	970 682
Luksemburg	48 456	67 212	68 608	90 897	275 173
Łotwa	211 818	155 540	140 846	133 097	641 301
Malta	44 635		b.d.	33 179	148 277
Niemcy	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.
Polska	3 481 387	1 134 509	1 623 217	2 994 835	9 233 948
Portugalia	1 321 714	668 047	b.d.	b.d.	3 278 903
Rumunia	921 117	863 209	824 977	1 410 818	4 020 121
Słowacja	675 515	224 281	257 264	450 861	1 607 921
Słowenia	219 106	116 225	120 289	172 556	628 176
Szwecja	792 516	733 439	624 050	1 155 531	3 305 536
Węgry	896 754	523 413	449 486	845 206	2 714 859
Wielka Brytania	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Włochy	6 496 451	b.d.	1 912 220	b.d.	14 894 596

TABELA 8

Nakłady inwestycyjne w aktywnych mikro, małych i średnich firm w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności² (w tys. PLN)

Rodzaj działalności	Nakłady inwestycyjne w mikro i małych firmach	Nakłady inwestycyjne w mikrofirmach	Nakłady inwestycyjne w małych firmach	Nakłady inwestycyjne w średnich firmach	Nakłady inwestycyjne na 1 mikro i małą firmę	Nakłady inwestycyjne na 1 mikrofirmę	Nakłady inwestycyjne na 1 małą firmę	Nakłady inwestycyjne na 1 średnią firmę
Sekcja L: Obsługa rynku nieruchomości	12 124 055	10 641 002	1 483 053	1 356 148	216	196	899	2 968
Sekcja B+C+D+E: Przemysł	9 947 744	4 874 480	5 073 264	20 052 618	49	26	342	2 885
Sekcja G: Handel i naprawa pojazdów samochodowych	8 657 607	4 593 625	4 063 982	5 521 227	18	10	269	1 784
Sekcja F: Budownictwo	5 270 214	3 617 071	1 653 143	3 197 948	19	13	244	2 706
Sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa	3 989 529	2 640 441	1 349 088	2 321 069	26	18	357	2 415
Sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 493 419	1 983 736	1 509 683	3 530 871	46	27	863	4 458
Sekcja N: Administrowanie i działalność wspierająca	2 403 485	1 809 547	593 938	540 954	9	7	201	959
Sekcja I: Zakwaterowanie i gastronomia	1 644 195	1 340 416	303 779	536 927	9	7	143	1 417
Sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1 533 621	1 002 830	530 791	351 280	27	18	264	1 228
Sekcja J: Informacja i komunikacja	1 162 260	796 925	365 335	968 420	11	8	238	1 956
Sekcja R: Kultura i rekreacja	556 957	445 175	111 782	83 444	24	19	490	1 775
Sekcja S: (działy 95, 96): Pozostała działalność usługowa	419 592	331 088	88 504	32 756	4	3	239	682
Sekcja P: Edukacja	310 937	260 035	50 902	35 925	6	5	80	449
RAZEM	51 513 615	34 336 371	17 177 244	38 529 587	25	17	319	2 513

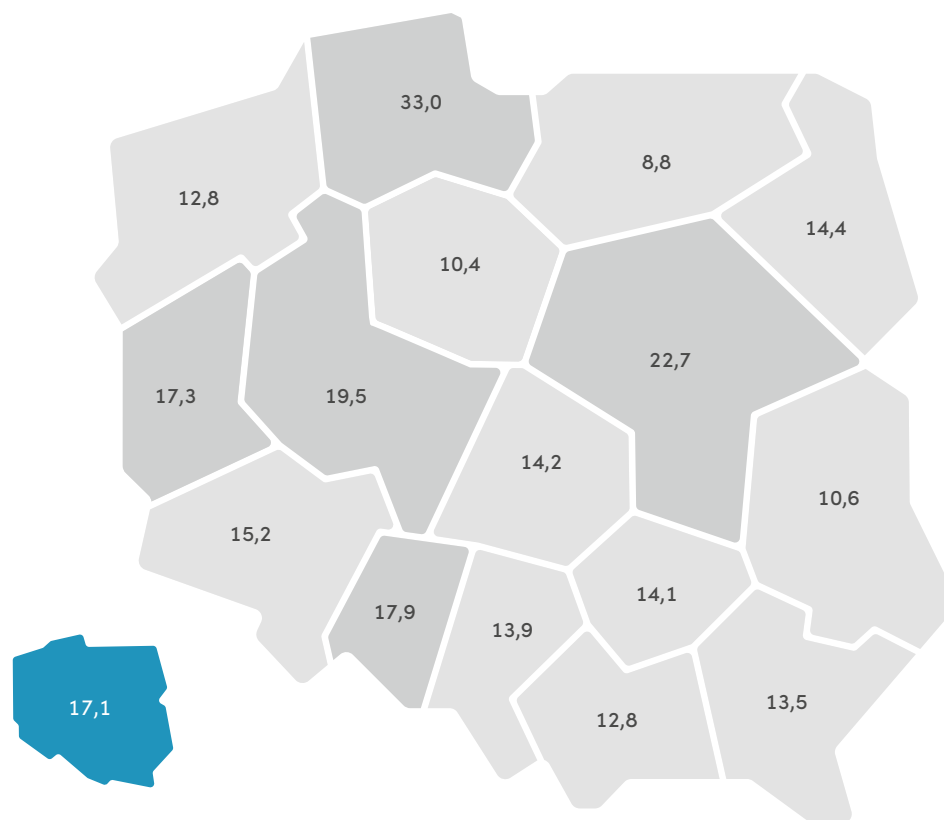
UWAGA: dane prezentowane malejąco według nakładów inwestycyjnych na 1 mikro i małą firmę

MAPA 11

Średnie nakłady inwestycyjne w mikrofirmach w roku 2017 według województw² (w tys. PLN)

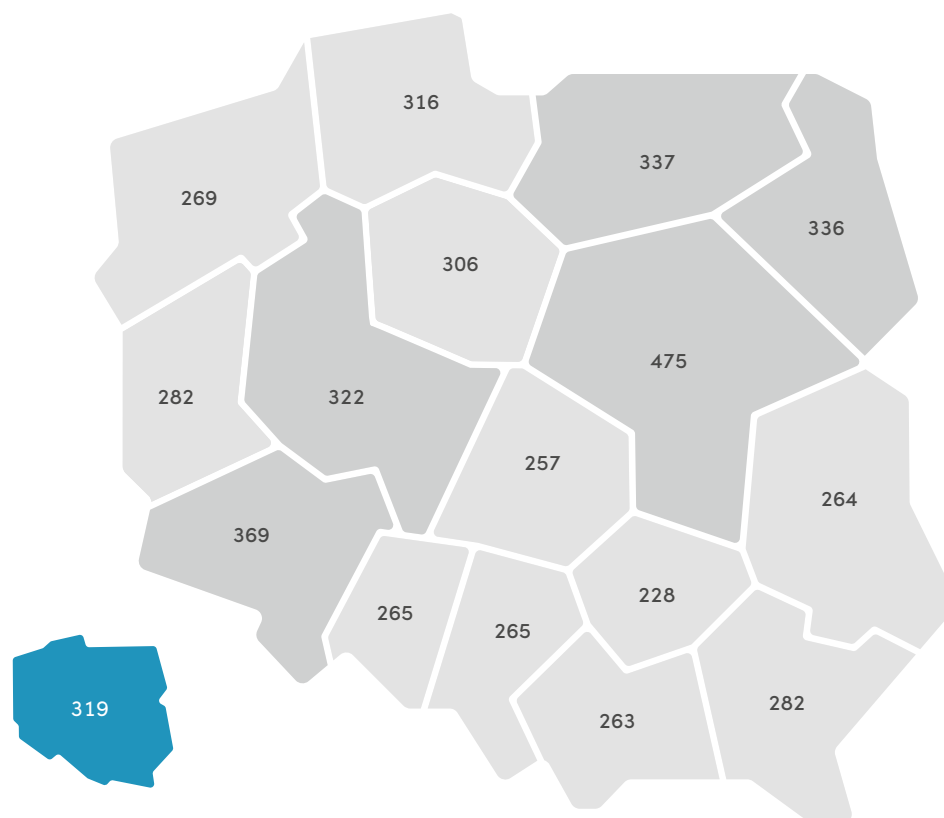
poniżej /
wyniku ogólnopolskiego
powyżej /
wyniku ogólnopolskiego

MAPA 12

Średnie nakłady inwestycyjne w małych firmach w roku 2017 według województw⁶ (w tys. PLN)

poniżej /
wyniku ogólnopolskiego
powyżej /
wyniku ogólnopolskiego

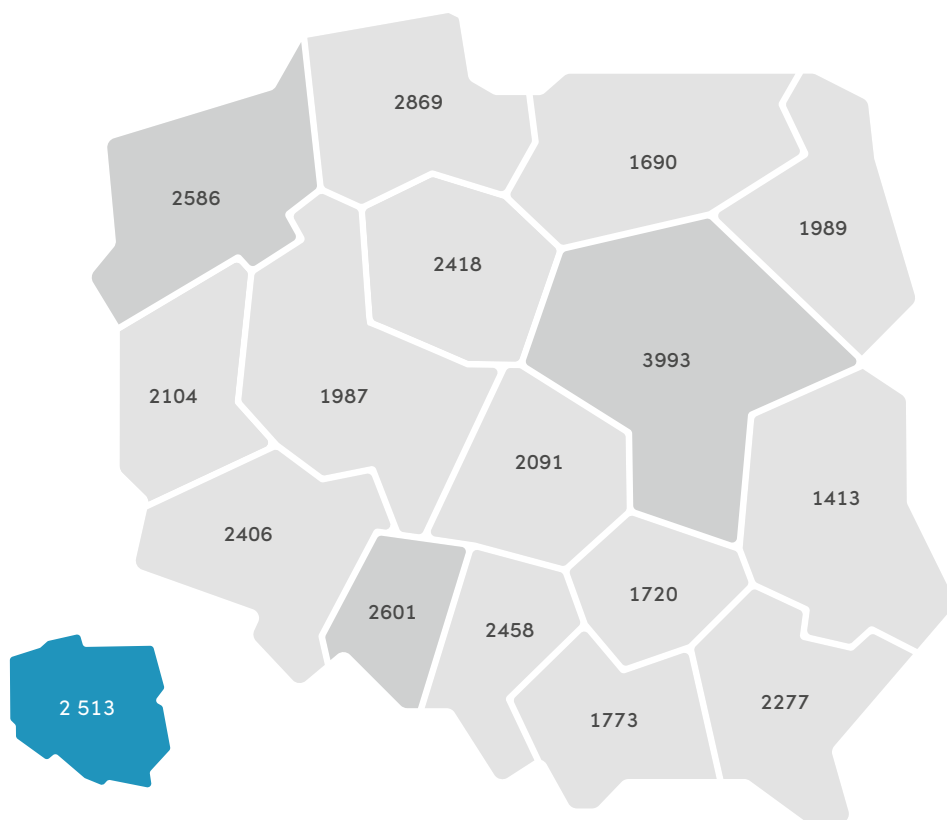

MAPA 13

Średnie nakłady inwestycyjne w średnich firmach w roku 2017 według województw⁶ (w tys. PLN)

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

W porównaniu z rokiem 2016 największe wzrosty nakładów inwestycyjnych w grupie mikro i małych przedsiębiorstw, przekraczające kwotę 1 mld zł, zanotowano w obsłudze rynku nieruchomości (wzrost o 1,8 mld zł), administrowaniu i działalności wspierającej (1,5 mld zł) oraz handlu i naprawie pojazdów samochodowych (1,05 mld zł). Spore spadki wystąpiły natomiast w budownictwie (-630 mln zł) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (-560 mln zł). W grupie firm średnich szczególnie mocno wzrosły nakłady inwestycyjne w przemyśle – w stosunku do roku 2016 zwiększyły się one o prawie 3 mld zł.

Wśród mikrofirm największymi średnimi nakładami inwestycyjnymi w roku 2017 mogły pochwalić się mikroprzedsiębiorstwa z województw: pomorskiego (33 tys. złotych), mazowieckiego (23 tys. złotych) oraz wielkopolskiego (19,5 tys. złotych) (Mapa 11). Na przeciwległym biegunie znalazło się województwo warmińsko-mazurskie ze średnimi inwestycjami w najmniejszych firmach na poziomie 8,8 tys. złotych.

W przypadku województwa pomorskiego wystąpił spektakularny wzrost przeciętnych nakładów inwestycyjnych w mikroprzedsiębiorstwach w stosunku do roku 2016 – o ponad 20 tys. złotych. Duże wzrosty, o około 7 tys. złotych, zaobserwowano także w województwach lubuskim, opolskim i świętokrzyskim. Spadki rok do roku nakładów inwestycyjnych w mikrofirmach wystąpiły jedynie w kilku województwach – największe na Mazowszu (-7 tys. złotych).

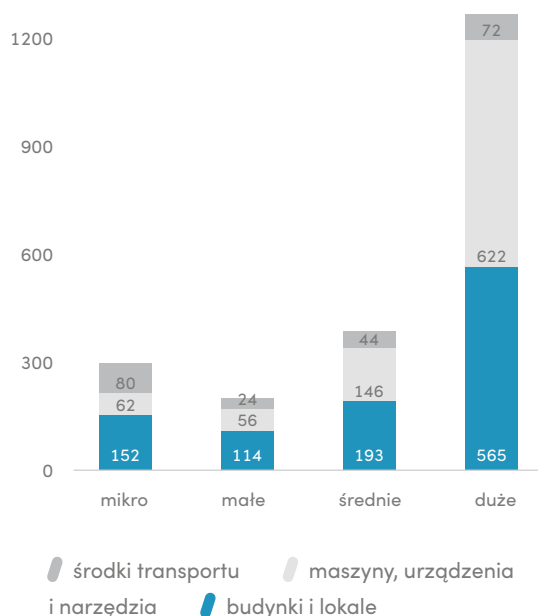
W roku 2017 w pięciu województwach nakłady inwestycyjne przypadające na 1 małe przedsiębiorstwo były wyższe od średniej krajowej (Mapa 12): mazowieckim (475 tys. złotych), dolnośląskim (369 tys. złotych), warmińsko-mazurskim (337 tys. złotych), podlaskim (336 tys. złotych) oraz wielkopolskim (322 tys. złotych). Przeciętnie najmniej inwestowały małe firmy z województwa świętokrzyskiego (228 tys. złotych).

Wzrost średnich nakładów w roku 2017 w porównaniu do roku 2016 nastąpił w dwunastu województwach –

WYKRES 22

Wartość brutto środków trwałych w aktywnych przedsiębiorstwach w roku 2017² (w mld PLN)

największy w województwie mazowieckim (+ 110 tys. złotych). Inwestycje w segmencie małych firm obniżyły się w województwach łódzkim, małopolskim, świętokrzyskim oraz zachodniopomorskim.

W roku 2017 największe nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 średnią firmę odnotowano w województwie mazowieckim (prawie 4 mln złotych), pomorskim (2,9 mln złotych) oraz opolskim i zachodniopomorskim (2,6 mln złotych; [Mapa 13](#)). Najniższe średnie nakłady

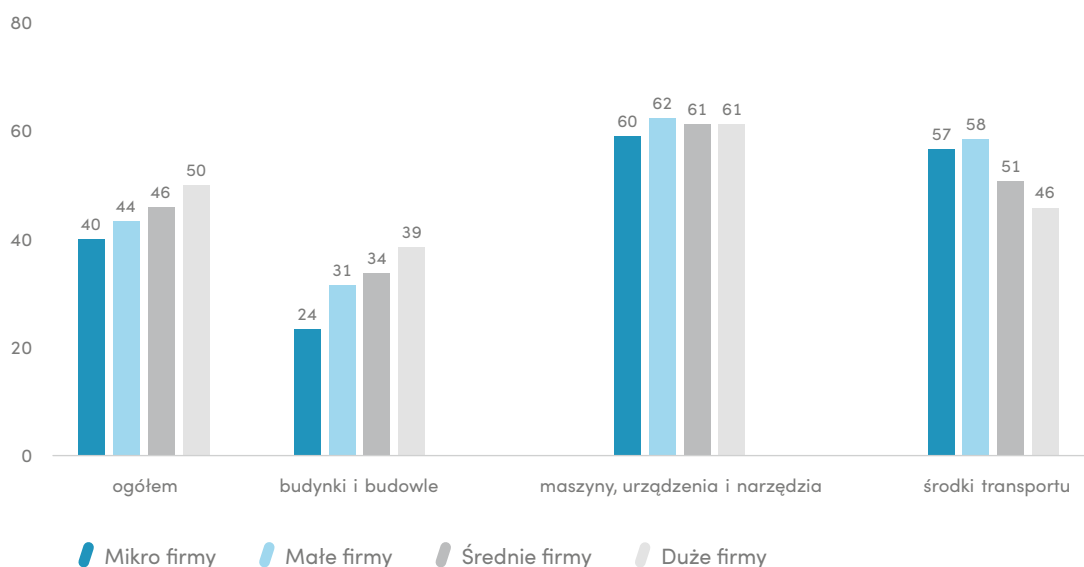
inwestycyjne poniosły natomiast firmy średnie z województwa lubelskiego (1,4 mln złotych) oraz świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego (1,7 mln złotych). W stosunku do roku 2016 średnie nakłady inwestycyjne rosły w większości regionów. Wyjątkiem były jedynie województwa lubuskie, łódzkie oraz małopolskie.

Bardzo ważnym zagadnieniem przy omawianiu inwestycji mikro i małych firm jest wartość brutto środków trwałych. Ich łączna wartość w roku 2016 wyniosła prawie 2 132 mld złotych (w roku 2016 było to 2 053 mld złotych, a w roku 2010 1 438 mld złotych), przy czym znaczna część tego majątku (59%) jest własnością dużych przedsiębiorstw ([Wykres 22](#)). Wartość brutto środków trwałych w mikrofirmach opiewała na kwotę ponad 294 mld złotych, co było kwotą o 22 mld większą niż w roku 2016 i stanowiło prawie 14% majątku trwałego wszystkich polskich firm. Jeszcze mniejszy jest udział małych firm (9%), który ze względu na spadek wartości środków trwałych o 5 mld złotych obniżył się ze 199 mld złotych w roku 2016 do 194 mld złotych rok później. Średnie firmy ze środkami trwałości o wartości brutto 384 mld zł (o 3 mld złotych więcej niż w roku 2016) obejmują 18% rynku.

Średnia wartość brutto środków trwałych przypadająca na mikroprzedsiębiorstwo wynosi 147 tys. złotych (140 tys. złotych w roku 2016), w małych firmach jest równa kwocie 3,6 mln zł (wobec niemal 3,5 mln złotych

WYKRES 23

Stopień zużycia środków trwałych w roku 2017² (w %)

w roku 2016) i 25 mln zł w firmach średnich (rok wcześniej było to ponad 24,8 mln złotych). Dla dużych firm osiąga średnią wartość na poziomie 346 mln złotych (ponad 337 mln złotych w roku 2016).

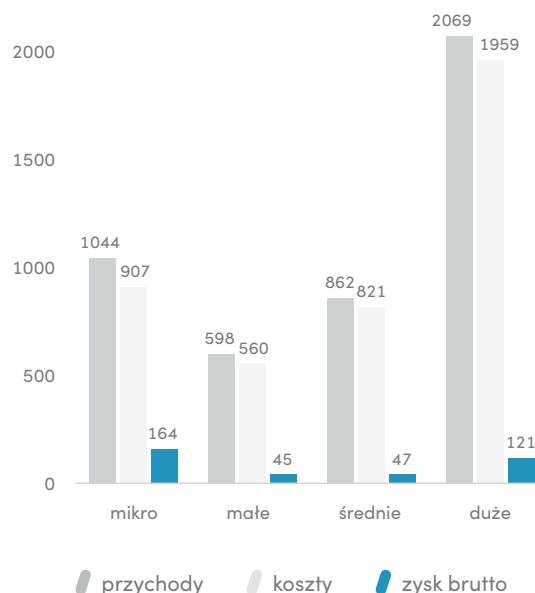
W roku 2017 struktura majątku trwałego firm wygląda podobnie jak w roku 2016. Podstawowym składnikiem majątku firm są budynki i lokale. W mikroprzedsiębiorstwach stanowią one niemal 52% środków trwałych, w małych firmach 59%, w średnich 50%. W przypadku mikrofirm drugim pod względem udziału w strukturze środków trwałych składnikiem są środki transportu (27%). Najmniejszy udział mają maszyny, urządzenia i narzędzia (21%). W małych firmach te składniki stanowią odpowiednio 12% (środki transportu) i ponad 29% (maszyny, urządzenia i narzędzia), natomiast w firmach średnich odpowiednio – 11% (środki transportu) oraz ponad 38% (maszyny i urządzenia). Dla porównania, struktura majątku trwałego dużych firm przedstawia się w następujący sposób: maszyny, urządzenia i narzędzia stanowią 49%, budynki i lokale – 45%, a środki transportu 6%.

Mikroprzedsiębiorstwa w roku 2017 mają jednocześnie najniższą średnią zużycia majątku trwałego na poziomie 40% wobec 44% dla małych firm (wzrost o 1 p.p. w stosunku do roku 2016), 46% dla średnich firm i 50% dla dużych przedsiębiorstw (w obu wypadkach wartości identyczne jak w roku 2016; Wykres 23). Największe zużycie odnotowuje się w maszynach i urządzeniach (62% w małych firmach), najmniejsze w budynkach i budowlach (24% w mikroprzedsiębiorstwach).

4. Wynik finansowy mikro, małych i średnich firm

W roku 2017 mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa osiągnęły prawie 55% przychodów wszystkich polskich aktywnych przedsiębiorstw oraz ponad 2/3 zysku brutto wypracowanego przez podmioty osiągające dodatni wynik finansowy (Wykres 24).

Przychody mikrofirm wyniosły 1044 mld złotych – jest to o prawie 100 mld złotych więcej niż w roku 2016

WYKRES 24

Przychody, koszty i zysk brutto aktywnych przedsiębiorstw w roku 2017² (w mld PLN)

i o ponad 300 mld więcej niż w roku 2010*. Zauważalny jest też wzrost kosztów o 80 mld złotych w stosunku do roku 2016. Zysk brutto wyniósł 164 mld złotych, czyli o 14 mld złotych więcej niż w roku 2016.

Wzrosty przychodów i zysku brutto odnotowano także w grupie małych przedsiębiorstw. Przychody w porównaniu z rokiem 2016 wzrosły o 24 mld zł do poziomu 598 mld zł, zysk brutto zwiększył się z 41 mld do 45 mld złotych. Trochę inaczej wyglądała sytuacja w segmencie średnich firm. O ile przychody wzrosły z 819 mld zł w roku 2016 do 862 mld zł rok później, o tyle zysk brutto zmniejszył się rok do roku z 50 mld zł do 47 mld zł.

Średnie przychody na jedno mikroprzedsiębiorstwo wynosiły w roku 2017 521 tys. złotych, średnia przychodowa dla małej firmy to 11,1 mln złotych, a dla średnich – 56,2 mln złotych. Średni zysk brutto to 82 tys.

* Według wstępnych danych GUS za rok 2018, przychody mikroprzedsiębiorstw wzrosły do 1 324 mld złotych (dane na podstawie opracowania GUS „Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2018 r.”). Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż dane prezentowane w wyżej wymienionym raporcie GUS szacowane są według metodologii uwzględniającej większą ilość sektorów działalności gospodarczej w porównaniu do danych prezentowanych w raporcie GUS „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 r.”, które to dane zostały wykorzystane do opracowania niniejszego rozdziału.

TABELA 9

Przychody w aktywnych mikro, małych i średnich firmach w roku 2017 według podstawowego rodzaju działalności²
(w mln PLN)

Rodzaj działalności	Przychody w mikro i małych firmach	Przychody w mikrofirmach	Przychody w małych firmach	Przychody w średnich firmach	Przychody na 1 mikro i małą firmę	Przychody na 1 mikrofirmę	Przychody na 1 małą firmę	Przychody na 1 średnią firmę
Sekcja G: Handel i naprawa pojazdów samochodowych	792 196	485 182	307 014	337 489	1,6	1,0	20,3	109,1
Sekcja B+C+D+E: Przemysł	231 049	107 539	123 510	317 320	1,1	0,6	8,3	45,7
Sekcja L: Obsługa rynku nieruchomości	170 664	119 049	51 615	59 429	0,6	0,4	7,6	50,3
Sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa	105 355	69 209	36 146	41 942	0,7	0,5	9,6	43,6
Sekcja F: Budownictwo	97 097	76 292	20 805	26 504	0,4	0,3	7,0	47,0
Sekcja J: Informacja i komunikacja	60 249	45 289	14 960	18 987	1,1	0,8	9,1	41,5
Sekcja N: Administrowanie i działalność wspierająca	50 607	36 636	13 971	22 800	0,5	0,4	9,1	46,1
Sekcja I: Zakwaterowanie i gastronomia	42 498	34 900	7 598	7 507	0,2	0,2	3,6	19,8
Sekcja R: Kultura i rekreacja	36 339	26 342	9 997	19 434	0,5	0,4	5,7	24,5
Sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	27 632	20 060	7 572	6 359	0,5	0,4	3,8	22,2
Sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10 986	9 586	1 400	936	0,1	0,1	3,8	19,5
Sekcja P: Edukacja	9 162	7 628	1 534	948	0,2	0,1	2,4	11,9
Sekcja S: Pozostała działalność usługowa	8 478	6 685	1 793	2 002	0,4	0,3	7,9	42,6
RAZEM	1 642 312	1 044 397	597 915	861 657	0,8	0,5	11,1	56,2

UWAGA: dane prezentowane malejąco według przychodów w mikro i małych firmach

złotych w mikrofirmach, 838 tys. złotych w małych przedsiębiorstwach oraz 3,08 mln złotych w firmach średnich.

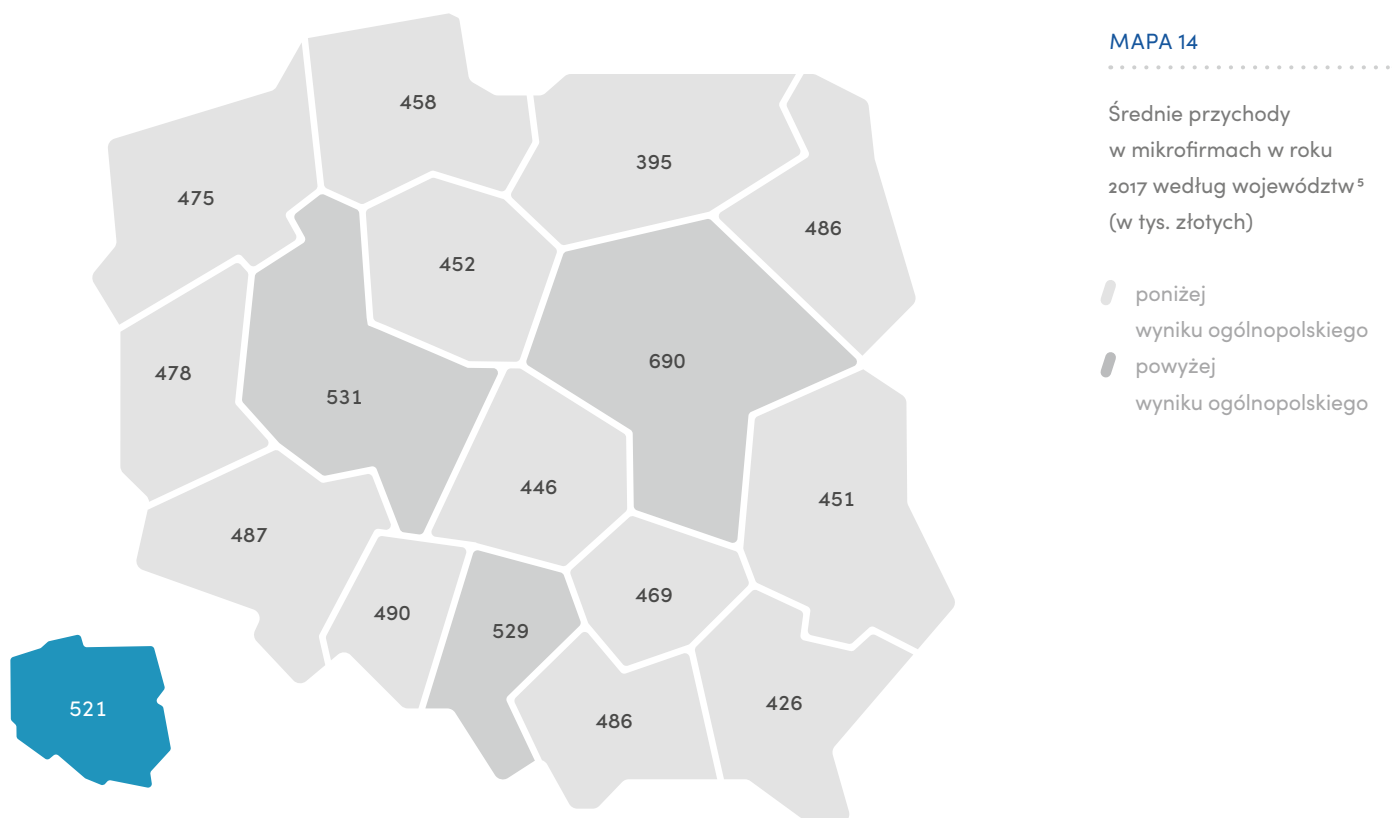
Największe przychody na jedną mikro i małą firmę, podobnie jak w latach poprzednich, generowała w roku 2017 branża handlu i naprawy samochodów – 1,6 mln złotych (Tabela 9). Na kolejnych miejscach pod względem średniego przychodu na jedną firmę uplasowały się firmy z branży przemysłowej (1,1 mln złotych), przedsiębiorstwa obsługujące rynek nieruchomości (1,1 mln złotych) i branżę transportu i gospodarkę magazynową (0,7 mln złotych). Wzrosty przychodów na 1 mikro i małe przedsiębiorstwo w stosunku do roku 2016 odnotowano we wszystkich sekcjach, przy czym zdecydowanie najwyższy wzrost wystąpił w sekcji kultura i rekreacja (+24%).

W grupie firm małych największe średnie przychody, podobnie jak w roku 2015, zanotowały firmy handlowe (20,3 mln złotych) oraz przedsiębiorstwa z sekcji transportu i gospodarki magazynowej (9,6 mln złotych).

W przypadku firm średniej wielkości, największe przychody na jedno przedsiębiorstwo wygenerowała Sekcja H: Handel i naprawa pojazdów samochodowych (ponad 109 mln złotych) oraz Sekcja F: Budownictwo (50,3 mln złotych).

W roku 2017 średnie przychody w mikrofirmach wahały się od 395 tys. złotych w województwie warmińsko-mazurskim do 690 tys. zł w województwie mazowieckim (Mapa 14). Przychody wyższe od polskiej średniej (521 tys. złotych) zanotowano w trzech województwach: mazowieckim, śląskim oraz wielkopolskim. W porównaniu z rokiem 2016 średnie przychody przypadające na jedną mikrofirmę wzrosły w 14 województwach – najbardziej w województwie kujawsko-pomorskim (+62 tys. złotych). Spadki odnotowano w dwóch województwach: lubelskim (-11 tys. złotych) i pomorskim (-35 tys. złotych).

W kategorii małych firm, tylko dwa województwa osiągnęły średni przychód przypadający na jedno małe przedsiębiorstwo wyższy od średniej krajowej,

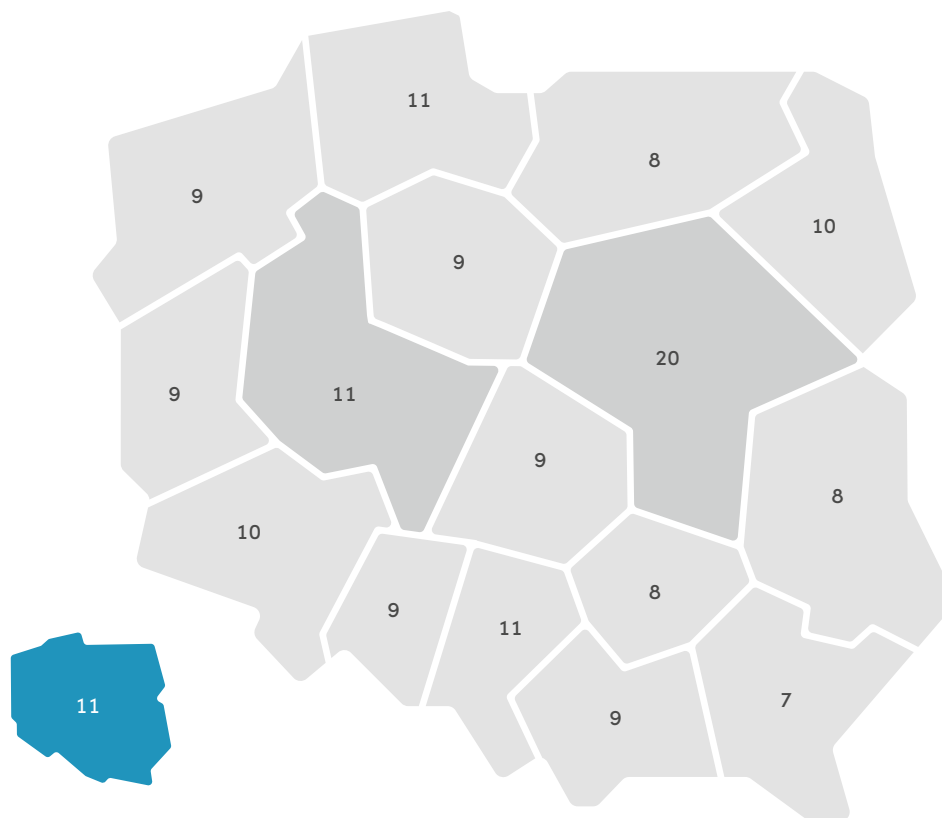

MAPA 15

Średnie przychody
w małych firmach w roku
2017 według województw⁵
(w mln złotych)

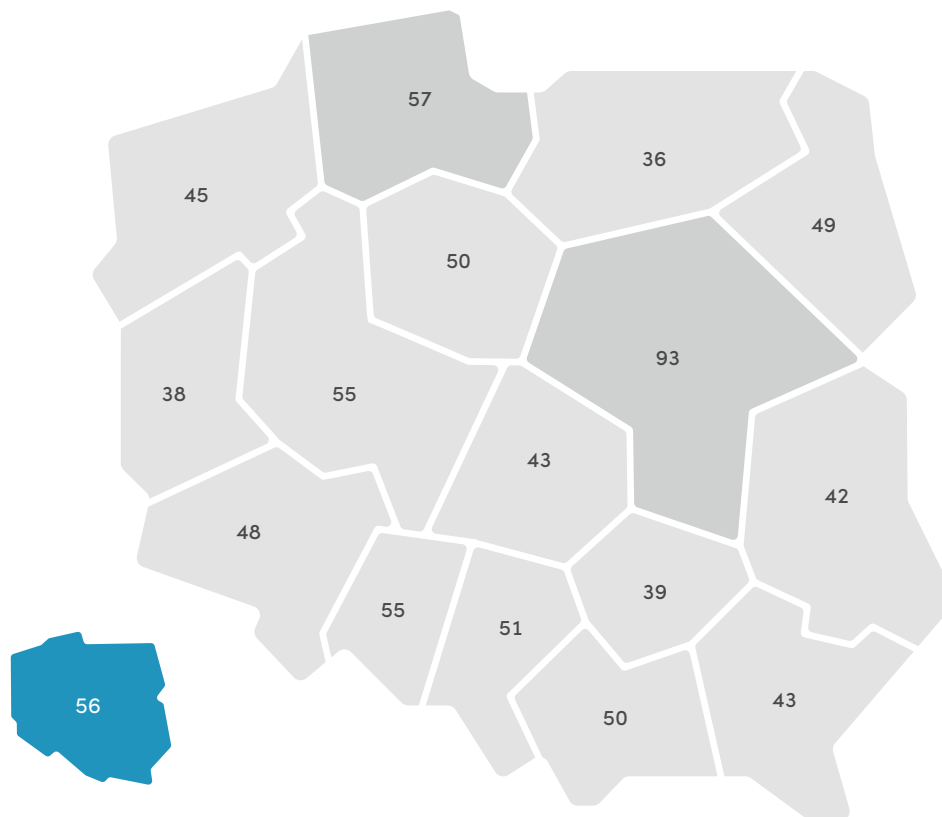
poniżej /
wyniku ogólnopolskiego
powyżej /
wyniku ogólnopolskiego

MAPA 16

Średnie przychody
w średnich firmach w roku
2017 według województw⁵
(w mln złotych)

poniżej /
wyniku ogólnopolskiego
powyżej /
wyniku ogólnopolskiego

wynoszącej 11,1 mln złotych (Mapa 15). Oprócz Mazowsza (19,6 mln złotych, wzrost o 3 mln złotych w stosunku do roku 2016) było to województwo wielkopolskie (11,3 mln złotych). Najniższe średnie przychody generowały małe przedsiębiorstwa z województwa podkarpackiego (7,4 mln złotych).

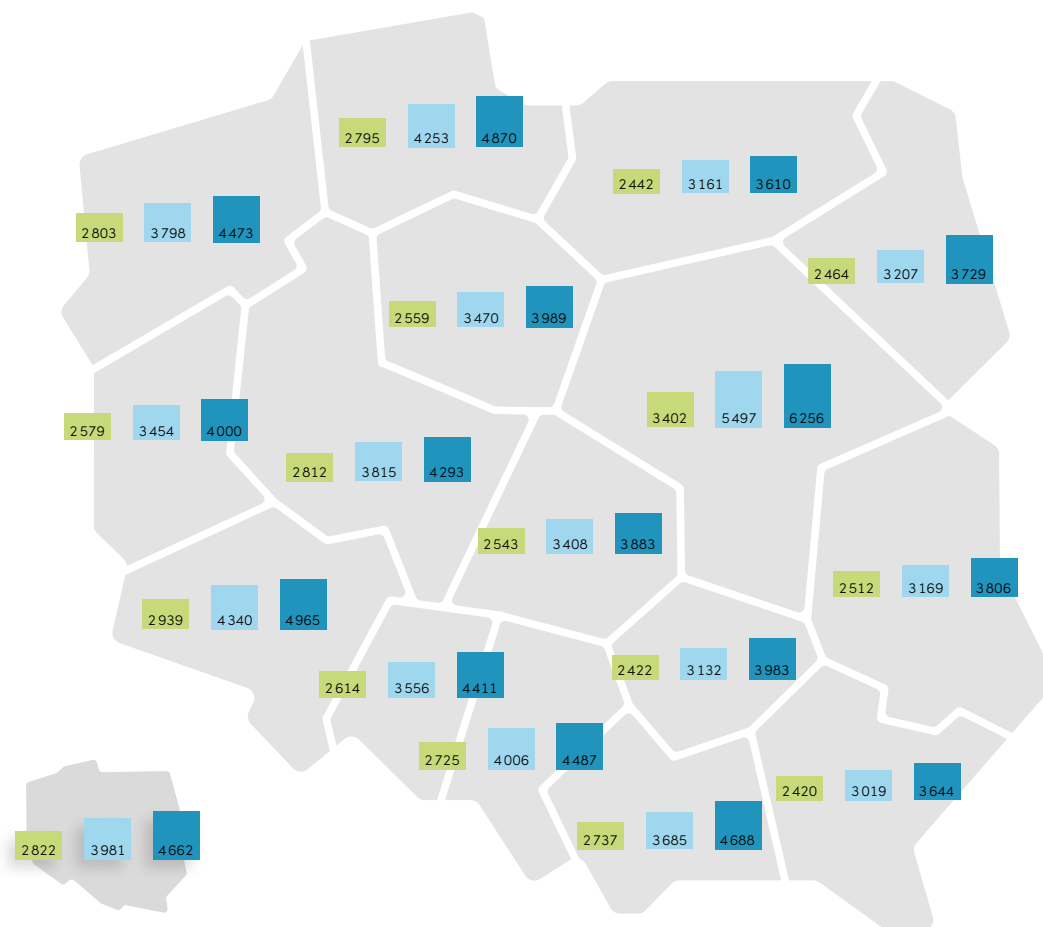
Przychody przypadające na jedną średnią firmę wyniosły w 2017 roku 56 mln złotych, co oznacza wzrost o 3 mln złotych w stosunku do roku 2016 (Mapa 16). Najwyższe średnie wyniki zostały odnotowane w województwie mazowieckim (93 mln złotych, wzrost o 6 mln złotych) oraz pomorskim (57 mln złotych, wzrost o 3 mln złotych). Najniższe wartości średnich nakładów z kolei odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (36 mln złotych) oraz lubuskim (38 mln złotych).

Jedną z najistotniejszych składowych kosztów firm są wynagrodzenia. Na Mapie 17 zaprezentowano

terytorialne zróżnicowanie miesięcznego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego w roku 2017 w podziale na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Wynagrodzenia za pracę różniły się w poszczególnych województwach. W przypadku najmniejszych firm, wahało się ono od 2420 złotych w województwie podkarpackim do 3402 złotych w województwie mazowieckim (średnie wynagrodzenie wynosiło 2822 złotych). W małych firmach średnie wynagrodzenie wyniosło 3981 złotych, najmniej 3019 złotych płacono na Podkarpaciu zaś najwięcej 5497 złotych na Mazowszu. W średnich firmach przeciętne wynagrodzenie wynosiło od 3610 złotych w województwie warmińsko-mazurskim do 6256 złotych w województwie mazowieckim, przy średniej wynoszącej 4662 złotych.

Biorąc pod uwagę, że w Polsce obowiązuje jednolita stawka płacy minimalnej (w roku 2017 były to 2 tysiące złotych), szczególnie wrażliwi na jej podwyższenie są

MAPA 17

Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego w roku 2017 według województw² (w złotych)

- mikrofirmy
- małe firmy
- średnie firmy

TABELA 10

Przychody netto z działalności przedsiębiorstw w Unii Europejskiej w roku 2017⁴, mln EUR

Kraj \ typ firmy	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Razem (szacowana)
EU28 (szacowana)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Austria	122 170,1	b.d.	b.d.	b.d.	707 721,2
Belgia	257 235,5	214 548,9	213 150,4	386 078,8	1 071 013,5
Bułgaria	29 385,3	30 021,7	32 455,4	40 600,2	132 462,7
Chorwacja	16 933,5	19 037,3	18 358,1	32 969,9	87 298,8
Cypr	b.d.	b.d.	b.d.	7 232,1	30 901,5
Czechy	85 547,8	83 138,8	105 697,0	221 610,5	495 994,1
Dania	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Estonia	18 615,5	13 978,2	14 304,9	11 959,3	58 858,0
Finlandia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Francja	b.d.	b.d.	489 824,0	b.d.	3 731 344,3
Grecja	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Hiszpania	431 968,3	390 618,2	397 530,5	751 242,7	1 971 359,7
Holandia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Irlandia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Litwa	15 411,6	20 403,2	22 137,4	26 406,1	84 358,4
Luksemburg	23 920,9	25 957,1	54 479,1	65 321,7	169 678,7
Łotwa	13 115,8	15 745,9	14 646,6	12 090,8	55 599,1
Malta	9 119,7	6 030,3	4 324,2	3 341,8	22 815,9
Niemcy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Polska	229 466,4	136 285,7	199 839,9	456 476,5	1 022 068,5
Portugalia	80 944,5	82 901,5	b.d.	b.d.	351 787,9
Rumunia	43 254,4	59 172,3	66 758,1	123 805,4	292 990,2
Słowacja	45 782,5	31 885,7	37 261,3	84 240,3	199 169,8
Słowenia	20 125,8	19 837,3	22 243,8	33 067,8	95 274,8
Szwecja	162 377,7	157 891,9	179 562,9	374 149,1	873 981,5
Węgry	59 074,0	54 081,6	63 890,7	127 743,4	304 789,8
Wielka Brytania	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Włochy	676 765,1	b.d.	580 843,0	b.d.	2 943 924,4

przedsiębiorcy z województw, w których średnie wynagrodzenie jest najniższe: podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego.

Przychody netto w polskich firmach na tle Unii Europejskiej

W Tabeli 10 przedstawiono dane z państw Unii Europejskiej, dotyczące przychodów netto z działalności mikro, małych, średnich i dużych przedsiębiorstw. Niestety, podobnie jak w przypadku liczby przedsiębiorstw oraz osób zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw, istnieją spore luki informacyjne i trudno w takiej sytuacji dokładnie określić miejsce Polski w tym rankingu. Wydaje się wszakże, że będzie to miejsce niższe niż szóste, gdyż spośród krajów, dla których statystyka jest dostępna, przychody wyższe od Polski osiągnęły cztery kraje: Belgia, Francja, Hiszpania oraz Włochy, a brakuje danych dla krajach, które na pewno (Niemcy, Wielka Brytania) lub potencjalnie (Dania, Holandia, Irlandia) mają te przychody wyższe.

Podsumowanie

- W roku 2017 działało w Polsce ponad 2 mln mikro, prawie 54 tysiące małych oraz ponad 15 tysięcy średnich przedsiębiorstw. Łącznie stanowiły one 98,2% wszystkich aktywnych firm w Polsce,
- Najwięcej MŚP działało na terenie województw mazowieckiego (394 tys.), śląskiego (228 tys.) oraz wielkopolskiego (212 tys.), najmniej w regionie opolskim (41 tys.), podlaskim (49 tys.) oraz lubuskim (50 tys.),
- W mikroprzedsiębiorstwach pracowało prawie 4 mln osób (40,4% wszystkich pracujących w polskich przedsiębiorstwach), w firmach małych ponad 1,1 mln osób (11,5%), w średnich z kolei 1,6 mln osób (16,4%),
- Polska jest szóstym krajem Unii Europejskiej pod względem liczby MŚP oraz zatrudnienia w tym sektorze gospodarki,
- Inwestycje mikroprzedsiębiorstw w roku 2017 miały wartość ponad 34 mld złotych (18% wszystkich nakładów inwestycyjnych sektora przedsiębiorstw), małe przedsiębiorstwa przeznaczyły na inwestycje kwotę 17,2 mld złotych (9%), natomiast wartość inwestycji zrealizowanych w średnich przedsiębiorstwach zamknęła się kwotą 38,5 mld zł (20%),
- Wartość brutto środków trwałych w mikrofirmach wynosiła w roku 2017 ponad 294 mld złotych (prawie 14% majątku trwałego wszystkich polskich firm), 194 mld złotych w firmach małych (9%) oraz 384 mld zł w firmach średnich (18%).
- Średnie przychody na jedno mikroprzedsiębiorstwo wynosiły w roku 2017 521 tys. złotych, średnia przychodowa dla małej firmy to 11,1 mln złotych, a dla średnich – 56,2 mln złotych.

Źródła

1. Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl
2. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 roku*, GUS
3. Obliczenia własne na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2013–2017*, GUS 2019
4. Structural business statistics, <http://ec.europa.eu/eurostat>
5. Obliczenia własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2017 roku*, GUS
6. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2016 roku*, GUS

Wyniki badania

mikro, małych i średnich firm w roku 2019 – poziom ogólnopolski

Jubileuszowa, dziesiąta edycja Raportu

Bank Pekao już po raz dziesiąty przygotował kompleksowe badanie polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Tak jak w poprzednich latach, we wrześniu i październiku 2019 roku firma badawcza PBS sp. z o.o. przeprowadziła wywiady telefoniczne, które są podstawą do opracowania naszego Raportu. Badanie ankietowe prowadzone jest zawsze na losowo wybranej grupie polskich firm. Warto podkreślić, że nie jest ono przeprowadzane wśród klientów Banku Pekao, ale wśród przedsiębiorstw wybranych do badania przez niezależną firmę badawczą z baz danych obejmujących wszystkie działające w Polsce firmy.

Najbardziej aktualny i kompleksowy obraz sytuacji polskich firm

Celem Raportu jest analiza sytuacji polskich przedsiębiorstw w różnych aspektach ich działalności. Dzięki temu, że wyniki badania prezentowane są zaledwie w 3–4 miesiące po zakończeniu badania, osoby zainteresowane kondycją polskich firm otrzymują jedno z najbardziej aktualnych i kompleksowych danych dostępnych na rynku. Duża grupa badawcza (blisko 7,5 tysiąca firm, z czego większość to mikroprzedsiębiorstwa, szczególnie słabo uwzględniane w innych opracowaniach) pozwala na bardzo wysoką reprezentatywność badania nie tylko na poziomie ogólnopolskim, ale także regionalnym i branżowym. Głównym wynikiem Raportu jest „Ogólny Wskaźnik Koniunktury”, który powstaje w oparciu o kilka składowych obrazujących nastroje przedsiębiorstw w okresie ostatniego roku oraz w perspektywie kolejnych 12 miesięcy.

Raport prezentuje także informacje na temat inwestycji, innowacyjności, eksportu, finansowania i wielu innych aspektów działalności polskiego biznesu.

Od dwóch lat badaniem objęte są również firmy średnie

W celu dostarczenia jeszcze lepszego obrazu sektora polskich przedsiębiorstw, od ubiegłego roku wywiady prowadzone są nie tylko z właścicielami mikro i małych firm, ale także z osobami reprezentującymi firmy średnie (np. z członkiem zarządu, dyrektorem finansowym, główną księgową). Dzięki temu od roku 2018 Raport przedstawia sytuację całego sektora MŚP, który obejmuje 99,8% wszystkich aktywnych przedsiębiorstw działających w kraju. W tym roku przebadano 7 418 firm, w tym 6 009 mikro, 907 małych oraz 502 firmy średnie.

Pytania, na które przedsiębiorcy odpowiadają już od 10 lat

Podstawą do prowadzenia badań w 2019 r. była ankieta, która składała się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza z nich zawierała 56 pytań sformułowanych w identyczny sposób jak w każdej z poprzednich edycji raportu. Dzięki tej powtarzalności pytań, w kolejnych podrozdziałach przedstawiono nie tylko wyniki najnowszego badania, ale zestawiono je z wynikami badań z lat poprzednich, zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak również w podziale na województwa, branże (produkcja, usługi, handel, budownictwo) oraz wielkość firm (mikro, małe, średnie). W rozdziale X trendy za lata 2010–2019 są pokazane także dla każdego

Tomasz Kierzkowski

Konsultant

Obecnie pracuje
jako konsultant
m.in. dla International
Trade Centre
w Genewie

z 73 podregionów (grup powiatów). Ze względu na brak technicznych możliwości prezentacji na mapach wszystkich dotychczasowych wyników badań, wartości indeksów są ograniczone do ostatnich sześciu edycji badań. Aby zapoznać się z indeksami z lat 2010–2013, należy wejść na stronę internetową Banku, gdzie zamieszczono zarówno wszystkie edycje Raportów, jak również interaktywną prezentację wyników 10. edycji badania (www.pekao.com.pl/raport-msp).

Inwestycje w rozwój tematem specjalnym

Druga część ankiety składała się z 16 pytań związanych z tematem specjalnym. Począwszy od drugiej edycji Raportu, więcej uwagi poświęcamy wybranemu tematowi, istotnemu z punktu widzenia przedsiębiorców. W roku 2011 analizowaliśmy środki pomocowe dla mikro i małych firm, w roku 2012 przyglądaliśmy się e-gospodarce, rok później eksportowi, w roku 2014 innowacjom w mikro i małych przedsiębiorstwach. W roku 2015 badaliśmy firmy rozpoczynające działalność gospodarczą, w 2016 inwestycje w mikro i małych firmach, w 2017 technologie cyfrowe, a w roku 2018 powróciliśmy do tematu ekspansji zagranicznej w mikro, małych oraz średnich firmach. Mając na uwadze potrzebę wdrożenia w polskich firmach najnowocześniejszych technologii pozwalających na zwiększenie konkurencyjności rodzimej gospodarki oraz sprostanie potrzebom zmieniającego się rynku, tematem specjalnym 10. edycji Raportu są **inwestycje polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw**.

Struktura Raportu

Ponieważ pytania zadawane respondentom dotyczą różnych obszarów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, rozdział podzielony jest na osiem podrozdziałów – bloków tematycznych:

1. Ogólny Wskaźnik Koniunktury Firm.
2. Ocena sytuacji gospodarczej przez firmy.
3. Sytuacja finansowa firm.

4. Zatrudnienie w firmach.
5. Dostępność zewnętrznego finansowania dla firm.
6. Eksport firm.
7. Innowacyjność firm.
8. Ocena otoczenia biznesu przez firmy.

Wyniki badania są prezentowane w układzie krajowym, wojewódzkim, subregionalnym (te ostatnie, w rozdziale X), branżowym (produkcja, usługi, handel, budownictwo) oraz w podziale na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Ze względu na fakt, że jednym z celów inwestycji jest pozyskiwanie nowych klientów także na rynkach zagranicznych, podobnie jak w roku ubiegłym, średnie wartości indeksów są zestawione z indeksami dla firm działających na obszarze międzynarodowym.

W przypadku Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, który w syntetyczny sposób pokazuje nastroje firm w okresie ostatnich 12 miesięcy i w perspektywie kolejnych 12 miesięcy, analiza została dodatkowo rozszerzona o okres funkcjonowania firmy, obszar jej działania, wielkość przychodów, liczbę pracujących oraz lokalizację siedziby firmy (w mieście lub na obszarach wiejskich).

Chcąc umożliwić czytelnikom dobrą porównywalność kolejnych edycji, wyniki za lata 2010–2019 prezentowane są w odniesieniu do populacji mikro i małych firm. Obecna edycja raportu umożliwia także porównanie wyników średnich firm z ocenami ubiegłorocznymi.

Ze względu na jubileuszowy charakter tegorocznego Raportu, na wykresach pokazujących wskaźniki za okres 2010–2019 dodano także ich średnie wartości z okresu 10 lat badań.

Ponieważ tematem specjalnym Raportu są inwestycje, wyniki badania dotyczące tego obszaru, zawierające zarówno analizę odpowiedzi przedsiębiorców na standardowe pytania o inwestycje, zadawane każdego roku, jak również na pytania dodatkowe, które znalazły się wyłącznie w tegorocznej ankiecie, zostały zamieszczone w rozdziale VII.

1. Ogólny wskaźnik koniunktury

Jednym z głównych celów Raportu jest analiza kondycji polskich przedsiębiorstw. Analiza ta oparta jest na badaniu nastrojów polskich przedsiębiorców. Syntetyczną miarą tych nastrojów jest Ogólny Wskaźnik Koniunktury Firm, który prezentuje ocenę przedsiębiorców odnośnie warunków do prowadzenia biznesu i sytuacji firmy.

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Firm jest kalkulowany w oparciu o odpowiedzi przedsiębiorców na osiem pytań dotyczących:

- oceny ostatnich 12 miesięcy (wskaźnik „-12 miesięcy”) oraz
- perspektyw rozwoju w okresie kolejnych 12 miesięcy (wskaźnik „+12 miesięcy”).

Pytania te dotyczą:

1. Sytuacji polskiej gospodarki,
2. Sytuacji branży, w której działa firma,
3. Sytuacji firmy,
4. Przychodów firmy,
5. Wyniku finansowego firmy,
6. Długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane przez firmę towary lub usługi,
7. Zatrudnienia w firmie,
8. Dostępności zewnętrznego finansowania.

Autorzy niniejszego opracowania zdecydowali, aby do Wskaźnika nie był wliczany indeks oceny przychodów z eksportu, ponieważ eksport prowadzi tylko część polskich firm. Wskaźnik ten zaprezentowano osobno w podrozdziale poświęconym eksportowi.

Ze względu na chęć zachowania porównywalności danych z poprzednimi edycjami Raportu, Ogólny Wskaźnik Koniunktury przedstawiono w oparciu o wyniki badania mikro i małych firm, które stanowią ponad 90% ankietowanych firm. Indeks ten w dalszej części Raportu jest nazywany Ogólnym Wskaźnikiem Koniunktury Mikro i Małych Firm. Analogiczny wskaźnik dla średnich przedsiębiorstw zaprezentowano w innym miejscu niniejszej publikacji.

W sąsiednim łamie przytoczono osiem pytań, które zadawano wszystkim respondentom uczestniczącym w tegorocznym badaniu. Oznacza to, że Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm został wyliczony na podstawie 110 656 indywidualnych odpowiedzi, z czego 55 328 odpowiedzi dotyczyło oceny ostatnich 12 miesięcy (osiem pytań zadanych 6 916 mikro i małym firmom). Pozostałe 55 328 odpowiedzi stanowiły ocenę przyszłych 12 miesięcy. Wyliczenie Ogólnego Wskaźnika Koniunktury dla grupy średnich przedsiębiorstw oparto o 8 032 odpowiedzi udzielonych przez ich przedstawicieli.

Jak interpretować Ogólny Wskaźnik Koniunktury?

Każde z wyżej wymienionych pytań ma identyczny zestaw odpowiedzi, którym przyporządkowana jest następująca liczba punktów:

- duże pogorszenie – 50 punktów
- pogorszenie – 75 punktów
- bez zmian – 100 punktów
- polepszenie – 125 punktów
- duże polepszenie – 150 punktów

Oznacza to, że w najbardziej pesymistycznym wariancie Wskaźnik może osiągać 50 punktów, w najbardziej optymistycznym 150 punktów. Poziomem neutralnym Wskaźnika jest 100 punktów.

Wskaźniki obliczane są dla każdego z poszczególnych ww. pytań:

- dla oceny ostatnich 12 miesięcy (-12 miesięcy),
- dla oceny perspektyw na kolejne 12 miesięcy (+12 miesięcy).

Jak wspomniano, ankieta była przeprowadzona we wrześniu i październiku, więc z pewnym uproszczeniem można przyjąć, że ocena za poprzednie 12 miesięcy w dużej mierze dotyczy oceny roku 2019, a ocena perspektyw odnosi się do roku 2020.

Średnia z obu wskaźników (-12 miesięcy i +12 miesięcy) określana jest jako Ogólny Wskaźnik dla danego obszaru.

Średnia z Ogólnych Wskaźników dla ww. ośmiu obszarów tworzy Ogólny Wskaźnik Koniunktury Firm.

Rekordowe wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w 2019 r.

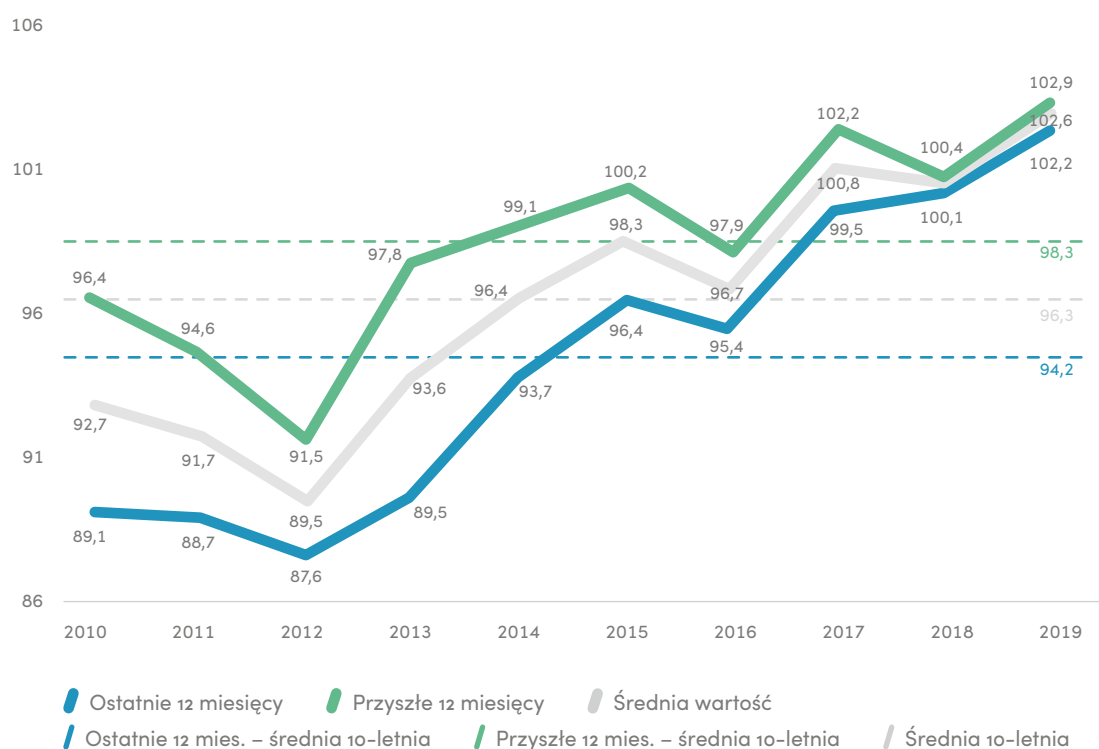
Rok 2019 okazał się rekordowy pod względem wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm. Zarówno indeks za ostatnie 12 miesięcy (**102,2 pkt.**), jak również wskaźnik opisujący perspektywy na najbliższy rok (**102,9 pkt.**) osiągnęły **najwyższe wartości w 10-letniej historii badania** (Wykres 25). Średnia wartość Wskaźnika musi być w takiej sytuacji również rekordowa (**102,6 pkt.**), po raz trzeci z rzędu przekraczając poziom 100 punktów.

Indeksy wyższe od neutralnego poziomu 100 punktów oznaczają, że przedsiębiorcy nie tylko pozytywnie ocenili swoją sytuację w roku 2019, ale także z optymizmem patrzą na nadchodzący rok 2020.

Zestawiając tegoroczne wskaźniki z tymi z roku 2012, kiedy przedsiębiorcy najstabilniej ocenili koniunkturę, różnica między nimi sięga nawet 15 punktów (87,6 pkt. wobec 102,2 pkt. dla oceny ostatnich 12 miesięcy).

WYKRES 25

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm w latach 2010–2019

Pozytywny kierunek zmian na coraz bardziej stabilnym rynku

Warto także zwrócić uwagę na trzy dodatkowe kwestie. Po pierwsze, **oba indeksy są o ponad 2 punkty wyższe od wskaźników z ubiegłego roku**, co sugeruje sporą, pozytywną zmianę ocen przedsiębiorców dotyczących sytuacji swoich firm i warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Po drugie, **nastąpiła stabilizacja sytuacji na rynku**, czego przejawem jest utrzymująca się od ubiegłorocznego badania (a zapoczątkowana w roku 2016) bardzo niewielka, nieprzekraczająca 0,7 pkt. różnica pomiędzy wskaźnikiem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy. Taki układ indeksów oznacza, że w ocenie przedsiębiorców w perspektywie kolejnego roku warunki, w których będą funkcjonowały ich firmy nie zmieniają się znacząco w stosunku do tych obserwowanych w ostatnich 12 miesiącach. W poprzednich latach różnica pomiędzy Ogólnym Wskaźnikiem Koniunktury za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy była znacznie większa i przekraczała nawet 8 punktów.

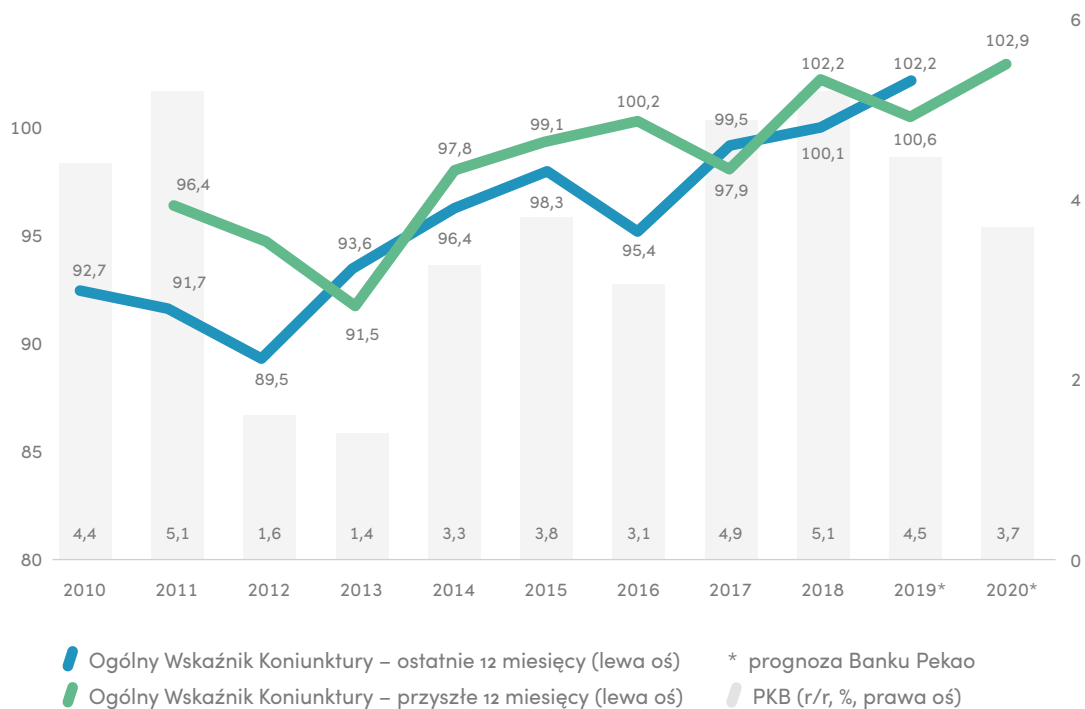
Po trzecie, **ocena ostatnich 12 miesięcy okazała się wyższa od prognoz z ubiegłorocznego badania**.

Przedsiębiorcom powodziło się zatem lepiej niż się tego spodziewali rok wcześniej. Taka sytuacja zdarzyła się poprzednio tylko w roku 2017. W pozostałych latach rzeczywistość okazywała się gorsza od prognoz z poprzedniego roku.

Mimo oczekiwanego spowolnienia gospodarczego, przedsiębiorcy z optymizmem patrzą na rok 2020

W okresie 2010–2015 Ogólny Wskaźnik Koniunktury był dobrym prognostykiem rozwoju gospodarczego w kolejnym roku. Porównując wahania Wskaźnika za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy z rzeczywistym wzrostem produktu krajowego brutto (Wykres 26), widać byłoby dobrą korelację danych. Dotyczy to zwłaszcza Wskaźnika wyprzedzającego, którego wartość na poniższym wykresie jest przesunięta o jeden rok do przodu, tak aby możliwe było porównanie rzeczywistego wzrostu PKB w danym roku z prognozą ogólnej sytuacji z badania przeprowadzonego rok wcześniej.

Korelacja ta uległa zauważalnemu zaburzeniu w odniesieniu do prognoz wzrostu PKB na rok 2016 – wzrost PKB był niższy rok do roku, pomimo optymistycznych prognoz przedsiębiorców. Nie sprawdziły się także

WYKRES 26

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm a wzrost PKB w latach 2010–2020

prognozy na 2017 rok – były one niższe niż rok wcześniej, a tymczasem wzrost PKB był większy. Sytuację gospodarki w roku 2018 i 2019 przedsiębiorcy przewidzieli jednak dobrze. Wzrost PKB o 5,1% w roku 2018 był powiązany z najwyższym w tamtym okresie wskaźnikiem wyprzedzającym. Z kolei w roku 2019 wzrost PKB był niższy niż w roku poprzednim, co także dobrze

przyszłoroczny wskaźnik koniunktury na poziomie 102,9 punktów może okazać się trudny do osiągnięcia. Aczkolwiek patrząc na relację PKB i Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w początkowym okresie badań, wielkość wzrostu gospodarczego nie musi przekładać się na nastroje przedsiębiorców.

Adam Antoniak
Starszy Ekonomista,
Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Komentarz makroekonomiczny

Pomimo coraz wyraźniejszych sygnałów spowolnienia koniunktury w Polsce i na świecie, firmy z sektora MŚP wciąż pozytywnie patrzą w przyszłość. W dużej mierze jest to konsekwencją ich mniejszej ekspozycji na słabnący popyt zagraniczny niż w przypadku większych firm, natomiast większej na wciąż względnie silny popyt wewnętrzny. Na tle prognozowanego przez nas spowolnienia krajowego wzrostu gospodarczego badane firmy oceniają przyszłą koniunkturę bardzo optymistycznie.

współgrało z zachowaniem się Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, którego wartość zmniejszyła się w stosunku do roku 2018.

Warto także zauważyć, że rok temu wzrost PKB w roku 2019 prognozowano na poziomie 3,5%. Obecnie te prognozy zostały podniesione o 1 punkt procentowy do 4,5%, co może tłumaczyć dlaczego rzeczywisty wskaźnik koniunktury za rok 2019 na poziomie 102,2 punktów okazał się wyższy od jego oczekiwanej wartości z ubiegłorocznego badania (100,6 punktów).

Jeśli chodzi o rok 2020, to widzimy sporą rozbieżność pomiędzy Ogólnym Wskaźnikiem Koniunktury Mikro i Małych Firm a prognozą wzrostu PKB. O ile bowiem wyliczany przez Bank Pekao indeks wyprzedzający dla roku 2020 jest wyższy o ponad 2 punkty od indeksu z roku 2019, ekonomiści Banku zakładają, że w roku 2020 wzrost gospodarczy będzie niższy o 0,8 punktu procentowego w stosunku do roku 2019. Gdyby prognozy makroekonomiczne się sprawdziły,

Najwyższa w historii ocena 7 z 8 obszarów tworzących Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm

Ogólny Wskaźnik Koniunktury składa się ze średniej z ośmiu pytań dotyczących różnych obszarów związanych z oceną warunków prowadzenia biznesu. Wykres 26 prezentuje porównanie tych ocen rok do roku dla każdego z pytań, a w dalszej części tego rozdziału poszczególne obszary zostaną omówione bardziej szczegółowo.

W każdym z ośmiu obszarów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury odnotowano poprawę w stosunku do roku poprzedniego. Wyprzedzając już szczegółowe omówienie poszczególnych indeksów, należy podkreślić, iż dla siedmiu wskaźników odnotowano najwyższe średnie wartości w 10-letniej historii badań. Wyjątkiem jest jedynie ocena sytuacji gospodarczej, która była wyższa w roku 2017.

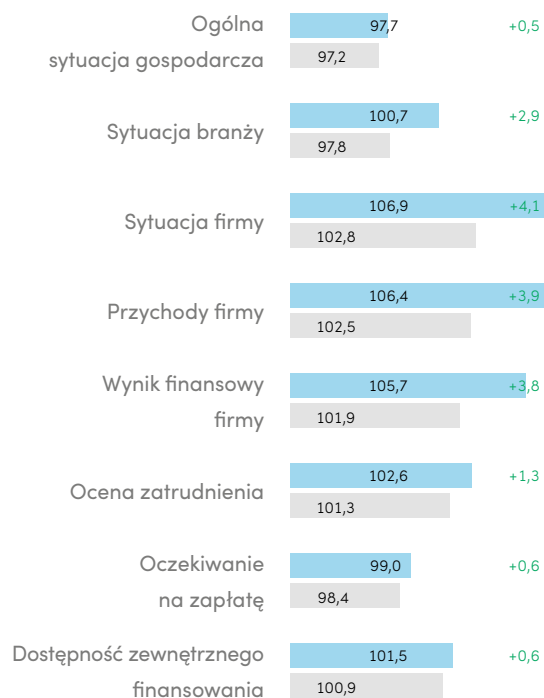
W stosunku do roku 2018 wskaźniki zwiększyły się na wszystkich ośmiu polach. **Największe wzrosty wystąpiły w obszarach związanych bezpośrednio z działalnością firm: chodzi o ocenę sytuacji firmy, wysokość jej przychodów oraz wynik finansowy.** Indeksy te nie tylko zwiększyły się o około 4 punkty w stosunku do roku poprzedniego, ale także osiągnęły niespotykany do tej pory poziom 106–107 punktów, co świadczy o bardzo dobrej kondycji mikro i małych przedsiębiorstw.

Najmniejsze wzrosty w skali rok do roku, których wartość nie przekroczyła 1 punktu, odnotowano w trzech obszarach: ogólna sytuacja gospodarcza, długość oczekiwania za zapłatą oraz dostępność zewnętrznego finansowania. Dodatkowo w przypadku dwóch pierwszych wskaźników nie udało się im przebić neutralnego poziomu 100 punktów.

WYKRES 27

Porównanie indeksów wchodzących w skład
Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych
Firm w roku 2018 i 2019

2019 2018

Wyniki badania na poziomie wojewódzkim prezentuje [Mapa 18](#) zamieszczona na następnej stronie. Przedstawia ona wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm dla 16 województw.

Przedsiębiorcy z Podkarpacia najlepiej ocenili sytuację swoich firm

Wielkości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm zmieniają się dość dynamicznie rok do roku. W poprzednim badaniu największymi optymistami byli przedsiębiorcy z województwa świętokrzyskiego, gdzie średnia wartość Wskaźnika wyniosła 103,7 punktu. W najnowszym badaniu nastroju w tym regionie zdecydowanie się pogorszyły, gdyż wskaźnik

za ostatnie 12 miesięcy jest najniższy w grupie 16 polskich województw (98,1 punktów). Świętokrzyskie jest obok województwa kujawsko-pomorskiego jedynym regionem, w którym indeks -12 miesięcy nie osiągnął poziomu 100 punktów. Są to też jedyne województwa, w których wartość tegorocznego indeksu oceniającego ostatnie 12 miesięcy okazała się niższa od prognoz z roku 2018 roku (w przypadku świętokrzyskiego różnica ta wynosi aż ponad 6 punktów).

Na przeciwległym biegunie znalazło się województwo podkarpackie. W regionie podkarpackim zarówno wskaźnik za ostatnie 12 miesięcy (105,6 pkt.), jak również indeks wyprzedzający (106,4 pkt.) były najwyższymi odczytami w skali całego kraju. W przypadku Podkarpacia to trzeci rok z rzędu, kiedy średnia wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury przekroczyła poziom 100 punktów.

Bardzo dobrze swoją sytuację ocenili także mikro i mali przedsiębiorcy z województwa dolnośląskiego, gdzie indeksy -12 miesięcy oraz +12 miesięcy wyniosły odpowiednio 104 oraz 104,9 punktów.

Przedsiębiorcy ze wszystkich regionów z optymizmem patrzą na rok 2020

We wszystkich województwach, za wyjątkiem świętokrzyskiego, wysokość wskaźnika -12 miesięcy była wyższa niż w roku 2018. W województwach łódzkim oraz opolskim był on o około 5 punktów większy w stosunku do roku ubiegłego.

Jeszcze lepiej kształtują się perspektywy na kolejne 12 miesięcy, gdyż **we wszystkich regionach Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm przekracza 100 punktów**. Najniższy jest w województwie kujawsko-pomorskim (100,2 pkt.), najwyższy w podkarpackim.

Średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm najwyższy w 13 województwach

Bardzo dobrze kształtuje się także średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm. We wszystkich regionach, za wyjątkiem świętokrzyskiego

i kujawsko-pomorskiego, jest on wyższy od 100 punktów. **Warto zauważyć, że w 13 województwach odnotowano rekordowe poziomy Wskaźnika.** W poprzednich latach jego wartość była wyższa jedynie w województwie świętokrzyskim (2017 i 2018), podlaskim i warmińsko-mazurskim (2017).

Budownictwo od trzech lat znajduje się w najlepszej kondycji, ale w każdej z branż indeksy przekroczyły 100 punktów

Co roku Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm wyliczany jest dla czterech branż: produkcji, handlu, usług oraz budownictwa. Wyliczenia te zaprezentowaliśmy w Tabeli 11. W tym roku doszło do niespotykanej do tej pory sytuacji: **wskaźniki za ostatnie**

i przyszłe 12 miesięcy dla każdej z branż przekroczyły neutralny próg 100 punktów. Stało się to możliwe, ponieważ oba typy indeksów wzrosły w stosunku do ubiegłorocznego badania we wszystkich branżach, w tym również w branży handlowej, której przedstawiciele do tej pory raportowali najniższe poziomy optymizmu. Przedsiębiorstwa handlowe bardzo dobrze wykorzystują zatem ostatnie lata wzrostu napędzanego konsumpcją.

Zdecydowanie najlepiej swą sytuację oceniają przedsiębiorcy z branży budowlanej – już po raz trzeci z rzędu średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm jest w tej branży najwyższy (104 pkt.). Warto wszakże zauważyć, że wskaźnik wyprzedzający dla budownictwa, chociaż najwyższy spośród wszystkich branż, jest niższy od indeksu za ostatnie

MAPA 18

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm

Indeks x/y w roku 2019:
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

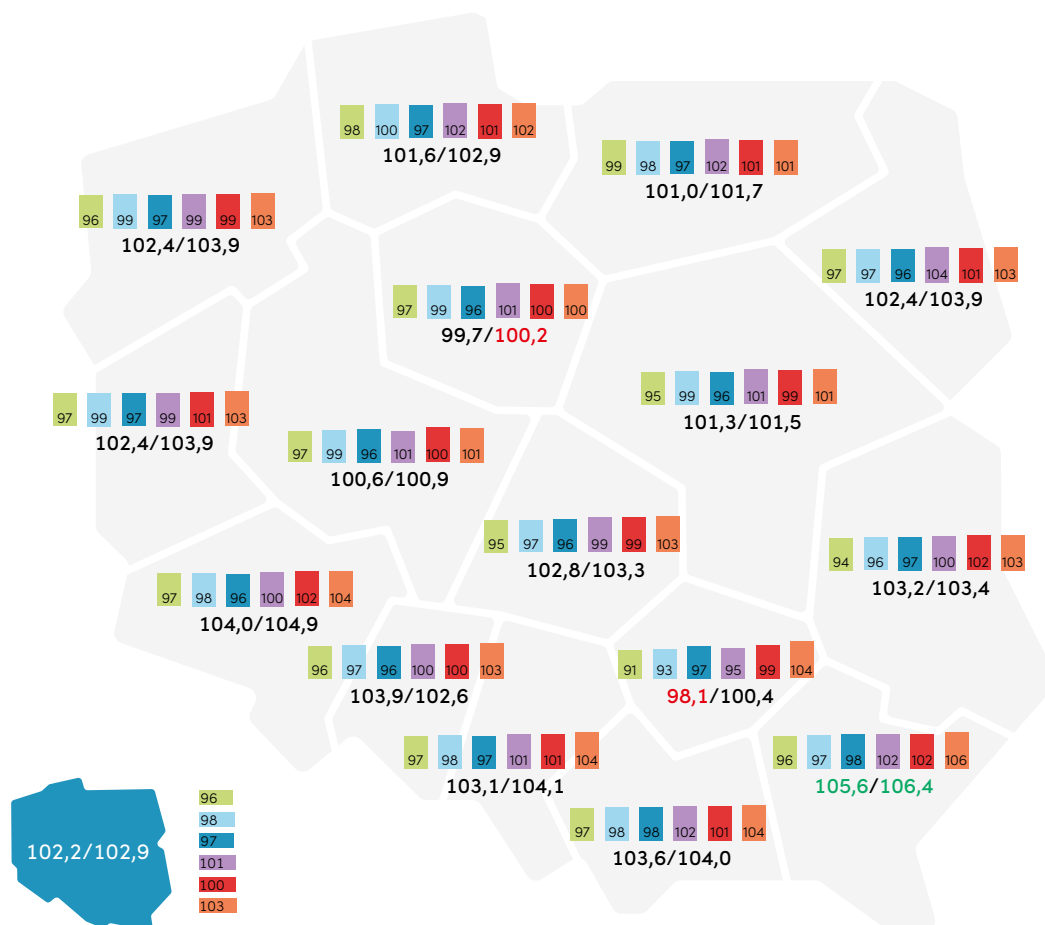

TABELA 11

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm według branży, okresu funkcjonowania, obszaru działania i lokalizacji

	Ogólny Wskaźnik Koniunktury w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ogólny Wskaźnik Koniunktury w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w roku 2019	Średnia wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w roku 2018	Różnica średniej wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	102,2	102,9	102,6	100,4	2,2
Branża					
Produkcja	100,9	101,6	101,2	100,3	1,0
Usługi	103,3	103,7	103,5	100,8	2,7
Handel	100,5	102,0	101,2	99,0	2,2
Budownictwo	104,2	103,8	104,0	102,1	1,9
Okres funkcjonowania					
0–3 lata	105,2	106,3	105,8	104,6	1,2
4–12 lat	102,5	103,4	103,0	100,8	2,2
Powyżej 12 lat	99,2	99,3	99,2	97,2	2,0
Obszar działania					
Lokalny	101,5	102,1	101,8	99,7	2,1
Regionalny	103,2	103,4	103,3	101,3	2,0
Krajowy	102,2	102,9	102,6	100,4	2,2
Międzynarodowy	102,5	104,3	103,4	101,0	2,4
Lokalizacja firmy					
W mieście	102,1	102,7	102,4	100,2	2,2
Na obszarach wiejskich	102,5	103,4	103,0	100,9	2,1

12 miesięcy, co może zwiastować pogorszenie sytuacji w tej branży w roku 2020.

Świetnie prezentuje się sytuacja w sektorze usług, który zanotował największy wzrost Wskaźnika w stosunku do badania z roku 2018 (o 2,7 pkt.). Najślabiej, ale z wynikiem powyżej 100 punktów (101,2 pkt.), swoją sytuację ocenili przedsiębiorcy z branży produkcyjnej oraz handlowej.

Największy optymizm w firmach najmłodszych i działających na rynkach regionalnych

Nie zmienił się rozkład wyników w zależności od okresu działania firmy. Im dłuższy staż rynkowy przedsiębiorstwa, tym niższa wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm. W tegorocznym badaniu wyniki wskaźnika wahały się od wartości 99,2 punktu dla firm działających dłużej niż 12 lat do 105,8 pkt. w przypadku przedsiębiorstw obecnych na rynku krócej niż trzy lata.

Patrząc na wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w zależności od skali prowadzonej przez firmy działalności, wzrosty indeksu w stosunku do ubiegłego roku były bardzo równomierne, od 2 (przedsiębiorstwa działające na rynku regionalnym) do 2,4 pkt. (firmy o zasięgu międzynarodowym). Podobnie było w przypadku branż. **Po raz pierwszy w historii prowadzonych przez Bank Pekao badań, we wszystkich firmach – niezależnie od wielkości rynku, na którym działają – wyliczone indeksy za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy, przekroczyły próg 100 punktów.** Najwyższą wartość – 104,3 pkt. osiągnął indeks wyprzedzający mikro i małych firm o zasięgu międzynarodowym. Między innymi dzięki niemu średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury dla tych firm był w stosunku do roku 2018 wyższy od Wskaźnika dla całej populacji (Wykres 28).

Nie ma natomiast dużej różnicy pomiędzy indeksami mikro i małych firm działających w miastach i na obszarach wiejskich. Trochę wyższe są one dla przedsiębiorstw wiejskich, ale różnice nie przekraczają 0,7 pkt.

Mikro i średnie firmy z najwyższymi wartościami Wskaźnika

Niezmiernie ciekawe informacje przedstawia Tabela 12, prezentująca Ogólny Wskaźnik Koniunktury w zależno-

ści od wielkości firmy. Warto przypomnieć, że w badaniach prowadzonych przez Bank Pekao wielkość firmy jest warunkowana wyłącznie liczbą zatrudnionych w niej osób.

Okazuje się, że za wzrostem Wskaźnika stoją przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa, które ze względu na swą liczebność w badanej populacji (81%) mają decydujący wpływ na wysokość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm. W grupie najmniejszych przedsiębiorstw średnia wartość Wskaźnika zwiększyła się rok do roku o 2,3 pkt, co z kolei przełożyło się na wzrost Wskaźnika dla całej grupy mikro i małych firm o 2,2 pkt.

Znacznie słabiej otaczającą rzeczywistość oraz perspektywy na kolejne 12 miesięcy oceniły małe firmy. Oba indeksy znalazły się na poziomie poniżej 100 punktów, a średnia wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury była niższa o 0,8 punktu od ubiegłorocznego wyniku.

W ubiegłym roku po raz pierwszy w badaniu uczestniczyły firmy średnie. Okazuje się, że podobnie jak w roku ubiegłym, ta grupa przedsiębiorstw zdecydowanie najlepiej oceniła zarówno ostatnie 12 miesięcy (104 punkty), jak również oczekiwania na rok 2020 (104,7 pkt.).

WYKRES 28

Średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

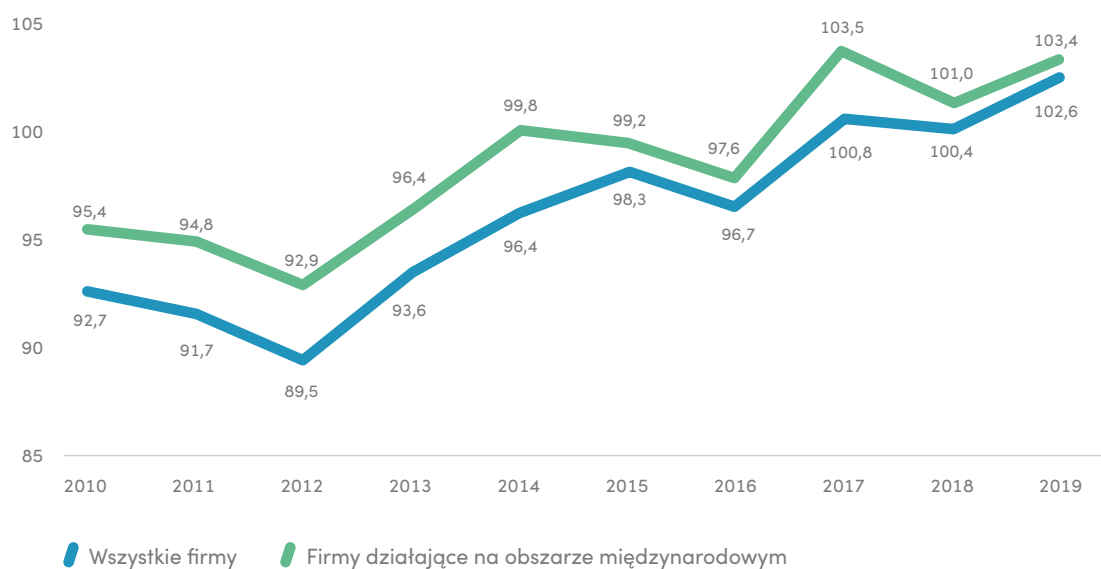

TABELA 12

Ogólny Wskaźnik Koniunktury według wielkości firmy i zatrudnienia

	Ogólny Wskaźnik Koniunktury w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ogólny Wskaźnik Koniunktury w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w roku 2019	Średnia wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w roku 2018	Różnica średniej wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	102,2	102,9	102,6	100,4	2,2
Wielkość firmy					
Mikro	102,3	103,0	102,7	100,4	2,3
Małe	99,2	99,0	99,1	99,9	-0,8
Średnie	104,0	104,7	104,4	103,0	1,4
Zatrudnienie:					
Mikrofirmy					
1 osoba	103,0	103,9	103,4	100,9	2,5
2–5 osób	101,9	102,2	102,0	99,5	2,5
6–9 osób	99,6	100,8	100,2	101,0	-0,8
Małe firmy					
10–19 osób	99,2	100,1	99,6	99,4	0,2
20–49 osób	99,4	96,7	98,0	101,1	-3,1
Średnie firmy					
50–99 osób	103,3	105,6	104,4	103,0	1,4
100–149 osób	101,8	98,5	100,2	101,0	-0,8
150–249 osób	113,1	102,4	107,8	104,5	3,3

Dzięki prezentacji Wskaźników w podziale na liczbę pracujących w przedsiębiorstwach osób, można jeszcze lepiej ocenić nastroje w poszczególnych grupach firm. W przypadku mikroprzedsiębiorstw najlepsze oceny zostały wystawione przez firmy jednoosobowe (średni Wskaźnik na poziomie 103,4 punktów), natomiast w przypadku firm średnich były to przedsiębiorstwa największe, w których pracowało od 150 do 249 osób (107,8 pkt.). Z kolei w grupie małych firm najniższe wartości średniego Wskaźnika wystąpiły wśród przedsiębiorstw z liczbą pracujących od 20 do 49 osób (98 punktów).

W opinii przedstawicieli średnich firm najbardziej poprawiła się sytuacja branży, w której działają oraz wynik finansowy

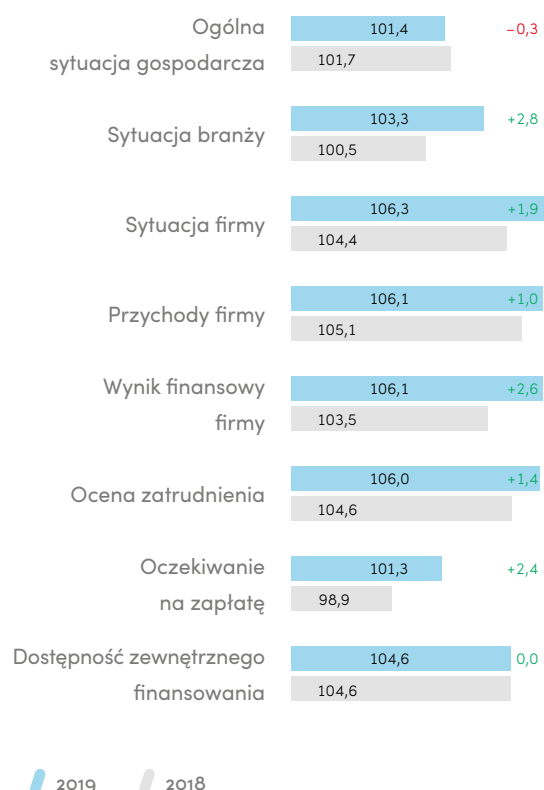
Podobnie jak w przypadku Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm ([Wykres 27](#)), na [Wykresie 29](#) zestawiono osiem średnich indeksów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Średnich Firm z lat 2018 i 2019.

W sześciu obszarach tegoroczne, średnie wartości indeksów są wyższe od tych z ubiegłego roku. Podobnie jak w przypadku mikro i małych firm, średni

WYKRES 29

Porównanie indeksów
wchodzących w skład
Ogólnego Wskaźnika
Koniunktury Średnich Firm
w roku 2018 i 2019

2019 2018

przedsiębiorcy najlepiej ocenili obszary związane bezpośrednio z samą firmą, czyli sytuację firmy, jej przychody oraz wynik finansowy. Największe, pozytywne zmiany (różnica powyżej 2 punktów) w stosunku do badania z roku 2018 dotyczą sytuacji branży, w której

działa firma, wyniku finansowego przedsiębiorstwa oraz długości oczekiwania na zapłatę. Nie zmieniła się w porównaniu z ubiegłorocznym badaniem ocena dostępności zewnętrznego finansowania. Minimalnie gorzej średni przedsiębiorcy ocenili z kolei ogólną sytuację gospodarczą (spadek o 0,3 pkt.). Niemniej w każdym z omówionych powyżej 8 obszarów, średnie wartości indeksów przekraczają 100 punktów.

2. Ocena sytuacji gospodarczej

Na ocenę sytuacji gospodarczej składają się odpowiedzi respondentów na trzy pytania dotyczące: 1. oceny ogólnej sytuacji polskiej gospodarki, 2. oceny sytuacji branży, w której działa firma, 3. oceny sytuacji samej ankietowanej firmy.

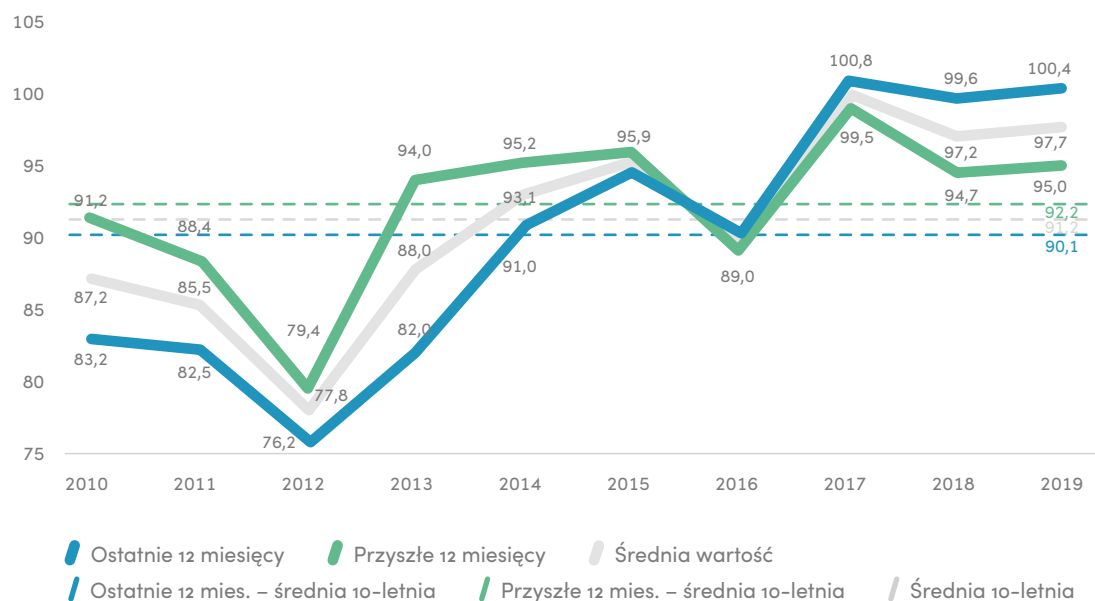
Ocena sytuacji polskiej gospodarki

Dobra ocena ostatniego roku w polskiej gospodarce, lekkie zaniepokojenie perspektywami na rok 2020

Tak jak to już zostało wspomniane wcześniej, ocena sytuacji polskiej gospodarki jest jedynym obszarem wchodzącym w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, który nie zanotował maksymalnych wartości

WYKRES 30

Ocena sytuacji
gospodarczej w latach
2010–2019

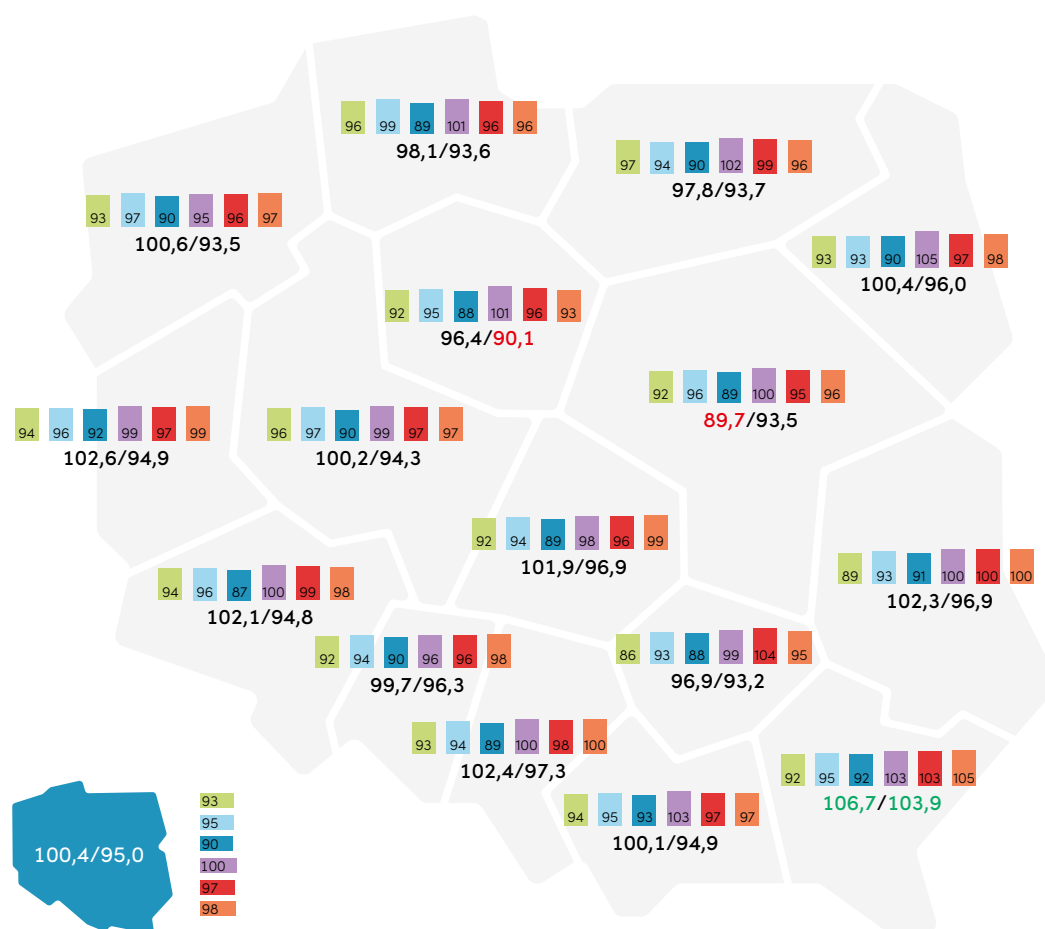
w 10-letniej historii badań. Mimo to średni wynik na poziomie 97,7 pkt., a zwłaszcza ocenę ostatniego roku (100,4 pkt.) trudno uznać za słabą (Wykres 30). W obu przypadkach jest to drugi, najlepszy rezultat w okresie ostatnich 10 lat. Warto również przypomnieć, że od pierwszej edycji badania sytuacja gospodarcza kraju była najgorzej ocenianym obszarem spośród tych, które są uwzględniane do wyliczenia Ogólnego Wskaźnika Koniunktury.

Od ubiegłego roku zaobserwować można pewien sceptycyzm przedsiębiorców, jeśli chodzi o perspektywy dla polskiej gospodarki na czas nadchodzących 12 miesięcy. Indeksy wyprzedzające z lat 2018–2019 oscylują w okolicach 95 pkt., co świadczy o tym, że właściciele mikro i małych firm liczą się z osłabieniem skali wzrostu gospodarczego, co jest zresztą zgodne z prognozami makroekonomicznymi. Charakterystyczne jest to, że w przypadku omawianego

wskaźnika, w okresie ostatnich 4 lat indeksy +12 miesięcy są niższe (a w ostatnich 2 latach znacząco niższe) od indeksów za ostatnie 12 miesięcy, co wzmacnia tezę o oczekiwanym przez przedsiębiorców osłabieniu wzrostu gospodarczego. Jeśli jednak porównać indeks wyprzedzający z roku 2018 z faktyczną oceną polskiej gospodarki w ostatnich 12 miesiącach (100,4 pkt.), widać, że rzeczywistość okazała się znacznie lepsza niż wcześniejsze prognozy (94,7 pkt.). Być może podobnie będzie w roku przyszłym.

Duże różnice w ocenie polskiej gospodarki pomiędzy województwami

Przedsiębiorcy w poszczególnych województwach w różny sposób oceniają ostatnie i przyszłe 12 miesięcy polskiej gospodarki. Różnice pomiędzy indeksami są bowiem dość znaczne (Mapa 19). Z jednej

MAPA 19

Ocena sytuacji gospodarczej według województw

Indeks x y w roku 2019:
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

strony mamy przedsiębiorców z Podkarpacia, którzy zdecydowanie najlepiej ocenili sytuację gospodarczą. Indeks -12 miesięcy na wartość 106,7 pkt. natomiast wskaźnik +12 miesięcy osiągnął 103,9 pkt. W tym ostatnim przypadku jest to zresztą jedyny indeks przekraczający 100 punktów. W pozostałych regionach właściciele mikro i małych przedsiębiorstw byli mniej optymistyczni i w żadnym z nich nie udało się osiągnąć neutralnego poziomu 100 punktów.

Na przeciwległym biegunie znaleźli się przedsiębiorcy z województwa kujawsko-pomorskiego. Znacznie gorzej niż właściciele firm z Podkarpacia ocenili oni ostatnie 12 miesięcy w polskiej gospodarce oraz jej perspektywy na kolejny rok. Indeksy osiągnęły wartość odpowiednio 96,4 oraz 90,1 punktów.

Najbardziej zmieniła się ocena polskiej gospodarki wśród mikro i małych przedsiębiorstw w województwa świętokrzyskiego. W stosunku do ubiegłorocznego badania indeksy obniżyły się o około 9 punktów.

Odmierna ocena sytuacji gospodarczej w branży produkcyjnej i budowlanej

Jeśli chodzi o ocenę sytuacji gospodarczej według branż na uwagę zasługuje rozbieżność opinii przedsiębiorców z sektora produkcyjnego oraz budowlanego (Tabela 13). Firmy produkcyjne zdecydowanie

najbardziej oceniły ten obszar. Ocena ta jest o ponad 2 punkty niższa niż w roku ubiegłym. Warto zwrócić uwagę na bardzo niski indeks wyprzedzający osiągający wartość na poziomie 92,4 pkt. Nie wydaje się to szczególnie zaskakujące zważywszy na napływające w ciągu ostatnich miesięcy informacje o osłabieniu sektora przemysłowego w Europie Zachodniej, a zwłaszcza w Niemczech, które są głównym partnerem dla wielu polskich przedsiębiorców.

Na drugim końcu skali mamy przedsiębiorstwa budowlane, które korzystają z boomu inwestycyjnego (rynek mieszkań) i w związku z tym znacznie lepiej, niż w roku poprzednim, oceniły sytuację polskiej gospodarki zarówno w okresie ostatnich 12 miesięcy, jak również w perspektywie roku kolejnego.

Przedsiębiorstwa usługowe i handlowe zwiększyły w stosunku do ubiegłorocznego badania swoje oceny odnośnie sytuacji gospodarczej. Średnie z indeksów miały wartość odpowiednio 98,1 oraz 96,6 punktów.

Spory spadek oceny sytuacji gospodarczej wśród małych firm, bardzo dobra ocena gospodarki przez średnie przedsiębiorstwa

Rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę sytuacji polskiej gospodarki jest identyczny jak w ubiegłorocznym badaniu. Najbardziej, o 3,5 pkt. gorzej niż w ubiegłym

TABELA 13

Ocena sytuacji gospodarczej według branży

	Ocena sytuacji gospodarczej w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena sytuacji gospodarczej w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	100,4	95,0	97,7	97,2	0,5
Branża					
Produkcja	97,8	92,4	95,1	97,5	-2,4
Usługi	101,2	95,0	98,1	97,1	1,1
Handel	98,4	94,8	96,6	96,3	0,3
Budownictwo	105,1	98,2	101,6	99,3	2,3

	Ocena sytuacji gospodarczej w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena sytuacji gospodarczej w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	100,4	95,0	97,7	97,2	0,5
Wielkość firmy					
Mikro	100,5	95,1	97,8	97,2	0,7
Małe	95,9	90,6	93,2	96,7	-3,5
Średnie	101,8	101,0	101,4	101,7	-0,3

TABELA 14

Ocena sytuacji gospodarczej według wielkości firmy

roku, oceniły ją małe firmy (93,2 pkt.). Najlepsze oceny wystawili z kolei średni przedsiębiorcy (101,4 pkt.). Mikroprzedsiębiorcy to jedyna grupa firm, dla której średnia wartość indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy była wyższa niż w ubiegłym roku (Tabela 14).

o ocenę polskiej gospodarki, co ilustruje Wykres 31. W ostatnim badaniu średnia ocena wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym, ale w dalszym ciągu jest ona na dość niskim poziomie. Niepokoi słaba ocena perspektyw na rok 2020 wynosząca jedynie 93,8 pkt.

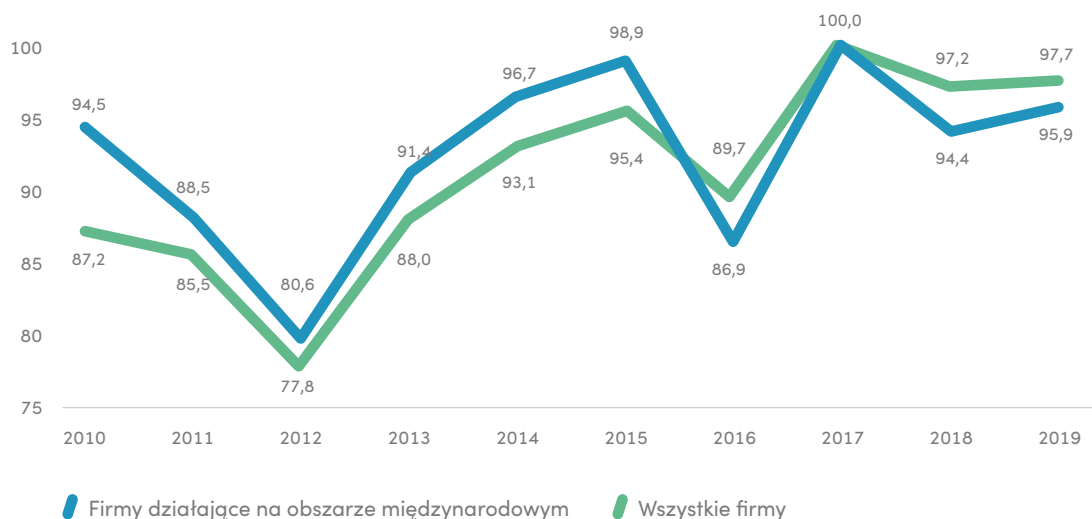
Od czterech lat firmy działające na rynkach międzynarodowych oceniają polską gospodarkę gorzej niż cała badana populacja

W latach 2010–2015 ocena polskiej gospodarki przez firmy działające poza granicami kraju była wyższa od średniej krajowej. Od 2016 roku jest odwrotnie – firmy działające za granicą są bardziej krytyczne, jeśli chodzi

Ocena sytuacji w branżach

Ocena sytuacji branży po raz pierwszy z wynikiem powyżej 100 punktów

Kolejny analizowany w naszym badaniu obszar to sytuacja branży, w jakiej działają firmy. Po raz pierwszy

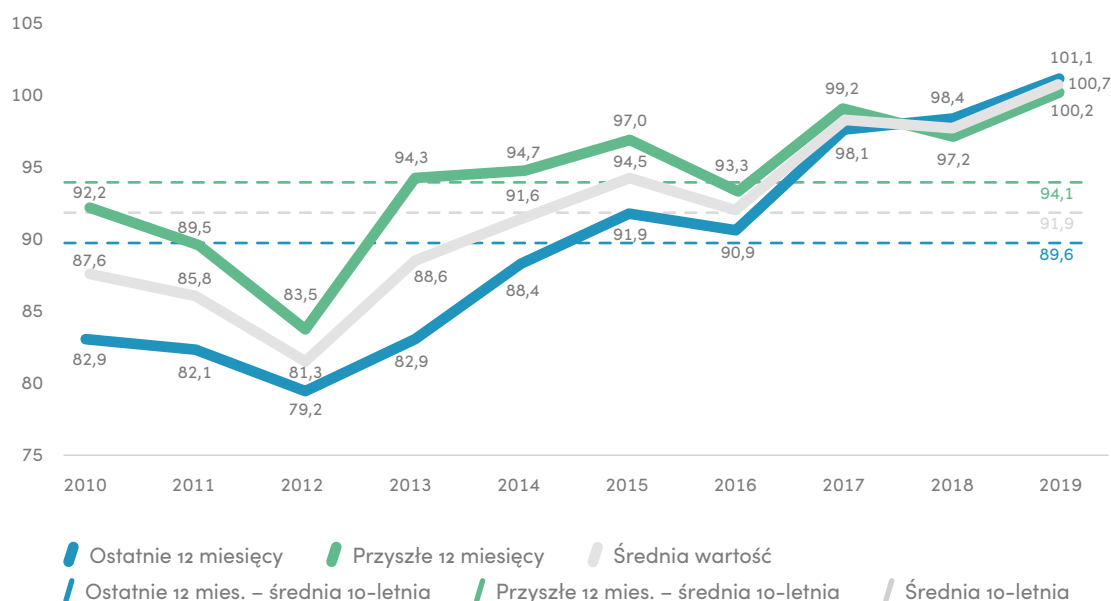

WYKRES 31

Ocena sytuacji gospodarczej w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

WYKRES 32

Ocena sytuacji branży
w latach 2010–2019

w dziesięcioletniej historii badań oba wskaźniki – za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy, przekroczyły poziom 100 punktów (odpowiednio 101,1 pkt. oraz 100,7 pkt.). Drugi rok z rzędu firmy lepiej oceniły przeszłość niż perspektywy na kolejny rok, niemniej w obu przypadkach wysokość indeksów wskazuje na przewagę optymistów (Wykres 32). Indeks za ostatnie 12 miesięcy jest aż o ponad 11 punktów wyższy od średniej za okres dziesięciu lat.

Przedsiębiorcy z Podkarpacia i Świętokrzyskiego odmiennie oceniają sytuację branży

Występują spore różnice w ocenie sytuacji branży między przedsiębiorcami działającymi w różnych regionach kraju (Mapa 20). Najwyższe oceny wystawili przedsiębiorcy z województwa podkarpackiego, dotyczą one zarówno indeksu opisującego minione 12 miesięcy (104,6 pkt.), jak również wskaźnika wyprzedzającego (106,2 pkt.). Na niekorzystne zmieniły się z kolei nastroje właścicieli firm z województwa świętokrzyskiego. O ile w ubiegłym roku sytuację w branży oceniali oni na poziomie zdecydowanie przekraczającym 100 punktów, i były to najwyższe noty wystawione przez krajowych przedsiębiorców, o tyle w najnowszym badaniu wskaźnik ten osiągnął najniższą wartość

(95,8 pkt.) właśnie w regionie świętokrzyskim. Warto jednak zauważyć, że w większości województw ocena sytuacji branży, zarówno w okresie ostatnich 12 miesięcy, jak również w perspektywie kolejnego roku osiągnęła wartości powyżej 100 punktów, czego dotychczas nie odnotowano w takiej skali.

Duże wzrosty oceny sytuacji branży we wszystkich sektorach gospodarki

Znaczącą poprawę ocen sytuacji w branżach widać także w wynikach poszczególnych gałęzi gospodarki (Tabela 15). W każdej z czterech analizowanych branż ocena zauważalnie się podniosła w stosunku do wyników osiągniętych w ubiegłorocznym badaniu. Wzrosty te były podobne i mieściły się w zakresie od 2,3 pkt. dla budownictwa do 3,2 pkt. dla usług. Tradycyjnie najslabiej sytuację swojej branży ocenili przedsiębiorcy reprezentujący handel. W przypadku tej branży oba wskaźniki nie przekroczyły neutralnego poziomu 100 punktów. Warto jednakże zauważyć, że handel jest jedyną branżą, w której indeks +12 miesięcy jest większy od indeksu za ostatni rok.

Na przeciwległym biegunie badania znalazły się firmy działające w obszarze budownictwa. Ich ocena

MAPA 20

Ocena sytuacji branży

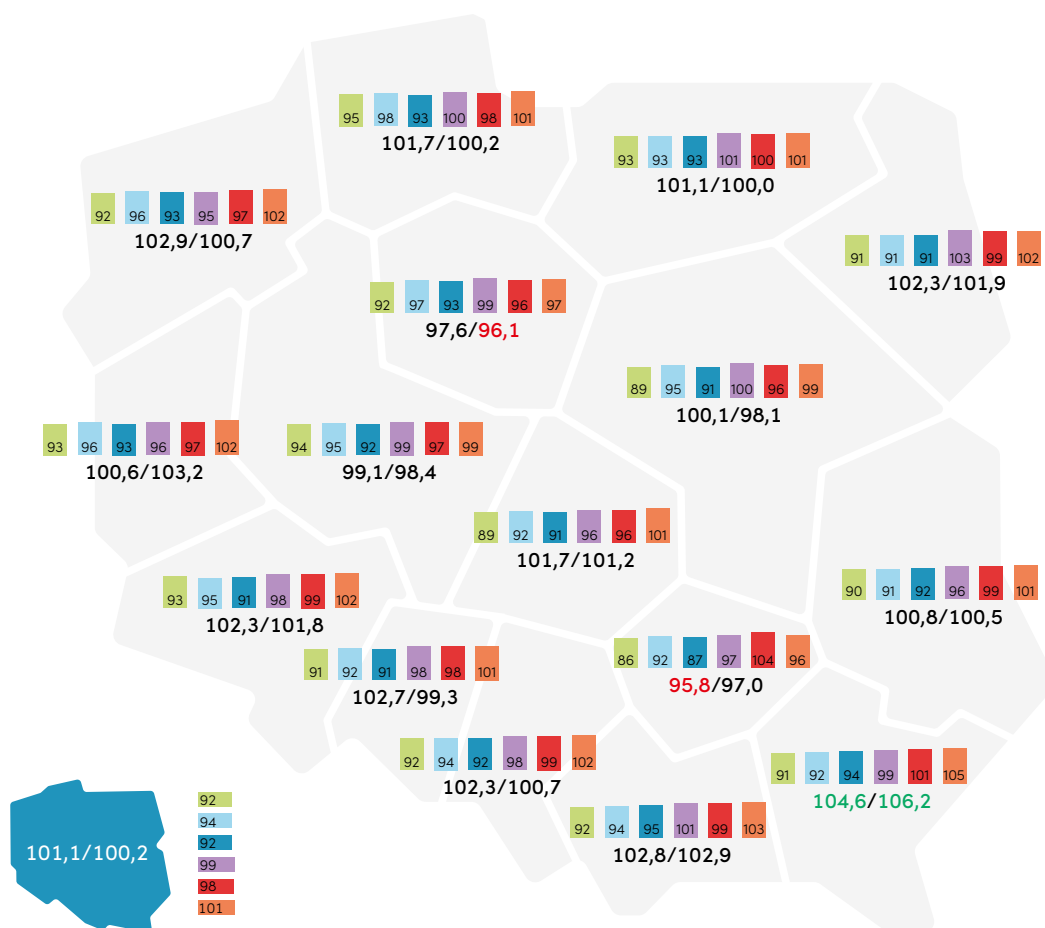
Indeks % w roku 2019:
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
 za ostatnie i przyszłe
 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
 ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

	Ocena sytuacji branży w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena sytuacji branży w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	101,1	100,2	100,7	97,8	2,8
Branża					
Produkcja	100,9	98,5	99,7	97,0	2,7
Usługi	102,6	101,6	102,1	98,9	3,2
Handel	96,9	98,2	97,6	95,0	2,5
Budownictwo	106,7	101,9	104,3	102,0	2,3

TABELA 15

Ocena sytuacji branży
 według branży

zarówno ostatnich, jak i przyszłych 12 miesięcy znacznie przekracza granicę 100 punktów. Jest to widoczne zwłaszcza w ocenie roku ubiegłego, ale perspektywy na kolejne 12 miesięcy, pomimo najwyższego indeksu w całej badanej grupie, są zauważalnie niższe. Może to świadczyć o spodziewanym pogorszeniu koniunktury.

Budownictwo od roku 2014 z najwyższymi ocenami sytuacji branżowej

Na Wykresie 33 zestawiono 10-letnie wyniki badania oceny sytuacji branży dla czterech analizowanych sektorów gospodarki. Warto zwrócić uwagę na dwie kwestie. Pierwsza to postępujące w ostatnich latach zróżnicowanie wyników dla trzech branż, które przez wiele lat notowały zbliżone wartości średniego indeksu: przemysłu, budownictwa i usług. Dotyczy to zwłaszcza budownictwa, które w ostatnich trzech latach notuje zdecydowanie lepsze wyniki niż dwie pozostałe branże.

Drugą kwestią, którą polecamy uwadze czytelników, jest pozytywny trend zauważalny w handlu. Po osiągnięciu absolutnego minimum w roku 2012 wynoszącego 78,7 punktów, notowany jest nieprzerwany wzrost poziomu indeksu odzwierciedlającego sytuację tej branży. W tegorocznym badaniu zanotowano kolejny rekordowy wynik wynoszący 97,6 punktów. W pozostałych branżach okresy wzrostu indeksu były przeplatane spadkami tego wskaźnika. Jeśli obecny trend nie ulegnie zmianie, możemy przypuszczać, że w najbliższych latach przedsiębiorcy reprezentujący handel będą mieli szansę opuścić ostatnią lokatę pod względem oceny sytuacji w branży.

Branża produkcyjna

W roku 2019 w branży produkcyjnej doszło do dość niepokojącego zjawiska. **Po raz pierwszy indeks wyprzedzający okazał się niższy od wskaźnika ilustrującego**

WYKRES 33

Ocena sytuacji w poszczególnych branżach w latach 2010–2019

ocenę ostatnich 12 miesięcy (Wykres 34). Niewątpliwie wynika to ze znacznego osłabienia koniunktury branży przemysłowej w Unii Europejskiej, w tym zwłaszcza w Niemczech. Wielu polskich producentów kooperuje z niemieckimi przedsiębiorcami i osłabienie popytu na produkty naszych zachodnich sąsiadów w oczywisty sposób przekłada się na zmniejszenie zapotrzebowania na produkcję ze strony polskich poddostawców. Jednocześnie obywatele krajów Unii Europejskiej są także najważniejszymi odbiorcami końcowych produktów oferowanych przez polskie firmy, co niewątpliwie przyczyniło się do obniżenia wskaźnika wyprzedzającego do poziomu znajdującego się poniżej granicy 100 punktów.

Należy jednak zauważyć, że średni indeks którego wartość osiągnęła poziom 99,7 pkt. jest trzecim najlepszym wynikiem w historii badań. Od średniej wyliczonej dla ostatnich 10 lat jest wyższy aż o 7,3 pkt. Dodatkowo w ubiegłym roku wskaźnik wyprzedzający zanotował znacznie większy spadek w skali rok do

Komentarz makroekonomiczny

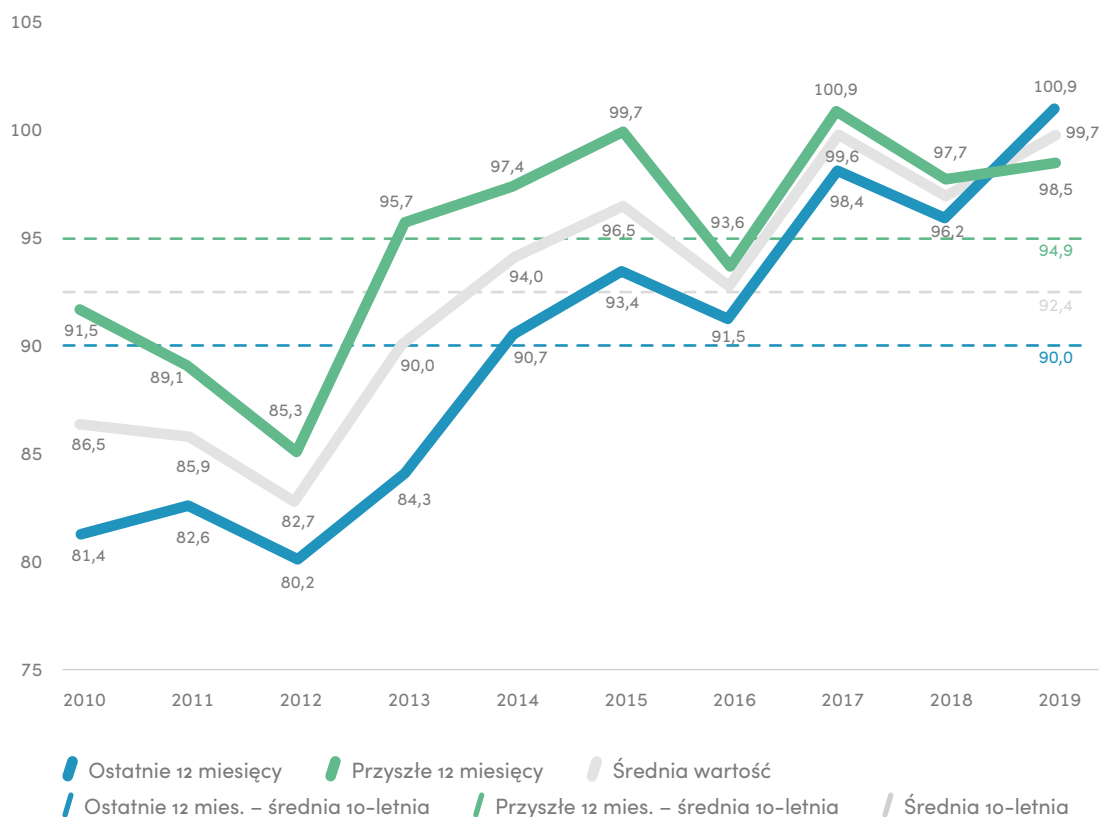
BRANŻA PRODUKCYJNA jest silnie powiązana z rynkami zagranicznymi i powinna pierwsza reagować na osłabienie koniunktury na rynkach eksportowych. Skala spadku krajowego indeksu PMI, a w szczególności jego składowej dotyczącej nowych zamówień eksportowych, dobitnie wskazuje na wciąż słabnący popyt zagraniczny. Lepsza ocena sytuacji bieżącej przez firmy z sektora MŚP niż prognozowana przed rokiem może sugerować, że w mniejszym stopniu odczuwają one skutki spowolnienia gospodarczego w UE.

Z kolei poprawa oczekiwań dotyczących przyszłości może być związana z nadzieją na uzyskanie nowych rynków zbytu w sytuacji, gdy firmy zagraniczne będą poszukiwać tańszych dostawców.

Adam Antoniak

Starszy Ekonomista,
Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

WYKRES 34

Ocena sytuacji branży produkcyjnej w latach 2010–2019

Paweł Kowalski
Ekspert, Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Komentarz makroekonomiczny

BRANŻA USŁUGOWA. Poprawa oceny obecnej sytuacji i perspektyw na przyszłe 12 miesięcy w branży usługowej jest pozytywną niespodzianką. Rosnący optymizm firm może nieco dziwić, jeżeli wziąć pod uwagę ulegający właśnie odwróceniu cykl koniunkturalny czy nienajlepsze nastroje panujące w branży transportowo-logistycznej, związane z piętrzącymi się przed nią wyzwaniem regulacyjnymi i kosztowymi. Najwyraźniej jednak w ogólnej ocenie przeważały głosy płynące z tych segmentów sektora usług, które – dzięki koncentracji na obsłudze rynku krajowego – są mniej podatne na niekorzystny wpływ spowalniającej gospodarki Unii Europejskiej. Duże znaczenie może mieć też opinia segmentów związanych z wdrażaniem innowacyjnych technologii (w szczególności usług IT). Po trzech kwartałach 2019 r. notowały one przyzwoitą dynamikę przychodów i silny wzrost zysków.

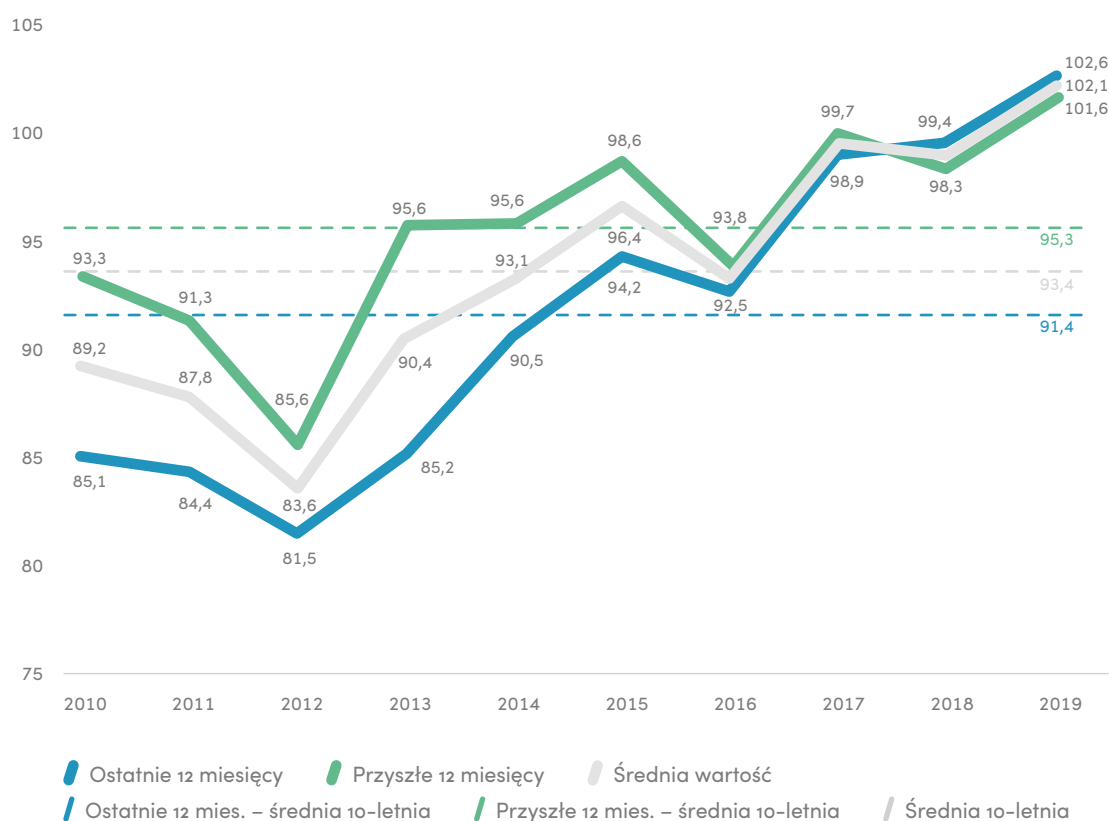
roku, który jednak nie znalazł odzwierciedlenia w wysokości tegorocznego indeksu za ostatnie 12 miesięcy. Ten ostatni osiągnął najwyższy poziom w historii prowadzonych badań.

Branża usługowa

Branżę usługową cechuje w ostatnich latach duża zgodność co do wystawianych ocen. O ile w pierwszych edycjach badania różnica pomiędzy wskaźnikami za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy była znacząca i przekraczała nawet 10 punktów, począwszy od roku 2016 obserwujemy bardzo podobne wielkości obu indeksów w danym roku. Świadczy to o dużej stabilności sytuacji w branży. Przedsiębiorcy w podobny sposób oceniają zarówno ostatnie, jak i przyszłe 12 miesięcy (Wykres 35). Dodatkowo jest to ocena coraz lepsza – w porównaniu z rokiem 2016 indeksy wzrosły o 8–10 punktów i znajdują się one znacznie powyżej średniej 10-letniej, zwłaszcza jeśli chodzi o ocenę sytuacji branży w okresie ostatniego roku.

WYKRES 35

Ocena sytuacji branży
usługowej w latach
2010–2019

Branża handlowa

Branża handlowa, od samego początku badań, jest tym sektorem gospodarki, który sytuację panującą w branży ocenia najniżej. Dotyczy to zarówno ostatnich, jak również przyszłych 12 miesięcy. Analiza Wykresu 36 może jednak napawać optymizmem, gdyż w ciągu ostatnich sześciu lat ocena uzyskanych w ostatnim roku wyników znajduje się nieprzerwanie w trendzie wzrostowym: indeks zwiększył się z 76,3 pkt. w roku 2012 do rekordowych 96,9 pkt. w roku 2019. Wskaźnik +12 miesięcy zbliżył się w roku 2019 do poziomu 100 punktów. W ostatnich latach zmniejszyła się także różnica pomiędzy indeksami za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy, a wskaźnik wyprzedzający dużo lepiej prognozuje rzeczywiste nastroje w branży w kolejnym roku. Oba te czynniki mogą świadczyć, podobnie jak miało to miejsce w przypadku sektora usług, o ustabilizowaniu się koniunktury w branży.

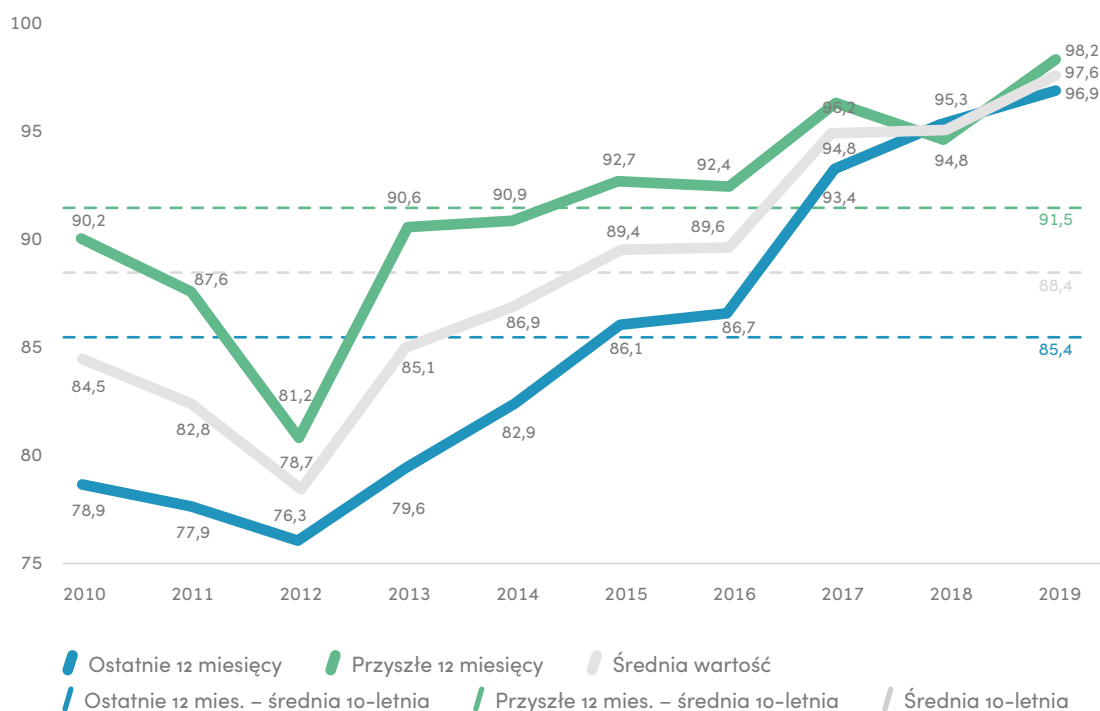
Komentarz makroekonomiczny

BRANŻA HANDLOWA. Poprawa oceny sytuacji branży handlowej wśród firm sektora MŚP wydaje się odzwierciedlać jej solidne wyniki finansowe w trzech pierwszych kwartałach 2019 r. Dobra sytuacja dochodowa społeczeństwa (pochodna niskiego bezrobocia, wciąż szybko rosnących płac i polityki socjalnej państwa) ożywia popyt konsumpcyjny – kluczowy dla firm handlowych. Rosnący optymizm odnośnie przyszłości przypuszczalnie również wiąże się z tym czynnikiem – pomimo odwrócenia cyklu koniunkturalnego prognozy przewidują utrzymanie się stosunkowo silnego popytu ze strony konsumentów. Warto jednak pamiętać, że wskaźniki koniunktury w handlu publikowane przez GUS (obejmujące oprócz MŚP również duże firmy) odnotowały w ostatnich miesiącach spadki (choć odsetek optymistów pozostał wyższy od odsetka pesymistów), co sugeruje, że duże firmy handlowe z większym niepokojem podchodzą do niekorzystnych zmian w otoczeniu globalnym, niż firmy małe i średnie.

Paweł Kowalski

Ekspert, Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Kamil Zduniuk

Ekspert, Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Komentarz makroekonomiczny

BRANŻA BUDOWLANA. Duży wpływ na firmy budowlane z sektora MŚP ma aktualna sytuacja na rynku mieszkaniowym, a tutaj koniunktura pozostaje sprzyjająca, przede wszystkim dzięki wysokiemu optymizmowi konsumentów przy silnym rynku pracy. Choć sprzedaż mieszkań na największych rynkach jest nieco niższa niż w rekordowym 2017 r., a dynamika nowych pozwoleń na budowę wyhamowała, to ogólna aktywność na tle historycznym wciąż pozostaje bardzo wysoka.

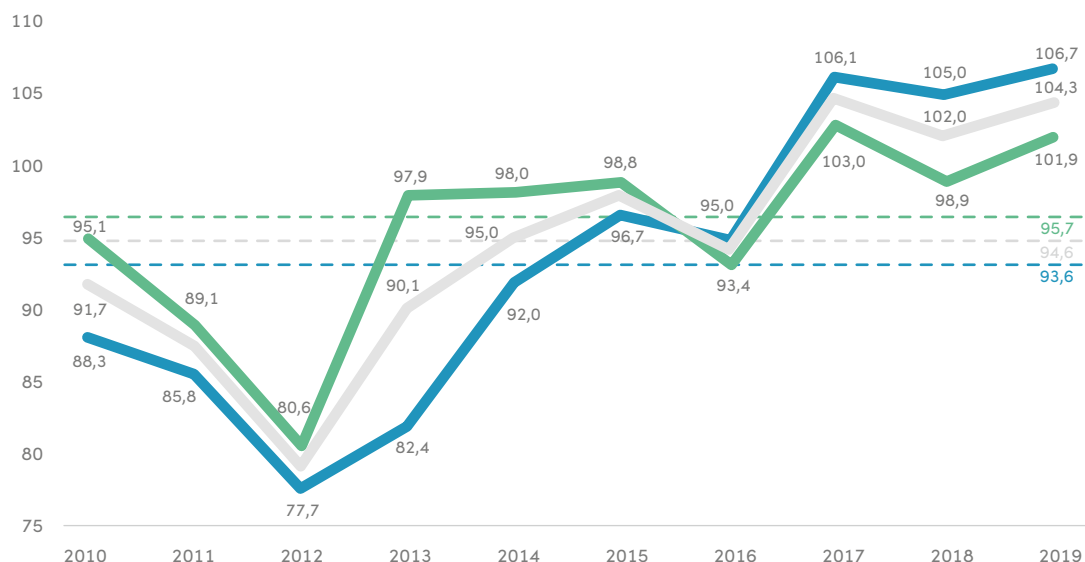
Fundamenty rynku są zdrowe, aktualnie nie generują znaczących napięć. To wszystko odzwierciedlone jest w dobrych ocenach sytuacji branży wśród badanych firm. Przedsiębiorcy ostrożnie oczekują dalszego rozwoju sytuacji, obawiając się między innymi spowolnienia gospodarczego, dalszego wzrostu kosztów czy braków kadrowych. Ponadto, wciąż napięta jest sytuacja w zakresie wykonalności i rentowności szeroko zakrojonych prac infrastrukturalnych, w ramach których mniejsze firmy mogą pełnić rolę podwykonawców.

Branża budowlana

Patrząc na ocenę sytuacji poszczególnych branż można stwierdzić, że **branża budowlana jest najbardziej narażona na duże wahania koniunktury**. Różnica pomiędzy najniższym a najwyższym indeksem oceny ostatnich 12 miesięcy wynosi prawie 30 punktów (Wykres 37). Trochę mniejsza (powyżej 20 punktów) jest różnica pomiędzy skrajnymi indeksami wyprzedzającymi. **Ostatnie lata to najlepszy czas dla branży – wskaźniki za ostatni rok znacząco przekraczają poziom 100 punktów z rekordowym osiągnięciem w roku 2019 (106,7 punktów)**. Jednocześnie w tym samym okresie przedsiębiorcy znacznie mniej optymistycznie patrzą na rozwój sytuacji w kolejnych 12 miesiącach. Różnica pomiędzy obu indeksami przekraczała nawet 6 punktów. Co prawda na razie te pesymistyczne prognozy się nie sprawdziły, ale widać z jaką ostrożnością właściciele firm podchodzą do stabilności koniunktury w swojej branży.

WYKRES 37

Ocena sytuacji branży
budowlanej w latach
2010–2019

■ Ostatnie 12 miesięcy ■ Przyszłe 12 miesięcy ■ Średnia wartość
■ Ostatnie 12 mies. – średnia 10-letnia ■ Przyszłe 12 mies. – średnia 10-letnia ■ Średnia 10-letnia

Sytuacja branży najlepiej oceniona przez firmy średnie

W układzie wielkościowym ocena sytuacji branży jest dość zbliżona do innych, omówionych wcześniej obszarów. Najlepiej jest oceniana przez firmy średnie, równie wysokie oceny, przekraczające poziom 100 punktów, wystawiły najmniejsze przedsiębiorstwa. Wskaźniki dla mikro i średnich firm były też dużo wyższe od ubiegłorocznych. Zgoła inne są nastroje firm małych – nie tylko indeksy za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy znajdują się znacznie poniżej 100 punktów, ale jednocześnie obniżyły się one o ponad 2 punkty w stosunku do roku 2018 (Tabela 16).

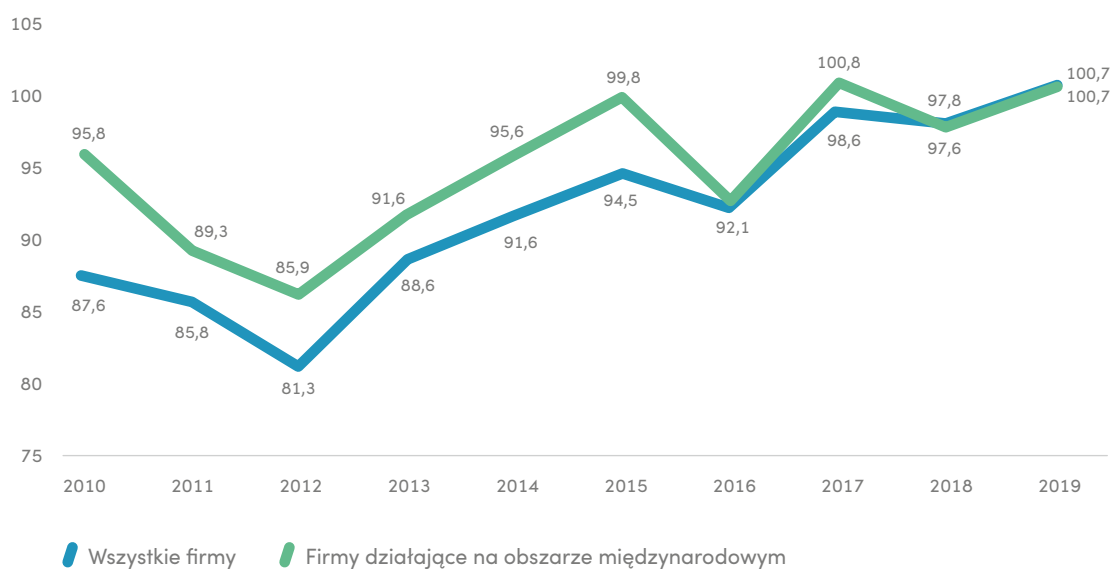
Firmy działające na rynkach międzynarodowych oceniają sytuację branży identycznie jak wszystkie przedsiębiorstwa

Dobrą sytuację na polskim rynku bardzo dobrze ilustruje Wykres 38. O ile w latach wcześniejszych firmy działające na rynkach międzynarodowych dużo lepiej oceniały sytuację swoich branż niż pozostałe przedsiębiorstwa (w roku 2010 różnica ocen przekraczała 8 punktów), sytuacja ta ostatnio znacznie się zmieniła. W roku 2018 i 2019 oba wskaźniki są niemal identyczne.

	Ocena sytuacji branży w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena sytuacji branży w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	101,1	100,2	100,7	97,8	2,8
Wielkość firmy					
Mikrofirmy	101,3	100,4	100,9	97,9	3,0
Małe firmy	95,3	94,3	94,8	97,0	-2,2
Średnie firmy	102,8	103,8	103,3	100,5	2,8

TABELA 16

Ocena sytuacji branży według wielkości firmy

WYKRES 38

Średnia ocena sytuacji branży w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

Ocena sytuacji firmy

Ze wszystkich obszarów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, przedsiębiorcy najlepiej ocenili sytuację swoich firm

Wskaźniki związane bezpośrednio z działalnością firmy są tradycyjnie wyższe niż przedstawione wcześniej indeksy dotyczące oceny ogólnej sytuacji gospodarczej oraz oceny sytuacji branży. **Od początku prowadzonych przez Bank badań ankietowani przedsiębiorcy znacznie lepiej oceniali te obszary, które są bezpośrednio związane z ich firmami niż obszary, na które nie mają bezpośredniego wpływu.**

Nie inaczej jest w tegorocznym badaniu. Średnia ocena sytuacji firmy jest bowiem o około 9 punktów wyższa od oceny sytuacji gospodarczej oraz o ponad 6 punktów większa niż ocena sytuacji branży, w której działa przedsiębiorstwo.

Rok 2019 jest zdecydowanie najlepszy w całym dziesięcioleciu pod względem oceny sytuacji firmy

(Wykres 39). Wskaźnik za ostatnie 12 miesięcy dla mikro i małych firm osiągnął poziom 106,6 pkt. i był wyższy aż o 4,4 pkt. od ubiegłorocznego, rekordowego indeksu. Warto zresztą zwrócić uwagę, że trend wzrostowy utrzymuje się od roku 2012 i w tym okresie ocena sytuacji firmy zwiększyła się o prawie 20 punktów – z 86,9 punktów do 106,6 punktów.

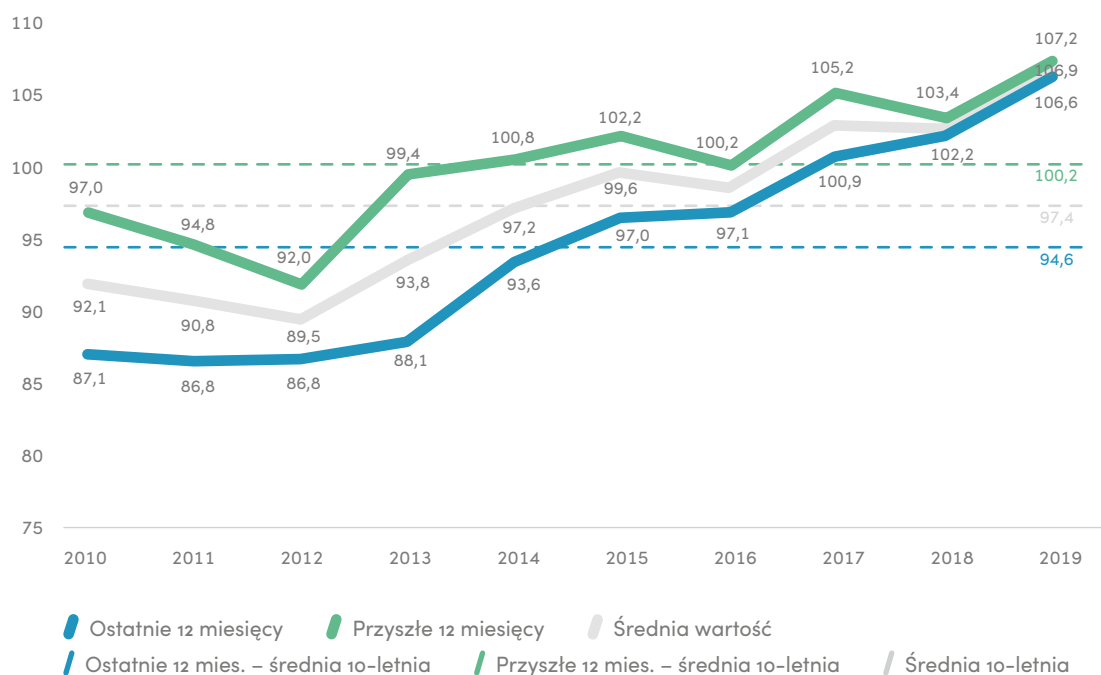
Rok 2020 nie powinien być gorszy, gdyż wskaźnik na kolejne 12 miesięcy również osiągnął rekordowy poziom 107,2 punktów.

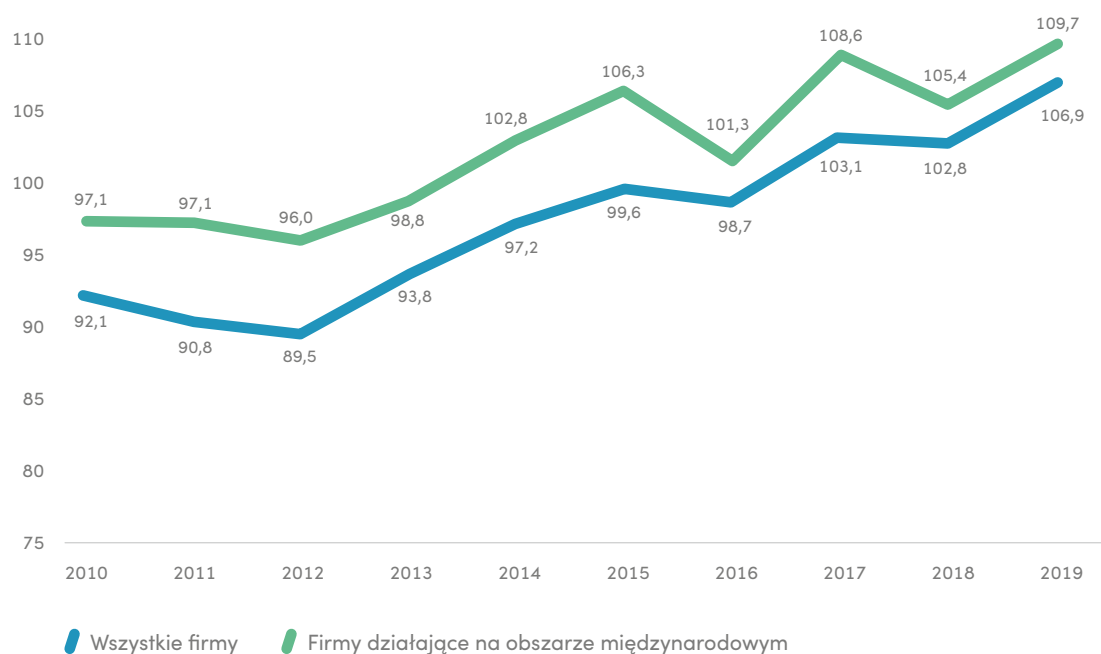
Bardzo dobra sytuacja firm międzynarodowych

Tradycyjnie lepiej sytuację swoich przedsiębiorstw oceniają właściciele firm działających na rynkach międzynarodowych (Wykres 40). W przypadku tych firm średnia obu indeksów wynosi prawie 110 punktów. Różnica pomiędzy wynikiem dla firm o zasięgu międzynarodowym a całą populacją badanych firm nie jest jednakże tak duża jak w początkowym okresie prowadzonych badań.

WYKRES 39

Ocena sytuacji firmy w latach 2010–2019

WYKRES 40

Średnia ocena sytuacji firmy w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

We wszystkich województwach indeksy oceny sytuacji firmy powyżej 100 punktów

Po raz pierwszy indeksy za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy, opisujące ocenę sytuacji firmy, były we wszystkich bez wyjątku województwach wyższe od neutralnego poziomu 100 punktów (Mapa 21). Nawet przedsiębiorcy z województwa świętokrzyskiego, którzy w tegorocznym badaniu okazali się największymi pesymistami, sytuację swoich przedsiębiorstw ocenili pozytywnie. Pomimo spadku oceny o ponad 4 punkty w porównaniu z ubiegłym rokiem, indeks za ostatni rok wynosi w tym województwie 101,7 punktów. Najlepiej sytuację swoich przedsiębiorstw ocenili właściciele firm z Podkarpacia – w przypadku obu indeksów przekroczone zostały nienotowane do tej pory poziomy 110 punktów. Za wyjątkiem województwa świętokrzyskiego, indeksy -12 miesięcy oraz +12 miesięcy zwiększyły się w stosunku do badania z roku 2018. Czasami były to wzrosty spektakularne, jak odnotowane w województwie łódzkim zwiększenie się oceny sytuacji w ostatnim roku o ponad 9 punktów.

Komentarz eksperta

FIRMY MIĘDZYNARODOWE. Firmy działające na rynkach międzynarodowych dużo lepiej oceniają własną sytuację niż sytuację swojej branży. Jest to spójne z wnioskami płynącymi z dotychczasowych wyników Raportu – firmy aktywne na rynkach zagranicznych są generalnie lepiej przygotowane na spowolnienie koniunktury, które nieuchronnie zbliża się do Polski. Dywersyfikacja ryzyka oraz wyższa rentowność ze sprzedaży w firmach eksportowych pozwalają oceniać sytuację bardziej optymistycznie. Widać jednak zmniejszenie się różnicy w opiniach ogólnej populacji firm oraz firm działających na obszarze międzynarodowym. Te drugie mogły już zauważyć efekt spowolnienia gospodarczego u swoich zagranicznych partnerów i urealnicić odpowiednio obraz rzeczywistości ekonomicznej.

Agnieszka Durlej

Dyrektor Biura Sprzedaży Rynków Finansowych, Bank Pekao SA

MAPA 21

Ocena sytuacji firmy

Indeks x/y w roku 2019:

x – indeks za ostatnie 12 mies.

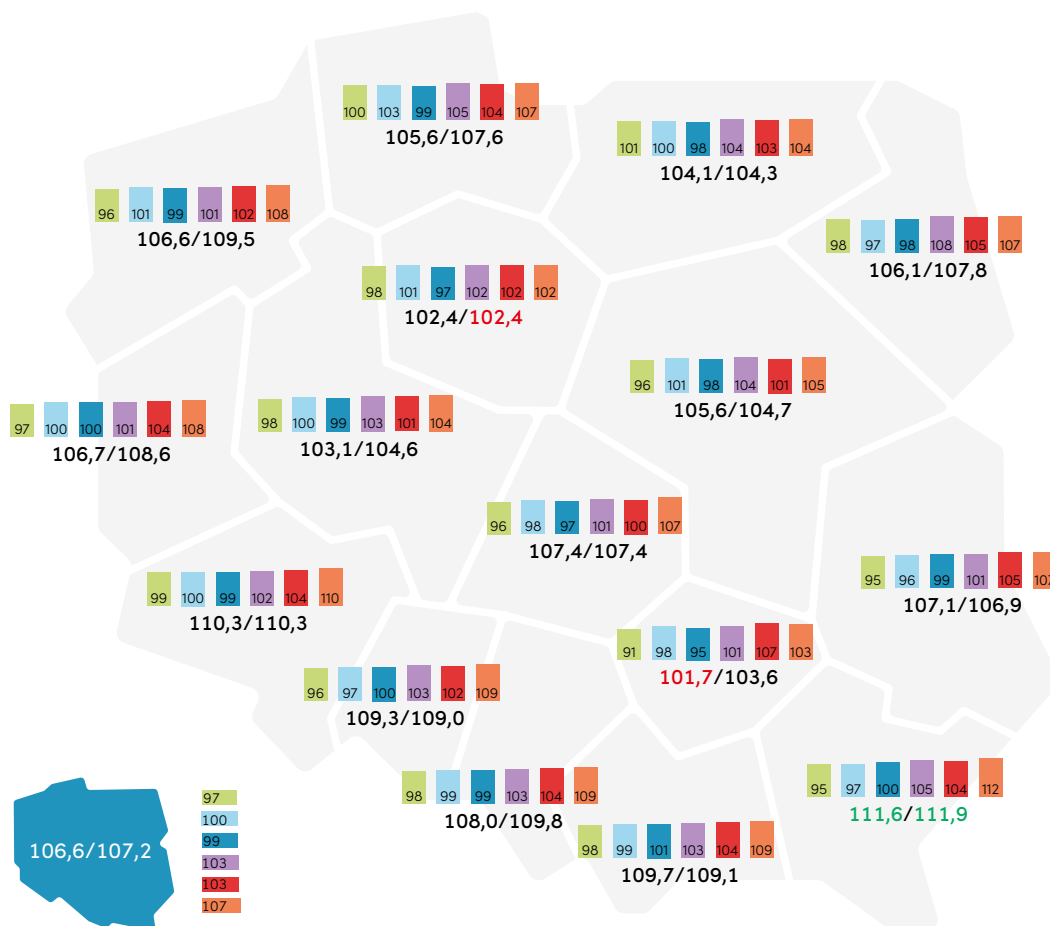
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie
i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

Najlepsze oceny sytuacji firmy w usługach oraz
branży budowlanej

Jeśli chodzi o ocenę sytuacji firmy w układzie branżowym, w każdym z czterech analizowanych sektorów jest ona znacznie wyższa od 100 punktów (Tabela 17), jednocześnie różnice pomiędzy poszczególnymi branżami nie są tak duże jak w roku ubiegłym. Liderami tegorocznego rankingu są usługi oraz budownictwo z indeksami oscylującymi pomiędzy 108 i 109 punktami. Nieznacznie gorzej sytuację swoich firm ocenili przedsiębiorcy reprezentujący produkcję i handel, ze wskaźnikami na poziomie 104–105 punktów.

Indeksy mikro, małych oraz średnich firm powyżej
100 punktów

Również w układzie wielkościowym wszystkie indeksy dla oceny sytuacji firmy są większe od 100 punktów (Tabela 18). Tak jak w innych obszarach tegorocznego badania, najniższe oceny zostały wyartykułowane przez właścicieli małych przedsiębiorstw. Są one też nieznacznie niższe niż w roku 2018.

Znacznie lepiej sytuację swoich firm oceniły ankietowane mikro oraz średnie przedsiębiorstwa. Te pierwsze najlepiej oceniły ostatnie 12 miesięcy (106,9 punktów), te drugie z kolei są największymi optymistami, jeśli chodzi o sytuację firm w roku 2020 (107,7 punktów). Warto podkreślić, że w każdej badanej grupie przedsiębiorstw, wskaźniki wyprzedzające były wyższe od tych opisujących ostatnie 12 miesięcy.

	Ocena sytuacji firmy w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena sytuacji firmy w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	106,6	107,2	106,9	102,8	4,1
Branża					
Produkcja	104,8	105,3	105,0	102,2	2,8
Usługi	108,3	108,7	108,5	103,7	4,8
Handel	104,0	105,5	104,7	100,3	4,4
Budownictwo	109,1	108,4	108,8	106,1	2,7

TABELA 17

Ocena sytuacji firmy według branży

	Ocena sytuacji firmy w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena sytuacji firmy w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Wielkość firmy					
Mikro	106,9	107,4	107,1	102,8	4,3
Małe	100,4	101,9	101,2	101,5	-0,3
Średnie	104,9	107,7	106,3	104,4	1,9

TABELA 18

Ocena sytuacji firmy według wielkości firmy

3. Ocena sytuacji finansowej firm

W trzecim podrozdziale omówiono wyniki badania odnoszące się do trzech pytań związanych z sytuacją finansową: (1) oceny przychodów firmy, (2) oceny wyniku finansowego firmy (zysk lub strata) oraz (3) długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi.

Ocena przychodów

Ocena przychodów firm rośnie od roku 2011

Ocena przychodów jest bardzo zbliżona, do przedstawionej w poprzednim rozdziale, oceny sytuacji przedsiębiorstwa. Odnosi się to zwłaszcza do oceny

ostatnich 12 miesięcy. Niebieska linia obrazująca wysokość indeksu -12 miesięcy od roku 2011 znajduje się w nieustannym trendzie wzrostowym (Wykres 41). W okresie tym wskaźnik oceny przychodów za ostatnie 12 miesięcy wzrósł z 84,9 punktów w roku 2010 do rekordowych 105,1 punktów w roku 2019. Najnowszy indeks jest aż o 12 punktów wyższy od średniej za okres ostatnich 10 lat.

Do linii wykresu obrazującej ocenę sytuacji firmy zbliżony przebieg ma linia przedstawiająca ocenę przychodów przedsiębiorstwa w kolejnych 12 miesiącach. Po spadkach wskaźnika w latach 2012, 2016 oraz 2018, ankietowani przedsiębiorcy z dużym optymizmem spoglądają na rok 2020, o czym może świadczyć najwyższy w dotychczasowej historii badań indeks na poziomie 107,7 punktów.

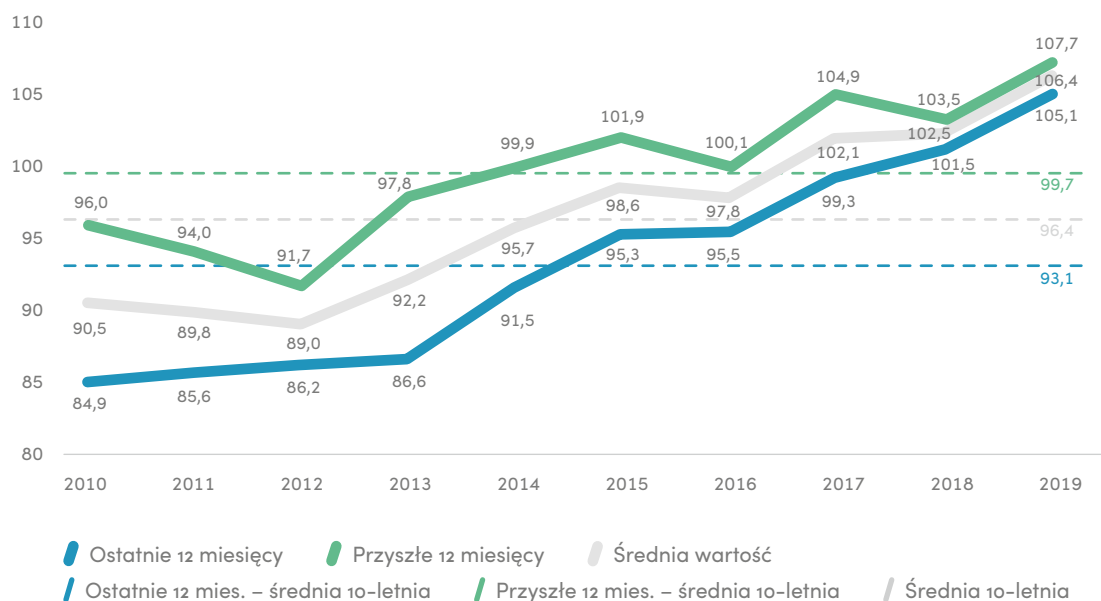
Wysoka ocena przychodów przez firmy działające na rynkach międzynarodowych

Spore podobieństwo pomiędzy oceną sytuacji firmy i jej przychodów można również znaleźć na wykresach obrazujących średnią ocenę przychodów dla firm działających na rynkach międzynarodowych oraz wszystkich badanych przedsiębiorstw (Wykres 42).

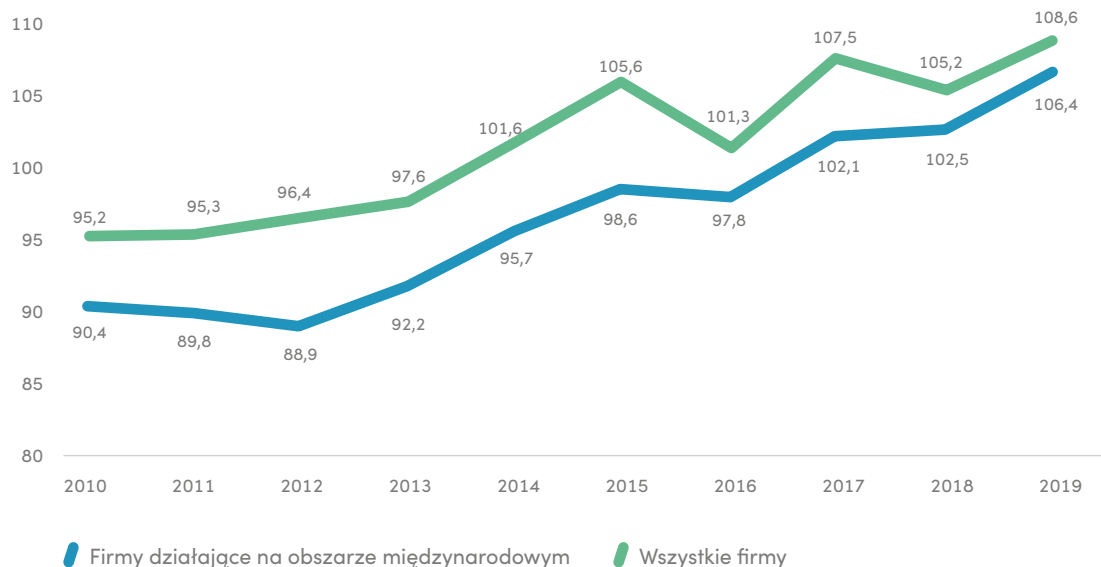
Firmy funkcjonujące poza granicami naszego kraju lepiej oceniają wysokość przychodów swoich przedsiębiorstw, aczkolwiek podobnie jak w przypadku oceny sytuacji firmy, w ostatnich latach zmniejszyła się różnica pomiędzy obiema grupami ankietowanych przedsiębiorstw, co może świadczyć o rosnącej atrakcyjności polskiego rynku. W ostatnim badaniu różnica ta wyniosła niewiele ponad 2 punkty.

WYKRES 41

Ocena przychodów firmy w latach 2010–2019

WYKRES 42

Średnia ocena przychodów firmy w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

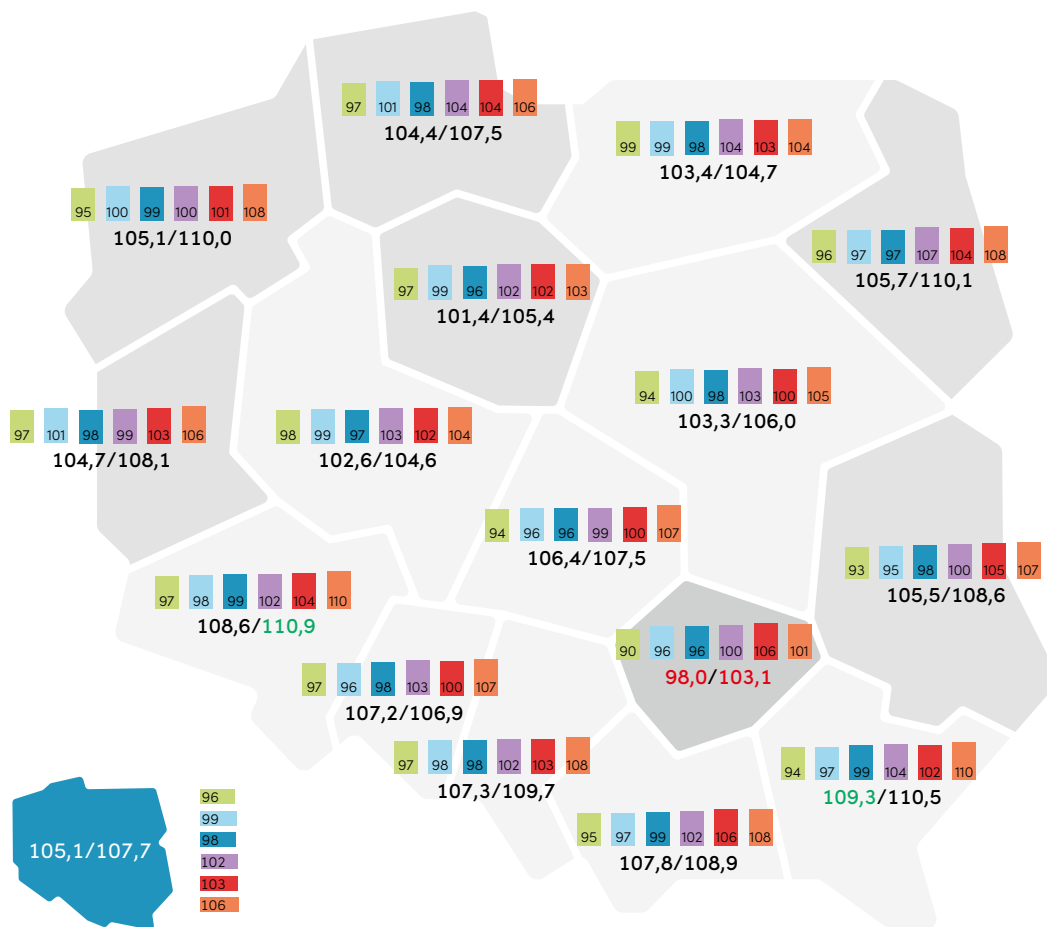
Przedsiębiorstwa z Podkarpacia i Dolnego Śląska najlepiej oceniają wysokość przychodów

Z wyjątkiem województwa świętokrzyskiego, w którym przedsiębiorcy ocenili wysokość przychodów swoich firm w ostatnich 12 miesiącach na 98 punktów, we wszystkich pozostałych regionach oba indeksy mają wartość powyżej 100 punktów (Mapa 22). Indeks -12 miesięcy jest najwyższy w województwie podkarpackim, z kolei przedsiębiorcy z Dolnego Śląska z największym optymizmem oceniają wysokość swoich przychodów w roku 2020. Odnotowano także spore wzrosty wielkości wskaźników w stosunku do ubiegłorocznego badania. Przykładowo dla województwa łódzkiego i opolskiego indeksy za ostatnie 12 miesięcy wzrosły o ponad 8 punktów.

Duże wzrosty oceny przychodów we wszystkich branżach

Wzrost przychodów odnotowano we wszystkich branżach. W porównaniu z ubiegłym rokiem, średnia wartość indeksów zwiększyła się od 3 do 5 punktów, z najwyższymi wielkościami obu wskaźników w sektorze usługowym (Tabela 19).

Warto zwrócić uwagę na indeksy dla branży budowlanej. O ile w przypadku pozostałych trzech sektorów: produkcji, handlu oraz usług, ich wysokość jest bardzo zbliżona do indeksów opisujących ocenę sytuacji firmy, w przypadku branży budowlanej te ostatnie były znacznie wyższe niż wskaźniki ilustrujące wysokość przychodów. W przypadku oceny ostatnich 12 miesięcy

MAPA 22

Ocena przychodów firmy

Indeks x/y w roku 2019:
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:
 brak poprawy (-50-2,9)
 niewielka poprawa (3-4,9)
 poprawa (5-7,9)
 duża poprawa (8-10,9)
 b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ta różnica wynosi ponad 3 punkty, co może świadczyć o przyhamowaniu dynamiki wzrostu przychodów w sektorze, który od kilku lat wyróżnia się *in plus* w stosunku do pozostałych branż.

Duży wzrost oceny przychodów w mikrofirmach

W układzie wielkościowym rozkład indeksów również przypomina ten dla oceny sytuacji firmy. W porównaniu z ubiegłym rokiem, wskaźniki zwiększyły się w grupie mikro oraz średnich przedsiębiorstw, minimalny spadek odnotowano dla małych firm. Inaczej niż w przypadku oceny sytuacji firm, ostatnie 12 miesięcy najlepiej ocenili średni przedsiębiorcy, z kolei wskaźnik wyprzedzający jest najwyższy w grupie mikroprzedsiębiorstw (Tabela 20).

Ocena wyniku finansowego

Przedsiębiorcy lepiej oceniają przychody niż wynik finansowy

Podobnie jak przychody z działalności gospodarczej, ocena wyniku finansowego firmy w okresie ostatnich 12 miesięcy znajduje się w trendzie wzrostowym. Indeks -12 miesięcy zwiększył się z 86,3 punktów w roku 2010 do 104,8 punktów w najnowszym badaniu. Jedynie w roku 2016 nastąpiło jego niewielkie obniżenie (Wykres 43). Przedsiębiorcy zakładają, że ta dobra passa utrzyma się także w kolejnym roku, gdyż indeks wyprzedzający wynosi 106,6 punktów.

TABELA 19

Ocena przychodów firmy według branży

	Ocena przychodów firmy w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena przychodów firmy w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	105,1	107,7	106,4	102,5	3,9
Branża					
Produkcja	103,9	105,6	104,7	102,7	2,0
Usługi	107,2	109,4	108,3	103,4	4,9
Handel	102,5	106,3	104,4	100,5	3,9
Budownictwo	105,7	107,0	106,3	104,5	1,8

TABELA 20

Ocena przychodów firmy według wielkości firmy

	Ocena przychodów firmy w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena przychodów firmy w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Wielkość firmy					
Mikro	105,2	107,8	106,5	102,5	4,0
Małe	102,9	104,0	103,5	103,6	-0,1
Średnie	105,5	106,7	106,1	105,1	1,0

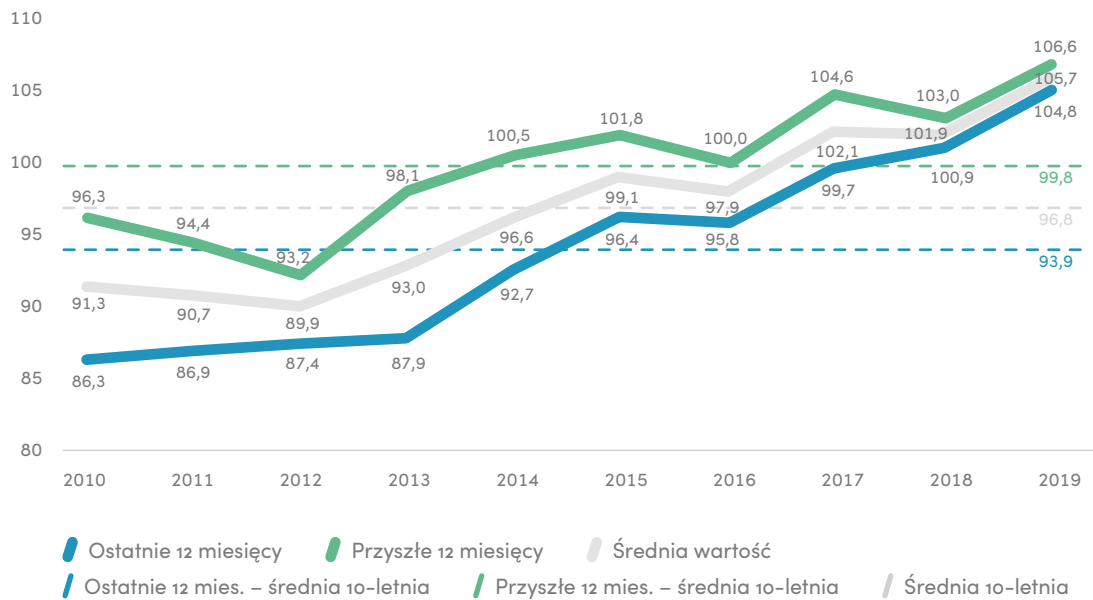

Do roku 2014 charakterystyczną cechą oceny przychodów i wyniku finansowego było to, że rokrocznie indeks za ostatnie 12 miesięcy dla przychodów był mniejszy o ponad 1 punkt od wskaźnika oceny wyniku finansowego. Świadczyło to o bardzo dobrym zarządzaniu kosztami przez przedsiębiorców. W latach 2015–2016 w dalszym ciągu indeks oceny przychodów był mniejszy od indeksu wyniku finansowego, ale różnica była już bardzo niewielka. **W ostatnich dwóch latach po raz pierwszy ocena ostatnich 12 miesięcy pod względem przychodów była wyższa od oceny wyniku**

finansowego (Wykres 44). Można przypuszczać, że **jednym z najważniejszych powodów tej zmiany są szybko rosnące w „okresie prosperity” koszty pracy.**

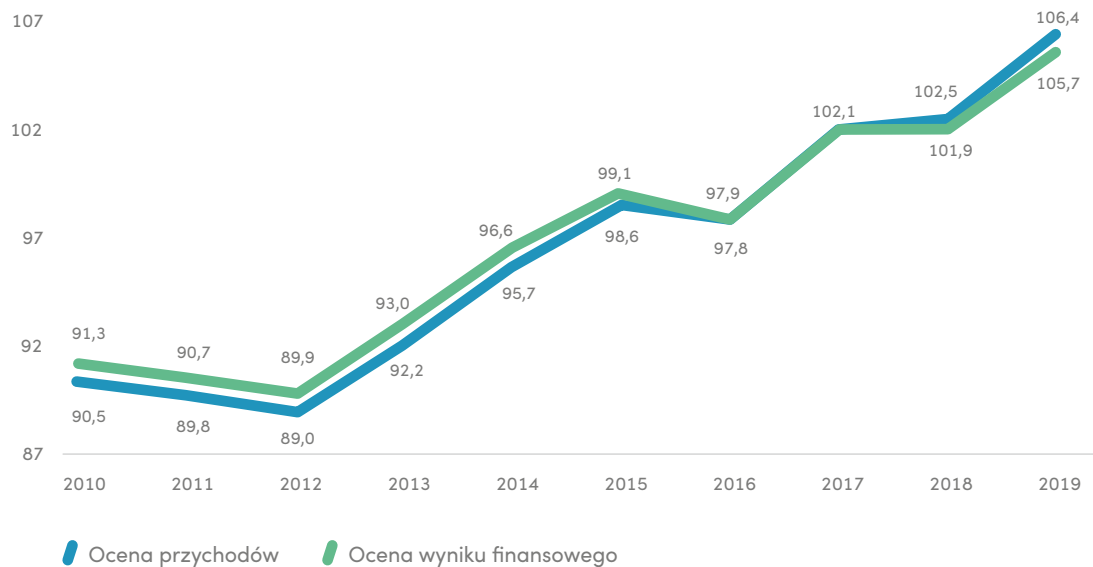
Wynik finansowy firm międzynarodowych oceniony o ponad 2 punkty lepiej niż pozostałych

Ocena wyniku finansowego, w zależności od skali działalności przedsiębiorstwa, jest zbliżona do oceny przychodów. Dla przedsiębiorstw działających na

WYKRES 43

Ocena wyniku finansowego firmy w latach 2010–2019

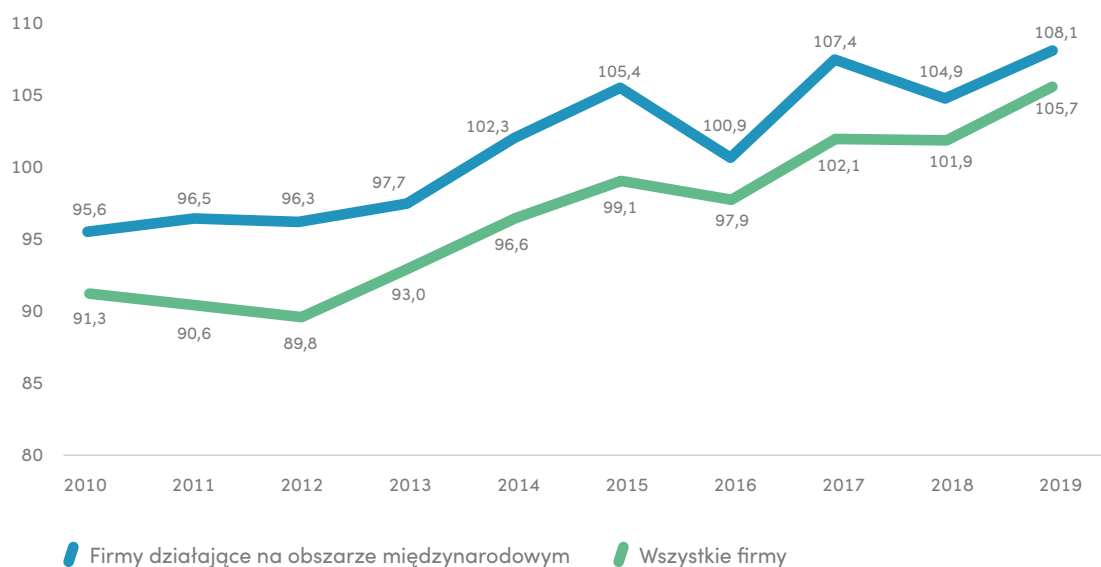
WYKRES 44

Ocena przychodów oraz ocena wyniku finansowego w latach 2010–2019

WYKRES 45

Średnia ocena wyniku finansowego firmy w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

rynkach międzynarodowych odnotowaliśmy wyższe wartości wskaźnika niż dla całej badanej populacji mikro i małych firm, ale różnice te nie są tak znaczące jak było to w poprzednich latach – pokazuje to Wykres 45. Warto zauważyć, że w przypadku firm działających na rynkach międzynarodowych, opisane wcześniej zjawisko polegające na tym, że indeks oceny przychodów jest wyższy od wskaźnika oceny wyniku finansowego rozpoczęło się już w roku 2015, czyli 2 lata wcześniej niż w grupie wszystkich badanych mikro i małych przedsiębiorstw.

Świętokrzyskie jedynym regionem z oceną wyniku finansowego poniżej 100 punktów

Indeksy oceny wyniku finansowego w poszczególnych województwach wyglądają podobnie jak wskaźniki obrazujące oceny przychodów. We wszystkich regionach kraju, za wyjątkiem województwa świętokrzyskiego, notują one poziom ponad 100 punktów (Mapa 23). Wzrosty rok do roku nie są jednakże tak spektakularne. Wskaźnik -12 miesięcy zwiększył się maksymalnie o 7 punktów w województwie łódzkim, natomiast w 3 województwach – pomorskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim, spadł. W tych dwóch ostatnich województwach spadki w stosunku do roku 2018 dotyczą także wskaźnika +12 miesięcy.

Jak wspomniano, w ciągu ostatnich dwóch lat, na poziomie ogólnopolskim indeks przychodów jest wyższy od indeksu wyniku finansowego, co świadczy o zwiększeniu kosztów. Zjawisko to jest dobrze widoczne na poziomie regionalnym. **W ostatnim czasie jedynie w trzech województwach: mazowieckim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim, wskaźnik oceny wyniku finansowego w ostatnich 12 miesiącach był wyższy od wskaźnika oceny przychodów.** W pozostałych regionach sytuacja była odwrotna, a największe różnice pomiędzy indeksami odnotowano w województwach: lubelskim, wielkopolskim, warmińsko-mazurskim i małopolskim. W tym ostatnim różnica pomiędzy wskaźnikiem przychodów i wskaźnikiem wyniku finansowego wyniosła w latach 2018–2019 4,2 pkt.

Budownictwo jedyną branżą z oceną przychodów niższą od oceny wyniku finansowego

Podobnie jak w przypadku przychodów, wynik finansowy swoich przedsiębiorstw w ostatnich i kolejnych 12 miesiącach najlepiej oceniła branża usługowa (Tabela 21). W każdej z branż wskaźnik wyprzedzający jest wyższy od indeksu -12 miesięcy, przy czym jedynie w budownictwie ocena wyniku finansowego okazała się minimalnie wyższa od oceny przychodów. Może to być zaskakujące biorąc pod uwagę rosnące koszty

MAPA 23

Ocena wyniku finansowego firmy

Indeks x/y w roku 2019:
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

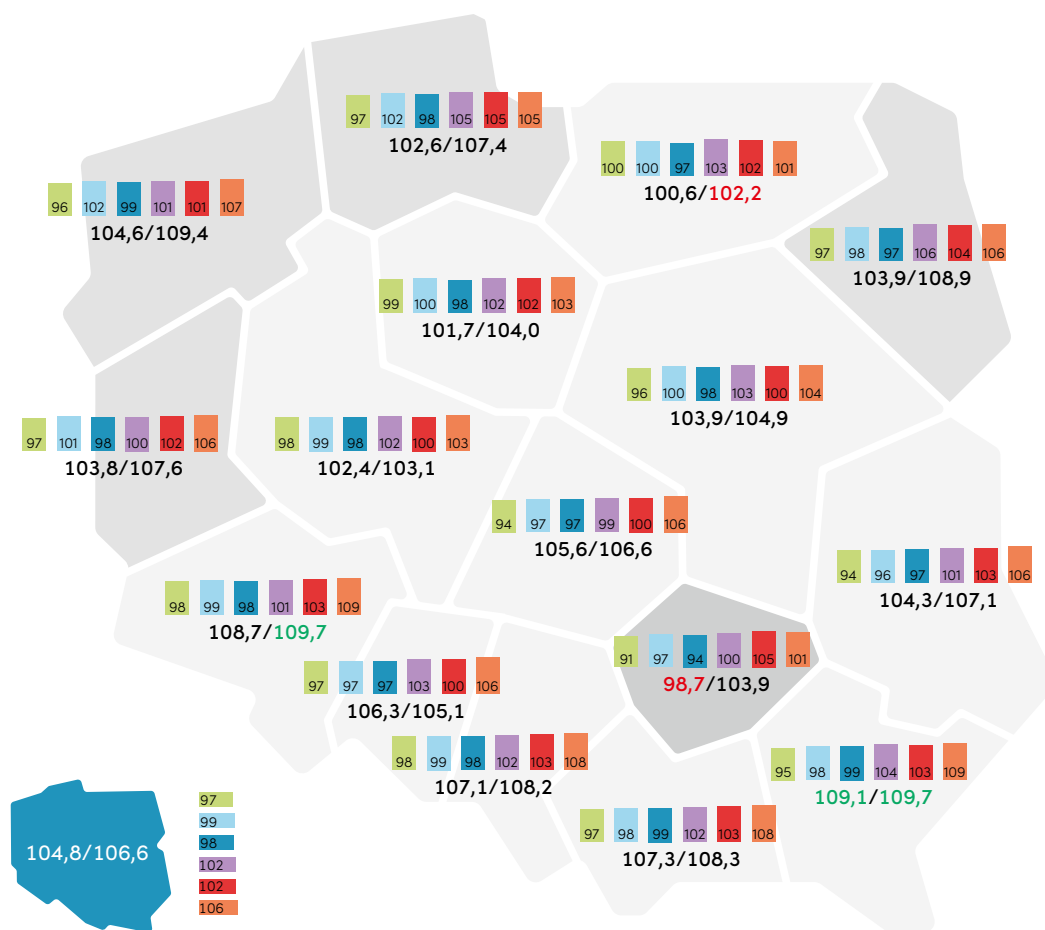

TABELA 21

Ocena wyniku finansowego firmy według branży

	Ocena wyniku finansowego firmy w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena wyniku finansowego firmy w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	104,8	106,6	105,7	101,9	3,8
Branża					
Produkcja	103,7	104,9	104,3	101,5	2,8
Usługi	106,7	107,9	107,3	102,8	4,5
Handel	102,2	105,3	103,7	99,9	3,8
Budownictwo	105,9	107,0	106,5	104,3	2,2

pracy oraz materiałów budowlanych. W pozostałych branżach widać rosnący wpływ strony kosztowej na ocenę wyniku finansowego.

Mikro, małe i średnie firmy oceniły wynik finansowy powyżej 100 punktów

W porównaniu ze średnią z indeksów za rok 2018, ocena wyniku finansowego w bieżącym badaniu zwiększyła się ze wszystkich grupach firm (Tabela 22), przy czym największy wzrost odnotowano wśród mikroprzedsiębiorstw. Rosnące koszty szczególnie obciążają mikro i małe przedsiębiorstwa – w tej grupie firm wskaźniki przychodów są wyższe od wskaźników wyniku finansowego. Jedynie w średnich firmach tendencja jest odwrotna – w okresie ostatnich 12 miesięcy przedsiębiorstwa te lepiej oceniają swój wynik finansowy niż przychody.

Ocena czasu oczekiwania na zapłatę

Indeks coraz bliżej poziomu 100 punktów

Ostatnie z pytań, w bloku związanym z oceną sytuacji finansowej firm, dotyczyło długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary i usługi.

Jest to jedyny z ośmiu obszarów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm, w którym w ciągu ostatnich 10 lat ani razu nie udało się osiągnąć poziomu 100 punktów. Świadczy to, jak dużym problemem dla polskich przedsiębiorców pozostaje sprawa terminowego regulowania należności w obrocie gospodarczym. Nie wielkie różnice pomiędzy wartościami wskaźników w poszczególnych latach pokazują także, że postęp w tym zakresie jest dość powolny (Wykres 46).

Być może w kolejnych edycjach badaniach uda się w końcu przekroczyć barierę 100 punktów, gdyż w roku 2019 zanotowano najwyższe wartości wskaźnika – 98,5 pkt. dla oceny ostatnich 12 miesięcy oraz 99,5 pkt. dla perspektyw na najbliższy rok.

Wydłużony okres oczekiwania na zapłatę od kontrahentów zagranicznych

Ze względu na specyfikę rozliczeń w handlu międzynarodowym, firmy działające na rynkach pozakrajowych co roku gorzej oceniały długość oczekiwania na zapłatę niż wszystkie przedsiębiorstwa uczestniczące w badaniu. W tym roku różnica w ocenie jest mniejsza niż w roku 2018 (spadek z 1,5 pkt. do 0,8 pkt.), a sam indeks skalkulowany dla firm międzynarodowych osiągnął najwyższy poziom w historii badania (Wykres 47). Jest to o tyle zaskakujące, że koniunktura gospodarcza w wielu krajach Europy Zachodniej, które

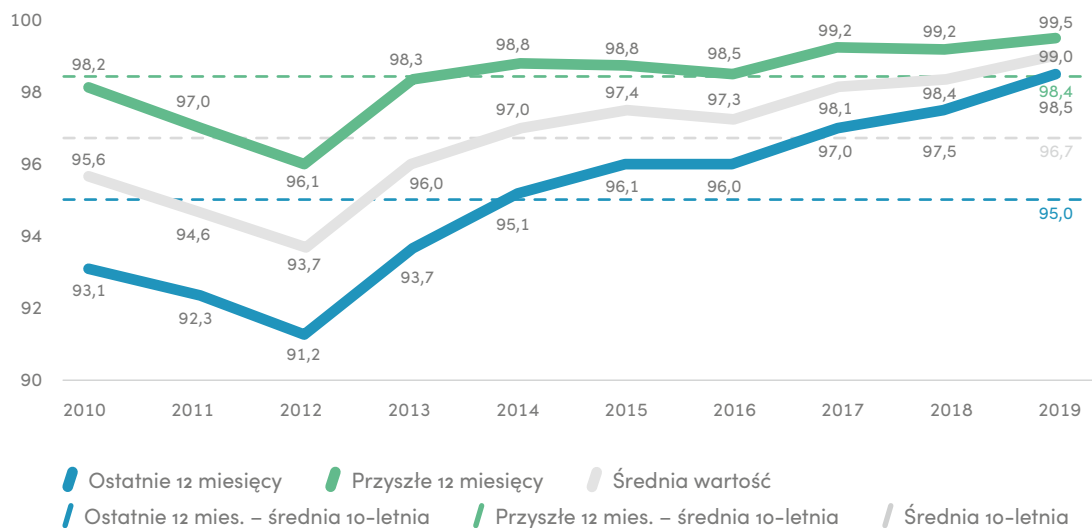
TABELA 22

Ocena wyniku finansowego firmy według wielkości firmy

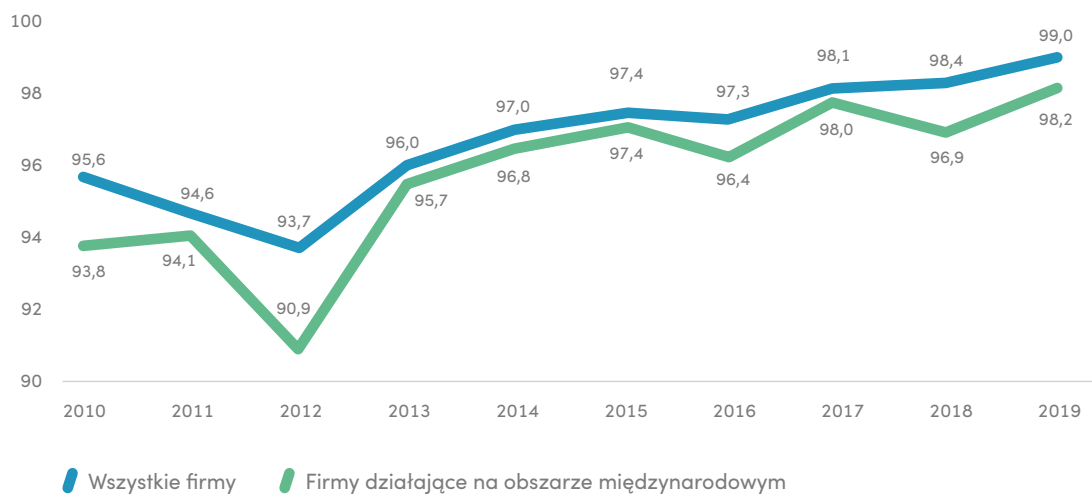
	Ocena wyniku finansowego firmy w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena wyniku finansowego firmy w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	104,8	106,6	105,7	101,9	3,8
Wielkość firmy					
Mikro	104,9	106,8	105,9	102,0	3,9
Małe	100,5	101,8	101,1	101,0	0,1
Średnie	106,8	105,4	106,1	103,5	2,6

WYKRES 46

Ocena długości oczekiwań na zapłatę za sprzedane towary/ usługi w latach 2010–2019

WYKRES 47

Średnia ocena długości oczekiwań na zapłatę za sprzedane towary/ usługi w latach 2010–2019 dla wszystkich badanych firm oraz dla firm działających na obszarze międzynarodowym

pozostają najważniejszym partnerem handlowym dla polskich przedsiębiorstw, pogorszyła się, co z kolei mogłoby mieć wpływ na okres realizacji płatności na rzecz polskich dostawców i wykonawców.

W kilku województwach indeksy przekroczyły poziom 100 punktów

Jedynie w dwóch województwach – lubelskim oraz podkarpackim, indeks za ostatnie 12 miesięcy

przekroczył poziom 100 punktów (Mapa 24). W tym pierwszym województwie indeks był najwyższy – 102,2 pkt. Trochę lepsze wyniki zanotowano w odniesieniu do wskaźnika +12 miesięcy. W siedmiu województwach jest on wyższy od 100 punktów z najwyższym w historii badań wynikiem w województwie warmińsko-mazurskim (102,8 punktów).

W większości regionów indeks za ostatnie 12 miesięcy był wyższy niż rok temu – w województwie lubelskim aż o ponad 5 punktów. Wyjątkiem są jedynie

MAPA 24

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/ usługi

Indeks x/y w roku 2019:

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem

za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-5,0-2,9)

niewielka poprawa (3-4,9)

poprawa (5-7,9)

duża poprawa (8-10,9)

b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie

i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

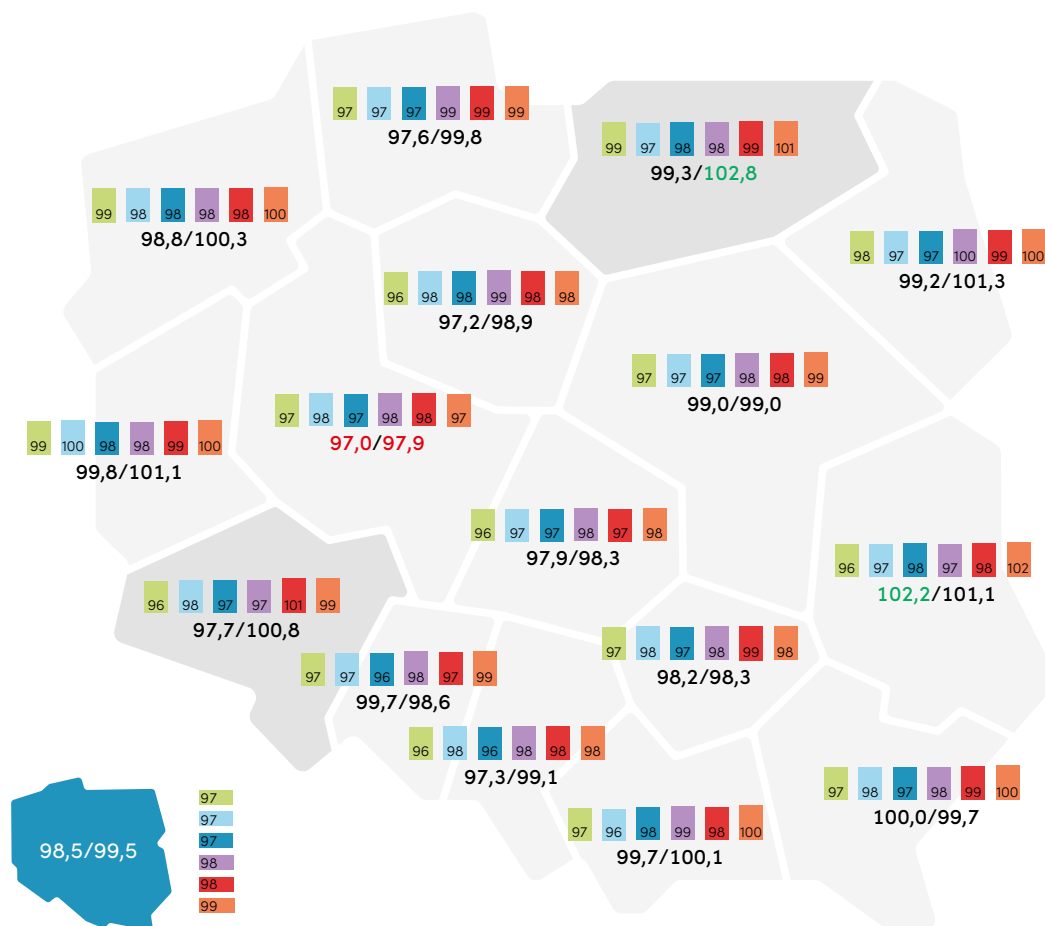
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

województwa dolnośląskie, pomorskie, śląskie i wielkopolskie, gdzie odnotowano spadki ocen w stosunku do ubiegłorocznego badania.

Długość oczekiwania na zapłatę dużym problemem dla branży produkcyjnej

Pogłębiają się problemy z płatnościami w branży produkcyjnej. O ile rok temu średni indeks obniżył się o symboliczną 0,1 punktu, o tyle w tym roku, spadek wyniósł 0,5 punktu (1 punkt w przypadku oceny za ostatnie 12 miesięcy). Nie dziwi zatem, że branża produkcyjna dość wyraźnie odstaje od pozostałych gałęzi gospodarki, jeśli chodzi o ocenę długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary i usługi (Tabela 23).

Sytuacja w handlu, usługach oraz budownictwie uległa zauważalnie poprawie, w tych segmentach rynku odnotowano wzrosty w stosunku do wyników z ubiegłorocznego badania. Niemniej jednak żaden z indeksów nie przekroczył poziomu 100 punktów, chociaż wskaźniki wyprzedzające są jedynie minimalnie niższe od tego progu.

Średnie firmy z najlepszą oceną długości oczekiwania na zapłatę

Indeksy przekraczające granicę 100 punktów pojawiły się wyłącznie w przypadku średniej wielkości przedsiębiorstw (Tabela 24). Zarówno wskaźnik opisujący minione 12 miesięcy, jak również wskaźnik

	Ocena długości oczekiwania na zapłatę w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena długości oczekiwania na zapłatę w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	98,5	99,5	99,0	98,4	0,6
Branża					
Produkcja	96,5	98,2	97,3	97,8	-0,5
Usługi	98,5	99,7	99,1	98,3	0,8
Handel	99,0	99,6	99,3	98,9	0,4
Budownictwo	99,0	99,9	99,5	97,8	1,7

TABELA 23

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/ usługi według branży

	Ocena długości oczekiwania na zapłatę w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena długości oczekiwania na zapłatę w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Wielkość firmy					
Mikro	98,6	99,6	99,1	98,4	0,7
Małe	95,3	97,7	96,5	97,0	-0,5
Średnie	101,2	101,4	101,3	98,9	2,4

TABELA 24

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/ usługi według wielkości firmy

oceny czasu oczekiwania na zapłatę w kolejnych 12 miesiącach są wyższe od 101 punktów. Wynika to zapewne z faktu, iż firmy średnie, zatrudniające kilkadziesiąt, a nawet kilkaset osób, mają w stosunku do mikro i małych firm znacznie większe możliwości stosowania różnego rodzaju rozwiązań finansowych, prawnych czy organizacyjnych, pozwalających na terminowe otrzymywanie należnych środków od kontrahentów i klientów.

W stosunku do naszego ubiegłorocznego badania, w grupie firm małych, pogorszyła się ocena czasu oczekiwania na zapłatę o wartość 0,6 punktu w ostatnich 12 miesiącach. Omawiany wskaźnik spadł do poziomu 95,3 pkt.

4. Ocena zatrudnienia w firmach

Piąty rok z rzędu średnia ocena zatrudnienia wyższa od 100 punktów

Zatrudnienie to obok dostępności zewnętrznego finansowania najbardziej stabilny obszar wchodzący w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm. Na przestrzeni ostatnich 10 lat indeksy zatrudnienia zmieniły się niewiele. W pierwszych latach wartość za ostatnie 12 miesięcy oscylował wokół 97 punktów, a od 2014 roku obserwowaliśmy stopniowy wzrost tej wartości do rekordowych 100,4 punktów w ostatniej edycji badania (Wykres 48). W ten sposób po raz pierwszy przekroczona została bariera 100 punktów.

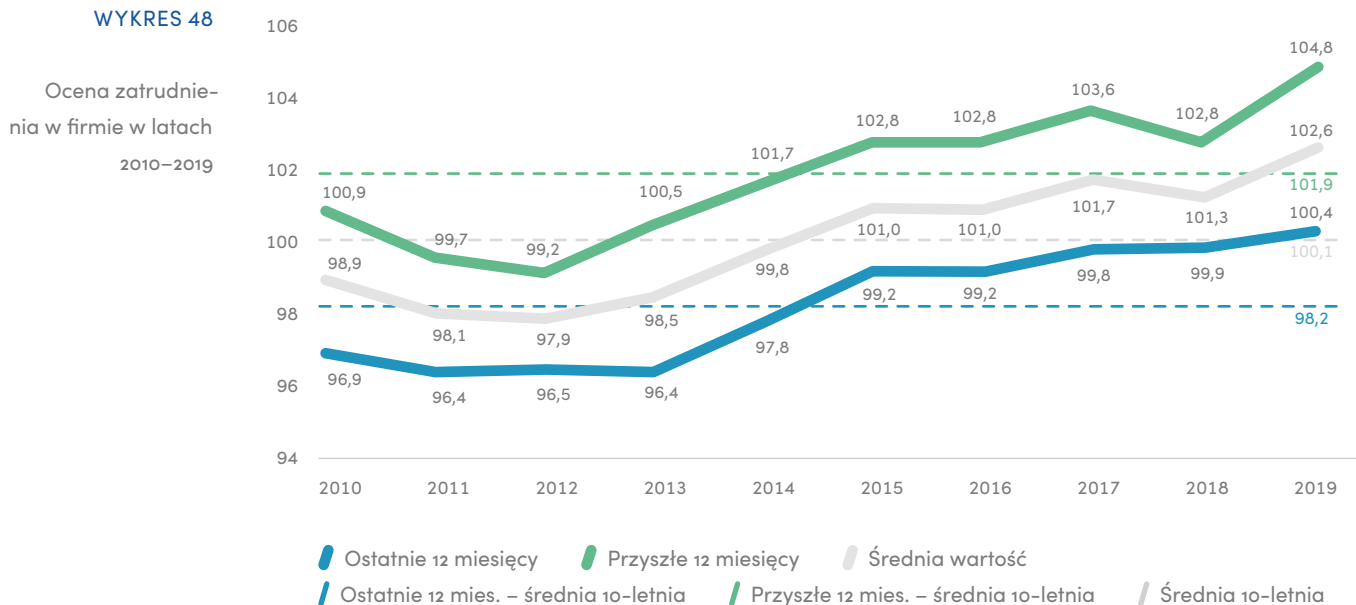
Więszym wahaniom uległ indeks wyprzedzający. W tym roku osiągnął on najwyższą wartość – aż 104,8 pkt. Świadczy to o utrzymującym się wysokim popycie na pracę i potrzebie zwiększania zatrudnienia przez firmy. Warto zauważyć, że w ciągu 10-letnich badań prognozy na dany rok nigdy nie znalazły odzwierciedlenia w rzeczywistej ocenie skali zatrudnienia. Podobnie było zresztą z tegorocznymi wskaźnikami – prognozowany w ubiegłym roku indeks zatrudnienia na poziomie 104,8 punktów okazał się

dużo niższy od rzeczywistej oceny zatrudnienia w ostatnich 12 miesiącach, wynoszącej 100,4 punktów.

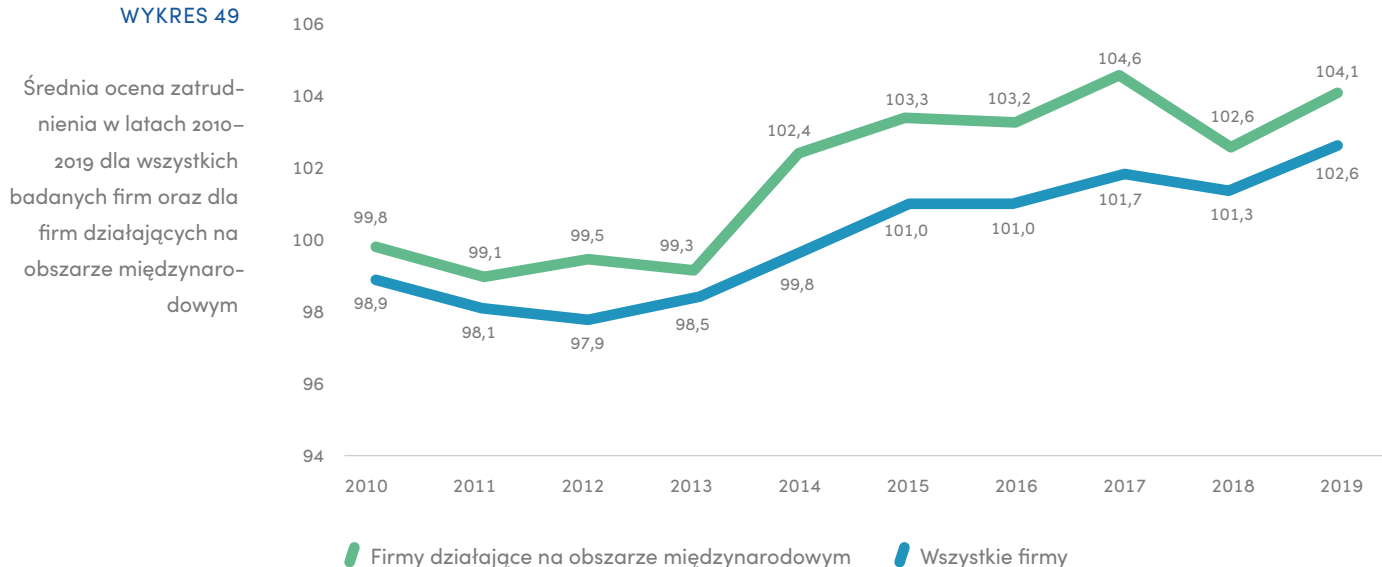
Firmy działające poza granicami bardziej skłonne do zwiększania zatrudnienia

Tak jak wskaźniki oceny zatrudnienia dla przyszłych 12 miesięcy są co roku wyższe od indeksów za ostatnie 12 miesięcy, tak samo ocena zatrudnienia przez

WYKRES 48

WYKRES 49

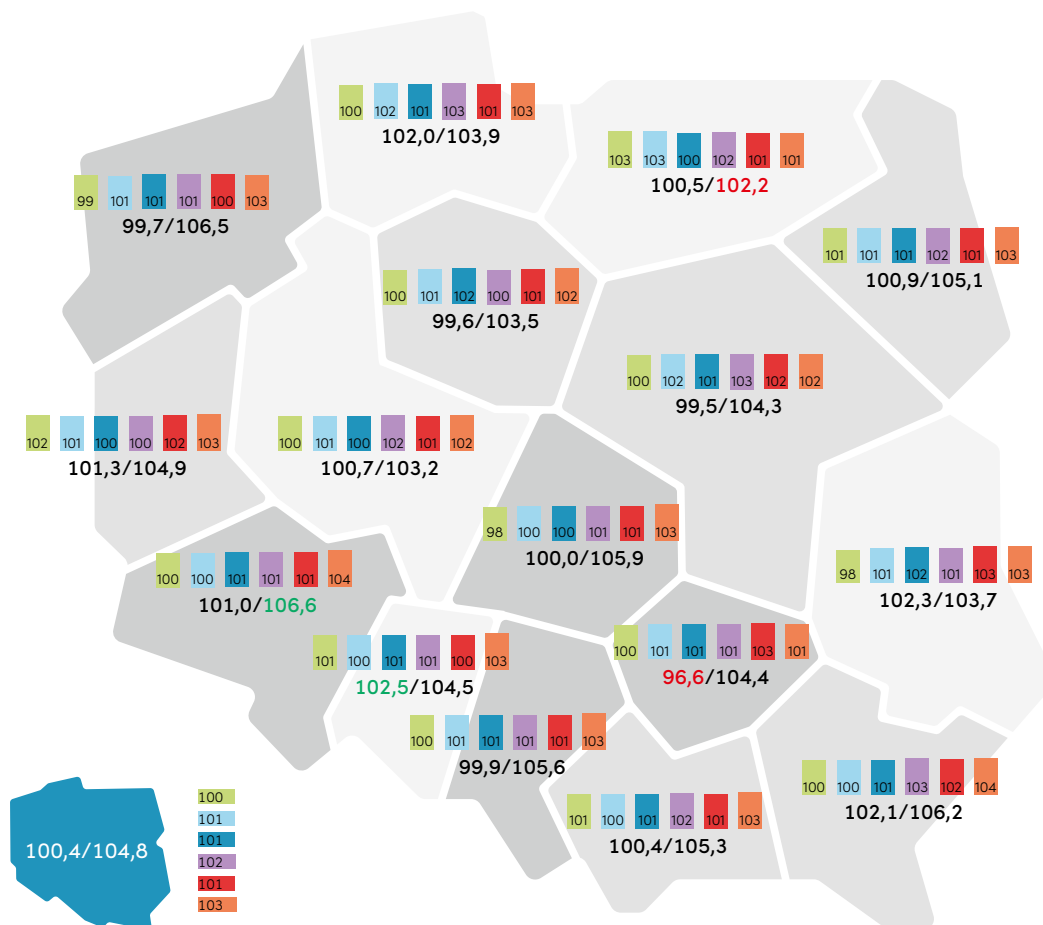
firmy działające na rynkach międzynarodowych jest rokrocznie korzystniejsza od oceny dokonywanej przez pozostałe przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu. Nie inaczej było w tym roku – średni wskaźnik zatrudnienia w firmach o zasięgu międzynarodowym był o 1,5 punktu większy od analogicznego wskaźnika dla całej populacji ankietowanych przedsiębiorstw (Wykres 49).

Wzrost wskaźników zatrudnienia dotyczy niemal całego kraju

Indeks zatrudnienia obrazujący ostatnie 12 miesięcy w większości regionów przekroczył 100 punktów.

W województwie opolskim odnotowano jego rekordową wartość, wynoszącą 102,5 punktu. Jedynie w pięciu województwach wskaźnik nie osiągnął granicy 100 punktów. Było tak w województwach kujawsko-pomorskim, mazowieckim, śląskim, świętokrzyskim oraz zachodniopomorskim (Mapa 25). Z kolei tylko w trzech województwach: mazowieckim, świętokrzyskim i wielkopolskim wskaźniki -12 miesięcy były niższe od ubiegłorocznych.

W roku 2020 zatrudnienie powinno wzrosnąć we wszystkich regionach: indeksy wyprzedzające wahają się od 102,2 punktów w województwie warmińsko-mazurskim do 106,6 punktów w województwie dolnośląskim.

MAPA 25

Ocena zatrudnienia w firmie

Indeks x y w roku 2019:
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

W roku 2020 wszystkie branże planują zwiększenia poziomu zatrudnienia

Najbardziej skore do zatrudniania nowych pracowników były w ubiegłym roku przedsiębiorstwa z branży budowlanej oraz usługowej. W obu tych sektorach indeks za ostatnie 12 miesięcy przekroczył poziom 100 punktów (Tabela 25). Nieznacznie gorzej kształtowała się sytuacja w sektorze produkcyjnym i handlowym. Wysokość wskaźników dla obu tych branż – poniżej 100 punktów, sugeruje, że doszło do nieznacznego obniżenia zatrudnienia w stosunku do roku poprzedniego. Podawane przez GUS bieżące dane na temat zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw sugerują jednakże, że do takiego zjawiska nie doszło.

W opinii przedsiębiorców wszystkich analizowanych branż, czas kolejnych 12 miesięcy będzie dobrym okresem dla pracowników. W każdym z sektorów powinno zwiększyć się zatrudnienie – w największym stopniu w budownictwie i produkcji. Spore wzrosty zatrudnienia w roku 2020 – z indeksami w okolicach 104–105 punktów – powinny nastąpić w handlu i usługach.

Największy wzrost zatrudnienia w średnich firmach

Indeksy oceny zatrudnienia kształtują się korzystnie w poszczególnych kategoriach wielkościowych przedsiębiorstw. Dla każdej grupy są one wyższe od 100 punktów (Tabela 26). Dotyczy to zarówno wskaźników za ostatnie 12 miesięcy, jak i perspektyw na czas

TABELA 25

Ocena zatrudnienia w firmie według branży

	Ocena zatrudnienia w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena zatrudnienia w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	100,4	104,8	102,6	101,3	1,3
Branża					
Produkcja	99,8	105,4	102,6	102,3	0,3
Usługi	100,8	104,9	102,8	101,4	1,4
Handel	99,6	104,1	101,8	100,6	1,2
Budownictwo	101,2	105,9	103,5	101,6	1,9

TABELA 26

Ocena zatrudnienia w firmie według wielkości firmy

	Ocena zatrudnienia w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena zatrudnienia w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Wielkość firmy					
Mikro	100,3	104,9	102,6	101,3	1,3
Małe	102,8	101,6	102,2	101,0	1,2
Średnie	105,8	106,2	106,0	104,6	1,4

kolejnego roku. Najbardziej skłonne do zatrudniania kolejnych pracowników są średnie firmy, gdyż oba indeksy oscylują wokół 106 punktów.

W naturalny sposób najmniejszą wartość wskaźnika zatrudnienia za ostatni rok zanotowano w grupie mikrofirm, których większość w badanej populacji stanowią firmy jednoosobowe. Tym bardziej może zaskakiwać wysokość indeksu wyprzedzającego na poziomie prawie 105 punktów, sugerujący wzrost zatrudnienia w sporej liczbie najmniejszych przedsiębiorstw.

5. Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firm

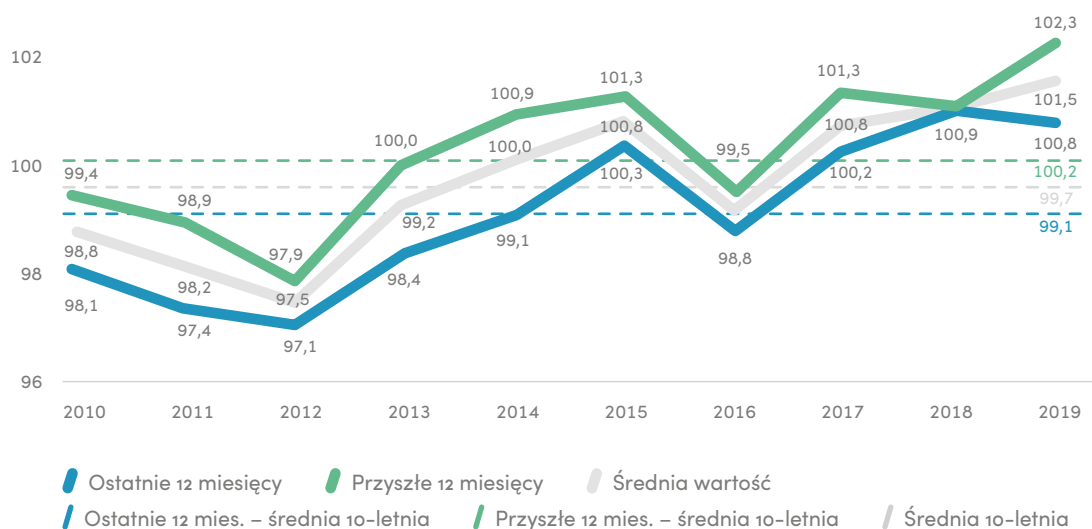
Ostatnim obszarem wchodzącym w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm jest dostępność zewnętrznego finansowania. W ankiecie stosowanej w badaniu wymienione są przykładowe źródła finansowania zewnętrznego, które są odczytywane respondentom – kredyt, leasing oraz środki unijne. Oprócz oceny dostępności finansowania zewnętrznego, właściciele mikro i małych firm są pytani o źródła finansowania działalności bieżącej, a w przypadku finansowania firmy wyłącznie ze środków własnych – o przyczyny niekorzystania ze środków zewnętrznych.

W ostatnich 10 latach ocena dostępności zewnętrznego finansowania najlepiej ocenianym obszarem Ogólnego Wskaźnika Koniunktury

Dostępność finansowania zewnętrznego jest najlepiej ocenianym obszarem wchodzącym w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm. Średnia wartość indeksu za okres ostatnich 12 miesięcy, obliczona na podstawie danych z lat 2010–2019 wynosi 99,1 punktów. Z kolei średnia 10-letnia wartość wskaźnika na kolejne 12 miesięcy ma wartość 100,2 punktów (Wykres 50).

W ciągu ostatnich trzech lat oba typy indeksów przekraczały poziom 100 punktów, co sugeruje polepszający się z każdym rokiem dostęp do finansowania zewnętrznego. Jest to niewątpliwie wynikiem między innymi niezmiennej od lat stopy procentowej NBP, dobrej oferty finansowej ze strony instytucji komercyjnych, wzmocnionej programami rządowymi takimi jak gwarancje *de minimis*, jak również ciągłej dostępności krajowych i regionalnych programów finansowanych ze środków unijnych.

Najnowszy wskaźnik oceny dostępności finansowania zewnętrznego za ostatnie 12 miesięcy minimalnie obniżył się w stosunku do roku 2018 i wyniósł 100,8 punktów, co jest drugim, najlepszym wynikiem w historii. Jednocześnie przedsiębiorcy oczekują jeszcze

WYKRES 50

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w latach 2010–2019

lepszej dostępności finansowania zewnętrznego w kolejnych 12 miesiącach – indeks wyprzedzający osiągnął bowiem rekordowy poziom 102,3 punktów.

Ocena dostępu do finansowania nie jest zależna od skali działalności przedsiębiorstwa

Nie ma większej różnicy w dostępności do zewnętrznego finansowania dla firm działających na rynku międzynarodowym a wszystkimi firmami objętymi badaniem. W ostatnich latach oba średnie indeksy są na zbliżonym poziomie. W najnowszym badaniu wskaźnik dla firm działających poza granicami kraju jest jedynie o 0,4 punktu wyższy od wskaźnika dla wszystkich ankietowanych przedsiębiorstw (Wykres 51).

Stabilny i dobry dostęp do finansowania we wszystkich województwach

Przedsiębiorcy w poszczególnych regionach dobrze ocenili dostęp do zewnętrznego finansowania w okresie ostatnich 12 miesięcy. Jedynie w dwóch województwach: lubuskim i świętokrzyskim, wskaźnik nie osiągnął 100 punktów (Mapa 26). Jednocześnie różnice pomiędzy indeksami za rok 2018 i 2019 były niewielkie i nie przekraczały 2 punktów.

Jeszcze lepiej oceniane są perspektywy na rok 2020. Wartości wskaźnika wyprzedzającego wahają się

od 100 punktów w województwie świętokrzyskim do 104,2 punktów w województwie dolnośląskim. Przy zakładanym utrzymaniu stóp procentowych na dotychczasowym poziomie oraz dalszemu rozwojowi oferty instytucji finansowych dla sektora MŚP można założyć, że te prognozy się spełnią.

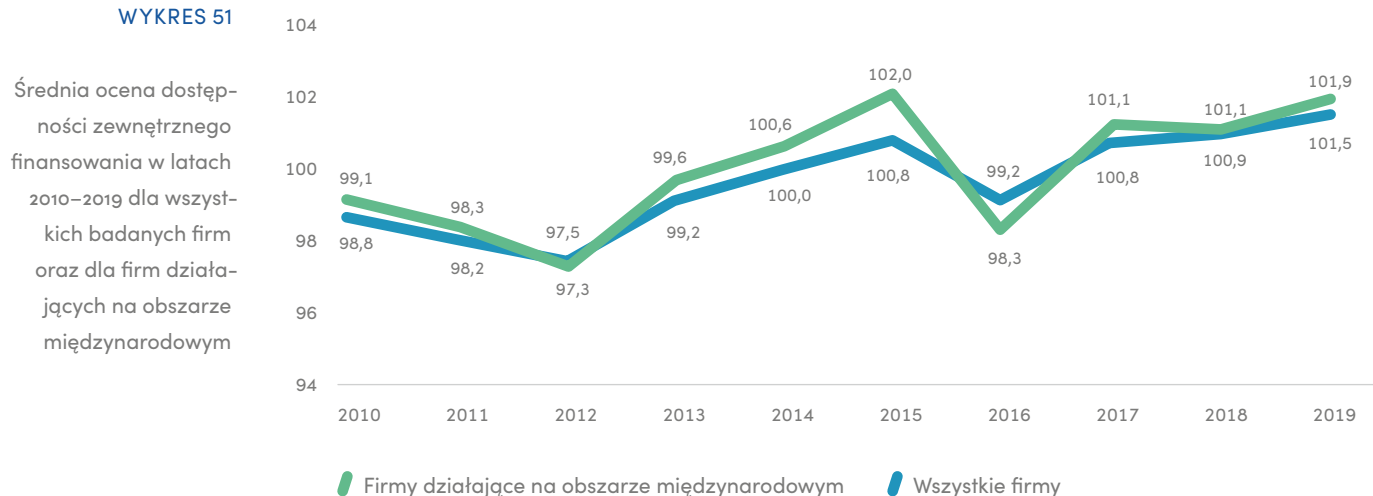
Gorszy dostęp do finansowania w branży produkcyjnej, który powinien poprawić się w roku 2020

Podobnie jak w roku ubiegłym, różnice pomiędzy branżami w dostępności finansowania zewnętrznego są minimalne (Tabela 27). O 2 punkty zmniejszył się w stosunku do roku 2018 indeks za ostatnie 12 miesięcy w branży produkcyjnej, co spowodowało, że jest to jedyna branża, w której odnotowano wskaźnik poniżej 100 punktów. Można założyć, że była to sytuacja krótkotrwała, gdyż wskaźnik +12 miesięcy dla tej branży jest niemal równie wysoki jak dla usług. Zresztą we wszystkich czterech analizowanych branżach indeks wyprzedzający jest wyższy od indeksu ilustrującego dostępność finansowania zewnętrznego w okresie ostatnich 12 miesięcy.

Niezależnie od wielkości firmy, dobra ocena dostępności do finansowania zewnętrznego

W grupie mikro, małych i średnich firm najlepszy dostęp do finansowania zewnętrznego miały ponownie

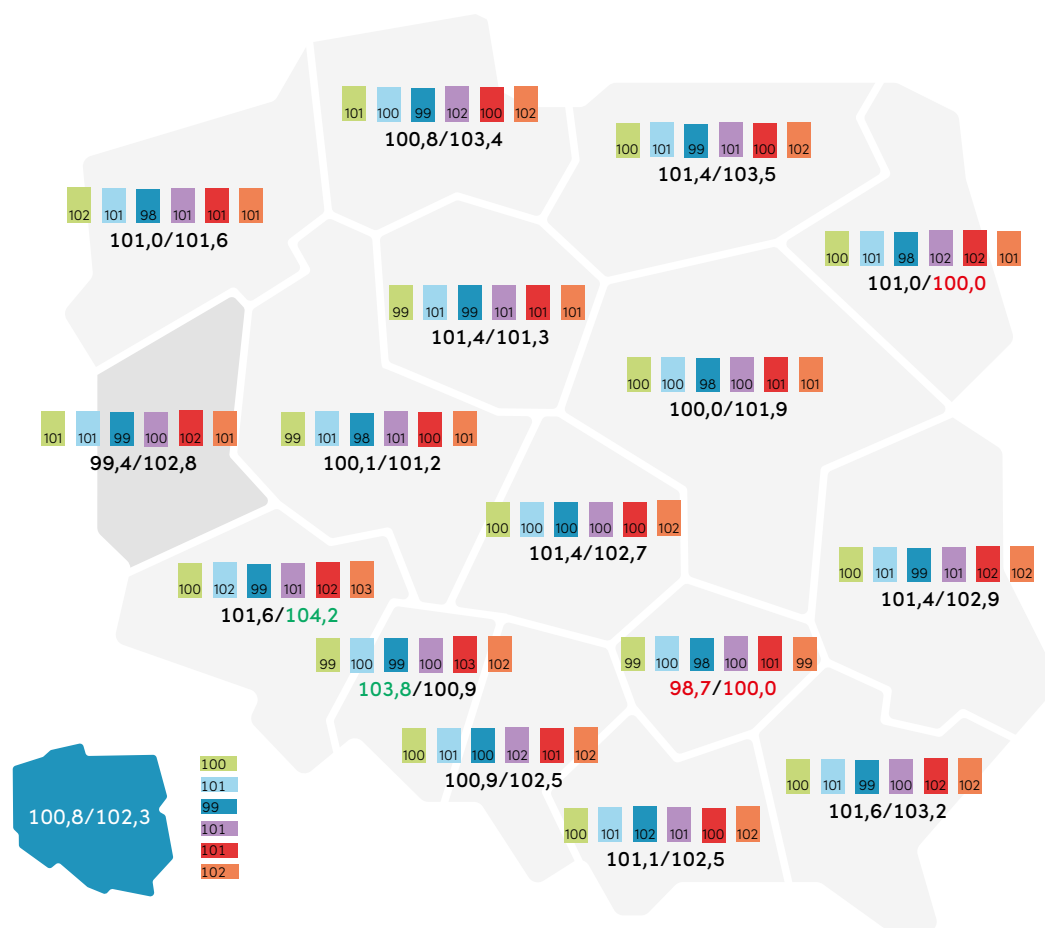
WYKRES 51

MAPA 26

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania

	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	100,8	102,3	101,5	100,9	0,6
Branża					
Produkcja	99,8	102,4	101,1	101,2	-0,1
Usługi	101,1	102,4	101,7	100,9	0,8
Handel	101,0	102,2	101,6	100,6	1,0
Budownictwo	100,6	101,9	101,3	101,2	0,1

TABELA 27

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy według branży

TABELA 28

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy według wielkości firmy

	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	100,8	102,3	101,5	100,9	0,6
Wielkość firmy					
Mikro	100,8	102,3	101,6	100,9	0,7
Małe	100,8	100,5	100,6	101,4	-0,8
Średnie	103,4	105,8	104,6	105,0	-0,4

Agnieszka Durlej
Dyrektor Biura Sprzedaży Rynków Finansowych,
Bank Pekao SA

Komentarz makroekonomiczny

FINANSOWANIE MŚP. Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa mają dostęp do szerokiej oferty finansowania zewnętrznego. Banki uelastyczniają procesy kredytowe, upraszczają dokumentację oraz na coraz szerszą skalę wdrażają zindywidualizowane podejście do sektora MŚP. Uruchamiane są nowe programy finansujące, często wykorzystujące fundusze unijne. Firmy dostrzegają te zmiany w ofercie instytucji finansowych, czego wyrazem jest rekordowy wynik wskaźnika wyprzedzającego oceny dostępności finansowania zewnętrznego. W otoczeniu niskich stóp procentowych oraz prognozowanego spowolnienia gospodarczego to właśnie ułatwiony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania może okazać się impulsem gwarantującym dalszy rozwój firm sektora MŚP.

te ostatnie (Tabela 28). Co prawda wskaźnik za ostatnie 12 miesięcy zmalał o 2,5 punktu w stosunku do roku 2018, ale w dalszym ciągu kształtuje się znacznie powyżej 100 punktów. Obniżyła się też ocena ostatniego roku w grupie małych firm (o ponad 1 punkt), ale dostęp do zewnętrznego finansowania lepiej ocenili mikro przedsiębiorcy (wzrost wskaźnika -12 miesięcy o 1 punkt).

W roku 2020 dostępności do finansowania dla małych firm raczej się nie poprawi. Na przeciwnym biegunie znajdują się średnie firmy – w ich przypadku indeks wyprzedzający osiągnął prawie 106 punktów.

Wykorzystanie środków zewnętrzných przy finansowaniu działalności gospodarczej

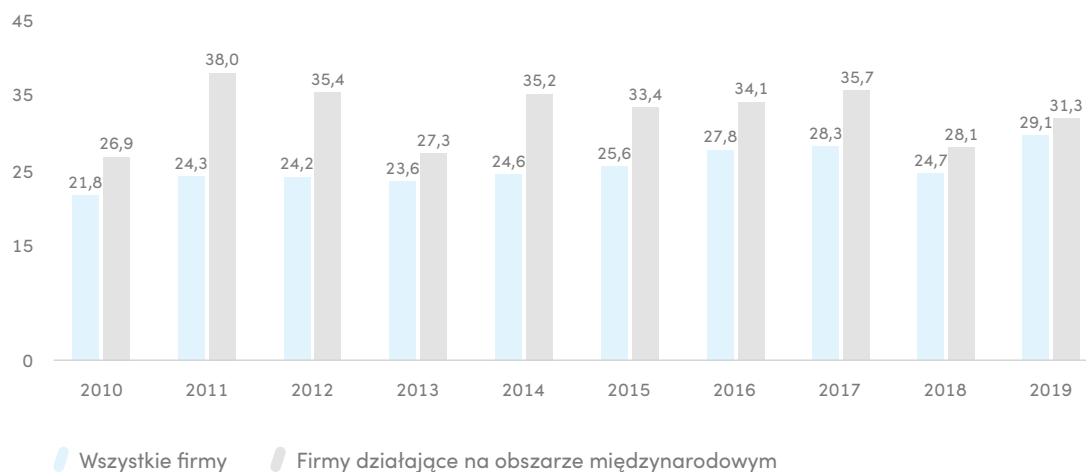
Prawie 30% mikro i małych firm w ostatnim roku finansowało działalność gospodarczą środkami zewnętrznymi

Doskonały dostęp do finansowania zewnętrznego znalazł odzwierciedlenie w najwyższym, w dotychczasowej historii prowadzonych przez Bank Pekao badań, odsetku mikro i małych firm, które zadeklarowały korzystanie w czasie ostatnich 12 miesięcy ze środków zewnętrznych przy finansowaniu działalności gospodarczej. Odsetek ten wzrósł z 24,7% w roku ubiegłym do 29,1% (Wykres 52). Podobny wzrost odnotowano w przypadku przedsiębiorstw prowadzących działalność na rynkach międzynarodowych – z 28,1% do 31,3%.

W roku 2020 z finansowania zewnętrznego zamierza skorzystać 31% ankietowanych przedsiębiorstw.

WYKRES 52

Odsetek firm korzystających ze środków zewnętrznych w okresie ostatnich 12 miesięcy w latach 2010–2019 (wyrażone w %)

Firmy z Opolszczyzny najczęściej sięgały po środki zewnętrzne

Występują spore różnice pomiędzy województwami w zakresie korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania (Wykres 53). Odsetek przedsiębiorstw, które zadeklarowały korzystanie z innych niż własne środków, wahał się od 21% w województwie lubuskim do 38% w województwie opolskim. Dane te są bardzo dobrze skorelowane z oceną dostępności finansowania zewnętrznego w okresie ostatnich 12 miesięcy, która dla tych regionów wyniosła odpowiednio 99 i 104 punkty.

Duża zmiana w korzystaniu ze środków zewnętrznych przez firmy handlowe

Zaskakiwać mogą wyniki badania w układzie branżowym. Najczęściej ze środków zewnętrznych korzystały przedsiębiorstwa handlowe (wzrost odsetka firm z 26% do 35%), które do tej pory raczej finansowały działalność przede wszystkim ze środków własnych. Można domniemywać, że wraz z poprawą sytuacji w tej branży, o czym przekonują wskaźniki przedstawione we wcześniejszych rozdziałach, zwiększa się zarówno potrzeba sięgania po zewnętrzne źródła finansowania, jak i również możliwości wynikające między innymi z poprawy zdolności kredytowej takich przedsiębiorstw.

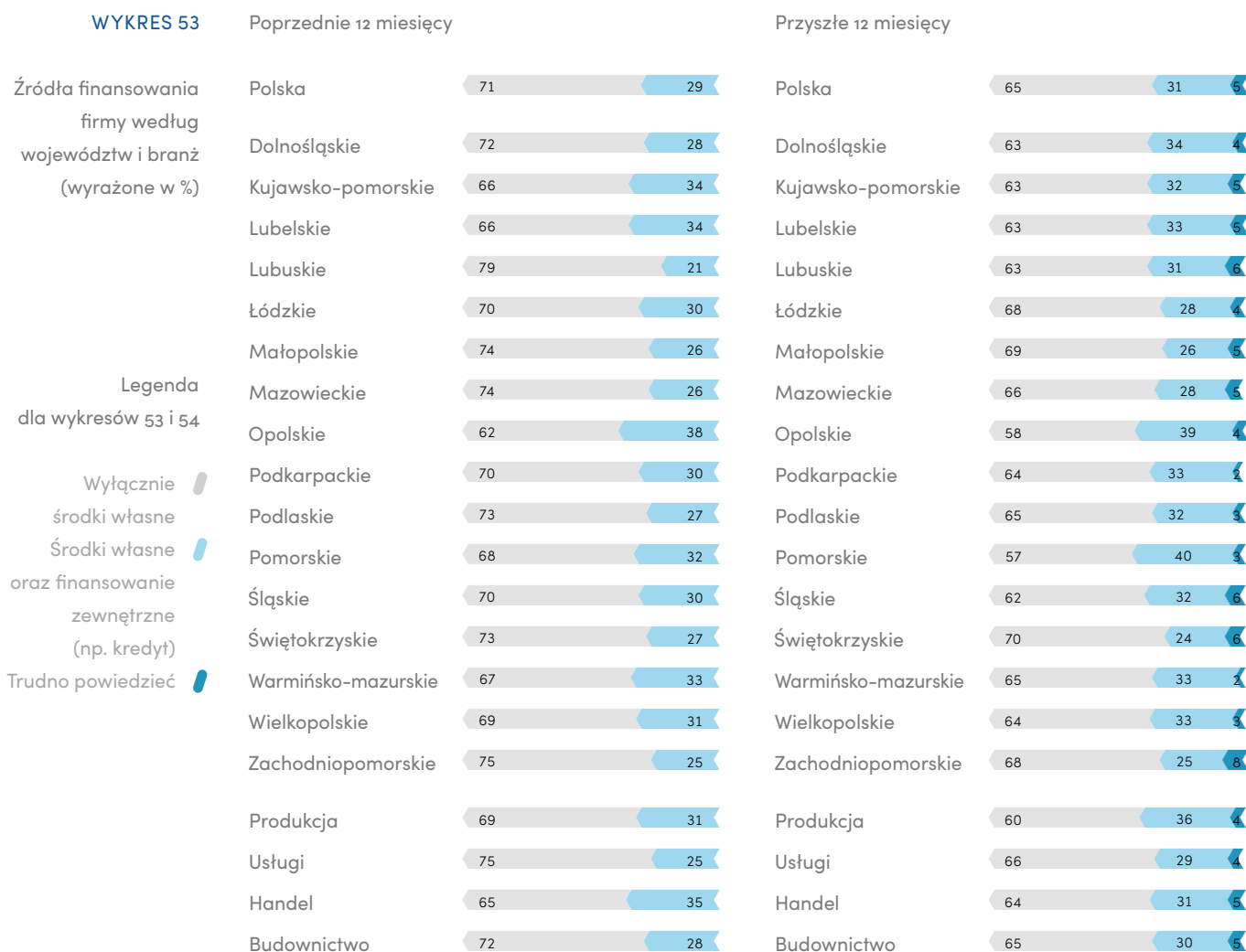
W tegorocznym badaniu znacząco wzrósł także odsetek firm produkcyjnych (z poziomu 23% do 31%), które skorzystały z innych źródeł finansowania niż własne. Natomiast bez zauważalnych zmian pozostała struktura finansowania przedsiębiorstw z sektora budowlanego.

Coraz większe zainteresowanie zewnętrznymi źródłami finansowania bieżącej działalności wśród mikro i małych przedsiębiorstw

Bardzo różnorodna jest struktura finansowania działalności gospodarczej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (Wykres 54). Zasada jest tutaj dość oczywista – wraz ze wzrostem liczby osób pracujących w danej firmie, rośnie także zapotrzebowanie na inne niż własne źródła finansowania. W okresie ostatnich 12 miesięcy można było zaobserwować większe zainteresowanie firm mikro i małych finansowaniem zewnętrznym. W porównaniu z ubiegłym rokiem odsetek takich firm zwiększył się odpowiednio o 4 i 3 punkty procentowe. Bardzo dobra sytuacja firm średnich mogła być przyczyną znacznego zmniejszenia liczby przedsiębiorstw, które współfinansowały bieżącą działalność środkami zewnętrznymi. Odsetek takich firm zmniejszył się z 72% w roku 2018 do 63% w najnowszym badaniu.

WYKRES 53

Legenda

dla wykresów 53 i 54

Wyłącznie

środki własne

Środki własne

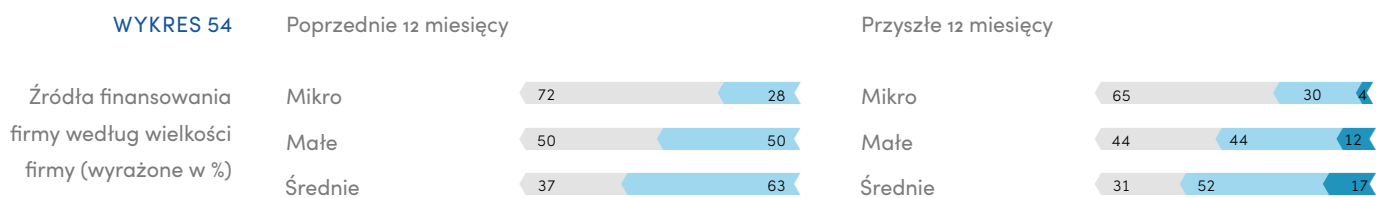
oraz finansowanie

zewnętrzne

(np. kredyt)

Trudno powiedzieć

WYKRES 54

Brak potrzeby i niechęć do zadłużania to najważniejsze przyczyny nie korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania działalności

71% mikro i małych przedsiębiorców, którzy w okresie ostatnich 12 miesięcy nie korzystali z finansowania

zewnętrznego przy prowadzeniu swojego biznesu zostało zapytanych o przyczyny nie sięgania po finansowanie zewnętrzne. Odpowiedzi respondentów zostały zaprezentowane na wykresach 55 i 56. Ponieważ ankietowani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź, wyniki nie sumują się do 100%.

WYKRES 55

Przyczyny finansowania działalności bieżącej firmy wyłącznie ze środków własnych według województw i branż (wyrażone w %)

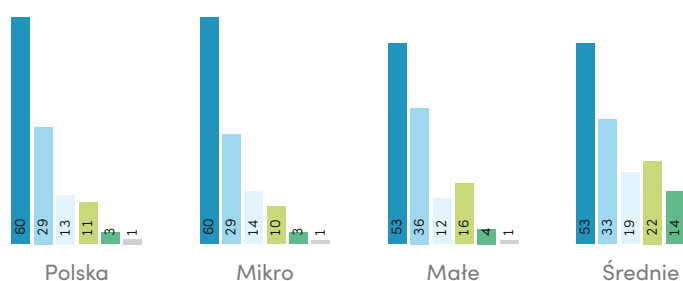

- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

WYKRES 56

Przyczyny finansowania działalności bieżącej firmy wyłącznie ze środków własnych według wielkości firmy (wyrażone w %)

- Brak potrzeby sięgnięcia po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

Najczęstszą przyczyną finansowania bieżącej działalności gospodarczej wyłącznie ze środków własnych pozostaje brak potrzeby sięgnięcia po środki zewnętrzne (60%). Odpowiedź taką najczęściej podawały mikro firmy (60%), przedsiębiorstwa z branży usługowej (62%) oraz województw podlaskiego i zachodniopomorskiego (65%).

29% ankietowanych wskazało na niechęć do zadłużenia. Szczególnie silna jest ta niechęć w gronie firm małych (36%), handlowych (33%) oraz przedsiębiorstw działających na Mazowszu poza stolicą.

Na trzecim miejscu odnotowano brak możliwości skorzystania ze środków zewnętrznych, wynikający między innymi z niewystarczającej zdolności kredytowej. Taką odpowiedź wskazało 13% ankietowanych, w tym 18% firm produkcyjnych (co w pewnym stopniu tłumaczy wskaźnik dostępności do finansowania zewnętrznego na poziomie niższym od 100 punktów w okresie ostatnich 12 miesięcy), 19% firm średnich (które akurat indeks ten mają stosunkowo wysoki) oraz 18% przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego.

6. Ocena eksportu firm

W ubiegłym roku ekspansja gospodarcza polskich przedsiębiorstw była tematem specjalnym Raportu. Ankietowanym zadano wówczas dodatkowe pytania związane z prowadzeniem działalności na rynkach zagranicznych. W tegorocznej edycji Raportu przedsiębiorcy uczestniczący w badaniu odpowiadali na standardowe pytania dotyczące eksportu, które znajdują się w ankiecie badawczej już od 10 lat.

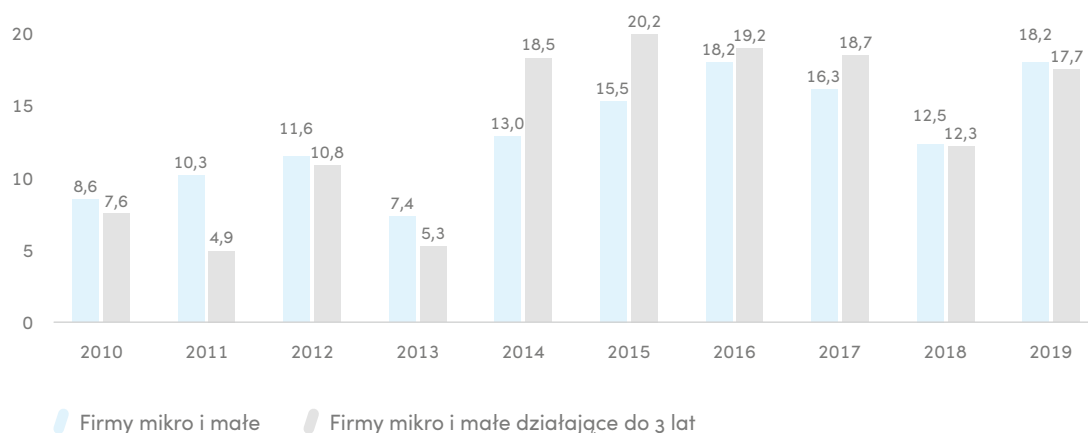
Ponad 18% mikro i małych firm prowadziło działalność eksportową

Pierwsze z tych pytań dotyczy prowadzenia działalności eksportowej w okresie ostatnich 12 miesięcy. Pozytywnie na tak postawione pytanie odpowiedziało 18,2% respondentów. Jest to o prawie 6 punktów procentowych więcej niż w roku ubiegłym (Wykres 57) i jednocześnie najwyższy wynik w 10-letniej historii badania. Na wykresie przedstawiono także dane dotyczące działalności eksportowej prowadzonej przez najmłodsze firmy, funkcjonujące na rynku przez okres krótszy niż 3 lata. Mimo krótkiego stażu, firmy te aktywnie zajmują się sprzedażą swoich produktów i usług na rynkach innych niż polski. W ubiegłym roku 17,7% takich przedsiębiorstw prowadziło działalność eksportową.

Jak się wydaje, w roku 2020 działalność eksportowa powinna być rozwijana, bowiem 21,1% mikro i małych firm oraz 23,5% przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku krócej niż 3 lata, planuje sprzedaż usług i produktów klientom poza granicami Polski w okresie nadchodzących 12 miesięcy.

Lubuskie z największym odsetkiem eksportujących mikro i małych firm

W układzie regionalnym niemal tradycyjnie na czele rankingu eksportowego znajduje się województwo lubuskie. W ostatnim roku eksport zadeklarowało 28% przedsiębiorstw działających na terenie tego województwa. Wysoki odsetek eksporterów, powyżej 20%, odnotowano także w województwach kujawsko-pomorskim, pomorskim, zachodniopomorskim oraz wielkopolskim. Jednocześnie 29% przedsiębiorców

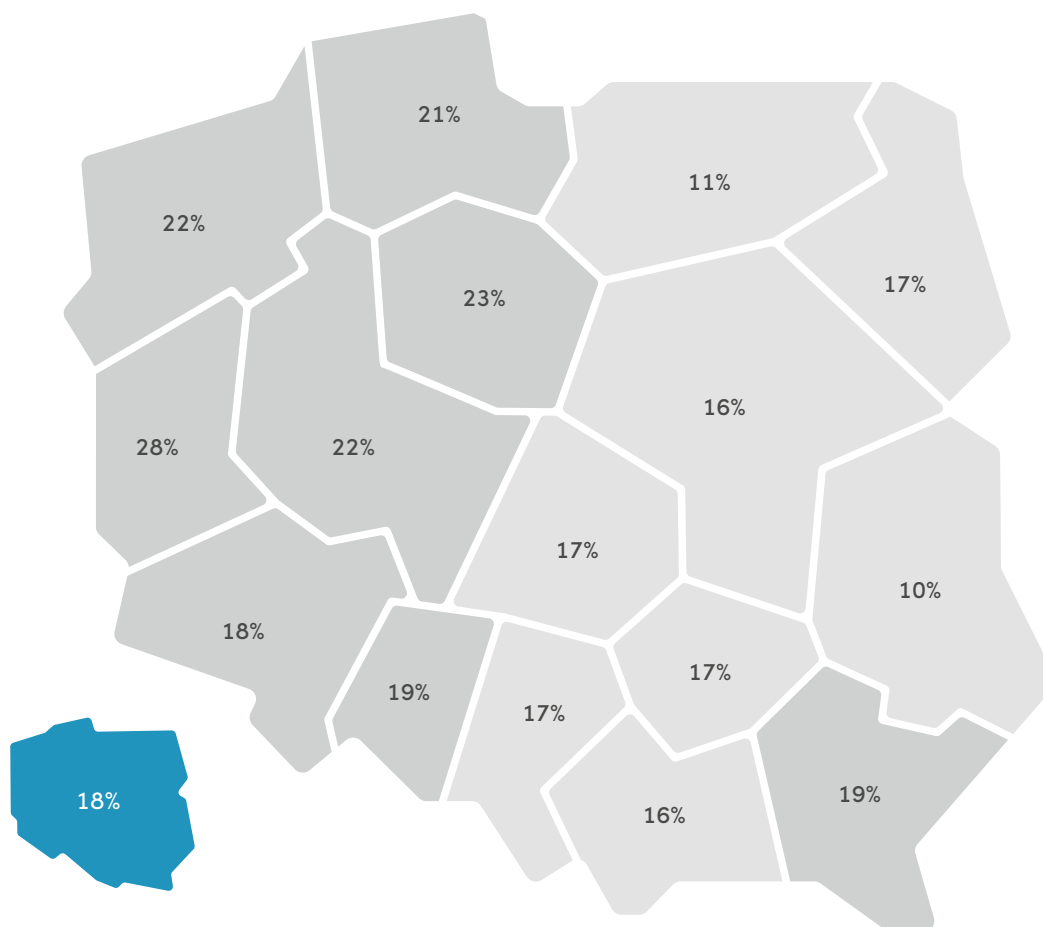

WYKRES 57

Odsetek firm prowadzących działalność eksportową w latach 2010–2019 w porównaniu z firmami działającymi do 3 lat

z województw lubuskiego oraz kujawsko-pomorskiego planuje prowadzenie działalności gospodarczej w kolejnych 12 miesiącach.

Na przeciwnym biegunie znalazły się województwa warmińsko-mazurskie oraz lubelskie, w których pomimo posiadania granicy zewnętrznej, działalność eksportową zadeklarował zaledwie co dziesiąty ankietyowany przedsiębiorca (Mapa 27).

MAPA 27

Odsetek eksportujących mikro i małych firm według województw

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Duży wzrost liczby eksporterów w branży produkcyjnej

W porównaniu z ubiegłorocznym badaniem bardzo wzrósł odsetek eksporterów w branży produkcyjnej oraz handlowej (Wykres 58). Pomimo pogarszającej się koniunktury gospodarczej w Unii Europejskiej oraz negatywnych reperkusji dla międzynarodowej wymiany wynikających ze sporów handlowych prowadzonych przez największe gospodarki świata, odsetek eksportujących firm z branży produkcyjnej wzrósł z 25% do 37%. Z kolei w gronie przedsiębiorstw handlowych eksport zadeklarowało w ostatnich 12 miesiącach 20% ankietowanych firm, co stanowi wzrost o 9 punktów procentowych w stosunku do badania z roku 2018. W przyszłym roku działalność eksportową ma prowadzić 40% firm produkcyjnych oraz 21% firm handlowych.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat branże usługową oraz budowlaną cechuje duża stabilność odsetka eksportujących firm. W przypadku tej pierwszej branży, w zależności od roku, działalność eksportową prowadziło od 7% do 13% przedsiębiorstw, z kolei w branży budowlanej odsetek ten wahał się pomiędzy 5% a 11%. W tegorocznym badaniu w obu branżach odnotowano najwyższe odsetki firm sprzedających swe usługi lub produkty na rynki zagraniczne.

W roku 2020 odsetek eksportujących przedsiębiorstw w tych branżach może się zwiększyć, gdyż 17% firm usługowych oraz 15% firm budowlanych zamierza prowadzić działalność eksportową.

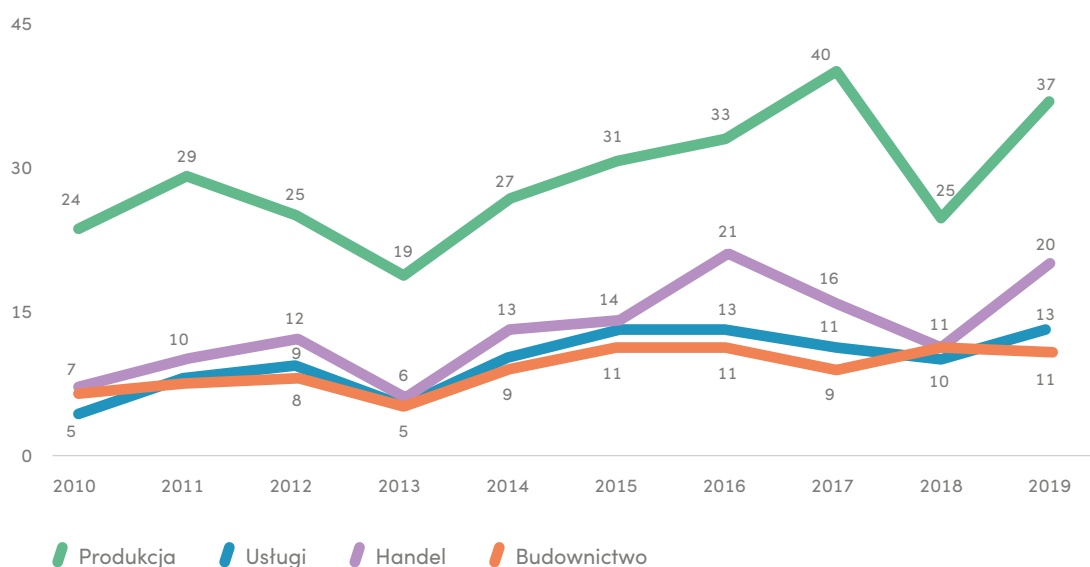
Największy odsetek eksporterów w grupie małych przedsiębiorstw

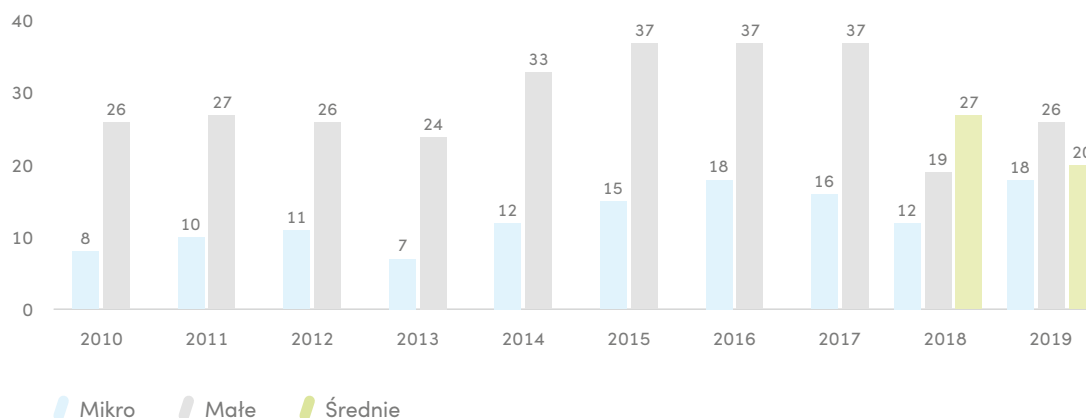
W porównaniu z ubiegłorocznym badaniem, znacząco wzrósł odsetek mikro i małych firm eksportujących swoje towary i usługi (Wykres 59). Działalność eksportową w roku 2019 prowadziło 18% firm mikro (+ 6 p.p. wobec roku 2018) oraz 26% firm małych (+ 7 p.p.). Warto wszakże zauważyć, że ubiegłoroczna baza była stosunkowo niska, zwłaszcza jeśli chodzi o małe przedsiębiorstwa.

Absolutnym zaskoczeniem jest dla nas **stosunkowo duży spadek odsetka firm średnich sprzedających swoje usługi i produkty klientom zagranicznym**. Jedyne co piąte średnie przedsiębiorstwo zadeklarowało prowadzenie działalności eksportowej w okresie ostatnich 12 miesięcy. Być może bardzo dobra koniunktura na rynku krajowym spowodowała, że znacznie mniejsza liczba średnich firm szukała klientów poza granicami kraju.

WYKRES 58

Odsetek eksportujących mikro i małych firm w latach 2010–2019 według branż

W kolejnych 12 miesiącach odsetek eksportujących firm nie powinien znacząco się zmienić. Działalność eksportową planuje 21% mikroprzedsiębiorstw, 26% małych przedsiębiorstw oraz 21% średnich firm.

wyliczane na podstawie oceny ostatnich i przyszłych 12 miesięcy (Wykres 60). Nie inaczej jest w najnowszym badaniu – średnia wartość wskaźników osiągnęła poziom 108,3 punktów.

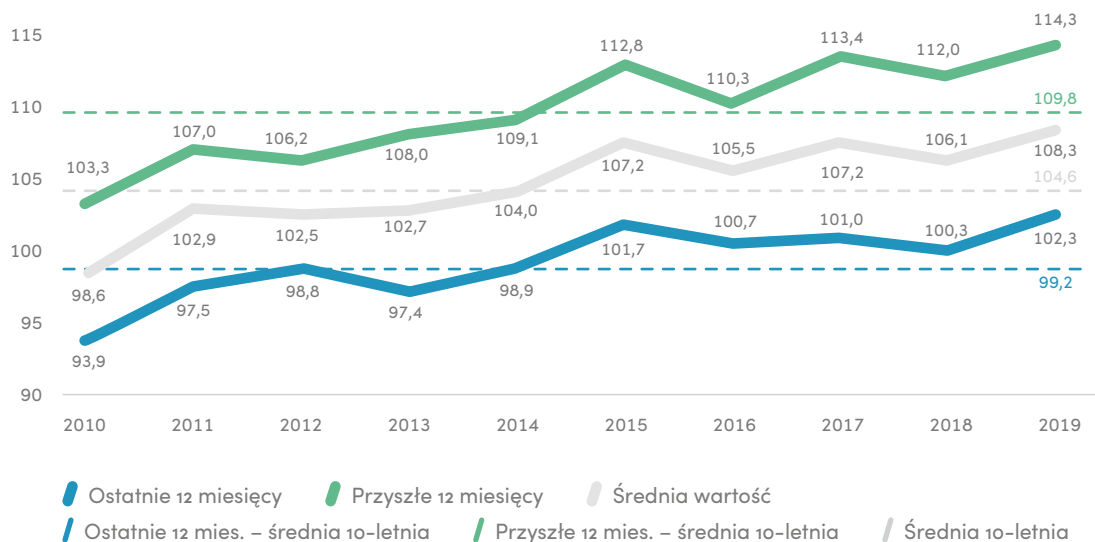
Ocena przychodów z eksportu

Rekordowo wysoka ocena przychodów z eksportu...

Firmy, które w ostatnim roku prowadziły działalność eksportową są proszone o ocenę przychodów z eksportu towarów lub usług. Corocznie w tym właśnie obszarze odnotowywane są najwyższe średnie indeksy

...ale przychody generowane na rynku krajowym oceniane jeszcze wyżej

Warto wszakże zwrócić uwagę, że tak wysoki wskaźnik jest zasługą przede wszystkim indeksu +12 miesięcy, który co roku jest znacznie większy niż indeks – 12 miesięcy. Gdyby spojrzeć wyłącznie na pierwszy z tych indeksów i porównać go z przebiegiem oceny przychodów firmy w okresie ostatniego roku, okaże się,

że w ostatnich 2 latach doszło do niezmiernie interesującego zjawiska. Otóż po ośmiu latach, w czasie których ocena przychodów z działalności eksportowej była czasami znacznie większa od oceny przychodów wyliczonej dla wszystkich uczestniczących w badaniu mikro i małych firm, nastąpiło odwrócenie sytuacji. W roku 2018 i 2019 indeks oceny przychodów jest wyższy od indeksu oceny przychodów z eksportu (Wykres 61). W obecnych uwarunkowaniach gospodarczych w kraju i poza jego granicami, przychody generowane na rynku polskim są w ocenie przedsiębiorców

lepsze niż te, które udaje się uzyskać ze sprzedaży towarów i usług na rynkach zagranicznych.

Jedynie w handlu ocena przychodów z eksportu w ostatnim roku nieznacznie poniżej 100 punktów

Mimo, że w ostatnim roku odsetek przedsiębiorstw handlowych zajmujących się działalnością eksportową istotnie wzrósł, w branży tej odnotowano jedyny indeks oceny przychodów z eksportu plasujący się

WYKRES 61

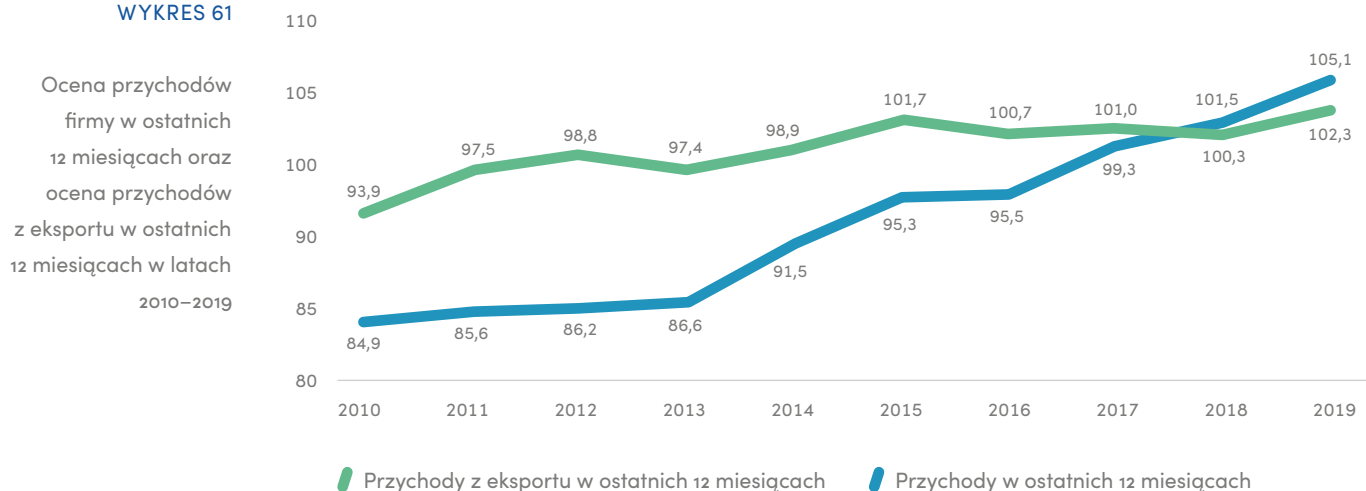

TABELA 29

Ocena przychodów z eksportu według branży

	Ocena przychodów z eksportu w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena przychodów z eksportu w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	102,3	114,3	108,3	106,8	1,5
Branża					
Produkcja	103,3	115,1	109,2	105,4	3,8
Usługi	104,6	113,1	108,8	107,9	0,9
Handel	99,8	114,0	106,9	106,8	0,1
Budownictwo	100,3	117,9	109,1	107,2	1,9

poniżej poziomu 100 punktów. Niewiele wyższe były przychody eksportowe w gronie firm budowlanych. Najlepiej ocenione zostały one przez przedsiębiorców reprezentujących produkcję oraz usługi (Tabela 29).

W opinii przedsiębiorców w kolejnych 12 miesiącach przychody z działalności eksportowej powinny być dużo lepsze, ale jak wskazuje praktyka ostatnich 10 lat, do wyników tych należy podejść z dużą ostrożnością, gdyż do tej pory były one zawsze znacznie wyższe niż faktyczna wielkość przychodów wynikająca z badań prowadzonych w kolejnym roku.

Mikroprzedsiębiorstwa zakładają duży wzrost przychodów z eksportu w roku 2020

Najlepiej przychody z eksportu oceniły firmy średnie, najgorzej natomiast małe przedsiębiorstwa (Tabela 30). Należy jednak podkreślić, że o ile w przypadku mikro i małych firm indeks za ostatnie 12 miesięcy poprawił się w stosunku do ubiegłorocznego badania, o tyle w przypadku firm średnich obniżył się o prawie 2 punkty.

7. Ocena innowacyjności firm

Rekordowe 28% innowacji produktowych w ostatnim roku

Pierwsze z pytań zadawanych przedsiębiorcom w bloku poświęconym innowacyjności dotyczy wdrażania innowacji produktowych, czyli wprowadzenia na rynek nowych lub istotnie ulepszonych wyrobów lub usług.

Po ubiegłorocznym spadku odsetka innowacyjnych przedsiębiorstw do 20%, w najnowszym badaniu wdrożenie innowacji produktowych w okresie ostatnich 12 miesięcy zadeklarowało prawie 28% ankietowanych mikro i małych firm, co jest najwyższym odsetkiem w całej 10-letniej historii badań (Wykres 62). W ten sposób pobity został dotychczasowy rekord z pierwszej edycji badania w roku 2010.

Jak co roku firmy prowadzące działalność na rynkach międzynarodowych są bardziej innowacyjne niż wszystkie badane mikro i małe przedsiębiorstwa. W najnowszej edycji badania odsetek firm działających poza granicami kraju, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy wdrożyły innowacje produktowe wyniósł 39%.

	Ocena przychodów z eksportu w roku 2019 – ostatnie 12 miesięcy	Ocena przychodów z eksportu w roku 2019 – przyszłe 12 miesięcy	Średnia z indeksów w roku 2019	Średnia z indeksów w roku 2018	Różnica średniej z indeksów pomiędzy 2019 i 2018 rokiem
Polska	102,3	114,3	108,3	106,8	1,5
Wielkość firmy					
Mikro	102,3	114,6	108,5	106,9	1,6
Małe	101,8	107,0	104,4	104,7	-0,3
Średnie	106,4	111,7	109,0	110,0	-1,0

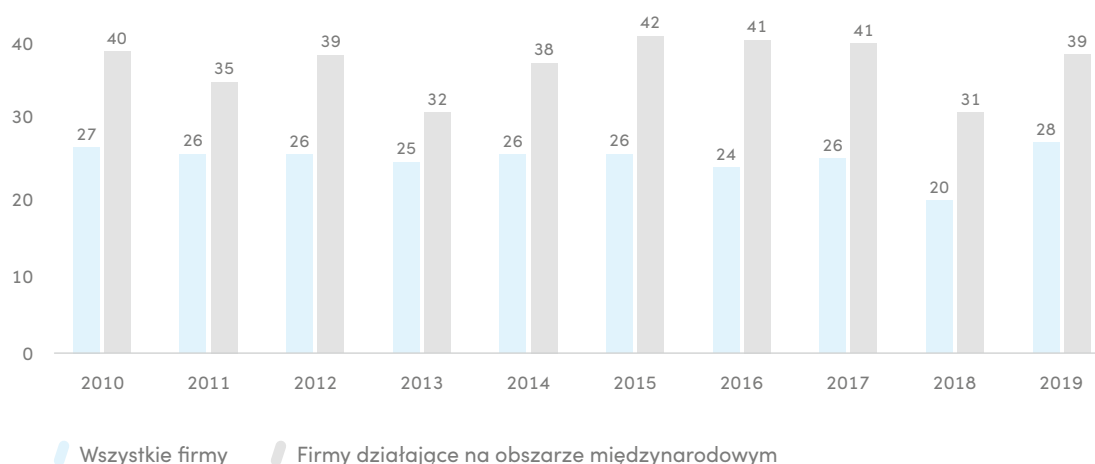
TABELA 30

Ocena przychodów z eksportu według wielkości firmy

WYKRES 62

Odsetek mikro i małych firm wdrażających w ciągu ostatnich 12 miesięcy innowacje produktowe (wyrażone w %)

Województwo kujawsko-pomorskie oraz branża produkcyjna z najwyższym odsetkiem firm wdrażających innowację produktową

Aż w pięciu województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, opolskim, śląskim i wielkopolskim odsetek innowacyjnych firm wyniósł co najmniej 30% (Wykres 63). Województwo pomorskie jest jedynym regionem, w którym procent firm deklarujących wdrożenie w ostatnich 12 miesiącach innowacji produktowej obniżył się w stosunku do ubiegłorocznego badania.

Taka sytuacja nie miała miejsca w żadnej z czterech analizowanych branż – w każdej z nich odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw zwiększył się w porównaniu z rokiem 2018. Branżowa struktura innowacji produktowych jest niemal identyczna jak rok temu. Najwięcej nowych rozwiązań zostało wdrożonych w firmach produkcyjnych (wzrost z 35% do 43%), na kolejnych miejscach uplasowały się usługi i handel, a najmniej innowacyjne ponownie odnotowano w budownictwie. W kolejnych 12 miesiącach plany wdrożenia innowacji produktowych ma aż połowa firm produkcyjnych.

Duży spadek innowacji produktowych w średnich przedsiębiorstwach

Intuicja podpowiada, że odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw powinien rosnąć wraz z wielkością firmy.

Potwierdziło to ubiegłorocznego badania, w którym odsetek innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw wynosił odpowiednio 20%, 23% oraz 34%. Nieoczekiwanie w najnowszej edycji badania średnie przedsiębiorstwa okazały się najmniej innowacyjne, gdyż jedynie 23% takich firm wdrożyło w ostatnich 12 miesiącach innowacje produktowe. To wynik znacznie mniejszy niż w mikro (28%) oraz małych (29%) przedsiębiorstwach (Wykres 64).

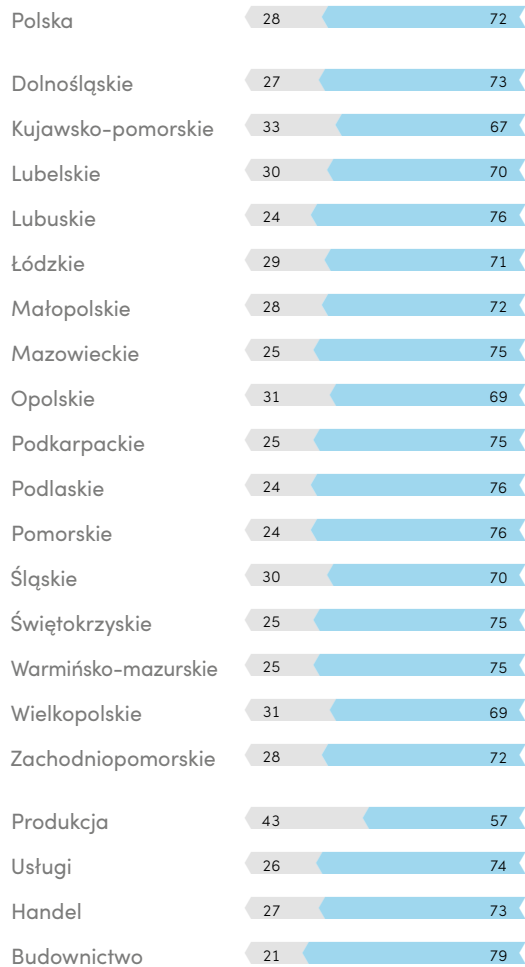
Innowacje procesowe także z rekordowym wynikiem – 19,4% mikro i małych firm wdrożyło ten rodzaj innowacji w ostatnich 12 miesiącach

Drugim rodzajem innowacji, który jest badany przez Bank od roku 2010 są innowacje procesowe, rozumiane jako wprowadzenie przez firmę nowych lub istotnie ulepszonych metod wytwarzania lub dystrybucji wyrobów i usług.

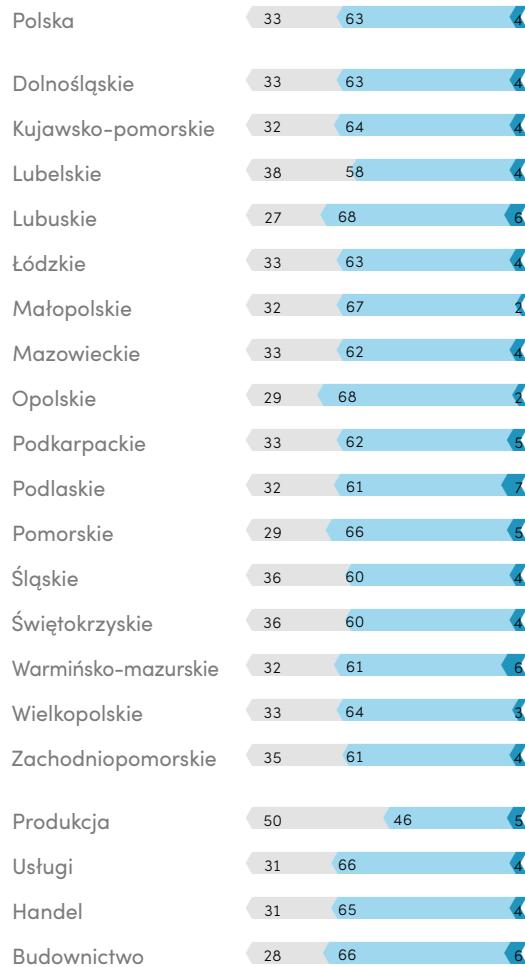
Również w tej kategorii udało się poprawić dotychczasowy najlepszy wynik z roku 2012 (Wykres 65). Co prawda poprawa jest minimalna (0,1 punktu procentowego) i mieści się w granicach błędów statystycznych, niemniej należy odnotować, że w najnowszym badaniu wdrożenie innowacji procesowej w okresie ostatnich 12 miesięcy zadeklarowało 19,4% ankietowanych mikro i małych przedsiębiorstw. Takiego rekordowego wyniku nie udało się powtórzyć w grupie firm prowadzących działalność na rynkach międzynarodowych

Poprzednie 12 miesięcy

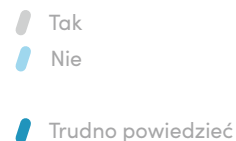

Przyszłe 12 miesięcy

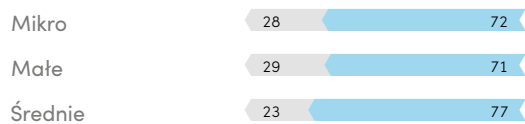

WYKRES 63

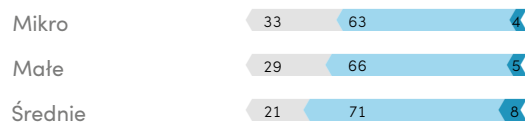
Firmy wdrażające innowację produktową według województw oraz branż (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

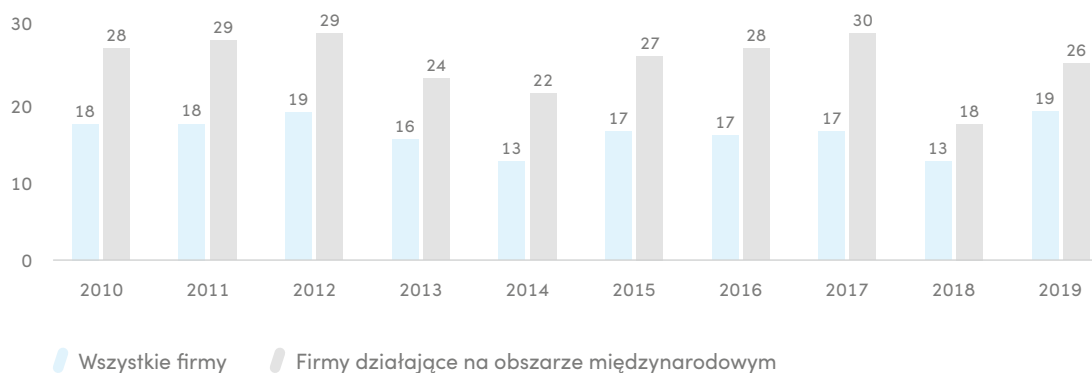
WYKRES 64

Firmy wdrażające innowację produktową według wielkości firmy (wyrażone w %)

WYKRES 65

Odsetek mikro i małych firm wdrażających w ciągu ostatnich 12 miesięcy innowacje procesowe (wyrażone w %)

– ponad 26% takich przedsiębiorstw wdrożyło innowacje procesowe w ostatnim roku. To o prawie 4 punkty procentowe mniej niż w roku 2017.

Województwo lubelskie dołączyło do kujawsko-pomorskiego i branży produkcyjnej jako lider innowacji procesowej

Odsetek przedsiębiorstw wdrażających innowacje procesowe jest dość równomiernie rozłożony w poszczególnych województwach i waha się od 16% w województwie pomorskim i warmińsko-mazurskim do 24% w województwie kujawsko-pomorskim i lubelskim (Wykres 66).

Najwięcej innowacji procesowych tradycyjnie zostało wdrożonych w przedsiębiorstwach produkcyjnych (wzrost z 25% w roku 2018 do 31%). Odsetek innowacyjnych firm w stosunku do ubiegłorocznego badania zwiększył się także w pozostałych branżach – najbardziej w usługach i budownictwie (w obu grupach z 12% do 20%).

Małe przedsiębiorstwa z największym odsetkiem firm wdrażających innowacje procesowe

Podobnie jak w przypadku innowacji produktowych, również dla innowacji procesowych można zaobserwować odejście od ubiegłorocznej struktury odpowiedzi, polegającej na tym, że poziom innowacyjności rośnie wraz z wielkością firmy (Wykres 67). Najwięcej

innowacyjnych firm jest w grupie małych przedsiębiorstw, kolejne są średnie firmy, a na końcu mikroprzedsiębiorstwa. Różnice pomiędzy poszczególnymi grupami są jednak minimalne.

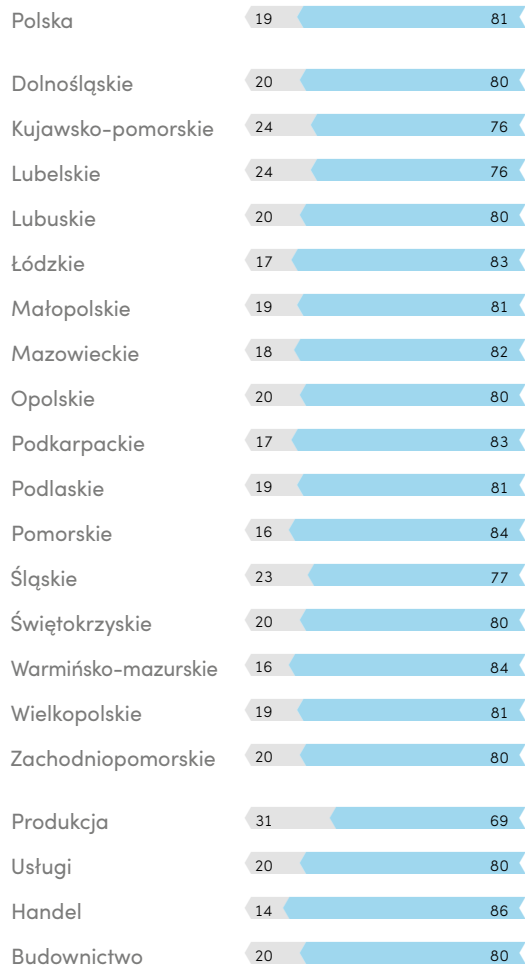
Średnie nakłady na innowacje w mikro i małych firmach wyniosły około 68 tysięcy złotych

Wzrostowi innowacyjnych firm w okresie ostatnich 12 miesięcy towarzyszyło także zwiększenie nakładów finansowych na innowacje produktowe i/lub procesowe. W dalszym ciągu nie są to jednakże wielkie kwoty. W porównaniu z ubiegłorocznym badaniem zmniejszył się odsetek firm, które przeznaczyły na innowacje środki mniejsze niż 10 tysięcy złotych (z 56% do 42%). Wzrósł z kolei odsetek firm, które zainwestowały większe kwoty – do 100 tysięcy złotych (z 38% do 48%) oraz do 500 tysięcy złotych (z 5% do 8%). Nie zmienił się z kolei odsetek przedsiębiorstw, który przeznaczył na innowacje największe środki, powyżej 500 tysięcy złotych. Takich firm w roku 2018 oraz 2019 był jedynie 1% (Wykres 68).

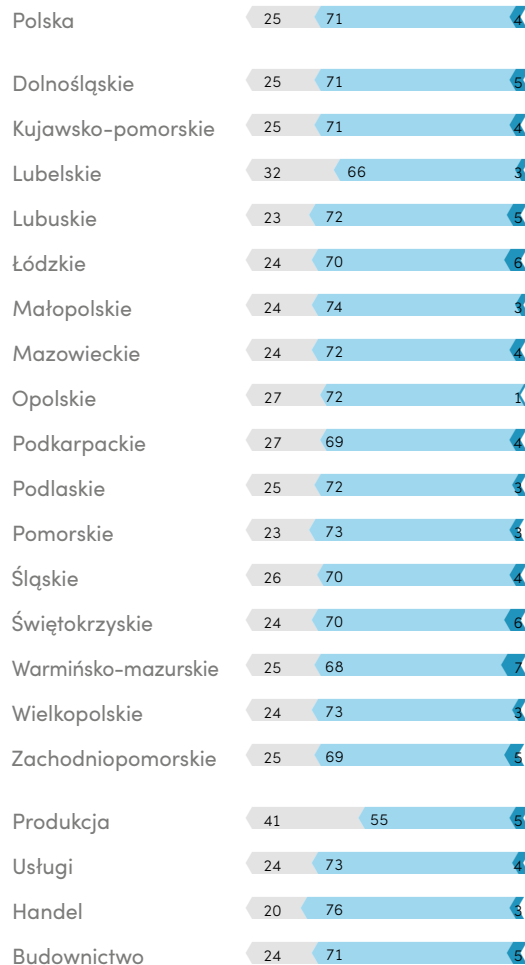
Odpowiedzi na pytania o wysokość wydatków na innowacje są zamknięte – przedsiębiorcy są proszeni o wybranie jednego z kilku zakresów wielkości nakładów na nowe rozwiązania. Gdyby w uproszczeniu przyjąć, że rzeczywiste nakłady na inwestycje są w każdej grupie odpowiedzi równe środkowej wartości danego przedziału (np. 5 tysięcy złotych w przypadku wydatków poniżej 10 tysięcy złotych, 55 tysięcy złotych dla nakładów pomiędzy 10 i 100 tysięcy złotych itd., aż do

Poprzednie 12 miesięcy

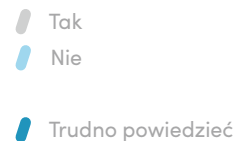

Przyszłe 12 miesięcy

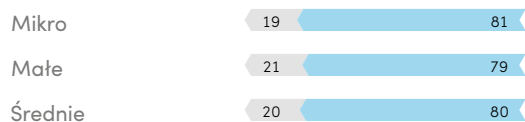

WYKRES 66

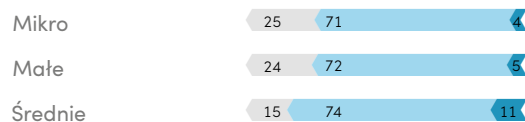
Firmy wdrażające innowację procesową według województw i branż (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 67

Firmy wdrażające innowację procesową według wielkości firm (wyrażone w %)

2 mln złotych dla wydatków powyżej 1 mln złotych), **średnie nakłady poniesione na innowacje przez mikro i małe firmy w okresie ostatnich 12 miesięcy wyniosły 68 tysięcy złotych.**

Przy wykorzystaniu powyższej metodologii, biorąc pod uwagę jej ograniczenia związane z przyjętym założeniem o jednolitej wielkości nakładów w ramach danej kategorii odpowiedzi, **średnie nakłady na innowacje w usługach wyniosły 59 tysięcy złotych, 64 tysiące złotych w handlu, 78 tysięcy złotych w budownictwie oraz 84 tysiące złotych w branży produkcyjnej.**

W gronie województw największe średnie wydatki na innowacje w ostatnich 12 miesiącach – powyżej 90 tysięcy złotych, poniosły mikro i małe przedsiębiorstwa z województwa lubuskiego i opolskiego.

Średnie nakłady na innowacje w średnich firmach wyniosły około 343 tysięcy złotych

Co prawda w okresie ostatnich 12 miesięcy nieoczekiwanie zmniejszył się odsetek innowacyjnych średnich przedsiębiorstw, niemniej jednak cały czas firmy te przeznaczały największe kwoty na finansowanie innowacji produktowych i/lub procesowych (Wykres 69). Udział wydatków do 100 tysięcy złotych w tej grupie firm zmniejszył się z 47% w roku 2018 do 44%. Nakłady inwestycyjne na innowacje zwiększyły się także w populacji mikro i małych przedsiębiorstw. Przykładowo, wśród mikroprzedsiębiorstw odsetek firm inwestujących kwoty poniżej 10 tysięcy złotych zmniejszył się z 57% do 43%.

Przy zastosowaniu opisanej powyżej metodologii, średnie nakłady na innowacje wyniosły 60 tysięcy złotych w grupie mikroprzedsiębiorstw, 228 tysięcy złotych wśród małych firm oraz 343 tysiące złotych w grupie średnich przedsiębiorstw.

Planowane zwiększenie nakładów na innowacje w roku 2020

Zgodnie z deklaracjami przedsiębiorstw, które w kolejnych 12 miesiącach zamierzają wdrożyć innowację

produktową i/lub procesową, nakłady inwestycyjne na ten cel powinny być większe niż te przedstawione powyżej. Odsetek przedsiębiorstw przeznaczających na innowacje kwotę poniżej 10 tysięcy złotych, ma się zmniejszyć z 42% do 32% (Wykres 70). Dotychczasowe doświadczenia w odniesieniu do tego pytania każą jednak dość sceptycznie podchodzić do tych założeń, gdyż najczęściej w kolejnym roku okazywało się, że rzeczywiste nakłady na innowacje były niższe od tych zakładanych w badaniu sprzed roku.

Ze względu na duży odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” trudno wyciągnąć wiarygodne wnioski odnośnie możliwego poziomu nakładów na innowacje w kolejnych 12 miesiącach, zwłaszcza w odniesieniu do małych oraz średnich przedsiębiorstw (Wykres 71). W przypadku mikroprzedsiębiorstw planowane wydatki na innowacje są większe niż te rzeczywiście poniesione w okresie ostatnich 12 miesięcy.

Rośnie rola kredytu i leasingu w finansowaniu innowacji, ale głównym źródłem pozostają środki własne

Pomimo bardzo dobrego dostępu do finansowania zewnętrznego, wdrażanie innowacji w dużo większym stopniu niż bieżąca działalność firm, jest finansowane środkami własnymi przedsiębiorstw (Wykres 72). **W najnowszym badaniu 91% ankietowanych firm wskazało środki własne jako źródła finansowania projektów innowacyjnych.** W porównaniu z rokiem 2018 zwiększyła się rola kredytu i leasingu we wdrażaniu innowacji. Z tego pierwszego instrumentu skorzystało 13% ankietowanych mikro i małych firm (w ubiegłym roku 9%), z leasingu natomiast 7% (4% rok temu). Pożyczka od znajomych czy dotacje unijne lub krajowe miały niewielkie znaczenie, podobnie jak w ubiegłorocznym badaniu.

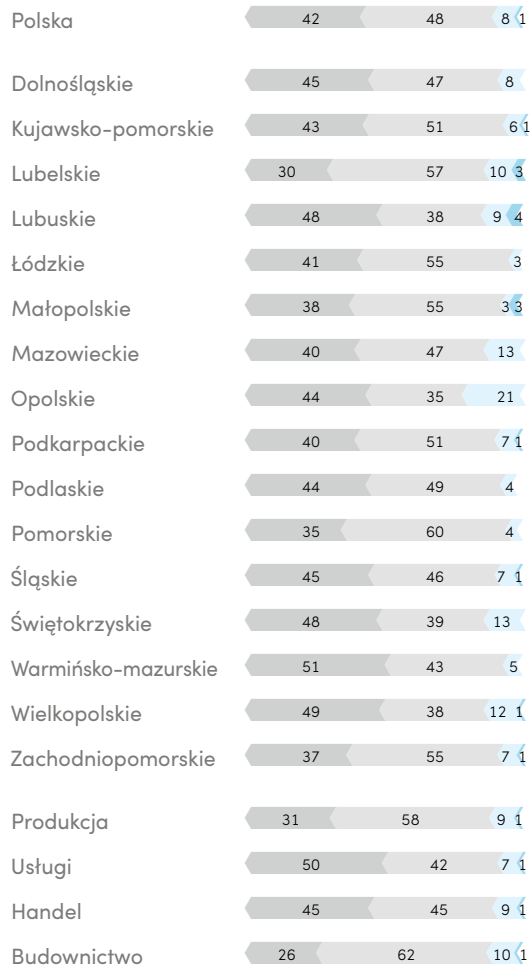
Kredyt był najpopularniejszym, zewnętrznym źródłem finansowania innowacji w przedsiębiorstwach handlowych (15%), natomiast leasing w firmach z branży produkcyjnej (11%).

Udział zewnętrznych źródeł finansowania innowacji rośnie wraz z wielkością firmy (Wykres 73).

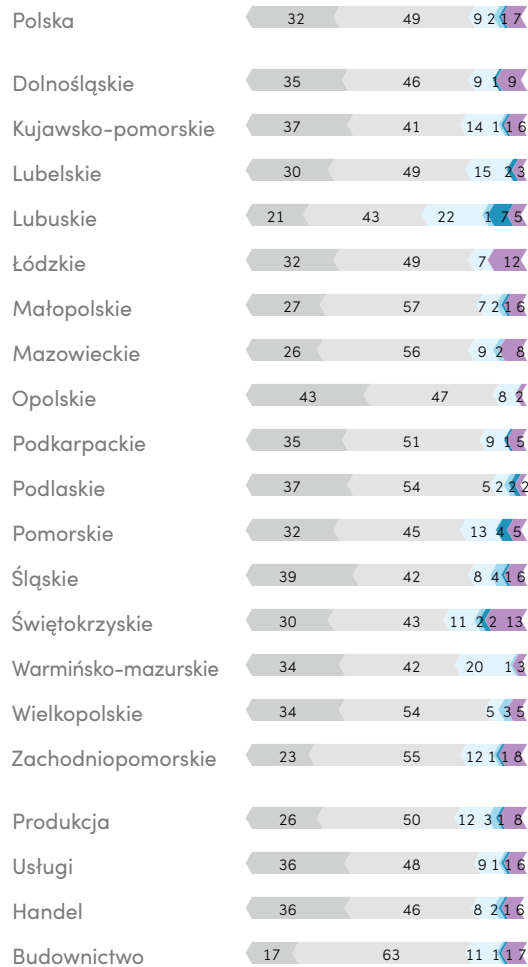
WYKRES 68

Wysokość wydatków na innowacje w ostatnich 12 miesiącach według województw i branż (wyrażone w %)

WYKRES 70

Wysokość wydatków na innowacje w kolejnych 12 miesiącach według województw i branż (wyrażone w %)

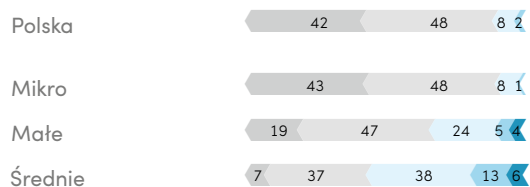
Legenda

dla wykresów 68–71

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

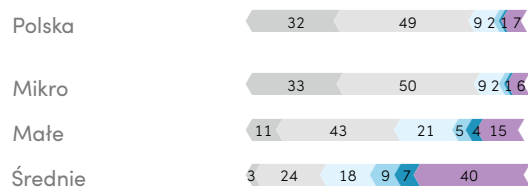
WYKRES 69

Wysokość wydatków na innowacje w ostatnich 12 miesiącach według wielkości firm (wyrażone w %)

WYKRES 71

Wysokość wydatków na innowacje w kolejnych 12 miesiącach według wielkości firm (wyrażone w %)

WYKRES 72

Źródła finansowania innowacji w ostatnich 12 miesiącach według województw i branż (wyrażone w %)

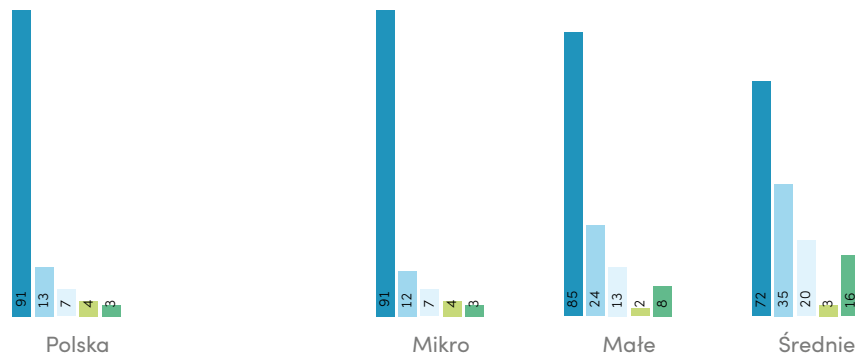
- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

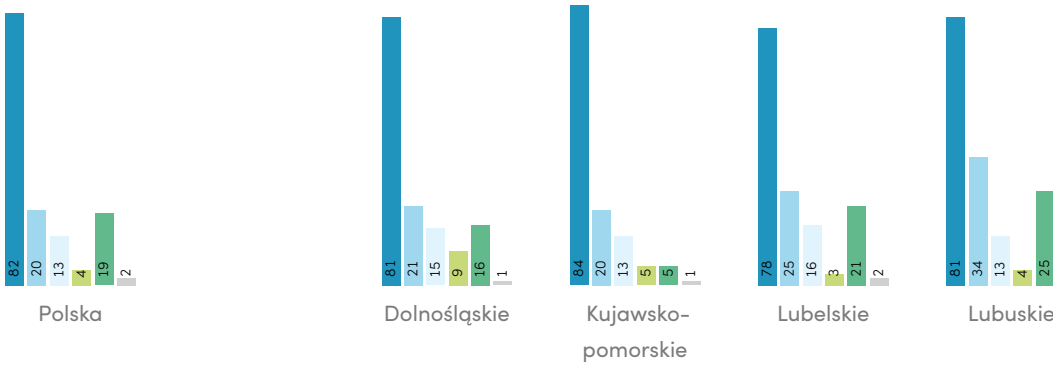
WYKRES 73

Źródła finansowania innowacji w ostatnich 12 miesiącach według wielkości firm (wyrażone w %)

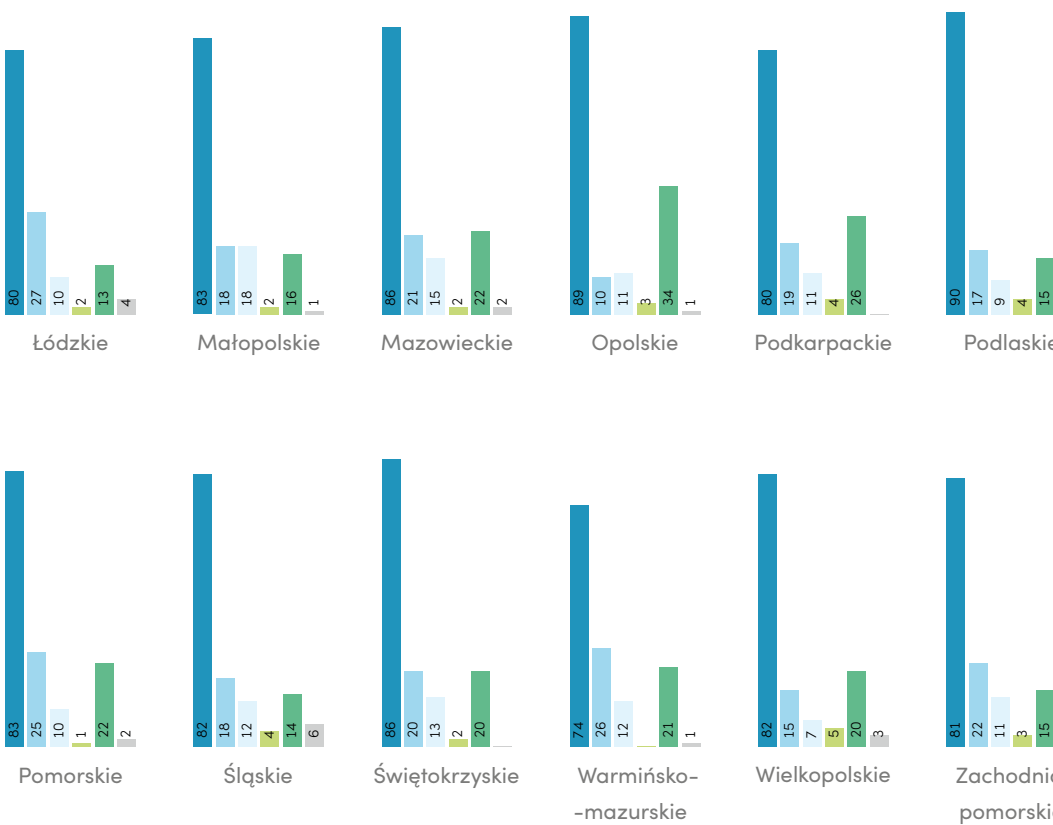
WYKRES 74

Źródła finansowania innowacji w kolejnych 12 miesiącach według województw i branż (wyrażone w %)

Legenda dla wykresów 73 i 74

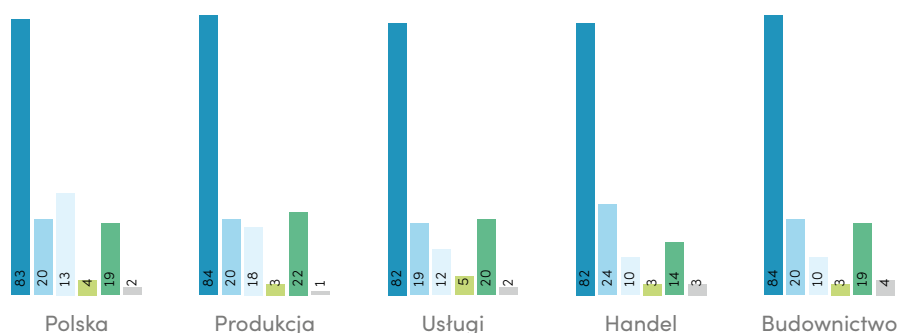
- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

WYKRES 74

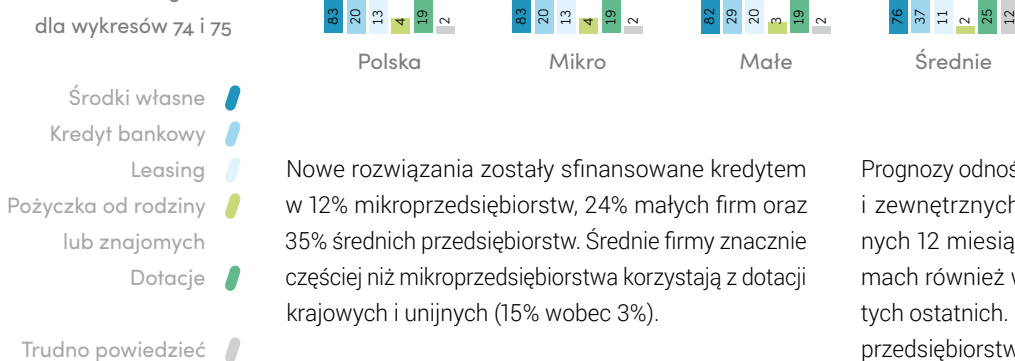
Źródła finansowania innowacji w kolejnych 12 miesiącach według województw i branż (wyrażone w %)

WYKRES 75

Źródła finansowania innowacji w kolejnych 12 miesiącach według wielkości firmy (wyrażone w %)

Legenda dla wykresów 74 i 75

Nowe rozwiązania zostały sfinansowane kredytem w 12% mikroprzedsiębiorstw, 24% małych firm oraz 35% średnich przedsiębiorstw. Średnie firmy znacznie częściej niż mikroprzedsiębiorstwa korzystają z dotacji krajowych i unijnych (15% wobec 3%).

Prognozy odnośnie korzystania ze środków własnych i zewnętrznych przy wdrażaniu innowacji w kolejnych 12 miesiącach w mikro, małych i średnich firmach również wskazuje na możliwość zwiększenia tych ostatnich. Dotyczy to zwłaszcza mikro i małych przedsiębiorstw (Wykres 75).

Oczekiwane dalsze zwiększanie roli kredytu i leasingu w finansowaniu innowacji

Ubiegłoroczne prognozy dotyczące źródeł finansowania innowacji w kolejnych 12 miesiącach znalazły dobre odzwierciedlenie w rozkładzie odpowiedzi na pytanie o sposób finansowania innowacji w okresie ostatnich 12 miesięcy. Wyjątkiem były dotacje, ale akurat w tym przypadku duża rozbieżność pomiędzy prognozami a rzeczywistymi wynikami zdarzała się corocznie.

Dlatego można przyjąć, że firmy w jeszcze większym stopniu niż w poprzednim roku korzystać będą z kredytu (20%) czy leasingu (13%) przy wdrażaniu innowacji produktowych i procesowych (Wykres 74).

8. Ocena otoczenia biznesu przez firmy

Ostatni podrozdział tej części Raportu poświęcono ocenie otoczenia biznesu. W przeciwieństwie do wcześniej ocenianych obszarów, właściciele mikro i małych firm, odpowiadając na cztery pytania dokonywali oceny wyłącznie bieżącego stanu danego zjawiska. Zastosowano podobną skalę ocen: od „bardzo zły” (50 punktów) przez „ani dobra, ani zła” (100 punktów) aż do „bardzo dobrej” (150 punktów).

Dla każdego z ocenianych obszarów:

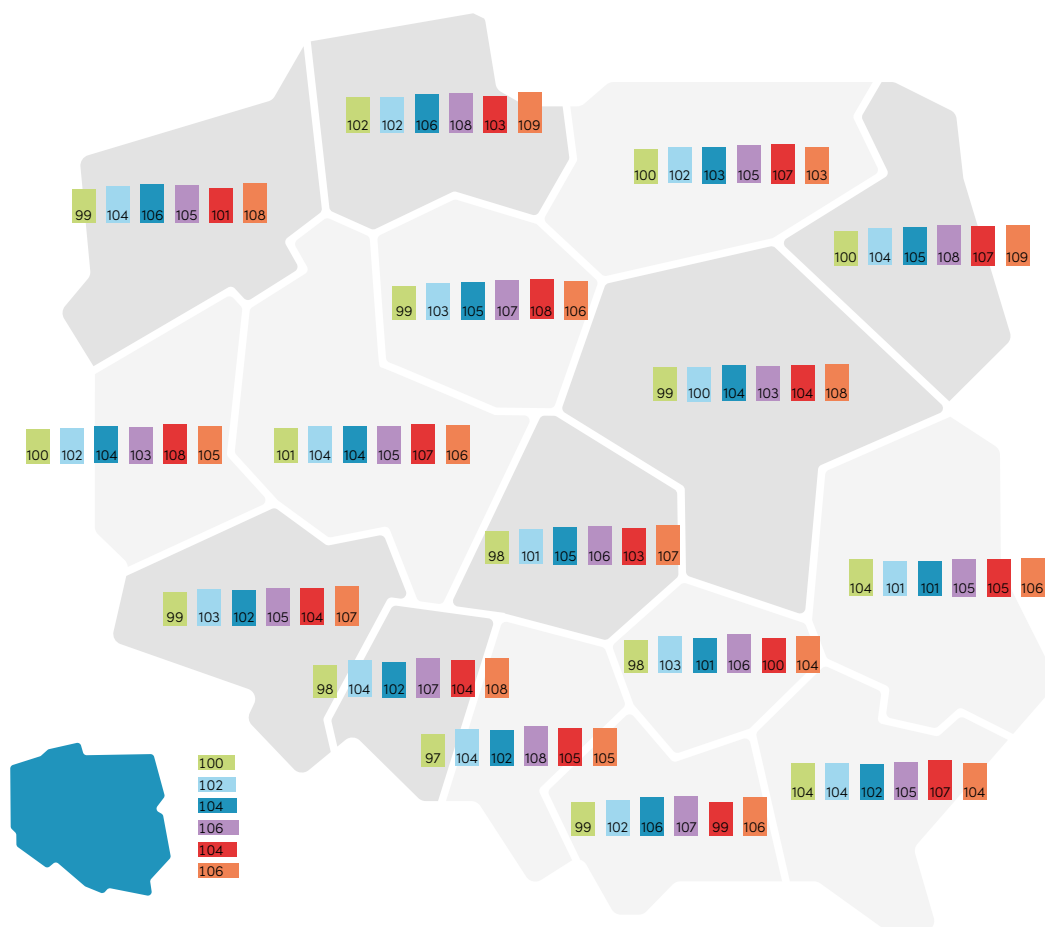
- jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację,
- uciążliwości kontroli działalności gospodarczej,
- jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów oraz
- korzyści z przynależności do organizacji biznesowej,

wyliczone indeksy przekroczyły wyraźnie poziom 100 punktów, a w tym pierwszym i ostatnim osiągnęły najwyższy od początku prowadzonych badań poziom.

Ocena usług lokalnej administracji

Przedsiębiorcy docenili lokalną administrację najwyższymi indeksami w historii badania

Rekordowy wynik – 106,4 punktów – odnotowano w pierwszym z badanych obszarów – jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację. Warto zauważyć, że wysokie oceny urzędnicy uzyskali we wszystkich regionach kraju. Wahaty się one od 103 punktów w województwie warmińsko-mazurskim do 109 punktów w województwie podlaskim (Mapa 28). W stosunku do ubiegłorocznego badania, wyniki polepszyły się w dziesięciu województwach, przy czym poziom satysfakcji z usług lokalnej administracji najbardziej wzrósł w województwie małopolskim.

MAPA 28

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację

TABELA 31

Ocena jakości usług świadczonych przez lokalną administrację według branży

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Polska	106,4	104,3	2,1
Branża			
Produkcja	104,2	102,5	1,7
Usługi	107,2	105,2	2,0
Handel	106,7	103,6	3,1
Budownictwo	105,6	104,6	1,0

TABELA 32

Ocena jakości usług świadczonych przez lokalną administrację według wielkości firmy

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Wielkość firmy			
Mikro	106,5	104,3	2,2
Małe	105,4	103,4	2,0
Średnie	114,8	110,7	4,1

We wszystkich branżach bardzo dobrze oceniono lokalną administrację

Nie zmienił się w porównaniu z rokiem 2018 rozkład odpowiedzi w układzie branż gospodarki (Tabela 31). Najlepiej lokalną administrację ocenili przedsiębiorcy z branży usługowej (107,2 pkt.), najgorzej z sektora produkcyjnego (104,2 pkt.).

Praca lokalnej administracji oceniona na 115 punktów przez średnie firmy

Zmiany rozkładu odpowiedzi nie nastąpiły także przy ocenie usług lokalnej administracji w zależności od wielkości firmy. Zdecydowanie najlepiej usługi te zostały ocenione przez średnie przedsiębiorstwa (wzrost o ponad 4 punktu w stosunku do ubiegłorocznego badania), natomiast naj słabiej przez właścicieli małych firm (Tabela 32).

Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej

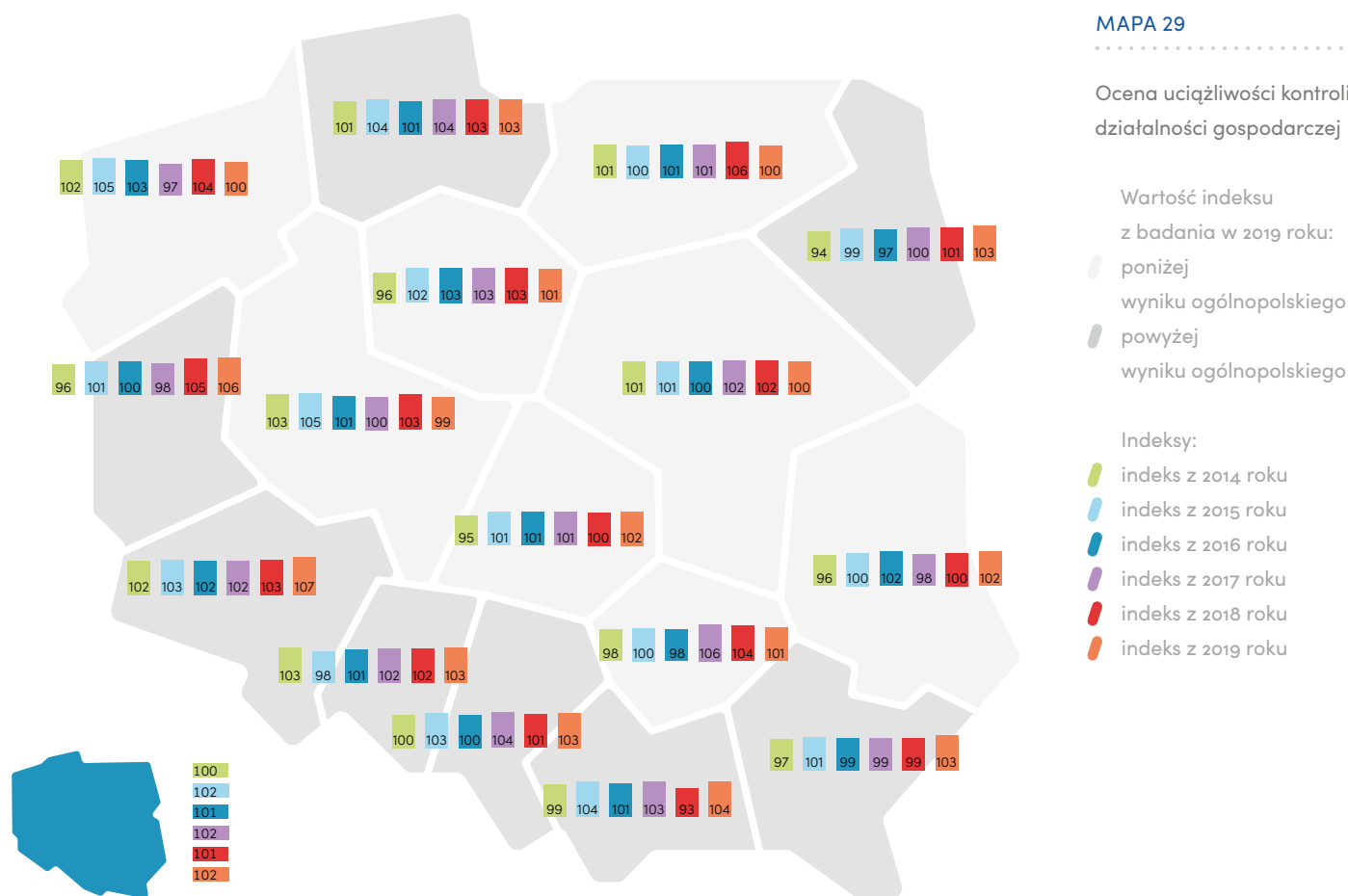
Zmniejszyła się uciążliwość kontroli działalności gospodarczej

Według deklaracji przedsiębiorców nieznacznie poprawiła ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej. Skala zmiany to 1 punkt w stosunku do roku poprzedniego. Warto odnotować, że ocena ta jest bardziej zróżnicowana w układzie wojewódzkim niż ocena lokalnej administracji (Mapa 29). Kontrole są najbardziej uciążliwe dla przedsiębiorców z województwa warmińsko-mazurskiego (niemal 100 punktów), natomiast nie stanowią takiego problemu dla właścicieli firm z Dolnego Śląska (107 punktów).

MAPA 29

Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej

Branża handlowa z najniższym indeksem oceny uciążliwości kontroli

Kontrole w dalszym ciągu były najbardziej dokuczliwe dla przedsiębiorców działających w branży handlowej (jeden indeks poniżej 100 punktów), natomiast najlepiej radzili sobie z nimi przedsiębiorcy zajmujący się budownictwem (Tabela 33).

Bardzo duża różnica oceny uciążliwości kontroli pomiędzy mikro i małymi przedsiębiorstwami

W dalszym ciągu kontrole stanowią spory problem dla małych oraz średnich przedsiębiorstw (Tabela 34). Co prawda ocena w tegorocznym badaniu poprawiła się w stosunku do roku 2018, zwłaszcza jeśli chodzi o średnie firmy, niemniej jednak wskaźniki dla tych

dwoch grup przedsiębiorstw w dalszym ciągu znajdują się dużo poniżej poziomu 100 punktów.

Usługi doradcze banków

Usługi doradcze banków w zakresie kredytów oceniono na 106 punktów

Kolejnym badanym obszarem, w części poświęconej otoczeniu biznesu, jest ocena usług doradczych świadczonych przez banki w zakresie kredytów. Po ubiegłorocznym maksimum na poziomie 107 punktów, w najnowszym badaniu indeks obniżył się o jeden punkt do poziomu 106 punktów. Warto zauważyć, że na przestrzeni 10 lat badań, wyniki dla tego obszaru są wysokie i stabilne – wahały się od 103 do 107 punktów.

TABELA 33

Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej według branży

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Polska	102,2	101,2	1,0
Branża			
Produkcja	102,0	100,6	1,4
Usługi	103,1	102,0	1,1
Handel	99,6	99,6	0,0
Budownictwo	105,2	103,2	2,0

TABELA 34

Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej według wielkości firmy

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Wielkość firmy			
Mikro	102,4	101,5	0,9
Małe	93,9	92,4	1,5
Średnie	95,5	89,7	5,8

Firmy z województwa świętokrzyskiego dużo lepiej oceniają usługi doradcze w zakresie kredytów niż dostęp do finansowania

W układzie wojewódzkim różnice we wskaźnikach oceny były znacznie większe (Mapa 30). Po raz piąty najgorzej usługi doradcze banków ocenili przedsiębiorcy z województwa małopolskiego (104 punkty), najlepiej właściciele mikro i małych przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego (112 punktów). W tym przypadku tego ostatniego regionu odnotowano także największy wzrost oceny w stosunku do ubiegłorocznego badania – o prawie 4 punkty.

Branża produkcyjna najlepiej oceniła doradcze usługi sektora bankowego

Jedyną branżą, w której w stosunku do badania z roku 2018 wzrosła ocena jakości usług doradczych

świadczonych przez banki, jest produkcja (Tabela 35). Z wynikiem ponad 107 punktów branża ta jest także liderem tegorocznego zestawienia oceny. Na przeciwnym biegunie są usługi z oceną powyżej 105 punktów. Jak zatem widać, różnice między poszczególnymi branżami są niewielkie.

Im większa firma, tym wyższa ocena kredytowych usług doradczych

Ocena jakości usług doradczych, świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów, rośnie wraz z wielkością firmy co pokazują dane w Tabeli 36. W bieżącym roku tendencja wzrostowa jest jeszcze bardziej wyraźna, gdyż różnica pomiędzy oceną mikro i średnich przedsiębiorstw zwiększyła się do ponad 10 punktów. Niemniej jednak ocenę na poziomie 106 punktów, jaką wystawili bankowcom przedstawiciele mikrofirm, należy uznać za bardzo wysoką.

MAPA 30

Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów

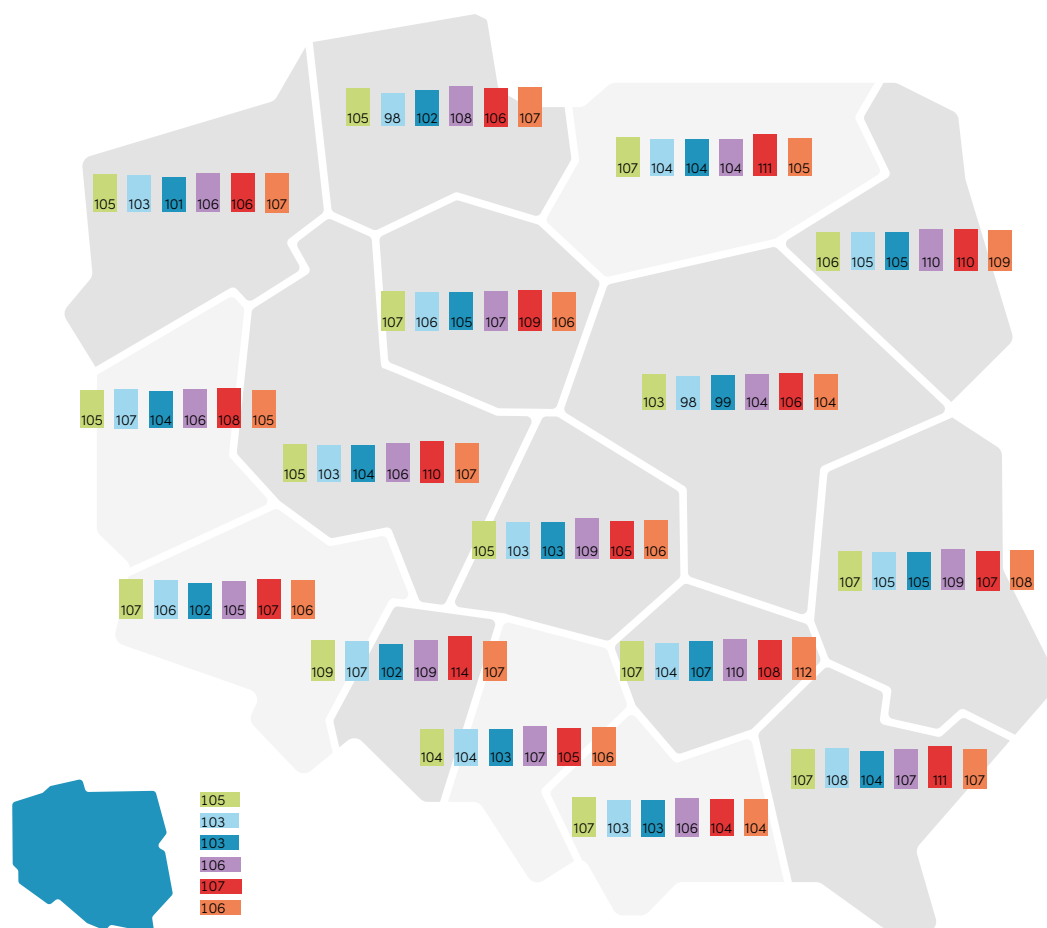

TABELA 35

Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów według branży

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Polska	106,0	107,0	-1,0
Branża			
Produkcja	107,3	104,9	2,4
Usługi	105,2	107,2	-2,0
Handel	106,8	107,8	-1,0
Budownictwo	105,4	106,5	-1,1

TABELA 36

Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów według wielkości firmy

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Polska	106,0	107,0	-1,0
Wielkość firmy			
Mikro	105,9	106,9	-1,0
Małe	109,8	110,1	-0,3
Średnie	116,6	113,6	3,0

Przynależność do organizacji biznesowych

Nieliczne firmy należą do organizacji biznesowych

Odsetek mikro i małych firm deklarujących przynależność do jakiegokolwiek organizacji biznesowej utrzymuje się niezmiennie na poziomie 5–8%. W tegorocznym badaniu, na pytanie o członkostwo w tych organizacjach, pozytywnie odpowiedziało 7% osób. Najwięcej z regiony opolskiego i branży usługowej (Wykres 76).

Mała skłonność do zrzeszania się to domena mikrofirm

Segment mikroprzedsiębiorstw charakteryzuje się tym, że tylko niewielki odsetek (7%) właścicieli tych firm należy do organizacji biznesowych. Wykres 77 pokazuje, że odsetek zrzeszonych rośnie wraz z wielkością przedsiębiorstwa. W przypadku małych firm wynosi on 15% (w ubiegłym roku 11%), natomiast dla średnich przedsiębiorstw 29% (wobec 25% w roku 2018). Jest to oczywiste, ponieważ wraz z rosnącą skalą działalności, zwiększa się też skala wyzwań i problemów, której łatwiej artykułować i rozwiązywać będąc członkiem organizacji.

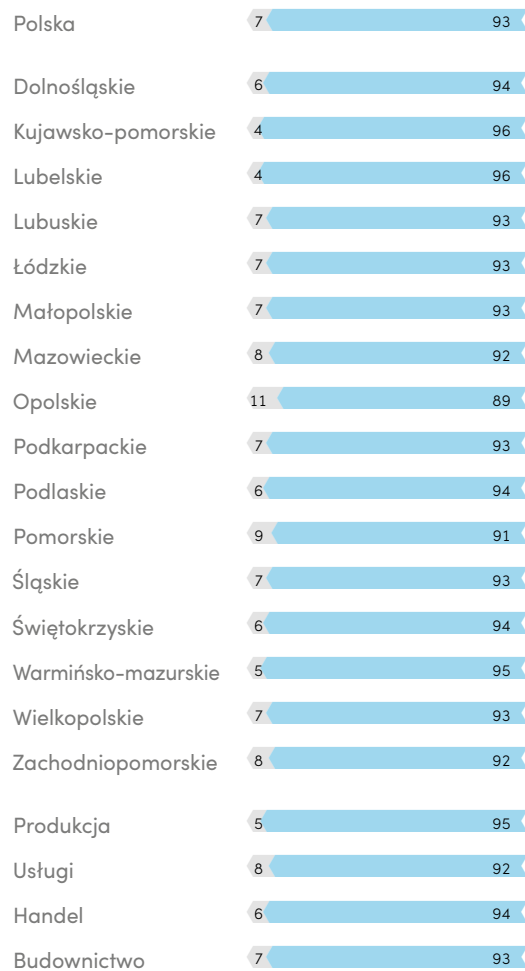
W ciągu 10 lat znacznie poprawiła się ocena korzyści z członkostwa w organizacji biznesowej

O tym, że warto zostać członkiem organizacji biznesowej, najlepiej świadczy Mapa 31, prezentująca ocenę

WYKRES 76

Przynależność do organizacji biznesowych według województw i branż (wyrażone w %)

tak nie

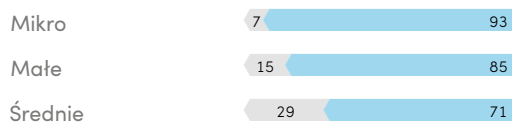

korzyści z przynależności do jednej z takich organizacji. O ile w pierwszym badaniu w roku 2010 te korzyści zostały ocenione dość nisko, z indeksem na poziomie 91 punktów, w kolejnych latach przedsiębiorcy będący członkami branżowych stowarzyszeń coraz lepiej oceniali ich działalność. W najnowszej edycji badania, indeks oceny korzyści z przynależności do organizacji biznesowej osiągnął najwyższy w historii poziom ponad 106 punktów.

Ocena członkostwa w organizacjach biznesowych powyżej 100 punktów we wszystkich branżach

Podobnie jak w roku ubiegłym, najwyżej korzyści z przynależności do organizacji biznesowej ocenili przedsiębiorcy z branży produkcyjnej (Tabela 37). Ze względu na bardzo duży w stosunku do roku 2018 wzrost oceny w branży handlowej, najstabiliej obszar związany

z korzyściami członkostwa w organizacjach biznesowych ocenili przedsiębiorcy reprezentujący budownictwo. Warto natomiast podkreślić, że po raz pierwszy w 10-letniej historii badań ocena we wszystkich branżach przekroczyła neutralny poziom 100 punktów.

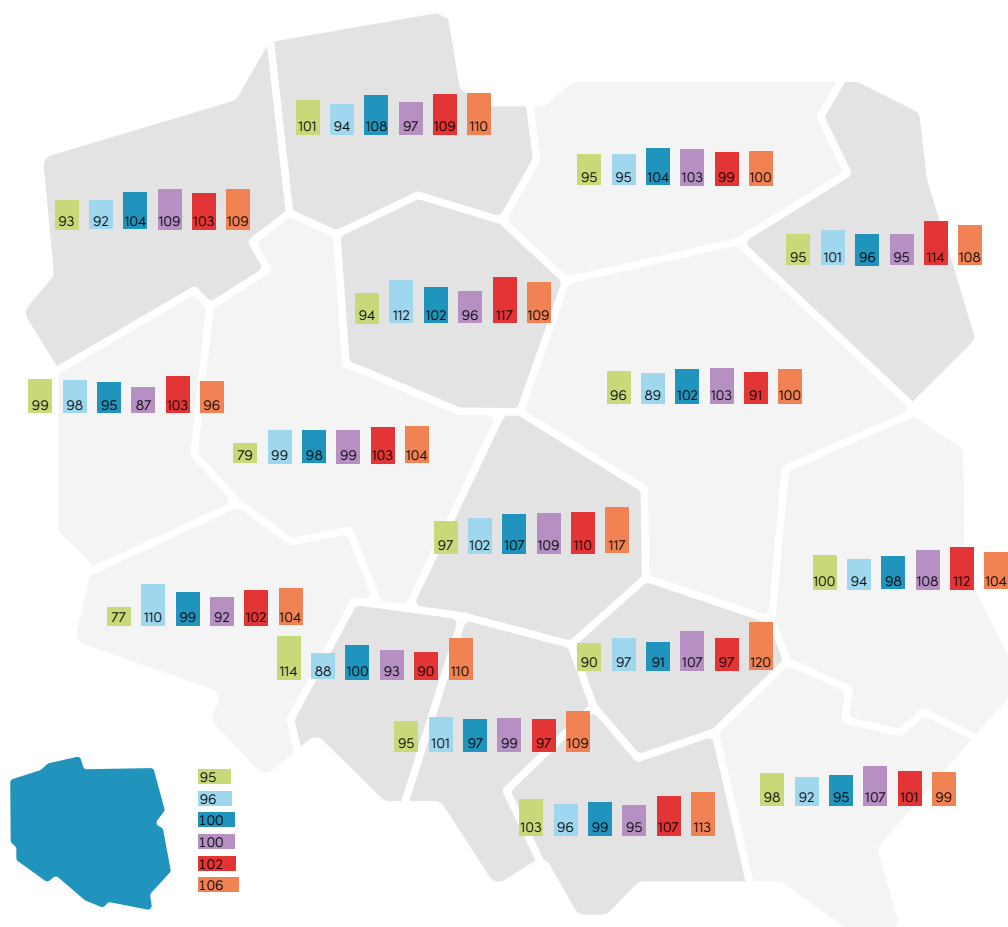
Średnie firmy najwyżej cenią sobie korzyści z członkostwa w organizacji biznesowej

Ocena pod względem wielkości firmy jest całkowitym odwróceniem ubiegłorocznego rankingu. W najnowszym badaniu najlepiej korzyści wynikające

WYKRES 77

Przynależność do organizacji biznesowych według wielkości firm (wyrażone w %)

tak
nie

MAPA 31

Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
poniżej wyniku ogólnopolskiego
powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
indeks z 2014 roku
indeks z 2015 roku
indeks z 2016 roku
indeks z 2017 roku
indeks z 2018 roku
indeks z 2019 roku

TABELA 37

Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej według branży

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Polska	106,5	102,0	4,5
Branża			
Produkcja	110,1	107,2	2,9
Usługi	105,8	103,0	2,8
Handel	109,2	96,7	9,5
Budownictwo	100,1	99,6	0,5

TABELA 38

Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej według wielkości firmy

	Ocena w roku 2019	Ocena w roku 2018	Różnica pomiędzy indeksami
Wielkość firmy			
Mikro	106,3	102,2	4,1
Małe	108,5	99,0	9,5
Średnie	112,9	94,7	18,2

z przynależności do organizacji biznesowej oceniły średnie firmy, najgorzej mikroprzedsiębiorstwa (Tabela 38). Tak duża różnica ocen pomiędzy poszczególnymi grupami firm wynika ze stosunkowo niewielkiej próby badawczej – na pytanie o korzyści z przynależności do organizacji biznesowej odpowiadało nieco ponad 500 przedsiębiorstw, które faktycznie są członkami tych organizacji.

Usługi zewnętrzne

Jedynie 1/3 mikro i małych firm nie korzysta z usług firm zewnętrznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej

Co roku Bank bada korzystanie przez mikro i małe przedsiębiorstwa z usług firm zewnętrznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Outsourcing cieszy się sporą popularnością wśród firm. Regularnie z usług firm zewnętrznych korzysta 45% badanych przedsiębiorstw (Wykres 78), natomiast od czasu do czasu 23% firm. Rok temu było to odpowiednio 45% i 18%. Odsetek mikro i małych firm, które w ostatnim roku nie korzystały z usług firm zewnętrznych zmniejszył się z 37% w roku 2018 do 32% w najnowszym badaniu.

Rekordzistami jeśli chodzi o outsourcing są przedsiębiorstwa z województwa świętokrzyskiego oraz branży produkcyjnej – ponad 50% zadeklarowało regularne korzystanie z usług firm zewnętrznych.

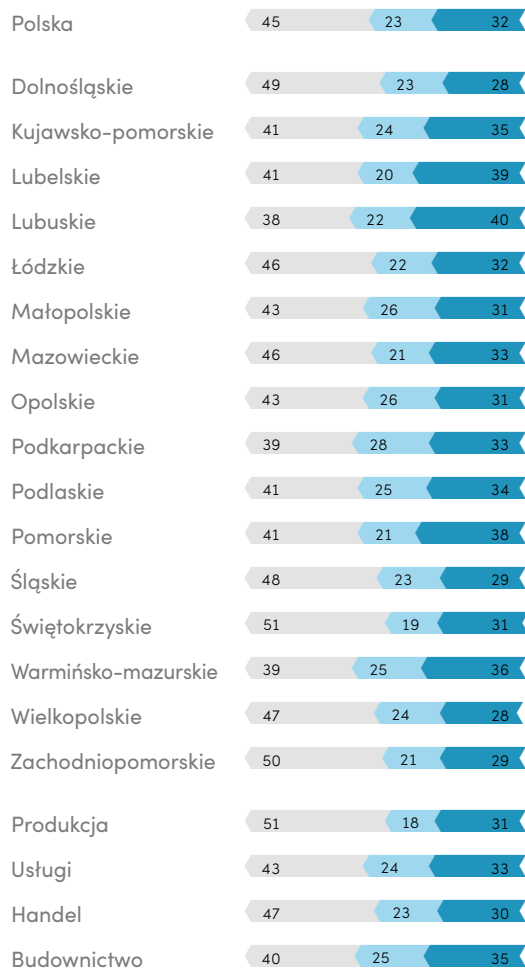
Średnie przedsiębiorstwa rzadziej niż pozostałe firmy zlecają czynności firmom zewnętrznym

Średnie przedsiębiorstwa zdecydowanie najczęściej deklarowały, że w ogóle nie korzystają z outsourcingu

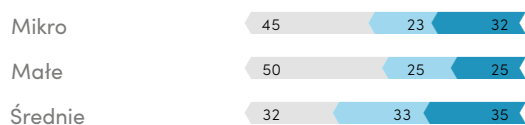
WYKRES 78

Korzystanie z usług firm zewnętrznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej według województw i branż (wyrażone w %)

WYKRES 79

Korzystanie z usług firm zewnętrznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej według wielkości firm (wyrażone w %)

(Wykres 79). Jest to oczywiste, ponieważ ze względu na skalę działalności mają większe możliwości realizacji wielu czynności, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, w ramach firmy. Odpowiedź negatywną wybrało 35% średnich firm, wobec 32% przedstawicieli mikro firm i 25% właścicieli małych przedsiębiorstw. Co drugie małe przedsiębiorstwo regularnie korzysta z usług firm zewnętrznych.

Usługi księgowo-podatkowe najpopularniejszą usługą zlecaną firmom zewnętrznym

Przedsiębiorstwa, które zadeklarowały, że w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą regularnie lub od czasu do czasu korzystają z usług firm zewnętrznych, są pytane o rodzaj usług będących przedmiotem outsourcingu. Od samego początku naszych badań, usługi księgowo-podatkowe są zdecydowanie tymi, które firmy najczęściej zlecają na zewnątrz. W tym roku wskazało je 81% ankietowanych przedsiębiorstw. Na kolejnych miejscach znalazły się marketing i reklama oraz usługi logistyczno-transportowe. Ten rodzaj usług został wybrany przez 27% badanych. Co piąte przedsiębiorstwo korzysta także ze wsparcia zewnętrznego związanego z informatyką oraz prawem (Tabela 39).

Średnie firmy zlecają firmom zewnętrznym inne zadania niż mikroprzedsiębiorstwa

Struktura odpowiedzi na pytanie o rodzaj usług świadczonych przez firmy zewnętrzne według wielkości firmy jest znacznie bardziej zróżnicowana niż w układzie branżowym (Tabela 40). Im większa firma, tym rzadziej korzysta z outsourcingu księgowo-podatkowego, natomiast częściej korzysta z zewnętrznego wsparcia w zakresie logistyki, informatyki, prawa oraz usług badawczo-rozwojowych.

Legenda

dla wykresów 78 i 79

- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

TABELA 39

Usługi świadczone przez firmy zewnętrzne w podziale na województwa i branże

	Księgowość i podatki	Marketing i reklama	Logistyka /transport	Informatyka	Prawo
Polska	81%	27%	27%	22%	20%
WOJEWÓDZTWO					
Dolnośląskie	82%	25%	23%	27%	17%
Kujawsko-pomorskie	84%	29%	22%	21%	21%
Lubelskie	80%	25%	17%	16%	15%
Lubuskie	78%	38%	28%	22%	23%
Łódzkie	83%	27%	33%	19%	16%
Małopolskie	84%	33%	27%	21%	27%
Warszawski stołeczny	80%	28%	24%	26%	24%
Mazowiecki regionalny	77%	21%	25%	15%	9%
Opolskie	80%	27%	33%	21%	16%
Podkarpackie	80%	21%	21%	22%	15%
Podlaskie	77%	21%	29%	15%	14%
Pomorskie	77%	24%	30%	24%	20%
Śląskie	80%	27%	31%	19%	24%
Świętokrzyskie	79%	27%	36%	17%	13%
Warmińsko-mazurskie	83%	22%	22%	20%	20%
Wielkopolskie	79%	25%	28%	23%	18%
BRANŻA					
Produkcja	85%	24%	41%	20%	19%
Usługi	76%	27%	18%	24%	18%
Handel	83%	31%	34%	24%	22%
Budownictwo	84%	21%	24%	12%	22%

TABELA 40

Usługi świadczone przez firmy zewnętrzne w podziale na wielkość firm

Firma	Księgowość i podatki	Marketing i reklama	Logistyka/transport	Informatyka	Prawo
Mikro	81%	27%	27%	21%	19%
Małe	72%	27%	30%	36%	38%
Średnie	46%	14%	37%	47%	45%

Finanse	Sprzedaż i obsługa klienta	Doradztwo /consulting	Technologie	Inne	Badania i rozwój	Zarządzanie
14%	11%	9%	8%	4%	3%	3%
13%	12%	9%	7%	7%	4%	3%
13%	9%	6%	11%	10%	4%	1%
16%	10%	8%	11%	1%	3%	3%
21%	11%	15%	14%	5%	6%	4%
14%	15%	10%	11%	6%	1%	2%
17%	9%	8%	7%	3%	2%	2%
11%	9%	14%	7%	1%	3%	2%
6%	8%	6%	6%	6%	1%	1%
14%	11%	6%	8%	10%	3%	2%
10%	11%	6%	5%	5%	2%	3%
9%	15%	15%	7%	5%	3%	4%
16%	14%	8%	7%	2%	2%	4%
13%	15%	9%	12%	2%	4%	4%
12%	9%	3%	6%	5%	3%	3%
15%	8%	5%	4%	1%	4%	3%
15%	11%	11%	8%	4%	3%	3%
15%	11%	8%	13%	4%	4%	4%
14%	12%	10%	8%	4%	4%	2%
13%	11%	7%	5%	3%	2%	2%
13%	12%	11%	11%	9%	3%	3%

Finanse	Sprzedaż i obsługa klienta	Doradztwo/consulting	Technologie	Inne	Badania i rozwój	Zarządzanie
13%	11%	9%	8%	4%	3%	2%
20%	10%	13%	12%	2%	7%	6%
16%	5%	13%	11%	0%	9%	5%

Bariery

Począwszy od 2012 roku, ostatnie pytanie w ankiecie dotyczy barier jakie ograniczają rozwój firmy. Przedsiębiorcy proszeni są o skwantyfikowanie niedogodności w skali od 1 (brak bariery) do 5 (bardzo ważna bariera). Skalkulowane dzięki temu średnie wartości dla każdej z barier pozwalają na ocenę jej dokuczliwości dla firm – im większa średnia, tym istotniejsza jest dana bariera.

Rok 2019 z najlepszymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej

Trzeci rok z rzędu obniżył się poziom barier, do rekordowej wartości 2,66 pkt. (Wykres 80), co dowodzi, że warunki do prowadzenia działalności przez mikro i małe firmy są coraz lepsze. Otoczenie gospodarcze jeszcze lepiej oceniają przedsiębiorcy funkcjonujący na rynkach zagranicznych, ale różnica pomiędzy skalkulowaną średnią wartością barier dla tych firm oraz badanej populacji mikro i małych przedsiębiorstw jest niewielka.

Podatki, koszty pracy i obciążenia biurokratyczne najważniejszymi barierami rozwojowymi

Pierwszych pięć najbardziej ograniczających barier rozwojowych nie różni się do tych, wskazywanych

w ubiegłorocznym badaniu (Wykres 81). Są to kolejno wysokość podatków (-0,13 pkt. w stosunku do roku 2018), koszty pracy (wzrost o 0,02 pkt.), obciążenia biurokratyczne (-0,13 pkt.), przepisy prawne (-0,15 pkt.) oraz konkurencja firm, która w opinii ankietowanych przedsiębiorstw wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym (o 0,11 pkt.).

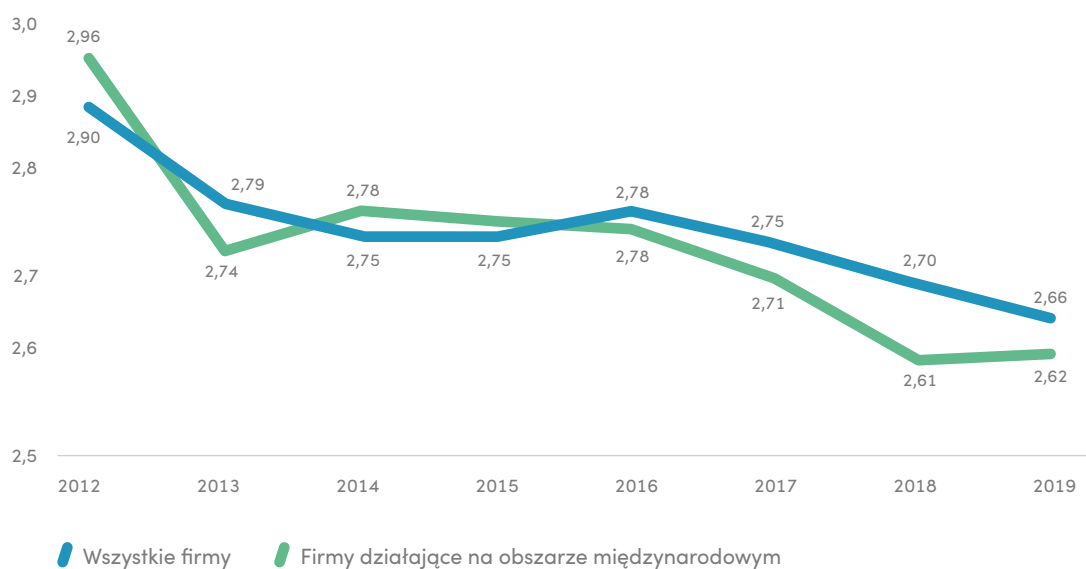
Warto także zwrócić uwagę na zmniejszające się od kilku lat problemy związane z niską rentownością działalności (spadek o 0,31 pkt. od roku 2016) oraz zatorami płatniczymi (-0,18 pkt.).

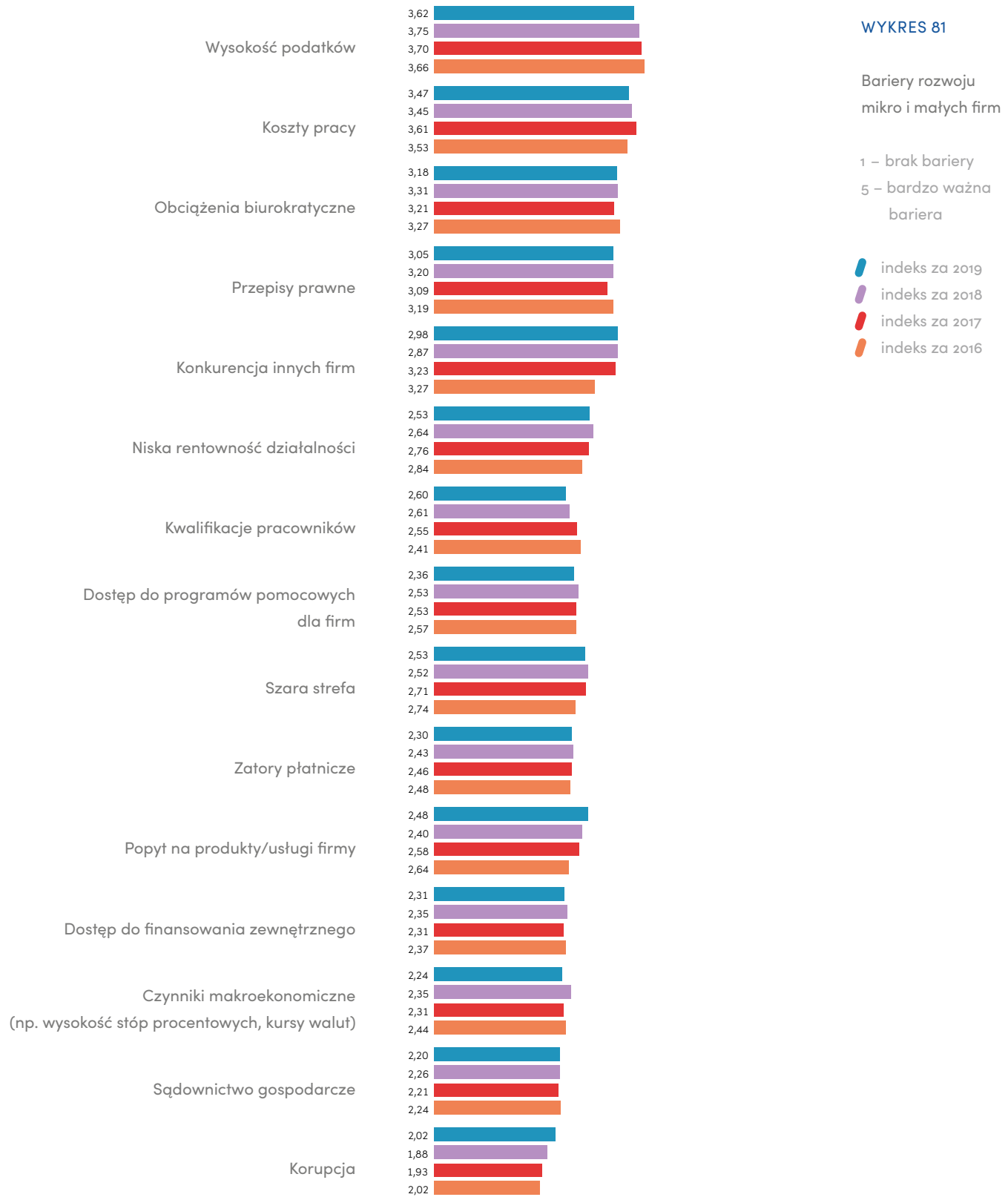
Z najwyższymi barierami rozwojowymi boryka się branża budowlana

W układzie branżowym, najbardziej krytycznie odnośnie warunków prowadzenia działalności gospodarczej, wypowiedzieli się przedsiębiorcy branży budowlanej. W tym sektorze, średnia ocena barier osiągnęła wartość 2,77 pkt. Firmom budowlanym, znacznie bardziej niż pozostałym, doskwierają problemy związane z obciążeniami biurokratycznymi oraz niskimi kwalifikacjami pracowników. Tylko nieznacznie niższą średnią – 2,72 pkt., skalkulowano dla przedsiębiorstw handlowych. W przypadku tej branży znacznie ważniejsze w porównaniu z pozostałymi sektorami są kwestie konkurencji ze strony innych firm oraz popytu. Bariery dla branży produkcyjnej oraz usług

WYKRES 80

Średnia wartość barier rozwoju w latach 2012–2019 dla wszystkich badanych mikro i małych firm oraz dla firm działających krócej niż 3 lata

są niższe ze średnią wynoszącą odpowiednio 2,67 pkt. oraz 2,58 pkt. Najważniejszą barierą dla firm produkcyjnych, w przeciwieństwie do pozostałych branż, są koszty pracy. W ubiegłorocznym badaniu najgorzej warunki prowadzenia działalności gospodarczej oceniły firmy produkcyjne.

Duża różnica w ocenie barier rozwojowych pomiędzy mikro i małymi przedsiębiorstwami

Średnie wartości barier rozwojowych są dużo bardziej zróżnicowane w podziale według wielkości firm.

Najmniejsze są w mikroprzedsiębiorstwach (2,62 pkt.), dużo większe w firmach średnich (3,09 pkt.) i największe w małych przedsiębiorstwach (3,2 pkt.). Podobny rozkład odpowiedzi wystąpił w roku 2018, aczkolwiek różnice pomiędzy przedsiębiorstwami nie były tak duże jak w tym roku (mikro firmy – 2,7 pkt., małe – 3,01 pkt., średnie – 2,87 pkt.).

W trakcie badania daliśmy przedsiębiorcom możliwość podawania innych, niż wymienione w ankiecie, barier rozwojowych. Nie było dla nas zaskoczeniem, że najczęściej wskazywali na trudności ze znalezieniem pracowników na wakujące stanowiska.

Podsumowanie

Jubileuszowa, dziesiąta edycja „Raportu o sytuacji mikro, małych i średnich firm”

- Po raz **dziesiąty** Bank Pekao przygotował raport poświęcony sektorowi mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.
- W badaniu prowadzonym w formie wywiadów telefonicznych przez firmę PBS sp. z o.o. we wrześniu i październiku 2019 roku uczestniczyło **prawie 7,5 tysiąca przedsiębiorstw**, w tym 6009 mikro, 907 małych oraz 502 średnich firm.
- Od dwóch lat badaniem objęte są średnie przedsiębiorstwa**, dlatego dla zapewnienia porównywalności wyników z poprzednich dziewięciu edycji, wyniki najnowszego raportu przedstawiane są osobno dla mikro i małych firm i osobno dla firm średnich.
- Tematem specjalnym tegorocznego Raportu są **inwestycje w nowoczesne technologie**.

Koniunktura w sektorze MŚP najlepsza w historii badań

- Wyniki badań wskazują, że **nastroje w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw nigdy jeszcze nie były tak dobre**.
- W skali od 50 do 150 punktów, gdzie 100 punktów jest wynikiem neutralnym, **Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm** w okresie ostatnich 12 miesięcy (102,2 pkt.) oraz w perspektywie kolejnego roku (102,9 pkt.) osiągnął nie notowane do tej pory poziomy.
- Taka wartość Wskaźnika to **głównie zasługa mikroprzedsiębiorstw**, które bardzo dobrze

oceniły zarówno ostatnie 12 miesięcy (102,3 pkt.), jak również swoją sytuację w okresie kolejnych 12 miesięcy (103 pkt.).

- Jeszcze wyższy był Ogólny Wskaźnik Koniunktury Średnich Firm**, który wyniósł odpowiednio 104 pkt. (ostatnie 12 miesięcy) i 104,7 pkt. (przyszłe 12 miesięcy).
- Jedynie w segmencie małych przedsiębiorstw wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury były niższe od 100 punktów** – indeks za ostatnie 12 miesięcy osiągnął 99,2 punkty, natomiast wskaźnik wyprzedzający wyniósł 99 punktów.
- Sytuację rynkową najlepiej ocenili właściciele firm z **województwa podkarpackiego** (ostatnie 12 miesięcy – 105,6 pkt., przyszłe 12 miesięcy – 106,4 pkt.) oraz po raz trzeci z rzędu firmy działające w **branży budowlanej** (odpowiednio 104,2 pkt. oraz 103,8 pkt.).
- We wszystkich województwach (za wyjątkiem świętokrzyskiego i kujawsko-pomorskiego) oraz branżach (budowlanej, produkcyjnej, handlowej i usługowej), **średni Ogólny Wskaźnik Koniunktury był wyższy od 100 punktów**.
- Ogólny Wskaźnik Koniunktury powstaje na podstawie oceny sytuacji w ośmiu obszarach. Za wyjątkiem oceny sytuacji gospodarczej, która była lepsza w roku 2017, **w siedmiu pozostałych obszarach odnotowano najwyższe wartości w 10-letniej historii badań**.
- Największe wzrosty ocen wystąpiły w obszarach związanych bezpośrednio z działalnością firm**: ogólnej sytuacji firmy, wysokości jej przychodów oraz wyniku finansowego. Średnie indeksy dla tych obszarów osiągnęły niespotykany do tej pory poziom 106–107 punktów.

Tomasz Kierzkowski
Konsultant

Obecnie pracuje
jako konsultant
m.in. dla International
Trade Centre
w Genewie

- **Ogólna sytuacja gospodarcza oraz długość oczekiwania za zapłatą** to jedyne obszary wchodzące w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, w których w roku 2019 **nie udało się przekroczyć neutralnego poziomu 100 punktów.**

Dobra ocena ostatnich 12 miesięcy w polskiej gospodarce, ale widać obawy o jej kondycję w najbliższej przyszłości

- Przedsiębiorcy **dobrze ocenili sytuację polskiej gospodarki w okresie ostatnich 12 miesięcy** (100,4 pkt.), ale **obawiają się spowolnienia wzrostu w kolejnym roku** (95 pkt.).
- Wskaźnik wyprzedzający dla oceny gospodarki jedynie na **Podkarpaciu** był wyższy od 100 punktów.
- Występuje **bardzo duża różnica ocen pomiędzy branżą produkcyjną** (wskaźnik na rok 2020 na poziomie 92,4 pkt.) a **budowlaną** (ostatnie 12 miesięcy ocenione na 105,1 pkt.).
- **Małe firmy z dużym niepokojem patrzą na sytuację polskiej gospodarki w roku 2020** (90,6 pkt.).

Ocena sytuacji branży po raz pierwszy z wynikiem powyżej 100 punktów

- Dopiero w roku 2019 **oba wskaźniki oceny sytuacji branży przekroczyły 100 punktów** – 101,1 pkt. za ostatnie 12 miesięcy oraz 100,2 pkt. na przyszłe 12 miesięcy.
- W porównaniu do ubiegłorocznego badania **o 2–3 punkty poprawiła się ocena sytuacji w każdej z analizowanych branż** – produkcyjnej, usługowej, handlowej i budowlanej.
- Zdecydowanie **najwyższe oceny od roku 2014 są notowane w branży budowlanej** – ostatnie i przyszłe 12 miesięcy przedsiębiorcy z tej branży ocenili na 106,7 pkt. oraz 101,9 pkt.
- Mimo, iż **sytuacja w branży handlowej oceniana jest najslabiej** (średni indeks na poziomie 97,6 pkt.), to właśnie w tej grupie firm odnotowano spektakularny, nieprzerwany wzrost ocen od roku 2012 wynoszący prawie 20 pkt.
- **Z największym optymizmem patrzą w przyszłość przedsiębiorstwa handlowe.** Handel

jest jedyną branżą, w której indeks na kolejne 12 miesięcy jest wyższy od indeksu za ostatnie 12 miesięcy.

Spośród ośmiu obszarów tworzących Ogólny Wskaźnik Koniunktury, najwyższe oceny dotyczą sytuacji firmy

- **Sytuacja mikro i małych przedsiębiorstw jest bardzo dobra** – średnia ocena sytuacji firmy (106,9 pkt.) jest o około 9 punktów wyższa od oceny sytuacji gospodarczej oraz o ponad 6 punktów wyższa niż ocena branży, w której przedsiębiorstwo działa.
- **Firmy działające na rynkach międzynarodowych** sytuację swoich przedsiębiorstw oceniły na **prawie 110 punktów.**
- **Indeksy za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy we wszystkich województwach, branżach oraz grupach wielkościowych firm były wyższe od neutralnego poziomu 100 punktów** – w województwie podkarpackim oba wskaźniki przekroczyły 110 punktów.

Ocena przychodów mikro i małych firm rośnie nieprzerwanie od roku 2011

- Wskaźnik obrazujący ocenę przychodów firm za ostatnie 12 miesięcy **wzrósł z 84,9 punktów w roku 2010 do rekordowych 105,1 punktów w roku 2019.**
- Mikro i mali przedsiębiorcy z dużym optymizmem spoglądają na rok 2020. Zdecydowanie świadczy o tym najwyższy w dotychczasowej historii badań indeks, którego wartość osiągnęła poziom **107,7 punktów.**
- **Województwo świętokrzyskie** jest jedynym regionem w kraju, w którym ocena przychodów w ostatnich 12 miesiącach nie osiągnęła wartości 100 punktów.
- W porównaniu z ubiegłorocznym badaniem, **średnia wartość indeksów oceny przychodów zwiększyła się we wszystkich branżach.** Skala wzrostów waha się od 2 punktów w sektorze produkcyjnym do 5 punktów w usługach.

Od dwóch lat ocena wyniku finansowego jest niższa od oceny przychodów

- Podobnie jak w przypadku przychodów, **ocena wyniku finansowego mikro i małych firm w okresie ostatnich 12 miesięcy znajduje się w trendzie wzrostowym**: indeks zwiększył się z 86,3 punktów w roku 2010 do 104,8 punktów w najnowszym badaniu.
- Szybko rosnące koszty pracy prawdopodobnie powodują, że **od dwóch lat ocena przychodów za okres ostatnich 12 miesięcy jest wyższa od oceny wyniku finansowego przedsiębiorstw**. W pozostałych latach sytuacja była odwrotna.
- Zjawisko to można zaobserwować także na poziomie regionalnym i branżowym** – w ostatnich 2 latach jedynie w **województwie mazowieckim oraz branży budowlanej** wskaźnik oceny wyniku finansowego za poprzedni rok był wyższy od wskaźnika oceny przychodów. Może zaskakiwać obecność w tym gronie branży budowlanej, biorąc pod uwagę znaczący wzrost kosztów pracy oraz materiałów budowlanych.

Indeksom oceny długości czasu oczekiwania na zapłatę jeszcze nigdy nie udało się osiągnąć poziomu 100 punktów

- Zatory płatnicze pozostają nierozwiązanym od 10 lat problemem sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Długość oczekiwania na zapłatę jest jedynym obszarem wchodzącym w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, w którym **ocena za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy zawsze wynosiła mniej niż 100 punktów**.
- Być może już niedługo to się zmieni. **W roku 2019 zanotowano najwyższe wartości wskaźnika** – 98,5 pkt. dla oceny ostatnich 12 miesięcy oraz 99,5 pkt. dla perspektyw na najbliższy rok.
- Jedynie w dwóch województwach – **lubelskim oraz podkarpackim**, indeks za ostatnie 12 miesięcy przekroczył 100 punktów.
- Długość oczekiwania na zapłatę jest **największym problemem dla branży produkcyjnej** (średni indeks wynosi 97,3 pkt.) **oraz małych firm** (96,5 pkt.).

Piąty rok z rzędu średnia ocena zatrudnienia jest wyższa od 100 punktów

- Ocena zatrudnienia za ostatnie 12 miesięcy wzrosła z 97,8 punktów w roku 2014 do **rekordowych 100,4 punktów** w ostatniej edycji badania.
- Przedsiębiorcy z sektora mikro i małych firm nigdy wcześniej nie byli tak skłonni do zatrudniania nowych pracowników – **ocena zatrudnienia w kolejnych 12 miesiącach jest na najwyższym poziomie 104,8 punktów**.
- W roku 2020 zatrudnienie powinno wzrosnąć we wszystkich regionach i sektorach**: indeksy wyprzedzające wahają się od 102,2 punktów w województwie warmińsko-mazurskim do 106,6 punktów w województwie dolnośląskim oraz od 104,1 punktów w handlu do 105,9 punktów w budownictwie.
- Największa skłonność do zatrudnienia występuje w średnich przedsiębiorstwach**: indeksy za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy wynoszą odpowiednio 105,8 punktów oraz 106,2 punktów.

W ostatnich 10 latach ocena dostępności zewnętrznego finansowania była najlepiej ocenianym obszarem wchodzącym w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury

- Spośród ośmiu obszarów wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury **dostępność do finansowania zewnętrznego była w latach 2010–2019 najwyżej oceniana** (średnia na poziomie 99,7 punktów).
- W ciągu ostatnich trzech lat indeksy oceny dostępności zewnętrznego finansowania za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy przekraczały poziom 100 punktów**, co sugeruje polepszający się z każdym rokiem dostęp do finansowania zewnętrznego.
- Wartości wskaźnika wyprzedzającego wahają się od **100 punktów w województwie świętokrzyskim do 104,2 punktów w województwie dolnośląskim**.
- Sektor produkcyjny jest jedyną branżą**, w której indeks za ostatnie 12 miesięcy spadł poniżej 100 punktów.

- **Najlepszy dostęp** do finansowania zewnętrznego deklarują **firmy średnie** oraz **przedsiębiorstwa usługowe**.

Rośnie wykorzystanie środków zewnętrznych przy finansowaniu działalności gospodarczej

- Środki własne niezmiennie pozostają głównym źródłem finansowania działalności gospodarczej. Trzeba jednak zauważyć, że **odsetek firm, które deklarują korzystanie ze środków zewnętrznych wzrósł w roku 2019 do rekordowego poziomu ponad 29%**. Możemy się spodziewać, że w roku 2020 wzrośnie on o kolejne 2%.
- Ze środków zewnętrznych najczęściej korzystały przedsiębiorstwa **handlowe**, które do tej pory finansowały działalność przede wszystkim ze środków własnych. Zanotowaliśmy wzrost odsetka firm, korzystających z zewnętrznego finansowania, z poziomu 26% do 35%.
- **Wykorzystanie środków zewnętrznych rośnie wraz z wielkością firmy** – od 28% mikro firm do 63% średnich przedsiębiorstw.
- **Brak potrzeby** (60% odpowiedzi) i **niechęć do zadłużenia** (29%) to najważniejsze przyczyny nie korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania działalności gospodarczej.

Ponad 26% małych firm prowadziło działalność eksportową

- **18% mikro firm oraz 26% małych firm prowadziło działalność eksportową** – najwięcej w branży produkcyjnej i handlowej.
- **Województwo lubuskie** zostało po raz kolejny regionem z największym odsetkiem eksportujących mikro i małych przedsiębiorstw (**28%**). Na przeciwległym biegunie znalazły się województwa lubelskie i warmińsko-mazurskie (10%).
- Jest dla nas zaskoczeniem **niewielki odsetek eksporterów w gronie średnich przedsiębiorstw (20%)**. Być może wynika to z faktu, że przychody generowane na rynku krajowym w ostatnim roku były oceniane przez firmy lepiej niż przychody z eksportu.

Rekordowy odsetek innowacyjnych mikro i małych przedsiębiorstw

- W ostatnim roku **28%** ankietowanych mikro i małych firm wdrożyło **innowacje produktowe**, a **19%** z nich **innowacje procesowe**. W obu przypadkach są to najwyższe odsetki innowatorów w historii prowadzonych przez Bank Pekao badań.
- Rozczarowują wskaźniki opisujące działanie średnich przedsiębiorstw – **innowacje produktowe i procesowe wdrożyło jedynie 23% i 20%** z nich.
- **Województwo kujawsko-pomorskie (33%) oraz branża produkcyjna (43%)** odnotowały najwyższy odsetek firm wdrażających **innowację produktową**.
- **Województwo lubelskie (24%)** dołączyło do **kujawsko-pomorskiego i branży produkcyjnej (31%)** jako **lider innowacji procesowej**.
- **Nakłady na innowacje nie są duże**. Średnie wydatki na wdrożenie innowacji w ostatnim roku wyniosły 60 tysięcy złotych w mikroprzedsiębiorstwach, 228 tysięcy złotych w małych firmach oraz 343 tysiące złotych w średnich. Największe nakłady na innowacje poniosła branża produkcyjna (84 tysiące złotych) oraz przedsiębiorstwa z województwa lubuskiego i opolskiego (ponad 90 tysięcy złotych).
- **Głównym źródłem finansowania innowacji pozostają środki własne, ale powoli rośnie rola kredytu i leasingu**, z którego skorzystało odpowiednio 13% i 7% innowacyjnych mikro i małych firm. W firmach średnich zewnętrzne źródła finansowania są znacznie popularniejsze – kredyt finansował innowacje w 35% średnich przedsiębiorstw.
- W roku 2020 firmy w jeszcze większym stopniu niż w ostatnich 12 miesiącach powinny korzystać z **kredytu (20%) i leasingu (13%)** przy wdrażaniu innowacji produktowych i procesowych.

Dobra ocena otoczenia biznesu w roku 2019

- Mikro, mali i średni przedsiębiorcy dobrze ocenili także otoczenie biznesu – w każdym z badanych obszarów **indeksy znacznie przekroczyły poziom 100 punktów**.

- ▮ Jakość usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację (106,4 pkt.) oraz korzyści wynikające z przynależności do organizacji biznesowej (106,5 pkt.) osiągnęły **10-letnie maksima**.
- ▮ Lokalna administracja została najbardziej doceniona przez średnie przedsiębiorstwa (prawie 115 punktów).
- ▮ Kontrole działalności gospodarczej są szczególnie uciążliwe dla małych (93,9 punktów) oraz średnich przedsiębiorstw (95,5 punktów).
- ▮ Ocena usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów jest stabilna – w całym okresie badania wyniki dla tego obszaru wahały się od 103 do 107 punktów.
- ▮ Przynależność do organizacji biznesowych deklaruje 7% mikro, 15% małych oraz 29% średnich przedsiębiorstw.

Przez 10 lat usługi księgowo-podatkowe były tym obszarem działalności firm, który zdecydowanie najczęściej był realizowany przez firmy zewnętrzne

- ▮ Outsourcing w dalszym ciągu cieszy się sporą popularnością wśród firm. Regularnie i okresowo z usług firm zewnętrznych korzysta odpowiednio 45% i 23% ankietowanych przedsiębiorstw.
- ▮ Rekordzistami, jeśli chodzi o outsourcing, są przedsiębiorstwa z województwa świętokrzyskiego oraz branży produkcyjnej – ponad 50%

zadeklarowało regularne korzystanie z usług firm zewnętrznych.

- ▮ Niezmiennie przedsiębiorcy najchętniej wybierają outsourcing czynności **księgowo-podatkowych** – w tym roku wskazało je 81% ankietowanych firm. Na kolejnych miejscach znalazły się **marketing i reklama** oraz **usługi logistyczno-transportowe** (po 27% wskazań).

Rok 2019 z najlepszymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej

- ▮ Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej przez mikro i małe firmy są coraz lepsze. Średnia wartość 15 barier kwantyfikowanych w skali od 1 (brak bariery) do 5 (bardzo duża bariera) obniżyła się trzeci rok z rzędu do rekordowo niskiego poziomu **2,66 punktów**.
- ▮ Najważniejszymi barierami rozwojowymi dla mikro i małych przedsiębiorstw są: **wysokość podatków** (3,62 pkt.), **koszty pracy** (3,47 pkt.) i **obciążenia biurokratyczne** (3,18 pkt.).
- ▮ W układzie branżowym **najbardziej krytyczne są przedsiębiorstwa budowlane** (2,77 pkt). Firmom tym znacznie bardziej niż pozostałym doskwierają problemy związane z obciążeniami biurokratycznymi oraz kompetencjami pracowników.
- ▮ Średnie wartości barier rozwojowych są **najmniejsze w mikroprzedsiębiorstwach** (2,62 pkt.), dużo większe w firmach średnich (3,09 pkt.) i **największe w małych przedsiębiorstwach** (3,2 pkt.).

Inwestycje w rozwój firmy

Co roku w *Raporcie*, oprócz wyników badania związanych z postrzeganiem otoczenia biznesu, przedstawiamy również artykuły związane z tematem specjalnym, przygotowane przez pracowników Banku Pekao oraz ekspertów zewnętrznych.

Tematem specjalnym tegorocznego *Raportu* są inwestycje mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w ich rozwój, a główna uwaga ekspertów skupiona została na analizie obszarów do rozwoju oraz sposobach, narzędziach i instrumentach, dzięki którym przedsiębiorcy mogą unowocześnić i poszerzyć swoją działalność.

Niniejszy rozdział rozpoczynamy analizą wyników ankiety związaną z tematem specjalnym, przeprowadzoną przez **Tomasza Kierzkowskiego**, który jest zaangażowany w tworzenie *Raportu* od jego pierwszej edycji. W kolejnych wydaniach *Raportu* prezentujemy różny zakres zagadnień związanych z tematem specjalnym. Tematyka inwestycji w mikro i małych firmach poruszana była w *Raporcie MŚP* w roku 2016, natomiast ankieta w najnowszej edycji *Raportu* uwzględnia dodatkowo spółki średnie oraz została wzbogacona i rozbudowana o zagadnienia ważne dla biznesu dziś, w dynamicznie zmieniającym się świecie.

Aby lepiej zrozumieć niektóre tendencje w inwestycjach oraz zagłębić się w ich strukturę, **Jakub Kamiński z firmy badawczej PBS sp. z o.o.** dokonał segmentacji zebranych w najnowszej edycji *Raportu* wyników.

Inwestycje odgrywają kluczową rolę dla potencjału wzrostu nie tylko w przypadku pojedynczej firmy, ale przede wszystkim całej gospodarki. **Adam Antoniak z Biura Analiz Makroekonomicznych Banku Pekao**

w swoim artykule podkreśla rolę inwestycji w perspektywie makroekonomicznej oraz kierunki ich rozwoju.

Inwestycje w firmach rozumiane są najczęściej jako zakup środków trwałych – budynków, urządzeń, maszyn, pojazdów. Czy w dobie przemysłu 4.0 i ciągłego postępu technologicznego same inwestycje w urządzenia i maszyny są wystarczające? O założeniach odpowiedniej strategii transformacji cyfrowej firmy oraz roli zmian i rozwoju w obszarze technologicznym, procesowym i organizacyjnym przedsiębiorstw pisze **dr hab. Katarzyna Śledziewska, dr hab. Renata Włoch oraz Satia Rożenek z Digital Economy Lab Uniwersytetu Warszawskiego.**

W realizacji inwestycji kluczowe jest ich finansowanie oraz instrumenty wsparcia. **Jolanta Ciskowska, Dyrektor Departamentu Rozwoju Produktów w Pionie MŚP Banku Pekao** pisze o tym, co może wpłynąć na decyzję inwestycyjną przedsiębiorcy i jaką rolę w inwestycjach małych i średnich firm pełni Bank Pekao, natomiast **Paweł Lewiński z Biura Zarządzania i Rozwoju Biznesu Klienta Biznesowego w Banku Pekao** prezentuje najbardziej popularne przykłady wsparcia dla mikroprzedsiębiorstw.

O tym, jaka jest rola leasingu w polskiej gospodarce, co dziś można leasingować, kto może ubiegać się o leasing, czym różni się leasing operacyjny od finansowego, jak i o wielu innych tematach związanych z alternatywnym dla kredytów finansowaniem inwestycji w firmie piszą w swoim artykule przedstawiciele „**Pekao Leasing**” sp. z o.o. – **Maciej Kijo, Członek Zarządu w obszarze zarządzania ryzykiem, Bartosz Węsierski, Członek Zarządu w obszarze finansowania i operacji, oraz Paweł Strzelczyk, Dyrektor Biura Innowacji i Produktów.**

Z kolei **Michał Mańczak, Dyrektor Sprzedaży MŚP w Pekao Faktoring sp. z o.o.**, zwraca uwagę na bardzo istotną rolę faktoringu we wdrożeniu, rozwoju oraz utrzymaniu inwestycji, jak również finansowaniu bieżącej działalności.

Dynamiczny rozwój sektora MŚP oraz dobra kondycja polskiej gospodarki sprawiają, że firmy coraz częściej decydują się na sięganie po kredyt bankowy w celu finansowania inwestycji. O tym, jak uporać się z brakiem wystarczających zabezpieczeń do kredytu pisze **Michał Domański z Biura Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych w Banku Pekao**. Z kolei **Wojciech Głowacki**, z tego samego Biura, podpowiada jak pozyskać dotację z funduszy Unii Europejskiej.

Eksport bardzo często określany jest jako koło zamachowe polskiej gospodarki. Prędzej czy później, na pewnym etapie rozwoju, większość przedsiębiorstw rozważa decyzję o wyjściu na rynki zagraniczne. **Agnieszka Durlej, Dyrektor Biura Sprzedaży Rynków Finansowych w Banku Pekao** podpowiada od czego zacząć ekspansję zagraniczną i gdzie szukać fachowej porady w tym zakresie.

Jakub Fulara, Dyrektor Biura Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych w Banku Pekao zwraca uwagę na istotne zmiany w regulacjach dotyczących instalowania fotowoltaiki oraz pisze o tym, jak zainwestować we własną instalację fotowoltaiczną. Natomiast w kolejnym artykule przedstawia alternatywny sposób finansowania inwestycji, jakim jest crowdfunding.

Czym są Pracownicze Plany Kapitałowe i jak działają, kto może, a kto musi z nich korzystać i jakie przynoszą korzyści, przedstawia w swoim artykule **Jacek Janiuk, Prezes Zarządu Pekao TFI S.A.**

Na zakończenie tego rozdziału zaprezentowane zostały sylwetki przedsiębiorców – klientów Banku Pekao, którzy swój rozwój zawdzięczają m.in. wdrożeniu nowych inwestycji. W wywiadach przedsiębiorcy opowiadają przede wszystkim o korzyściach z wprowadzonych przez nich rozwiązań, zwracając jednocześnie uwagę na bardzo ważną kwestię dobrego planowania przed podjęciem decyzji o inwestycjach.

Inwestycje w rozwój mikro, małych i średnich firm

Począwszy od roku 2011 każdy kolejny Raport był poświęcony szerzej jednemu tematowi, który ma duże znaczenie dla rozwoju sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Wybór tematu specjalnego oznacza nie tylko przygotowanie specjalistycznych artykułów dotyczących tego zagadnienia, ale także dodanie do ankiety kilku pytań, które w pogłębiony sposób pozwalają na ocenę zjawiska będącego w danym roku przedmiotem szczególnego zainteresowania. **W tym roku tematem specjalnym są inwestycje polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w ich rozwój.** Podobny temat - inwestycje w mikro i małych firmach, pojawił się już w roku 2016. Wówczas był on potraktowany bardzo szeroko, zarówno jako inwestycje w środki trwałe, jak również inwestycje w kapitał ludzki. W najnowszej edycji Raportu nacisk jest położony przede wszystkim na aspekty związane z podejmowaniem decyzji o inwestycjach w firmie oraz wyniki inwestycji i jak one wpływają na rozwój firmy.

Wybór tegorocznego tematu specjalnego nie jest przypadkowy. Jako jedna ze składowych produktu krajowego brutto, **inwestycje są kluczowe z punktu widzenia tempa rozwoju polskiej gospodarki oraz budowania międzynarodowej przewagi konkurencyjnej.** W ostatnim czasie silnik inwestycyjny funkcjonował trochę poniżej oczekiwań, a w sytuacji potencjalnego osłabienia konsumpcji będzie on niezmiernie istotny dla podtrzymania wzrostowych tendencji w rodzimej gospodarce.

Wiele mówi się o pułapce średniego rozwoju, w której może znaleźć się Polska po okresie nieprzerwanego wzrostu od początku lat 90-tych ubiegłego wieku. Jednym z narzędzi, które mają umożliwić poradzenie sobie z tym problemem są właśnie inwestycje.

Bez intensywnego zaangażowania w najnowocześniejsze rozwiązania trudno będzie polskim firmom wejść na wyższy poziom rozwojowy i konkurować na rynkach międzynarodowych w sytuacji, gdy niskie koszty pracy w Polsce przechodzą powoli do przeszłości. W takiej sytuacji **najważniejszą przewagą konkurencyjną staje się jakość produktów i usług, którą trudno osiągnąć bez znaczących nakładów inwestycyjnych.**

Dochodzi do tego sygnalizowany już we wcześniejszym rozdziale Raportu problem braku rąk do pracy, który zgodnie z prognozami demograficznymi będzie się jedynie pogłębiać. W naturalny sposób jednym z remediów są inwestycje w nowoczesne rozwiązania, które pozwalają na automatyzację czynności obecnie wykonywanych przez pracowników.

Inwestycjom sprzyja także otoczenie makroekonomiczne. Bardzo dobry dostęp do finansowania zewnętrznego - kredytu czy leasingu, możliwość skorzystania z licznych programów krajowych i unijnych ukierunkowanych na wsparcie inwestycji, jak również przyjęte w ostatnich latach rozwiązania podatkowe, promujące innowacje w przedsiębiorstwach, tworzą bardzo dobre warunki dla inwestowania w nowoczesne technologie przez mikro, małe i średnie firmy.

O tym, jak wygląda rzeczywisty obraz inwestycyjny w sektorze MŚP po przeanalizowaniu odpowiedzi udzielonych przez niemal 7,5 tysiąca respondentów, przekonają się Państwo na kolejnych stronach tego rozdziału.

Tomasz Kierzkowski
Konsultant

Obecnie pracuje
jako konsultant
m.in. dla International
Trade Centre
w Genewie

Liczba inwestujących firm

Ponad 50% mikro i małych firm realizowało projekty inwestycyjne w ostatnim roku

Rok 2019 okazał się rekordowy pod względem odsetka mikro i małych firm ponoszących wydatki inwestycyjne w okresie ostatnich 12 miesięcy. **Aż 51,8% przedsiębiorców realizowało w ciągu ostatniego roku projekty inwestycyjne.** To o ponad 3 punkty procentowe więcej niż w najlepszym do tej pory roku 2017 ([Wykres 82](#)).

Drugi rekord dotyczy inwestycji w firmach działających na rynkach międzynarodowych. Inwestycje w tej grupie firm potwierdziło prawie 64% ankietowanych, co także jest najlepszym wynikiem w historii, wyższym o prawie 2 punkty procentowe od osiągnięcia z roku 2017.

Przedsiębiorcy wykorzystali więc okres bardzo dobrej koniunktury i na znacznie większą skalę niż do tej pory wdrażali projekty inwestycyjne.

Prawie we wszystkich regionach inwestowało więcej niż 50% przedsiębiorstw

W przeciwieństwie do ubiegłorocznego badania, nie wystąpiły zbyt duże różnice w odsetku inwestujących firm pomiędzy województwami ([Mapa 32](#)). Oznacza to, że przedsiębiorstwa ze wszystkich polskich regionów

w większym niż do tej pory stopniu zaangażowały się w działania inwestycyjne. Najlepiej świadczy o tym fakt, że **we wszystkich województwach wskaźnik inwestycji był lepszy niż w roku 2018.**

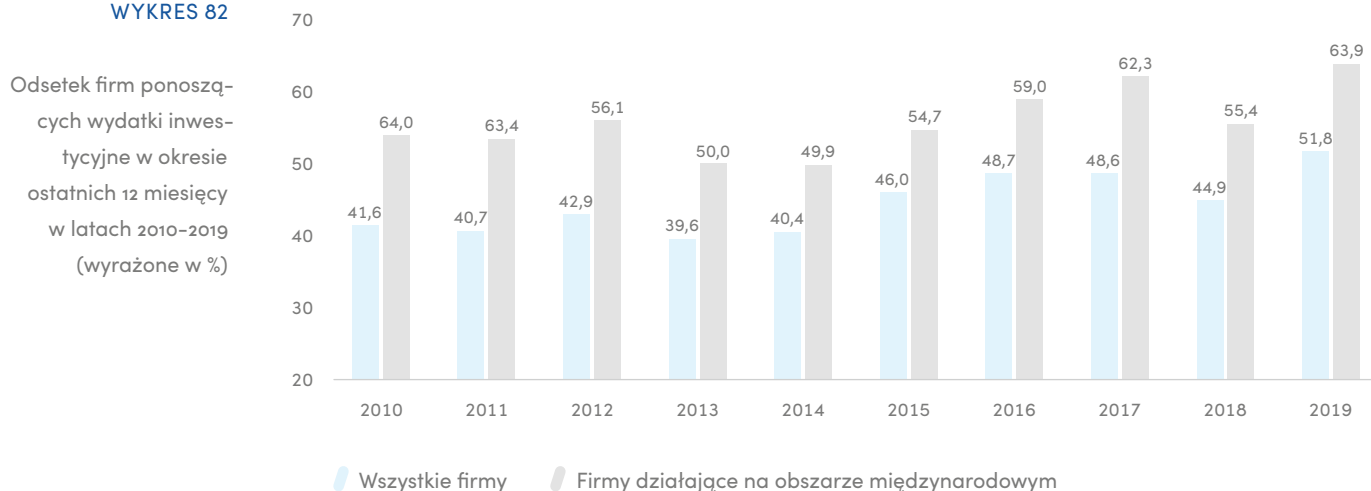
Najwięcej przedsiębiorstw, które w ostatnich 12 miesiącach poniosły wydatki na inwestycje było w województwach lubuskim i podkarpackim (56%) oraz śląskim i lubelskim (55%). Aż w 13 regionach odsetek inwestujących firm był większy od 50%.

Najmniejszy odsetek przedsiębiorstw, które w ostatnim roku realizowały projekty inwestycyjne wystąpił w województwach mazowieckim (47%) oraz małopolskim i warmińsko-mazurskim (48%). Dla porównania w roku 2018 odsetek przedsiębiorstw inwestujących w najlepszym i najłagodniejszym województwie wynosił odpowiednio 53% (podlaskie) i 36% (mazowieckie).

Zwiększyła się także liczba inwestujących firm w poszczególnych branżach

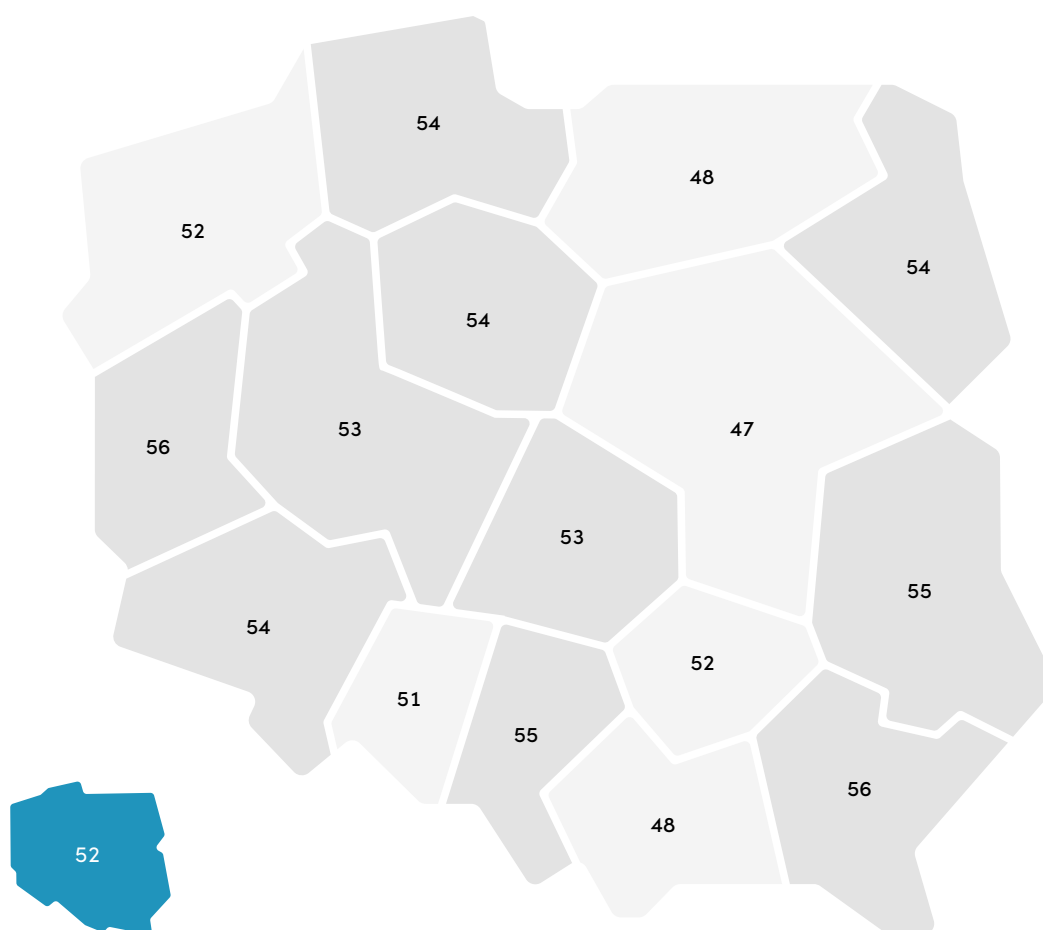
Wzrosły w stosunku do ubiegłorocznego badania zanotowano także w układzie branżowym. Odsetek inwestujących przedsiębiorstw najbardziej zwiększył się w usługach (z 44% do 55%). Liderem inwestycyjnym pozostała branża budowlana (57%), ale niewiele gorsze wyniki wystąpiły w usługach oraz produkcji ([Wykres 83](#)). Tradycyjnie najłagodniej wskaźnik ten przedstawia się w grupie firm handlowych (44%).

WYKRES 82

MAPA 32

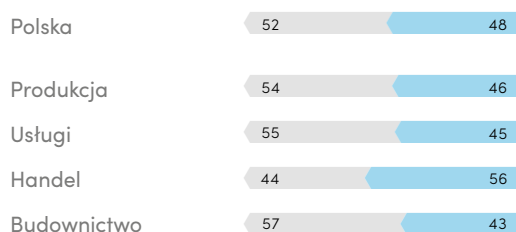

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych w okresie ostatnich 12 miesięcy w podziale na województwa (wyrażone w %)

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

W roku 2020 odsetek firm realizujących projekty inwestycyjne ma szansę się zwiększyć

Prognozy na rok 2020 są nieco gorsze niż faktyczne wyniki za rok 2019 – 49% firm mikro, małych i średnich deklaruje poniesienie wydatków na inwestycje w roku 2020. Warto jednak podkreślić, iż co roku rzeczywisty odsetek inwestujących przedsiębiorstw był wyższy od prognoz z roku poprzedniego. Rok temu inwestycje w okresie kolejnych 12 miesięcy zapowiadało 38% ankietowanych mikro, małych i średnich firm, a faktycznie zrealizowało je o 14 punktów procentowych więcej przedsiębiorstw. Zakładając, że podobna zasada obowiązywać będzie także w roku przyszłym, przy 49% firm deklarujących wydatki inwestycyjne w kolejnych 12 miesiącach w tegorocznym badaniu, **rzeczywisty odsetek takich przedsiębiorstw może zwiększyć się do 60%.**

WYKRES 83

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych w okresie ostatnich 12 miesięcy w podziale na branże (wyrażone w %)

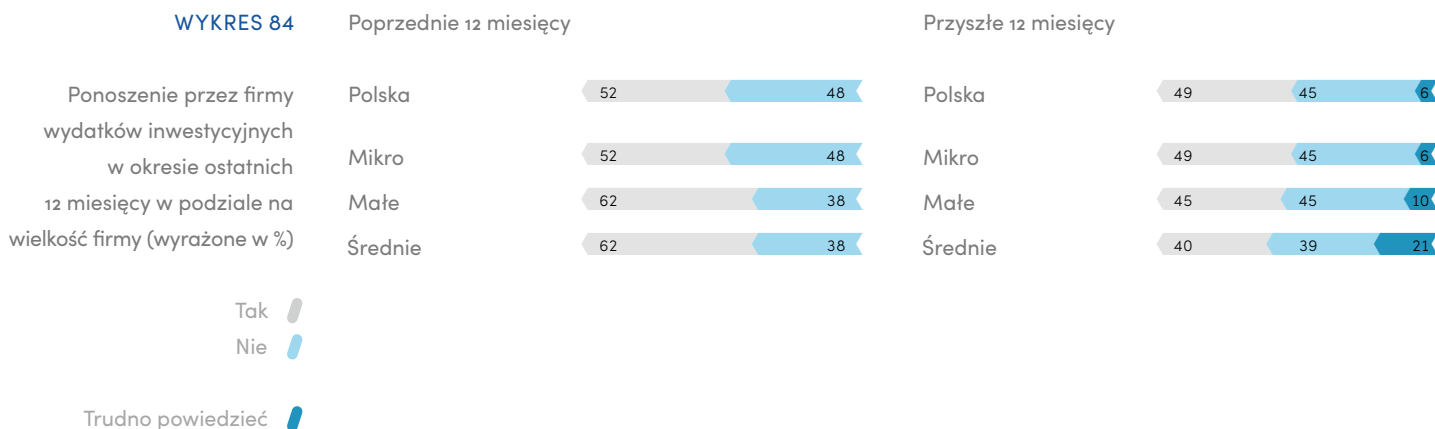
- Tak
- Nie

Duże wzrosty odsetka inwestujących mikro i małych firm, rozczerwajające dane dla średnich przedsiębiorstw

Rekordowy odsetek inwestujących mikro i małych przedsiębiorstw jest przede wszystkim zasługą tej pierwszej grupy przedsiębiorstw. W porównaniu z rokiem 2018 procent mikrofirm, które w okresie ostatnich 12 miesięcy poniosły wydatki inwestycyjne

WYKRES 84

WYKRES 85

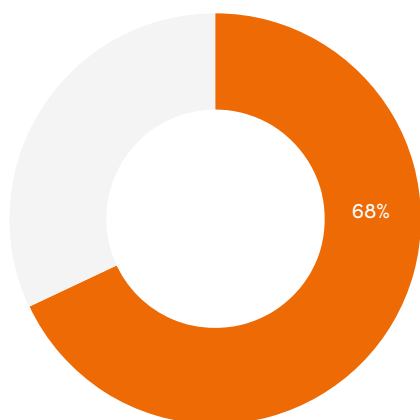

zwiększył się z 45% do 52% (Wykres 84). W podobnej skali urosł także odsetek małych firm, które zrealizowały projekty inwestycyjne (z 56% do 62%).

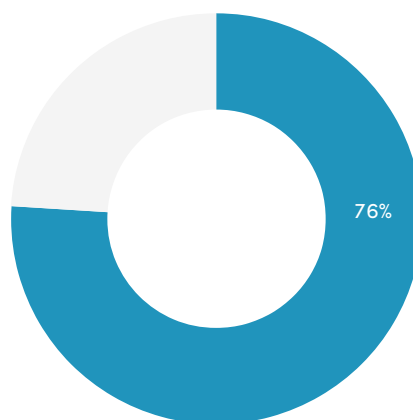
Niespodzianką może być duży spadek inwestycji w grupie średnich przedsiębiorstw – odsetek inwestujących firm spadł z 73% do 62%. Co gorsza, jedynie 40% tych firm zadeklarowało poniesienie wydatków inwestycyjnych w kolejnych 12 miesiącach. Jest to o tyle niepokojące, że oczekiwany boom inwestycyjny w sektorze przedsiębiorstw musi bazować na projektach wdrażanych w większych firmach, które mają znacznie większy potencjał do generowania takich inwestycji. Warto przypomnieć, że w roku 2017 wartość brutto środków trwałych w średnich przedsiębiorstwach (384 mld zł) była o 90 mld większa od analogicznego wskaźnika dla mikroprzedsiębiorstw. Przy tak dużym majątku, choćby ze względu na konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych, odsetek inwestujących średnich przedsiębiorstw powinien być znacznie większy.

Grupa 34% badanych firm wdrażała i planuje wdrażać projekty inwestycyjne

Zgodnie z przedstawionymi powyżej wynikami badania, w okresie ostatnich 12 miesięcy projekty inwestycyjne wdrożyło 52% firm, natomiast plany inwestycyjne na kolejny rok ma 49% badanych przedsiębiorstw. **Najbardziej aktywnymi inwestorami jest grupa 34% badanych firm, które wdrożyły inwestycje w ostatnim roku i planują realizować kolejne w roku 2020 (Wykres 85).**

Firmy, które dokonały innowacji produktowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Firmy, które dokonały innowacji procesowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy

WYKRES 86

Odsetek przedsiębiorstw, które wdrożyły innowacje produktowe lub procesowe i ponosiły wydatki inwestycyjne

Pozostałe 66% firm to przedsiębiorstwa, które albo wdrożyły inwestycje w ostatnich 12 miesiącach, albo dopiero planuje takie inwestycje w roku 2020 albo w ogóle nie inwestowało ani nie zamierza inwestować.

Nie ma wielkich różnic w poziomie aktywności inwestycyjnej na poziomie województw, branż czy poszczególnych grup wielkościowych przedsiębiorstw. Udział firm aktywnych inwestycyjnie waha się od 29% w województwie małopolskim do 40% w województwie podlaskim. W układzie branżowym jedynie handel odstaje od pozostałych gałęzi gospodarki pod względem odsetka przedsiębiorstw inwestujących w ostatnich i przyszłych 12 miesiącach. Różnice pomiędzy mikro, małymi i średnimi przedsiębiorstwami nie są większe niż 3 punkty procentowe.

Innowacyjne firmy nie zawsze inwestują

Zaskoczeniem może być fakt, że przedsiębiorstwa które zadeklarowały wdrożenie innowacji produktowej lub procesowej w okresie ostatnich 12 miesięcy niekoniecznie ponosiły w związku z tym wydatki inwestycyjne. Jak pokazuje [Wykres 86](#), z inwestycjami powiązanych było 68% innowacji produktowych oraz 76% innowacji procesowych.

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych

Firmy decydują się inwestować, aby poprawić efektywność oraz unowocześnić infrastrukturę

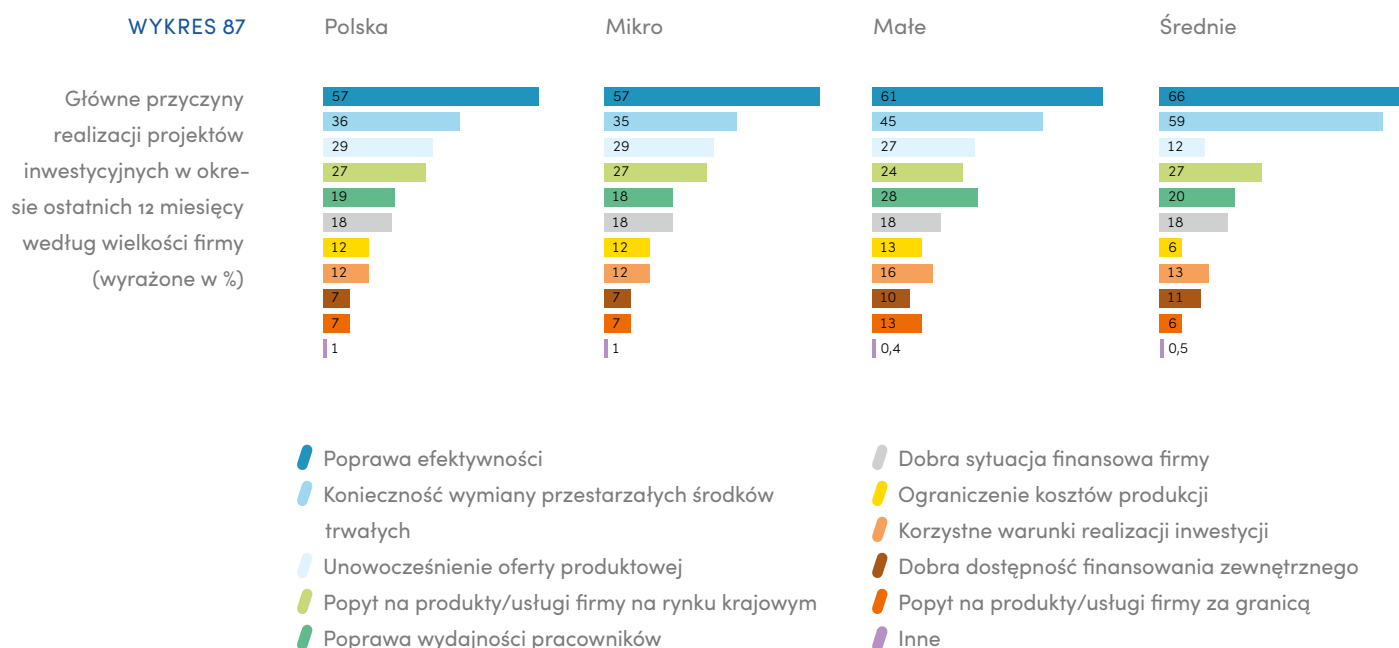
Przedsiębiorcy, którzy realizowali projekty inwestycyjne w okresie ostatnich 12 miesięcy lub zamierzają takie projekty wdrażać w kolejnym roku byli pytani o główne przyczyny, dla których zdecydowali się na ich rozpoczęcie. Przedsiębiorcy mieli do wyboru kilka odpowiedzi, a ponieważ mogli wskazać więcej niż jedną, słupki na [Wykresie 87](#) nie sumują się do 100%.

Porównując oba wykresy, widać że niezależnie od tego, czy mowa jest o inwestycjach już zrealizowanych czy tych, które dopiero są w planach na najbliższe miesiące, powody ich realizacji są niemal identyczne. Różnice są zasadniczo niewielkie, a niektóre z nich zostaną omówione w dalszej części tego rozdziału. Taki obraz oznacza stabilność warunków, w jakich funkcjonują obecnie przedsiębiorstwa, co wcześniej potwierdzały choćby odpowiedzi na pytania wchodzące w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury.

Jakie są zatem główne przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych? Na pierwszym miejscu jest **poprawa efektywności (57%)**. Podejmowane przez przedsiębiorców inwestycje mają zatem na celu wprowadzenie

WYKRES 87

pewnych zmian ulepszających działalność firmy, które w efekcie mają prowadzić do korzystnych efektów w postaci na przykład zwiększenia przychodów czy poprawy rentowności biznesu. Przedsiębiorcy dostrzegają pewne niedoskonałości czy braki w swoich przedsiębiorstwach i poprzez inwestycje starają się je eliminować. Odpowiedź ta w jakimś stopniu koresponduje też z ograniczaniem kosztów produkcji, którą jako przyczynę projektów inwestycyjnych wskazało 12% respondentów.

Bodźcem mobilizującym do podejmowania projektów inwestycyjnych jest także **zużycie wykorzystywanej w firmie infrastruktury i konieczność jej wymiany (35%)**. Jak to zostało przedstawione w rozdziale IV, w roku 2017 średnie zużycie środków trwałych wynosiło od 40% w mikro firmach do 46% w średnich firmach. Oczywiście zatem, że spora liczba inwestycji jest wdrażana ze względu na wiek infrastruktury, która wymaga modernizacji.

Odsetek deklaracji rośnie wraz z wielkością przedsiębiorstwa. Uprzedzając dane, które pojawią się w dalszej części tego rozdziału, 34% zrealizowanych w ostatnich 12 miesiącach inwestycji miało charakter – w całości lub częściowo – odtworzeniowy, co

pokrywa się z deklaracjami przedsiębiorców odnośnie genezy inwestycji.

Na trzecim miejscu wśród przyczyn realizacji projektów inwestycyjnych znalazło się **unowocześnienie oferty produktowej (29%)**. Innymi słowy chodzi o innowację produktową, która była omówiona w Rozdziale V. Warto przypomnieć, że wdrożenie innowacji produktowych w okresie ostatnich 12 miesięcy zadeklarowało 28% mikro i małych firm. Przedsiębiorcy, przede wszystkim mikro i mali, chcą poprawiać swoje produkty i usługi, a jedną z dróg do osiągnięcia tego celu są inwestycje. Unowocześnienie oferty produktowej jedynie w niewielkim stopniu motywowało do inwestycji średnie przedsiębiorstwa.

O dobrej sytuacji na krajowym rynku świadczą nie tylko bardzo wysokie wartości indeksów, wchodzących w skład Ogólnego Wskaźnika Konjunktury, ale także fakt, że **27% ankietowanych przedsiębiorców podejmowało w okresie ostatnich 12 miesięcy projekty inwestycyjne ze względu na popyt na usługi i produkty ze strony odbiorców krajowych**. Zaskoczeniem jest niewielka, bo zaledwie 7% grupa przedsiębiorstw, których inwestycje były motywowane popytem za granicą. Taka sytuacja może mieć oczywiście swoje

negatywne konsekwencje, kiedy popyt krajowy będzie mała, a firmom, które zaniedbały w okresie koniunktury kontrahentów zagranicznych, trudniej będzie plasować swoje produkty czy usługi na rynkach zagranicznych. Dotyczy to zwłaszcza średnich firm, które w znacznie mniejszym stopniu niż firmy mikro są obecnie motywowane do inwestycji popytem ze strony klientów zagranicznych.

Dla 19% inwestycji zrealizowanych w ostatnim roku uzasadnieniem była konieczność poprawy wydajności pracowników. W związku z rosnącym z każdym rokiem z przyczyn demograficznych problemem braku rąk do pracy, można zakładać, że coraz większa liczba przedsiębiorstw będzie starała się rozwiązywać ten problem przy pomocy inwestycji.

Dobra sytuacja finansowa (18%) oraz dobra dostępność finansowania zewnętrznego (7%) pozwala firmom z jednej strony angażować w finansowanie inwestycji środki generowane z bieżącej działalności, z drugiej strony umożliwia sięganie do zewnętrznych źródeł finansowania, które są oferowane przez dobrze funkcjonujący rynek finansowy.

Różnice pomiędzy branżami są niewielkie. Wyróżnia się jedynie branża produkcyjna, która w dużo większym stopniu niż pozostałe była motywowana do inwestycji koniecznością ograniczenia kosztów oraz popytem za granicą.

Tak jak wcześniej wspomniano, nie znajdujemy większej różnicy pomiędzy przyczynami skutkującymi realizacją projektów inwestycyjnych w okresie ostatnich i przyszłych 12 miesięcy. Na większą uwagę zasługują jedynie dwie kategorie. W kolejnym roku w dużo mniejszym stopniu przedsiębiorcy będą motywowani do inwestowania koniecznością wymiany przestarzałych środków trwałych (spadek odsetka wskazań o 7 punktów procentowych). Z kolei istotnie wzrosło znaczenie popytu na rynku krajowym (z 27% do 37%) – przedsiębiorcy zakładają zatem, że dobra sytuacja gospodarcza utrzyma się w kolejnych latach i w tym celu będą inwestować, aby zwiększyć produkcję czy zdolności świadczenia usług.

Czynniki wpływające na decyzje inwestycyjne

W poprzednim podrozdziale przedsiębiorcy, którzy realizowali projekty inwestycyjne w okresie ostatnich 12 miesięcy byli proszeni o wskazanie przyczyn wdrożenia tych konkretnych inwestycji. Dodatkowo firmom tym zadano także bardziej generalne pytania o czynniki zewnętrzne, które mają wpływ na podejmowanie decyzji o rozpoczęciu procesu wdrażania inwestycji.

Czynniki te zostały podzielone na trzy grupy:

- Czynniki popytowe** (np. bogacenie się społeczeństwa, nowe rynki zbytu, zapotrzebowanie sezonowe),
- Czynniki finansowe** (np. dostępność zewnętrznych źródeł finansowania) oraz
- Czynniki techniczne** (np. rozwój technologii, dostęp do wykwalifikowanych technicznie pracowników i ich stosunek do nowych technologii).

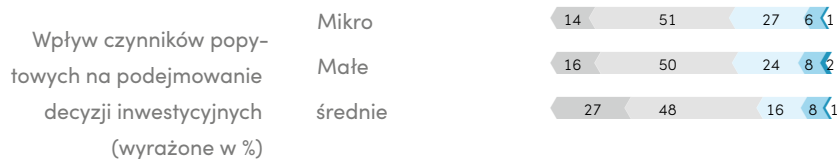
Przedsiębiorcy mieli wskazać, czy dany czynnik (zdecydowanie) „zachęca do inwestowania”, (istotnie) „ogranicza inwestowanie” czy „nie ma wpływu”.

Okazuje się, że **rynek i związany z nim popyt na produkty i usługi firmy są w opinii przedsiębiorców najważniejszym czynnikiem, wpływającym na decyzje inwestycyjne (Wykres 88)**. Przedsiębiorcy obserwują uważnie rynek, zachowania swoich obecnych i potencjalnych klientów, ich oczekiwania oraz krytyczne uwagi, śledzą otoczenie gospodarcze i jego wpływ na docelową grupę odbiorców, przyglądają się także działaniom konkurencji. Kiedy widzą, że dla zaspokojenia istniejącego lub oczekiwanego popytu konieczne jest przeprowadzenie określonych inwestycji, podejmują odpowiednie decyzje w tym zakresie.

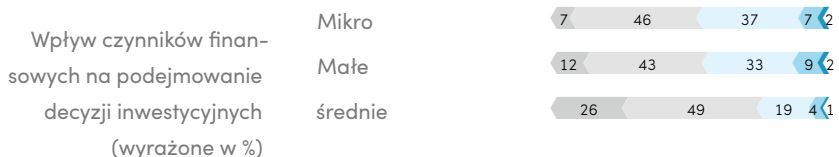
Drugim czynnikiem, który kształtuje decyzje inwestycyjne, są kwestie techniczne (Wykres 90). Właściciele firm na co dzień są w stanie ocenić przydatność wykorzystywanych środków trwałych z punktu widzenia osiągania celów biznesowych. Mając kontakty z firmami ze swojej branży widzą także rozwiązania stosowane przez konkurentów i mogą ocenić, w jakim stopniu te rozwiązania są lepsze lub gorsze od tych

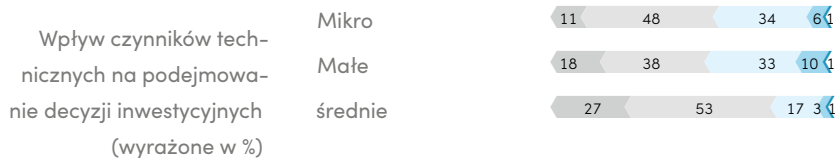
WYKRES 88

WYKRES 89

WYKRES 90

Legenda dla wykresów 88–90

- Zdecydowanie zachęcają do inwestowania
- Zachęcają do inwestowania
- Nie mają wpływu
- Ograniczają inwestowanie
- Istotnie ograniczają inwestowanie

wykorzystywanych we własnym przedsiębiorstwie. Wreszcie śledzą nowe rozwiązania pojawiające się na rynku i jeśli spełniają one oczekiwania przedsiębiorcy, podejmuje on decyzję o ich implementacji do własnego biznesu.

Na samym końcu z punktu widzenia istotności przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych są **kwestie finansowe** (Wykres 89). Po dokonaniu starannego rozpoznania popytu na własne produkty i usługi, często również na rynku zagranicznym i oszacowaniu potencjalnego rynku zbytu dla nowej lub ulepszonej dzięki inwestycjom oferty, następnie po przeanalizowaniu kwestii technicznych związanych z możliwością dostosowania technologii do specyfiki swojej firmy i osiągnięcia planowanych celów biznesowych, dopiero w ostatnim kroku przedsiębiorca analizuje możliwości finansowe realizacji planów inwestycyjnych.

Oczywiście w praktyce każdy z tych elementów jest zapewne rozpatrywany równolegle, a opowiedziana powyżej historia miała na celu lepsze zobrazowanie wyników badania. Niemniej jednak w opinii przedsiębiorców kwestia popytu na oferowane przez firmę produkty czy usługi jest najważniejszym czynnikiem

wpływającym na podjęcie decyzji o przeprowadzeniu projektu inwestycyjnego.

Problem przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych był poruszony w dwóch pytaniach dotyczących wpływu czynników zewnętrznych i wewnętrznych na podejmowanie decyzji o inwestycjach.

Rodzaje czynników wpływających na podjęcie decyzji o inwestycjach

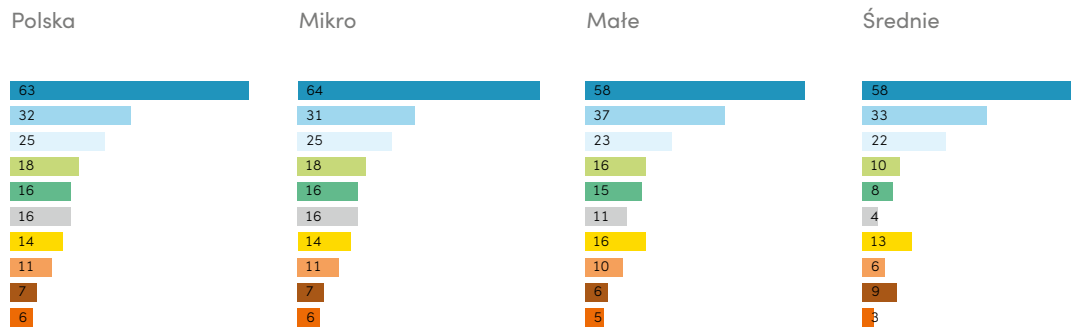
Przedsiębiorcom, którzy zrealizowali projekty inwestycyjne w okresie ostatnich 12 miesięcy odczytano kilkanaście czynników zewnętrznych i wewnętrznych wpływających na decyzje inwestycyjne. Właściciele firm mieli wskazać te, które ich zdaniem taki wpływ rzeczywiście mają.

Omawianie wyników rozpoczniemy od 10 **czynników zewnętrznych** (Wykres 91). Ponownie potwierdzona została teza, że **popyt na produkty i usługi przedsiębiorstwa jest najważniejszym motywatorem inwestycyjnym**. Taką odpowiedź wybrało bowiem 63% wszystkich ankietowanych przedsiębiorców.

Często zapotrzebowanie na ofertę przedsiębiorcy wynika nie tylko z jej jakości czy ceny, ale także z działań konkurentów. Dlatego nie powinno zaskakiwać, że 32% respondentów wskazało, że zachowania obecnych lub potencjalnych konkurentów mają wpływ na ich decyzje inwestycyjne.

Kolejne trzy czynniki zewnętrzne: 1. ogólną sytuację gospodarczą, klimat inwestycyjny (25%), 2. stabilizację społeczno-polityczną (18%) oraz 3. politykę państwa (16%) można syntetycznie określić jako warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Biznes lubi przewidywalność i stabilność otoczenia, w którym funkcjonuje, dlatego częste i zaskakujące zmiany w tym otoczeniu negatywnie wpływają na skłonność przedsiębiorców do inwestowania.

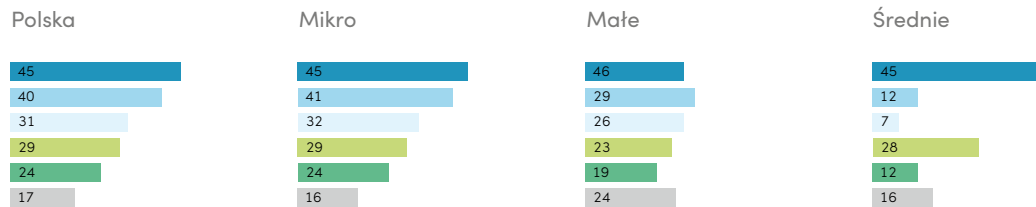
W kontekście tematu specjalnego tegorocznego Raportu, czyli inwestycji, warto także podkreślić, że rozwój gospodarki cyfrowej i związany z tym dostęp do informacji okazał się istotnym czynnikiem

WYKRES 91

Czynniki zewnętrzne wpływające na decyzje inwestycyjne (wyrażone w %)

- Popyt na dobra/usługi firmy
- Obecna i potencjalna konkurencja
- Ogólna sytuacja gospodarcza kraju, klimat inwestycyjny
- Stabilizacja społeczno-polityczna
- Polityka państwa
- Rozwój cyfryzacji
- Rozwiązania systemowe
- Stopień otwartości gospodarki
- Zasoby w gospodarce narodowej
- Bariery

WYKRES 92

Czynniki wewnętrzne wpływające na decyzje inwestycyjne (wyrażone w %)

- Wielkość, produktywność i zyskowność zasobów własnych firmy
- Wolne środki na inwestycje
- Adaptacja przedsiębiorstwa do zmienności otoczenia
- Zdolność i skłonność do inwestowania
- Organizacja i system zarządzania, kultura organizacji
- Możliwość pozyskania zasobów produkcyjnych

wpływającym na decyzje inwestycyjne dla 16% przedsiębiorców. Zaskakujące może być to, że odpowiedź taką wskazało jedynie 4% średnich firm, dla których ten akurat czynnik powinien być znacznie istotniejszy, biorąc pod uwagę proporcjonalny do wielkości przedsiębiorstwa wpływ informacji na ich funkcjonowanie.

W przypadku **czynników wewnętrznych** wpływających na decyzje inwestycyjne, przedsiębiorcy mieli możliwość wyboru z sześciu odpowiedzi (Wykres 92). Różnice pomiędzy poszczególnymi czynnikami wewnętrznymi były znacznie mniejsze niż dla czynników zewnętrznych.

Z badań wynika, że **najważniejszym czynnikiem wewnętrznym skłaniającym przedsiębiorcę do inwestycji jest krytyczna ocena wewnętrznych zasobów: ich wielkości, produktywności czy zyskowności**. Przedsiębiorca jest w stanie ocenić, czy zasoby, którymi dysponuje, pozwalają na osiągnięcie zaplanowanych celów biznesowych. Jeśli wynik tej analizy jest negatywny, dla 45% respondentów oznacza to konieczność wdrożenia projektu inwestycyjnego.

Każda inwestycja wiąże się z nakładami finansowymi, dlatego kolejnym, najczęściej wybieranym przez przedsiębiorców czynnikiem wpływającym na decyzję

inwestycyjną jest dysponowanie wolnymi środkami (40%). Często ograniczenia w tym zakresie zmuszają właścicieli firm do inwestowania w mniejszej skali lub w innym niż to pierwotnie zakładano zakresie.

Prawie 1/3 ankietowanych firm traktuje inwestycje jako warunek dostosowania się do zmiennego otoczenia. Warto zwrócić uwagę na dużą rozbieżność ocen pomiędzy mikro i średnimi firmami. O ile ten czynnik jest istotny dla najmniejszych firm (32%), które znacznie częściej i szybciej muszą dostosowywać się do zmian, a jednocześnie ze względu na swą wielkość mają dużo większą zdolność adaptacyjną niż większe firmy, o tyle jest on praktycznie nieistotny w przypadku średnich przedsiębiorstw (7%).

Często decyzje inwestycyjne wynikają z charakteru samego przedsiębiorcy – jego skłonności do podejmowania ryzyka inwestycyjnego oraz zdolności do przygotowania i wdrożenia projektu inwestycyjnego (29%). Zdolność i skłonność do inwestowania może być także powiązana z obowiązującą w firmie kulturą organizacyjną oraz stosowanym systemem zarządzania. Na ten aspekt wskazało 24% ankietowanych.

Uwzględniając łącznie zewnętrzne i wewnętrzne czynniki mające wpływ na decyzje inwestycyjne, najważniejsze są:

- popyt na produkty i usługi firmy,
- wielkość, produktywność i zyskowność własnych zasobów firmy oraz
- dysponowanie wolnymi środkami, które można przeznaczyć na inwestycje.

Przyczyny braku wydatków inwestycyjnych

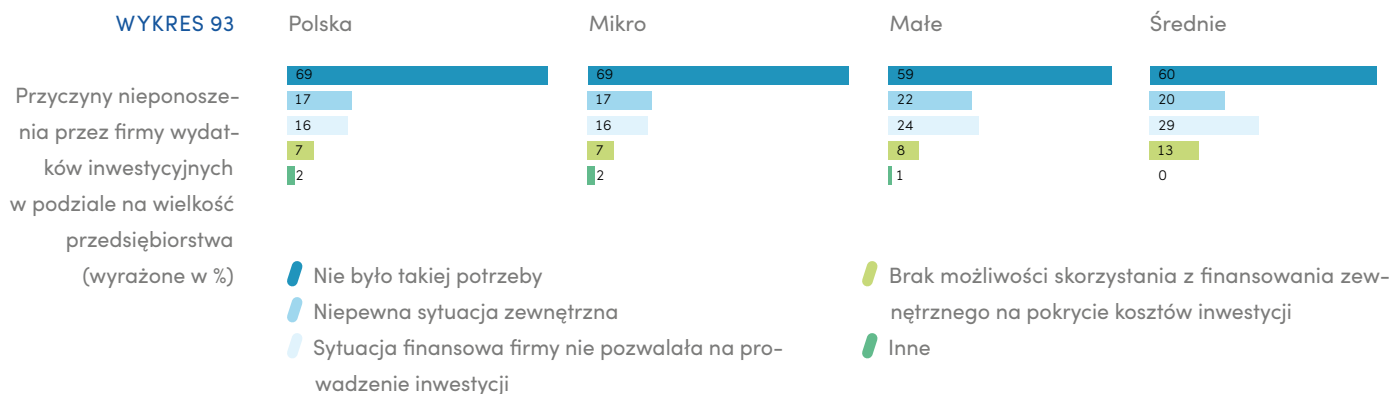
Brak potrzeb najczęstszym powodem braku wydatków inwestycyjnych

Przedsiębiorstwa, które w okresie ostatnich 12 miesięcy zaniechały realizacji projektów inwestycyjnych lub nie planują ich w kolejnym roku, były pytane o przyczyny anulowania inwestycji.

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku niefinansowania bieżącej działalności gospodarczej środkami zewnętrznymi (por. część 5, Rozdział V), **najczęstszą przyczyną braku wydatków inwestycyjnych w poprzednich 12 miesiącach (69%) był brak potrzeb w tym zakresie (Wykres 93)**. Taką odpowiedź najczęściej wskazywali przedsiębiorcy z województwa opolskiego (85%), przedstawiciele branży usługowej (75%) oraz mikroprzedsiębiorstwa (69%).

Kolejne przyczyny rezygnowania firm z projektów inwestycyjnych, w czasie ostatnich 12 miesięcy, miały podobny odsetek wskazań. Akcentowano niepewną sytuację zewnętrzną (17%) oraz sytuację finansową przedsiębiorstwa uniemożliwiającą realizację inwestycji (16%). Niestabilna sytuacja zewnętrzna budziła obawy przedsiębiorców z województwa wielkopolskiego (22%), właścicieli firm produkcyjnych (21%) oraz małych przedsiębiorstw (22%). Z kolei niekorzystna sytuacja finansowa przedsiębiorstwa, to powód dla którego zaniechano inwestycji w firmach

WYKRES 93

z regionu lubuskiego (24%), branży produkcyjnej (21%) oraz w przedsiębiorstwach średniej wielkości (29%).

Brak możliwości zastosowania finansowania zewnętrznego, pokrywającego koszty inwestycji, był powodem dla którego w ostatnich 12 miesiącach nie inwestowano w 7% firm.

W roku 2020 decyzje inwestycyjne będzie utrudniać niepewna sytuacja zewnętrzna

Ankietowane przedsiębiorstwa prognozują, że w najbliższym roku brak potrzeb będzie w dalszym ciągu najważniejszą przyczyną zaniechania wydatków inwestycyjnych. Warto zwrócić uwagę na to, jak bardzo przedsiębiorcy obawiają się niepewnej sytuacji zewnętrznej (23% wskazań, wobec 17% w okresie ostatnich 12 miesięcy). Kolejne artykułowane przyczyny, jak: sytuacja finansowa firmy, czy brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego, były wskazywane znacznie rzadziej (podało je odpowiednio: 15% i 5% badanych).

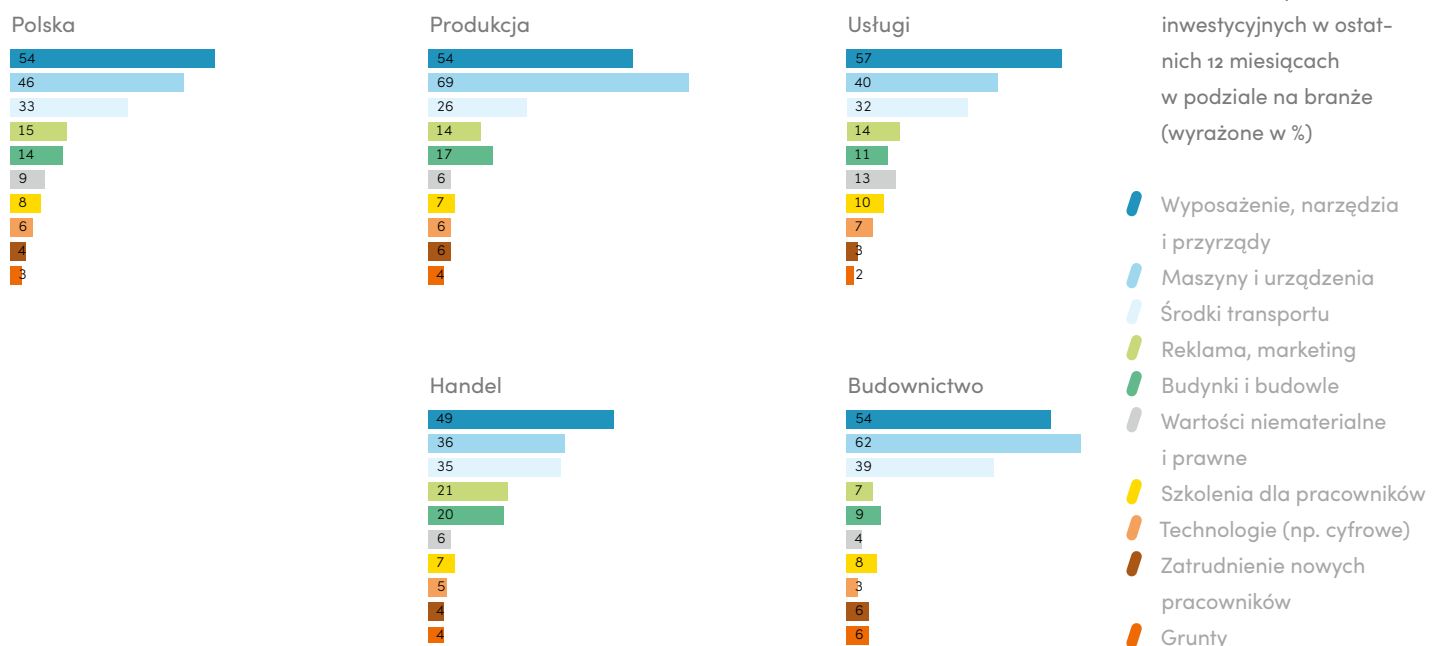
Przedmiot wydatków inwestycyjnych

Mikroprzedsiębiorstwa inwestowały najczęściej w wyposażenie, narzędzia i przyrządy, maszyny i urządzenia oraz środki transportu

Struktura wydatków inwestycyjnych pozostaje od lat niemal niezmienna, a różnice w procentowym udziale poszczególnych typów inwestycji w kolejnych latach są niewielkie.

Tradycyjnie najpopularniejsze są inwestycje w wyposażenie, narzędzia i przyrządy (Wykres 94). W okresie ostatnich 12 miesięcy ten rodzaj inwestycji wskazało 54% mikro i małych przedsiębiorstw (wobec 55% w roku ubiegłym). Wydatki, których celem było wyposażenie firmy w narzędzia i przyrządy, były szczególnie często deklarowane przez firmy z województwa małopolskiego i podkarpackiego (59%) oraz przedsiębiorstwa z branży usługowej (57%).

Drugim, najczęściej wskazywanym rodzajem wydatków inwestycyjnych był zakup maszyn i urządzeń. Ten typ inwestycji podało 46% ankietowanych właścicieli

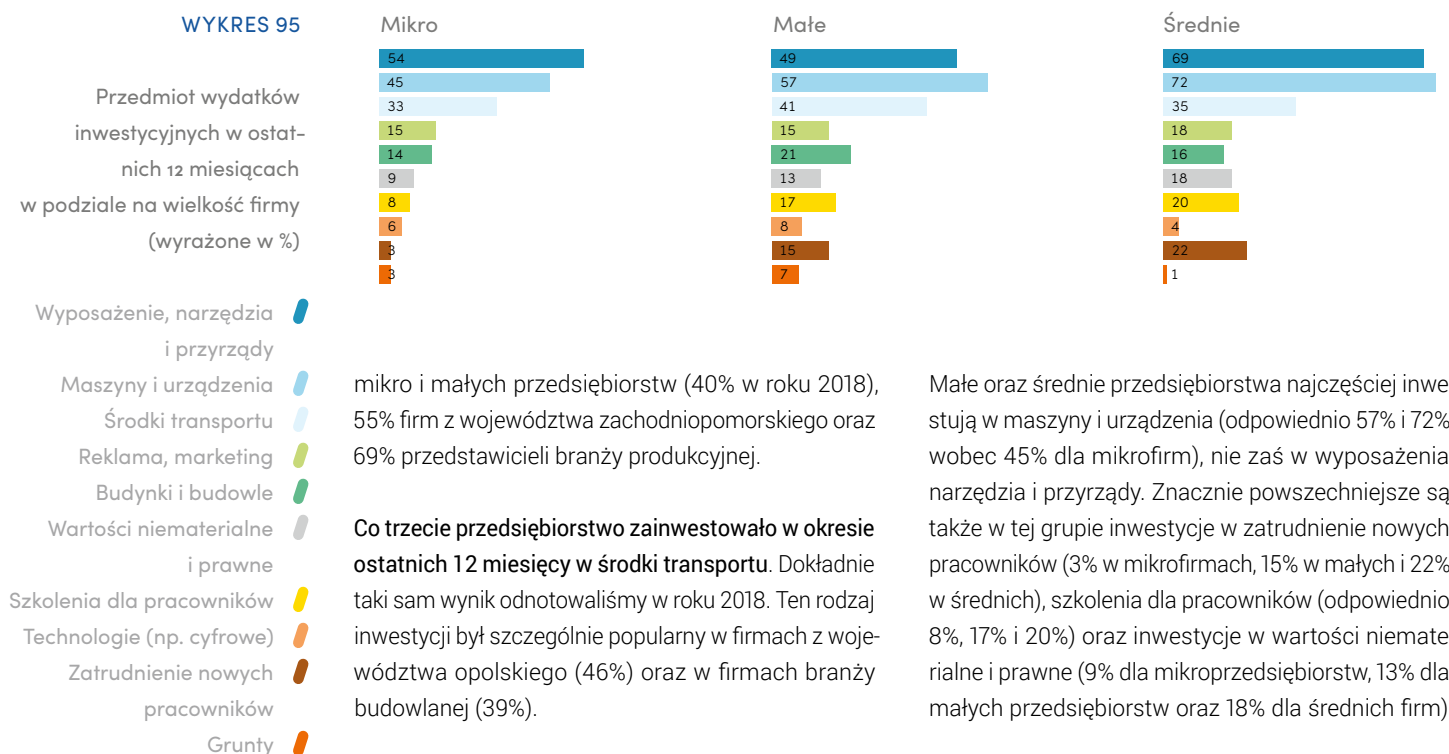
WYKRES 94

Przedmiot wydatków inwestycyjnych w ostatnich 12 miesiącach w podziale na branże (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty

WYKRES 95

mikro i małych przedsiębiorstw (40% w roku 2018), 55% firm z województwa zachodniopomorskiego oraz 69% przedstawicieli branży produkcyjnej.

Co trzecie przedsiębiorstwo zainwestowało w okresie ostatnich 12 miesięcy w środki transportu. Dokładnie taki sam wynik odnotowaliśmy w roku 2018. Ten rodzaj inwestycji był szczególnie popularny w firmach z województwa opolskiego (46%) oraz w firmach branży budowlanej (39%).

Pozostałe rodzaje wydatków inwestycyjnych były znacznie rzadziej wskazywane przez respondentów. W porównaniu z ubiegłorocznym badaniem zmniejszył się odsetek firm wydających na reklamę i marketing (15% wobec 20% rok temu), szkolenia dla pracowników (odpowiednio 8% i 12%) oraz zatrudnienie nowych pracowników (spadek z 8% do 4%). Nieznacznie wzrósł procent przedsiębiorstw deklarujących wydatki inwestycyjne na budynki i budowle (z 12% do 14%) oraz wartości niematerialne i prawne (z 7% do 9%). Wydatki przeznaczone na technologie były ograniczone – ten rodzaj inwestycji wskazało zaledwie 6% respondentów.

Małe i średnie firmy częściej inwestują w pracowników oraz wartości niematerialne i prawne

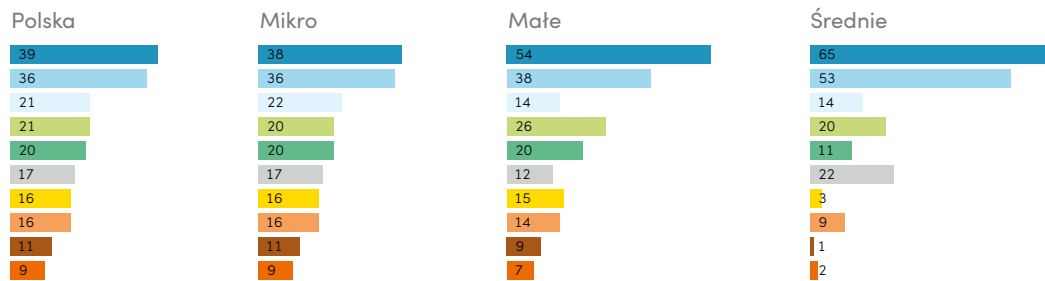
Ze względu na ilość mikroprzedsiębiorstw w całej badanej próbie, wyniki badania w tej grupie mają zawsze bardzo duży wpływ na rezultaty dla populacji mikro i małych firm.. Warto natomiast podkreślić, że w przypadku rodzaju wydatków inwestycyjnych, wyniki dla mikrofirm różnią się dość znacznie od pozostałych dwóch grup przedsiębiorstw (Wykres 95).

Małe oraz średnie przedsiębiorstwa najczęściej inwestują w maszyny i urządzenia (odpowiednio 57% i 72% wobec 45% dla mikrofirm), nie zaś w wyposażenia, narzędzia i przyrządy. Znacznie powszechniejsze są także w tej grupie inwestycje w zatrudnienie nowych pracowników (3% w mikrofirmach, 15% w małych i 22% w średnich), szkolenia dla pracowników (odpowiednio 8%, 17% i 20%) oraz inwestycje w wartości niematerialne i prawne (9% dla mikroprzedsiębiorstw, 13% dla małych przedsiębiorstw oraz 18% dla średnich firm).

W roku 2020 więcej firm powinno inwestować w budynki i budowle, zatrudnienie nowych pracowników oraz grunty

W okresie kolejnych 12 miesięcy powinien zmniejszyć się odsetek mikro i małych przedsiębiorstw inwestujących w wyposażenie, narzędzia i przyrządy, maszyny i urządzenia oraz środki transportu odpowiednio o 10, 5 i 4 punkty procentowe. Wyniki badania sugerują, że w pozostałe rodzaje inwestycji będą cieszyły się większym zainteresowaniem przedsiębiorców. W przypadku budynków i budowli będzie to wzrost o 9 punktów procentowych, natomiast dla inwestycji związanych z zatrudnieniem nowych pracowników oraz zakupem gruntów – o 5 punktów procentowych.

W grupie mikroprzedsiębiorstw, poza najbardziej popularnymi grupami inwestycji – wyposażeniem, narzędziami i przyrządami, maszynami i urządzeniami oraz środkami transportu, w których odsetek firm zamierzających ponieść takie wydatki inwestycyjne w kolejnych 12 miesiącach jest niższy od rzeczywistych danych za ostatnie 12 miesięcy, w pozostałych obszarach odnotowano wzrosty sięgające 10 punktów procentowych (budynki i budowle).

WYKRES 96

Potrzeby inwestycyjne w firmach w podziale na wielkość firmy (wyrażone w %)

- Maszyny i urządzenia
- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Reklama i marketing
- Środki transportu
- Budynki i budowle
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Wartości niematerialne i prawne

Inaczej przedstawia się rozkład odpowiedzi dla małych i średnich przedsiębiorstw. Odsetek firm deklarujących dany rodzaj inwestycji w kolejnym roku jest wyższy od analogicznego wskaźnika za rok 2019 jedynie w trzech grupach inwestycji: budynkach i budowlach, technologiach oraz gruntach. W pozostałych kategoriach odnotowano spadki, czasami dość znaczące. Przykładowo odsetek firm średnich, które zamierzają inwestować w środki transportu zmniejszył się z 35% do 20%.

Czy firma faktycznie inwestuje zgodnie ze swoimi potrzebami?

W tegorocznej ankiecie pojawiło się pytanie o obszary, w których firma dostrzega największe potrzeby inwestycyjne. Pytanie to było zadawane wyłącznie przedsiębiorcom, którzy w ostatnich 12 miesiącach zrealizowali projekty inwestycyjne. Jego celem było zweryfikowanie, czy w ostatnim roku poniesione przez firmy wydatki inwestycyjne były rzeczywiście zgodne z ich potrzebami.

Jak widać na Wykresie 96, największe potrzeby inwestycyjne dotyczą zakupu maszyn i urządzeń, wyposażenia, narzędzi i przyrządów, ale też reklamy i marketingu. Najczęściej przedsiębiorcy wskazywali potrzeby w zakresie inwestycji w wartości niematerialne i prawne.

W sprzyjających warunkach przedsiębiorcy w większym stopniu, niż miało to miejsce do tej pory inwestowaliby w zatrudnienie nowych pracowników, technologie oraz szkolenia dla pracowników

Pełną wartość danych na temat potrzeb inwestycyjnych firm można dopiero dostrzec poprzez ich

porównanie z rzeczywistymi wydatkami na poszczególne typy inwestycji. W Tabeli 41 dla branż oraz grup wielkościowych przedsiębiorstw zestawiono różnicę pomiędzy potrzebami inwestycyjnymi firm a rzeczywistymi wydatkami na poszczególne typy inwestycji w okresie ostatnich 12 miesięcy.

Kolor czerwony w tabeli oznacza, że odsetek przedsiębiorstw, które zrealizowały dany rodzaj inwestycji w ostatnich 12 miesiącach był większy od odsetka firm, które zadeklarowały dany wydatek inwestycyjny jako potrzebny i wymagający wdrożenia. I odwrotnie, w przypadku koloru zielonego – potrzeby inwestycyjne są większe niż rzeczywiście zrealizowane w ostatnim roku projekty inwestycyjne w dany typ inwestycji.

Z rozkładu kolorystyki w Tabeli 41 wynika, że czerwień dominuje w trzech najpopularniejszych obszarach inwestycyjnych: wyposażeniu, narzędziach i przyrządach, maszynach i urządzeniach oraz środkach transportu. Czerwony kolor w tych obszarach można interpretować w ten sposób, że inwestycje w wyposażenie, maszyny czy środki transportu są niezbędne dla prawidłowego i ciągłego funkcjonowania firmy i dlatego przedsiębiorcy nie rozpatrują ich w kontekście dodatkowych potrzeb inwestycyjnych. Inwestycje te muszą być realizowane dla podtrzymania operacyjnej działalności przedsiębiorstwa i dlatego właściciele firm odpowiadając na pytanie o potrzeby inwestycyjne nie brali ich pod uwagę.

W przypadku obszarów oznaczonych kolorem zielonym można założyć, że są to te rodzaje inwestycji, które także są istotne z punktu widzenia bieżącej działalności firmy, ale z różnych powodów (np. finansowych) nie były realizowane w ostatnich 12 miesiącach. Inwestycje te nie są niezbędne dla funkcjonowania

TABELA 41

Różnica pomiędzy potrzebami inwestycyjnymi w firmach a wydatkami inwestycyjnymi w ostatnich 12 miesiącach w podziale na poszczególne typy inwestycji, branże oraz wielkość firm (wartości w punktach procentowych)

	Wyposażenie, narzędzia i przyrządy	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Reklama, marketing	Budynki i budowle
Mikro, małe i średnie	-18	-7	-12	7	6
Branża					
Produkcja	-24	-10	-9	6	5
Usługi	-17	-6	-10	7	7
Handel	-20	-1	-15	7	2
Budownictwo	-12	-20	-18	7	13
Wielkość firmy					
Mikro	-18	-7	-12	7	7
Małe	-11	-4	-15	0	-2
Średnie	-16	-7	-15	-4	-5

biznesu, ale ich realizacja mogłaby niewątpliwie poprawić pozycję konkurencyjną przedsiębiorstwa. **Jest to zatem swego rodzaju inwestycyjna lista życzeń ze strony przedsiębiorców, którą chcieliby wdrożyć w życie w sprzyjających warunkach.** Właściciele firm, przede wszystkim tych najmniejszych, dostrzegają potrzebę inwestycji związanych z zatrudnieniem nowych pracowników, technologiami, szkoleniami dla pracowników czy działaniami marketingowymi, ale do tej pory nie udaje się tych potrzeb przekuć w wydatki na te cele.

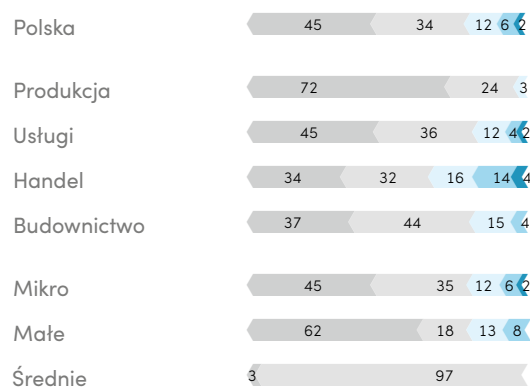
Warto także zwrócić uwagę na spore różnice pomiędzy branżami oraz mikro, małymi i średnimi firmami. Przedsiębiorstwa produkcyjne chcą w większym stopniu inwestować w technologie, usługowe w zatrudnienie nowych pracowników, a handlowe w swoje zasoby ludzkie. Zaskakujące może być to, że przedsiębiorstwa małe, a zwłaszcza średnie wydają się w pełni zaspokajać swoje potrzeby inwestycyjne. Jedynie w trzech obszarach odsetek przedsiębiorstw finansujących dany typ inwestycji w okresie ostatnich 12 miesięcy jest mniejszy od odsetka firm, które widzą potrzeby inwestycyjne związane z danym typem inwestycji. W przypadku firm małych dotyczy to technologii oraz gruntów, a dla firm średnich są to szkolenia dla pracowników.

Inwestycje w technologie pozytywnie wpływają na wzrost konkurencyjności firm

Sześcioprocentową grupę przedsiębiorców, którzy zadeklarowali, że w okresie ostatnich 12 miesięcy zainwestowali w technologie, zapytano czy poniesiony wydatek przełożył się na wzrost konkurencyjności ich firmy. Właściciele przedsiębiorstw mogli

WYKRES 97

Wpływ inwestycji w nowoczesne technologie na wzrost konkurencyjności firmy (wyrażone w %)

Zdecydowanie tak

Raczej tak

Ani tak, ani nie

Raczej nie

Zdecydowanie nie

Wartości niematerialne i prawne	Szkolenia dla pracowników	Technologie (np. cyfrowe)	Zatrudnienie nowych pracowników	Grunty
0	9	11	12	7
0	3	8	6	9
-3	10	12	12	7
2	11	11	13	8
4	7	9	12	6
0	9	11	12	8
-5	-6	8	-1	2
-16	3	0	-13	0

wybrać odpowiedź twierdzącą („zdecydowanie tak”, „raczej tak”), negatywną („zdecydowanie nie”, „raczej nie”) lub pośrednią („ani tak, ani nie”). **Zgodnie z naszymi przewidywaniami, zdecydowana większość (79%) ankietowanych odpowiedziała twierdząco**, w tym 45% wybrało opcję „zdecydowanie tak”, a 35% „raczej tak”). Znotowaliśmy niewiele negatywnych odpowiedzi, było ich 8%, w tym zaledwie 2% respondentów odpowiedziało „zdecydowanie nie” (Wykres 97).

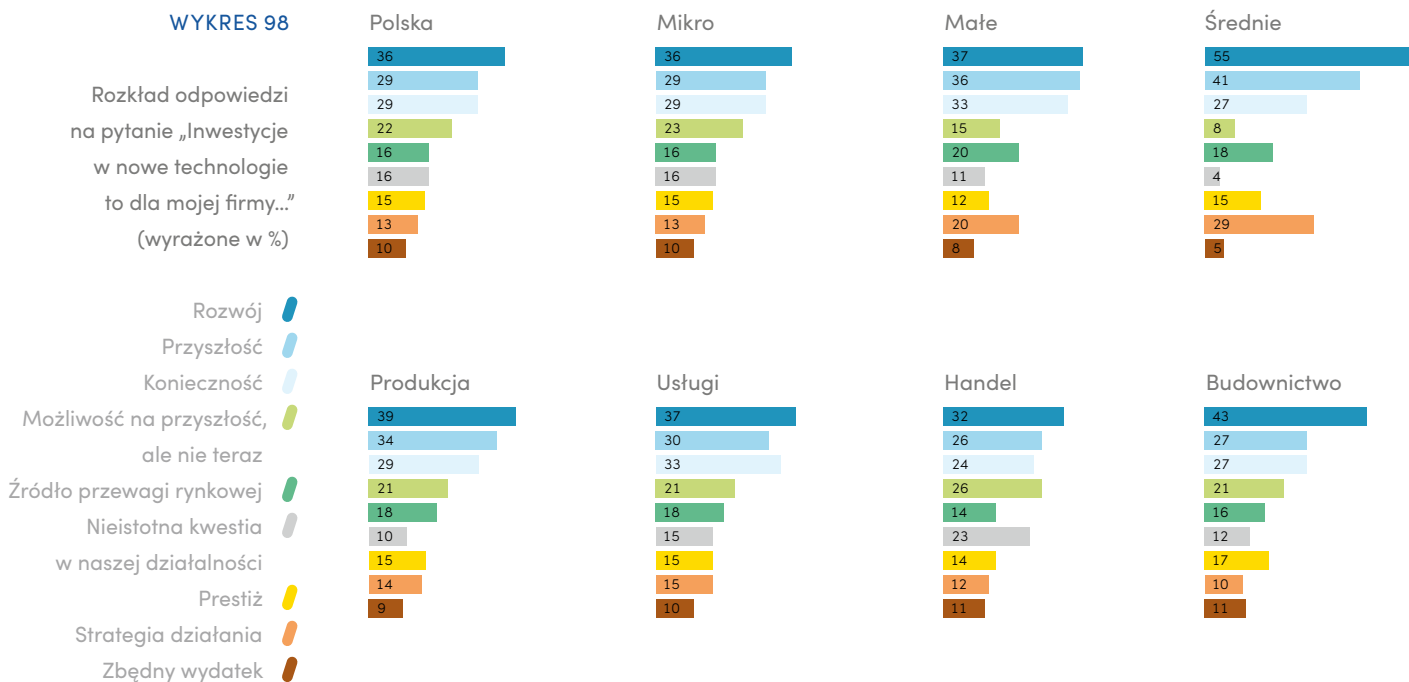
Analizując zebrane odpowiedzi w układzie branżowym oraz według wielkości firm, można zauważyć, że najbardziej pozytywny wpływ na konkurencyjność miały inwestycje technologiczne w przedsiębiorstwach produkcyjnych oraz średnich firmach, gdzie odsetek odpowiedzi pozytywnych oscylował wokół 100%. Rozkład ten nie powinien dziwić, zważywszy, że w firmach produkcyjnych charakteryzujących się generalnie większą skalą działalności w ma to miejsce w przypadku innych branż, wdrożenie innowacyjnych technologii ma znaczący wpływ na skalę produkcji, kształtowanie kosztów oraz pozycjonowanie produktów na rynku. Ta sama uwaga dotyczy większych firm, w których wdrażanie nowych technologii oddziałuje na wiele obszarów działalności przedsiębiorstwa, generując tam przeważnie korzystne efekty.

79% ankietowanych firm potwierdza, że wydatki poniesione na nowoczesne technologie przełożyły się na wzrost ich konkurencyjności na rynku.

Pozytywnego oddziaływania inwestycji w nowoczesne technologie nie można ograniczać tylko do wybranych branż czy większych firm. W mikro i małych firmach odsetek twierdzących odpowiedzi na pytanie o wpływ inwestycji w technologie na konkurencyjność firm również był przytłaczający (80%). Negatywne oceny wpływu technologii na pozycję konkurencyjną przedsiębiorstwa mogą wynikać z różnych przyczyn: niewłaściwego doboru technologii do planowanych zadań, specyfiki firmy, jej sytuacji finansowej, błędów w fazie zamawiania czy wdrażania technologii lub niewłaściwego przygotowania pracowników do pracy w nowych warunkach.

WYKRES 98

Inwestycje w nowe technologie to dla firm rozwój, przyszłość i konieczność

W okresie ostatnich 12 miesięcy jedynie 6% przedsiębiorców zadeklarowało inwestycje w nowoczesne technologie. Aby spojrzeć szerzej na problem wpływu nowoczesnych technologii na funkcjonowanie przedsiębiorstw, wszystkich uczestników ankiety poproszono o dokończenie następującego zdania: „Inwestycje w nowe technologie to dla mojej firmy...”. Respondenci mieli do wyboru kilka zakończeń, a rozkład odpowiedzi został przedstawiony na Wykresie 98.

Komentarz do wyników warto rozpocząć od odpowiedzi negatywnych: „nieistotna kwestia w naszej działalności” oraz „zbędny wydatek”. Okazuje się, że chociaż polskie firmy z sektora MŚP póki co nie inwestują szczególnie intensywnie w nowoczesne technologie, to jednocześnie dostrzegają duży potencjał z tytułu ich wdrożenia. Obie przedstawione powyżej odpowiedzi wybrało odpowiednio 16% i 10%. Biorąc pod uwagę, że około połowę respondentów stanowią firmy jednoosobowe, wynik ten wydaje się znakomity, dlatego że przy niewielkiej skali działalności, często w tradycyjnych branżach, inwestycje w nowoczesne technologie faktycznie mogą wydawać się „nieistotne” lub „zbędne”. Co prawda w analizie odpowiedzi według

wielkości firm widać różnicę pomiędzy mikro a średnimi przedsiębiorstwami (inwestycje w nowoczesne technologie są nieistotne dla 16% firm mikro i 4% firm średnich), ale na pewno różnica ta nie jest tak duża, jak można byłoby się spodziewać. Pozwala to sądzić, że w przyszłości implementacja nowoczesnych rozwiązań technologicznych będzie odbywać się w miarę równomiernie we wszystkich segmentach sektora MŚP.

Taką tezę może potwierdzać to, że najczęściej wybraną odpowiedzią było słowo „rozwój”. Inwestycje w nowoczesne technologie stanowią szansę rozwojową dla 36% firm mikro, 37% firm małych oraz 55% średnich przedsiębiorstw. Blisko powiązane ze słowem „rozwój” jest słowo „przyszłość”. 29% firm, które wybrały tę odpowiedź zapewne uważa, że szybki rozwój technologiczny będzie dotyczyć także branży, w której funkcjonują. Nawet jeśli dzisiaj firmy te nie inwestują intensywnie w najnowsze rozwiązania, w bliższej czy dalszej przyszłości pojawią się one w przedsiębiorstwach.

Skoro 29% firm, oprócz „przyszłości” wybrało także odpowiedź „konieczność”, inwestycje w nowoczesne technologie będą niezbędne, aby firmy mogły dalej funkcjonować na rynku, który na wielką skalę będzie absorbować wszelkie nowinki technologiczne, o ile

pozwolą one na budowanie przewagi konkurencyjnej i poprawę efektywności działania.

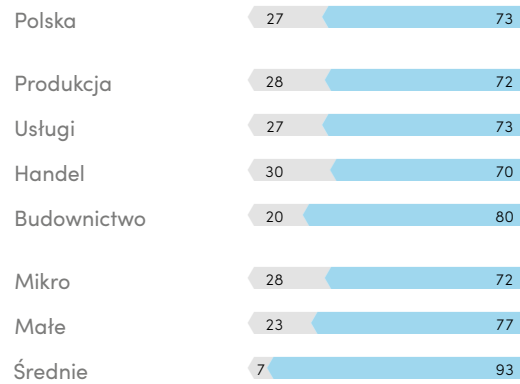
Dla wielu przedsiębiorstw ta przyszłość jest wszakże jednak dość odległa. **22% respondentów dostrzega bowiem „możliwość na przyszłość, ale jeszcze nie teraz”**. Przedsiębiorcy, którzy wybrali tę odpowiedź obserwują zapewne uważnie rynek, widzą nowe technologie już zaaplikowane u swoich konkurentów, ale dopóki brak tych technologii nie wpływa znacząco na ich sytuację finansową, odkładają decyzję o inwestycjach na później. Może się jednak okazać, że właściwy moment na taką inwestycję zostanie przegapiony i trudno będzie później nadrobić powstałą w ten sposób lukę technologiczną i pogorszenie pozycji na rynku.

A że inwestycje w nowoczesne technologie mają wpływ na pozycjonowanie firmy w stosunku do konkurentów świadczy głos **16% przedsiębiorców, którzy wybrali odpowiedź „źródło przewagi rynkowej”**. Wydaje się, że nie jest to wysoki odsetek, zważywszy, że w poprzednim rozdziale aż 80% firm, które faktycznie zainwestowało w okresie ostatnich 12 miesięcy w nowoczesne technologie potwierdziło, że wpłynęły one na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Pozostałe odpowiedzi „prestż” i „strategia działania” wybrało odpowiednio 15% i 14% respondentów. Strategia działania jest szczególnie istotna dla średnich firm. Przedsiębiorstwa te są znacznie bardziej eksponowane na rynku, ich działalność i produkty są w większym stopniu rozpoznawalne, a przy tym mają nieporównywalnie większe możliwości marketingowe w stosunku do małych firm. Dostrzegają zatem korzyści z inwestowania w nowoczesne technologie i możliwość pozycjonowania się na rynku jako przedsiębiorstwa innowacyjne, będące na bieżąco z najnowszymi rozwiązaniami stosowanymi w branży. Te przewagi pozwalają im być zawsze o krok przed konkurentami.

27% firm chciałoby zakupić nowoczesne technologie, ale ich na to nie stać

Na ile faktycznie wydatki na technologie cyfrowe są warunkowane czynnikami finansowymi, zweryfikować miały odpowiedzi na kolejne pytanie. Przedsiębiorcy

mieli wskazać, czy firma chciałaby skorzystać z rozwiązań cyfrowych, które wpłynęłyby na wzrost wydajności oraz przychodów prowadzonego biznesu, ale ze względu na koszt zakupu technologii, inwestycja taka nie jest aktualnie możliwa do zrealizowania.

Okazuje się, że na tak postawione pytanie pozytywnie odpowiedziało 27% ankietowanych przedsiębiorstw – znacznie więcej niż 6% firm, które w ostatnich 12 miesiącach faktycznie inwestowało w technologie (Wykres 98) oraz 16% firm, które inwestycje w technologie uwzględniło w swoich potrzebach inwestycyjnych (Wykres 96). Wyniki te można skonkludować w ten sposób, że **w sytuacji gdy środki finansowe, które są do dyspozycji przedsiębiorstw, nie pozwalają na realizację wszystkich potrzebnych projektów inwestycyjnych, nowe rozwiązania technologiczne są jedną z ostatnich opcji wyboru.** Co więcej, znając swoją aktualną sytuację finansową, wielu przedsiębiorców nawet nie uwzględniła wydatków na technologie cyfrowe w swoich potrzebach inwestycyjnych. Bardziej optymistyczna konkluzja płynąca z odpowiedzi na to pytanie jest taka, że jeśli udałoby się stworzyć interesujący z finansowego punktu widzenia mechanizm transferu nowoczesnych technologii cyfrowych do przedsiębiorstw, więcej niż co czwarte z nich byłoby skłonne zainwestować w nie (Wykres 99).

Bariera finansowa przy planowaniu inwestycji w nowoczesne technologie jest oczywiście największa dla mikroprzedsiębiorstw (28%), natomiast w przypadku średnich firm odgrywa już znacznie mniejszą rolę – jedynie 7% tych firm pozytywnie odpowiedziało na

WYKRES 99

Skłonność do inwestowania w nowoczesne rozwiązania cyfrowe, które ze względu na koszt zakupu nie są aktualnie możliwe do zrealizowania (wyrażone w %)

● tak
● nie

roku było to 27% firm). **Największy odsetek stanowią inwestycje o wartości od 10 do 100 tysięcy złotych. Projekty o takiej wielkości zrealizowało 58% ankietowanych firm** (57% w roku 2018). Największe inwestycje, o wartości powyżej 0,5 mln złotych były znacznie rzadsze. Projekty powyżej 1 mln złotych zrealizował zaledwie 1% respondentów (Wykres 101).

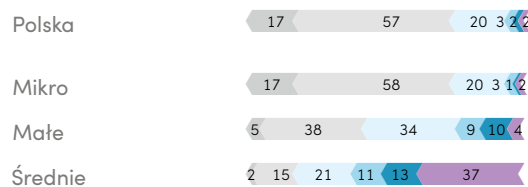
Przyjmując metodologię, która została już wykorzystana w poprzednim rozdziale przy omawianiu wysokości nakładów na innowacje, zgodnie z którą założono, że rzeczywiste nakłady na inwestycje są w każdej grupie odpowiedzi równe środkowej wartości danego przedziału (np. 5 tysięcy złotych w przypadku wydatków poniżej 10 tysięcy złotych, 55 tysięcy złotych dla nakładów pomiędzy 10 i 100 tysięcy złotych itd., aż do 2 mln złotych dla wydatków powyżej 1 mln złotych), **średnie wydatki poniesione przez inwestujące mikro i małe firmy wyniosły 103 tysiące złotych**.

Średnia wartość zrealizowanych w okresie ostatnich 12 miesięcy projektów inwestycyjnych wahała się od 76 tysięcy złotych w województwie warmińsko-mazurskim do 124 tysięcy złotych w regionie kujawsko-pomorskim. W układzie branżowym najmniejsze inwestycje poniosły przedsiębiorstwa usługowe (86 tysięcy złotych), największe z kolei firmy produkcyjne (126 tysięcy złotych).

W roku 2020 średnie nakłady inwestycyjne w mikro i małych firmach powinny wzrosnąć z poziomu 103 do 148 tysięcy złotych

W prognozach wydatków inwestycyjnych na kolejne 12 miesięcy można zaobserwować zmniejszenie odsetka nakładów poniżej 10 tysięcy złotych. Takie inwestycje planuje 17% firm wobec 26%, które takie nakłady poniosło w okresie ostatnich 12 miesięcy. Zwiększył się jednocześnie procent firm, które planują inwestycje o wartości powyżej 100 tysięcy złotych. W roku 2018 inwestycje o takiej wartości zrealizowało 17% przedsiębiorstw, a planuje je 25% firm.

Z pominięciem odpowiedzi „trudno powiedzieć”, **przyszłoroczne średnie nakłady inwestycyjne w segmencie mikro i małych firm powinny wynieść 148 tysięcy**

złotych. W poszczególnych województwach powinny one zawierać się w przedziale od 99 tysięcy złotych na Podkarpaciu do 225 tysięcy złotych w lubuskim. Z kolei w układzie branżowym średnie wydatki inwestycji będą wahać się od 123 tysięcy złotych w usługach do 199 tysięcy złotych w sektorze produkcyjnym.

Średnie wartości inwestycji w roku 2019 rosły wraz z wielkością firmy – od 93 tysięcy złotych w mikroprzedsiębiorstwach do 481 tysięcy złotych w średnich firmach

Wysokość nakładów inwestycyjnych rośnie wraz z wielkością przedsiębiorstwa. Najmniejsze projekty inwestycyjne o wartości do 10 tysięcy złotych w ostatnich 12 miesiącach realizowało 27% mikroprzedsiębiorstw, 7% małych firm oraz jedynie 3% średnich przedsiębiorstw. Z kolei inwestycje o wartości powyżej 1 miliona złotych zadeklarowało odpowiednio 1%, 8% oraz 12% respondentów, którzy w okresie ostatnich 12 miesięcy wdrożyli projekty inwestycyjne (Wykres 101).

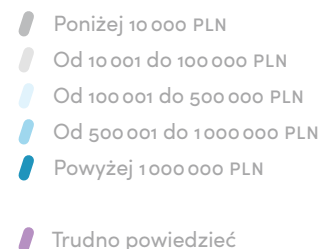
W okresie ostatnich 12 miesięcy średnia wartość inwestycji zrealizowanej przez mikroprzedsiębiorstwo wyniosła 93 tysiące złotych, przez małą firmę – 345 tysięcy złotych, natomiast przez średnie przedsiębiorstwo – 481 tysięcy złotych.

Wiele średnich przedsiębiorstw nie jest jeszcze w stanie określić wysokości nakładów inwestycyjnych w roku 2020

Analizując Wykres 102 przedstawiający wysokość wydatków inwestycyjnych w kolejnych 12 miesiącach, można spodziewać się, że w roku 2020 średnie nakłady inwestycyjne w mikro i małych przedsiębiorstwach zostaną zwiększone. Przy zastosowaniu

WYKRES 102

Wysokość wydatków inwestycyjnych w kolejnych 12 miesiącach w podziale na wielkość firmy (wyrażone w %)

metodologii szacowania średnich nakładów inwestycyjnych, w okresie kolejnych 12 miesięcy wyniosą one 140 tysięcy złotych w mikroprzedsiębiorstwach oraz 397 tysięcy złotych w małych firmach. W przypadku średnich firm trudno skalkulować szacunkową wielkość średnich nakładów inwestycyjnych w roku 2020, gdyż aż 37% ankietowanych przedsiębiorstw z tej grupy nie było w stanie określić wysokości nakładów inwestycyjnych, które zamierzają ponieść w okresie najbliższych 12 miesięcy.

Źródła finansowania inwestycji

Kolejne pytanie w ankiecie dotyczy sposobów finansowania inwestycji. Przedsiębiorcy, którzy w okresie ostatnich 12 miesięcy realizowali projekty inwestycyjne lub zamierzają je wdrażać w kolejnym roku są pytani o źródła finansowania inwestycji.

Po raz pierwszy leasing najpopularniejszym, zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji

Niezmiennie od pierwszej edycji Raportu najważniejszym źródłem finansowania inwestycji pozostają środki własne przedsiębiorców. W tym roku **środki własne wykorzystało 87% ankietowanych mikro, małych i średnich przedsiębiorców (Wykres 103 i 104)**. Jest to o 1 punkt procentowy więcej niż w ubiegłorocznym badaniu.

Środki zewnętrzne są znacznie mniej popularne. W najnowszym badaniu doszło wszakże do niezmiernie istotnej zmiany w sposobie finansowania inwestycji środkami zewnętrznymi. **Po raz pierwszy w 10-letniej historii badań to nie kredyt, a leasing był najważniejszym źródłem finansowania inwestycji środkami zewnętrznymi**. Leasing wskazało 18% przedsiębiorców – to o 2 punkty procentowe więcej niż rok temu. Tę formę finansowania szczególnie upodobali sobie właściciele firm z województwa zachodniopomorskiego (26%) oraz firmy produkcyjne (23%).

Drugim istotnym zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji jest kredyt bankowy, który w ostatnich 12 miesiącach wykorzystało 17%

przedsiębiorców – o 2 punkty procentowe mniej niż w roku 2018. Kredyt inwestycyjny pojawiał się najczęściej w odpowiedziach firm z województwa opolskiego (26%) oraz branży handlowej (21%).

Pozostałe zewnętrzne źródła finansowania miały już znacznie mniejsze znaczenie. **Z dotacji krajowych lub unijnych skorzystało 5% ankietowanych firm, natomiast z pożyczki od rodziny lub znajomych 4%**. W obu przypadkach wynik jest taki sam jak w ubiegłorocznym badaniu.

Jak można wyjaśnić fakt, iż leasing stał się popularniejszy od kredytu? Zapewne zjawisko to wpisuje się w szerszy trend odchodzenia od posiadania środków trwałych (kredyt) na rzecz możliwości korzystania z infrastruktury (leasing). Zgodnie z tym nowym modelem ekonomicznym dostęp do danego dobra jest lepszy od jego posiadania. Wiązą się z tym oczywiście konkretne korzyści ekonomiczne, które decydują o tym, że przedsiębiorca zamiast zakupu danego środka trwałego decyduje się na jego wynajem. Leasing jako forma finansowania dająca możliwość korzystania z maszyn czy środków transportu, bez konieczności ich posiadania, gdyż pozostają one własnością leasingodawcy, znakomicie wpisuje się w ten trend.

Niewątpliwie istotne są także mniejsze wymogi formalne przy korzystaniu z leasingu, który generalnie jest prostszy pod względem proceduralnym od kredytu. Dokumentacja wymagana przy leasingu jest przeważnie mniejsza w porównaniu z dokumentami wymaganymi przez banki. Również sama decyzja leasingowa jest zwykle podejmowana znacznie szybciej od decyzji odnośnie przyznania kredytu inwestycyjnego.

Ważne są także kwestie podatkowe. O ile przy kredycie inwestycyjnym część odsetkowa raty kredytu stanowi koszt uzyskania przychodu, obniżając w ten sposób podstawę opodatkowania, w leasingu operacyjnym wszystkie raty mogą być traktowane jako koszty uzyskania przychodu.

Badania w kolejnych latach pokażą, czy mówimy o jednorazowym zdarzeniu, kiedy leasing jest bardziej popularną formą finansowania inwestycji od kredytu, czy faktycznie mamy do czynienia z początkiem

wieloletniego zjawiska, wpisującego się w trend odchodzenia od posiadania na rzecz dostępu.

Leasing najpopularniejszym zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji wśród małych firm, kredyt w grupie średnich przedsiębiorstw

Wykorzystanie zewnętrznych źródeł przy finansowaniu inwestycji rośnie wraz z wielkością firmy. Leasing był szczególnie popularny wśród małych firm – 35% z nich korzystało z niego przy realizacji projektów inwestycyjnych wobec 33% wśród średnich przedsiębiorstw oraz 17% w grupie mikrofirm (Wykres 103). Z kolei kredyt był najczęściej wybierany przez średnie firmy (53%). Z tego źródła finansowania korzystało 32% małych firm i 16% mikroprzedsiębiorstw.

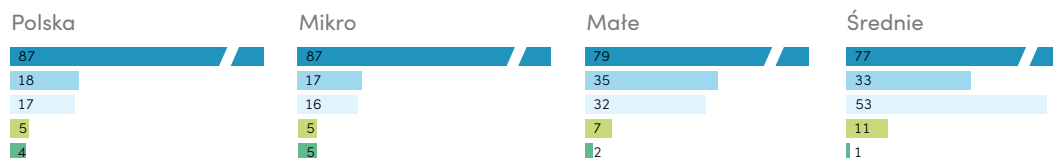
Średnie firmy znacznie częściej niż pozostałe grupy korzystały też z dotacji krajowych i unijnych – 11%, wobec 7% w przypadku małych firm i 5% dla mikroprzedsiębiorstw.

W przyszłym roku najważniejszym, zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji będzie kredyt

Przedsiębiorcy, którzy zamierzają realizować projekty inwestycyjne w okresie kolejnych 12 miesięcy w większym stopniu chcą korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania. Zgodnie z tymi deklaracjami ponad ¼ inwestycji zostanie sfinansowana kredytem, a 22% przy wykorzystaniu leasingu. Aż 23% przedsiębiorców chciałoby finansować projekty inwestycyjne dotacjami unijnymi oraz krajowymi (Wykres 105), ale jak co roku te deklaracje zapewne nie przełożą się na rzeczywistość. W kontekście dywagacji dotyczących leasingu jako najpopularniejszego źródła finansowania inwestycji w ostatnich 12 miesiącach, szczególnie interesujące będzie sprawdzenie za rok, czy faktycznie to zjawisko było zdarzeniem jednorazowym czy może jednak tegoroczne prognozy nie sprawdzą się i w raporcie za rok 2020 ponownie leasing będzie znowu najczęściej wybieranym przez przedsiębiorców sposobem finansowania projektów inwestycyjnych.

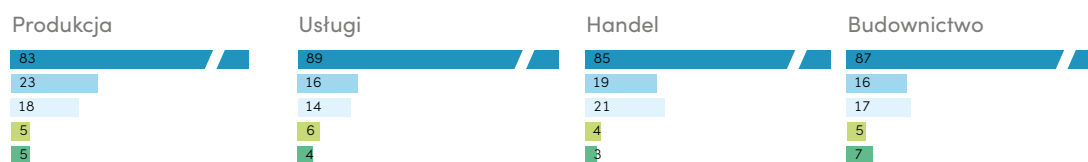
Legenda dla wykresów 103–105

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Trudno powiedzieć

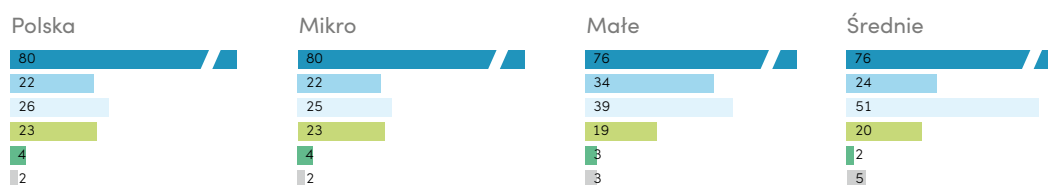
WYKRES 103

Źródła finansowania inwestycji w ostatnich 12 miesiącach według wielkości firm (wyrażone w %)

WYKRES 104

Źródła finansowania inwestycji w ostatnich 12 miesiącach według branż (wyrażone w %)

WYKRES 105

Źródła finansowania inwestycji w kolejnych 12 miesiącach według wielkości firmy (wyrażone w %)

W kolejnych 12 miesiącach znaczący wzrost finansowania inwestycji środkami zewnętrznymi odnotowano w grupie mikroprzedsiębiorstw (Wykres 105). Z kredytu zamierza skorzystać 25% najmniejszych firm (wobec 16% w ostatnich 12 miesiącach), z leasingu 22% (17% w ostatnim roku), natomiast z dotacji 23% (przy 5% korzystających z dotacji w poprzednich 12 miesiącach).

Znacznie bardziej zbliżony do wyników badania za ostatnie 12 miesięcy jest prognozowany udział zewnętrznych źródeł finansowania w grupie małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku największych firm może trochę zaskakiwać zmniejszenie odsetka średnich przedsiębiorstw, które zamierzają skorzystać z kredytu (z 53% do 51%) oraz leasingu (z 33% do 24%). Z kolei małe firmy w większym stopniu niż w roku 2019 planują finansować inwestycje kredytem (wzrost z 32% do 39%) oraz dotacjami (wzrost z 7% do 19%).

Rodzaj projektów inwestycyjnych

66% inwestycji miało charakter modernizacyjny

Podobnie jak w roku 2016, kiedy inwestycje były tematem specjalnym Raportu, przedsiębiorcy uczestniczący w badaniu byli proszeni o określenie rodzaju inwestycji, którą realizowali w okresie ostatnich 12 miesięcy lub które będą wdrażać w kolejnym roku. Respondenci mogli zakwalifikować inwestycję jako **odtworzeniową**, kiedy polegała

ona na zastąpieniu przestarzałych środków trwałych nowymi lub **modernizacyjną**, kiedy nabywano środki trwałe, których do tej pory w firmie nie było.

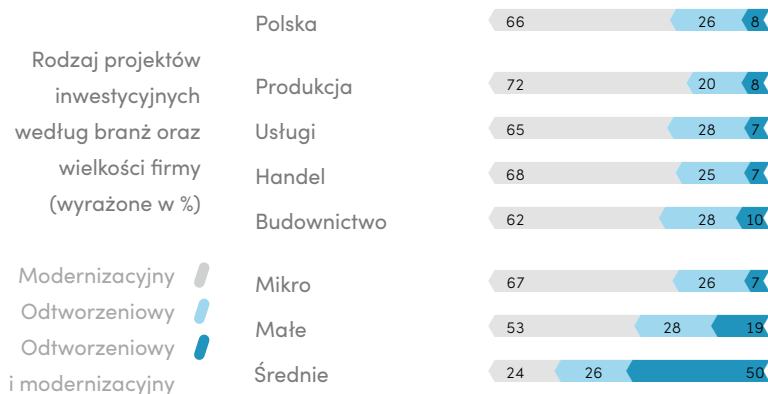
Zgodnie z Wykresem 106, **dominowały inwestycje o charakterze modernizacyjnym**. O ile w roku 2016 ten rodzaj inwestycji był wdrażany przez 62% badanych firm, w najnowszym badaniu odsetek ten wzrósł o 4 punkty procentowe do 66%. Zaskoczeniem może być fakt, że jedynie 24% inwestycji firm średnich, które mają największy potencjał finansowy i organizacyjny do wdrażania inwestycji modernizacyjnych, zostało zakwalifikowanych do tej kategorii. Być może właśnie w wielkości tych przedsiębiorstw leży klucz do wyjaśnienia tej prawidłowości. **Średnie firmy zdecydowanie częściej niż mikro czy małe przedsiębiorstwa wskazywały na modernizacyjno-odtworzeniowy charakter realizowanych projektów inwestycyjnych** (50% wobec 7% w mikrofirmach i 19% w małych przedsiębiorstwach). Biorąc pod uwagę wielkość nakładów inwestycyjnych w średnich firmach, można założyć, że w danym roku jest realizowanych kilka różnych inwestycji, które mają zarówno charakter modernizacyjny (np. zakup nowych maszyn), jak i odtworzeniowy (np. wymiana floty samochodowej). W takiej sytuacji przedsiębiorcy w naturalny sposób wskazują na mieszany typ inwestycji.

Inaczej jest w mniejszych firmach, które wdrażają mniejszą ilość inwestycji w roku i których skala jest także finansowo znacznie skromniejsza. W związku z tym znacznie łatwiej jest takiemu przedsiębiorcy określić w trakcie badania, czy inwestycja miała charakter modernizacyjny czy odtworzeniowy. Mieszany charakter projektów inwestycyjnych występuje zatem znacznie rzadziej niż w średnich przedsiębiorstwach.

Inwestycje odtworzeniowe zadeklarowało niewiele ponad ¼ ankietowanych firm, przede wszystkim z branży usługowej i budownictwa. Z kolei mieszany typ inwestycji częściej pojawiał się w odpowiedziach firm z branż kojarzonych z większymi nakładami inwestycyjnymi: produkcyjną oraz budowlaną.

Z punktu widzenia całej polskiej gospodarki, która musi być coraz bardziej innowacyjna, aby pozostać konkurencyjną na europejskim i światowym rynku,

WYKRES 106

cieszyć mogą deklaracje przedsiębiorców na rok 2020. Zgodnie z tymi deklaracjami **aż 72% przyszłorocznych inwestycji ma mieć charakter modernizacyjny wobec 22% inwestycji odtworzeniowych**. Warto przypomnieć, że w badaniu z roku 2016, 70% ankietowanych przedsiębiorców również zakładało, że ich przyszłe inwestycje będą projektami modernizacyjnymi.

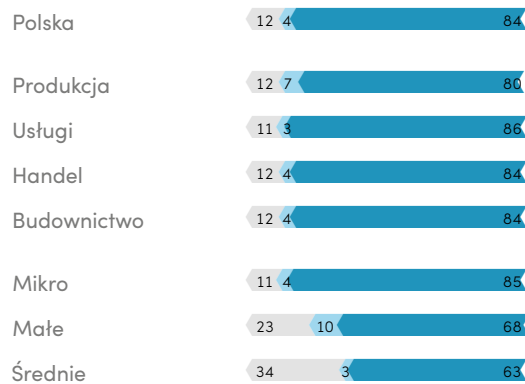
Wpływ inwestycji na zatrudnienie

Inwestycje w mikroprzedsiębiorstwach generalnie nie wpłynęły na poziom zatrudnienia. W firmach małych i średnich w większym stopniu przekładały się na wzrost liczby pracowników.

Przedsiębiorcy, którzy w okresie ostatnich 12 miesięcy realizowali projekty inwestycyjne, byli także pytani o ich wpływ na wielkość zatrudnienia. Respondenci mieli do wyboru trzy odpowiedzi: 1. wzrost zatrudnienia, 2. spadek zatrudnienia oraz 3. zatrudnienie bez zmian.

Wydawać by się mogło, że dominować będą dwie pierwsze odpowiedzi. Z jednej strony, inwestycje, zwłaszcza te o dużej skali, powinny generować nowe miejsca pracy, gdyż jeśli ich celem jest zwiększenie produkcji i sprzedaży produktów czy usług, to w wielu przypadkach dotychczasowi pracownicy nie będą w stanie podołać zwiększonym obowiązkom wynikającym z nowej skali funkcjonowania przedsiębiorstwa i konieczne będzie zatrudnienie dodatkowych osób. Z drugiej strony, inwestycje w nowoczesne technologie pozwalają na automatyzację wielu czynności wykonywanych do tej pory przez pracowników. W takiej sytuacji logicznym następstwem takiej inwestycji powinno być zmniejszenie poziomu zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

Biorąc powyższe pod uwagę, może trochę zaskakiwać to, że **zdecydowana większość przedsiębiorców, aż 84%, wskazała trzecią z odpowiedzi: inwestycje nie miały wpływu na zatrudnienie (Wykres 107)**. Jeśli jednak spojrzeć dokładnie na rozkłady odpowiedzi, można bez trudu wyjaśnić ten wynik.

Największy wpływ na ten odsetek miały odpowiedzi mikroprzedsiębiorców. Aż 85% właścicieli tych firm stwierdziło, że w wyniku realizacji inwestycji poziom zatrudnienia nie zmienił się. Jeśli przypomnimy sobie informację z poprzedniego rozdziału o średniej wysokości inwestycji w tym segmencie firm (93 tysiące złotych), nie powinno dziwić, że wpływ takich projektów na wzrost (11%) lub spadek zatrudnienia (4%) był niewielki.

Inaczej wygląda to w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały większe inwestycje. Zgodnie z wyliczeniami średnia wartość inwestycji wynosiła odpowiednio 345 tysięcy złotych oraz 481 tysięcy złotych. Skala inwestycji przekłada się na poziom zatrudnienia, a przede wszystkim na jego wzrost. **23% małych przedsiębiorstw oraz 34% średnich firm potwierdziło, że realizacja inwestycji spowodowała konieczność zatrudnienia nowych pracowników. Spadek potwierdziło odpowiednio 10% i 3% firm.**

Znacząco większy odsetek odpowiedzi o pozytywnym wpływie inwestycji na zatrudnienie w grupie małych i średnich przedsiębiorstw pozwala na sformułowanie jeszcze jednej tezy – inwestycje te raczej nie automatyzują procesu produkcji czy świadczenia usług, a sama automatyzacja przebiega w ten sposób, że ograniczenie zatrudnienia w obszarach bezpośrednio związanych z inwestycjami i bezpośrednio pracownikami (zastąpienie pracowników nową technologią) jest z nawiązką rekompensowana wzrostem zatrudnienia w innych działach (np. sprzedaży), które rosną w wyniku wdrożenia projektów inwestycyjnych.

WYKRES 107

Wpływ inwestycji zrealizowanych w okresie ostatnich 12 miesięcy na zatrudnienie (wyrażone w %)

- Zatrudniliśmy nowe osoby
- Liczba osób w firmie została zmniejszona (zwolnienia)
- Inwestycje nie miały wpływu na zatrudnienie

Podsumowanie

- W roku 2019 projekty inwestycyjne zrealizował rekordowy odsetek mikro i małych firm (52%). W kolejnym roku wynik ten może wzrosnąć.
- Niepokoić może zmniejszenie odsetka inwestujących średnich firm z 73% do 62% oraz fakt, że jedynie 40% tych firm zamierza finansować projekty inwestycyjne w roku 2020.
- Inwestycje w roku 2019 były realizowane w celu poprawy efektywności (57%), ze względu na konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych (35%) oraz unowocześnienia oferty produktowej (29%).
- Najważniejszymi czynnikami mającymi wpływ na decyzje inwestycyjne są popyt na produkty i usługi firmy, wielkość, produktywność i zyskowość własnych zasobów oraz dysponowanie wolnymi środkami.
- Najczęstszą przyczyną braku wydatków inwestycyjnych w poprzednich 12 miesiącach był brak potrzeby (69%).
- Mikroprzedsiębiorstwa inwestowały najczęściej w wyposażenie, narzędzia i przyrządy, maszyny i urządzenia oraz środki transportu. Małe i średnie przedsiębiorstwa częściej niż mikro inwestują w pracowników oraz wartości niematerialne i prawne.
- Przedsiębiorcy w większym niż do tej pory stopniu chcieliby inwestować w zatrudnienie nowych pracowników, technologie oraz szkolenia dla pracowników.
- W okresie ostatnich 12 miesięcy średnia wartość inwestycji zrealizowanej przez mikroprzedsiębiorstwo wyniosła 93 tysiące złotych, przez małą firmę – 345 tysięcy złotych, natomiast przez średnie przedsiębiorstwo – 481 tysięcy złotych.
- Po raz pierwszy leasing, a nie kredyt, był najpopularniejszym, zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji. Leasing był szczególnie popularny wśród małych firm, z kolei kredyt był najczęściej wybierany przez średnie firmy.
- 66% inwestycji miało charakter modernizacyjny, a 26% odtworzeniowy.
- 84% inwestycji mikroprzedsiębiorstw nie miało wpływu na zatrudnienie. 23% małych przedsiębiorstw oraz 34% średnich firm potwierdziło, że realizacja inwestycji spowodowała konieczność zatrudnienia nowych pracowników.

Portret polskich firm na podstawie analizy segmentacji

1. Wprowadzenie do procesu segmentacji

Segmentacja jest metodą umożliwiającą wyodrębnić homogeniczne grupy, a w konsekwencji poznać ich charakterystyki, specyfikacji, podejścia i strategii, w sposób, który umożliwia przygotowanie działań pozwalających na eksplorację firm, które znajdują się wewnątrz segmentu.

Przedstawiona segmentacja w „Raporcie o sytuacji mikro, małych i średnich firm w roku 2019” została oparta na temacie specjalnym dotyczącym inwestycji firm w ich rozwój.

Na początku procesu segmentacji przeanalizowaliśmy wszystkie zmienne, które znalazły się w bloku specjalnym. Następnie, po rozpatrzeniu zależności, jakie zachodzą między nimi, wyodrębniliśmy te, które reprezentowały najbardziej miarodajny obraz segmentów.

Zmiennymi na podstawie, których zbudowano segmentację są:

- ! wielkość firmy,
- ! branża, w której działa firma,
- ! obszar działania firmy,
- ! czas istnienia firmy,
- ! potencjał inwestycyjny firmy,
- ! ważność czynnika: wymiana przestarzałych środków trwałych,
- ! ważność czynnika: poprawa efektywności,
- ! wydatki inwestycyjne poniesione w ciągu ostatnich 12 miesięcy,
- ! wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszonych wyrobów lub usług w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Na potrzeby procesu segmentacji zadeklarowaliśmy nowe zmienne, które okazały się istotne z perspektywy przeprowadzonego algorytmu.

Pierwszą sztucznie dodaną zmienną była zmienna opisująca **Potencjał Inwestycyjny**. Jest to zmienna zagregowana z trzech pytań, które odnoszą się do obszaru inwestycji w firmie – w okresie ostatnich/przyszłych 12 miesięcy oraz obszaru, który jest kluczowy dla firmy z perspektywy inwestycyjnej.

Tworząc nową zmienną w pierwszej kolejności wyodrębniono pytania, których odpowiedzi zostały później podane agregacji. Agregacja była możliwa ze względu na identyczną kafeletkę pytań, które przytoczono poniżej.

- P1. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy firma poniosła wydatki inwestycyjne na...?
- P2. W jakim obszarze Pani/Pana firma dostrzega największe potrzeby inwestycyjne? oraz
- P3. Czy w ciągu najbliższych 12 miesięcy firma poniesie wydatki inwestycyjne na...?

Agregacja polegała na przypisaniu punktu za każde jednorazowe wskazanie obszaru inwestycji w kafeletce. W każdym pytaniu można było zdobyć maksymalnie 10 punktów (tyle, ile było propozycji w kafeletce), a w całej agregacji 30 punktów, co wynikało z liczby agregowanych pytań pomnożonej przez liczbę propozycji w kafeletce.

Następnie, po zsumowaniu wszystkich odpowiedzi dla danej firmy wyznaczaliśmy jej Potencjał Inwestycyjny zgodnie z przyjętą czterostopniową skalą.

- ! Brak potencjału inwestycyjnego – firma nie wskazała w żadnym pytaniu jakichkolwiek inwestycji i dlatego otrzymała 0 punktów,

Jakub Kamiński
PBS sp. z o.o.

- Niski potencjał inwestycyjny – przypisaliśmy firmom, które zdobyły od 1 do 3 punktów,
- Średni potencjał inwestycyjny – opisuje firmy, które zdobyły od 4 do 10 punktów,
- Wysoki potencjał inwestycyjny – otrzymały firmy, które zgromadziły od 11 do 30 punktów.

Kolejnymi zmiennymi, które zostały utworzone na potrzeby przeprowadzenia segmentacji to zmienne, które określają ważność czynników wpływających na decyzje inwestycyjne w firmie. W procesie segmentacji wzięliśmy pod uwagę obszary dotyczące: **wymiany środków trwałych** oraz **poprawy efektywności firmy**.

Zmienne określające ważność poszczególnych czynników zostały stworzone na podstawie agregacji poniższych pytań:

- P1. Proszę wskazać najważniejsze powody realizacji projektów inwestycyjnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy;
- P2. Proszę wskazać główne przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

Proces budowania zmiennej polegał na agregacji odpowiedzi dla każdego czynnika w danej firmie. Oznacza to, że jeśli firma zaznaczyła „Poprawę efektywności” w pytaniu odnoszącym się do ostatnich 12 miesięcy oraz wskazała ją również w pytaniu dotyczącym przyszłych 12 miesięcy, to na podstawie wyznaczonej skali, obszar „Poprawa efektywności” otrzymywał wartość: 2. Oznacza to, że poprawa efektywności jest bardzo ważna dla tej firmy przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

Przedstawiona poniżej skala pozwoliła nam na zróżnicowanie firm pod kątem ważności poszczególnych czynników:

- Wartość: 0 oznacza, że dany czynnik nie jest istotny dla firmy w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych,
- Wartość: 1 oznacza, że dany czynnik jest średnio ważny dla firmy przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych,
- Wartość 2 oznacza, że dany czynnik jest bardzo ważny dla firmy przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

TABELA 42

Przykładowy proces agregacji danych w czasie tworzenia zmiennej „Potencjał Inwestycyjny”

	P1	P2	P3	Liczba przyznanych punktów
Grunty	x	–	–	1
Budynki i budowle	–	x	x	2
Maszyny i urządzenia	x	–	–	1
Wyposażenie, narzędzia i przyrządy	–	–	x	1
Środki transportu	x	–	x	2
Wartości niematerialne i prawne	–	–	–	0
Reklama i marketing	x	–	–	1
Szkolenia dla pracowników	–	–	–	0
Zatrudnienie nowych pracowników	–	–	x	1
Technologie (np. cyfrowe)	–	x	–	1
Suma przyznanych punktów				10

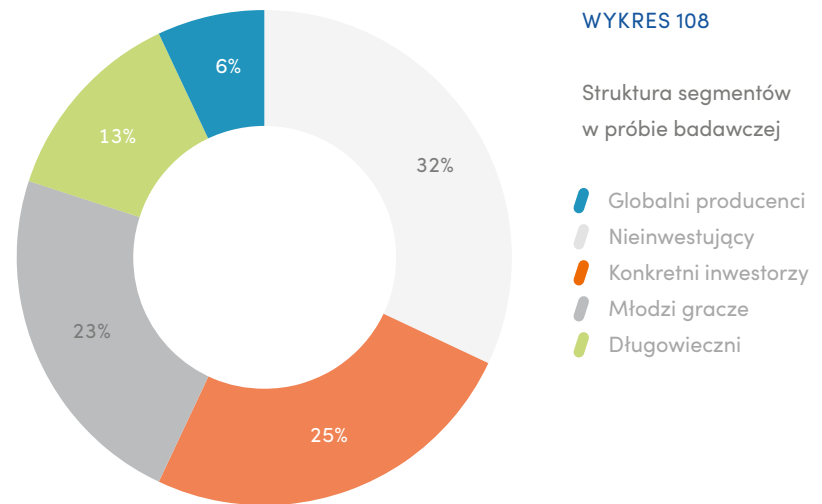
2. Wyniki przeprowadzonej segmentacji

Z perspektywy działalności inwestycyjnej, przebadane firmy możemy podzielić na **pięć podstawowych segmentów**. Struktura wyznaczonych segmentów, w przełożeniu na próbę badawczą, kształtuje się w sposób przedstawiony na Wykresie 108.

Mianem **konkretnych inwestorów** zostały określone firmy, które posiadają niski potencjał inwestycyjny, ale prowadzone przez nich inwestycje w 24-miesięcznych ramach czasowych skupiają się na konkretnych obszarach firmy. *Konkretni inwestorzy* to w zdecydowanej większości mikrofirmy, które specjalizują się w branży usługowej. *Konkretni inwestorzy* działają głównie na rynkach lokalnych lub rynku krajowym, co oznacza, że prowadzą sprzedaż na terenie co najmniej dwóch województw. Inwestując skupiają się na poprawie efektywności firmy.

Młodzi gracze, tak jak sugeruje nazwa segmentu, to młode firmy, których okres działalności nie przekracza 6 lat. Wśród *młodych graczy* zauważamy aktywność inwestycyjną, która wiąże się z potrzebami rozwoju firmy w jej wczesnym etapie funkcjonowania. Niemal wszyscy *młodzi gracze* to mikrofirmy, które dopiero zaczynają swoją przygodę biznesową. Firmy z tego segmentu powiązane są głównie z branżą usługową, a ich najważniejszym obszarem działania jest obszar krajowy. *Młodzi gracze* realizując inwestycje mają nadzieję na wzrost efektywności firmy. Duża część tego segmentu przyznała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy wprowadziła na rynek nowe lub ulepszone wyroby, co możemy powiązać z walką o zaistnienie na rynku.

Długowieczni to segment skupiający mikro i małe firmy, które w większości działają na rynku od ponad 7 lat. Są to firmy działające przede wszystkim w usługach, ale również w branży handlowej oraz budowlanej. Firmy z tego segmentu działają głównie na rynku polskim (lokalnym, regionalnym oraz krajowym). *Długowieczni* charakteryzują się średnim potencjałem inwestycyjnym, a konieczność wymiany środków trwałych oraz poprawa efektywności są ważnymi aspektami, które determinują proces przeprowadzania

WYKRES 108

Struktura segmentów w próbie badawczej

- Globalni producenci
- Nieinwestujący
- Konkretni inwestorzy
- Młodzi gracze
- Długowieczni

inwestycji. Wysokość wydatków inwestycyjnych w tym segmencie waha się w przedziale od 10 tys. do 500 tys. złotych.

Globalni producenci to najmniejsza grupa, ale skupiająca przedsiębiorstwa całkowicie inne niż te, zaliczane do pozostałych segmentów. *Globalni producenci* to najczęściej małe i średnie firmy, z czego ponad połowę segmentu stanowią te drugie. Zdecydowana większość firm w tym segmencie działa w branży produkcyjnej, a ich rynkiem docelowym jest Polska oraz rynki zagraniczne. Segment ten reprezentują firmy z ugruntowaną pozycją na rynku, ponieważ zdecydowana większość z nich istnieje od co najmniej 7 lat. Potencjał inwestycyjny *globalnych producentów* można określić jako średni, a ich głównymi motywatorami przy przeprowadzaniu inwestycji są: wymiana środków trwałych oraz poprawa efektywności firmy. Niemal połowa przedsiębiorców tego segmentu przyznała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy wprowadziła na rynek nowy lub ulepszony produkt, co może wiązać się z faktem, że większość opisywanych firm reprezentuje branżę produkcyjną.

Nieinwestujący to firmy, które zadeklarowały, że w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w ciągu nadchodzących 12 miesięcy nie prowadziły i nie będą prowadziły działalności inwestycyjnej. Są to firmy o zerowym potencjale inwestycyjnym. Większość z nich to mikrofirmy, które działają w branży usługowej, a ich obszar działania skupia się na rynkach lokalnych.

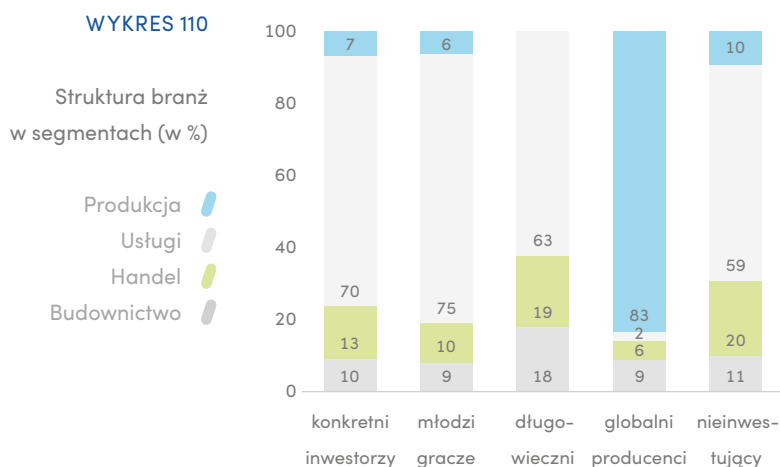
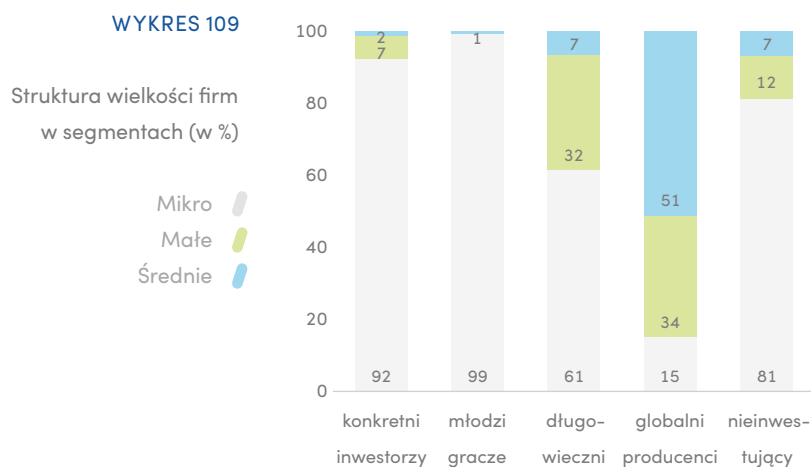

3. Wewnętrzna analiza segmentów

W tej części omówione zostaną odpowiedzi na pytania, które pozwoliły nam przeprowadzić proces segmentacji. Pytania i udzielone odpowiedzi stanowiły podstawę do podziału firm na pięć segmentów.

Struktura wielkości firm w segmentach

Na początek przyjrzymy się strukturze wielkości firm w wyznaczonych segmentach; prezentuje ją Wykres 109.

Analizując Wykres 109, można zauważyć, że w segmencie *globalnych producentów* znajduje się bardzo wysoki odsetek małych (34%) i średnich firm (51%). W przypadku segmentu *młodych graczy* widzimy całkowitą przewagę mikrofirm (99%).

W przypadku pozostałych segmentów wyniki są bardziej zróżnicowane. W segmencie *długowiecznych* oprócz wysokiego odsetka mikrofirm (61%) możemy zauważyć dość wysoki procent małych firm (32%). Segmenty *konkretnych inwestorów* oraz *nieinwestujących* zostały zdominowane przez mikrofirmy (*konkretni inwestorzy*: 92%; *nieinwestujący*: 81%). W przypadku firm z grupy *nieinwestujących*, poza mikrofirmami, jest również zauważalny niewielki odsetek małych (12%) i średnich firm (7%).

Struktura branż w segmentach

Kolejnym etapem naszej analizy była eksploracja struktury branż w segmentach. Zebrane dane przedstawiono na Wykresie 110.

Badając reprezentatywność branż wewnątrz wyznaczonych segmentów można zauważyć, że wśród *globalnych producentów* dominuje sektor produkcyjny (83%), co wpłynęło na nazwę tego segmentu. W pozostałych segmentach przeważa branża usługowa (*konkretni inwestorzy*: 70%, *młodzi gracze*: 75%, *długowieczni*: 63%, *nieinwestujący*: 59%).

Wśród firm *długowiecznych* można zauważyć, że żadna z badanych firm nie jest przedsiębiorstwem produkcyjnym.

Ponad połowa firm nieinwestujących to przedstawiciele branży usługowej (59%). Zauważalnie mniejszy odsetek stanowią firmy handlowe (20%). Wśród *nieinwestujących* najmniej jest firm budowlanych (11%) oraz produkcyjnych, których jest jedynie 10%.

Analiza obszaru działalności w segmentach

Kolejnym analizowanym zagadnieniem był obszar działalności firm. Dane dotyczące poszczególnych segmentów prezentuje Wykres 111.

W segmencie *globalnych producentów* duży odsetek stanowią firmy, które swoją działalnością obejmują obszar całego kraju (54%) i zagranicę (37%).

Odnosząc się do ogółu przedsiębiorstw należy jednak pamiętać, że firmy dywersyfikując ryzyko, często działają na kilku rynkach jednocześnie, koncentrując jednak szczególną uwagę na rynku krajowym, a zwłaszcza na początku swej działalności.

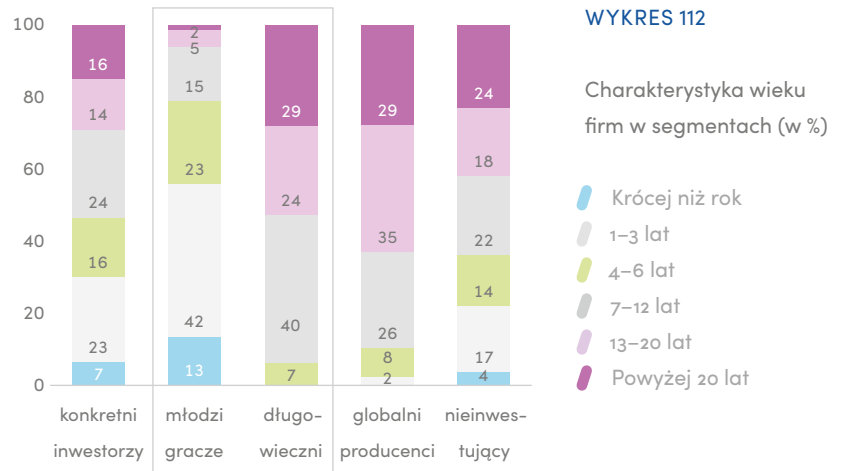
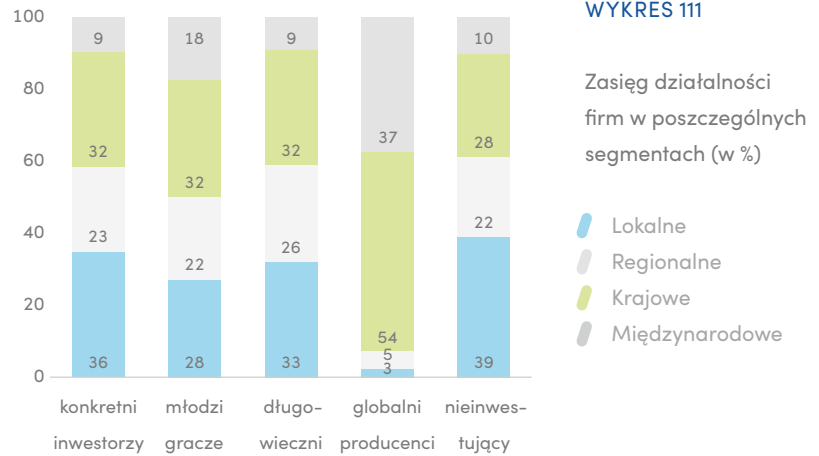
Segment *młodych graczy*, pomimo niewielkiego stażu w działaniach biznesowych, posiada dość wysoki odsetek firm, działających na rynkach międzynarodowych (18%).

Analizując przedsiębiorców działających na obszarze rynku wewnętrznego widać, że grupy *konkretnych inwestorów* oraz *nieinwestujących* stanowią znaczną część firm o zasięgu lokalnym – odpowiednio 36% oraz 39%.

Czas funkcjonowania firm z poszczególnych segmentów

Kolejną zmienną, która zróżnicowała strukturę segmentów była zmienna opisująca długość prowadzenia działalności. Strukturę rozkładu tej zmiennej przedstawia Wykres 112. Przyglądając się okresowi istnienia firm w poszczególnych segmentach, możemy wyróżnić dwa segmenty, które charakteryzują się pewną odmiennością, w stosunku do pozostałych:

- *młodzi gracze* to segment, który zgodnie ze swoją nazwą skupia firmy stosunkowo młode. Ich czas istnienia nie przekracza w większości 7 lat (78% firm to firmy młodsze niż 7 lat).
- *długowieczni* to firmy charakteryzujące się długim czasem prowadzenia działalności. Zdecydowana większość z nich funkcjonuje na rynku od co najmniej 7 lat (80%).

Firmy *nieinwestujące* to podmioty bardzo zróżnicowane, jeśli chodzi o ich czas działalności na rynku. Wynikiem, który zwraca uwagę w tym segmencie, jest mały odsetek bardzo młodych firm (działających krócej niż rok – 4%).

Widoczna jest zależność między czasem istnienia firmy a prowadzoną liczbą inwestycji: **zdecydowana większość firm na początku działalności inwestuje w rozwój swojego biznesu.**

Potencjał inwestycyjny w segmentach

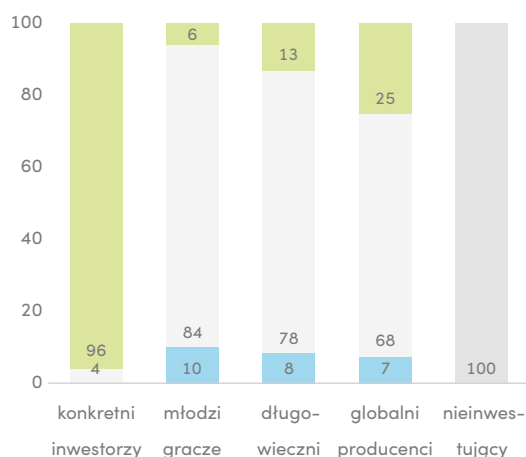
Kolejnym przedmiotem zainteresowań w ramach tego podrozdziału był potencjał inwestycyjny. Rozkład wyniku potencjału inwestycyjnego dla poszczególnych

WYKRES 113

Kształt i wielkość potencjału inwestycyjnego w segmentach (w %)

Wysoki potencjał inwestycyjny
Średni potencjał inwestycyjny
Niski potencjał inwestycyjny
Brak potencjału inwestycyjnego

segmentów przedstawia Wykres 113. Geneza i założenia wskaźnika Potencjału Inwestycyjnego zostały omówione na początku tego rozdziału.

Dokonując analizy tego wskaźnika wewnątrz segmentów, możemy wyróżnić segment *konkretnych inwestorów*, który charakteryzuje się niskim potencjałem inwestycyjnym (96%), ale inwestycje prowadzone przez firmy z tego segmentu są nastawione na konkretne dziedziny i obszary działania. Oznacza to, że firmy z tego segmentu prowadzą spokojną politykę inwestycyjną, która charakteryzuje się prowadzeniem jednej lub dwóch inwestycji w tym samym czasie.

Drugim godnym zauważenia segmentem są *młodzi gracze*, którzy charakteryzują się średnim potencjałem inwestycyjnym (84%). Oznacza to, że młode firmy na

początku swojej działalności dużo inwestują i robią to w odniesieniu do wielu obszarów działalności firmy.

Charakterystyka wskaźnika potencjału inwestycyjnego rozkłada się podobnie w segmentach *długowiecznych* (78% wskazań średniego potencjału inwestycyjnego) oraz *globalnych producentów* (68% wskazań średniego potencjału inwestycyjnego). Firmy z tych sektorów najczęściej przejawiają średnią tendencję do prowadzenia inwestycji.

Segment *nieinwestujących* oczywiście nie posiada potencjału inwestycyjnego ze względu na brak prowadzonych inwestycji w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz brak planów inwestycyjnych na kolejne 12 miesięcy.

Wymiana środków trwałych

Kolejną zmienną, która zróżnicowała strukturę i kształt segmentów, była zmienna związana z wymianą środków trwałych w firmach. Zmienna ta określa ważność procesu wymiany środków trwałych w procesie decyzyjnym dotyczącym przeprowadzania inwestycji w firmach. Rozkład zmiennej w poszczególnych segmentach przedstawia Wykres 114.

Wymiana środków trwałych jest ważnym elementem decyzji dotyczących inwestycji w segmencie *globalnych producentów* oraz firm *długowiecznych* – odpowiednio 53% i 68% firm rozważa zakup środków trwałych planując inwestycje. W przypadku tych pierwszych wymiana środków trwałych jest ważna z perspektywy struktury branży, gdyż w tym segmencie dominuje branża produkcyjna (83% firm z segmentu *globalnych producentów* specjalizuje się w branży produkcyjnej).

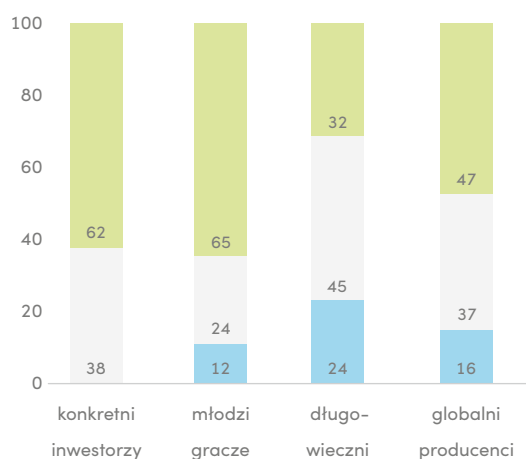
Dla *konkretnych inwestorów* oraz *młodych graczy* wymiana środków trwałych nie jest najważniejszym czynnikiem, który wpływa na decyzję o podjęciu inwestycji.

Ze względu na brak prowadzonych inwestycji w ciągu ostatnich/kolejnych 12 miesięcy nie można pokazać rozkładu odpowiedzi dla segmentu *nieinwestujących*.

WYKRES 114

Ważność aspektu: wymiana środków trwałych (w %)

Bardzo ważny aspekt w firmie
Średnio ważny aspekt w firmie
Nieważny aspekt w firmie

Poprawa efektywności w firmach

Podobnie jak w przypadku wymiany środków trwałych, równie ważnym elementem w firmie jest poprawa efektywności i ona również została poddana analizie segmentowej (Wykres 115).

Poprawa efektywności jest bardzo ważna przede wszystkim dla *młodych graczy*. Młode firmy, we wczesnych fazach swojego funkcjonowania stawiają w pierwszej kolejności na inwestycje, które mają poprawić ich efektywność – 48% tych firm uważa, że jest to bardzo ważny czynnik, a kolejne 32% określa go jako ważny.

Dla *długowiecznych* oraz *globalnych producentów* poprawa efektywności jest również ważna – ponad 2/3 firm w tych segmentach inwestuje w efektywność.

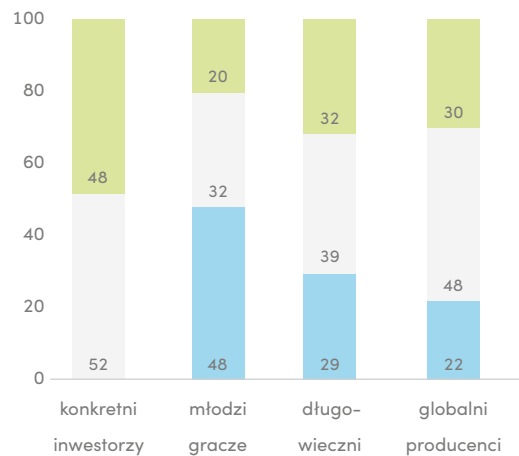
Dla niemal połowy firm z segmentu *konkretnych inwestorów* poprawa efektywności jest określana jako nieważny czynnik z punktu widzenia decyzji inwestycyjnych. Ze względu na charakterystykę tego segmentu można przypuszczać, że inwestycje, które będą celowały w poprawę efektywności nabiorą znaczenia dopiero w przyszłości.

Wielkość środków przeznaczonych na działalność inwestycyjną

Kolejnym czynnikiem, który zróżnicował kształt segmentów, była wysokość środków finansowych przeznaczonych na działalność inwestycyjną firm, prowadzonych w ciągu ostatnich 12 miesięcy (Wykres 116).

Dokonując analizy wyników dla wysokości wydatków poniesionych w ciągu ostatnich 12 miesięcy na działalność inwestycyjną możemy zauważyć, że w segmencie *globalnych producentów* występuje wysoki odsetek firm, które przeznaczyły ponad 500 tys. złotych na działalność inwestycyjną – 27% firm.

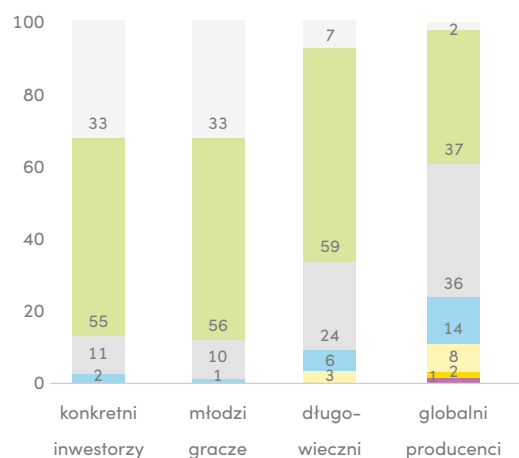
Konkretni inwestorzy, *młodzi gracze* oraz *długowieczni* charakteryzują się wysokim odsetkiem inwestycji, których wartość w ciągu ostatnich 12 miesięcy zawierała się w przedziale od 10 001 – 100 000 złotych (odpowiednio 55%, 56% i 59%). Należy również zwrócić uwagę, że

WYKRES 115

Ważność aspektu:
poprawa efektywności
(w %)

- Bardzo ważny aspekt w firmie
- Średnio ważny aspekt w firmie
- Nieważny aspekt w firmie

WYKRES 116

Wielkość środków przeznaczonych na działalność inwestycyjną w ciągu ostatnich 12 miesięcy (PLN)

- Powyżej 5 000 000
- 2 000 001 – 5 000 000
- 1 000 001 – 2 000 000
- 500 001 – 1 000 000
- 100 001 – 500 000
- 10 001 – 100 000
- Poniżej 10 000

konkretni inwestorzy oraz *młodzi gracze* bardzo często na inwestycje przeznaczają mniej niż 10 tys. złotych rocznie – w obu przypadkach jest to 33% firm.

Wprowadzenie na rynek nowych/ulepszonych produktów w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Ostatnią zmienną, która była brana pod uwagę w procesie tworzenia segmentów, była zmienna opisująca aktywność firm pod względem wprowadzenia na rynek nowych/ulepszonych produktów w ciągu ostatnich 12 miesięcy (Wykres 117).

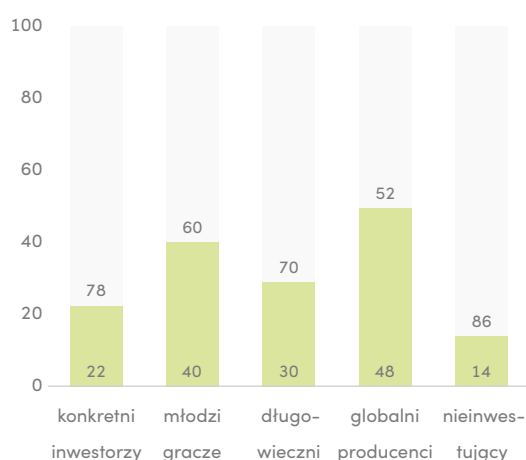
Niemal połowa firm z segmentu *globalnych producentów* (48%) zadeklarowała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy wprowadziła na rynek innowację produktową.

WYKRES 117

Wprowadzenie na rynek nowych/ulepszonych produktów w ciągu ostatnich 12 miesięcy (w %)

wprowadzili
nie wprowadzili

Jest to związane z charakterystyką firm, które znajdują się w tym segmencie: małe i średnie firmy, które głównie specjalizują się w branży produkcyjnej, gdzie ulepszony produkt stanowi przewagę rynkową nad konkurencją.

W segmencie *młodych graczy* również znajduje się wysoki odsetek przedsiębiorstw, które wprowadziły na rynek nowe lub ulepszone produkty – 40%. Ma to bezpośredni związek z faktem młodego wieku firm, które walczą o zdobycie pozycji na rynku.

Odsetek firm, które wprowadziły innowacje produktowe jest trochę niższy wśród segmentu *konkretnych inwestorów* (22%) oraz *długowiecznych* (30%).

Wśród firm *nieinwestujących* można zauważyć, że występuje niewielki odsetek firm, które nie prowadziły

oraz nie będą prowadziły polityki inwestycyjnej, ale wprowadziły na rynek nowe lub ulepszone produkty – 14%.

4. Analiza tematu specjalnego pod kątem wyznaczonych segmentów

W tym rozdziale rozpatrywane będą odpowiedzi na inne zagadnienia tematu specjalnego, które nie znalazły się bezpośrednio w procesie podziału firm na segmenty. Prezentacja rozkładów odpowiedzi będzie stanowiła dodatkową wartość merytoryczną dla odbiorców raportu.

Poniższy rozdział przedstawia rozkłady odpowiedzi na pytania, które dotyczą inwestycji prowadzonych w firmach. Zatem ze względu na charakter segmentu *nieinwestujących*, w większości analiz tego rozdziału segment ten zostanie pominięty.

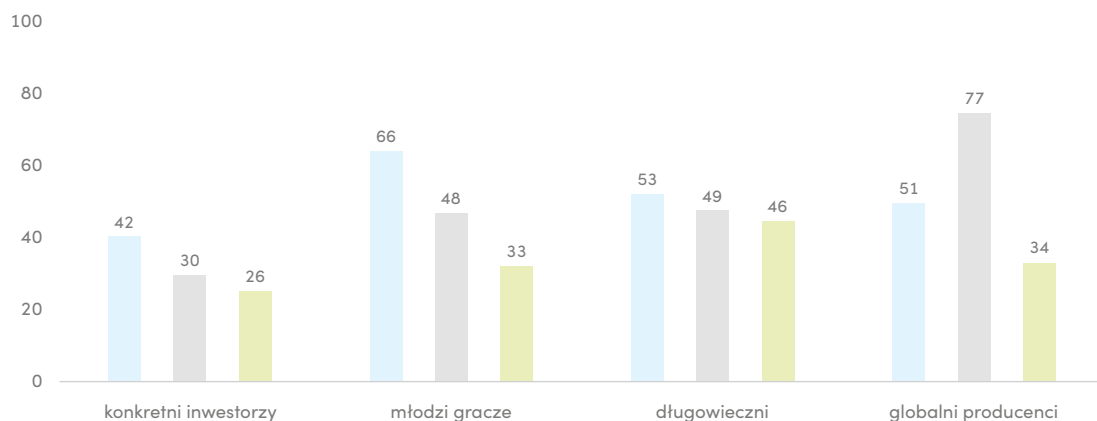
Przedmiot inwestycji w firmach

Dane dotyczące przedmiotu inwestycji firm w ciągu ostatnich 12 miesięcy przedstawia Wykres 118. Dla celów tej analizy zostały uwzględnione tylko trzy rodzaje inwestycji najczęściej wskazywane przez inwestorów (wszystkie analizowane w Raporcie rodzaje inwestycji zostały przedstawione w poprzednim rozdziale).

WYKRES 118

Przedmioty inwestycji w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów (w %)

Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
Maszyny i urządzenia
Środki transportu

Głównym przedmiotem inwestycji w trzech badanych segmentach było wyposażenie, narzędzia i przyrządy, a jedynie w segmencie *globalnych producentów* zauważalny jest nacisk na inwestycje ukierunkowane na maszyny i urządzenia (77%), co wiąże się bezpośrednio z główną specjalizacją firm w tym segmencie – branżą produkcyjną.

W segmencie *długowiecznych* trzy najczęściej pojawiające się kategorie przedmiotów inwestycyjnych wskazywane przez wszystkie firmy charakteryzują się podobnym poziomem ważności w hierarchii decyzji inwestycyjnych. *Długowieczni* w ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej inwestowali w wyposażenie, narzędzia i przyrządy (53%), w maszyny i urządzenia (49%) oraz w środki transportu (46%).

Podobna tendencja jest widoczna w segmencie *konkretnych inwestorów*, gdzie pierwsze trzy kategorie inwestycyjne są wybierane zdecydowanie częściej, niż pozostałe: wyposażenie, narzędzia i przyrządy – 42%, maszyny i urządzenia – 30%, środki transportu – 26%.

Młodzi gracze w ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej inwestowali w: wyposażenie, narzędzia i przyrządy (66%), w maszyny i urządzenia (48%) oraz w środki transportu (33%).

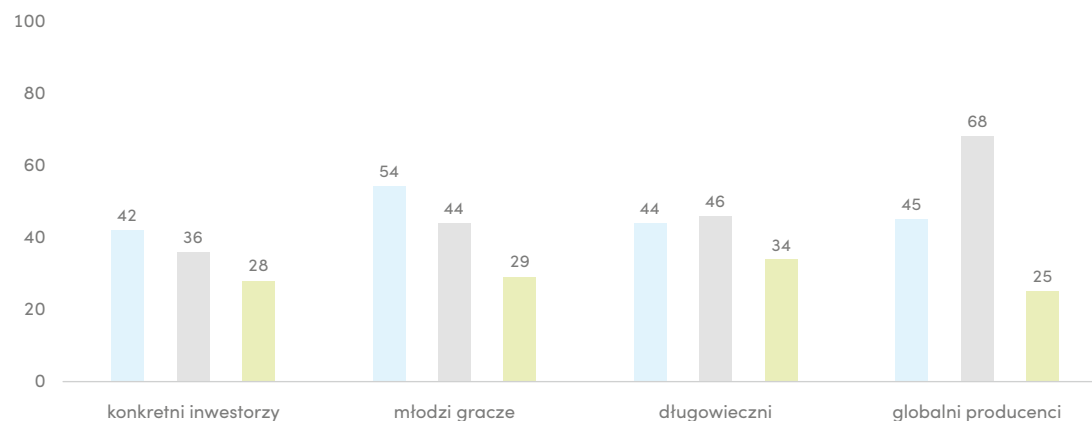
Jeśli chodzi o kolejne 12 miesięcy i dane zaprezentowane na [Wykresie 119](#), to firmy z segmentu *globalnych producentów* będą dalej głównie skupiać się na inwestycjach w maszyny i urządzenia – 68%.

Kategoria maszyny i urządzenia (46%) w kolejnych 12 miesiącach również była najczęściej wskazywana w segmencie *długowiecznych* razem z wyposażeniem, narzędziami i przyrządami (44%) oraz środkami transportu (34%).

Młodzi gracze w kolejnych 12 miesiącach skupią się w tych samych kategoriach, które stanowiły przedmiot inwestycji w poprzednich 12 miesiącach – głównym przedmiotem inwestycji pozostanie: wyposażenie, narzędzia i przyrządy (54%), maszyny i urządzenia (44%) oraz środki transportu (29%).

Konkretni inwestorzy w ciągu najbliższych 12 miesięcy również nie wprowadzą zmian do swojej polityki inwestycyjnej: wyposażenie, narzędzia i przyrządy – 42%, maszyny i urządzenia – 36% oraz środki transportu – 28%.

Należy tutaj wspomnieć o tendencji, której nie pokazujemy na [Wykresie 119](#), ale jest bardzo istotna z punktu widzenia inwestycji w firmie. Otóż, we wszystkich segmentach widoczny jest wysoki odsetek wskazań na odpowiedź budynki i budowle: *konkretni inwestorzy* – 20%; *młodzi gracze* – 22%; *długowieczni* – 26% oraz *globalni producenci* – 22%. Z tego względu można przypuszczać, że w kolejnych 12 miesiącach firmy będą modernizowały swoje obecne budynki/pomieszczenia lub zakupią/wybudują nowe.

WYKRES 119

Przedmioty inwestycji w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów (w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu

Źródła finansowania inwestycji

Przedmioty inwestycji w ostatnich oraz przyszłych 12 miesiącach zostały omówione powyżej, natomiast w kolejnym kroku należy zwrócić uwagę na źródła finansowania tych inwestycji.

Firmy w ciągu ostatnich 12 miesięcy finansowały swoją działalność inwestycyjną głównie ze środków własnych: *konkretni inwestorzy* – 83%; *młodzi gracze* – 90%; *długowieczni* – 85% oraz *globalni producenci* – 76% (Wykres 120).

W segmencie *globalnych producentów* oraz *długowiecznych* możemy również odnotować dość wysoki odsetek wskazań związanych z finansowaniem zewnętrznym: kredyt bankowy zadeklarowało odpowiednio 39% i 24%

firm, a leasing odpowiednio 34% oraz 26% firm. Ma to niewątpliwie powiązanie ze strukturą wielkości firm w tych segmentach, gdzie jak to zostało zaprezentowane w podrozdziale opisującym strukturę danych segmentów – *długowieczni* oraz *globalni producenci* skupiają dość wysoki odsetek małych i średnich firm, które różnią się strategią finansowania inwestycji od firm mikro.

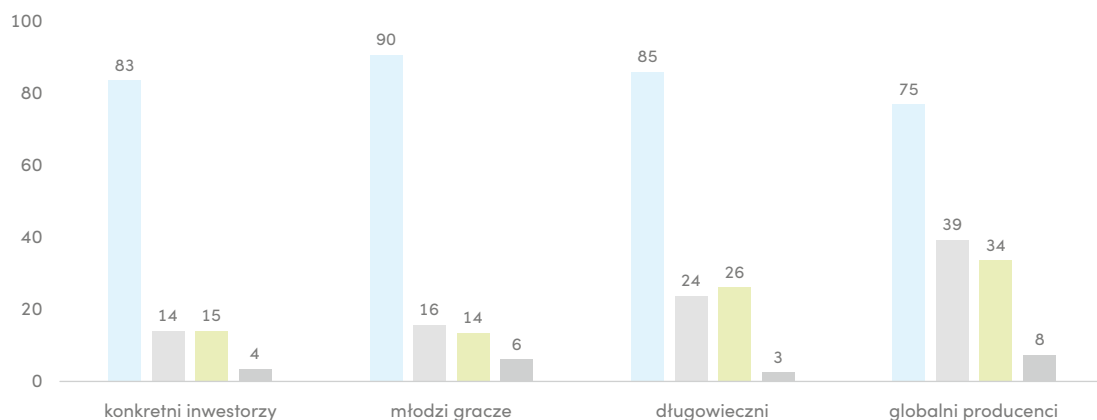
Działalność inwestycyjna w ciągu kolejnych 12 miesięcy również będzie w większości finansowana ze środków własnych firm (Wykres 121).

W zakresie finansowania zewnętrznego, segmenty *długowiecznych* i *globalnych producentów* w kolejnych 12 miesiącach dalej będą chętnie korzystać z kredytów bankowych (odpowiednio 32% oraz 41%) oraz leasingu (odpowiednio 25% i 31%).

WYKRES 120

Źródła finansowania inwestycji w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów (w %)

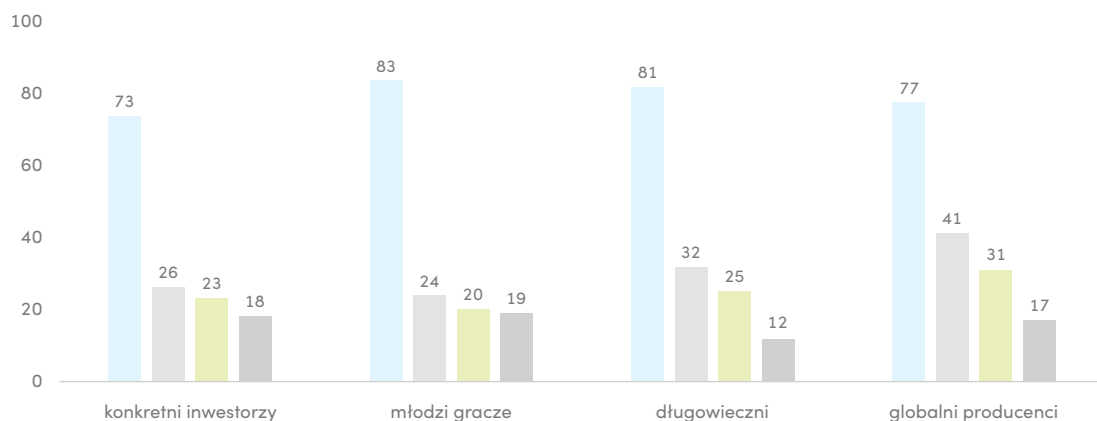
- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Dotacje unijne

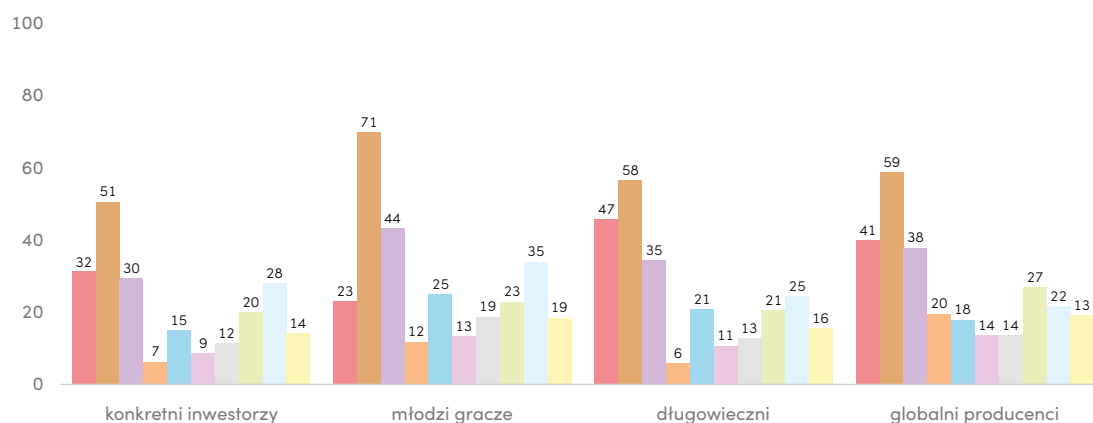
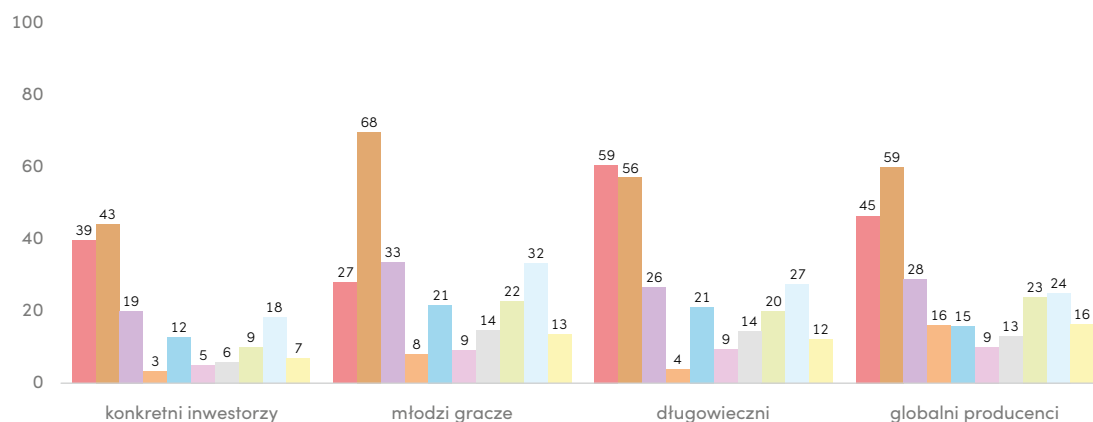

WYKRES 121

Źródła finansowania inwestycji w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów (w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Dotacje unijne

WYKRES 123

Główne przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych w firmach w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów (w %)

Legenda

dla wykresów 122–123

- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Poprawa efektywności
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Poprawa wydajności pracowników
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Ograniczenie kosztów produkcji

W kolejnych 12 miesiącach firmy z segmentów *konkretnych inwestorów* oraz *młodych graczy* będą wykazywały wyższe zainteresowanie zewnętrznymi źródłami finansowania, niż miało to miejsce w ostatnim roku – odpowiednio 26% i 24% firm zamierza skorzystać z kredytu bankowego, natomiast z leasingu 23% *konkretnych inwestorów* i 20% *młodych graczy*.

Dotacje unijne również cieszą się dość wysokim zainteresowaniem wśród firm, szczególnie w deklaracjach na kolejny rok. Z dotacji w badanych segmentach zamierza skorzystać 19% *młodych graczy*, 18% *konkretnych inwestorów*, 17% *globalnych producentów* oraz 12% *długowiecznych*.

Przyczyny realizacji inwestycji w firmach

Przyczyny realizacji inwestycji w firmach, w ciągu ostatnich 12 miesięcy przedstawia Wykres 122.

W segmencie *konkretnych inwestorów* najczęściej wskazywanymi determinantami przeprowadzenia inwestycji była poprawa efektywności – 43% oraz konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych – 39%.

Młodzi gracze w swojej działalności inwestycyjnej zdecydowanie skupiają się na poprawie efektywności (68% wskazań). Pozostałymi ważnymi aspektami dla tego segmentu był popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym (33%), unowocześnienie oferty produktowej (32%) oraz konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych (27%).

Segment *długowiecznych* w ciągu ostatnich 12 miesięcy realizował inwestycje ze względu na konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych (59%) oraz ze względu na chęć poprawy efektywności firmy (56%).

Działalność inwestycyjna *globalnych producentów* w ciągu ostatnich 12 miesięcy była uzależniona

głównie od poprawy efektywności (59%) oraz wymiany przestarzałych środków trwałych (45%).

Jeśli chodzi o perspektywę kolejnych 12 miesięcy (Wykres 123), to działalność inwestycyjna firm będzie głównie uzależniona od poprawy efektywności. Aspekt ten uzyskał bardzo wysoki odsetek wskazań we wszystkich badanych segmentach: *konkretni inwestorzy* – 51%; *młodzi gracze* – 71%; *długowieczni* – 58% oraz *globalni producenci* – 59%.

Poza poprawą efektywności, w segmencie *konkretnych inwestorów* ważnymi czynnikami z punktu widzenia inwestycji będą: wymiana środków trwałych (32%), popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym (30%) oraz unowocześnienie oferty produktowej (28%).

Młodzi gracze w swojej strategii inwestycyjnej, poza poprawą efektywności, wezmą pod uwagę kształtowanie się popytu na ich dobra/usługi na rynku krajowym (44%) oraz unowocześnienie oferty produktowej (35%).

W segmencie *długowiecznych* działalność inwestycyjna w kolejnych 12 miesiącach będzie uzależniona od konieczności wymiany przestarzałych środków trwałych (47%) oraz wielkości popytu na produkty/usługi firm na rynku krajowym (33%).

także konieczność wymiany środków trwałych (41%) oraz wielkość popytu na usługi/produkty firm na rynku krajowym (38%).

Stosunek do działalności inwestycyjnej w firmach

W ramach kwestionariusza, w części dotyczącej tematu specjalnego, zadaliśmy przedsiębiorcom pytanie o ich podejście do działalności inwestycyjnej. Do wyboru był szereg kategorii, którymi respondenci mogli opisać swoje podejście do inwestycji. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia Wykres 124.

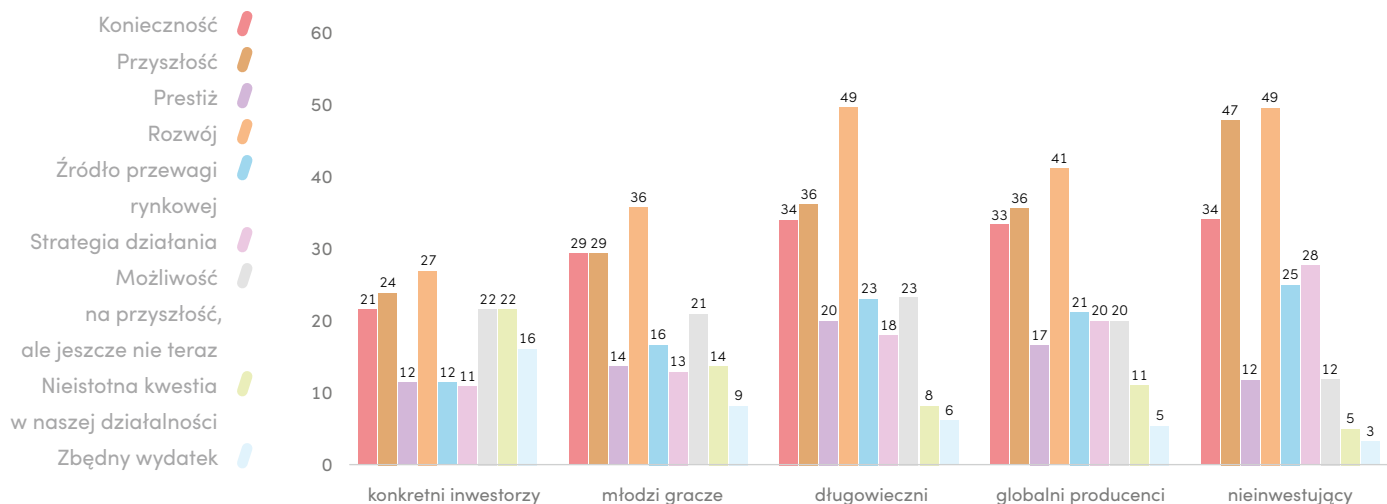
Najczęściej wskazywanym słowem/frazą opisującą inwestycje we wszystkich segmentach był rozwój: *konkretni inwestorzy* – 36%; *młodzi gracze* – 49%; *długowieczni* – 41%; *globalni producenci* – 49% oraz *Nieinwestujący* – 27%. Firmy wskazywały również bardzo często przyszłość oraz konieczność.

W segmencie *młodych graczy* oprócz rozwoju, przyszłości oraz konieczności, firmy zwracały równie często uwagę na źródło przewagi rynkowej (23%) oraz strategię działania (23%).

Firmy w segmencie *długowiecznych* często wskazywały na źródło przewagi rynkowej (21%), strategię działania (23%) oraz możliwość na przyszłość, ale jeszcze nie teraz (18%).

WYKRES 124

Stosunek do inwestycji w firmach w podziale na segmenty (w %)

Dla *globalnych producentów* inwestycje poza rozwojem, koniecznością i przyszłością to również źródło przewagi rynkowej (25%) i strategia działania (28%).

Nieinwestujący z racji tego, że w ostatnim roku nie inwestowali i nie planują inwestycji w kolejnym roku (wynika to z samej specyfikacji tego segmentu), to posiadają oczywiście swój stosunek do inwestycji. Dla tej grupy firm działalność inwestycyjna to przede wszystkim rozwój i przyszłość, ale również możliwość na przyszłość (22%).

Charakter prowadzonych inwestycji w firmach

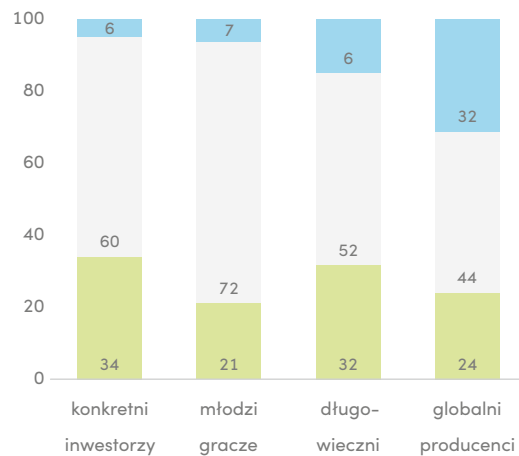
W okresie ostatnich 12 miesięcy firmy w swojej działalności inwestycyjnej skupiały się głównie na inwestycjach o charakterze modernizacyjnym (Wykres 125).

W segmencie *konkretnych inwestorów* oraz *długowiecznych* zauważalny jest wysoki odsetek odpowiedzi przy odtworzeniowym charakterze inwestycji (zastąpienie przestarzałych środków trwałych). *Globalni producenci* w okresie ostatnich 12 miesięcy skupili się na inwestycjach zarówno odtworzeniowych, jak i modernizacyjnych (32%).

W ciągu kolejnych 12 miesięcy nie nastąpiła diametralna zmiana w charakterze prowadzonych inwestycji, a firmy wciąż skupiały się głównie na inwestycjach o charakterze modernizacyjnym (Wykres 126). Podobnie jak w przypadku poprzednich 12 miesięcy, w kolejnym okresie segment *konkretnych inwestorów* oraz *długowiecznych* położył duży nacisk także na inwestycje o charakterze odtworzeniowym.

Wpływ inwestycji na zatrudnienie i liczbę osób w firmie

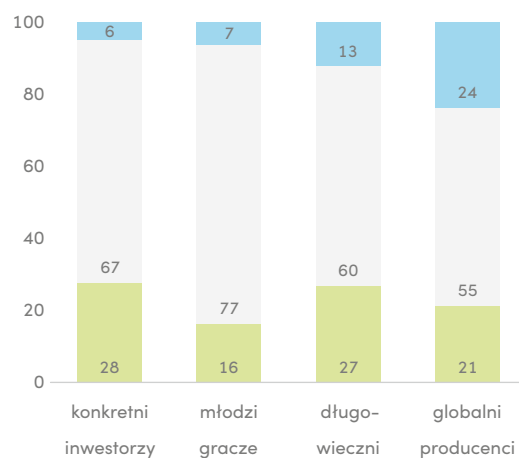
Dokonując analizy wpływu inwestycji na zatrudnienie i liczbę osób w firmach możemy zauważyć, że w większości przedsiębiorstw przeprowadzone inwestycje nie miały większego wpływu na wielkość zatrudnienia. Rozkład odpowiedzi na to pytanie znajduje się na Wykresie 127.

WYKRES 125

Charakter prowadzonych inwestycji w firmach w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów (w %)

- Inwestycje miały charakter zarówno odtworzeniowy, jak i modernizacyjny
- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy

WYKRES 126

Charakter prowadzonych inwestycji w firmach w ciągu najbliższych 12 miesięcy według segmentów (w %)

- Inwestycje miały charakter zarówno odtworzeniowy, jak i modernizacyjny
- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy

Największe oddziaływanie przeprowadzonych inwestycji na zatrudnienie deklarują *globalni producenci*. W tym segmencie, aż 22% inwestycji zakończyło się zatrudnieniem dodatkowych osób. Należy również zauważyć, że niektóre inwestycje w tym segmencie na tyle zautomatyzowały procesy, że 8% firm zredukowało zatrudnienie.

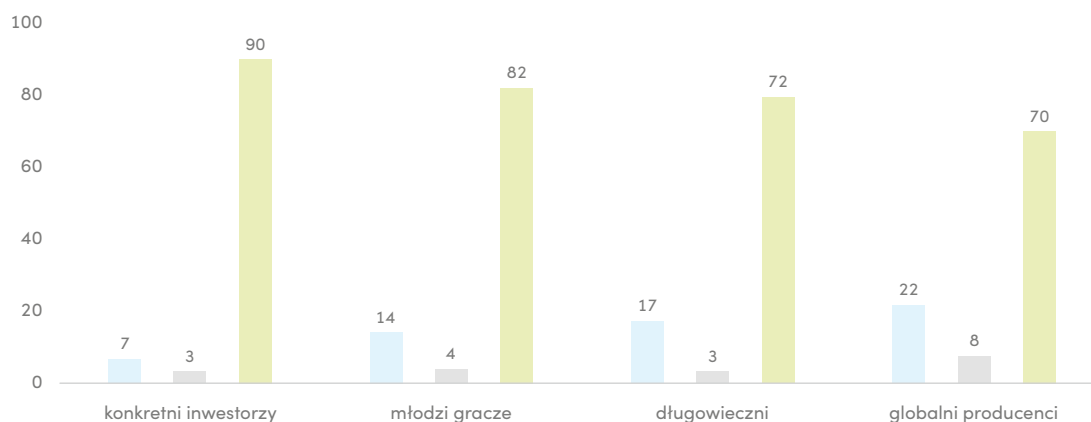
Warto również zwrócić uwagę, że jeśli inwestycje wpływają na zatrudnienie, to w pozytywnym znaczeniu tego słowa – po przeprowadzeniu inwestycji w firmie częściej zatrudnia się pracowników niż zwalnia.

WYKRES 127

Wpływ inwestycji na zatrudnienie i liczbę osób w firmie w ciągu ostatnich 12 miesięcy według segmentów (w %)

- Zatrudniliśmy nowe osoby ■
- Liczba osób w firmie została zmniejszona (zwolnienia) ■
- Inwestycje nie miały wpływu na zatrudnienie ■

Inwestycje w nowoczesne technologie a wzrost konkurencyjności firmy

Kolejnym elementem badawczym w kwestionariuszu było pytanie o wpływ inwestycji w nowoczesne technologie na wzrost konkurencyjności firmy. Kafeteria w tym pytaniu była pięciostopniowa, gdzie 1 oznacza, że inwestycje w nowoczesne technologie zdecydowanie nie mają wpływu na wzrost konkurencyjności firmy, a 5 oznacza, że inwestycje w nowoczesne technologie zdecydowanie wpływają na konkurencyjność firmy na rynku. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia Wykres 128.

Najbardziej zdecydowaną grupą firm w tym zakresie są *globalni producenci* – nie ma odpowiedzi neutralnych

ani negatywnych. Stawiają oni inwestycje w nowoczesne technologie wyłącznie w pozytywnym świetle.

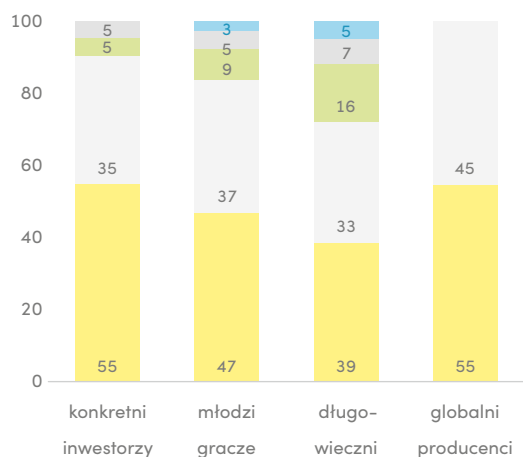
Najwyższy odsetek odpowiedzi neutralnych i negatywnych (przy dalszym zachowaniu bardzo wysokiego odsetka odpowiedzi pozytywnych) jest widoczny w segmencie *długowiecznych* – 12% firm z tego segmentu nie uważa, aby nowoczesne technologie na tym etapie działalności ich firmy były ważne, a 16% nie ma konkretnego zdania.

Segment *konkretnych inwestorów* oraz *młodych graczy* również jest w większości przekonany, że inwestycje w nowoczesne technologie pozytywnie wpływają na konkurencyjność firmy na rynku – odpowiednio 90% oraz 84%.

WYKRES 128

Postrzeganie inwestycji w nowoczesne technologie jako determinanta wzrostu konkurencyjności firmy według segmentów (w %)

- Zdecydowanie tak ■
- Raczej tak ■
- Ani tak, ani nie ■
- Raczej nie ■
- Zdecydowanie nie ■

Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach

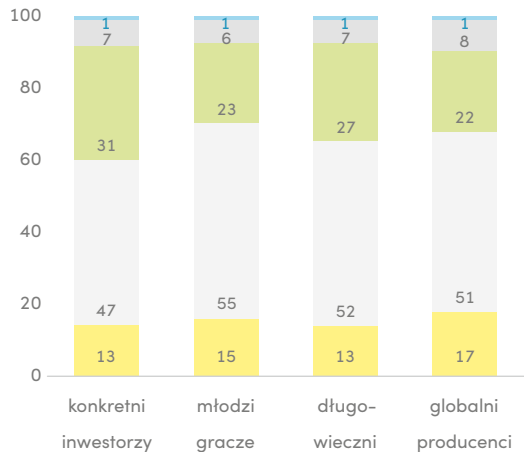
Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o przeprowadzeniu inwestycji przez firmy został przedstawiony na Wykresie 129.

Czynniki popytowe, do których zaliczamy: bogacenie się społeczeństwa, nowe rynki zbytu, czy zapotrzebowania sezonowe, przez firmy we wszystkich badanych segmentach, zostały określone jako wpływające pozytywnie na podjęcie decyzji o przeprowadzeniu inwestycji. Można zatem powiedzieć, że czynniki popytowe zachęcają firmy do inwestowania.

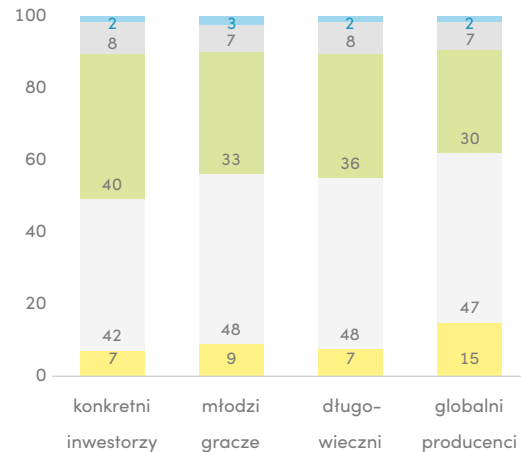
WYKRES 129

Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach: czynniki popytowe według segmentów (w %)

WYKRES 130

Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach: czynniki finansowe według segmentów (w %)

Legenda

dla wykresów 129–131

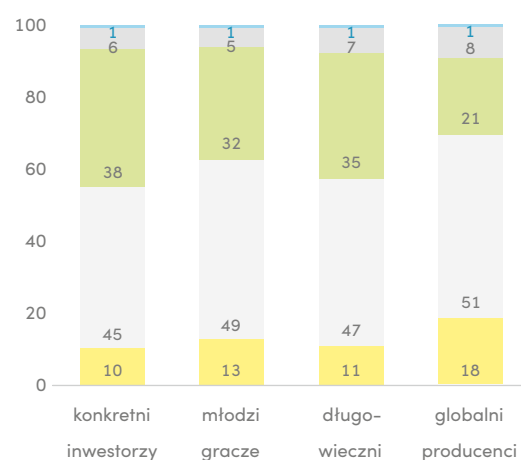
- Zdecydowanie zachęcają do inwestowania
- Zachęcają do inwestowania
- Nie mają wpływu
- Ograniczają inwestowanie
- Istotnie ograniczają inwestowanie

Czynniki finansowe to przede wszystkim dostępność zewnętrznych źródeł finansowania (Wykres 130). Wpływ czynników finansowych na podjęcie decyzji o inwestycjach dla wszystkich segmentów jest bardzo ważny, jednak dla *globalnych producentów* szczególnie. Firmy działające na rynkach zagranicznych zwracają bardzo dużą uwagę na możliwości finansowania zewnętrznego oraz na dostępność produktów finansowych zabezpieczających ryzyko w transakcjach międzynarodowych.

W pozostałych segmentach korzystne warunki finansowania zewnętrznego również zachęcają firmy do przeprowadzenia inwestycji.

Czynniki techniczne (Wykres 131), czyli rozwój technologii, dostęp do wykwalifikowanych technicznie pracowników oraz stosunek firm do nowych technologii, także wpływają pozytywnie i zachęcają firmy do przeprowadzenia inwestycji.

Podobnie jak w przypadku czynników finansowych, również w wypadku czynników zewnętrznych segment *globalnych producentów* zwraca na nie największą uwagę – 18% firm w tym segmencie wskazuje, że

WYKRES 131

Wpływ czynników zewnętrznych na podjęcie decyzji o inwestycjach: czynniki finansowe według segmentów (w %)

rozwój technologii zachęca je do inwestowania. Wśród *globalnych producentów* może to być spowodowane specyfiką tego segmentu – większość z nich to małe i średnie firmy oraz duży odsetek firm z branży produkcyjnej, dla których czynniki techniczne są bardzo ważne przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

W każdym badanym sektorze ponad połowa firm określiła rozwój technologii jako ważny i zachęcający do inwestowania czynnik.

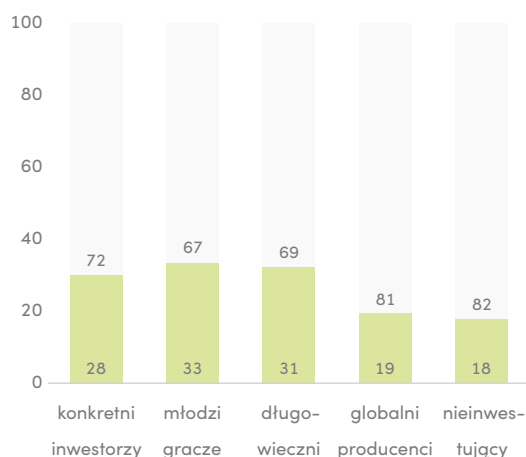

WYKRES 132

Chęć firm do zainwestowania w rozwiązania cyfrowe, które nie są możliwe do zrealizowania, ze względu na wysoki koszt zakupu według segmentów (w %)

Jest chęć do inwestycji w rozwiązania cyfrowe

Nie ma takiej potrzeby

WYKRES 133

Specjalistyczne rozwiązania cyfrowe

Rodzaj systemu, z którego chciałby skorzystać firmy, ale ze względu na koszt zakupu technologii inwestycja nie jest aktualnie możliwa do zrealizowania (w %)

Różne rozwiązania związane z branżą w której działa przedsiębiorstwo

Służące do kontaktu z klientami, do zarządzania klientami, CRM

Związane z księgowością online, administracją

Sprzęty cyfrowe, np. drukarki, interaktywne tablice, multimedia, kamery do monitorowania

Oprogramowania, aplikacje ułatwiające pracę

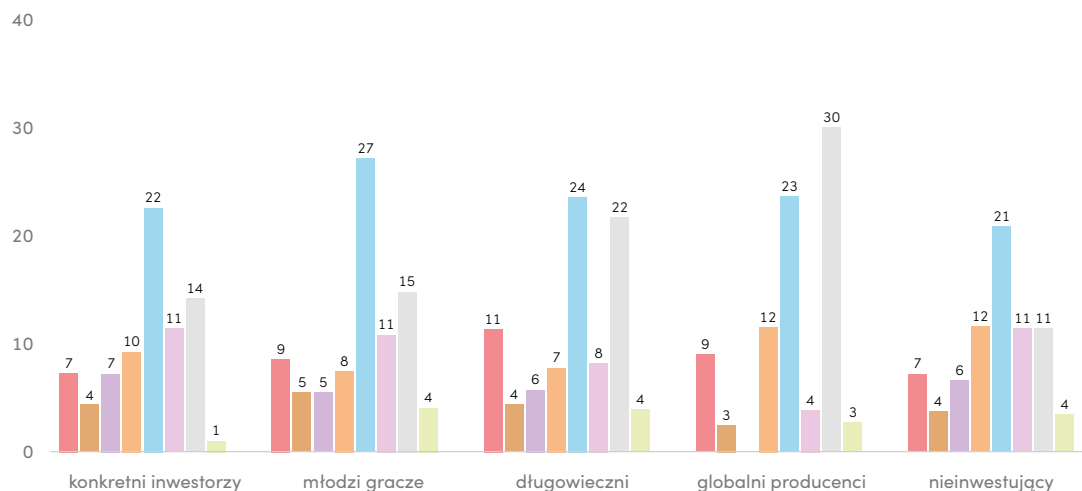
Internetowa: sprzedaż, sklep, reklama, mobilny internet

Systemy do zarządzania firmą, projektami, bazy i chmury danych

Programy do monitorowania rynku i zapotrzebowania

Rozwiązania cyfrowe w wielu dziedzinach działalności są bardzo ważną częścią rozwoju firm. Zdarza się jednak, że pomimo chęci zainwestowania w ten obszar, jest to niemożliwe ze względu na wysoki koszt zakupu technologii (Wykres 132).

W segmencie *młodych graczy* znajduje się dość wysoki odsetek firm, które by chętnie skorzystały ze specjalistycznych rozwiązań cyfrowych, jednak koszt zakupu przekracza ich możliwości finansowe (33%). *Młodzi gracze*, jako najbardziej pożądane rozwiązania cyfrowe, najczęściej wymieniali aplikacje ułatwiające pracę (27%).

Podobna sytuacja ma miejsce w segmencie *długowiecznych* – 31% firm przyznało, że chętnie skorzystałoby ze specjalistycznych rozwiązań cyfrowych, a najbardziej pożądanym rodzajem oprogramowania są aplikacje ułatwiające pracę (24%).

28% firm z segmentu *konkretnych inwestorów* przyznało, że chciałoby skorzystać ze specjalistycznych rozwiązań cyfrowych, a najczęściej wskazywanym rodzajem pożądanego oprogramowania były również aplikacje, które ułatwiają pracę (22%).

W grupie *globalnych producentów* 19% firm chciałoby skorzystać ze specjalistycznych rozwiązań cyfrowych, gdyby finanse firmy na to pozwoliły. Najczęściej wskazywanym rodzajem oprogramowania były systemy do zarządzania przedsiębiorstwem, projektami, bazy i chmury danych – 30%.

5. Podsumowanie segmentacji

Przystępując do podsumowania segmentacji należy zwrócić uwagę na fakt, że temu procesowi zostały poświęcone dwa rozdziały:

- I „Wyniki przeprowadzonej segmentacji” – przedstawia pytania i zmienne będące istotne dla procesu segmentacji. Co oznacza, że ich rozkład odpowiedzi znacznie wpłynął na wygląd segmentów i zdecydował o ich podziale i nazewnictwie;
- II „Analiza tematu specjalnego pod kątem wyznaczonych segmentów” – zawiera wyniki tematu specjalnego w podziale na wyróżnione segmenty.

Dzięki zastosowaniu algorytmowi w przeprowadzonej segmentacji udało nam się wyróżnić cztery charakterystyczne segmenty oraz jeden, który zdefiniował się samoistnie przez firmy, które nie prowadziły inwestycji w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz nie planują ich przeprowadzenia w ciągu kolejnych 12 miesięcy.

Zmiennymi, na podstawie których stworzono segmentację były (zmiennie istotnie różnicujące segmenty):

- wielkość firmy,
- branża w której działa firma,
- obszar działania firmy,
- czas istnienia firmy,
- potencjał inwestycyjny firmy,
- ważność aspektu: wymiana przestarzałych środków trwałych,
- ważność aspektu: poprawa efektywności,
- wydatki inwestycyjne poniesione w ciągu ostatnich 12 miesięcy,
- wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszanego wyrobu lub usługi w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Dokonując krótkiej charakterystyki i opisu wyznaczonych segmentów przedstawiliśmy Państwu:

- segment *konkretnych inwestorów* – czyli firmy, które posiadają niski potencjał inwestycyjny, ale prowadzone przez nie inwestycje w 24-miesięcznych ramach czasowych skupiają się na konkretnych obszarach firmy,
- segment *młodych graczy* – młode firmy, których czas istnienia nie przekracza 6 lat,
- segment *długowiecznych* – segment skupiający mikro i małe firmy, które w większości działają w gospodarce od ponad 7 lat,
- segment *globalnych producentów* – małe i średnie firmy, których główną branżą jest branża produkcyjna, a ich głównymi rynkami zbytu jest cała Polska oraz rynki zagraniczne,
- segment *nieinwestujących* – firmy, które zadeklarowały, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy i w ciągu kolejnych 12 miesięcy nie przeprowadziły lub nie będą przeprowadzały działalności inwestycyjnej.

W strukturze wielkości firm segment *młodych graczy* skupia w sobie najwyższy odsetek firm mikro, a segment *globalnych producentów* w większości małe i średnie firmy. Wśród struktury branż, wewnątrz większości

segmentów dominują firmy z sektora usługowego. Segment *globalnych producentów* stanowi wyjątek, wyróżniając się na tle innych grup ze zdecydowanie najwyższym odsetkiem firm z branży produkcyjnej.

Trzy na cztery segmenty w obszarze działalności firm działają w podobny sposób, nie wykazując tendencji do dominacji żadnego obszaru rynku (np. regionalnego). Wśród *globalnych producentów* możemy zauważyć, że firmy z tego segmentu głównie skupiają się na działalności w obszarze krajowym (cała Polska) lub międzynarodowym.

Dokonując charakterystyki wieku firm, w segmentach można wyróżnić dwie grupy: *długowieczni* oraz *młodzi gracze*. Ci pierwsi to firmy, które działają na rynku od ponad 7 lat, a drudzy to nowe firmy (w większości mikro, które dopiero zaczynają swoją ekspansję na rynku) i działają w gospodarce nie dłużej niż 6 lat.

Dalsza część segmentacji dotyczyła potencjału inwestycyjnego firm. Geneza powstania tego wskaźnika została opisana w podrozdziale: „Wprowadzenie do procesu segmentacji”. Największym potencjałem inwestycyjnym zaznacza się segment *młodych graczy* – segment młodych firm, które na początku swojej działalności inwestują dużo i w różne obszary działalności firmy. Na drugim biegunie potencjału inwestycyjnego znajdują się firmy z segmentu *konkretnych inwestorów* – czyli firm, które prowadzą spokojną politykę inwestycyjną, która polega na prowadzeniu 1–2 inwestycji w tym samym czasie.

Kolejną część stanowiły zagadnienia związane z ważnością aspektów, które wpływają na decyzję o przeprowadzeniu inwestycji. Z perspektywy segmentacji istotnymi do podziału firm zagadnieniami były: wymiana środków trwałych oraz poprawa efektywności w firmach. Wymiana środków trwałych została określona jako bardzo ważny czynnik przez firmy z segmentów: *długowiecznych* oraz *globalnych producentów*, a poprawa efektywności w firmach była kluczowa dla segmentu *młodych graczy*, ale również odgrywa ważną rolę dla segmentu *długowiecznych* oraz *globalnych producentów*.

Wielkość środków przeznaczonych na działalność inwestycyjną przez firmy w ciągu ostatnich 12 miesięcy

rośnie wraz z wielkością firm – przez co segment *globalnych producentów* skupia najwięcej firm, które na działalność inwestycyjną przeznaczyły ponad 100 tys. złotych w ostatnich 12 miesiącach. Najwięcej „drobnych inwestycji” – czyli do 10 tys. złotych przeprowadziły firmy z segmentu *konkretnych inwestorów oraz młodych graczy*.

Ostatnią zmienną, która była kluczowa z perspektywy przeprowadzonego mechanizmu segmentacji, była zmienna, która opisywała działalność innowacyjną firm – czyli, czy dana firma w ciągu ostatnich 12 miesięcy wprowadziła na rynek nowy/ulepszony produkt. Najwyższy odsetek firm „innowacyjnych” znajdował się w segmencie *globalnych producentów*, a najniższy wśród firm *nieinwestujących*.

Podsumowanie II rozdziału segmentacji „Analiza tematu specjalnego pod kątem wyznaczonych segmentów” zaczynamy od pytań dotyczących przedmiotu inwestycji w ciągu ostatnich/najbliższych 12 miesięcy. Głównymi przedmiotami inwestycji, które zajmują pierwsze trzy miejsca wśród wszystkich segmentów, w okresie poprzednich 12 miesięcy oraz w perspektywie kolejnych 12 miesięcy są:

- wyposażenie, narzędzia i przyrządy,
- maszyny i urządzenia,
- środki transportu.

Analizując te dane należy wyróżnić segment *globalnych producentów*, który zdecydowanie na pierwszym miejscu w ciągu ostatnich i najbliższych 12 miesięcy wskazał maszyny i urządzenia jako główny przedmiot wydatków inwestycyjnych.

Jeśli chodzi o źródła finansowania inwestycji to wszystkie firmy, we wszystkich segmentach zgodnie wskazywały, że środki własne były i będą głównym źródłem finansowania inwestycji. Warto nadmienić, że wśród firm z segmentu *długowiecznych* oraz *globalnych producentów* widoczne są tendencje do korzystania z kredytów bankowych oraz leasingu przy finansowaniu projektów inwestycyjnych.

Wszystkie firmy zgodnie wskazywały, że główną determinantą przeprowadzania inwestycji była poprawa efektywności. Szczególnie jest to widoczne w segmencie *młodych graczy*, który zdecydowanie na pierwszym

miejscu stawia poprawę efektywności. Pozostałe segmenty również często wskazują na konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych jako główną przyczynę realizacji projektów inwestycyjnych. Inne, ważne przyczyny przeprowadzenia inwestycji w poszczególnych segmentach to: popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym oraz unowocześnienie oferty produktowej.

Jeśli chodzi o inwestycje, które będą prowadzone przez firmy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, to będą one głównie dyktowane przez czynniki związane z poprawą efektywności, koniecznością wymiany środków trwałych oraz popytem na produkty/usługi firmy na rynku krajowym.

Analizując podejście do inwestycji i określenie stosunku do nich z perspektywy firm, dla większości inwestycji to: rozwój, przyszłość oraz konieczność. Wszystkie segmenty często wskazywały również, że inwestycje to strategia działania oraz źródło przewagi rynkowej. Szczególnie wśród segmentu *młodych graczy* panuje przekonanie, że inwestycje to rozwój, którego potrzebują młode firmy.

Rozkład odpowiedzi w pytaniu o wpływ inwestycji w nowoczesne technologie na wzrost konkurencyjności firmy wskazuje segment *globalnych producentów* jako znacznie wyróżniający się na tle pozostałych ze względu na pełne przekonanie do stwierdzenia, że inwestycje w nowoczesne technologie pozytywnie wpływają na wzrost konkurencyjności firmy na rynku (tutaj głównie zagranicznym).

Charakter prowadzonych inwestycji przez firmy w ciągu ostatnich/przyszłych 12 miesięcy kształtuje się podobnie we wszystkich segmentach. Firmy raczej skupiały się lub będą się skupiać na inwestycjach o charakterze modernizacyjnym. Segment *globalnych producentów* wyróżnia się na tle pozostałych segmentów poprzez wysoki odsetek wskazań, że prowadzone inwestycje miały/będą miały charakter zarówno odtworzeniowy, jak i modernizacyjny.

Większość firm we wszystkich segmentach jest zdania, że prowadzone inwestycje w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie miały większego wpływu na zatrudnienie.

Jeśli wśród firm pojawiały się jakiegokolwiek wskazania, które ukazują wpływ inwestycji na zatrudnienie, to były to w większości głosy pozytywne, co oznacza, że inwestycje powodowały wzrost zatrudnienia w firmach.

Czynniki popytowe, finansowe i techniczne są równie ważne dla firm we wszystkich segmentach. Firmy są przekonane, że czynniki te zachęcają do przeprowadzenia inwestycji. Kolejny raz należy wyróżnić segment *globalnych producentów*, który szczególną uwagę zwraca na czynniki techniczne, co ma powiązanie ze strukturą branżową segmentu (w większości są to firmy z branży produkcyjnej).

Na zakończenie II rozdziału poświęconego segmentacji, dokonano analizy chęci skorzystania ze specjalistycznych rozwiązań cyfrowych, które ze względów finansowych firmy nie mogą zostać zrealizowane. Najwyższy odsetek firm zainteresowanych skorzystaniem z takich rozwiązań był widoczny w segmencie *długowiecznych* oraz *młodych graczy*. Firmy najczęściej wymieniały oprogramowanie ułatwiające pracę oraz systemy do zarządzania przedsiębiorstwem jako rodzaj najbardziej pożądanego oprogramowania.

Inwestycje w makroekonomii

Adam Antoniak
Starszy Ekonomista

Biuro Analiz
Makroekonomicznych,
Bank Pekao SA

Inwestycje odgrywają kluczową rolę dla potencjału wzrostu każdej gospodarki. Po pierwsze, **nakłady na inwestycje pozwalają na odbudowę kapitału**, który jest jednym z podstawowych czynników produkcji, a ulega nieustannej deprecjacji. Po drugie, co może nawet ważniejsze, **odpowiednio nakierowane inwestycje mają znaczący potencjał w zwiększeniu łącznej produktywności czynników produkcji (TFP)**. W szczególności wdrażanie innowacyjnych rozwiązań może wydatnie zwiększyć efektywność wykorzystywanych czynników produkcji m.in. poprzez odpowiednie ich łączenie, wykorzystanie oraz efektywność organizacji procesów produkcyjnych etc.

Porównanie aktywności inwestycyjnej w polskiej gospodarce do inwestycji w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej (EŚW) sugeruje, że wyraźnie odstaje ona *in minus*. W szczególności stopa inwestycji (relacja inwestycji do PKB) jest w Polsce wyraźnie

niższa niż w innych krajach regionu, ale także niższa niż średnia UE (20,9%).

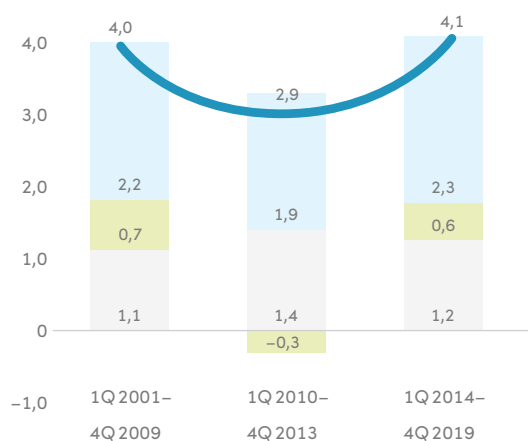
Kraje rozwijające się mają zwykle większe potrzeby inwestycyjne, i w konsekwencji stopy inwestycji, od krajów rozwiniętych, stąd poziom inwestycji w Polsce jest rozczarowujący.

Porównanie aktywności inwestycyjnej w polskiej gospodarce do inwestycji w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej (EŚW) sugeruje, że wyraźnie odstaje ona *in minus*. W szczególności stopa inwestycji (relacja inwestycji do PKB), jest w Polsce wyraźnie niższa niż w innych krajach regionu, ale także jest niższa niż średnia UE (20,9%).

WYKRES 134

Źródła wzrostu gospodarczego w Polsce¹
(w %, pkt. proc.)

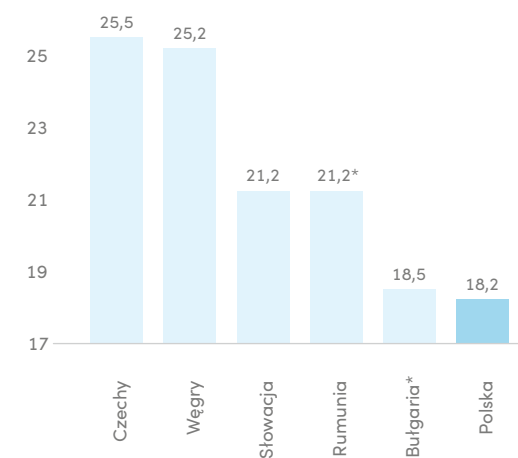
Kapitał
Praca
TFP*
PKB

* Łączna produktywność czynników produkcji – Total Factor Productivity

WYKRES 135

Stopa inwestycji w 2018 roku² (w % PKB)

* Dane dla Bułgarii z 2017 r.

Wnikliwa analiza struktury podmiotowej inwestycji wskazuje, że za niższy niż w innych krajach regionu poziom stopy inwestycji w Polsce odpowiada przede wszystkim sektor przedsiębiorstw, który powinien odgrywać wiodącą rolę we wdrażaniu nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań produkcyjnych. Relatywnie wysoki jest natomiast poziom inwestycji publicznych.

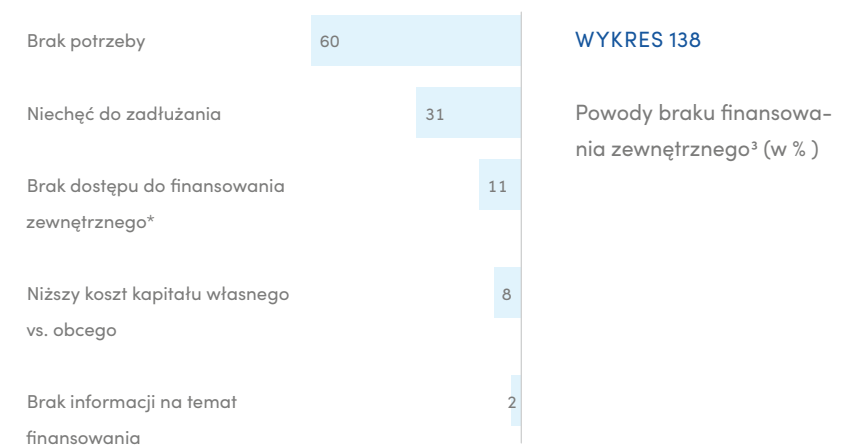
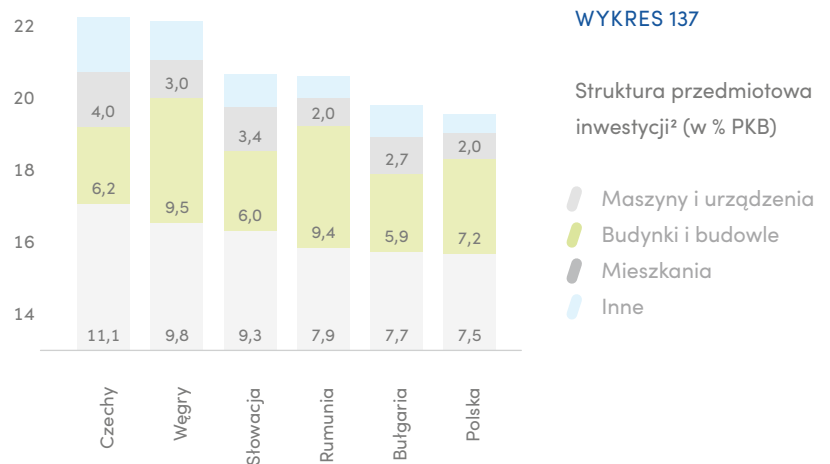
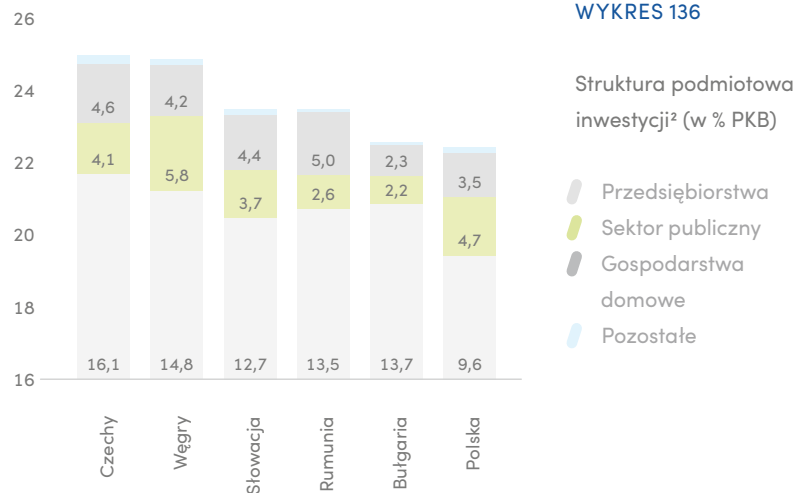
Z kolei analiza struktury przedmiotowej inwestycji (Wykres 137) sugeruje, że Polska przeznaczą mniejszą część PKB na inwestycje w maszyny i urządzenia, kluczowe dla podnoszenia wydajności produkcji.

Za niską stopę inwestycji w Polsce odpowiadają więc głównie ograniczone nakłady przedsiębiorstw na maszyny i urządzenia.

Wyniki badań koniunktury w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) wskazują, że przedsiębiorcy z tego sektora podejmują aktywność inwestycyjną głównie w oparciu o środki własne, a brak sięgania po finansowanie zewnętrzne firmy te uzasadniają brakiem potrzeb i niechęcią do zadłużania. Może to sugerować, że potrzeby inwestycyjne sektora MŚP pozostają stosunkowo mało rozpoznane.

Inwestycje ekstensywne oznaczają zwykle zwiększenie skali produkcji w ramach obecnego modelu działalności i organizacji przedsiębiorstwa (np. zakup kolejnej maszyny i zatrudnienie pracowników do jej obsługi). Z kolei **inwestycje o charakterze intensywnym** umożliwiają zwiększenie produktywności na pracownika (bardziej wydajne maszyny, lepsza organizacja przedsiębiorstwa). Biorąc pod uwagę ograniczenia ze strony dostępności zasobów pracy, inwestycje powinny koncentrować się na obszarach dających potencjał do osiągnięcia wyższego poziomu produkcji przy obecnym lub potencjalnie nawet niższym poziomie zaangażowania pracy ludzkiej. Kluczowe obszary, to m.in. robotyzacja oraz wdrażanie rozwiązań wykorzystujących najnowsze technologie teleinformatyczne, sztuczną inteligencję i algorytmy.

W najbliższych latach, zarówno przedsiębiorstwa z sektora MŚP jak i duże firmy, staną w obliczu znaczących zmian strukturalnych w polskiej gospodarce, przejawiających się zmianą w dostępie i koszcie głównych

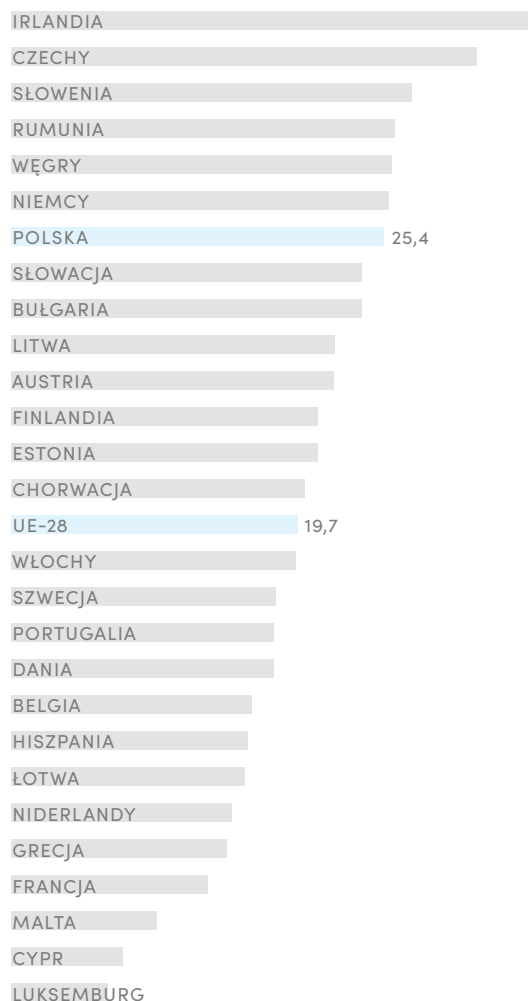

* m.in. brak zdolności kredytowej, brak zabezpieczeń

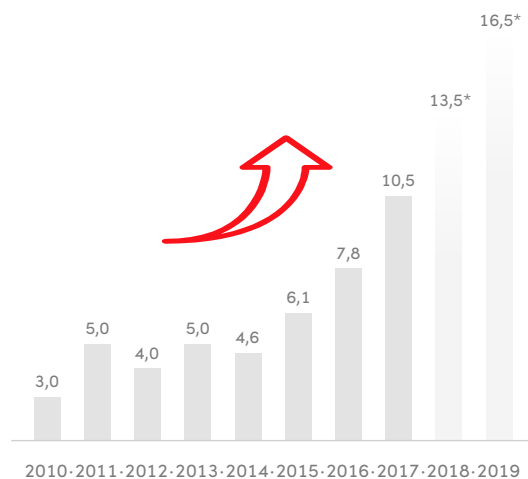
WYKRES 139

Znaczenie przemysłu
w krajach UE²
(% wartości dodanej)

WYKRES 140

Podaż robotów
przemysłowych w EŚW⁴
(w tysiącach sztuk)

* Dla lat 2018 i 2019 podano wartości szacunkowe

czynników produkcji, czyli kapitału i pracy. W związku z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi coraz bardziej palącym problemem będzie znalezienie odpowiedniej liczby wykwalifikowanych pracowników oraz dynamicznie rosnące koszty pracy. W efekcie wkład pracy do wzrostu gospodarczego będzie się obniżał, a być może będzie wręcz ujemny z uwagi na spadek liczby osób pracujących. Będzie to wymagało wyższych nakładów kapitałowych, które zwiększą wkład kapitału, a zwłaszcza łącznej produktywności czynników produkcji do wzrostu PKB (Wykres 134).

Spodziewamy się, że w polskiej gospodarce ulegnie zmianie relacja kosztów kapitału i pracy.

Polska gospodarka będzie w najbliższych latach potrzebowała wyższej niż w przeszłości stopy inwestycji, aby dokonać transformacji z gospodarki konkurującej niskimi kosztami pracy w konkurencyjną, innowacyjną gospodarkę oferującą innowacyjne produkty. W tym celu niezbędne będą nie tyle inwestycje o charakterze ekstensywnym, ale inwestycje o charakterze intensywnym.

Biorąc pod uwagę wysoki poziom uprzemysłowienia polskiej gospodarki (Wykres 139) **Polska wydaje się mieć znaczącą przestrzeń do zwiększenia automatyzacji produkcji.** Wykorzystanie robotów w przetwórstwie przemysłowym jest z reguły łatwiejsze (powtarzalne działania) niż w przypadku sektora usług, gdzie często produkt lub usługa są wynikiem unikalnej pracy rąk ludzkich, która nie może być w prosty sposób zastąpiona przez maszyny.

Z danych Międzynarodowej Federacji Robotyki (IFR) wynika, że w 2018 r. liczba nowych robotów w polskim

przemysle wzrosła o 40%, osiągając 2 651 szt. (nieznacznie mniej niż w Czechach, Wykres 140). Co trzeci nowy robot w 2018 r. był instalowany w fabryce związanej z rynkiem samochodowym. Na koniec 2018 r. liczba robotów przemysłowych zainstalowanych w obiektach przemysłowych wyniosła w Polsce 13 632 szt.

Liczba robotów przemysłowych na 10 tys. pracowników przemysłowych w Polsce (42 szt.) jest nadal wyraźnie niższa niż w Czechach (135 szt.), czy na Słowacji (165 szt.). Jest to m.in. związane z dużą rolą przemysłu samochodowego u naszych południowych sąsiadów. Wskazuje to także na znaczący potencjał dalszego wzrostu w tym obszarze.

Według prognoz ekspertów IFR w kolejnych trzech latach liczba kolejnych instalacji robotów w naszym kraju będzie rosła w tempie ok. 15–20% rocznie.

Postępy w automatyzacji produkcji przemysłowej są z jednej strony przykładem pożądanego kierunku zmian, a z drugiej strony pokazują, że wciąż **jako kraj mamy do wykonania dużą pracę, aby przygotować kraj na krajowe wyzwania demograficzne i wnieść gospodarkę na kolejny poziom rozwoju**. Konkurencyjna międzynarodowa i innowacyjna gospodarka oferująca zaawansowane produkty i usługi jest pożądanym modelem dla kraju rozwiniętego o ograniczonych zasobach naturalnych.

W artykule wykorzystałem dane pochodzące z następujących źródeł:

1. Opracowanie własne na bazie funkcji produkcji Cobba-Douglasa
2. Eurostat
3. *Raport o sytuacji mikro, małych i średnich firm w roku 2019*. Bank Pekao, styczeń 2020
4. International Federation of Robotics (IFR)

Dlaczego w budowaniu Przemysłu 4.0 środki trwałe to nie wszystko?

Kluczowa rola inwestycji w środki trwałe i aktywa niematerialne w transformacji cyfrowej przedsiębiorstw

dr hab. Katarzyna Śledziewska

DELab Uniwersytet Warszawski

dr hab. Renata Włoch

DELab Uniwersytet Warszawski

Satia Rożynek

DELab Uniwersytet Warszawski

obszary, w których – według naszej oceny – przedsiębiorstwa powinny dokonywać inwestycji zarówno w środki trwałe, jak i aktywa niematerialne, aby móc

SCHEMAT 1

Historia rewolucji przemysłowych¹

Czym jest czwarta rewolucja przemysłowa?

Datafikacja, personalizacja i usieciowienie to terminy, z którymi kojarzyć powinniśmy trwającą rewolucję przemysłową osadzoną w połączonych ze sobą urządzeniach, integracji i analizie rozproszonych danych oraz wdrażaniu sztucznej inteligencji. Te trzy procesy są dla czwartej rewolucji przemysłowej tym, czym dla XVIII-wiecznej pierwszej rewolucji przemysłowej była mechanizacja, dla drugiej – elektryfikacja, a dla trzeciej – automatyzacja, komputeryzacja i internetyzacja. Wskazanie kluczowych technologii pozwala zrozumieć istotę zachodzącej na naszych oczach transformacji cyfrowej, która między innymi przejawia się powstaniem koncepcji Przemysłu 4.0.

W poniższym tekście postaramy się przedstawić istotę Przemysłu 4.0 i jego wagę w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Przedstawimy kluczowe

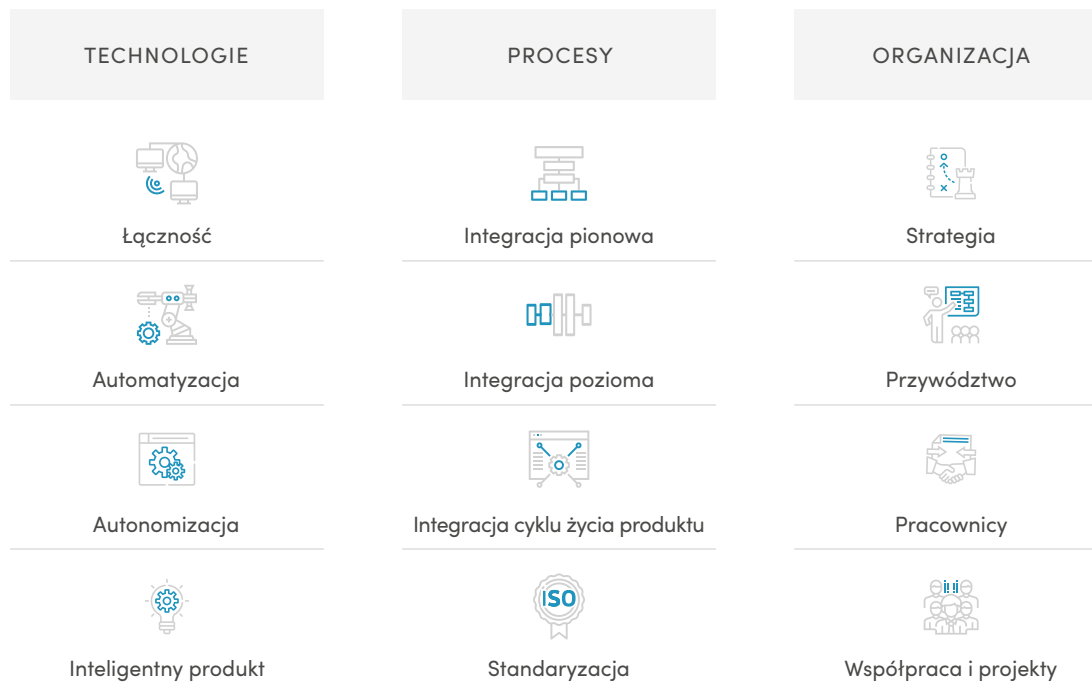

efektywnie przeprowadzić transformację cyfrową firmy. Dokonamy także próby oceny stopnia zaawansowania transformacji cyfrowej w polskich małych i średnich przedsiębiorstwach na podstawie danych agencji Eurostat.

Przemysł 3.0 a Przemysł 4.0 – w czym tkwi różnica?

Trzecia rewolucja przemysłowa wykształciła charakterystyczną formę organizacji produkcji opartą na elektronice, komputerach i Internecie. Technologie charakterystyczne dla Przemysłu 3.0 w dużej mierze nadal wykorzystywane są w Przemśle 4.0. Różnica tkwi w sposobie pracy z danymi (ich pozyskiwaniu, analizie i wykorzystaniu w celu optymalizacji procesów biznesowych), a także w rozszerzeniu koncepcji poza ramy linii produkcyjnej aż do objęcia nią całej organizacji przedsiębiorstwa.* Ku uściśleniu koncepcji

i rozwianiu wszelkich wątpliwości, za dr hab. Katarzyną Śledziwską i dr hab. Renatą Włoch przyjmijmy, że „Przemysł 4.0 to złożony proces transformacji technologicznej, procesowej i organizacyjnej przedsiębiorstw, związany ze zmianą modelu biznesowego i integracją łańcucha wartości w całościowym cyklu życia produktu. Warunkiem tej transformacji jest zaawansowane wykorzystanie rozwiązań cyfrowych oraz zasobów danych, a jej celem – masowa personalizacja wytwarzania towarów i usług w odpowiedzi na zindywidualizowane potrzeby klientów.”** Wśród wspomnianych rozwiązań cyfrowych wyróżnić można narzędzia Przemysłu 4.0, na które składają się między innymi roboty autonomiczne, programy umożliwiające przeprowadzanie symulacji i integrację systemów, Internet Rzeczy, chmury obliczeniowe, drukarki 3D czy rozszerzona rzeczywistość. Konieczne jest jednak podkreślenie, że tylko kompleksowe podejście do zmian w obszarach technologii, procesów i organizacji warunkuje korzyści wynikające z koncepcji Przemysłu 4.0.

SCHEMAT 2

Trzy obszary Przemysłu 4.0²

* K. Śledziwska, R. Włoch, *Gospodarka cyfrowa. Jak nowe technologie zmieniają świat*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2020, s. 137.

** Tamże.

Szanse MŚP w obliczu transformacji cyfrowej

Co jednak oznacza Przemysł 4.0 dla małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce? W dobie czwartej rewolucji przemysłowej MŚP mają możliwość zmiany swojej pozycji w ekosystemie biznesowym, lecz entuzjazm studzą zarówno widmo wyzwań związanych z wdrożeniem i efektywnym wykorzystaniem technologii cyfrowych, jak i świadomość niekończącego się wyścigu o przewagi konkurencyjne. Z perspektywy MŚP zwiększenie wydajności i produktywności będzie przekładać się na potencjalną redukcję kosztów i poprawę jakości produktu, a platformizacja modeli biznesowych – na otwarcie możliwości dotarcia do rynków globalnych. Co za tym idzie, MŚP będą miały dostęp do znacznie szerszego grona klientów i partnerów biznesowych.

Technologie, oprogramowanie, rozwój kompetencji – w co tak naprawdę powinniśmy inwestować?

Postrzeganie transformacji cyfrowej w przedsiębiorstwie wyłącznie jako procesu rozbudowania twardej

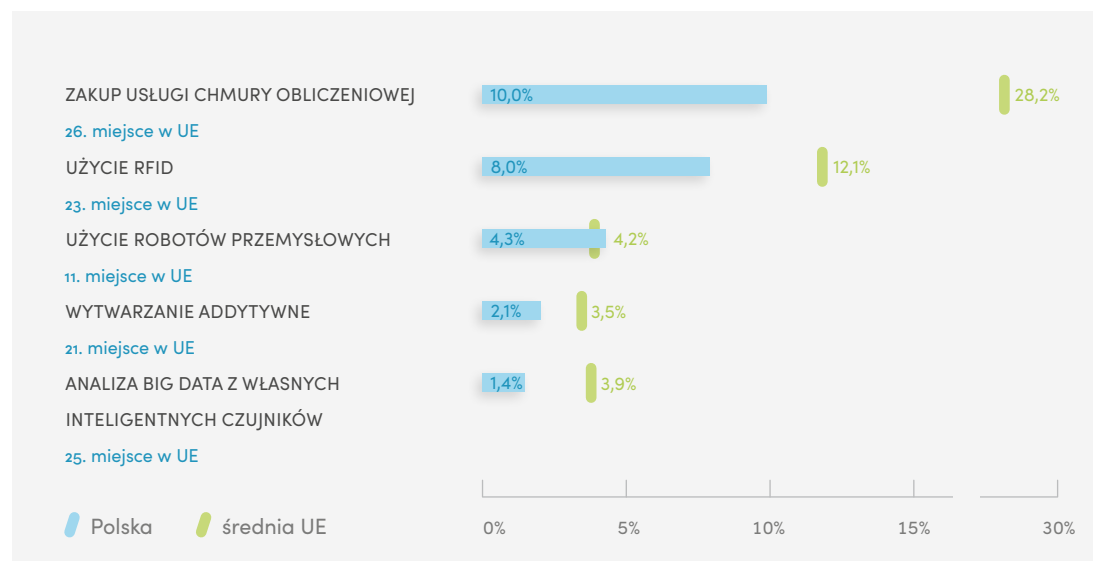
infrastruktury technologicznej to przejaw wybiórczego podejścia, nieuwzględniającego wielowarstwowości zachodzących zmian. Takie podejście wynika z niedostrzegania różnicy między trzecią a czwartą rewolucją technologiczną – sama automatyzacja linii produkcji może być błędnie identyfikowana jako innowacja z zakresu Przemysłu 4.0. Inwestycje w aktywa trwałe mogą rozwinąć jedynie część obszaru technologicznego Przemysłu 4.0, co z definicji nie wystarcza do zbudowania sprawnie funkcjonującego inteligentnego przedsiębiorstwa. Konieczne jest zwiększenie nakładów także w obrębie aktywów niematerialnych, które obejmują wszystkie trzy kluczowe obszary Przemysłu 4.0. Usługi chmury obliczeniowej, oprogramowanie wspierające procesy integrujące działania zarówno wewnątrz firmy, jak i te wymagające współpracy z otoczeniem, a także szkolenia rozwijające kompetencje pracowników i zarządu, to tylko niektóre aktywa z szerokiego wachlarza nienamacalnych środków niezbędnych w dogłębnej transformacji cyfrowej firmy.

Jak zaawansowany jest proces transformacji cyfrowej w polskich MŚP?

Ocena zaawansowania transformacji cyfrowej polskich małych i średnich przedsiębiorstw wymaga

SCHEMAT 3

Obszar technologiczny
(odsetek małych i średnich
przedsiębiorstw)³

odniesienia do międzynarodowych badań i rankingów, wśród których najszerzego spojrzenia w gronie krajów Unii Europejskiej dostarcza Eurostat. Udostępniane przez urząd wyniki badań wykorzystania technologii w przedsiębiorstwach oraz poziomu kompetencji cyfrowych pracowników pozwalają stworzyć obraz polskiego Przemysłu 4.0.

Obszar technologiczny i procesowy

Polskie MŚP lokują się stosunkowo wysoko w rankingu wykorzystania robotów przemysłowych w Unii Europejskiej (11. miejsce). Jednak rzeczywisty odsetek firm wyposażonych i korzystających z takiego sprzętu wynosi zaledwie 4,3%. Poziom integracji pozostałych narzędzi Przemysłu 4.0 w polskich małych i średnich przedsiębiorstwach plasuje się w ogonie rankingu krajów UE – analizy *big data* z własnych inteligentnych czujników dokonuje jedynie 1,4% firm (25. miejsce), a z RFID korzysta mniej niż jedno na 12 przedsiębiorstw (23. miejsce). Liderem w wykorzystywaniu systemów identyfikacji radiowej umożliwiającej m.in. zdalne śledzenie produkcji czy odczytywanie informacji z biorących udział w produkcji maszyn i urządzeń jest Finlandia, w której co piąte MŚP korzysta z takiej technologii. Także w wytwarzaniu addytywnym prym wiodą fińskie przedsiębiorstwa, wyprzedzając polskie MŚP o 20 pozycji w rankingu krajów UE.

Z usług chmury obliczeniowej korzysta 10% polskich MŚP, a system Planowania Zasobów Przedsiębiorstwa (ERP) wdrożyło dwukrotnie większe grono firm. Z systemów zarządzania łańcuchem dostaw (SCM) umożliwiających integrację procesów biznesowych wewnątrz firmy z procesami dostawców i klientów korzysta co piąte MŚP, pozycjonując Polskę na 6. miejscu w rankingu krajów UE. Podobny odsetek polskich przedsiębiorstw korzysta z systemów wspierających zarządzanie relacjami z klientami (CRM), ale w tym przypadku przekłada się to na 21. pozycję w rankingu.

Obszar organizacyjny i kompetencje przyszłości

Wykraczając poza obszar technologiczny i procesowy Przemysłu 4.0, docieramy do niezwykle istotnego

SCHEMAT 4

Obszar procesowy (odsetek małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce)⁴

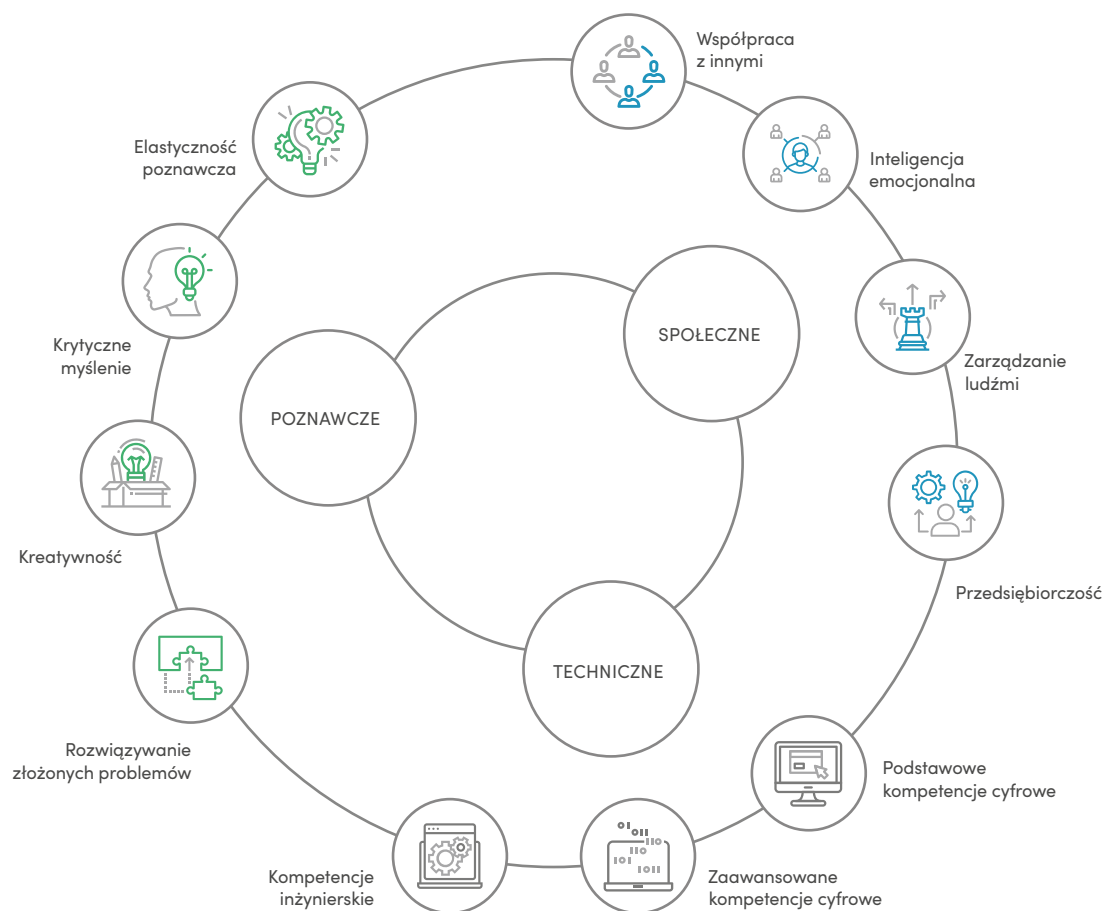
czynnika transformacji cyfrowej – kapitału ludzkiego. Światowe Forum Ekonomiczne wyróżniło kompetencje o szczególnym znaczeniu w obliczu zachodzących zmian,* które określić można mianem **kompetencji przyszłości**. Są to umiejętności, które odróżniają pracę człowieka od pracy maszyn i pozwalają utrzymać wartość i pozycję człowieka w organizacji w obliczu przejścia rutynowych (a w dalszej przyszłości nie tylko takich) obowiązków przez sztuczną inteligencję i maszyny. Wdrażanie technologii Przemysłu 4.0 wiąże się z zanikaniem zawodów, powstawaniem zupełnie nowych ról, jak i przeobrażaniem się istniejących funkcji pracowników i zarządu. Dopasowanie do stale przekształcającego się środowiska pracy wymaga nie tylko rozwijania kompetencji technicznych i cyfrowych, ale też wzmacniania kompetencji społecznych i poznawczych.

Kompetencje cyfrowe i techniczne, które możemy określić mianem umiejętności twardych, przestają być dającym przewagę atutem na rynku pracy, stając się natomiast podstawą wymaganą w każdej dziedzinie. W niedalekiej przyszłości technologie cyfrowe

* World economic Forum, *The Future of Jobs Report 2018, Insight report*, Genewa 2018, www3.weforum.org/docs/WeF_Future_of_Jobs_2018.pdf.

SCHEMAT 5

Kompetencje przyszłości⁵

przenikną branży bez wyjątku, a zwykły dzień pracy zostanie wypełniony interakcjami ze sztuczną inteligencją, Internetem Rzeczy, czy rozszerzoną i wirtualną rzeczywistością. Każde działanie będzie wymagać obcowania z technologią, co narzuca konieczność „cyfrowej pewności siebie” wśród pracowników, którą rozwijać można wzmacniając ich kompetencje cyfrowe i techniczne. Przewagę zapewnią kompetencje poznawcze, czyli kreatywność, rozwiązywanie złożonych problemów i krytyczne myślenie będące póki co domeną typowo ludzką. W szczególności kreatywność jest umiejętnością, której przejęcia przez sztuczną inteligencję eksperci nie spodziewają się w najbliższych latach. Coraz głośniejsze są głosy o sposobach rozwijania kreatywności, niekoniecznie kreatywności profesjonalnej, którą często mamy w głowie myśląc o zawodach artystycznych, albo kreatywności wysokiej cechującej mistrzów w swoich dziedzinach, ale kreatywności

codziennej związanej z nowatorstwem, elastycznym myśleniem i działaniem.* Krytyczne myślenie w dobie przeładowania informacją służy obiektywnej ocenie napotykanego materiału, jak i pozwala wyłonić te, które są istotne dla funkcjonowania organizacji. Umiejętność rozwiązywania złożonych problemów owocuje, kiedy wielostronność wyzwania przekracza możliwości inteligentnych maszyn wdrożonych w przedsiębiorstwie.

W obszarze organizacyjnym Przemysłu 4.0 ważną rolę pełnią kompetencje społeczne obejmujące

* Definicje kreatywności codziennej, profesjonalnej i wysokiej za Cambridge Assessment International Education, *Developing the Cambridge learner attributes*, Rozdział 4, www.cambridgeinternational.org/images/426483-chapter-4-innovation-and-creativity.pdf.

SCHEMAT 6

Ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wśród pracowników⁴

zarządzanie ludźmi, przedsiębiorczość, współpracę z innymi i inteligencję emocjonalną. Zarządzanie kapitałem ludzkim w przedsiębiorstwie Przemysłu 4.0 wykracza poza tradycyjne ramy znanych nam modeli zarządzania, włączając w problematykę współpracę człowieka z inteligentnymi maszynami. Brak precedensu normującego relację *człowiek – inteligentna maszyna* w organizacji wymaga otwartości umysłu, umiejętności funkcjonowania w warunkach niepewności, jak i woli eksperymentowania i wyciągania trafnych wniosków. Sprawia to, że zarządzanie ludźmi staje się kluczową kompetencją przyszłości w przedsiębiorstwach objętych transformacją technologiczną. Umiejętność współpracy z ludźmi i inteligencja emocjonalna są kompetencjami, które pozostaną istotne dopóki w organizacji w skład siły roboczej wchodzi czynnik ludzki.

W zakresie kompetencji przyszłości Eurostat daje możliwość porównania polskich MŚP z firmami pochodzącymi z innych krajów jedynie w obrębie kompetencji technicznych, dzieląc przy tym pracowników na jednostki o niskich, podstawowych i ponadpodstawowych umiejętnościach cyfrowych. Jedynie ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe w elementarnym zakresie odpowiadają kompetencjom, które niezbędne są w budowaniu i rozwijaniu Przemysłu 4.0.

Z definicji obejmują one między innymi umiejętność pisania kodów w dowolnym języku programowania, korzystania z platform, czy obróbki i analizy danych w arkuszach kalkulacyjnych.* Nie są to oczywiście kompetencje techniczne związane z najnowszymi technologiami cyfrowymi i narzędziami Przemysłu 4.0, ale mogą stanowić punkt odniesienia w ocenie przygotowania polskich pracowników do pracy w inteligentnych przedsiębiorstwach.

Podobnie, jak w przypadku wskaźników z obszaru technologicznego Przemysłu 4.0, w kwestii kompetencji cyfrowych polscy pracownicy fizyczni i umysłowi słabo wypadają na tle pracowników z pozostałych krajów Unii Europejskiej. W każdej z grup pracowników Polska osiąga wynik gorszy od średniej krajów Grupy Wyszehradzkiej i zdecydowanie mierny w porównaniu do średniej wszystkich krajów UE. Jedynie 8% pracowników fizycznych wykazało się ponadpodstawowymi umiejętnościami cyfrowymi, a wśród pracowników umysłowych grupę tę stanowi 37%. Warto wspomnieć, że liderem w kategorii jest Finlandia osiągając wyniki pozostawiające Polskę daleko w tyle – dla

* Dokładna definicja poziomów umiejętności cyfrowych dostępna na: ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/tepsr_sp410_esmsip2.htm.

SCHEMAT 7

Szkolenia organizowane przez przedsiębiorstwa³

pracowników fizycznych i umysłowych wartości wynoszą odpowiednio 34% i 65%. Ponadpodstawowych umiejętności cyfrowych w większości nie posiadają nawet młodzi Polacy.

Warto wspomnieć, że jedynie 14% polskich MŚP zatrudnia własnych pracowników na stanowiskach związanych z obsługą ICT. Połowa przedsiębiorstw zatrudnia zewnętrznych specjalistów do pełnienia tychże obowiązków. Wraz z bardzo niskim odsetkiem firm zatrudniających specjalistów ICT (11%) wskazuje to na brak personelu, który mógłby wspomóc wdrażanie technologii cyfrowych niezbędnych w budowaniu inteligentnego przedsiębiorstwa.*

Szkolenia zapewniane przez MŚP

Powyższe wyniki podkreślają wagę szkoleń ICT zapewnianych przez przedsiębiorstwa zarówno specjalistom, jak i personelowi niezwiązanemu bezpośrednio z tym działem. Efektywny proces zmian musi być wzmocniony wdrażaniem odpowiednich planów szkoleniowych, co, jak wynika z badań Eurostatu, jest kluczowym problemem w polskich małych i średnich przedsiębiorstwach. Kursy doszkalające dla specjalistów ICT organizowane są przez 5% firm, a kursy z zakresu kompetencji cyfrowych dla pozostałych pracowników – tylko przez 10%.

* Dane dla 2018 r.

Eurostat nie podaje danych dotyczących szkoleń wzmocniających kompetencje społeczne i poznawcze, ale pewnym wglądem posłużyć mogą wyniki badania przeprowadzonego przez DELab UW na zlecenie Polskiego Funduszu Rozwoju i Google. Badanie dotyczyło studentów i absolwentów uniwersytetów z siedmiu miast w Polsce i roli uczelni wyższych w zdobywaniu kompetencji przyszłości. O ile uczelnie wyższe radzą sobie z nauczaniem studentów kompetencji poznawczych wyposażając większość świeżych absolwentów w te umiejętności, dużo gorzej wypadają w kwestii wzmocnienia kompetencji społecznych. Zarządzania ludźmi w ogóle nie uczy się na ponad połowie uczelni wyższych, a niewiele lepiej jest w przypadku przedsiębiorczości i inteligencji emocjonalnej. Jedynie współpraca z innymi należy do kompetencji dobrze rozwijanych w trakcie studiów na polskich uczelniach wyższych.**

Dlaczego inwestycje w środki trwałe i aktywa niematerialne są kluczowe w budowaniu Przemysłu 4.0?

Strategia transformacji cyfrowej firmy powinna uwzględniać potrzebę zmian i rozwoju w każdym z trzech obszarów Przemysłu 4.0 – technologicznym, procesowym i organizacyjnym. Aktywa wchodzące w skład bezpośrednio ze sobą powiązanych obszarów transformacji cyfrowej wykraczają poza środki trwałe w większości klasyfikując się jako aktywa niematerialne. Urządzenia i maszyny są niezbędnym elementem Przemysłu 4.0, ale w warunkach czwartej rewolucji przemysłowej przestają być wystarczające. Uwzględnienie zmian w zakresie produkcji, podejścia do klienta i relacji biznesowych z otoczeniem wymaga szerokiej perspektywy i holistycznej wizji przedsiębiorstwa.

„Kluczowym czynnikiem transformacji cyfrowej przedsiębiorstw produkcyjnych stają się odpowiednio

** K. Śledziwska, R. Włoch, *Kompetencje przyszłości. Jak je kształtować w elastycznym ekosystemie edukacyjnym?*, Raport DELab UW 2019, delab.uw.edu.pl/pl/kompetencje-przyszlosci.

wykwalifikowani pracownicy, potrafiący współpracować z inteligentnymi robotami i systemami opartymi na sztucznej inteligencji. Konieczność inwestycji w kapitał ludzki i wdrożenia nowego modelu współpracy z otoczeniem jest szczególnie wyzwaniem dla małych i średnich firm^{*}. Przegląd zaawansowania polskich MŚP w Przemysle 4.0 unaoczniał ogrom pracy czekający przedsiębiorstwa chcące utrzymać lub zwiększyć swoją pozycję konkurencyjną w czasach czwartej rewolucji technologicznej. Inwestycje w rozwój Przemysłu 4.0 przestają być kwestią wyboru – firmy muszą skupić się na zbudowaniu i wdrożeniu kompletnej strategii transformacji cyfrowej uwzględniając nakłady na infrastrukturę, ale przede wszystkim stawiając na rozwój wiedzy oraz kompetencji zarządu i pracowników.

Źródła:

1. Badanie DELab UW dla MPiT
2. Śledziwska K., Włoch R., *Gospodarka cyfrowa. Jak nowe technologie zmieniają świat*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2020, s. 138.
3. Eurostat DESI, dane dla 2018 r. (poza Użyciem RFID – 2017)
4. Eurostat DESI, dane dla 2017 r.
5. Śledziwska K., Włoch R., *Kompetencje przyszłości. Jak je kształtować w elastycznym ekosystemie edukacyjnym?*, Raport DELab UW 2019, www.delab.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2019/09/Kompetencje_przyszlosci_Raport.pdf.

* K. Śledziwska, R. Włoch, *Gospodarka cyfrowa. Jak nowe technologie zmieniają świat*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2020, s. 159.

Kredyty wspierają inwestycje i rozwój przedsiębiorstw

Jolanta Ciskowska

Dyrektor

Departament
Rozwoju Produktów,
Bank Pekao SA

Podjęcie decyzji o realizacji inwestycji i sposobie jej finansowania to bardzo ważny etap w działalności każdego przedsiębiorstwa. Poprzedzony jest szczegółowymi analizami, które potwierdzają opłacalność i celowość inwestowania w rozwój firmy. Bez odtwarzania aktywów i inwestowania w nowe technologie, prowadzenie działalności na konkurencyjnych rynkach jest często niemożliwe.

Decyzja o realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego uwarunkowana jest wieloma czynnikami: może wynikać z konieczności odnowienia wyeksploatowanego parku maszynowego, zastąpienia zamortyzowanej floty środków transportu nowoczesnymi pojazdami, konieczności modernizacji nieruchomości lub z naturalnego rozwoju skali prowadzonego biznesu, który wymaga budowy nowego zakładu produkcyjnego, zwiększenia liczby pojazdów lub zakupu bardziej wydajnych maszyn i urządzeń.

Przedsiębiorcy nieustannie analizują rozwój rynku na którym działają, sprawdzają pojawiające się szanse biznesowe, działania konkurencji i w oparciu o te czynniki podejmują decyzje o inwestowaniu np. w związku z wejściem na nowy rynek zbytu. Potrzeba rozwoju i inwestowania w aktywa trwałe pojawia się na różnych etapach życia firmy i jest niezależna od branży, choć niektóre z nich np. producenci, wymagają większych nakładów inwestycyjnych.

Finansowania poszukują przedsiębiorstwa zarówno małe jak i większe, mające wieloletni staż na rynku oraz firmy zaczynające działalność, zajmujące się produkcją, jak również świadczące usługi oraz zajmujące się handlem. Najwyższe kwotowo zapotrzebowanie pojawia

się w przypadku inwestycji związanych z zakupem, budową lub modernizacją nieruchomości. Firmy finansują inwestycje ze środków własnych lub przy pomocy kredytu bankowego i jeśli potrzebują takiego kredytu, to w procesie finansowania i realizacji inwestycji niezwykle istotny jest **sprawdzony partner finansowy, taki jak Bank Pekao S.A.**, który doradzi i dostarczy finansowania uszytego na miarę.

Perspektywa banku

Udzielenie **kredytu inwestycyjnego**, z perspektywy działania banku, jest istotnym wydarzeniem, poprzedzonym szczegółowym procesem kredytowym w ramach którego badana jest zdolność kredytowa do spłaty zadłużenia i weryfikowany jest cały projekt inwestycyjny łącznie z prognozami finansowymi. Finałem tego procesu jest decyzja o udzieleniu finansowania.

Bank Pekao jest przygotowany na udzielanie finansowania długoterminowego praktycznie w stosunku do każdego modelu biznesowego, większości aktywów i w każdej chwili cyklu inwestycyjnego firmy – także po zrealizowaniu przez firmę inwestycji – wykorzystywany do tego jest kredyt inwestycyjny na refinansowanie poniesionych nakładów inwestycyjnych.

Podstawowymi parametrami każdego kredytu inwestycyjnego są:

- okres kredytowania – skorelowany z okresem amortyzacji danego aktywa oraz

udział własny – środki własne, które przedsiębiorstwo musi zainwestować w dany projekt inwestycyjny (ten parametr dzieli ryzyko inwestycyjne między klienta i bank).

Maksymalny okres kredytowania to nawet 15 lat w przypadku finansowania nieruchomości, natomiast wymagany udział własny przedsiębiorstwa to standardowo 20% wartości inwestycji netto.

Kluczowe są dokumenty wymagane do oceny zdolności kredytowej i oceny projektu inwestycyjnego – bank wymaga kompleksowego zestawu dokumentów w zakresie planowanej inwestycji i projekcji finansowych tzw. biznes plan, który jednocześnie daje firmie możliwość weryfikacji czy posiada wszystkie wymagane pozwolenia, koncesje i czy kwestie formalno-prawne są uregulowane. Standardowym wymaganym zabezpieczeniem kredytu jest zabezpieczenie na przedmiocie finansowania. Finansowanie może być dodatkowo zabezpieczone **gwarancją BGK de minimis**.

Zakup nieruchomości, modernizacja lub budowa zakładu produkcyjnego, magazynu i siedziby to najczęściej pojawiające się cele kredytów inwestycyjnych na nieruchomości. Bank gotowy jest również na finansowanie przedsięwzięć związanych z finansowaniem nieruchomości komercyjnych pod wynajem. Dodatkowo oprócz finansowania nieruchomości możliwe jest jednoczesne finansowanie maszyn, urządzeń i złożonych linii produkcyjnych, często importowanych z innych krajów. Firmom, które otrzymują płatności w walutach obcych za eksportowane produkty, udostępniane mogą być kredyty w walutach obcych.

Cena kredytu: opłaty i prowizje oraz marża kredytowa wpływająca na wysokość odsetek od kredytu, są negocjowane indywidualnie i co istotne, wraz z odpisami amortyzacyjnymi są kosztem uzyskania przychodu przedsiębiorstwa.

Odpowiadając na potrzeby klientów, Bank Pekao S.A. elastycznie dopasowuje: okres kredytowania, karencję w spłacie kapitału oraz harmonogram spłaty, do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstw. Coraz częściej przedsiębiorcy korzystają także z **produktów zabezpieczających ryzyko stopy procentowej** takich jak IRS (*Interest Rate Swap* – instrument finansowy zamieniający oprocentowanie zmienne na oprocentowanie stałe) lub CAP. Taki zestaw produktów finansujących inwestycje i zabezpieczających ją, jest ofertą idealnie odpowiadającą na potrzeby przedsiębiorstwa.

Rozwój biznesu przedsiębiorstw finansowany jest także **kredytami obrotowymi nieodnawialnymi lub odnawialnymi** – rewolwingami o okresie zapadalności nawet do trzech lat. Finansowanie takiego rozwoju występuje zazwyczaj w przypadku potrzeby realizacji kontraktów, dzięki którym przedsiębiorcy pozyskują nowych kontrahentów lub wchodzi na nowe rynki zbytu. Także w tym przypadku Bank Pekao strukturyzuje indywidualnie podstawowe parametry, takie jak okres kredytowania i kwota finansowanego kontraktu. Przykładem takiego finansowania jest **kredyt kontraktowy** na zakup materiałów do wyprodukowania sprzedawanych produktów lub kredyt kontraktowy na finansowanie zapasów.

Klienci banku, w przypadku selektywnych potrzeb, mogą także skorzystać z nowego produktu, który wspiera rozwój ich działalności – **pożyczki hipotecznej**, która finansuje dowolny cel związany z działalnością gospodarczą i jest udostępniana na okres do 10 lat z zabezpieczeniem w postaci hipoteki na nieruchomości.

Sprawdzony partner finansowy

Szeroka oferta kredytowa Banku Pekao, skierowana do sektora MŚP, od wielu lat umożliwia firmom rozwój i poszerzanie zakresu prowadzonej działalności. W roku 2019 odnotowana została znaczna dynamika udzielonych kredytów o charakterze rozwojowym. Świadczy to o dużym zaufaniu jakim polskie firmy obdarzyły Bank Pekao.

Kierunki rozwoju mikroprzedsiębiorstw

Paweł Lewiński
Specjalista

Biuro Zarządzania
i Rozwoju Segmentu
Klienta Biznesowego,
Bank Pekao SA

Segment Klienta Biznesowego w Banku Pekao obejmuje przede wszystkim mikrofirmy, a zatem przedsiębiorców z obrotami do 8 mln zł przy rachunkowości uproszczonej i do 5 mln zł przy rachunkowości pełnej (firmy powyżej tych wartości są obsługiwane w Pionie Bankowości Małych i Średnich Przedsiębiorstw). W praktyce segment ten obsługuje całe spektrum rodzajów prowadzonych działalności, starając się odpowiedzieć zarówno na potrzeby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, spółek jawnych, z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i wielu innych form prowadzenia biznesu. Ze względu na swój unikatowy portfel klientów, segment mikroprzedsiębiorstw jest traktowany w Banku Pekao ze szczególną uwagą. Zależy nam, aby jak najwięcej przedsiębiorstw prowadzących konta firmowe w naszym banku odnosiło sukcesy na krajowym i międzynarodowym rynku. Dążymy do zapewnienia jak najbardziej kompleksowej pomocy przy poszukiwaniu optymalnych dróg rozwoju, oferując naszym klientom nie tylko rachunki rozliczeniowe, ale także szeroką paletę produktów wykraczających poza ramy tradycyjnej działalności banków.

Staramy się z wyprzedzeniem reagować na trendy i nowe wymogi regulacyjne w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej. Jako pierwszy bank wdrożyliśmy do systemu bankowości elektronicznej **możliwość automatycznej weryfikacji rachunku kontrahenta na Białej Liście Podatników VAT**. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom nowych klientów, umożliwiliśmy otwieranie rachunku rozliczeniowego przez infolinię bankową, a także „na *selfie*” za pomocą aplikacji mobilnej PeoPay, dzięki której **konto firmowe można założyć bez wychodzenia z domu**. Jako jedni z pierwszych w całym sektorze bankowym udostępniliśmy przedsiębiorcom **najnowocześniejsze sposoby**

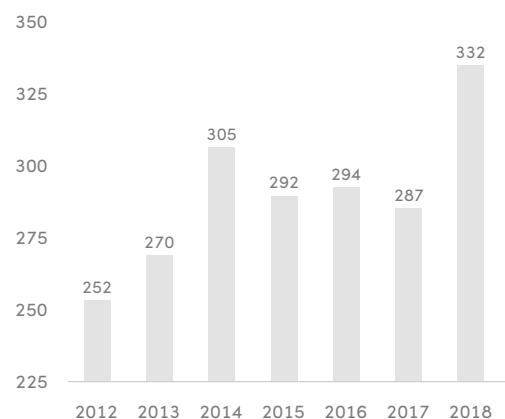
płatności, takie jak: Apple Pay, który umożliwia przeprowadzanie transakcji smartfonem, a także FitBit Pay i Garmin Pay, które pozwalają na płacenie za zakupy zegarkiem.

Jesteśmy świadomi zmian, jakie zachodzą na rynku. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2018 roku aż 332 tysiące firm zlikwidowało swoją działalność i był to najwyższy wynik od 2012 roku.

Często zmieniające się regulacje związane z prowadzeniem biznesu, rosnąca konkurencja i wymagania konsumentów, coraz trudniejsza sytuacja na rynku pracy związana ze starzejącym się społeczeństwem oraz emigracją wysoko wykwalifikowanych pracowników, to tylko niektóre czynniki znacząco wpływające na

WYKRES 141

Liczba zlikwidowanych firm w Polsce według lat
(dane w tys.)¹

powodzenie biznesu. Przedsiębiorcy, chcący zabezpieczyć się przed ryzykiem upadłości lub szybciej rozwijać swoją działalność, muszą dokonywać przemyślanych inwestycji.

Bank Pekao w swojej ofercie daje właścicielom firm możliwość skorzystania z wielu produktów, które ukierunkowane są na rozwój biznesu i umożliwiają przedsiębiorcom podążanie za wymogami rynku.

Inwestowanie w kapitał ludzki

Rekordowo niskie bezrobocie, na poziomie około 5%, dynamiczny wzrost wynagrodzeń o 6–6,5% w skali rok do roku, a także wzrastające koszty pracy powodują, że przedsiębiorcy z coraz większą troską zajmują się zagadnieniem zapewnienia jak najlepszego środowiska pracy zatrudnionym. W ostatnich latach zmieniło się jednak podejście do tego tematu i oprócz wysokości płacy, znaczenia zaczęły nabierać również czynniki pozapłacowe, takie jak warunki socjalne, dostęp do prywatnej opieki medycznej, a nawet silniejsza identyfikacja z firmą i jej celami, które potrafią zatrzymać w szeregach przedsiębiorstwa najlepszych pracowników. Niezwykle ważnym aspektem, na który szczególnie uwagę zwracają młodzi pracownicy, są także możliwości doszkalania i pozyskiwania nowych umiejętności. Popularność różnorodnych warsztatów, kursów, szkoleń pogłębiających wiedzę na wszelkich możliwych płaszczyznach pokazują, jak atrakcyjne są takie formy rozwoju dla pracowników.

Także i pracodawcy coraz częściej inwestują w swój rozwój osobowościowy, sięgając do szkoleń, które mogą podnieść ich umiejętności w obszarach zarządzania ludźmi, budowania strategii czy wyceny projektów inwestycyjnych. Wydaje się, że polscy przedsiębiorcy coraz bardziej świadomie podchodzą do tematu związanego z doszkalaniem się, sięganiem po nowe kompetencje, czy śledzeniem bieżących wydarzeń na polskim i światowym rynku, w nadziei na pozytywny wpływ tych działań na rozwój prowadzonego biznesu.

Terminale płatnicze

Według danych NBP pt. *Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za 2017*, już ponad 1/3 wszystkich transakcji w Polsce przeprowadzona jest bez użycia gotówki. Kartą zapłacimy na miejscowym bazaru, w małej, rodzinnej restauracji, a coraz częściej nawet w leśniczówkach czy instytucjach publicznych. W firmach zajmujących się przewozem osób, czy przy zamawianiu jedzenia, często zetkniemy się z odmową możliwości zapłacenia gotówką. Wzrost udziału transakcji bezgotówkowych, nieustający popyt na terminale płatnicze, a także rozwój alternatywnych sposobów płatniczych takich jak płacenie smartfonami (Apple Pay) czy zegarkami (FitBit Pay, Garmin Pay) wskazują, że wygodne i szybkie transakcje bez użycia monet i banknotów przypadły do gustu zarówno konsumentom, jak i przedsiębiorcom.

Część sprzedawców nie decyduje się jednak na korzystanie z terminali, w obawie przed wysokimi kosztami związanymi z dzierżawą terminala, mniejszą kontrolą swojego budżetu i skomplikowaniem przeprowadzanych transakcji. Te obawy nie mają jednak odzwierciedlenia w rzeczywistości. Należy tutaj podkreślić, że firmy oferujące urządzenie płatnicze (np. Bank Pekao), zwykle zapewniają darmowe szkolenia dla personelu. Dzięki intuicyjnemu oprogramowaniu przedsiębiorca może kontrolować swoje przychody z dowolnego miejsca i o dowolnej porze. Dzięki współpracy Banku Pekao i Fundacji Polska Bezgotówkowa, klient Banku, który wcześniej nie korzystał z terminala płatniczego, ma możliwość otrzymania bezpłatnego terminala nawet na 18 pierwszych miesięcy.

Należy także pamiętać, że terminal płatniczy to nie tylko większa liczba klientów – to także szansa na dodatkowe przychody z tytułu dynamicznej wymiany walut (DCC), wypłaty gotówki przy okazji robienia zakupów (funkcjonalność *cash-back*), większe bezpieczeństwo transakcji oraz oszczędność czasu.

Finansowanie przedsiębiorstwa

Każdy przedsiębiorca wie, że przy planach rozwoju firmy najistotniejszą kwestią jest pozyskanie źródła finansowania. Obecnie mikroprzedsiębiorstwa mogą pozyskiwać kapitał na naprawdę wiele sposobów. Jednym z nich są fundusze Unii Europejskiej, które zapewniając poręczenia i preferencyjne warunki cenowe pozwalają na wdrażanie nawet najbardziej innowacyjnych inicjatyw. W Banku Pekao dla klientów Segmentu Biznesowego przygotowano **Kredyt Unia**, który może przyjąć postać kredytu inwestycyjnego lub obrotowego i jest przeznaczony dla podmiotów, które ubiegają się o dotacje w programach krajowych lub międzynarodowych.

W ostatnich latach coraz popularniejszym źródłem finansowania staje się **leasing**, który pozwala nie tylko na korzystanie z samochodów osobowych i ciężarowych, ale także na tańsze pozyskiwanie maszyn i urządzeń koniecznych do prowadzenia działalności, czy nieruchomości, pozwalając na optymalizację długoterminowych kosztów. Dziś już nikogo nie dziwi leasing pracowników, a wachlarz oferowanych usług przez firmy leasingowe zależy od pomysłowości klienta.

W firmie nie tylko inwestycje wymagają pozyskania kapitału. Każdy przedsiębiorca jest świadomy, jak istotne na co dzień jest finansowanie bieżącej działalności przedsiębiorstwa. Idealnym na ten cel wydaje się być wygodny i elastyczny w spłacie **kredyt w rachunku bieżącym**. W Banku Pekao ten sposób finansowania umożliwia klientom dogodny okres kredytowania, uzyskanie finansowania bez zabezpieczeń rzeczowych, a także wydawanie środków na dowolny cel związany z codziennym funkcjonowaniem firmy.

Innym, bardzo powszechnym sposobem bieżącego finansowania wydatków przedsiębiorstwa jest **karta kredytowa**. Produkt ten skierowany jest do przedsiębiorców, którzy potrzebują kredytu na krótki okres i dostępu do dodatkowej gotówki przez całą dobę. Firmową kartą kredytową można nie tylko płacić przez terminal czy w internecie, ale również opłacić fakturę przelewem. W Pekao, jako w jednym z nielicznych banków w Polsce, można skorzystać z szerokiej oferty kart kredytowych dla firm z opcjami dodatkowymi. Przykładowo, z kartą MOTO Biznes powiązana jest opcja Moneyback – zwrot pieniędzy za płatności wykonane na stacjach paliw, a karta kredytowa Business DUO Komfort oferuje unikalną funkcjonalność spłaty całości lub części zadłużenia w ratach.

Podsumowanie

To tylko nieliczne przykłady wsparcia funkcjonowania i finansowania najmniejszych przedsiębiorców, które oferuje Bank Pekao. Otwartość naszych klientów na nowe metody płatności wprowadzane przez bank w odpowiedzi na ich zmieniające się potrzeby, ale przede wszystkim wykorzystanie przez firmy różnorodnych form finansowania przedsiębiorstwa, zapewnia im konkurencyjność i przewagę na dynamicznym rynku konsumenta.

Źródło:

1. Opracowanie własne na podstawie raportu *Zmiany strukturalne grup przedmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2018 r.*, Główny Urząd Statystyczny

PRZEJDŹ NA DOBRĄ STRONĘ ENERGII

Weź **Kredyt PrzEKOrzystny**, dbaj o środowisko i własną kieszeń.

Gwarancja BiznesMax z dopłatą do oprocentowania, jest udzielana ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Gwarancyjnego wsparcia innowacyjnych przedsiębiorstw Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (FG POIR), finansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Program ma na celu wspieranie finansowania projektów innowacyjnych, w tym inwestycji z efektem ekologicznym, polegających m.in. na zmniejszeniu zużycia energii elektrycznej lub ciepłej oraz pokryciu zapotrzebowania na energię pochodzącą ze źródła alternatywnego.

Bank podejmuje decyzję o udzieleniu finansowania po dokonaniu analizy kredytowej i oceny zdolności kredytowej. Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 53/57, 00-950 Warszawa, wpisany do rejestru przedsiębiorców w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, KRS: 0000014843, NIP: 526-00-06-841, REGON: 000010205, wysokość kapitału zakładowego i kapitału wpłaconego: 262 470 034 zł.

www.pekao.com.pl | 801 666 555 (opłata wg cennika operatora)

OTWÓRZ KONTO FIRMOWE

0 zł

Konto Przekorzystne Biznes
Karta do konta
Przelewy

Oferta na terminale płatnicze:

0 zł

za dzierżawę terminala płatniczego przez 18 miesięcy

Jeżeli w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie przyjmowałeś płatności kartami płatniczymi, zaoferujemy Ci dzierżawę terminala płatniczego za 0 zł przez 18 miesięcy.

lub

1 zł

miesięcznie przez 12 miesięcy za dzierżawę terminala płatniczego

Jeżeli akceptujesz karty płatnicze, dodatkowo zaoferujemy Ci atrakcyjną prowizję od przyjmowanych transakcji kartowych.

Szczegóły dotyczące Konta Przekorzystnego Biznes, w tym opłaty i prowizje, znajdziesz na stronie pekao.com.pl/przedsiębiorcy. Oferta 0 zł za dzierżawę terminala płatniczego przez 18 miesięcy jest skierowana do klientów, którzy w ciągu ostatniego roku nie przyjmowali płatności kartami płatniczymi. Oferta nie dotyczy sieci handlowych i francyz obejmujących więcej niż 5 placówek handlowych oraz operatorów automatów vendingowych i innych urządzeń samoobsługowych (np. biletomatów, parkometrów, bankomatów). Klient może dzierżawić do 3 terminali płatniczych za 0 zł przez 18 miesięcy (12 miesięcy w ramach programu Polska Bezgotówkowa i dodatkowo 6 miesięcy od Banku Pekao S.A.). Materiał nie stanowi oferty w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna.

pekao.com.pl/przedsiębiorcy | 801 666 555 (opłata wg cennika operatora)

Finansowanie inwestycji za pomocą leasingu

W Polsce każdego dnia powstaje około 1000 firm, które potrzebują inwestycji, aby móc prowadzić swoją działalność. W tym celu poszukują one źródeł finansowania spośród dostępnych na rynku opcji, najczęściej wybierając gotówkę, kredyt lub leasing. Każda z tych trzech opcji ma swoich zwolenników i przeciwników, jednak wydaje się, że leasing posiada największy potencjał wzrostowy, co też pokazują dane z „Raportu o sytuacji mikro, małych i średnich firm”. Z roku na rok odsetek biorących udział w badaniu coraz chętniej wskazuje leasing jako źródło finansowania inwestycji w swoim przedsiębiorstwie.

Polska gospodarka w znacznej mierze opiera się na działalności mikro, małych i średnich firm. Z raportu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) wynika, że małe i średnie przedsiębiorstwa wytwarzają ponad 60% krajowego PKB i zatrudniają 70% ogólnej liczby pracujących. Jak natomiast wynika z danych Związku Polskiego Leasingu oraz raportu „Mikro, małe i średnie firmy o usługach finansowych”, prawie 75% średnich oraz ponad 60% małych firm zamierza inwestować w rozwój swojej działalności. Jest to dobra wiadomość zarówno dla polskiej gospodarki, jak i branży leasingowej, z której usług przedsiębiorcy korzystają coraz częściej. Ze wspomnianego raportu wynika również, że **55% średnich i 40% małych firm inwestycje w rozwój zamierza sfinansować właśnie za pomocą leasingu**. Potwierdzają to wyniki branży leasingowej, za cały 2018 rok, gdy finansowanie inwestycji za pomocą leasingu (146,6 mld zł) przewyższyło łączne saldo kredytów inwestycyjnych w Polsce (124,4 mld zł).

Czym jest leasing?

Leasing to wygodne i elastyczne rozwiązanie finansowania środków trwałych, które w szczególności wspiera działalność małych i średnich przedsiębiorstw. Na mocy umowy leasingowej jedna ze stron (finansujący) oddaje do odpłatnego używania lub używania i pobierania pożytków na warunkach określonych w umowie drugiej stronie (korzystającemu) rzecz materialną w zamian za uzgodnione wynagrodzenie leasingowe, którego wysokość odpowiadać musi co najmniej cenie nabycia rzeczy przez finansującego.

Firma leasingowa nabywa na własność środek trwały, a następnie na podstawie umowy leasingu przekazuje go korzystającemu do używania na określony czas za zdefiniowane wynagrodzenie leasingowe. Zawarta w formie pisemnej umowa leasingu zawiera wszelkie warunki transakcji, m.in. opłatę wstępną, okres trwania umowy, wykup końcowy, ubezpieczenie przedmiotu leasingu, harmonogram spłat rat leasingowych. Przez cały okres trwania umowy leasingu właścicielem przedmiotu finansowania pozostaje finansujący. To jest niewątpliwie jedna z najistotniejszych cech odróżniających leasing od kredytu.

O leasing z powodzeniem mogą ubiegać się przedsiębiorstwa, które potrzebują środków transportu do swojej działalności lub planujące pozyskać dobra do produkcji lub eksploatacji, np. samochody czy też maszyny. W porównaniu z kredytem, leasing jest często bardziej dostępnym instrumentem finansowania inwestycji, a niekiedy nawet jedyną możliwością rozwoju dla przedsiębiorców, w szczególności nieposiadających „twardych” zabezpieczeń, których wymagają banki przy udzieleniu kredytów. Krótki

Maciej Kijo

Członek Zarządu
w obszarze zarządzania ryzykiem

Bartosz Węsierski

Członek Zarządu
w obszarze finansów i operacji

Paweł Strzelczyk

Dyrektor Biura Innowacji i Produktów

„PEKAO LEASING” Sp. z o.o.

okres funkcjonowania przedsiębiorstwa (0–12 miesięcy) zazwyczaj nie stanowi przeszkody do zawarcia umowy leasingu, co jest istotne dla rozwijających się, „młodych” stażem przedsiębiorstw.

Branża leasingu zależy od finansowania środków transportu

Realizacja inwestycji przy wsparciu leasingu jest obecnie dla większości firm wręcz niezbędna, szczególnie w takich dziedzinach jak transport, logistyka, budownictwo, przemysł drzewny lub papierniczy.

Analizując strukturę przedmiotów finansowanych leasingiem po pierwszym półroczu 2019 roku, można stwierdzić, że największym zainteresowaniem przedsiębiorców cieszą się pojazdy, których udział w całej strukturze finansowania rynku ruchomości stanowi niemal ¼ (pojazdy lekkie oraz transport ciężki). Od 2012 roku liczba rejestracji nowych aut wzrosła niemal dwukrotnie, wskazują wyniki Polskiego Związku Przemysłu Motoryzacyjnego (PZPM) oraz Instytutu Samar. Na koniec 2018 roku w naszym kraju zarejestrowano prawie 532 tys. nowych aut osobowych, z czego zakup ponad 73% sfinansowano za pomocą leasingu (ponad 391 tys. pojazdów).

Na kolejnym miejscu znajdują się maszyny, linie produkcyjne, wyposażenie medyczne, jak również sprzęt biurowy (w tym komputery) – ponad 23%.

TABELA 43

Porównanie leasingu i kredytu¹

	Leasing	Kredyt
Własność przedmiotu	Finansujący	Przedsiębiorca
Przejęcie tytułu własności finansowanego przedmiotu	Warunkowe, po dokonaniu opłaty za wykup po upływie okresu leasingu	Z chwilą zakupu przedmiotu ze środków z kredytu
Opłata wstępna	Standardowo 10%, do negocjacji	Standardowo 20% – do negocjacji
Zabezpieczenia	Standardowo weksel <i>in blanco</i> , często dla leasingu pojazdów nie stosuje się tego zabezpieczenia	Standardowo weksel <i>in blanco</i> , często wymagane są dodatkowe zabezpieczenia
Okres spłaty	Ustalany elastycznie, powiązany ze stawkami amortyzacji środka trwałego	Wynika z oferty produktowej banku oraz zdolności kredytowej przedsiębiorcy, powiązany ze stawkami amortyzacji
Skutki podatkowe i amortyzacja	W leasingu operacyjnym amortyzacji środka trwałego dokonuje finansujący, zaś dla korzystającego raty leasingu netto umożliwiają pomniejszanie osiąganego dochodu do opodatkowania. W leasingu finansowym część finansowa raty leasingowej może stanowić podstawę pomniejszania osiąganego dochodu do opodatkowania, amortyzacji środka trwałego dokonuje korzystający.	Jedynie odsetki od kredytu mogą stanowić podstawę pomniejszania osiąganego dochodu do opodatkowania, amortyzacji środka trwałego dokonuje przedsiębiorca

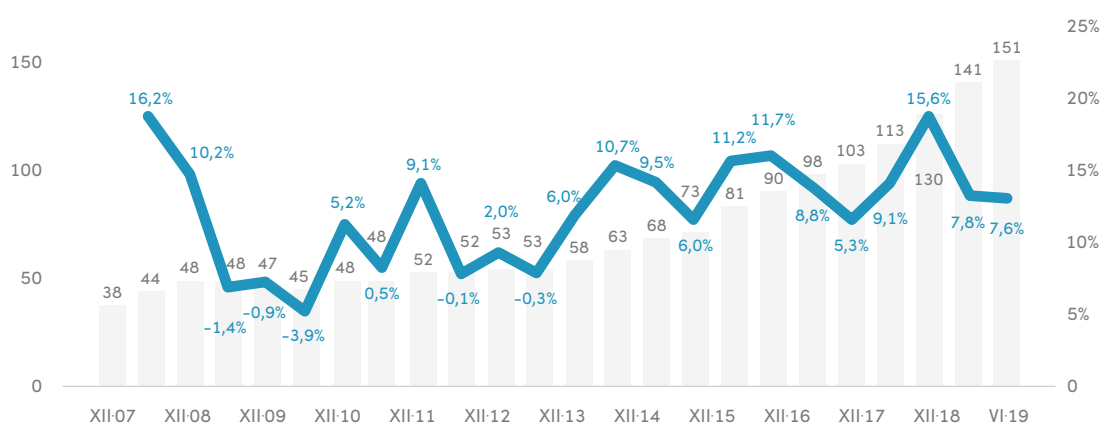

Warto zauważyć, że z roku na rok rośnie udział leasingu w pozyskiwaniu dóbr luksusowych w tym łodzi, jachtów i helikopterów.

To nie wyczerpuje jednak katalogu przedmiotów, które można wyleasingować. Aby spełnić oczekiwania klientów, firmy leasingowe umożliwiają finansowanie takich nietypowych przedmiotów jak zjeżdżalnia do przedszkola czy dmuchana żyrafa albo zamek. Najnowszym trendem, zainicjowanym przez jeden z koncernów motoryzacyjnych, jest możliwość wyleasingowania

choinki na święta, za stosunkowo niską opłatę. Po nowym roku wynajętą jodłę czy świerk należy zwrócić, aby mogła zostać ponownie zasadzona w szkółce leśnej.

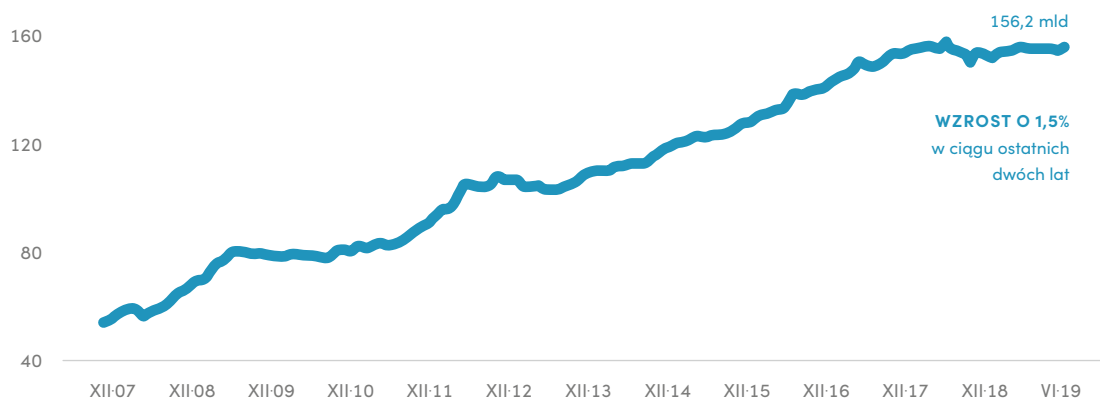
Coraz więcej firm oferuje możliwość przeprowadzenia całej procedury leasingowej przez internet, bez konieczności wychodzenia z domu. W ofercie finansowania on-line znajdują się głównie maszyny i urządzenia, ale leasingodawcy sukcesywnie rozszerzają swoje portfolio produktów, również o samochody osobowe.

WYKRES 142

Zaangażowanie z tytułu kredytów inwestycyjnych i leasingu (dane po pierwszym półroczu 2019 r.)

Całkowita wartość aktywnego portfela
Zmiana do poprzedniego okresu

WYKRES 143

Kredyty inwestycyjne udzielone firmom przez banki¹

136,8% mld zł

CZERWIEC 2018

157,1% mld zł

CZERWIEC 2019

+15% (r/r)

DYNAMIKA WZROSTU

WYKRES 144

Całkowita wartość aktywnego portfela branży leasingowej

Nie tylko ruchomości

Nieruchomości mogą być również finansowane przy wsparciu leasingu, m.in. budynki fabryczne, budowle, lokale użytkowe, biura magazynów, centra handlowe czy też hale produkcyjne. W ramach tego mechanizmu często stosowana jest konstrukcja leasingu zwrotnego. Polega ona na tym, że korzystający – będąc właścicielem nieruchomości – sprzedaje ją do firmy leasingowej. Następnie na podstawie umowy leasingu odpłatnie korzysta z nieruchomości w określonym w umowie leasingu czasie. Po zakończeniu umowy leasingu i zapłacie wynagrodzenia leasingowego nieruchomość zostaje odsprzedana przez finansującego korzystającemu.

Przedmiot wybrany – jaką umowę podpisać, jaki leasing wybrać?

Po wyborze przedmiotu inwestycji, kolejnym krokiem jest wybór rodzaju leasingu na potrzeby podatkowe i rachunkowe.

Najczęściej stosowaną klasyfikacją umów leasingu jest podział wyróżniający:

- leasing operacyjny oraz
- leasing finansowy (Tabela 44).

Biorąc pod uwagę okres trwania umowy leasingu, w leasingu operacyjnym umowa podpisywana jest na okres nie krótszy niż 40% normatywnego okresu amortyzacji przedmiotu leasingu, natomiast umowa leasingu finansowego wprowadza dowolność w strukturze transakcji. Przykładowo minimalny okres trwania umowy leasingu finansowania samochodu osobowego wynosi 24 miesiące, natomiast ciągnika siodłowego 36 miesięcy. Zarówno w leasingu operacyjnym jak i finansowym, istnieje możliwość podpisania umowy leasingu zwrotnego.

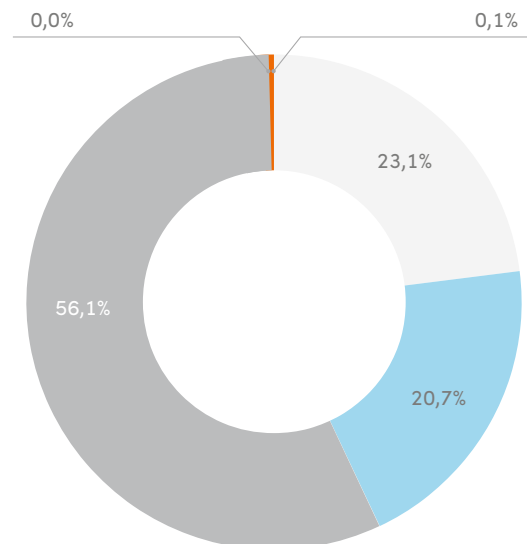
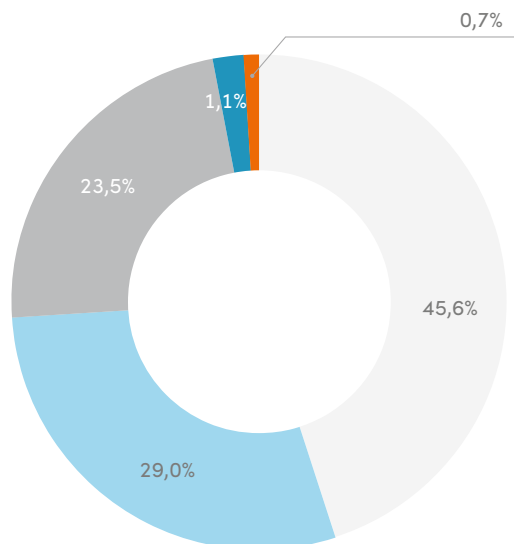
WYKRES 145

STRUKTURA FINANSOWANIA – LEASING

STRUKTURA FINANSOWANIA – POŻYCZKA

Struktura aktywów finansowanych leasingiem

- pojazdy lekkie
- transport ciężki
- maszyny i inne
- urządzenia w tym IT
- nieruchomości
- inne

	Leasing operacyjny	Leasing finansowy
Cel umowy	Używanie środka trwałego bądź jego używanie i zakup	Używanie środka trwałego bądź jego używanie i zakup
Okres trwania umowy	Ze względów podatkowych zazwyczaj okres ten jest krótszy niż okres amortyzacji podatkowej (jednak nie krótszy niż 40% tzw. normatywnego okresu amortyzacji środków trwałych bądź 5 lat – w przypadku nieruchomości)	Brak ograniczeń prawnych w tym zakresie – okres ten może być w pełni dowolny, choć w praktyce często jest on zbliżony do okresu amortyzacji
Podatek dochodowy	Odpisów amortyzacyjnych od przedmiotu umowy dokonuje finansujący; czynsz leasingowy, opłaty wstępne i inne wydatki związane z użytkowaniem przedmiotu umowy są kosztem uzyskania korzystającego	Odpisów amortyzacyjnych od przedmiotu umowy dokonuje korzystający; kosztem uzyskania przychodów korzystającego jest element odsetkowy każdej z rat leasingowych
Ustawa o rachunkowości	Przedmiot umowy leasingu zaliczany jest do środków trwałych finansującego (jednak kryteria podziału na leasing operacyjny i finansowy są w tym przypadku zupełnie inne od kryteriów stosowanych dla potrzeb podatkowych)	Przedmiot umowy leasingu zaliczany jest do środków trwałych korzystającego (jednak kryteria podziału na leasing operacyjny i finansowy są w tym przypadku zupełnie inne od kryteriów stosowanych dla potrzeb podatkowych)
VAT	Leasing jest traktowany jako usługa; podatek VAT naliczany jest od każdej raty leasingowej i podlega odliczeniu przez korzystającego pod warunkiem używania przedmiotu dla potrzeb działalności opodatkowanej VAT (z pewnymi ograniczeniami)	W większości przypadków leasing jest traktowany jako dostawa towarów; podatek VAT naliczany jest „z góry” z chwilą wydania przedmiotu umowy; VAT podlega odliczeniu przez korzystającego pod warunkiem używania przedmiotu dla potrzeb działalności opodatkowanej VAT (z pewnymi ograniczeniami)

TABELA 44

Leasing operacyjny
a leasing finansowy²

Leasing jako elastyczne narzędzie finansowania środków trwałych niezbędnych w działalności gospodarczej

Leasing to elastyczna forma finansowania środków trwałych. Można w ten sposób dopasować opłatę wstępną i harmonogram spłat rat leasingowych do potrzeb, specyfiki i profilu działalności firmy.

W przypadku działalności sezonowej warto wprowadzić do umowy leasingu **harmonogram sezonowy**.

Dobrym rozwiązaniem skierowanym przede wszystkim dla firm transportowych jest wprowadzenie do harmonogramu **pierwszej niższej raty miesięcznej**. Takie rozwiązanie daje czas przedsiębiorcy na to, aby przedmiot leasingu sam „zaczął zarabiać” na swoje opłaty. Leasing umożliwia elastyczne **dopasowanie wartości wykupu do wielkości rat harmonogramu spłat**. Im wyższa wartość wykupu, tym niższe miesięczne obciążenie leasingowe. Należy jednak pamiętać, że w umowach leasingu operacyjnego minimalna wartość wykupu przedmiotu uzależniona jest od stawki amortyzacji finansowanego środka trwałego oraz okresu umowy leasingu.

Ponadto przed podpisaniem umowy leasingu warto spojrzeć na **korzyści**, których jest naprawdę wiele, a najważniejsze z nich to:

- kwestie podatkowe** – korzystając z leasingu operacyjnego przedsiębiorca ma możliwość obniżenia podstawy opodatkowania lub wysokości podatku. W leasingu operacyjnym rata leasingowa netto obniża podstawę opodatkowania, zatem przedsiębiorca tym samym pomniejsza dochód stanowiący podstawę naliczania podatku dochodowego. Przedsiębiorca w zależności od leasingowanego środka trwałego oraz wybranej formy opodatkowania prowadzonej działalności gospodarczej może też w całości lub części rozliczyć podatek VAT od raty leasingowej,
- niski udział środków własnych w początkowym etapie inwestycji** – udział wymaganych środków własnych przedsiębiorcy może być niższy w porównaniu z kredytem (w przypadku takiej woli przedsiębiorcy). Wynika to z prostego faktu, że przez cały okres trwania umowy leasingu firma leasingowa jest właścicielem przedmiotu leasingu. Wpływa to na zmniejszenie ryzyka transakcji po stronie finansującego w przypadku konieczności wypowiedzenia umowy leasingu, bowiem zaangażowany kapitał może pokryć ze sprzedaży środka trwałego,
- uproszczona procedura** – w porównaniu z procedurą kredytową wiele firm leasingowych proponuje uproszczoną ścieżkę wnioskowania o przyznanie środków na inwestycję. Czas oczekiwania na udzielenie finansowania standardowo jest krótszy,
- szeroki zakres produktów dodatkowych** – firmy leasingowe oferują również dodatkowe produkty, w tym atrakcyjne ubezpieczenie, karty paliwowe, rabaty w salonach samochodowych.

Na co zwrócić uwagę przy podpisywaniu umowy leasingu? – wybór firmy ma znaczenie

Myśląc o leasingu warto skorzystać ze wsparcia sprawdzonej i doświadczonej firmy leasingowej. Duże firmy leasingowe mogą umożliwić klientom dostęp do środków finansowych w ramach licznych programów unijnych wspierających działalność mikrofirm oraz MŚP.

Dzięki współfinansowaniu inwestycji, m.in. przez Europejski Bank Inwestycyjny czy Bank Rozwoju Rady Europy, klienci mogą liczyć na ponoszenie niższych kosztów rat leasingu niż w standardowej ofercie. Doświadczeni doradcy ds. leasingu zarekomendują klientowi odpowiednią strukturę transakcji i właściwy rodzaj leasingu oraz przeprowadzą przez cały proces podpisywania umowy. Jest to istotne szczególnie dla przedsiębiorców, którzy dopiero rozpoczynają finansowanie środków trwałych za pomocą leasingu.

Duże firmy leasingowe, takie jak **Pekao Leasing**, posiadają doradców, którzy są wsparciem dla klienta przez cały okres trwania umowy. Warto zwrócić również uwagę na to, czy wybrana firma leasingowa należy do grupy bankowej. Doświadczenie i wiedza ekspertów ds. leasingu może ustrzec przedsiębiorców przed koniecznością podpisywania aneksów lub otrzymywaniem korekt faktur. Przejrzysta i czytelna umowa leasingu to dla klientów gwarancja bezpieczeństwa transakcji oraz satysfakcja z dokonanej inwestycji.

Źródła:

1. Opracowanie Związku Polskiego Leasingu
2. Opracowanie Związku Polskiego Leasingu (leasing.org.pl/o_leasingu/krotka-historia-leasingu, dostęp 27.12.2019 r.)

Faktoring, jako narzędzie wspierające proces inwestycyjny przedsiębiorstw

W 2019 roku projekty inwestycyjne zrealizowało aż 52% mikro oraz 62% małych i tyleż samo średnich przedsiębiorstw – wynika z *Raportu o sytuacji mikro, małych i średnich firm w roku 2019*. Według „*Raportu MŚP*”, 57% inwestycji realizowanych zostało w celu poprawy efektywności, a jednym z głównych czynników – mającym wpływ na decyzje inwestycyjne – była chęć zwiększenia produktywności i zyskowności własnych zasobów.

Co decyduje o sukcesie inwestycyjnym?

Podstawowe kroki przed podjęciem decyzji o przeprowadzeniu inwestycji w firmie to m.in.:

- 1 staranne określenie popytu na własne produkty i usługi,
- 2 wytypowanie nowych rynków zbytu,
- 3 dostosowanie możliwości technologicznych do specyfiki swojej firmy i założonych celów biznesowych,
- 4 zapewnienie środków na finansowanie przedsięwzięcia,
- 5 zlecenie przeprowadzenia inwestycji renomowanemu wykonawcy lub dostawcy.

Czy wystarczą tylko te kroki? Otóż wzorowe przygotowanie i przeprowadzenie samej inwestycji nie zawsze może skutkować pełnym sukcesem.

Zanim zostanie podjęta ostateczna decyzja o rozpoczęciu realizacji inwestycji, **każdy przedsiębiorca powinien równie skrupulatnie przeanalizować zapotrzebowanie na środki finansowe w okresie, który**

następuje po jej zakończeniu. Każda inwestycja wiąże się w nieunikniony sposób z nakładami finansowymi i przeważnie z uszczupleniem zgromadzonego kapitału. Jak wynika z najnowszego Raportu MŚP, przygotowanego przez Bank Pekao, w 2019 roku aż 87% firm do realizacji inwestycji wykorzystało zgromadzone oszczędności.

Przeprowadziliśmy inwestycję i co dalej?

Należy pamiętać, że **po zakończeniu inwestycji dojdą kolejne wydatki**, m.in. związane z kosztowną fazą rozruchu, przeszkoleniem obecnych, czy też wdrożeniem nowych pracowników, a jeśli inwestycja miała na celu zwiększenie mocy produkcyjnych, to należy liczyć się również z podwyższonymi kosztami nabycia surowców, zwiększeniem kosztów stałych, obsługą zwiększających się należności handlowych, kosztami związanymi z poszukiwaniem nowych rynków zbytu i towarzyszącemu temu ryzyku braku płatności od kontrahentów, z którymi rozpoczynamy dopiero współpracę... a zyski ze świeżo zakończonej inwestycji wygenerują się dopiero w przyszłych okresach.

Czy istnieje narzędzie, które jednocześnie:

- 1 pomoże firmie utrzymać płynność finansową,
- 2 elastycznie dostosuje się do zwiększonej sprzedaży,
- 3 pomoże zweryfikować rzetelność nowych odbiorców oraz przejmie ryzyko ewentualnego braku zapłaty,
- 4 pomoże zdobyć przewagę konkurencyjną,
- 5 polepszy stosunki z istniejącymi kontrahentami,

Michał Mańczak
Dyrektor Sprzedaży
MŚP

Pekao Faktoring
Sp. z o.o.

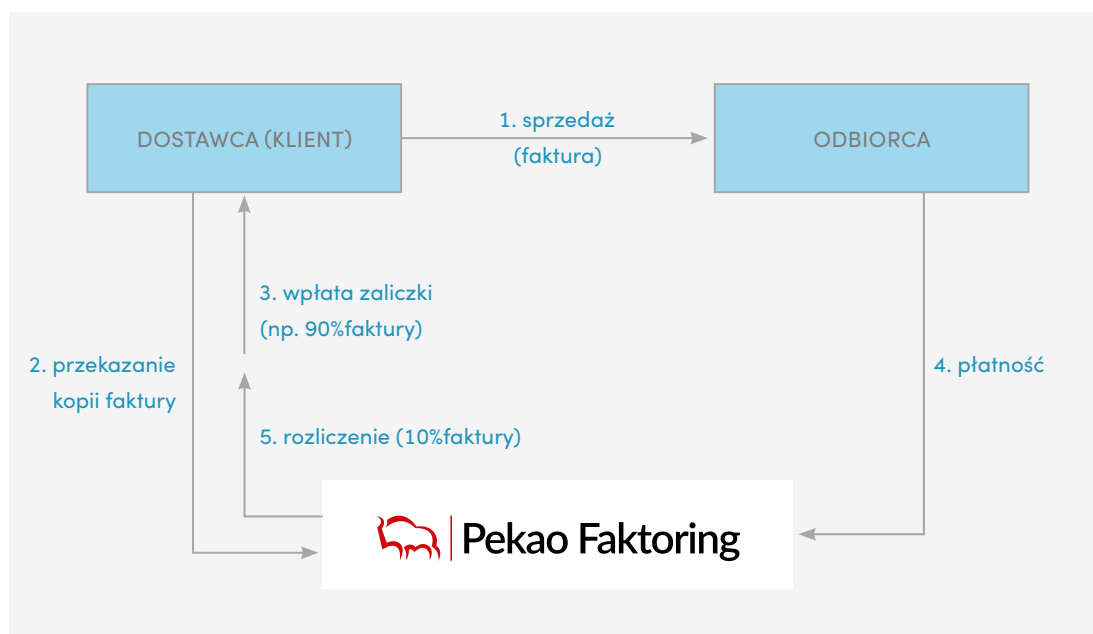
 Pekao Faktoring

SCHEMAT 8

Transakcja faktoringowa

1. Dostawca dostarcza towar/świadczy usługę na rzecz odbiorcy (powstaje wierzytelność).
2. Dostawca przesyła do faktora dokumenty niezbędne do wykupu wierzytelności (kopie faktur oraz dokumenty potwierdzające odbiór towaru).
3. Faktor nabywa wierzytelności oraz wypłaca zaliczkę.
4. Odbiorca dokonuje płatności z tytułu nabytych przez faktora wierzytelności.
5. Następuje rozliczenie transakcji (zwrot funduszu gwarancyjnego - pozostałej części wierzytelności).

- odciążą firmę z pracy administracyjnej i zwiększą rentowność sprzedaży?

Brzmi nieprawdopodobnie, ale wszystkie wymienione powyżej czynności mieszczą się w standardowym pakiecie usługi **pełnego faktoringu** (bez regresu) i co ważne, dostępnej bez konieczności ustanawiania twardego zabezpieczeń.

Faktoring to usługa świadczona przez faktora, polegająca na nabywaniu i finansowaniu wierzytelności handlowych od faktoranta (klienta), który jest dostawcą towarów lub usług na rzecz swoich kontrahentów (odbiorców). **Faktoring to przede wszystkim elastyczne finansowanie bieżącej działalności klienta.** Faktor kupuje od klienta wierzytelności przed terminem ich wymagalności i płaci za nie tzw. zaliczkę (czyli procentowo ustaloną część faktury brutto, np. 90% wartości). Pieniądze za dostarczony towar lub wykonaną usługę klient otrzymuje zatem tuż po dokonaniu sprzedaży, nawet tego samego dnia.

Dodatkowe atuty posiadania faktora

Faktoring to rozwiązanie, które poza finansowaniem działalności bieżącej, dostarczy wiele dodatkowych usług. Bardzo istotną funkcją jest **możliwość przejęcia ryzyka niewypłacalności kontrahentów** – faktor przejmuje ryzyko kredytu kupieckiego, który faktorant udostępnia swoim kontrahentom, przez co ten nie musi martwić się o zapłatę za sprzedany towar lub zrealizowaną usługę.

Faktor analizując portfel odbiorców swojego klienta, dokonuje ich weryfikacji w wewnętrznych i zewnętrznych bazach danych, w wywiadowniach gospodarczych, korzysta również z opinii i ratingu nadanego przez towarzystwa ubezpieczeniowe, a w uzasadnionych przypadkach sam dokonuje pełnej analizy finansowej kontrahentów. Powyższe funkcje mogą być kluczowe dla przedsiębiorców, którzy zakończywszy inwestycje będą poszukiwać nowych odbiorców lub rynków zbytu, chcąc jednocześnie mieć gwarancję otrzymania zapłaty za sprzedane towary czy usługi.

Nowi kontrahenci, nowe kraje i związane z tym ryzyka polityczne i prawne, nieznanne zachowania płatnicze,

problem z rzetelną oceną sytuacji finansowej zagranicznych odbiorców, to tylko niektóre bolączki towarzyszące ekspansji międzynarodowej, które dzięki usłudze faktoringu można maksymalnie ograniczyć.

Faktoring wiąże się również ze **stałym nadzorem** nad spływem należności handlowych. Klient na bieżąco informowany jest o stanie rozliczeń z kontrahentami, otrzymuje szereg gotowych raportów, dzięki czemu ma pełną wiedzę m.in. o opóźnieniach w płatnościach.

Bardzo ważną kwestią, na którą w szczególności powinni zwrócić uwagę przedsiębiorcy przygotowujący się do inwestycji, jest **zakres i cel „oceny kredytowej”** dokonywanej przy wnioskowaniu o limit faktoringowy. Różni się on znacząco od oceny wniosku kredytowego, ponieważ skupia się na weryfikacji portfela i kultury płatniczej odbiorców proponowanych do faktoringu. Oznacza to najczęściej możliwość uzyskania dużo wyższego finansowania działalności bieżącej w porównaniu z kredytem bankowym, którego poziom uzależniony jest od wielkości sprzedaży do odbiorców objętych faktoringiem.

Usługa faktoringu w postaci faktoringu pełnego nie jest zobowiązaniem finansowym, tylko pozabilansowym. Przedsiębiorstwo, które przygotowuje się do dużej inwestycji, powinno przed jej rozpoczęciem rozważyć konwersję części kredytów obrotowych właśnie na usługi faktoringu. Spowoduje to polepszenie wielu wskaźników finansowych, m.in. płynności i zadłużenia, a w konsekwencji wpłynie pozytywnie na przyszłą zdolność kredytową firmy i utrzymanie, narzuconych kredytem inwestycyjnym, wskaźników finansowych.

Czy faktoring może pomóc w zwiększeniu rentowności sprzedaży?

Faktoring jest finansowaniem celowym, które oprócz zapewnienia płynności i ubezpieczenia należności może być również traktowane jako narzędzie marketingowe. Posiadając usługę faktoringową możemy podjąć rozmowy ze swoimi odbiorcami, szczególnie

Korzyści, jakie zyskuje firma korzystająca z faktoringu to przede wszystkim:

- uzyskanie finansowania zazwyczaj wyższego niż finansowanie kredytowe,
- poprawa płynności finansowej firmy dzięki skróceniu spływu należności,
- poprawa konkurencyjności na rynku poprzez zaoferowanie kontrahentom wydłużonych terminów płatności, bez pogarszania własnej płynności i obciążania bilansu firmy,
- zaspokojenie zapotrzebowania na gotówkę w okresie sprzedaży sezonowej,
- redukcja kosztów administracyjnych związanych z monitorowaniem płatności i windykacją,
- przejęcie ryzyka niewypłacalności kontrahentów,
- poprawa podstawowych wskaźników bilansowych dzięki wyśięgowaniu należności z bilansu w przypadku usługi faktoringu pełnego,
- brak konieczności stosowania twardych zabezpieczeń,
- finansowanie, monitoring, windykacja, ubezpieczenie – wszystko w ramach jednej umowy,
- zabezpieczenie ryzyka kursowego poprzez natychmiastowe pozyskanie środków z tytułu zrealizowanych kontraktów w walucie obcej.

tymi, którzy nalegają na wydłużenie obecnie stosowanych terminów płatności i ustalić z nimi nowe zasady współpracy.

Wydłużony termin płatności oczywiście kosztuje, dlatego przy tego typu negocjacjach należy poruszyć min. dwie kwestie:

- podwyższenie marży, w zamian za wydłużony okres, oraz
- zwiększenie skali współpracy, która rekompensowałaby koszty związane z dodatkowym odroczaniem terminu.

Oczywiście zastosowanie jednej czy drugiej opcji uzależnione jest od branży w której działa klient, skali działalności, czy aktualnej sytuacji rynkowej. Możliwość zastosowania wydłużonego terminu płatności często jednak stanowi decydujący argument przy doborze nowego dostawcy.

Posiadając już środki uwolnione przez faktora z należności handlowych, można wykorzystać je m.in. na wcześniejsze uregulowanie zobowiązań wobec swoich dostawców – oczywiście w zamian za dodatkowe skonto. Wysokość skonta uzależniona jest również od wielu czynników, jednak średnia rynkowa w linii segmentu MŚP to ok. 2–3% wartości wierzytelności.

Przykład

Firma ABC Sp. z o.o. (roczne przychody; 22 mln zł) posiada limit faktoringowy w kwocie 1.0 mln zł.

Umowa została podpisana w grudniu 2019 roku. Całość kosztów faktoringu wynosi 0,5% od wartości faktury za każde 30 dni finansowania.

W styczniu br. prezesowi firmy ABC Sp. z o.o. udało się wynegocjować ze swoimi kluczowymi odbiorcami nowe warunki współpracy na rok 2020, które kształtują się następująco:

- a. *standardowy termin płatności pozostaje bez zmian i wynosi 30 dni,*
- b. *od 1 stycznia 2020 roku istnieje możliwość wydłużenia terminów płatności do maksimum 60 dni,*

- c. *odbiorcy, który chciałby skorzystać z wydłużonego okresu płatności, zostanie doliczona „opłata serwisowa” w wysokości 1% od wartości faktury brutto,*
- d. *maksymalny limit kupiecki zostanie wyznaczony indywidualnie dla każdego odbiorcy, do poziomu limitu kontrahenta przyznanego przez faktora (w przypadku czterech największych odbiorców limity kontrahenta znacznie przekraczają obecne salda należności).*

Jednocześnie dyrektor handlowy zakontraktował z głównym dostawcą harmonogram dostaw na bieżący rok. Podczas rozmowy padło zapytanie o wysokość skonta w przypadku płatności natychmiastowej (obecnie termin płatności od dostawcy – 60 dni), a odpowiedź brzmiała: 2% w przypadku uregulowania zobowiązania w ciągu pięciu dni od daty dostawy.

W powyższym przykładzie mamy zastosowane oba warianty wykorzystania limitu faktoringowego.

W sytuacji, gdy odbiorca skorzysta z proponowanego/ wydłużonego terminu płatności o 30 dni, podwyższona cena (1%) w całości pokryje koszt finansowania za całe 60 dni. Jednocześnie zmniejszą się koszty finansowe związane z wykorzystaniem kredytu obrotowego, z którego klient korzystał, aby sfinansować 30 dni pierwotnego terminu płatności.

Otrzymań od faktora zaliczkę klient w całości przeznaczył na uregulowanie zobowiązań wobec dostawcy – otrzymał umówione skonto w wysokości 2%, które w całości jest jego zyskiem. Ponieważ firma działa na dość niskich marżach, dodatkowe 2% od każdej transakcji podnosi rentowność na sprzedaży blisko o 40%.

Podsumowanie

Reasumując, faktoring jest narzędziem, które ma bardzo wiele zastosowań, daje mnóstwo możliwości i jest niezwykle łatwy w uzyskaniu. Usługa faktoringu powinna być każdorazowo dostosowana do indywidualnych preferencji firmy, relacji biznesowych z odbiorcami, powinna uwzględniać krótko- i średnioterminowe plany, jak również cele biznesowe przedsiębiorstwa.

Z gwarancją łatwiej o kredyt

Inwestycje przedsiębiorstw, w tym te podnoszące ich innowacyjność, są niezwykle istotne z punktu widzenia długookresowych perspektyw wzrostu i konkurencyjności gospodarki. Dynamiczny rozwój sektora małych i średnich firm w ostatnich latach oraz ogólna kondycja polskiej gospodarki, stanowią sprzyjające otoczenie do podejmowania wyzwań związanych z rozwojem działalności. Przekłada się to na wzrost zainteresowania produktami kredytowymi, które są nieodłącznym elementem aktywności gospodarczej.

Jednym z podstawowych problemów, z jakimi mierzą się polskie firmy z segmentu MŚP, jest **brak wystarczających zabezpieczeń**, które umożliwiłyby uzyskanie finansowania na oczekiwanym poziomie. Banki, zarządzające środkami powierzonymi im przez deponentów, nie mogą w tej kwestii działać nieroztropnie. Z pomocą przychodzą programy gwarancyjne i poręczeniowe, które znacząco ułatwiają przedsiębiorcom dostęp do finansowania, często wręcz je umożliwiając.

Dzięki umowom podpisanym z Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz Europejskim Funduszem Inwestycyjnym **Bank Pekao dysponuje najszerszą na rynku ofertą programów gwarancyjnych i poręczeniowych** dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Współpraca z Bankiem Gospodarstwa Krajowego

Gwarancje *de minimis*

Najbardziej popularnym wśród przedsiębiorców programem są gwarancje *de minimis*. Od początku

jego funkcjonowania (rok 2013) Bank Pekao udzielił już około 12 mld kredytów zabezpieczonych wyżej wymienionymi gwarancjami. Jego największą zaletą jest szeroka dostępność – ułatwia on zrealizowanie dowolnych inwestycji jak również finansowanie kapitału obrotowego.

Gwarancje *de minimis* mogą zabezpieczać szeroką gamę produktów – kredyty inwestycyjne, pożyczki, odnawialne i nieodnawialne kredyty obrotowe w rachunku kredytowym, kredyty w rachunku bieżącym, a także **(to nowość) limity w ramach linii wielocelowych**.

Gwarancja zabezpiecza wyłącznie niespłaconą kwotę kapitału kredytu, bez odsetek oraz kosztów związanych z udzielonym kredytem, zaś jej **kwota nie może przekroczyć 3,5 mln złotych i 60% kwoty kredytu**. Udzielana jest na okres maksymalnie 27 miesięcy (w przypadku kredytów obrotowych) lub 99 miesięcy (w przypadku kredytów inwestycyjnych) i obejmuje okres kredytowania wydłużony o trzy miesiące.

Koszt gwarancji jest relatywnie niski w porównaniu do innych porównywalnych programów – prowizja wynosi 0,5% rocznie od kwoty gwarancji. Do zalet można zaliczyć również fakt, iż BGK ogranicza zabezpieczenia udzielonej gwarancji jedynie do weksła własnego *in blanco* kredytobiorcy.

Gwarancje udzielane są w trybie portfelowym, co oznacza, iż wszystkie czynności związane z ich uzyskaniem przeprowadzane są przez bank kredytujący, a kredytobiorca zobowiązany jest jedynie do wypełnienia specjalnego wniosku.

Michał Domański
Ekspert

Biuro Funduszy Unii
Europejskiej i Programów
Publicznych,
Bank Pekao SA

SCHEMAT 9

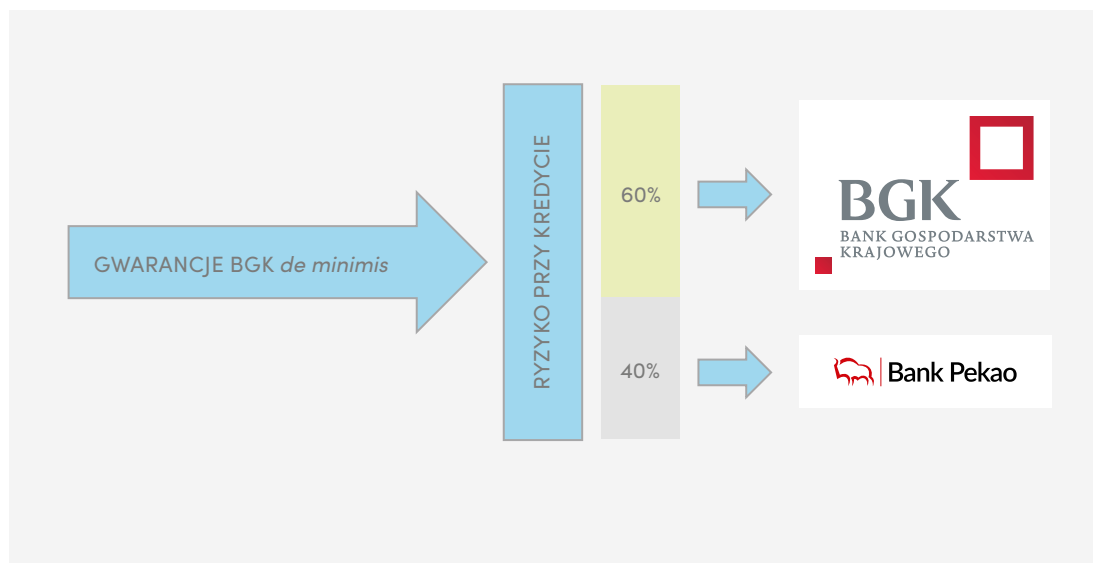
 Gwarancje *de minimis* –
schemat działania

TABELA 45

 Gwarancje *de minimis* –
zasady i korzyści dla firm

Zasady	Korzyści dla firm
Produkt: gwarancje kredytów obrotowych odnawialnych i nieodnawialnych oraz kredytów inwestycyjnych udzielonych w złotych	Lepszy dostęp do kredytów dla firm z sektora MŚP
Kwota gwarancji nie może przekroczyć 3,5 mln złotych i 60% kwoty kredytu	Dodatkowe, atrakcyjne zabezpieczenie kredytów
Gwarancja zabezpiecza wyłącznie niespłaconą kwotę kapitału kredytu , bez odsetek oraz kosztów związanych z udzielonym kredytem	Minimum formalności: wszystkie czynności związane z uzyskaniem gwarancji BGK przeprowadzane są przez bank kredytujący
Gwarancja udzielana jest maksymalnie na okres: – 27 miesięcy – dla kredytów obrotowych – 99 miesięcy – dla kredytów inwestycyjnych i obejmuje okres kredytowania wydłużony o trzy miesiące	BGK ogranicza zabezpieczenia udzielonej gwarancji jedynie do weksła własnego in blanco kredytobiorcy
Grupa docelowa: MŚP posiadające zdolność kredytową	
Prowizje: 0,5% od kwoty gwarancji rocznie	Relatywnie niski koszt gwarancji

Udzielenie gwarancji wiąże się z przyznaniem kredytobiorcy **pomocy publicznej w formule pomocy *de minimis*** (stąd nazwa gwarancji). To najprostsza forma pomocy publicznej dopuszczona przepisami Unii Europejskiej – jej limit dla przedsiębiorcy wynosi 200 tys. euro na trzy lata (100 tys. euro dla podmiotu

działającego w sektorze transportu drogowego towarów). Co ważne, gwarancje obciążają limit w niewielkim stopniu (ekwiwalent gwarancji wliczany do limitu stanowi niewielki procent jej rzeczywistej kwoty), co również wpływa na powszechność programu.

Gwarancje Biznesmax (FG POIR)

Gwarancje Biznesmax to program, którego celem jest ułatwienie dostępu do finansowania przedsiębiorstw innowacyjnych lub chcących inwestować w projekty proekologiczne.

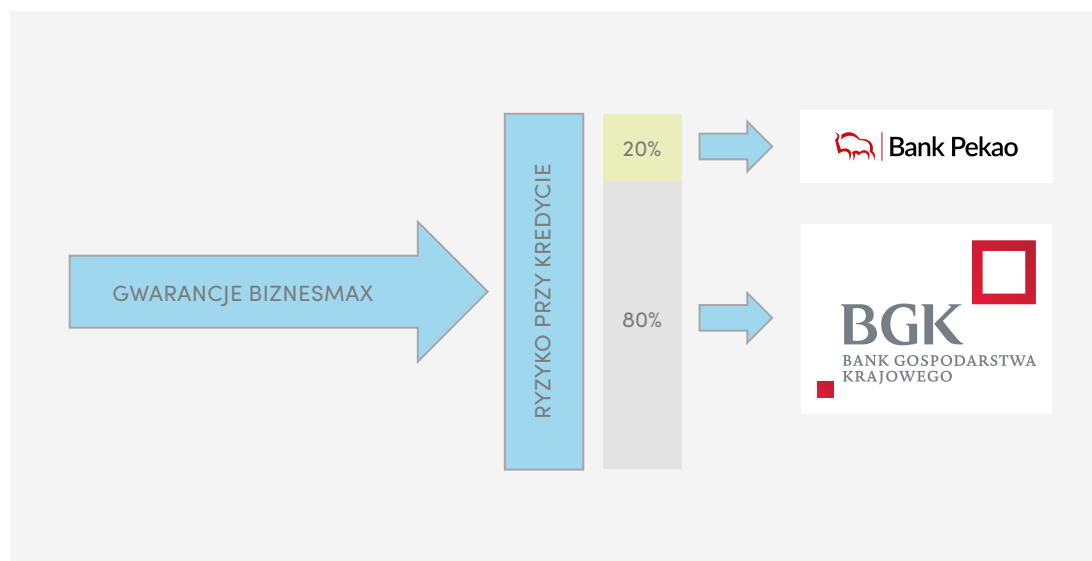
Finansowanie innowacyjnych przedsięwzięć z natury rzeczy jest bardziej ryzykowne, niż inwestycje w standardowe projekty. Nowatorskie rozwiązania najczęściej nie mają swoich odpowiedników na rynku, trudno jest też oszacować szanse powodzenia danego przedsięwzięcia. Stąd pojawia się zapotrzebowanie na instrumenty zmniejszające ryzyko udzielenia kredytu na tego typu projekty. Z pomocą w takich przypadkach przychodzi gwarancje Biznesmax. Podobnie jak w przypadku gwarancji *de minimis*, funkcjonują one w trybie portfelowym (**wszelkie formalności załatwiane są w Banku Pekao**), a kredytobiorca zobowiązany jest jedynie do wypełnienia wniosku aplikacyjnego wraz z biznesplanem.

Gwarancja zabezpiecza do 80% kwoty kredytu (inwestycyjnego lub obrotowego nieodnawialnego), a jej wartość nie może przekroczyć równowartości w złotych kwoty 2,5 mln euro. Co niezwykle istotne, **gwarancja jest bezpłatna** – to efekt finansowania programu ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej. Kolejną zaletą programu są dopłaty do odsetek, które

mogą wynieść do 5% od kwoty kapitału kredytu rocznie przez okres trzech pierwszych lat funkcjonowania kredytu. **Gwarancje Biznesmax stanowią zatem kombinację instrumentu zabezpieczającego ryzyko kredytowe oraz mechanizmu dotacyjnego**, który ma być dodatkowym wynagrodzeniem dla firm.

Należy podkreślić, iż kryteria innowacyjności uprawniające do skorzystania z gwarancji, są dość szerokie i obejmują nie tylko firmy realizujące innowacyjne projekty. Do grona innowacyjnych przedsiębiorstw możemy także zaliczyć kredytobiorców, którzy na przestrzeni ostatnich lat m.in.: opracowali innowacyjne rozwiązania (np. w formie patentu), pozyskali dotacje na realizację innowacyjnych projektów, uzyskali nagrodę z dziedziny innowacyjności, należą do Krajowego Klastra Kluczowego, czy też są lokatorami parków technologicznych lub zanotowali znaczący wzrost przychodów (15% w ciągu ostatnich trzech lat).

Najnowszą zmianą w programie Biznesmax jest włączenie do grona beneficjentów firm realizujących **projekty proekologiczne z zakresu energii zeroemisyjnej**. Przykładem takiego projektu jest montaż **instalacji fotowoltaicznej**. Gwarancje mogą być wykorzystywane zarówno w przypadku inwestycji w mikroinstalacje (instalacje do 50 kWp; nie wymagane pozwolenie na budowę), małe instalacje (do 500 kWp), jak i w przypadku budowy komercyjnych farm fotowoltaicznych.

SCHEMAT 10

Gwarancje Biznesmax – schemat działania

TABELA 46

Gwarancje Biznesmax –
zasady i korzyści dla firm

Zasady	Korzyści dla firm
Produkt: gwarancje portfelowe kredytów inwestycyjnych oraz kredytów obrotowych nieodnawialnych w złotych	Ułatwienie dostępu do finansowania działalności innowacyjnej i proekologicznej (fotowoltaika)
Gwarancja obejmuje 80% kapitału kredytu bez odsetek oraz kosztów związanych z udzielonym kredytem	Zabezpieczenie kredytów do wysokości 80% kapitału
Gwarancje o wartości maksymalnej do 2,5 mln EUR (przeliczonej według kursu średniego NBP z dnia udzielenia gwarancji)	Brak prowizji gwarancyjnej płaconej przez klientów
Grupa docelowa: MŚP (firmy zatrudniające mniej niż 250 pracowników i roczne obroty poniżej 50 mln EUR lub suma bilansowa aktywów poniżej 43 mln EUR): – realizujące projekty proekologiczne lub– spełniające kryteria innowacyjności	Proste procedury , bardzo zbliżone do procedur stosowanych w gwarancji <i>de minimis</i>
Gwarancja jest bezpłatna!	Szerokie kryteria dostępu , które spełnia wiele firm realizujących projekty inwestycyjne
Okres gwarancji – nawet do 20 lat	Znacznie szybsza ścieżka uzyskania środków w stosunku do unijnych programów grantowych (proces trwający wiele miesięcy)
Forma pomocy – pomoc <i>de minimis</i> lub regionalna pomoc inwestycyjna	Dopłaty do oprocentowania kredytu – do 5% od kwoty kapitału kredytu rocznie przez trzy lata
Zabezpieczenie gwarancji – weksel	

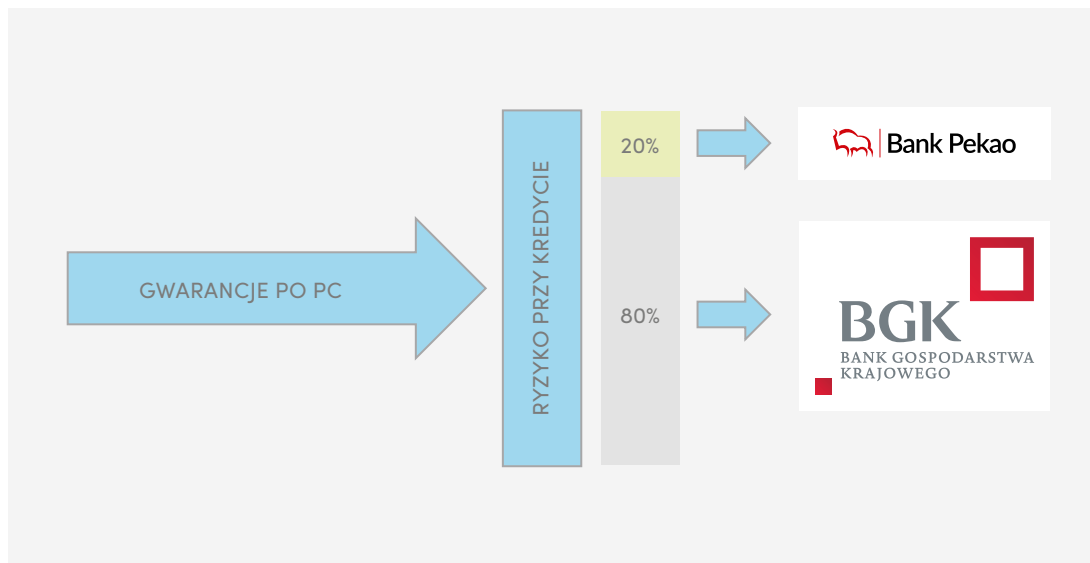
Zarówno w przypadku projektów innowacyjnych jak i proekologicznych, gwarancja stanowi **publiczną w formie pomocy *de minimis* lub regionalnej pomocy inwestycyjnej** (wyjątkiem są farmy fotowoltaiczne – gwarancje w takim przypadku stanowią zawsze pomoc *de minimis*).

Gwarancje PO PC (Program Operacyjny Polska Cyfrowa)

Najmłodszym programem gwarancyjnym w ofercie Banku Pekao są gwarancje z Programu Polska Cyfrowa (PO PC). To program finansowany z funduszy UE, którego celem jest **wykorzystanie potencjału cyfrowego do poprawy jakości życia społeczeństwa**.

Jednym z jego elementów jest program gwarancji, które mogą zabezpieczać kredyty inwestycyjne lub obrotowe nieodnawialne udzielane firmom z sektora telekomunikacyjnego. To długo wyczekiwany na rynku instrument dla firm realizujących inwestycje z zakresu infrastruktury internetowej, które często nie dysponują aktywami mogącymi stanowić akceptowalne dla banków zabezpieczenie kredytów.

Podobnie jak w przypadku pozostałych programów BGK mamy do czynienia z gwarancjami portfelowymi. Parametry zbliżone są do programu Biznesmax – gwarancje mogą zabezpieczać do 80% kwoty kapitału kredytu (inwestycyjnego lub obrotowego nieodnawialnego), są bezpłatne oraz stanowią pomoc *de minimis*.

SCHEMAT 11

Gwarancje PO PC –
schemat działania

Zasady	Korzyści dla firm
Produkt: gwarancje portfelowe kredytów inwestycyjnych oraz kredytów obrotowych nieodnawialnych w złotych	Ułatwienie dostępu do finansowania działalności telekomunikacyjnej
Gwarancja obejmuje 80% kapitału kredytu bez odsetek oraz kosztów związanych z udzielonym kredytem	Zabezpieczenie kredytów do wysokości 80% kapitału
Gwarancje o wartości maksymalnej do 2,5 mln EUR (przeliczonej według kursu średniego NBP z dnia udzielenia gwarancji)	Brak prowizji gwarancyjnej płaconej przez Klientów
Grupa docelowa: Przedsiębiorstwa telekomunikacyjne wpisane na listę prowadzoną przez Urząd Komunikacji: – realizujące projekty ułatwiające dostęp do szerokopasmowego internetu, – poszukujące finansowania płynnościowego, – finansujące koszty przeniesienia praw własności	Proste procedury , bardzo zbliżone do procedur stosowanych w gwarancji <i>de minimis</i>
Gwarancja jest bezpłatna!	Znacznie szybsza ścieżka uzyskania środków w stosunku do unijnych programów grantowych (proces trwający wiele miesięcy)
Okres gwarancji – nawet do 20 lat	
Forma pomocy – pomoc <i>de minimis</i>	
Zabezpieczenie gwarancji – weksel	

TABELA 47

Gwarancje PO PC –
zasady i korzyści
dla firm

Gwarancja może zabezpieczać kredyt finansujący jeden z poniższych projektów:

- realizację nowej lub utrzymanie istniejącej inwestycji obejmującej budowę, rozbudowę lub przebudowę części aktywnej lub pasywnej szerokopasmowej infrastruktury dostępowej do szybkiego internetu, identyfikowanej na podstawie punktów adresowych, w tym na nakłady inwestycyjne w związku z akwizycją użytkowników końcowych tej infrastruktury;
- sfinansowanie kosztów kapitału obrotowego, związanych z rozwojem prowadzonej działalności gospodarczej, w tym w zakresie bieżącego obrotu oraz wzmocnienia kondycji i płynności finansowej kredytobiorcy;
- sfinansowanie kosztów przekazania praw własności w przedsiębiorstwach między niezależnymi inwestorami w celu rozszerzenia działalności oraz umocnienia pozycji na rynku.

zainteresowaniem kredytobiorców cieszy się program gwarancji COSME. Jest to jeden z Programów Ramowych Komisji Europejskiej na lata 2014 – 2020, którego zadaniem jest **wspieranie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw**.

Bank Pekao, jako jedyny bank komercyjny w Polsce, podpisał umowę bezpośrednią z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym i może oferować gwarancje COSME swoim klientom bez pośredników (na rynku funkcjonują także gwarancje COSME oferowane przez BGK).

Korzyści z takiego rozwiązania są oczywiste – gwarancje COSME oferowane przez Pekao są **bezpłatne oraz nie stanowią pomocy publicznej**. To ważne, gdyż gwarancja nie obciąża kredytobiorcom limitów pomocy publicznej (choć nie może wspierać projektów, które już uzyskały wsparcie z funduszy UE). Kredytobiorcy nie ponoszą zatem żadnych kosztów z tytułu przyjęcia gwarancji, jednocześnie zyskując bardzo dobre zabezpieczenie swojego kredytu.

Współpraca z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym

Gwarancje COSME

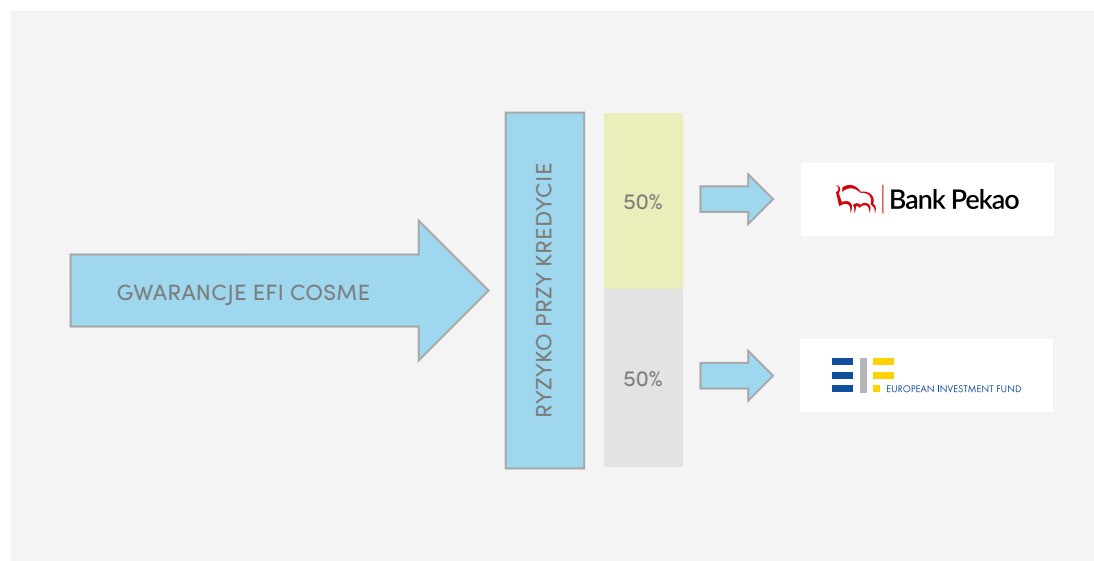
Oprócz programów gwarancyjnych oferowanych w Banku Pekao we współpracy z BGK, dużym

Gwarancje EFI COSME zabezpieczają 50% kapitału kredytów inwestycyjnych oraz obrotowych nieodnawialnych wraz z odsetkami (to również nowość jeśli chodzi o konkurencyjne programy).

Z uwagi na konieczność zapewnienia komplementarności do pozostałych Programów Ramowych Komisji

SCHEMAT 12

Gwarancje COSME – schemat działania

Kredyty inwestycyjne	Kredyty obrotowe nieodnawialne
minimum 105 050 PLN lub 25 000 EUR	maksimum 12 964 200 PLN lub 3 000 000 EUR (6 482 100 PLN lub 1 500 000 EUR w przypadku firm działających w sektorze drogowego transportu towarowego)
W przypadku kredytów udzielanych na okres od 12 miesięcy do 5 lat, maksimum 12 964 200 PLN lub 3 000 000 EUR (6 482 100 PLN lub 1 500 000 EUR w przypadku firm działających w sektorze drogowego transportu towarowego)	Dodatkowe warunki (trzeba spełnić jeden): – Klient prowadzi działalność nie dłużej niż 3 lata, – Transakcja z podwyższonym ryzykiem
W przypadku kredytów udzielanych na okres powyżej 5 lat, maksimum 6 482 100 PLN lub 1 500 000 EUR (3 241 050 PLN lub do 750 000 EUR lub w przypadku firm działających w sektorze drogowego transportu towarowego)	minimalny okres kredytowania – 12 miesięcy
Dodatkowe warunki (trzeba spełnić jeden): – Klient prowadzi działalność nie dłużej niż 3 lata, – Wkład własny Klienta wynosi maksymalnie 10%	
min. okres kredytowania – 12 miesięcy	

TABELA 48

Gwarancje COSME –
parametry produktów

Europejskiej, gwarancje nie mogą być oferowane firmom innowacyjnym ani realizującym mikroinwestycje, zaś kwoty kredytów są ograniczone (choć obejmują bardzo szeroki zakres wartości – w pełni pokrywający zapotrzebowanie firm z segmentu MŚP).

Podsumowanie

Kredyty zabezpieczone gwarancjami BGK i EFI znacząco ułatwiają kredytobiorcom realizację inwestycji

oraz finansowanie kapitału obrotowego. W przypadku realizowania projektów o podwyższonym ryzyku (jak projekty innowacyjne, teleinformatyczne) często stanowią warunek przyznania finansowania. Ponieważ wyraźnie widać, iż wzmocnienie aktywności polskich przedsiębiorstw pozytywnie przekłada się na tempo wzrostu gospodarczego kraju, ważne jest zapewnienie firmom dostępu do finansowania. Bank Pekao swoją szeroką ofertą kredytów zabezpieczonych gwarancjami aktywnie wspiera i umożliwia pełne zaspokojenie potrzeb polskich przedsiębiorców.

Jak pozyskać dotację z funduszy Unii Europejskiej?

Wojciech Głowacki
Ekspert

Biuro Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych,
Bank Pekao SA

O czym warto pamiętać, gdy zamierzamy skorzystać z unijnej dotacji

Rok 2020 będzie ostatnim rokiem Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej, czyli inaczej okresu programowania na lata 2014–2020. Oczywiście przedsiębiorcy – szczególnie z sektora firm mikro, małych i średnich – nie mają szczególnych powodów do obaw, iż nagle przestaną mieć możliwość korzystania z unijnych dotacji. Obowiązuje wszak zasada n+3, zgodnie z którą państwo członkowskie UE ma prawo wykorzystywać środki finansowe zaplanowane na dany okres programowania przez trzy kolejne lata od jego zakończenia. Zatem dla obecnej Perspektywy będzie to koniec 2023 roku. Niemniej, już dziś trwają intensywne prace – zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym – nad budżetem i zasadami jego wykorzystania dla kolejnej Perspektywy.

Co można jeszcze sfinansować z budżetu na lata 2014 – 2020

Do najbardziej interesujących z punktu widzenia klientów Banku Pekao S.A. należą niewątpliwie konkursy o dotacje organizowane w ramach **Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014 – 2020**. Wśród nich wymienić należy bez wątpienia rozpoczęty już, a kończący się w kwietniu bieżącego roku, nabór wniosków do Działania 3.2.2 – **Kredyt na innowacje technologiczne** – z budżetem 350 mln złotych. Do tej samej kategorii zaliczyć należy ponadto Działanie 3.2.1 – **Badania na rynek** – w którym dla naboru

wniosków w okresie marzec – kwiecień 2020 roku przeznaczono kwotę 750 mln złotych. Największą jednak pulę środków finansowych zaplanowano na wsparcie projektów dotyczących prowadzenia **szeroko pojętej działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw**. Samo Działanie 1.1.1 – Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa, posiadać będzie budżet przekraczający 1650 mln złotych.

Kolejnym kierunkiem wspieranym ze środków pomocy publicznej, a cieszącym się rosnącym zainteresowaniem naszych klientów, jest **efektywność energetyczna**, czyli finansowanie projektów na rzecz ochrony klimatu – odnawialnych źródeł energii, w tym przede wszystkim **fotowoltaika, termomodernizacja budynków i budowl, wymiana instalacji i urządzeń na energooszczędne**. W tym przypadku możemy mówić o pewnym „rozproszeniu” dostępnych środków. Wsparcie udzielane jest i będzie nadal w różnorodnej formie, np. środków zwrotnych na preferencyjnych warunkach, dopłat do odsetek itp., przez różne podmioty centralne i lokalne oraz instytucje finansowe*.

Czym są fundusze europejskie dla przedsiębiorstw?

Fundusze europejskie dla przedsiębiorstw to temat, który wiąże się z ogromnym zainteresowaniem ze strony samych przedsiębiorców, jak i instytucji szeroko

* Bank Pekao S.A. oferuje klientom z sektora MŚP tzw. Kredyt PrzekOrzystny, zabezpieczony nieodpłatną gwarancją i z możliwością uzyskania dopłat do odsetek na finansowanie instalacji fotowoltaicznych.

pojętego otoczenia biznesu. Podmiot planujący skorzystanie z tzw. środków pomocowych może się zgubić w gąszczu procedur, warunków brzegowych, wymagań formalnych i technicznych. Nadmiar informacji w takim przypadku może utrudnić sprawne i skuteczne pozyskanie, a następnie wykorzystanie funduszy przeznaczonych przez Komisję Europejską i Budżet Państwa na wsparcie polityki strukturalnej.

Aby nauczyć się swobodnie poruszać w wyżej wymienionych obszarach, musimy zrozumieć pewne podstawowe zasady rządzące systemem funduszy unijnych dla przedsiębiorstw. Na pewno też nie zaszkodzi sięgnąć nieco w przeszłość – do okresu, w którym rodziła się metodologia wdrażania mechanizmów wsparcia rozwoju gospodarczego w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Jasny i konkretny projekt

Myślenie projektowe to umiejętność logicznego, spójnego i optymalnego zaplanowania, zorganizowania i skoordynowania oraz wykorzystania tzw. zasobów niezbędnych do realizacji działań. Dzięki temu – przy uwzględnieniu warunków wstępnych i czynników zewnętrznych wobec projektu – można osiągnąć zamierzone efekty, a następnie założony cel projektu. Zdecydowanie nie wystarczy więc sam pomysł na projekt, który *nota bene* często nie jest wynikiem rzeczywistej konieczności rozwiązania konkretnego problemu w firmie, a dotyczy sytuacji w której przedsiębiorca mówi sobie: „są dostępne środki dotacyjne – wymyśl coś, aby je pozyskać”.

Projekt powinien być uzasadniony potrzebą, a także rzetelnie opracowany, a to wymaga czasu i odpowiedniego zaangażowania. Żadne środki finansowe nie zostaną przyznane na realizację przedsięwzięcia, dopóki instytucje oceniające nie zobaczą dojrzałej propozycji projektowej wynikającej z analizy potrzeb.

Komisja Europejska oraz krajowe Instytucje Pośredniczące nie narzucają obecnie wnioskodawcom konkretnej metody czy sposobu postępowania w trakcie opracowywania projektu. Należy jednak pamiętać, że projekt stworzony w przemyślanym i metodycznym

sposób ma znacznie większe szanse na powodzenie podczas ubiegania się o wsparcie oraz w trakcie realizacji samego przedsięwzięcia, a zatem zostanie wyżej oceniony w procesie weryfikacji dokumentacji aplikacyjnej złożonej w ramach danego naboru wniosków o dotację.

Można zastosować PCM

Przykładem metody, która może zostać zastosowana przy planowaniu projektu, jest Zarządzanie Cyklem Projektowym (ang.: *Project Cycle Management – PCM*). Metoda opierająca się na kilku stosunkowo prostych narzędziach analizy i projektowania zadań została opracowana na przełomie lat '80 i '90 ubiegłego wieku na potrzeby oceny projektów finansowanych ze środków Banku Światowego i zaadaptowana przez Komisję Europejską jako narzędzie programowania pomocy dla państw ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej. Jej elementy stosowane są jednak do dziś, a ich wpływ jest wyraźnie widoczny w założeniach obowiązujących Programów Operacyjnych zarówno szczebla krajowego, jak i regionalnego.

Metoda umożliwia jasne i przejrzyste zdefiniowanie celów, rezultatów i działań projektu. Jednocześnie ogranicza ewentualne ryzyka poprzez ich identyfikację, a także uwzględnienie sposobów uniknięcia zagrożeń.

Przedstawione poniżej sugestie dotyczące sposobu opracowywania projektu tak, aby można było uzyskać wsparcie dotacyjne na jego realizację, bazują zatem na założeniach PCM*.

Kilka dróg do celu

Każdy projekt wynikać powinien z potrzeby rozwiązania precyzyjnie określonego problemu. Jego zidentyfikowanie nie oznacza, iż znaleźliśmy najlepszą drogę prowadzącą do rozwiązania. Alternatywnych sposobów radzenia sobie z problemem jest zwykle kilka. Na przykład spełnienie obowiązujących norm

* ec.europa.eu/europeaid/aid-delivery-methods-project-cycle-management-guidelines-vol1_en

dotyczących utylizacji odpadów szkodliwych dla środowiska naturalnego można osiągnąć poprzez: budowę instalacji do spalania, uzyskując przy okazji energię ciepłą, która zostanie np. użyta do ogrzania hal produkcyjnych. Można transportować odpady do istniejących spalarni lub też zawrzeć umowę o odbiorze i składowaniu bądź recyklingu odpadów przez inny podmiot, co wiąże się z kolei z ponoszeniem kosztów usługi obcej. Można wreszcie unowocześnić procesy produkcyjne, wymieniając technologię przestarzałą na nowszą, w której odpady tego typu nie występują bądź ich powstawanie jest ograniczone.

Wybór najbardziej optymalnej z ekonomicznego i technicznego punktu widzenia drogi postępowania powinien wynikać z przeanalizowania związków przyczynowo-skutkowych występujących na linii: problem – powody jego wystąpienia. Dopiero gdy jesteśmy pewni, że wiemy dokładnie, **gdzie leży źródło problemu** (zjawiska, procesu itp.), z którym chcemy sobie poradzic, możemy przejść do formułowania **celów projektu** i **sposobów jego realizacji**. Te dwa etapy określane są jako analiza problemów i celów oraz wybór strategii.

Nigdy nie wiemy wszystkiego

Niezależnie od tego, jakiego typu projektodawcę reprezentujemy – przedsiębiorstwo komercyjne, instytucję publiczną czy np. jednostkę samorządu terytorialnego – możemy z dużą dozą pewności założyć, iż o uwarunkowaniach (szczególnie o charakterze uwarunkowań zewnętrznych) naszego potencjalnego projektu i tak nie wiemy wszystkiego. Oznacza to, że pewną istotną wiedzę wykraczającą poza naszą własną mogą mieć osoby lub podmioty z zewnątrz, które są w jakikolwiek sposób powiązane z projektem w jego kształcie, jaki rysuje się w ramach wybranej strategii postępowania (wybór strategii). Wiedza ta może być zaś istotna dla powodzenia całego przedsięwzięcia albo przynajmniej może uchronić nas przed popełnieniem błędów utrudniających wdrażanie projektu.

Najprostszy przykład to hipotetyczny projekt budowy nowej hali produkcyjnej wyposażonej w innowacyjną technologię na terenie, gdzie regularnie występują lokalne powodzie i podtopienia. Zakładamy, że badania

gruntów, analiza stanu prawnego dotyczącego własności terenu, ocena potencjalnego rynku i analiza ekonomiczna przedsięwzięcia przemawiają za lokalizacją. Jeśli jednak nie skonsultujemy pomysłu z okolicznymi mieszkańcami, lub nie prześledzimy choćby doniesień mediów z ostatnich lat, może nas spotkać katastrofa skutkująca poważnymi zniszczeniami inwestycji i konieczność poniesienia poważnych kosztów naprawy.

Inny przykład, to uciążliwe z naszego punktu widzenia sąsiedztwo: hałas lub zapylenie wytwarzane przez firmę usytuowaną na przylegającej działce, podczas gdy nasza firma wykorzystuje technologie wymagające zachowania wysokich rygorów czystości w procesach produkcyjnych.

Uwzględniając informacje pochodzące ze źródeł zewnętrznych, można odpowiednio zaprojektować systemy zabezpieczenia obiektu przed wpływem czynników pogodowych, lub innych, czy też po prostu zmienić jego lokalizację. Analiza podmiotów związanych mniej lub bardziej bezpośrednio z naszym projektem, których wiedzę lub potencjał możemy wykorzystać, jest określana mianem analizy interesariuszy.

Teraz planujemy

Założenia i informacje zebrane na temat uwarunkowań przedsięwzięcia służą do przygotowania konkretnego planu działania, składającego się z trzech podstawowych elementów:

! merytorycznego – opisującego poszczególne działania oraz efekty, do których mają doprowadzić, a także uwarunkowania zewnętrzne tych działań. Jego składową jest element przewidywania, pozwalający określić jakich zasobów będziemy potrzebować do sprawnego wdrożenia projektu. Zasoby przyjmują różnorodną postać, są nimi: zasoby finansowe (dotacja, kredyt), rzeczowe (środki transportu, sprzęt budowlany itd.), czy też czasowe. Żaden projekt nie zrealizuje się jednak sam. Podstawowym zasobem jest zatem zespół ludzki, gdyż tylko kompetentna i dyspozycyjna na rzecz projektu ekipa jest w stanie zapewnić realizację odpowiednich działań i tym samym końcowy sukces.

- harmonogramu działań** z podziałem na etapy i wskazaniem zasobów rzeczowych, finansowych i innych niezbędnych do realizacji każdego etapu. Ten element planu zazwyczaj przyjmuje postać tzw. harmonogramu rzeczowo-finansowego, niejednokrotnie w formie graficznej, która dobrze obrazuje zależności (sekwencyjność) poszczególnych etapów przedsięwzięcia, np.: nie postawimy hali produkcyjnej dopóki nie nabędziemy gruntu i nie uzyskamy decyzji środowiskowej oraz pozwolenia na budowę; bez hali nie zainstalujemy nowej linii technologicznej, a bez niej nie dokonamy jej rozruchu itd.
- finansowego**, czyli budżetu projektu, w którym strona kosztowa musi być zrównoważona przez precyzyjnie wskazane źródła finansowania oraz przychodów zapewniających trwałość projektu. Analiza finansowa stanowi przy tym jeden z filarów oceny przedsięwzięcia, dla którego staramy się o wsparcie dotacyjne. Nie wystarczy bowiem udowodnić, że całość wydatków zostanie pokryta ze źródeł finansowania (dotacji, kredytu, leasingu, pożyczki właścicielskiej, środków własnych itp.). Naszym zadaniem jest również takie zaplanowanie wydatków, aby projekt zachował płynność w sytuacji, gdy wypłata środków pomocy publicznej zostanie przesunięta w czasie z uwagi na zastrzeżenia instytucji pośredniczącej do naszego wniosku o wypłatę kolejnej transzy lub całości dotacji.

Logika projektu

Posługując się wyżej opisanym schematem zaplanujemy prawie cały projekt. Umożliwia on przegląd wszystkich części projektu, jak również zrozumienie zależności i logicznych związków przyczynowo-skutkowych rządzących nim. Logika tak sformułowanego projektu zakłada, że:

- jedynie po spełnieniu wstępnych warunków można podjąć działania w ramach projektu, przykładowo: zebranie środków finansowych jest warunkiem koniecznym do realizacji rozbudowy zakładu w celu wprowadzenia na rynek nowego produktu. Dopiero po zapewnieniu sobie finansowania można dokonywać wyboru dostawców materiałów i robót budowlanych oraz maszyn

i urządzeń niezbędnych do wprowadzenia w firmie nowej technologii produkcji. Następnym etapem będzie zawieranie stosownych kontraktów, instalacja maszyny i urządzenia w nowej infrastrukturze, a następnie uruchomienie produkcji w oparciu o nową technologię;

- jedynie po zrealizowaniu działań i przy uwzględnieniu warunków zewnętrznych wypracujemy cel projektu, czyli – w naszym przykładzie – jeśli rynek pozytywnie odpowiedział na naszą ofertę, nowe produkty osiągną zakładane poziomy sprzedaży, czego konsekwencją będą wzrosty przychodów ze sprzedaży w firmie;
- tylko po osiągnięciu rezultatów i przy spełnieniu założeń zewnętrznych projektu, jesteśmy w stanie osiągnąć jego cel, przy czym powinien on być związany z długofalową korzyścią dla beneficjenta – np. jeżeli konkurencja nie jest w stanie w krótkim czasie pokonać tzw. bariery wejścia i wprowadzić na rynek produkt o podobnych lub lepszych parametrach użytkowych, to nasze przedsiębiorstwo, które zrealizowało inwestycję w nową technologię, podniesie obroty i zyski i jednocześnie umocni swoją rynkową pozycję.

Uzupełnieniem tak ujętej zawartości projektu jest również określenie wskaźników dla każdego poziomu: działań – rezultatów – celu projektu. Pozwolą one zweryfikować, czy osiągamy zakładane efekty. Dlatego też narzędzia w tej metodologii (planowanie projektu, harmonogram i budżet) stanowią znakomitą pomoc również na etapie realizacji przedsięwzięcia, a nie wyłącznie w czasie jego opracowywania i występowania o dotację.

Cel firmy a cele strategiczne

Dodatkowo projekt może, a w zasadzie powinien, przyczynić się do osiągnięcia szerszego – strategicznego celu. Cel ten zostanie jednak osiągnięty jedynie jeśli i tym razem spełnione zostaną pewne założenia „zewnętrzne”, a należy do nich zwykle zrealizowanie przedsięwzięć komplementarnych do naszego przez innych projektodawców, niekoniecznie zresztą przy udziale środków unijnych.

Przykładowo, wzrost potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw innowacyjnych w regionie będzie miał miejsce pod warunkiem uruchomienia przez sektor bankowy linii kredytowych współfinansujących przedsięwzięcia innowacyjne tak, aby przedsiębiorcy posiadali dostęp do źródeł finansowania na pokrycie wkładu własnego w dotowanych projektach.

Należy zdawać sobie przy tym sprawę z pewnej kwestii, o której bardzo często zapominamy. Termin: środki pomocowe UE nie odnosi się bezpośrednio do pomocy, jaka ma być udzielona przedsiębiorstwom komercyjnym. Zauważmy, iż z otrzymania tzw. pomocy wyłączone są przedsiębiorstwa w trudnej lub pogarszającej się sukcesywnie sytuacji finansowej, a zatem takie, o których moglibyśmy powiedzieć, że pomocy wymagają. Szerzej zaś można powiedzieć, że co do zasady pomoc publiczna dla przedsiębiorstw komercyjnych w Unii Europejskiej jest niedozwolona, gdyż może wpływać niekorzystnie na zachowanie zasad konkurencyjności rynkowej. O co więc chodzi z tą pomocą?

Po chwili głębszego zastanowienia dochodzimy do wniosku, że termin „pomoc” odnosi się nie tylko do samych do firm, a właściwie do szerszego, czyli strategicznego obszaru planowania. Jeśli udzielimy finansowania przedsiębiorcom, to zrealizują oni projekty, które oprócz wpływu na ich własny rozwój, stymulować będą także procesy rozwojowe w z góry zaplanowanych obszarach. Obszary te zdefiniowane zostały w poszczególnych Programach Operacyjnych, a środki finansowe w ich ramach wydatkowane są po przeprowadzeniu konkursów. Dzięki temu wsparcie otrzymują w pierwszej kolejności te projekty, które dają

największą szansę na przyczynienie się do osiągnięcia celów strategicznych wyznaczonych w ramach Programów.

„Projekt zaplanuję sam, ale kto mi napisze wniosek?”

Jeżeli projekt wpisuje się w cele szersze (programowe), jest dobrze przygotowany, wewnętrznie logicznie spójny i realny (wykonalny pod względem rzeczowym i finansowym) – a taki jest, jeśli przygotowaliśmy go metodycznie – o wynik oceny powinniśmy być spokojni. Pamiętajmy jednak, że zwieńczeniem procesu przygotowywania projektu jest opisanie go w formie **wniosku projektowego**, który możemy złożyć do odpowiedniej instytucji oceniającej (Instytucja Pośrednicząca).

Klienci Banku Pekao S.A. nie są jednak w tym zakresie pozostawieni sami sobie. W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje Biuro Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych zatrudniające ekspertów z dziedziny przygotowywania projektów inwestycyjnych i aplikowania o środki pomocowe. Pracownicy Biura chętnie udzielają wszelkich niezbędnych konsultacji dotyczących założeń projektowych, zwracają uwagę zarówno na szanse, jak i ryzyka w planowanych przez klientów Banku przedsięwzięciach, analizują podstawy finansowe projektów i oceniają ich potencjał w zakresie możliwości uzyskania dotacji. Co jednak najważniejsze, usługi pomocy technicznej tego typu są dla klientów Banku Pekao świadczone nieodpłatnie.

Ekspansja zagraniczna

ukierunkowana na rozwój firmy

Prowadzenie własnej firmy to wyzwanie – przedsiębiorcy codziennie stawiają czoła pytaniom o to, jak pozyskiwać nowych klientów, uatrakcyjnić oferowane produkty i usługi, zarządzać stroną kosztową przedsiębiorstwa. Jednym słowem – jak dbać o ciągły **rozwój firmy**. Prędzej czy później, konieczne stają się szeroko rozumiane inwestycje właśnie w rozwój.

Naturalnym jest, że większość polskich małych i średnich przedsiębiorstw koncentruje się przede wszystkim na relatywnie dużym i chłonnym wewnętrznym rynku zbytu. Obserwujemy jednak na przestrzeni ostatnich 15 lat sukcesywnie rosnący udział eksportu produktów i usług w polskim PKB. **Eksport bardzo często określany jest jako koło zamachowe polskiej gospodarki** – odpowiada obecnie za ponad 55% PKB. Rodzime firmy zwiększają wolumen eksportowanych towarów i usług średniorocznie o prawie 10%. Z kolei badania *Raportu o sytuacji mikro, małych i średnich firm*, które prowadzone są od 10 lat przez Bank Pekao, konsekwentnie weryfikują udział procentowy firm z sektora MŚP w obszarze gospodarczym, jakim jest eksport. Ankieta przeprowadzona na jesieni 2019 roku potwierdziła najwyższy wynik w historii *Raportu* – 18,2% firm MŚP deklarujących działalność eksportową. Firmy te oceniają wysoko swoje przychody z działalności zagranicznej, generując wyższe marże ze sprzedaży poza granicami Polski, niż na rynku rodzimym. Postrzegają także wyjście na rynki unijne i pozaunijne jako szansę na rozwój biznesu poprzez pozyskanie nowych kontrahentów, klientów, pomysłów, technologii – szeroko rozumianej innowacji.

Należałoby jednak zastanowić się – i to będzie tematem przewodnim naszego artykułu – jakie wyzwania postrzegane są jako krytyczne przy rozpoczęciu

i rozwijaniu sprzedaży na rynki zagraniczne. Spróbujemy także odpowiedzieć na pytanie, jakie ryzyka są kluczowe i jakie instrumenty zabezpieczające firmy MŚP wykorzystują lub mogą wykorzystywać w swojej działalności eksportowej.

Od czego zacząć ekspansję zagraniczną?

Jednym z pierwszych działań przedsiębiorstwa planującego wyjście na nowy rynek jest przeprowadzenie analiz biznesowych. Jest to najważniejszy element, który prawidłowo przeprowadzony na samym początku, może istotnie zaważyć na powodzeniu całego projektu wyjścia firmy poza granicę kraju.

Jedną z popularniejszych analiz jest **analiza SWOT**. Koncentruje się ona na zrozumieniu silnych (*Strengths*) i słabych (*Weaknesses*) stron firmy, możliwości (*Opportunities*) i zagrożeń (*Threats*), jakie daje nowy rynek. Zarządzający firmą jest w stanie oszacować pierwsze dwie części analizy samodzielnie – zna przecież doskonale swoją firmę. Bardziej złożone jest jednak przeprowadzenie pogłębionej i realistycznej analizy specyfiki nieznanego mu jeszcze rynku.

Do rozważenia konieczne są aspekty regulacyjne ekspansji – lokalne przepisy dotyczące kwestii finansowych (np. terminy, sposoby rozliczeń) i prawnych (formy prowadzenia działalności, kwestie własności czy sporów sądowych). Istotna jest znajomość otoczenia biznesowego – jak kształtuje się popyt, na jaki rynek zbytu można liczyć, kim są najistotniejsi konkurenci, jakie są preferencje zakupowe potencjalnych

Agnieszka Durlej
Dyrektor

Biurowo Sprzedaży
Rynków Finansowych,
Bank Pekao SA

klientów. Nie do przecenienia są czynniki kulturowe – sposób prowadzenia negocjacji handlowych z partnerami chińskimi bywa diametralnie różny od relacji z firmami niemieckimi. Jest to konkretna wiedza, której nabycie może stanowić granicę pomiędzy udaną ekspansją a nieudanym eksperymentem. Dla części firm to będzie pierwsza inwestycja na mniejszą skalę, jak np. udział w targach zagranicznych czy też członkostwo w bilateralnej izbie handlowej, koncentrującej się na danym rynku.

Nabycie fundamentalnej wiedzy o nowym rynku zbytu i jego kulturze może stanowić granicę pomiędzy udaną ekspansją a nieudanym eksperymentem.

Część przedsiębiorców zdecyduje się na wydatek w formie zakupu danych – specjalistycznych raportów, analiz, baz danych, dostosowanych w mniejszym lub większym stopniu. Warto jednak zastanowić się, czy wśród obecnych partnerów firmy nie znajduje się łatwo dostępne źródło tej wiedzy. **Bank Pekao widzi w firmach inwestujących w rozwój działalności międzynarodowej potencjał na rozwój polskiej gospodarki i wspiera swoich klientów**, udostępniając im bezpłatnie szereg właśnie takich materiałów – zarówno w formie szczegółowych raportów skoncentrowanych na danym rynku, jak i współorganizowanych przez bank wydarzeń edukacyjnych.

Czy mój zagraniczny kontrahent jest wiarygodny?

Firmy decydujące się na inwestycje w działalność eksportową często podnoszą argument **wiarygodności kontrahenta zagranicznego** jako kluczowy dla

sukcesu przedsięwzięcia. Ryzyko to na rynkach Unii Europejskiej jest częściowo ograniczone przez ujednolicone przepisy prawa oraz rozbudowane i szeroko dostępne bazy danych, dostępne dla firm prowadzących działalność w krajach unijnych. To jednak rynki pozaunijne postrzegane są jako szczególnie perspektywiczne, z uwagi na relatywnie niższe koszty wejścia, większy potencjał popytowy, niższy poziom konkurencji, a co za tym idzie – wyższą stopę zwrotu z poniesionych nakładów kosztowych.

Warto wiedzieć, że istnieją rozwiązania bankowe, ograniczające w bardzo wysokim stopniu ryzyko kontrahenta, a jednocześnie zapewniające różne formy finansowania inwestycji oraz poprawiające płynność finansową i konkurencyjność polskiej firmy z segmentu MŚP. Jednym z najczęściej wykorzystywanych narzędzi jest **akredytywa eksportowa**.

Akredytywa oferowana przez Bank Pekao we współpracy z Korporacją Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA (KUKE) pozwala rozwijać działalność na rynki pozaunijne bardziej komfortowo, gdyż ryzyko finansowe podzielone jest pomiędzy bank zagraniczny kontrahenta a KUKE. Polski eksporter jest bardziej konkurencyjny, ponieważ może zaproponować swojemu partnerowi wydłużenie okresu płatności nawet do 719 dni, dysponując w międzyczasie dostępem do finansowania w całym okresie kontraktu. Ogranicza to znacząco ryzyko inwestycji związanej pośrednio lub bezpośrednio z ekspansją zagraniczną, np. zakupu dodatkowych linii produkcyjnych, opłacenia dodatkowego personelu, kosztów surowców, logistyki czy też magazynowania towaru.

Jak radzić sobie z ryzykiem walutowym?

Jeżeli ponieśliśmy nakłady inwestycyjne, czas na oszacowanie zysku z nich. Dla firm eksportowych będzie to moment faktycznego otrzymania zapłaty za sprzedane za granicę towary czy usługi. Zapłata w przeważającej większości ma formę przelewu waluty zagranicznej – najpopularniejszymi walutami jest oczywiście euro i dolar amerykański, ale są rynki

preferujące rozliczenia w lokalnych walutach (m.in. funt brytyjski, chiński juan, dolar australijski, jen japoński). Niezależnie od waluty, w biznesplanie firmy prowadzącej działalność międzynarodową pojawia się **ryzyko zmiany kursu walutowego**. Szacując cenniki sprzedaży za granicę, firma może skalkulować swoją dochodowość według prostego wzoru:

$$\text{Przychód z działalności eksportowej} = \frac{\text{koszt wyprodukowania towaru w PLN}}{\text{kurs wymiany waluty}} + \text{marża firmy}$$

Elementem, nad którym firma MŚP wydaje się nie mieć kontroli, jest kurs przeliczeniowy waluty w przyszłości. Zmienność na rynkach potrafi być znacząca i w negatywnym scenariuszu zmniejszyć zwrot z całej inwestycji do zera. Percepcja braku kontroli jest jednak złudna – istnieje szereg instrumentów zabezpieczających, które, odpowiednio dopasowane do potrzeb firmy, są w stanie zwiększyć przewidywalność przyszłych przychodów i co za tym idzie – zabezpieczyć planowaną marżę i dochód.

Bank Pekao S.A. proponuje swoim klientom z sektora MŚP coraz szerszą paletę produktów zabezpieczających ryzyko kursu ponad 20 walut całego świata. Do dyspozycji klientów są dedykowani dealerzy walutowi oraz specjaliści produktowi obecni we wszystkich regionach Polski, wspierający mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa swoją wiedzą i doświadczeniem.

Każdy biznes jest wyjątkowy i potrzebuje indywidualnego podejścia

Każdy z klientów Banku traktowany jest indywidualnie – tak, jak indywidualny jest jego biznes, wymagania, oczekiwania i plany na przyszłość. Dzięki możliwości wyboru spośród różnych rozwiązań, zarządzający

firmą mogą wybrać produkt najlepiej odpowiadający ich oczekiwaniom.

Firma startująca w nowym przetargu zagranicznym, gdzie wymogiem jest wiążąca oferta kosztowa, może zdecydować się na zakup opcji walutowej, dającej prawo – ale nie obowiązek – wymiany walutowej w przyszłości w zamian za koszt **premii opcyjnej**. Ten koszt najczęściej bywa przez firmy wliczany do składowanej oferty, pozwalając na zabezpieczenie się przed negatywnymi zmianami na rynku, ale jednocześnie korzystać z pozytywnych ruchów kursu w przyszłości.

Inna firma, posiadająca stabilną bazę zagranicznych kontrahentów i przewidywalne wpływy walutowe w przyszłości, może zdecydować się na zabezpieczenie części lub całości tych wpływów **transakcją walutową forward**. Ta transakcja pozwala z wyprzedzeniem zablokować przyszły kurs wymiany na jeden lub wiele terminów, w przedziale od trzech dni do nawet dwóch lat. Terminy są ustalane dowolnie przez klienta, na podstawie harmonogramu wpłat. Takie zabezpieczenie pozwala klientowi ograniczyć konieczność monitorowania rynku walutowego, w zamian za zainwestowanie tego najcenniejszego aktywa – swojego czasu – w rozwój jego firmy.

Wsparcie na każdym etapie ekspansji

Bez względu na to, jaki typ biznesu firma prowadzi i na jakim rynku zagranicznym zamierza przeprowadzić lub rozwijać swoją ekspansję zagraniczną, w Banku Pekao może liczyć na uzyskanie rzetelnych informacji i wsparcia w biznesie. Specjaliści produktowi banku zwrócą uwagę na potencjalne ryzyka związane z działalnością eksportową, oszacują szanse powodzenia ekspansji, jak również zaproponują rozwiązania finansowe szyte na miarę danego biznesu.

Dlaczego warto postawić na fotowoltaikę?

Jakub Fulara

Dyrektor

Biuro Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych, Bank Pekao SA

Są trzy główne powody, dla których już dziś **warto pomyśleć o własnym źródle energii** odnawialnej i zmniejszyć rachunki za prąd w firmie. Po pierwsze, jest to prawdopodobieństwo wzrostu kosztów energii dla przedsiębiorstw, po drugie korzystne zmiany w regulacjach ułatwiające inwestycje w fotowoltaikę do wytwarzania energii elektrycznej na własne potrzeby, a po trzecie – bardzo dobra oferta Banku Pekao, czyli **Kredyt PrzekOrzystny z dopłatami do odsetek**.

Od 2019 r. w ustawie o *Odnawialnych źródłach energii* (OZE) znalazły się korzystne zmiany pozwalające łatwiej przedsiębiorcom zainwestować we własne źródło energii w postaci paneli fotowoltaicznych. Dotyczy to produkcji energii na własne potrzeby.

Pierwszą zmianą było zwiększenie do 50 kWp mocy tzw. mikroinstalacji fotowoltaicznych.

Mikroinstalacja fotowoltaiczna, to instalacja:

- nie wymagająca pozwolenia na budowę ani uzyskiwania koncesji,
- bazująca na zgłoszeniu do zakładu energetycznego,
- posiadająca moc nie przekraczającą 50 kWp (kilowat-pik to moc 1 kW dla warunków standardowych działania paneli fotowoltaicznych),
- z której wyprodukowana energia przeznaczana jest na pokrywanie potrzeb własnych przedsiębiorstwa.

Możliwe jest oczywiście instalowanie fotowoltaiki na własne potrzeby większej niż 50 kWp – są to tzw. „małe instalacje”. Zasada działania jest podobna, z tym że wówczas trzeba już mieć pozwolenie na budowę i przeprowadzić pełny proces budowlany.

Dlaczego to się opłaca? Kalkulacja jest prosta. Jeden kW ogniw fotowoltaicznych jest w stanie wyprodukować rocznie 1000 kWh energii elektrycznej. Jest to własny prąd dla firmy z energii słonecznej. Przyjmując, że 1 kWh energii kosztowała w 2019 r. około 0,6 złotego, jeden kilowat fotowoltaiki przyniesie oszczędność rzędu 600 zł rocznie. Mikroinstalacja, czyli maksymalnie 50 kWp wygeneruje zatem rocznie $50 \times 1000 \text{ kWh} = 50\,000 \text{ kWh}$, a więc przyniesie około 30 000 zł oszczędności rocznie. W przypadku podwyżek cen energii oszczędność będzie jeszcze większa.

Inwestując w panele fotowoltaiczne, firma przestaje płacić rachunki do zakładu energetycznego za zużyty prąd, ponieważ ma własne źródło energii. Spłaca natomiast koszty instalacji. Zwrot inwestycji następuje po 5–6 latach. I ponownie – jeżeli ceny energii będą wyższe, zwrot z inwestycji nastąpi wcześniej.

Nie warto przekalibrować

Drugą zmianą w Ustawie OZE jest włączenie przedsiębiorstw inwestujących w mikroinstalacje do definicji prosumenta. Dzięki temu **firma może zmagazynować nadwyżki energii** wyprodukowane przez panele w okresie wiosenno-letnim, gdy panele produkują więcej energii niż firma jest w stanie zużyć, i odebrać je w zimie, gdy nasłonecznienie jest niewielkie i panele nie pracują pełną mocą. Na odebranie zmagazynowanej energii jest 12 miesięcy. Odbiór energii następuje w stosunku 1 do 0,7, co oznacza, że z jednego zmagazynowanego w sieci kilowata można odebrać 0,7 kW.

Wszystko to oznacza, że instalacje trzeba robić uszytą na własne potrzeby. Nie warto przekalibrować, bo za

więcej energii niż jesteśmy w stanie zużyć na bieżąco lub odebrać w systemie prosumenckim zakład energetyczny nie zapłaci.

Myśląc o własnej fotowoltaice trzeba zatem przeanalizować rachunki za prąd i na tej podstawie oszacować potrzebną moc instalacji.

Kredyt PrzekOrzystny i zwrot odsetek

Bank Pekao przygotował specjalną ofertę na finansowanie inwestycji w odnawialne źródła energii. **Kredyt PrzekOrzystny przeznaczony jest dla tych firm, które zamierzają zainstalować panele fotowoltaiczne do wytwarzania własnej energii elektrycznej.** Co istotne, firma może otrzymać **zwrot odsetek od kredytu**, dzięki czemu oferta jest bardzo korzystna.

Korzyści dla przedsiębiorstwa:

- własna instalacja fotowoltaiczna oznacza własny prąd, czyli w efekcie mniejsze rachunki za energię,
- Kredyt PrzekOrzystny na instalacje fotowoltaiczne zabezpieczony jest bezpłatną unijną gwarancją BGK Biznesmax,
- Kredyt PrzekOrzystny z gwarancją Biznesmax został objęty dopłatami do oprocentowania:

- dopłaty do odsetek wynoszą rocznie do 5% wypłaconej kwoty kapitału kredytu (dla kredytu i gwarancji udzielonej przed 31.12.2020 r. oraz 3,33% dla kredytu i gwarancji udzielonej po 31.12.2020 r.),
- dopłata do odsetek obejmuje maksymalnie okres trzech lat od daty uruchomienia kredytu (jeżeli okres spłaty jest krótszy, dopłata obejmuje okres rzeczywisty).

Przykładowo, jeżeli firma skorzysta z Kredytu PrzekOrzystnego w 2020 na kwotę 200 000 zł, wówczas może otrzymać dopłatę do odsetek w wysokości maksymalnie 5% od kwoty kredytu (czyli 10 000 zł) za pierwszy rok spłaty, 5% za drugi rok i 5% za trzeci rok spłaty. Razem maksymalnie 30 000 zł.

Objęcie kredytu gwarancją oraz złożenie wniosku o dopłatę wiąże się z przyznaniem pomocy publicznej (np. *de minimis*).

Wniosek zarówno o kredyt, o bezpłatną gwarancję, jak i o dopłatę składa się we właściwej placówce Banku Pekao. Nie wymaga to zatem przygotowywania specjalnej skomplikowanej dokumentacji, jak często to ma miejsce przy dotacjach UE.

Pod koniec 2019 roku pierwsi klienci Banku Pekao zrealizowali swoje inwestycje i złożyli wnioski o realizację dopłat do odsetek.

Crowdfunding

nowe możliwości pozyskania kapitału

Jakub Fulara
Dyrektor

Biuro Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych, Bank Pekao SA

Crowdfunding, czyli finansowanie społecznościowe, to coraz mniej tajemnicze słowo dla projektodawców, w tym przedsiębiorców. Od kilku lat w Polsce działają platformy crowdfundingowe, które pozwalają na zebranie kapitału z zupełnie nowego źródła – od społeczności.

Pozyskiwać finansowanie na działalność firmy można na wiele sposobów. Można udać się do banku, do funduszu pożyczkowego, do funduszu podwyższonego ryzyka typu *venture capital*. Można także odwołać się bezpośrednio do rynku i zebrać środki sprzedając np. udziały czy akcje. Taki sposób umożliwia Giełda Papierów Wartościowych, jednak przygotowanie prospektu emisyjnego jest procesem wymagającym, kosztownym i obciążonym wieloma wymogami.

Powstał jednak inny sposób na odwołanie się do szeroko rozumianego rynku, a w zasadzie do społeczności. W języku angielsku używa się w tym kontekście słowa *crowd*, czyli tłum. Sposób ten dotyczy niemal wszystkich możliwych projektodawców – zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorstw czy innych podmiotów.

Przypuśćmy, że w dość uczęszczanym popularnym miejscu, w miejscowości w której mieszkamy, nie ma kawiarni czy cukierni. Nie ma więc miejsca, gdzie można usiąść ze znajomymi i spędzić czas. Ktoś wreszcie wpada na pomysł aby otworzyć kawiarnię – nie ma na to jednak wystarczająco funduszy. Ogłasza wówczas zbiórkę na platformie *crowdfundingowej*. Cel – otwarcie kawiarni, umeblowanie, zakup sprzętów i mebli, pierwsze finansowanie działalności. Opisuje swój pomysł na wystrój kawiarni, na menu, może to być kawiarnia, do której można przyjść z książką albo nawet ze swoim kotem. Projektodawca nagrywa krótki

film, w którym opowiada o swoim pomysle i odwołuje się do społeczności z prośbą o finansowanie. Określa także kwotę, której potrzebuje oraz czas zbiórki (np. dwa miesiące). Każda wpłata oznacza nagrodę. Im wpłata większa, tym ciekawsza nagroda. Za wpłatę kilku złotych można otrzymać podziękowanie, za większą tabliczkę pamiątkową w kawiarni ze swoim nazwiskiem jako sponsora, albo darmowy kubek kawy albo zniżkę na inne zamówienia. Za jeszcze większą wpłatę, np. darmowe wynajęcie lokalu na organizację urodzin.

Wpłaty dokonywane są poprzez platformę. Projektodawca ma dostęp do środków dopiero po zakończeniu zbiórki. Wpłacający, czyli tzw. *crowdinwestorzy* mogą dokonywać wpłat po zarejestrowaniu się na platformie.

Jeżeli społeczność nie jest zainteresowana pomysłem i projektodawca nie zbierze wymaganej kwoty, wpłacone wcześniej środki mogą zostać zwrócone do wpłacających.

Jeżeli pomysł trafi na podatny grunt i społeczność rzeczywiście zechce aby kawiarnia powstała, jest duża szansa, że zbiórka uda się i pomysłodawca zbierze potrzebną kwotę. Wówczas przystępuje do realizacji projektu i na platformie daje znać swoim *crowdinwestorom* o postępach.

Po zakończeniu projektu realizuje swoje zobowiązania, a *crowdinwestorzy* odbierają nagrody.

Rodzaje *crowdfundingu*

Opisany przykład to tzw. *crowdfunding* oparty o nagrody. *Crowdinwestorzy* dokonują wpłat i otrzymują potem

obietaną nagrodę. Nagrodą może być także produkt, który ktoś wyprodukował dzięki zbiórce. Wówczas zbiórka ma formę przedpłat.

Istnieje możliwość kupowania udziałów w przedsiębiorstwach, wówczas mówimy o *crowdfundingu udziałowym*. W tym kontekście istotne jest to, że wymóg sporządzenia prospektu emisyjnego lub innego dokumentu informacyjnego, znajduje zastosowanie do ofert publicznych papierów wartościowych o wartości przekraczającej 1000 000 euro. Umożliwia to oferowanie udziałów na platformach *crowdfundingowych*.

Jeszcze innym, zarazem najpopularniejszym w Polsce rodzajem zbiórek jest *crowdfunding charytatywny*. Pozwala on na zebranie środków na projekty lub działania charytatywne.

Spółeczność

Kto może być *crowdinwestorem*? Każdy, kto zarejestruje się na platformie *crowdfundingowej* i zaakceptuje regulamin jej działania.

W *crowdfundingu* najważniejsza jest społeczność. Dzięki niej projekty nie mają czysto komercyjnego wymiaru, ale także odwołują się do pewnych wartości czy emocji innych ludzi. Projektodawcy mogą odwoływać się do potrzeb, ale też wrażliwości, uczuć, czy zainteresować inwestorów przekonując ich do swoich projektów.

Bardzo istotne są również transparentność i zaufanie. Projektodawca od początku prezentuje swój pomysł i jest w kontakcie ze swoimi inwestorami pokazując etapy realizacji projektu, przekazane nagrody itd. Dzięki temu inwestorzy mają poczucie lojalności i czują się związani z projektem.

Jednym z popularnych przykładów może być zbiórka na zakup udziałów w browarach rzemieślniczych. Są one bardzo popularne wśród indywidualnych *crowdinwestorów*. Czy produkt browarniczy smakuje lepiej jeżeli pije się piwo browaru, którego jest się współwłaścicielem? – trudno stwierdzić. Na pewno jednak zebranie środków od kilkudziesięciu czy kilkuset osób oznacza, że na nasz pomysł jest i może być w przyszłości popyt na rynku.

Pracownicze Plany Kapitałowe

Jacek Janiuk

Prezes Zarządu

Pekao TFI S.A.

Czym jest PPK?

PPK, czyli Pracownicze Plany Kapitałowe, to program, który ma **zachęcić Polaków do oszczędzania**, dając w zamian benefity w postaci:

- dopłat od pracodawców,
- dopłat od Państwa,
- zwolnienia z podatku od dochodów osiągniętych w czasie oszczędzania.

Tak zbierane środki mają stanowić dodatkowe zasoby dostępne po zakończeniu aktywności zawodowej. To powszechne rozwiązanie, które docelowo obejmie prawie wszystkie firmy w Polsce, bez względu na ich wielkość i tym samym ponad 11 milionów osób aktywnie świadczących pracę. Zasady funkcjonowania PPK i gromadzenia środków reguluje ustawa o PPK z 4 października 2018 r.

PPK są obowiązkowo tworzone przez pracodawcę i prowadzone razem z zewnętrznym usługodawcą, czyli instytucją finansową, która jest wpisana do ewidencji PPK prowadzonej przez PFR. Obecnie PPK oferuje 20 firm – jedną z nich jest **Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.** (Pekao TFI, Towarzystwo).

Dla kogo PPK?

Praktycznie każdy podmiot zatrudniający jest zobowiązany utworzyć PPK dla swoich pracowników. Są jednak pewne wyjątki. Z obowiązku utworzenia PPK zwolnieni są m.in. mikroprzedsiębiorcy, jeżeli wszystkie osoby zatrudnione złożą deklarację rezygnacji z PPK, czy też firmy prowadzące PPE i spełniające warunki ustawy

PPK (składka podstawowa w wys. min. 3,5% i co najmniej 25% pracowników oszczędzających w PPE).

Z uwagi na skalę programu, poszczególne grupy pracodawców są włączane do PPK etapami. Wdrożenie PPK i pierwsze składki mają już za sobą największe firmy zatrudniające co najmniej 250 osób. Teraz czas na podmioty z co najmniej 50 pracownikami. Muszą one wybrać instytucję finansową oraz podpisać z nią umowę o zarządzanie PPK najpóźniej do 24 kwietnia 2020 r. Natomiast umowy o prowadzenie PPK, zgłaszającej pracowników do systemu, nie mogą zawrzeć później niż do 11 maja br.

Ile kosztuje zarządzanie PPK?

PPK to obecnie jedna z najtańszych form oszczędzania na rynku. Koszty wynagrodzenia za zarządzanie zostały ograniczone przez ustawodawcę, zaś podmioty zarządzające konkurują poziomem stawek. **Oferta Pekao TFI jest jedną z najtańszych na rynku.** Do końca 2020 r. Towarzystwo nie będzie pobierało wynagrodzenia za zarządzanie, a potem będzie się ono kształtowało na poziomie 0,24–0,44% w zależności od subfunduszu. W całym okresie funkcjonowania PPK nie będzie pobierana opłata manipulacyjna.

Wiek pracownika a PPK

Do PPK włączani są pracownicy w wieku 18–55 lat (nie muszą się sami zapisywać), zaś osoby starsze do 70 roku życia mogą przystąpić do PPK jedynie na swój wniosek (muszą złożyć odpowiednią deklarację

TABELA 49

Etapy przystępowania firm do PPK

	Podmioty zatrudniające	Data stosowania przepisów ustawy	Wybór instytucji finansowej i podpisanie umowy o zarządzanie PPK	Podpisanie umowy o prowadzenie PPK
	co najmniej 250 osób zatrudnionych wg stanu na 31 XII 2018 r.	od 1 VII 2019 r.	do 25 X 2019 r.	do 12 XI 2019 r.
	co najmniej 50 osób zatrudnionych wg stanu na 30 VI 2019 r.	od 1 I 2020 r.	do 24 IV 2020 r.	do 11 V 2020 r.
	co najmniej 20 osób zatrudnionych wg stanu na 31 XII 2019 r.	od 1 VII 2020 r.	do 27 X 2020 r.	do 10 XI 2020 r.
	pozostałe przedsiębiorstwa i jednostki sektora finansów publicznych	od 1 I 2021 r.	pozostałe przedsiębiorstwa: do 23 IV 2021 r.; jednostki sektora finansów publicznych: do 26 III 2021 r.	pozostałe przedsiębiorstwa: do 10 V 2021 r.; jednostki sektora finansów publicznych: do 10 IV 2021 r.

u pracodawcy). Osoby powyżej 70 roku życia nie mogą przystąpić do PPK.

Pracownik ma możliwość rezygnacji z oszczędzania w PPK, musi wówczas złożyć stosowne oświadczenie u swojego pracodawcy. Co cztery lata będzie jednak ponownie włączany do PPK, przy czym pierwsze ponowne włączenie do PPK nastąpi od 1 kwietnia 2023 r.

Oszczędzanie z pracodawcą i Państwem

Środki w PPK pochodzą z trzech źródeł: od pracownika, pracodawcy i Państwa. Pracownik wpłaca na PPK 2% wynagrodzenia brutto, zaś pracodawca 1,5% wynagrodzenia brutto pracownika. Osoby o niższych dochodach mogą obniżyć wpłatę podstawową do poziomu

nie mniej niż 0,5% wynagrodzenia. Oprócz wpłat podstawowych zarówno pracownik, jak i pracodawca mogą dokonywać wpłat dodatkowych. Ponadto, po spełnieniu warunków ustawy, możliwe jest uzyskanie dopłat ze strony Państwa: jednorazowa wpłata powitalna wynosi 250 zł a roczne dopłaty wynoszą 240 zł.

PPK dodatkowym atutem pracodawcy

PPK to dodatkowy atut w relacji pracodawca – pracownik. Ponadto pracodawca ma możliwość wyróżnienia wieloletnich pracowników np. różnicując wysokość wpłat dodatkowych w zależności od stażu pracy, co może przełożyć się na niższą rotację wśród osób zatrudnionych. Warto zaznaczyć, że wpłaty finansowane przez pracodawcę nie są wliczane do

SCHEMAT 13

Źródła wpłat do PPK

wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a wszelkie wydatki poniesione na zapewnienie prawidłowej realizacji obowiązków wynikających z ustawy PPK będą kosztami uzyskania przychodu.

Korzyści również dla pracownika

Na przyszlą emeryturę oszczędza nie tylko pracownik, ale również pracodawca i Państwo. Co niezwykle ważne, środki zgromadzone w PPK stanowią prywatną własność oszczędzającego i będą dziedziczone. PPK jest dobrowolne, w każdym momencie można zrezygnować z uczestnictwa w PPK, jak również podjąć decyzję o ponownym przystąpieniu do programu.

Zwrot przed 60. rokiem życia wiąże się jednak m.in. z koniecznością oddania dopłat Państwa, a 30% środków zostanie zapisane jako składka oszczędzającego na ubezpieczenie emerytalne ZUS, trzeba również zapłacić podatek od dochodów kapitałowych.

Środki zgromadzone w PPK można wypłacić przed 60. rokiem życia w wyjątkowych sytuacjach życiowych m.in. w razie choroby uczestnika, jego małżonka czy dziecka (do 25% środków bez konieczności zwrotu), a także na pokrycie wkładu własnego lub biorąc kredyt na budowę domu, zakup mieszkania (do 100% środków z obowiązkiem zwrotu).

Osoby, które zechcą oszczędzać do 60. roku życia i wypłacać środki na warunkach wskazanych w ustawie, skorzystają ze zwolnienia z 19% podatku od dochodów kapitałowych.

Środkami w PPK zarządza Pekao TFI, najdłużej działające na polskim rynku towarzystwo funduszy inwestycyjnych. Natomiast nadzór nad PPK sprawują Komisja Nadzoru Finansowego oraz Państwowa Inspekcja Pracy.

Obowiązki pracodawcy

PPK to również wiele nowych obowiązków dla pracodawcy. Po pierwsze, w porozumieniu z reprezentacją pracowników, musi on dokonać wyboru instytucji finansowej, która będzie zarządzała środkami zgromadzonymi w PPK.

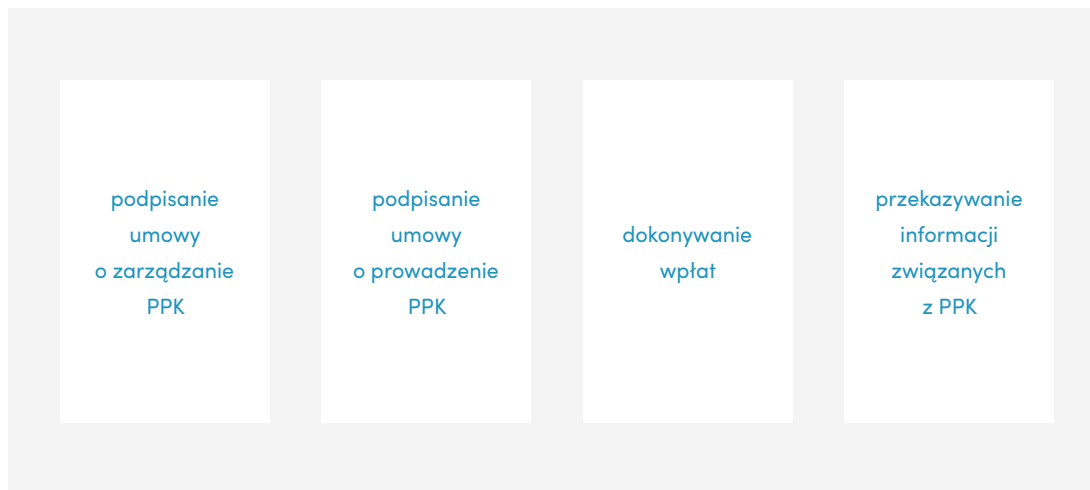
Kolejnym krokiem jest podpisanie umowy o zarządzanie PPK, a następnie umowy o prowadzenie PPK. To pracodawca podpisuje ją w imieniu i na rzecz swoich pracowników. Załącznikiem do umowy o prowadzenie jest lista uczestników PPK.

Umowa o prowadzenie PPK pociąga za sobą zobowiązanie finansowe, gdyż po jej podpisaniu będą odprowadzane składki na PPK. Na stałe w obowiązkach pracodawcy zagości też cykliczne przekazywanie składek oraz bieżąca obsługa programu.

SCHEMAT 14

Obowiązki pracodawcy
w PPK

Wsparcie we wdrożeniu PPK

Odpowiednie przygotowanie się do PPK to połowa sukcesu. Pekao TFI wspiera pracodawców we wdrożeniu i prowadzeniu PPK na każdym etapie. Do dyspozycji pracodawcy jest **serwis e-PPK** (www.epekaotfi.pl), za pośrednictwem którego w łatwy sposób można podpisać umowę o zarządzanie, a potem umowę o prowadzenie PPK. System umożliwia również przekazywanie listy pracowników i jej łatwą aktualizację. Niektóre dyspozycje związane z PPK muszą być złożone u Pracodawcy (ich wzory dostępne są w serwisie).

i marketingowe (plakaty, ulotki etc.), wideo z informacjami o PPK oraz filmy instruktażowe dot. obsługi aplikacji online dla uczestników PPK. Oszczędzający znajdują w niej informacje o saldzie konta PPK, dotychczasowych wpłatach, będą mogli wskazać osoby uprawnione, czy też zmienić subfundusze, w które inwestowane są środki. Dla osób, które nie korzystają z Internetu i preferują tradycyjny kontakt z doradcą, dostępna jest ogólnopolska sieć blisko 700 placówek Banku Pekao S.A., w których można złożyć wybrane dyspozycje związane z PPK, które nie wymagają pośrednictwa pracodawcy.

Pekao TFI wspiera pracodawców we wdrożeniu i prowadzeniu PPK na każdym etapie.

Towarzystwo proponuje wielokanałową komunikację, zarówno na etapie wdrożenia jak i w okresie posprzedażowym. Pracownicy Pekao TFI we współpracy z doradcami z Banku Pekao S.A. przeprowadzą prezentacje dla decydentów w firmach a następnie szkolenia dla pracowników. Zapewnią materiały informacyjne

PPK z doświadczonym partnerem

Jedną z instytucji finansowych oferujących PPK jest Pekao TFI, najdłużej działające towarzystwo funduszy inwestycyjnych w Polsce. Obecnie obsługuje ono ponad 400 tys. klientów i zarządza aktywami o wartości ponad 21 mld złotych, z czego ponad 4 miliardy złotych zainwestowane jest za granicą (wg stanu na 31.12.2019 r.). Posiada wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu programów emerytalnych i programów oszczędnościowych, a także we współpracy z Pracowniczymi Towarzystwami Emerytalnymi (PTE). Tak znaczące doświadczenie daje gwarancję sprawnej obsługi PPK.

Pekao TFI blisko współpracuje z Bankiem Pekao S.A. Oferta funduszy inwestycyjnych Pekao TFI jest

jedną z najszerszych i najbardziej różnorodnych na rynku, a fundusze przez nie zarządzane są regularnie nagradzane przez prasę i portale branżowe, np. cztery subfundusze otrzymały wyróżnienia Alfy 2018 od niezależnego portalu finansowego Analizy Online.

Ponadto Pekao TFI zajęło pierwsze miejsce w XV edycji ogólnopolskiego plebiscytu popularności „Laur Klienta 2019” w kategorii „Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych”. Towarzystwo posiada doświadczony zespół zarządzających, wspierany przez analityków. Kluczowe osoby posiadają wieloletnie doświadczenie zawodowe oraz wiele licencji oraz tytułów zawodowych.

Inwestycje z PPK

Środki w PPK są lokowane w tzw. funduszu zdefiniowanej daty, którego polityka inwestycyjna będzie zmieniała się w czasie, odpowiednio do zmiany wieku uczestników PPK, poprzez stopniowe zmniejszanie udziału instrumentów finansowych charakteryzujących się wyższym poziomem ryzyka (np. akcje, prawa do akcji, inne instrumenty udziałowe) na rzecz instrumentów o niższym poziomie ryzyka (np. obligacje, bony skarbowe, inne), w miarę zbliżania się do tzw. daty docelowej.

Ponadto dla osób, które oczekują stabilnych wyników w dłuższym terminie oraz nie akceptują ryzyka związanego z inwestowaniem w akcje, Pekao TFI

utworzyło subfundusz, który inwestuje przede wszystkim w lokaty bankowe, instrumenty rynku pieniężnego oraz obligacje gwarantowane przez Skarb Państwa i nie inwestuje w akcje. Uczestnik PPK ma możliwość aktywnego zarządzania środkami, które gromadzi na swoim rachunku, poprzez złożenie wniosku o dokonanie zamiany jednostek uczestnictwa do funduszy zdefiniowanej daty innych niż właściwy dla jego wieku.

Dodatkowe informacje

Inwestowanie w fundusze wiąże się zawsze z ryzykiem inwestycyjnym, dlatego należy mieć świadomość możliwości osiągnięcia zysku, jak i poniesienia straty. Szczegółowy opis czynników ryzyka został zamieszczony w prospekcie informacyjnym. Prospekt informacyjny, kluczowe informacje dla inwestorów oraz informacje dla inwestorów alternatywnego funduszu inwestycyjnego są dostępne na www.pekaotfi.pl. Funkcjonowanie PPK reguluje ustawa o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 4 października 2018 r. Materiał informacyjny i reklamowy, nie stanowi oferty w rozumieniu Kodeksu Cywilnego, ani usługi doradztwa inwestycyjnego, ani rekomendacji dot. instrumentów finansowych lub emitentów. Nie jest formą świadczenia pomocy prawnej ani doradztwa podatkowego. Pekao TFI działa na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Pekao TFI S.A., ul. Marynarska 15, 02-674 Warszawa.

Mikro, małe i średnie firmy

prowadzące działalność inwestycyjną

W tej części znajdzie Państwo przykłady firm – Klientów Banku Pekao, którzy od lat rozwijają swoją działalność poprzez wdrażane inwestycje.

Zapraszamy do lektury o doświadczeniach przedsiębiorstw:

1. BFC Nieruchomości
2. CHMIELEWSKI-DŹWIGI sp. z o.o. sp. k.
3. „Galwanizernia” sp. z o.o.
4. Holiday Boat Tourist
5. PPH Kostrzewa sp.j.
6. Nobilus ENT TOMASZ KOŹLUK
7. Szkoła Języków Obcych i Informatyki Perfekt
8. Salumanus sp. z o.o.
9. SEZAM INSTAL P. Cecuga i R. Cecuga sp. j.
10. TIGA-CYNK sp z o.o.

BFC Nieruchomości

Charakterystyka działalności firmy

Firma działa w Polsce od 1989 roku. Aktualnie zajmuje się rewitalizacją obiektów post-przemysłowych, jest również aktywna w sferze kultury (wcześniej prowadziła działalność handlową).

Z czym kojarzą się inwestycje?

Wolne środki w firmie nie mogą być bierne. Jeżeli jest wolny kapitał, to przedsiębiorca powinien sprawić, by te środki pracowały.

W naszym przypadku inwestycje dotyczą dwóch płaszczyzn – wytwarzamy dobra dla inwestora, które równocześnie są dobrami publicznymi. Dzieje się tak w przypadku, gdy realizujemy projekty dla państwa czy regionu.

Kładziemy bardzo duży nacisk na estetykę wykonania naszych inwestycji. Planując inwestycje budowlane związane z rewitalizacją obiektów architektonicznych, firma chce osiągnąć „efekt Bilbao” – ważne jest, aby obiekt cieszył oko i był prospołeczny. Zwracamy uwagę na to, aby nasze projekty były elementem estetycznym i trwałym, dającym radość miastu i jego mieszkańcom. Wychodzimy z założenia, że jeżeli nasza praca będzie dobrze odbierana, a inwestorzy i użytkownicy zadowoleni, to firma zyska więcej zleceń i będzie się rozwijała. Firma stale musi się rozwijać, unowocześniać procesy i inwestować w podnoszenie kompetencji pracowników.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

W przypadku naszej firmy mamy do czynienia z dużą zależnością od projektów urbanistycznych oraz zagospodarowania przestrzeni w danej miejscowości. Potrzebna jest zatem odpowiednia polityka inicjowania i wsparcia inwestycji przez państwo czy władze lokalne (władze regionu, miasta). Władze, decydując się na budowę infrastruktury, odpowiadają na potrzeby społeczeństwa, ale należy też pamiętać, że społeczeństwo – pośrednio lub bezpośrednio – zgłasza taką potrzebę – jest to działanie symbiotyczne.

Główne czynniki wpływające na podejmowanie decyzji o inwestycjach w naszej firmie:

- opłacalność inwestycji – inwestycja musi przynosić zyski,
- bezpieczeństwo inwestycji,
- dostępność finansowania (kredytów),
- rozwiązania systemowe (finansowe, ekonomiczne, instytucjonalne),
- stabilizacja społeczno-polityczna,
- polityka państwa (fiskalna, kursu walutowego, regulacje prawne, tworzenie stref ekonomicznych, instrumenty celne).

Inwestycje w firmie

Polityka firmy polega na stałym inwestowaniu i reinwestowaniu wolnych środków. Nie ma możliwości zastoju, gdyż stanie w miejscu w biznesie – oznacza cofanie się. Bycie konkurencyjnym wymusza stały rozwój oraz podążanie za potrzebami i trendami obserwowanymi na rynku. Jesteśmy firmą z tradycjami, doskonale znamy się na naszym rzemiośle, co nie oznacza, że obce są nam nowinki technologiczne czy innowacyjne działania. Świat ciągle się zmienia,

a razem z nim społeczeństwo i jego wymagania oraz preferencje.

Pamiętajmy również, że jako firma z branży budowlanej, ogrom środków firmy inwestujemy w realizowane projekty, które zwracają się dopiero po ich zakończeniu.

Obecnie firma zajmuje się renowacją kompleksu browarowego w Katowicach. Jest to bardzo duża inwestycja, która angażuje ogrom środków – finansowych i ludzkich. Projekt jest w fazie realizacji.

Pozostałe projekty przeprowadzone przez firmę w ciągu ostatnich 12 miesięcy miały charakter zarówno odtworzeniowy, jak i modernizacyjny. W tym miejscu należy podkreślić, że przy adaptacji starych budynków kładziemy szczególny nacisk na wykorzystanie najnowszych technologii związanych z budownictwem oraz zaawansowanej technologicznie infrastruktury (np. energooszczędne okna, najwyższej jakości drzwi z systemem przeciwpożarowym). Ważne jest również wyposażenie budynków, które musi być ergonomiczne oraz coraz częściej usprzętowane z wykorzystaniem najnowszej elektroniki.

Problem demografii

Kwestie demografii nie odbijają się ani na skłonności do inwestowania, ani na charakterze inwestycji podejmowanych w naszej firmie. Blisko połowa pracowników firmy to uczniowie szkół zawodowych. Są to osoby o bardzo gruntownej wiedzy, które rozwijają u nas swoje umiejętności. Państwo powinno dawać młodym ludziom gwarancje oraz realne perspektywy zatrudnienia w konkretnych branżach (m.in. w budownictwie), które stanowiłyby zachętę do pozostania w kraju.

Jako obywatel i przedsiębiorca ubolewam nad tym, że ludzie emigrują zarobkowo. Państwo nie prowadzi odpowiedniej polityki szkolenia zasadniczego, szczególnie dla pracowników fizycznych, aby skutecznie zachęcić ich do pozostania. W tym zakresie powinno się wiele zmienić, aby firmy, w tym moja, w przyszłości nie miały problemu ze znalezieniem odpowiednich i kompetentnych pracowników. Zdaję sobie również sprawę, że już dziś wielu moich kolegów po fachu

napotyka na takie problemy, które niwelują dzięki pracownikom np. z Ukrainy.

Plany inwestycyjne

Na kolejne 12 miesięcy firma planuje finalizację rewitalizacji Browaru oraz zamknięcie spraw formalnych związanych z planowaną rewitalizacją Galerii Szyb Wilson.

Przyszłe plany inwestycyjne firmy są uzależnione od finansów (możliwości uzyskania odpowiednich środków) oraz uzyskania zgody ze strony władz lokalnych na przeprowadzenie inwestycji.

Firma jest otwarta na nowe inwestycje, szczególnie te związane z OZE. Mamy kontakt z branżą ekologiczną (systemy solarne). W swojej siedzibie zainwestowaliśmy w panele fotowoltaiczne oraz energooszczędne oświetlenie.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Klimat proinwestycyjny to wynik współwystępowania i synergii wielu aspektów, do których można zaliczyć: stabilną sytuację polityczną, przyjazność inwestycjom władz miasta i państwa, stabilną sytuację na rynku pracy, obopólnie satysfakcjonującą współpracę przedsiębiorcy z pracownikami, godziwe wynagrodzenia.

Dewiza „Ora et labora” w biznesie i w życiu oznacza to samo: że musi być zachowana równowaga – pracujemy, modlimy się, wypoczywamy. Musi być zachowany umiar, żebyśmy byli szczęśliwi, żyli ekologicznie i tworzyli społeczeństwo obywatelskie.

Największe potrzeby inwestycyjne

Rynek mieszkaniowy – budowa tanich mieszkań komunalnych (nie deweloperskich).

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Inwestycje w nowoczesne technologie przekładają się na wzrost konkurencyjności. Nie można jednak popadać w ślepy pęd za nowoczesnością. Tutaj również należy zachować umiar. Niedawno

słyszeliśmy o tym, że w UE zabrakło adresów IP z powodu ich nadmiernego wykorzystania w *smart domach*.

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

Odpowiednia polityka Państwa może wspierać inwestycje w firmach. Ważne jest tylko, aby występowało świadome wydawanie funduszy

publicznych. Priorytetem jest, aby Państwo wydało środki w sposób logiczny – przekłada się to na stabilną sytuację społeczno-polityczną, a ta bez wątpienia sprzyja inwestowaniu.

Odpowiedzi udzielił **Johann Bros, Prezes**

BFC Nieruchomości

ul. Biskupa Bednorza 2A/6
40-384 Katowice

CHMIELEWSKI-DŹWIGI

Kierunek: do góry

Nowe inwestycje w budownictwie, konieczność dostosowania tysięcy budynków wielorodzinnych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, ogromny potencjał wzrostowy polskiego rynku – wszystkie te czynniki dobrze wróżą przyszłości firm z branży dźwigowej. Z międzynarodowymi koncernami skutecznie konkurują rodzime przedsiębiorstwa jak CHMIELEWSKI-DŹWIGI sp. z o.o. sp. k.

Armani, Bosch, Chmielewski... Co daje nazwisko w nazwie firmy?

Mój ojciec miał ponad pięćdziesięcioletnie doświadczenie w branży dźwigowej, sam już jako nastolatek wiedziałem, czym chcę się zajmować. Jesteśmy firmą

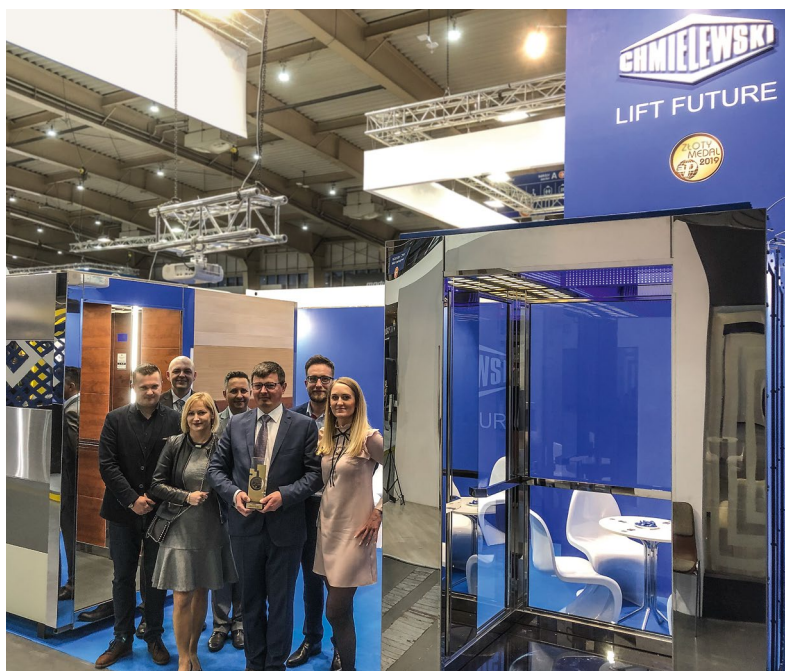
rodziną, a ten rodzaj przedsiębiorstwa funkcjonuje w specyficzny sposób. Planujemy w długiej perspektywie, budujemy zasób wiedzy i doświadczenia, nastawiamy się na długofalową współpracę z klientami. Takie podejście budzi zaufanie, świadczą o tym zresztą przykłady słynnych niemieckich, włoskich czy francuskich marek. Stabilność jest też ważna w relacjach wewnątrz zakładu. Niełatwo mówić o „rodzinnej atmosferze” w pracy, ten zwrot bywa nadużywany, ale w naszym przypadku po prostu dobrze opisuje rzeczywistość. Możemy liczyć na naszych specjalistów, a na obecnym trudnym rynku pracy to wartość sama w sobie.

Ilu pracowników pracuje w podwarszawskim zakładzie?

Obecnie około 120 osób. Dziesięć lat temu weszliśmy w fazę dynamicznego rozwoju, kupiliśmy własne maszyny i rozpoczęliśmy niezależną produkcję. Obecnie konieczne staje się wdrożenie rozwiązań określanych jako czwarta rewolucja przemysłowa, głównie automatyzacji wielu procesów. Zestawy maszyn, robotyka, systemy informatyczne usprawniają produkcję. Nie znaczy to, że redukujemy etaty. Przeciwnie: planujemy zwiększyć zatrudnienie o 20%. Firma zajmuje się produkcją, montażem, konserwacją i naprawami dźwigów osobowych, a więc pełnym spektrum usług. Działamy na rynku polskim, ale zaczynamy myśleć o eksporcie do krajów UE i intensywnie inwestujemy w rozwój.

Czyli w zwiększenie produkcji?

Nie tylko. Zaprojektowaliśmy dźwig osobowy z innowacyjnymi rozwiązaniami: zmniejszyliśmy masę, poprawiliśmy warunki trakcji. Z punktu widzenia użytkowników ważna jest też redukcja hałasu, nasze

dźwigi wyróżniają się cichą pracą. Złożyliśmy już wnioski o patenty. Daje nam to na tyle mocną pozycję, że zdecydowaliśmy się aplikować do konkursu 3.2.1 POIR „Badania na rynek”. Dostaliśmy dofinansowanie, a to zdecydowanie skróciło kolejne etapy inwestycji. W marcu 2020 roku, po zaledwie roku od rozpoczęcia prac, wybudowaliśmy i wyposażyli nową halę. Wstawiamy ostatnie maszyny, a latem rozpoczynamy produkcję. Nie bez znaczenia dla sprawnej realizacji inwestycji jest kredyt uzyskany w Banku Pekao SA. Na pewno nie zamierzamy spoczywać na laurach, myślimy już o kolejnych krokach.

W wielu branżach związanych z budownictwem liczą się wielkie firmy. Czy na rynku jest miejsce dla przedsiębiorstw średniej wielkości?

W tej chwili duzi gracze łączą się i wypychają mniejszych z rynku. Nasza firma stara się dogonić liderów.

Z dobrym skutkiem, w dużej mierze dzięki różnorodności naszej oferty, korzystnej cenie – i świetnej jakości, którą ostatnio potwierdził Złoty Medal MTP 2019 za dźwigi z maszynownią i bez maszynowni.

Jesteśmy od lat pozytywnie oceniani przez inwestorów: deweloperów, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe. To zaufanie i wizerunek firmy są bezcennym kapitałem. Na pokolenia.

Odpowiedzi udzielił **Rafał Chmielewski, Właściciel**

CHMIELEWSKI-DŹWIGI sp. z o.o. sp. k.

ul. Lipowa 27

05-532 Baniocza

www.chmielewski-windy.pl

„Galwanizernia” sp. z o.o.

Charakterystyka działalności firmy

Nasza firma zajmuje się nakładaniem powłok galwanicznych na części stalowe. Oferujemy klientom dwa rodzaje powłok: antykorozyjne i dekoracyjne. Ponad 90% świadczonych usług jest realizowana dla przemysłu motoryzacyjnego. Działamy na rynku międzynarodowym, europejskim – mamy odbiorców w Polsce, Niemczech, Holandii, Rumunii, Czechach i na Litwie. Aktualnie zatrudniamy 80 osób.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje kojarzą się z rozwojem i nowoczesnymi technologiami, które mogłyby w przyszłości obniżyć koszty pracy. W Polsce robocizna jest coraz droższa, pod tym względem stajemy się krajem coraz mniej konkurencyjnym. Inwestycje muszą przynosić korzyści i zyski finansowe. Celem inwestowania w nowe technologie jest ograniczenie kosztów pracy przy jednoczesnym zwiększeniu wydajności – przedsiębiorstwo finalnie zwiększa opłacalność wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług. Jesteśmy firmą usługowo-produkcyjną i dlatego myślimy o inwestowaniu w zautomatyzowane rozwiązania. Przykładem może być proces pakowania, w który obecnie zaangażowani są pracownicy. Inwestycja w zautomatyzowaną maszynę do kontroli wizualnej i pakowania ograniczyłaby możliwości popełnienia błędów przez pracowników oraz zwiększyłaby wydajność tego procesu.

Inwestycje w firmie

Nasza firma jest zdecydowanie proinwestycyjna, działa zgodnie z dewizą: „Jeżeli się nie rozwijasz, to się cofasz”. Aby utrzymać dobrą pozycję na rynku, musi być utrzymany stały postęp i rozwój. Kołem

napędowym, które pcha nas do kolejnych inwestycji, są głównie nasi klienci stawiający przed nami coraz wyższe wymagania.

W ciągu ostatnich 15 lat wybudowaliśmy trzy duże, w pełni zautomatyzowane linie produkcyjne do nakładania powłok galwanicznych (ostatnia w roku 2017).

W roku 2019 wybudowaliśmy nowoczesne laboratorium. Nie jest to inwestycja, która będzie nam przynosić wymierne korzyści finansowe, natomiast jej realizacja wiąże się z możliwością lepszej kontroli procesów, a tym samym zapewnienia klientom powtarzalnej jakości naszych usług. Mamy dobrą renomę na rynku i ta tendencja musi być utrzymana. Nowe laboratorium to – poza jakością – również wizytówka firmy i wyjątkowa korzyść wizerunkowa.

Plany inwestycyjne

Myślimy o energii odnawialnej – jesteśmy zakładem energochłonnym. W strukturze kosztów naszej firmy koszty związane z energią zajmują około 10 procent. W związku z planowanymi podwyżkami związanymi z emisją dwutlenku węgla zaczynamy myśleć o innych źródłach energii – stąd zainteresowanie fotowoltaiką. Nie wiemy jednak, czy plany te zrealizujemy w roku 2020. Obecnie kończymy dużą inwestycję, po niej musimy „złapać oddech” i dopiero wtedy pomyślimy o kolejnych projektach inwestycyjnych.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Stabilność i przewidywalność światowej gospodarki sprzyja inwestowaniu. Jednak obecnie sytuacja na rynku nie jest łatwa. W roku 2019 obserwowaliśmy i odczuliśmy spowolnienie. Rok 2020 ma być na podobnym poziomie, zatem do inwestycji trzeba będzie podchodzić ostrożnie, by nie wpłynąć niekorzystnie na działalność firmy. Myślę, że rok 2020 będzie takim oczekiwaniem na wydarzenia, które nastąpią w gospodarce. Decyzje dotyczące ewentualnych inwestycji podejmowane będą później.

Największe potrzeby inwestycyjne

Chcielibyśmy realizować więcej projektów inwestycyjnych. Mamy pomysły, inspirowane również zapytaniami klientów, dotyczące poszerzenia wachlarza usług, które świadczymy, po szeroko pojętą obróbkę powierzchni. Procesów związanych z obróbką powierzchni jest wiele i na pewno będziemy myśleć o tym kierunku rozwoju i poszerzaniu oferty w ramach usług pokrewnych.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Podniesienie konkurencyjności firmy jest podstawowym celem inwestycji w nowe technologie. Nasza firma inwestuje, aby poprzez redukcję kosztów wytwarzania utrzymać rentowność świadczonych usług. Efekty inwestycji są korzystne również dla naszych klientów, którzy w efekcie mogą kupić produkt w korzystniejszej cenie. W konsekwencji następuje umocnienie sytuacji rynkowej naszej firmy.

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

Nasza firma nie wykorzystuje żadnego wsparcia instrumentów polityki Państwa. Korzystamy natomiast ze środków unijnych. Z pomocą ze strony Państwa nie jest najlepiej. Podniesienie płacy minimalnej, czy wprowadzenie pracowniczych planów kapitałowych generuje dodatkowe obciążenia finansowe dla przedsiębiorców przez co rosną ceny wszelkich usług, z których

my również korzystamy. Już otrzymujemy od naszych usługodawców (np. ochrona mienia, usługi porządkowe, usługi informatyczne) informacje o podwyżkach cen w 2020 roku. Argumentacja firm odnośnie podwyżek cen skierowana jest głównie na działalność rządu.

Odpowiedzi udzielił **Mateusz Talkowski, Dyrektor Produkcji, Członek Zarządu**

ZAKŁAD WIELOBRANŻOWY
 „GALWANIZERNIA” sp. z o.o.
 ul. Kożuchowska 5
 68-100 Żagań
www.galwanizernia.pl

Holiday Boat Tourist

Charakterystyka działalności firmy

Firma powstała w 2012 roku. Zajmuje się rejsami pasażerskimi, a od 2018 roku – produkcją katamaranów pasażerskich.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje to podstawa rozwoju naszej firmy. Taką mamy politykę i priorytety. Jesteśmy otwarci na inwestycje w nowe technologie – szczególnie w przypadku produkcji, ulepszamy procesy produkcyjne. W naszych produktach widać zastosowanie najnowszych technologii i systemów, wprowadzanie innowacji. Zespół stale poszukuje nowości i ciekawostek na rynku technologicznym. Każdy produkt to próba zaproponowania klientom coraz bardziej innowacyjnych rozwiązań.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Nasz produkt jest specyficzny – produkujemy katamarany pasażerskie. Nowoczesne technologie są siłą tego produktu. Decydując o inwestycjach, bierzemy oczywiście pod uwagę sytuację gospodarczą i polityczną, jednak z naszej perspektywy nie są to czynniki najważniejsze. Decydujący jest popyt na produkt, potencjalny zysk oraz koszty związane z inwestycją.

Abyśmy mogli więcej inwestować, potrzebujemy dodatkowych środków na finansowanie budowy statków. Staramy się o możliwość skorzystania z funduszy unijnych.

Inwestycje w firmie

W ciągu ostatnich dwóch lat zainwestowaliśmy środki firmy w budowę nowych, innowacyjnych statków pasażerskich. Wcześniej produkowaliśmy statki do żeglugi śródlądowej. Natomiast w odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku zdecydowaliśmy się również na produkcję statków do żeglugi przybrzeżnej, morskiej.

Realizowane inwestycje miały wpływ na zatrudnienie w firmie, gdyż musieliśmy zwiększyć liczbę pracowników.

Problem demografii

Nasza firma ma problem ze znalezieniem pracowników. Próbujemy radzić sobie z tym m.in. poprzez zatrudnianie obcokrajowców. Obecnie jest to rozwiązanie wystarczające. Nie myśleliśmy o automatyzacji produkcji, jednak niewykluczone, że rozważymy taką możliwość w przyszłości.

Plany inwestycyjne

Planujemy duże inwestycje, związane głównie z powstaniem nowych produktów. Mamy zamiar uzyskać kredyt na budowę kolejnych jednostek. Do tej pory w nowe projekty inwestowaliśmy kapitał firmy – chcemy zmienić tę strategię, wycofać swoje środki i korzystać głównie z funduszy unijnych. Obecnie czekamy na uzyskanie kredytu i dofinansowanie, aby ruszyć z realizacją inwestycji.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Rozwijanie firmy, a zatem realizacja naszych planów inwestycyjnych, jest uzależniona od tego, czy uzyskamy kredyt i dofinansowanie. Banki poprzez trwające zbyt długo procedury opóźniają, a nawet blokują realizację inwestycji.

Największe potrzeby inwestycyjne

Zaprojektowaliśmy nowy produkt, który chcemy wprowadzić na rynek. Planujemy rozszerzenie działalności na inne rejony Polski.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Fakt, że mamy bardzo nowoczesne produkty, bez wątplenia przekłada się na naszą konkurencyjność. Jest to szczególnie widoczne

w porównaniu z przestarzałymi statkami żeglugi, które nie mają tak nowoczesnych jednostek jak nasze.

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

Absolutnie nie ma żadnego wsparcia ze strony Państwa. Polityka Państwa jest wrogiem każdego nowego produktu i nowych pomysłów. W Polsce trzeba walczyć z wieloma przeciwnościami. Państwo zamiast wspierać przedsiębiorców, działa odwrotnie – zniechęca, blokując tym samym urzeczywistnianie pomysłów biznesowych.

Odpowiedzi udzieliła **Urszula Chodorowska, Właściciel**

Holiday Boat Tourist

ul. Antoniego Abrahama 13/15

81-352 Gdynia

www.holiday-boat.pl

PPH Kostrzewa sp.j.

KOSTRZEWA
Lider kotłów na pelet

Charakterystyka działalności firmy

Jest to firma rodzinna, działająca od ponad 40 lat. Produkuje urządzenia do ogrzewania – domów mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej, szkół, hoteli, etc. Zatrudnia 180 osób. Siedziba znajduje się w Polsce, a produkty firmy trafiają do niemal połowy krajów europejskich.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje kojarzą się z pieniędzmi i z wyzwaniem. Kładziemy bardzo duży nacisk na inwestycje w nowe technologie, zarówno w nowe produkty, jak i w rozwój, rozbudowę firmy. Musimy rozdzielać te dwie kategorie inwestycji, mimo iż obie są dla nas ważne i obie rozwijamy.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Rynek europejski reaguje na zmiany klimatyczne. Dla naszej branży szczególnie istotny jest problem ocieplenia klimatu. Patrzymy na inwestycje w firmie przez pryzmat globalnego ocieplenia i konieczności transformacji sprzętu funkcjonującego zarówno w Polsce, jak i w wielu krajach Europy. Doszliśmy do wniosku, że urządzenia, które ogrzewają obecnie nasze budynki, nie są ekologiczne. Żyjemy w strefie klimatycznej, w której budynki należy ogrzewać, więc te urządzenia będą stopniowo podlegały wymianie na bardziej przyjazne środowisku. To wskazuje i generuje nasz podstawowy kierunek inwestycji. Zmiany klimatyczne i kierunek polityki Unii Europejskiej powodują, że te inwestycje będą musiały zaistnieć – mówimy tu nie tylko o produktach, które oferujemy, ale również o niezbędnej przebudowie firmy.

Z naszych doświadczeń wynika, że współpraca przemysłu z nauką dzieje się bardzo powoli, brakuje jej niezbędnej dynamiki. Nauka działa zdecydowanie wolno: co prawda odpowiada na potrzeby rynku, ale z bardzo dużym opóźnieniem. Płaszczyzny nauki i przedsiębiorców powinny się przecinać, a w rzeczywistości częściej niestety się mijają. Znalezienie płaszczyzny porozumienia nie jest łatwe, choć staramy się to robić.

Inwestycje w firmie

Aktualnie produkujemy głównie urządzenia do spalania biomasy, na pelet. Natomiast, aby utrzymać większą część rynku w Europie i mając na uwadze zmianę przepisów, która będzie obowiązywać stopniowo w krajach UE, od pewnego czasu wchodzimy

inwestycyjnie w pompy ciepła i wentylację mechaniczną. Biomasa i pompy ciepła są urządzeniami, które pozytywnie wpływają na poprawę klimatu jako odnawialne źródła energii (OZE). Natomiast wentylacja mechaniczna generuje oszczędność energii, którą się zużywa do ogrzewania budynków mieszkalnych czy użyteczności publicznej.

Problem demografii

Inwestycje wpływają na liczbę pracowników firmy, która na pewno będzie wzrastać. Myślimy o automatyzacji produkcji. W związku z tym, że zarobimy na produkcji, podwyższone zostaną wynagrodzenia pracowników.

Uciążliwy jest brak dostępu do specjalistów o różnym poziomie wykształcenia, zarówno tych po szkole zawodowej, jak i inżynierów. Wiąże się to z koniecznością zatrudniania pracowników i uczenia ich od podstaw branży i specjalności.

Plany inwestycyjne

Nie rozpoczniemy realizacji nowych projektów, dopóki nie rozbudujemy firmy – potrzebujemy kolejnych hal i pomieszczeń. Właśnie dlatego nasze plany są związane głównie z przebudową i rozbudową zakładu produkcyjnego. Do tego dojdą inwestycje związane z nowymi projektami, czyli: pompy ciepła, rekuperacja i wentylacja mechaniczna. Te projekty już rozpoczęliśmy – będą one sukcesywnie kończone, a następnie rozpoczynane kolejne. Realizujemy wiele projektów jednocześnie. Jesteśmy w Polskiej Strefie Inwestycji, co również mobilizuje nas do stałej wymiany parku maszynowego i rozbudowy firmy.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Branża, w której działamy, przechodzi transformację. My również chcemy podążać za trendami i zmieniającymi się potrzebami rynku. Firmy, które tego nie zrobią, będą musiały się przebranżowić.

Największe potrzeby inwestycyjne

Chcielibyśmy otworzyć oddziały firmy za granicą, w innych krajach Europy (UE). Niestety odbijamy się od ściany – nie ma instytucji, do której firma mogłaby się zgłosić i powiedzieć: „Mam ochotę otworzyć siedzibę w Niemczech. Co mam zrobić krok po kroku? Pomóżcie mi”. Nie wiemy, komu moglibyśmy zadać takie pytania. Przydatna byłaby również wymiana doświadczeń z firmami, które już przeszły proces rozszerzania działalności poza Polskę.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Wykorzystanie nowych technologii w produkcji przekłada się na konkurencyjność firmy. To przede wszystkim automatyzacja zwiększa produkcję. Inwestycje z automatyzacją obniżają koszty i powodują, że maszyny wyglądają bardziej nowocześnie i estetycznie.

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

To jest dobry kierunek. Oprócz wspierania eksportu Państwo powinno również oferować wsparcie dla rozszerzenia działalności firmy za granicę – szczególnie w kwestii budowania tam siedziby i struktur.

Odpowiedzi udzielił **Paweł Kostrzewa, Współwłaściciel**

PPH Kostrzewa sp.j.

ul. Suwalska 32A

11-500 Giżycko

www.kostrzewa.com.pl

Nobilus Ent

Nobilus Ent

Charakterystyka działalności firmy

Firma działa w branży farmaceutycznej. Wytwarza gotowe formy farmaceutyczne oraz substancje aktywne wchodzące w skład leków. Działamy zarówno na polskim, jak i na zagranicznym rynku. Siedziba i zakład produkcyjny mieści się w Polsce. Nasze produkty eksportujemy na cały świat – od Nowej Zelandii po USA i Kanadę.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje oznaczają rozwój. Myślenie o przyszłości firmy jest nieodłącznie związane z działaniami proinwestycyjnymi – na tym polega duch i filozofia naszego przedsiębiorstwa. Trzeba iść do przodu i wdrażać nowe projekty i produkty, bo jak się firma nie rozwija, to w każdym momencie może zacząć się zwijać.

Staramy się wdrażać nowoczesne technologie przy produkcji substancji generycznych. Przy założeniu, że nie naruszamy patentu i oferujemy produkt wysokiej jakości – działamy w lepszy sposób (np. bardziej ekonomiczny lub innowacyjny).

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Jest wiele czynników mających wpływ na podjęcie decyzji inwestycyjnych. Jednym z ważniejszych jest to, czy produkt ma szansę zaistnienia na rynku.

W przypadku inwestycji w technologię już istniejącą, konieczna jest pogłębiona analiza pod kątem spodziewanego efektu – ze względu na obwarowania zawarte w prawie farmaceutycznym „ruszenie” technologii jest niekiedy dużo bardziej skomplikowane niż budowa

czegoś nowego. Modyfikacja istniejącej technologii musi być albo nieduża pod względem dokumentacyjnym, albo korzystna na tyle, by opłacało się wdrożyć zmianę (wysokie koszty rejestracyjne).

Obecność partnera inwestycyjnego z pewnością sprzyja chęci inwestowania, pogłębia ją. Oczekiwania względem partnera inwestycyjnego są jednak wysokie: zobowiązanie kontraktem, zapewnienie, że po realizacji inwestycji przez naszą firmę na produkt będzie popyt, przekonanie o poważnym traktowaniu analiz, przewidywań i prognoz, gwarancja zakupu produktu.

Inwestycje w firmie

W roku 2019 prowadziliśmy raczej niewielkie inwestycje w odnowienie, unowocześnienie i wyposażenie roboczego laboratorium parku produkcyjnego.

Problem demografii

Nie mamy w firmie zrobotyzowanej automatyzacji procesów, a znalezienie pracowników jest bardzo trudne. Radzimy sobie, szukając i dobierając ludzi do konkretnych stanowisk pod względem kompetencji. Jeżeli kandydat spełnia warunki formalne i wyraża chęć nauki oraz doszkolenia, jest osobą pracowitą, to również dajemy mu możliwość pracy. Szkolimy i zachęcamy do rozwoju.

Plany inwestycyjne

Obecnie szykujemy dość dużą jak na nasze możliwości inwestycję. Planujemy rozwój linii produkcyjnych oraz nowych produktów (za którymi stoją realni partnerzy).

Na produkty jest zidentyfikowany popyt, dobrze też prognozują pod względem ekonomiczności.

Celem inwestycji jest rozwój firmy poprzez dywersyfikację produkcji. Pracujemy nad wnioskiem o dofinansowanie inwestycji ze wsparciem kredytowym.

Warto zauważyć, że realizacja działań inwestycyjnych bardzo pozytywnie wpływa na pracowników – gdy widzą, że wdraża się nowe projekty, wiedzą, że firma się rozwija i czują się bezpieczniej.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Inwestowaniu sprzyja ekonomiczność, opłacalność. Jeżeli projekt jest nieopłacalny, to nie możemy go realizować. Firma musi na siebie zarabiać. Projekty są najczęściej blokowane przez różne obostrzenia prawne, brak finansowania lub ograniczenia technologiczne. Zdarzają się w naszej branży produkty, których nie jesteśmy w stanie wykonać, ponieważ nie posiadamy np. sterylnych pomieszczeń.

Największe potrzeby inwestycyjne

Jesteśmy firmą średniej wielkości. Ograniczają nas przede wszystkim moce przerobowe.

Nie możemy nadmiernie eksploatować pracowników. Nie mamy możliwości realizacji zbyt wielu projektów jednocześnie.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Inwestycje w nowoczesne technologie przekładają się na wzrost konkurencyjności poprzez obniżenie kosztów, wzrost wydajności i poprawę jakości produktu.

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

Z jednej strony polityka państwa wspiera, bo istnieją takie programy jak ten, w którym obecnie ubiegamy się o dofinansowanie. Jednocześnie trudno powiedzieć, czy to jest polityka państwa, czy raczej narzucone przez UE programy. To one powodują, że środki inwestycyjne są bardziej dostępne. Polityka państwa nie zawsze wpływa korzystnie na naszą konkurencyjność na tle innych krajów.

Odpowiedzi udzielił **Bartosz Koźluk, Dyrektor Zarządzający**

NOBILUS ENT TOMASZ KOŹLUK

ul. Swarzewska 45
01-821 Warszawa
www.nobilusent.pl

Perfekt

Szkoła Języków Obcych i Informatyki

SZKOŁA
JĘZYKÓW OBCYCH
I INFORMATYKI

Charakterystyka działalności firmy

Firma, pod oficjalną nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowo-Wydawnicze Perfekt, działa od 25 lat. Prowadzimy szkołę języków obcych, opracowujemy i wydajemy swoje własne materiały dydaktyczne i podręczniki. Prowadzimy również salę zabaw Brykolandia, która jest wyjątkowym miejscem łączącym edukację z zabawą, w którym każdy, niezależnie od wieku, znajdzie dla siebie coś interesującego. Posiadamy sale zabaw o powierzchni blisko 300 m², gdzie zgromadziliśmy różnorodną atrakcje: konstrukcje wspinaczkowe, rury i zjeżdżalnie, piłkarzyki, mega klocki, domki do zabaw, zabawki oraz sprzęt typu konsola X-box, lasery, wyciągnice dymu, laptopy, etc.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje kojarzą nam się z budynkiem wybudowanym kilka lat temu, w którym mieści się zarówno siedziba szkoły językowej, wydawnictwo jak i Brykolandia. To była nasza najpoważniejsza inwestycja.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Inwestycje są wpisane w działalność firmy. Od lat w sposób ciągły rozwijamy i unowocześniamy narzędzia pracy dydaktycznej naszych lektorów. Wypracowaliśmy własną metodykę zajęć i własne programy nauczania. Bardzo ważną jest oferta podręczników, która powstała w sposób zupełnie oddolny, ponieważ nie byliśmy usatysfakcjonowani materiałami do nauki języków obcych dostępnymi na rynku wydawniczym. Na razie wydajemy stworzone przez nas podręczniki tylko na potrzeby własne, a w przyszłości planujemy również ich udostępnienie na szerszym rynku oraz w Internecie.

Inwestycje w firmie

Około 8 lat temu sfinalizowaliśmy bardzo dużą inwestycję związaną z budową budynku szkoły. Inwestycja ta nie mogłaby powstać, gdyby nie uzyskane dofinansowanie.

Inwestycje, które były realizowane w ciągu ostatniego roku, miały charakter odtworzeniowy, a nie rozwojowy. Polegały przede wszystkim na zastąpieniu zużytych środków trwałych nowymi i służyły utrzymaniu dotychczasowego poziomu działalności gospodarczej. Wymieniliśmy urządzenia IT i urządzenia audio-wizualne, ponieśliśmy też wydatki związane z zakupem narzędzi (np. tablety, projektory, przenośne głośniki).

Problem demografii

Nie mamy większych problemów z zatrudnieniem, choć jesteśmy bardzo wymagający i kadrę dobieramy selektywnie. Naszymi pracownikami są przede

wszystkim absolwenci prowadzonej przez nas szkoły, którzy kontynuują naukę na studiach filologicznych i sami zgłaszają się do nas, proponując współpracę. Oprócz tego zatrudniamy lektorów z zagranicy tzw. *native speakerów*, którzy sami zgłaszają się do nas w poszukiwaniu pracy.

Plany inwestycyjne

Na chwilę obecną priorytetem jest spłata obecnych zobowiązań. W przyszłości natomiast chcielibyśmy wydawać nasze podręczniki na szerszą skalę. Do tego potrzebne będzie zbudowanie sklepu internetowego oraz opracowanie kampanii informacyjno-promocyjnej. Bardzo prawdopodobne, że w roku 2020 zostaną podjęte pierwsze kroki w tej kwestii.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Projektom inwestycyjnym sprzyja przede wszystkim możliwość uzyskania dofinansowania inwestycji.

Największe potrzeby inwestycyjne

Największe potrzeby inwestycyjne związane są w naszym przypadku z kwestiami lokalowymi – chodzi o sale do prowadzenia zajęć grupowych. Potrzebne będą inwestycje w zakresie powiększenia liczby sal dydaktycznych.

Dodatkowo, w związku z planowaniem poszerzenia naszej oferty wydawniczej w zakresie wydawania podręczników, planujemy stworzenie sklepu internetowego i sprzedaż podręczników on-line.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Nowe technologie stanowią ważny element inwestycji bieżących w naszej firmie. Inwestujemy w unowocześnianie form prowadzenia zajęć

dydaktycznych. Chcemy uatrakcyjnić formę zajęć, aby nauka przebiegała płynnie, maksymalnie bezwysiłkowo ze strony ucznia, z naciskiem na praktykę, a nie teorię. Nowoczesne technologie mają przełożenie na konkurencyjność. Jednak kluczowa w naszej branży jest silna marka na lokalnym rynku – bazująca na czynniku ludzkim, poleceniu usług z ust do ust i 100% poziomie zdawalności egzaminów językowych związanych z uzyskiwaniem certyfikatów międzynarodowych, marka potwierdzana osiągnięciami naszych uczniów już od ponad 25 lat.

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

Nigdy nie korzystaliśmy ze wsparcia polityki Państwa.

Odpowiedzi udzielił **Tomasz Ambroziak, Właściciel**

Szkoła Języków Obcych i Informatyki Perfekt
ul. Żeromskiego 64a
26-110 Skarżysko-Kamienna
www.sjo-perfekt.pl

Salumanus sp. z o.o.

Charakterystyka działalności firmy

Firma działa od 2002 roku.

Nasza działalność koncentruje się na dostarczaniu komponentów do budowy oraz samym projektowaniu i budowie wydajnych sieci teleinformatycznych. Zajmujemy się głównie sieciami światłowodowymi, ale mamy bogate doświadczenie również w tworzeniu sieci opartych na infrastrukturze miedzianej, jak i bezprzewodowej. Jako uzupełnienie dostarczanych Partnerom wartości oferujemy przed- i posprzedażowe wsparcie techniczne dotyczące doboru i konfiguracji naszych rozwiązań. Całość dopełniona jest szkoleniami technicznymi dla naszych klientów w specjalnie do tego przystosowanych salach szkoleniowych i w oparciu o nasze zaawansowane laboratorium światłowodowe.

Nasi klienci to głównie przedstawiciele sektora telekomunikacyjnego, integratorzy systemów informatycznych, dostawcy Internetu oraz centra danych.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje oznaczają stały rozwój dla firmy. Umożliwiają tworzenie nowych wartościowych rzeczy, realizację strategii mającej na celu rozwój przedsiębiorstwa na wielu poziomach, w tym – produktów, usług, procesów, samej marki.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Na decyzje inwestycyjne wpływ ma wiele czynników. Między innymi popyt na nasze produkty i usługi, ale również wycucie rynku, intuicja. Najważniejsze są analizy ekonomiczne dotyczące produktu oraz trendy w jakim rynek się rozwija.

Od początku działalności firmy stawialiśmy na rozwiązania innowacyjne. Jednak w związku ze zmianami wynikającymi ze stałego rozwoju technologii nasza oferta również ewoluuje, zmienia się by odpowiadać wymaganiom trudnego rynku. Działamy na rynku teleinformatycznym od wielu lat i posiadamy swoich wieloletnich partnerów biznesowych. Inwestujemy myśląc o nich. Dzięki temu, że uważnie słuchamy ich potrzeb i oczekiwań możemy z sukcesem budować rozwiązania technologiczne najwyższej jakości, które gwarantują prawidłowe działanie sieci oraz duże korzyści dla ich użytkowników. Przekłada się to na zadowolenie końcowych klientów. A to gwarantuje nam stałych odbiorców.

Inwestycje w firmie

Prowadzimy wiele inwestycji, mniej lub bardziej kapitałochłonnych. Część z nich, jak to bywa, może nie przynieść oczekiwanych efektów. Mimo wielu lat na

rynku mamy trochę mentalność *start-upa*, dzięki czemu nie boimy się eksperymentować. Nasze inwestycje dotyczą zarówno kolejnych generacji produktów jak i usprawnień procesów wewnętrznych czy automatyzacji pracy w różnych aspektach.

Problem demografii

Problemy związane z demografią są widoczne. W przypadku naszej firmy najbardziej uciążliwy jest brak pracowników o specjalistycznych kwalifikacjach. Ze względu na wysoką specjalizację koniecznością było zatrudnianie osób bez kierunkowego wykształcenia i samodzielne ich szkolenie. Dzięki automatyzacji, wiele procesów nie będzie wymagało od pracowników tak specjalistycznej wiedzy, co usprawni nasze działanie w przypadku ich rotacji.

Plany inwestycyjne

To jest proces ciągły. Doposażamy laboratorium, prowadzimy projekt badawczo-rozwojowy dla kolejnych generacji produktów, usprawniamy procesy. Nie planujemy dużych inwestycji np. w przejęcia innych podmiotów, ale reinwestujemy dużą część środków w organiczny rozwój przedsiębiorstwa.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Projektom inwestycyjnym sprzyja ich dofinansowanie, a także stabilizacja gospodarcza i prawna w kraju.

Największe potrzeby inwestycyjne

Naszymi największymi potrzebami są narzędzia automatyzacji zadań, usprawnianie procesów, a także wyposażenie laboratoriów w odpowiednie narzędzia.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Działalność firmy od początku jej istnienia jest nastawiona na wykorzystywanie nowych technologii. Ich wykorzystanie we wszystkich aspektach działania firmy ma duży wpływ na budowanie przewag konkurencyjnych. Dotyczy to naszych

produktów, którymi są przede wszystkim wysoko zaawansowane technologicznie elementy sieci teleinformatycznych - urządzenia do transmisji danych i komponenty do sieci światłowodowych (np. przełączniki sieciowe, elementy pasywne, moduły optyczne, zaawansowane systemy zwielokrotnienia falowego xWDM). Ale nowoczesne technologie to również sfera operacyjnej działalności przedsiębiorstwa, jak na przykład analiza danych, automatyzacja procesów czy nowoczesne kanały docierania do klientów,

Wsparcie instrumentów polityki Państwa w inwestycjach w nowoczesne technologie

Nakładanie kolejnych obciążeń na przedsiębiorców i tworzenie atmosfery, w której przedsiębiorcy traktowani są jako zło konieczne, z pewnością nie sprzyja rozwojowi biznesu. Podobnie jest z utrudnieniami podatkowymi czy dodatkowymi sprawozdaniami, które zbyt często należy wykonywać. Niemniej jednak, robimy swoje, skupiamy się na klientach, a otoczenie gospodarcze traktujemy jako czynnik na który nie mamy dużego wpływu. Poza wsparciem z programów Unii Europejskiej, żadnego bezpośredniego wsparcia od Państwa nie otrzymaliśmy.

Odpowiedzi udzielił Krzysztof Podgórski, Prezes Zarządu

SALUMANUS sp. z o.o.
ul. Walerego Sławka 8A
30-633 Kraków
www.salumanus.com

Sezam Instal sp. j.

SEZAM INSTAL

Charakterystyka działalności firmy

Jesteśmy firmą rodzinną. Od 1993 roku nieprzerwanie działamy w branży czyszczenia, kamerowania i szeroko pojętej renowacji sieci kanalizacyjnej. Mamy profesjonalną ofertę w zakresie urządzeń i technologii do czyszczenia, inspekcji TV i bezodkrywkowej naprawy sieci wodno-kanalizacyjnej oraz samochodów specjalistycznych dla potrzeb gospodarki komunalnej.

Wiedza i umiejętności, a także 27-letnie doświadczenie, umożliwia nam dostarczanie klientom fachowej i kompleksowej obsługi.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje kojarzą się bezpośrednio z dobrami trwałymi – szczególnie w branży produkcyjnej. Nasza firma niczego nie produkuje, oferuje natomiast know-how. Oznacza to, że oferowane przez nas rozwiązania technologiczne są wykorzystywane przez klientów i to oni sprzedają je jako część swoich produktów. Branża, którą reprezentujemy, wymaga od nas przede wszystkim stałego doskonalenia wiedzy oraz obserwacji rynku pod kątem nowych produktów i technologii.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Wszystkie działania związane z rozwojem firmy koncentrują się wokół zagwarantowania klientom najlepszych istniejących na rynku rozwiązań. Każdy produkt, który mamy w ofercie, jest dopracowany i przemyślany. Stoi za nim wiedza, zrozumienie specyfiki działania firmy klienta, najnowsza technologia i serwis realizowany w naszym przedsiębiorstwie. Działania

inwestycyjne podporządkowujemy takiemu właśnie myśleniu o rozwoju produktów.

Inwestycje w firmie

Dynamiczny rozwój firmy jest konsekwencją ukierunkowania na najnowocześniejsze technologie. Dzięki temu zapewniamy przedsiębiorstwom budującym, eksploatującym i remontującym sieci rurowe rozwiązania usprawniające pracę, a jednocześnie zgodne z normami ochrony środowiska.

W ciągu ostatniego roku przeprowadziliśmy inwestycję, której celem była kompleksowa przebudowa budynku (siedziby naszej firmy). Miało to wpływ zarówno na poprawę jakości warunków pracy pracowników, jak i na wizerunek (istotny zwłaszcza z punktu widzenia klientów).

Problem demografii

Mamy trudności z zatrudnieniem osób z odpowiednimi kwalifikacjami. Obok innowacyjności oferowanych rozwiązań, kluczowa jest dla nas jakość obsługi gwarancyjnej i pogwarancyjnej, dlatego większość pracowników naszej firmy stanowią osoby ze średnim

i wyższym wykształceniem technicznym. Zdecydowanie stawiamy na praktyków.

Plany inwestycyjne

Aktualnie nie mamy żadnych konkretnych planów inwestycyjnych na przyszłość. Ważnym i stałym elementem naszej działalności jest dbałość o szkolenie kadry. Nasi pracownicy regularnie uczestniczą w szkoleniach organizowanych przez naszych partnerów biznesowych, by dokładnie poznać ich produkty i stosowane rozwiązania. Dzięki stałemu doszkalaniu, łatwiej identyfikują potrzeby i oczekiwania naszych klientów. Nasza oferta zmienia się stale w odpowiedzi na zebrane w ten sposób rozeznanie.

Na plany inwestycyjne firmy największy wpływ ma analiza potrzeb naszych klientów oraz obserwacja i ciągła weryfikacja rodzajów rozwiązań dostarczanych przez partnerów ich klientom.

Jest to typ dwustronnej współpracy, bez barier natury technologicznej. Dzięki temu powstają – stworzone na gruncie polskim – nowe rozwiązania, które z sukcesem implementowane są również w Europie.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym:

W przypadku planów inwestycyjnych bierzemy pod uwagę przede wszystkim popyt na dane

produkty. Duży wpływ mają również partnerskie relacje pomiędzy dostawcą know-how a producentami, a w konsekwencji możliwość współtworzenia z nimi innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

W naszej branży konieczne jest stałe doskonalenie wiedzy technicznej oraz ciągła obserwacja nowych produktów i technologii pojawiających się na rynku. To nam daje przewagę konkurencyjną. Jako uczestnicy wystaw jesteśmy obecni na najważniejszych imprezach w Polsce oraz Europie. Efektem kombinacji doświadczeń naszych i naszych klientów jest znakomita współpraca z klientami i wysoki stopień akceptacji proponowanych przez nas rozwiązań.

Odpowiedzi udzielił **Mirosław Cecuga, Prokurent**

SEZAM INSTAL P. Cecuga i R. Cecuga sp. j.

ul. Cygana 1

45-131 Opole

www.sezaminstal.pl

TIGA-CYNK sp z o.o.

Charakterystyka działalności firmy

Nasza obecna spółka funkcjonuje na rynku od 2012 roku, choć działamy nieprzerwanie od 27 lat. Zajmujemy się wytwarzaniem wyrobów przeznaczonych do budowy instalacji systemów odgromowych i uziemień. Aktualnie zatrudniamy 34 osoby. W 2019 roku firma osiągnęła obroty na poziomie 33 milionów złotych.

Z czym kojarzą się inwestycje?

Inwestycje to możliwość rozwoju podmiotu gospodarczego i jednocześnie ryzyko, że inwestycja może nie być trafiona. Wiązą się one z koniecznością oceny ryzyka – cała istota problemu sprowadza się do tego, aby ważyć ryzyko, zachować umiejętność podchodzenia do inwestycji z zimną krwią i z dystansem. Nie można zbyt szybko dać się przekonać, że inwestycje

wiążą się wyłącznie z korzyściami. Zawsze i w każdym przypadku jest to wniesienie do spółki nowego ryzyka – utraty płynności finansowej, utraty wizerunku, itp. Problem polega na podejmowaniu decyzji – czy i w jakim zakresie inwestować.

Co w Państwa firmie wpływa na decyzje inwestycyjne?

Coroczne inwestycje w firmie kształtują się na poziomie 1–1,5 mln złotych. Obecnie pracujemy nad projektem budowy nowego wydziału produkcyjnego, gdzie zakres inwestycji wynosi 13,5 milionów. Czas realizacji przewidziany jest na lata 2020–2021.

Proces decyzyjny w naszej firmie sprowadza się do rachunku matematycznego. Kluczowe jest zagadnienie, czy dzięki danej inwestycji jesteśmy w stanie zwiększyć wolumen albo dokonać obniżenia kosztów – jeśli odpowiedź jest pozytywna, to przechodzimy do formalnych decyzji finansowych.

Inwestycje w firmie

Jako firma w zasadzie cały czas inwestujemy. Obecnie realizujemy projekt mający na celu budowę nowej hali produkcyjnej. Jesteśmy po fazie akceptacji pozwoleń, przed nami aplikacja o dofinansowanie. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Proces potrwa około 2 lata.

Zbliża się koniec trwającej już rok inwestycji w pracującą linię produkcyjną. Dzięki tej modernizacji uzyskamy wzrost produkcji na poziomie 30% przy jednoczesnym obniżeniu jednostkowego kosztu wytworzenia. Wciąż mamy przewagę popytu nad podażą – ten projekt może nam dodać wiatru w żagle.

Problem demografii

Ostatnia inwestycja nie wpłynęła na zmianę liczby pracowników zatrudnionych w naszej firmie. Natomiast planowana inwestycja będzie wiązała się z koniecznością wzrostu zatrudnienia o ok. 30 pracowników.

Problem demografii nas nie dotyczy ze względu na fakt, że oferujemy godziwe, atrakcyjne zarobki.

Modernizacja i automatyzacja procesów przekładają się na mniej pracy manualnej i wzrost wydajności pracowników. Działania te powodują stabilizację liczby osób zatrudnionych w naszej firmie przy jednoczesnym znacznym wzroście wielkości produkcji.

Plany inwestycyjne

Obecna inwestycja jest z naszego punktu widzenia prowadzona na dużą skalę, gdyż angażuje całość firmowych środków. Nie mamy możliwości wziąć na siebie więcej.

Realizacja planowanej inwestycji jest uzależniona od uzyskania dofinansowania od Banku BGK – bez niego nie będzie przeprowadzona.

Potrzeby inwestycyjne

Elementy sprzyjające inwestowaniu/projektom inwestycyjnym

Programy zewnętrzne, które dają szansę otrzymania dofinansowania, stanowią czynnik

wpływający na decyzję o realizacji konkretnej inwestycji. Realizujemy inwestycje, w których dofinansowanie pokryło 45% kosztów kwalifikowanych. Warto zabiegać o takie projekty, bo one rozwijają firmę.

Największe potrzeby inwestycyjne

Planujemy realizację inwestycji, której celem jest zwiększenie produkcji oraz rozszerzenie oferty handlowej spółki poprzez budowę hali/linii produkcyjnej i wdrożenie innowacyjnej technologii ciągłego monitorowania i serwisowania kąpeli cynkowej.

Nowoczesne technologie a konkurencyjność

Dzięki inwestycjom nasza firma zyskuje możliwość zdobycia przewagi konkurencyjnej na rynku. W naszej branży funkcjonuje pewne *status quo*. Firmy mniej skłonne do inwestowania tracą udział w rynku. Dzięki inwestycjom można wybudować przewagę konkurencyjną. Trzeba jednak pamiętać, że nie każda założona inwestycja „się dopina”.

Odpowiedzi udzielił **Marek Picz, Właściciel**

TIGA-CYNK sp. z o.o.

ul. Neptuna 15

59-220 Legnica

www.tiga-cynk.pl

Aneks statystyczny

Zestawienie wielkości wskaźników koniunktury według województw, wielkości firm oraz branż.

Kolorem zielonym zaznaczono najniższą wartość indeksu pośród branż, zaś kolorem niebieskim wyróżniono najwyższą wartość indeksu pośród branż.

TABELA 50

Ogólny Wskaźnik
Koniunktury w ostatnich
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	104	104	103	102	104	104	104	105
Kujawsko-pomorskie	100	100	98	96	92	102	98	105
Lubelskie	103	103	98	99	106	103	102	104
Lubuskie	102	103	98	92	112	102	99	102
Łódzkie	103	103	96	113	99	103	104	103
Małopolskie	104	104	99	106	103	105	101	106
Warszawski stoł.	102	102	99	103	101	102	100	104
Mazowiecki reg.	100	100	93	101	100	103	96	102
Opolskie	104	104	100	103	109	105	99	108
Podkarpackie	106	106	103	106	104	105	105	110
Podlaskie	102	102	105	100	104	105	99	100
Pomorskie	102	102	99	105	97	104	100	102
Śląskie	103	103	97	103	101	104	101	107
Świętokrzyskie	98	98	100	114	92	102	96	100
Warmińsko-mazurskie	101	101	103	114	98	102	99	106
Wielkopolskie	101	101	102	106	100	103	98	100
Zachodniopomorskie	102	102	98	99	106	102	100	105
Polska	102	102	99	104	101	103	100	104

TABELA 51

Ogólny Wskaźnik
Koniunktury w przyszłych
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	105	105	102	105	104	104	104	109
Kujawsko-pomorskie	100	100	99	90	95	102	98	105
Lubelskie	103	104	99	102	103	104	102	104
Lubuskie	104	104	98	89	112	103	101	106
Łódzkie	103	103	98	105	99	104	104	104
Małopolskie	104	104	98	109	103	106	102	104
Warszawski stoł.	102	102	102	114	99	103	102	100
Mazowiecki reg.	101	101	94	100	101	103	98	99
Opolskie	103	103	97	102	108	103	100	104
Podkarpackie	106	107	102	104	106	105	106	111
Podlaskie	104	104	97	88	103	105	105	99
Pomorskie	103	103	97	102	102	105	101	102
Śląskie	104	104	97	100	103	104	104	106
Świętokrzyskie	100	100	98	104	97	104	98	102
Warmińsko-mazurskie	102	102	100	109	98	103	98	107
Wielkopolskie	101	101	100	103	100	102	101	98
Zachodniopomorskie	104	104	99	96	105	104	104	105
Polska	103	103	99	105	102	104	102	104

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	102	102	103	103	96	102	104	105
Kujawsko-pomorskie	96	97	92	55	87	100	93	105
Lubelskie	102	102	97	101	107	100	101	107
Lubuskie	103	103	84	90	118	102	95	106
Łódzkie	102	102	94	106	94	101	105	104
Małopolskie	100	100	96	96	92	102	98	108
Warszawski stoł.	99	99	96	100	100	98	97	102
Mazowiecki reg.	99	99	89	101	100	104	91	101
Opolskie	100	100	93	103	109	102	91	105
Podkarpackie	107	107	101	111	109	103	108	111
Podlaskie	100	100	104	101	103	103	94	102
Pomorskie	98	98	98	103	90	103	94	98
Śląskie	102	103	94	105	98	103	101	109
Świętokrzyskie	97	97	94	100	88	102	93	103
Warmińsko-mazurskie	98	98	100	116	90	100	93	108
Wielkopolskie	100	100	98	104	100	100	99	104
Zachodniopomorskie	101	101	89	75	104	100	97	106
Polska	100	101	96	102	98	101	98	105

TABELA 52

Ocena sytuacji polskiej gospodarki w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	95	95	94	101	90	94	94	103
Kujawsko-pomorskie	90	90	85	55	79	93	89	95
Lubelskie	97	97	96	101	96	98	96	97
Lubuskie	95	96	76	81	105	95	86	105
Łódzkie	97	97	90	96	91	95	100	100
Małopolskie	95	95	91	104	90	97	92	101
Warszawski stoł.	93	93	94	108	84	93	99	91
Mazowiecki reg.	94	94	89	99	93	99	87	95
Opolskie	96	97	88	99	108	95	93	97
Podkarpackie	104	104	98	106	109	98	105	109
Podlaskie	96	96	92	82	93	97	99	89
Pomorskie	94	94	93	105	86	96	92	97
Śląskie	97	98	87	100	96	95	100	101
Świętokrzyskie	93	93	93	91	77	96	94	99
Warmińsko-mazurskie	94	94	94	100	88	96	88	104
Wielkopolskie	94	95	89	100	101	92	93	94
Zachodniopomorskie	93	94	85	75	95	94	89	98
Polska	95	95	91	101	93	95	95	98

TABELA 53

Ocena sytuacji polskiej gospodarki w najbliższych 12 miesiącach

TABELA 54

Ocena sytuacji w branży
w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	102	102	102	99	106	102	99	106
Kujawsko-pomorskie	98	98	91	78	87	100	94	112
Lubelskie	101	101	93	100	106	102	95	108
Lubuskie	101	101	98	84	118	98	95	102
Łódzkie	102	102	90	116	99	101	102	107
Małopolskie	103	103	96	110	104	107	95	108
Warszawski stoł.	101	102	96	103	101	102	98	108
Mazowiecki reg.	98	98	90	99	97	102	90	107
Opolskie	103	103	100	103	106	103	98	110
Podkarpackie	105	105	99	113	104	105	101	113
Podlaskie	102	102	103	101	108	103	99	102
Pomorskie	102	102	97	100	96	105	99	102
Śląskie	102	103	90	102	99	103	100	108
Świętokrzyskie	96	96	92	116	86	101	92	100
Warmińsko-mazurskie	101	101	105	115	96	102	99	108
Wielkopolskie	99	99	94	101	103	101	93	101
Zachodniopomorskie	103	103	96	83	108	103	98	107
Polska	101	101	95	103	101	103	97	107

TABELA 55

Ocena sytuacji
w branży w najbliższych
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	102	102	97	107	103	100	101	111
Kujawsko-pomorskie	96	96	91	75	85	101	94	102
Lubelskie	100	101	97	103	97	102	99	102
Lubuskie	103	103	97	62	110	103	98	107
Łódzkie	101	101	94	103	98	102	101	103
Małopolskie	103	103	94	114	102	106	100	102
Warszawski stoł.	99	99	99	111	93	101	98	99
Mazowiecki reg.	97	97	88	100	98	100	91	98
Opolskie	99	99	95	102	113	98	95	101
Podkarpackie	106	107	99	108	108	104	105	113
Podlaskie	102	102	91	84	101	103	103	99
Pomorskie	100	101	85	98	98	103	99	93
Śląskie	101	101	91	98	97	102	99	102
Świętokrzyskie	97	97	93	110	82	103	94	103
Warmińsko-mazurskie	100	100	95	108	94	102	97	105
Wielkopolskie	99	99	96	106	101	100	96	94
Zachodniopomorskie	101	101	92	83	103	100	98	105
Polska	100	100	94	104	99	102	98	102

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	110	110	110	103	111	110	109	111
Kujawsko-pomorskie	102	102	101	105	94	105	101	106
Lubelskie	107	107	96	96	112	107	104	108
Lubuskie	107	107	104	97	119	108	102	103
Łódzkie	107	108	96	119	103	108	109	105
Małopolskie	110	110	100	114	110	112	105	112
Warszawski stoł.	106	107	98	101	103	108	104	110
Mazowiecki reg.	104	104	93	100	102	108	99	106
Opolskie	109	110	103	102	114	112	101	118
Podkarpackie	112	112	106	108	105	110	114	118
Podlaskie	106	106	111	97	111	109	101	102
Pomorskie	106	106	95	101	99	108	104	108
Śląskie	108	108	98	105	105	109	105	112
Świętokrzyskie	102	102	108	116	89	106	101	104
Warmińsko-mazurskie	104	104	106	113	101	104	99	117
Wielkopolskie	103	103	102	108	102	106	100	101
Zachodniopomorskie	107	107	97	108	115	107	101	110
Polska	107	107	100	105	105	108	104	109

TABELA 56

Ocena sytuacji firmy
w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	110	110	109	108	107	110	111	114
Kujawsko-pomorskie	102	102	107	103	96	106	99	108
Lubelskie	107	107	102	101	107	108	105	108
Lubuskie	108	109	100	88	118	108	107	107
Łódzkie	107	108	100	108	105	108	107	109
Małopolskie	109	110	98	115	108	112	106	110
Warszawski stoł.	106	105	106	116	99	108	105	104
Mazowiecki reg.	103	103	94	101	104	107	99	102
Opolskie	109	109	100	102	115	109	106	111
Podkarpackie	112	112	105	110	109	112	111	117
Podlaskie	108	108	97	84	109	109	106	105
Pomorskie	108	108	100	104	106	110	104	108
Śląskie	110	110	99	101	109	110	109	112
Świętokrzyskie	104	104	93	110	99	109	99	106
Warmińsko-mazurskie	104	104	102	116	99	107	98	112
Wielkopolskie	105	105	103	108	104	107	105	99
Zachodniopomorskie	109	110	104	100	111	110	107	112
Polska	107	107	102	108	105	109	105	108

TABELA 57

Ocena sytuacji
firmy w najbliższych
12 miesiącach

TABELA 58

Ocena przychodów
w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	109	109	105	102	109	109	107	110
Kujawsko-pomorskie	101	101	102	128	91	105	99	108
Lubelskie	105	106	101	104	104	106	106	104
Lubuskie	105	105	108	97	116	106	100	101
Łódzkie	106	107	99	116	100	106	110	104
Małopolskie	108	108	104	111	110	111	103	108
Warszawski stoł.	104	104	102	105	102	106	102	103
Mazowiecki reg.	102	102	94	101	102	106	96	102
Opolskie	107	107	104	105	118	111	96	114
Podkarpackie	109	109	109	105	108	110	107	114
Podlaskie	106	106	110	103	113	108	102	99
Pomorskie	104	104	102	105	98	107	105	102
Śląskie	107	108	98	102	105	109	105	111
Świętokrzyskie	98	98	105	125	93	105	94	96
Warmińsko-mazurskie	104	103	108	114	99	105	102	107
Wielkopolskie	103	102	107	105	102	107	99	98
Zachodniopomorskie	105	105	101	108	109	105	102	108
Polska	105	105	103	106	104	107	102	106

TABELA 59

Ocena przychodów
w najbliższych
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	111	111	106	106	108	112	109	113
Kujawsko-pomorskie	105	105	108	103	100	106	104	112
Lubelskie	109	109	103	103	108	109	108	108
Lubuskie	108	108	108	104	119	108	104	108
Łódzkie	107	108	100	107	102	109	107	110
Małopolskie	109	109	102	111	107	112	106	109
Warszawski stoł.	107	107	107	118	105	109	106	103
Mazowiecki reg.	104	104	94	101	103	107	101	101
Opolskie	107	107	102	104	112	108	102	110
Podkarpackie	110	111	107	105	109	109	111	112
Podlaskie	110	110	103	87	110	111	112	101
Pomorskie	107	108	101	102	105	110	105	105
Śląskie	110	110	100	101	109	110	109	110
Świętokrzyskie	103	103	101	110	102	107	100	101
Warmińsko-mazurskie	105	105	107	108	99	108	99	111
Wielkopolskie	105	105	107	103	100	108	106	98
Zachodniopomorskie	110	110	108	108	111	109	112	108
Polska	108	108	104	107	106	109	106	107

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	109	109	107	105	109	108	108	114
Kujawsko-pomorskie	102	102	99	105	95	105	100	103
Lubelskie	104	105	98	101	101	105	106	102
Lubuskie	104	104	106	97	110	105	100	102
Łódzkie	106	106	95	119	102	106	107	106
Małopolskie	107	108	99	111	112	108	103	109
Warszawski stoł.	105	105	100	107	103	108	102	102
Mazowiecki reg.	102	102	91	102	100	106	98	104
Opolskie	106	106	103	106	118	107	98	112
Podkarpackie	109	109	108	102	106	109	108	115
Podlaskie	104	104	111	95	113	108	97	94
Pomorskie	103	103	101	112	98	106	100	99
Śląskie	107	107	96	106	106	108	104	111
Świętokrzyskie	99	98	108	125	94	103	97	97
Warmińsko-mazurskie	101	101	100	116	95	104	94	109
Wielkopolskie	102	102	104	103	99	106	99	102
Zachodniopomorskie	105	105	94	108	110	104	101	108
Polska	105	105	100	107	104	107	102	106

TABELA 60

Ocena wyniku finansowego w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	110	110	106	103	111	110	108	111
Kujawsko-pomorskie	104	104	103	78	100	106	102	111
Lubelskie	107	107	97	99	104	109	105	108
Lubuskie	107	108	109	79	118	106	106	107
Łódzkie	107	107	101	110	99	108	107	108
Małopolskie	108	109	99	115	107	111	105	108
Warszawski stoł.	106	106	104	115	103	107	105	105
Mazowiecki reg.	103	104	93	100	105	107	100	99
Opolskie	105	105	99	104	112	108	97	109
Podkarpackie	110	110	103	105	107	108	112	112
Podlaskie	109	109	99	85	109	109	111	100
Pomorskie	107	108	100	97	103	110	107	105
Śląskie	108	108	100	99	108	109	106	111
Świętokrzyskie	104	104	102	110	106	107	100	103
Warmińsko-mazurskie	102	102	99	116	97	105	96	110
Wielkopolskie	103	103	105	106	99	105	105	99
Zachodniopomorskie	109	110	99	108	111	108	111	109
Polska	107	107	102	105	105	108	105	107

TABELA 61

Ocena wyniku finansowego w najbliższych 12 miesiącach

TABELA 62

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	98	98	98	100	97	98	99	96
Kujawsko-pomorskie	97	97	92	100	91	99	97	102
Lubelskie	102	102	97	99	107	100	103	102
Lubuskie	100	100	92	97	110	97	97	103
Łódzkie	98	98	93	102	97	97	99	99
Małopolskie	100	100	97	99	94	98	104	100
Warszawski stoł.	99	99	96	101	97	98	103	96
Mazowiecki reg.	99	99	91	100	100	100	96	101
Opolskie	100	100	89	99	99	100	98	103
Podkarpackie	100	100	97	100	101	99	98	104
Podlaskie	99	99	96	98	92	102	100	99
Pomorskie	98	98	92	111	92	98	97	104
Śląskie	97	97	95	99	96	98	98	96
Świętokrzyskie	98	98	96	100	95	98	98	101
Warmińsko-mazurskie	99	99	97	104	97	99	103	96
Wielkopolskie	97	97	96	101	96	98	95	97
Zachodniopomorskie	99	99	97	100	95	99	101	99
Polska	98	99	95	101	97	99	99	99

TABELA 63

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w najbliższych 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	101	101	100	105	102	99	102	103
Kujawsko-pomorskie	99	99	94	100	98	100	97	102
Lubelskie	101	101	98	100	101	100	101	102
Lubuskie	101	101	93	100	100	101	99	106
Łódzkie	98	98	96	99	96	98	99	100
Małopolskie	100	100	100	101	98	100	102	99
Warszawski stoł.	99	98	100	104	100	99	98	94
Mazowiecki reg.	100	100	97	101	100	100	101	98
Opolskie	99	99	95	99	99	99	96	101
Podkarpackie	100	100	96	99	100	100	98	102
Podlaskie	101	101	96	100	97	100	106	99
Pomorskie	100	100	96	108	100	100	99	101
Śląskie	99	99	98	100	98	99	99	99
Świętokrzyskie	98	98	98	100	98	101	95	100
Warmińsko-mazurskie	103	103	97	101	95	103	106	105
Wielkopolskie	98	98	96	96	93	99	99	99
Zachodniopomorskie	100	100	99	100	100	101	100	100
Polska	100	100	98	101	98	100	100	100

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	101	101	102	102	101	102	101	98
Kujawsko-pomorskie	100	99	106	100	92	101	100	104
Lubelskie	102	102	102	96	105	102	102	102
Lubuskie	101	101	97	93	104	101	102	97
Łódzkie	100	100	103	111	98	101	100	100
Małopolskie	100	100	98	109	101	101	99	102
Warszawski stoł.	99	99	106	107	98	99	97	106
Mazowiecki reg.	100	100	98	101	102	101	99	99
Opolskie	102	102	105	99	100	101	105	102
Podkarpackie	102	102	103	99	98	102	103	105
Podlaskie	101	101	102	101	102	101	98	104
Pomorskie	102	102	101	108	105	101	103	102
Śląskie	100	100	102	101	99	100	99	102
Świętokrzyskie	97	97	99	116	94	100	95	96
Warmińsko-mazurskie	101	100	103	116	102	100	101	101
Wielkopolskie	101	100	106	112	99	102	102	99
Zachodniopomorskie	100	100	105	108	105	100	97	99
Polska	100	100	103	106	100	101	100	101

TABELA 64

Ocena zatrudnienia
w ostatnich 12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	107	107	105	107	109	105	107	111
Kujawsko-pomorskie	104	104	103	103	101	105	102	107
Lubelskie	104	104	103	101	110	105	102	100
Lubuskie	105	105	102	97	116	103	104	102
Łódzkie	106	106	100	103	104	106	107	105
Małopolskie	105	106	101	105	106	105	104	107
Warszawski stoł.	104	104	103	120	103	105	105	105
Mazowiecki reg.	104	104	96	101	103	105	104	102
Opolskie	104	105	100	100	107	103	104	107
Podkarpackie	106	106	102	100	104	106	103	115
Podlaskie	105	105	99	90	109	105	105	101
Pomorskie	104	104	100	100	109	105	100	102
Śląskie	106	106	101	100	106	106	103	110
Świętokrzyskie	104	105	99	100	105	104	105	103
Warmińsko-mazurskie	102	102	100	114	102	104	98	106
Wielkopolskie	103	103	102	108	101	105	103	102
Zachodniopomorskie	106	107	105	100	111	105	108	105
Polska	105	105	102	106	105	105	104	106

TABELA 65

Ocena zatrudnienia
w najbliższych
12 miesiącach

TABELA 66

Ocena dostępności
zewnętrznego finansowa-
nia w ostatnich
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	102	102	100	101	101	101	104	98
Kujawsko-pomorskie	101	101	99	100	99	101	103	103
Lubelskie	101	101	101	97	103	102	101	100
Lubuskie	99	100	97	78	102	100	96	102
Łódzkie	101	101	100	116	100	102	101	100
Małopolskie	101	101	98	97	98	101	103	100
Warszawski stoł.	100	100	101	103	101	99	100	102
Mazowiecki reg.	100	100	98	102	100	101	99	100
Opolskie	104	104	99	104	107	102	106	102
Podkarpackie	102	101	104	106	101	100	104	101
Podlaskie	101	101	103	105	94	102	103	101
Pomorskie	101	101	103	103	97	104	99	98
Śląskie	101	101	99	101	98	101	100	104
Świętokrzyskie	99	99	99	110	101	97	100	99
Warmińsko-mazurskie	102	101	101	118	100	102	100	103
Wielkopolskie	100	100	105	111	101	101	100	97
Zachodniopomorskie	101	101	105	100	99	101	102	101
Polska	101	101	101	103	100	101	101	101

TABELA 67

Ocena dostępności
zewnętrznego finansowa-
nia w najbliższych
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	104	104	99	104	105	104	104	104
Kujawsko-pomorskie	101	101	99	103	100	102	100	103
Lubelskie	103	103	97	106	102	103	103	104
Lubuskie	103	103	97	100	109	102	101	103
Łódzkie	103	103	100	114	98	104	104	100
Małopolskie	103	103	99	108	102	103	103	100
Warszawski stoł.	102	102	104	119	106	101	103	99
Mazowiecki reg.	102	102	102	100	103	102	102	100
Opolskie	101	101	97	102	99	100	103	98
Podkarpackie	103	103	102	101	101	103	103	106
Podlaskie	100	100	97	90	93	103	100	101
Pomorskie	103	103	102	105	107	103	103	102
Śląskie	102	103	99	99	100	103	102	103
Świętokrzyskie	100	100	102	100	105	101	98	99
Warmińsko-mazurskie	104	104	102	112	107	102	103	104
Wielkopolskie	101	101	101	99	103	101	99	104
Zachodniopomorskie	102	102	103	92	101	101	103	102
Polska	102	102	100	106	102	102	102	102

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	101	101	101	104	102	104	100	94
Kujawsko-pomorskie	97	97	98	128	98	105	91	92
Lubelskie	101	101	107	100	99	105	97	100
Lubuskie	103	103	101	94	125	110	88	100
Łódzkie	106	106	101	112	106	106	106	115
Małopolskie	105	106	99	100	111	101	99	112
Warszawski stoł.	104	104	102	102	114	102	96	124
Mazowiecki reg.	96	96	102	110	100	99	91	100
Opolskie	102	102	103	104	86	97	110	105
Podkarpackie	105	106	96	61	93	115	111	50
Podlaskie	109	109	111	n.d.	111	103	111	125
Pomorskie	103	104	97	97	99	106	104	106
Śląskie	104	104	102	101	100	107	103	100
Świętokrzyskie	102	102	115	100	94	105	107	100
Warmińsko-mazurskie	97	96	100	109	90	105	86	105
Wielkopolskie	98	97	107	114	100	104	95	83
Zachodniopomorskie	105	105	109	100	105	109	109	74
Polska	102	102	102	106	103	105	100	100

TABELA 68

Ocena przychodów
z eksportu w ostatnich
12 miesiącach

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	111	111	107	110	106	109	115	113
Kujawsko-pomorskie	111	110	122	103	107	110	114	95
Lubelskie	116	116	120	117	130	112	106	113
Lubuskie	119	120	102	100	126	121	115	109
Łódzkie	113	113	102	120	106	114	117	106
Małopolskie	115	115	110	111	117	118	111	114
Warszawski stoł.	116	117	98	115	118	113	116	139
Mazowiecki reg.	106	106	105	100	109	107	103	110
Opolskie	114	115	100	105	120	105	119	117
Podkarpackie	115	116	108	114	116	112	113	138
Podlaskie	114	114	112	100	112	114	115	121
Pomorskie	119	120	107	122	126	118	115	123
Śląskie	116	117	100	112	119	113	113	124
Świętokrzyskie	116	116	125	100	118	120	112	104
Warmińsko-mazurskie	112	112	94	115	108	113	99	120
Wielkopolskie	112	112	107	114	113	111	112	113
Zachodniopomorskie	120	120	106	100	120	115	127	118
Polska	114	115	107	112	115	113	114	118

TABELA 69

Ocena przychodów
z eksportu w najbliższych
12 miesiącach

TABELA 70

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	107	107	101	119	101	108	110	104
Kujawsko-pomorskie	106	106	99	103	108	104	109	100
Lubelskie	106	106	101	112	106	108	105	102
Lubuskie	105	106	95	106	105	104	104	111
Łódzkie	107	107	102	116	107	107	107	103
Małopolskie	106	106	103	93	100	107	107	108
Warszawski stoł.	108	108	109	123	110	108	106	111
Mazowiecki reg.	108	108	109	129	104	108	109	109
Opolskie	108	108	103	112	113	108	110	98
Podkarpackie	104	104	109	123	105	106	99	111
Podlaskie	109	109	102	88	100	110	112	111
Pomorskie	109	109	107	107	105	111	111	102
Śląskie	105	105	105	116	104	107	104	105
Świętokrzyskie	104	104	99	119	108	102	100	113
Warmińsko-mazurskie	103	103	104	119	96	106	103	102
Wielkopolskie	106	106	112	123	101	107	109	102
Zachodniopomorskie	108	108	105	108	110	108	108	105
Polska	106	106	105	115	104	107	107	106

TABELA 71

Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	106	106	105	108	106	105	109	105
Kujawsko-pomorskie	106	106	109	122	108	104	111	100
Lubelskie	108	108	110	119	104	109	108	109
Lubuskie	105	105	108	116	107	107	99	111
Łódzkie	106	106	111	120	113	106	104	106
Małopolskie	104	104	106	113	101	106	104	102
Warszawski stoł.	103	102	114	125	110	100	105	104
Mazowiecki reg.	106	106	110	138	116	105	103	109
Opolskie	107	107	108	103	126	109	100	97
Podkarpackie	107	107	115	126	110	107	109	100
Podlaskie	109	110	105	109	101	110	113	109
Pomorskie	107	107	107	100	101	109	106	105
Śląskie	106	105	108	113	104	105	107	105
Świętokrzyskie	112	112	112	125	104	109	114	116
Warmińsko-mazurskie	105	105	104	121	109	104	106	104
Wielkopolskie	107	107	114	121	111	105	110	106
Zachodniopomorskie	107	107	107	100	101	105	110	110
Polska	106	106	110	117	107	105	107	105

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	107	107	91	84	121	104	107	105
Kujawsko-pomorskie	101	101	98	97	104	102	101	95
Lubelskie	102	102	92	84	98	104	99	105
Lubuskie	106	106	98	122	118	100	101	119
Łódzkie	102	102	101	93	91	103	103	109
Małopolskie	104	105	84	69	102	106	100	104
Warszawski stoł.	99	99	99	110	101	102	89	107
Mazowiecki reg.	102	102	94	80	99	101	101	108
Opolskie	103	104	86	94	109	106	97	104
Podkarpackie	103	104	87	88	101	104	101	110
Podlaskie	103	103	98	111	107	102	102	107
Pomorskie	103	103	96	99	97	103	106	102
Śląskie	103	103	97	109	106	104	100	106
Świętokrzyskie	101	102	89	100	89	104	103	100
Warmińsko-mazurskie	100	101	94	99	96	101	99	105
Wielkopolskie	99	99	98	93	97	100	96	103
Zachodniopomorskie	100	101	83	66	99	104	93	102
Polska	102	102	94	95	102	103	100	105

TABELA 72

Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej

	Wielkość firmy				Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Średnie	Produkcja	Usługi	Handel	Budownictwo
Dolnośląskie	104	104	93	125	98	103	125	n.d.
Kujawsko-pomorskie	108	110	96	75	119	102	113	100
Lubelskie	102	105	100	77	99	105	99	n.d.
Lubuskie	96	95	100	n.d.	n.d.	102	90	100
Łódzkie	117	116	120	n.d.	112	110	126	145
Małopolskie	113	115	105	117	112	110	114	122
Warszawski stoł.	102	99	126	128	114	93	113	88
Mazowiecki reg.	99	99	100	142	83	102	100	100
Opolskie	110	109	124	113	113	113	103	108
Podkarpackie	99	100	93	n.d.	103	80	103	95
Podlaskie	107	106	121	100	104	111	103	103
Pomorskie	110	110	105	107	125	110	100	119
Śląskie	109	109	100	98	112	110	114	93
Świętokrzyskie	120	120	n.d.	n.d.	n.d.	119	121	n.d.
Warmińsko-mazurskie	101	100	100	119	115	106	100	77
Wielkopolskie	103	103	111	96	113	108	86	100
Zachodniopomorskie	109	109	108	n.d.	97	111	125	97
Polska	107	106	109	113	110	106	109	101

TABELA 73

Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej

Aneks statystyczny

Wybrane dane społeczno-gospodarcze

	POLSKA	Dolnośląskie	Kujawsko- pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	110,5	80,9	69,0	82,6	93,0	91,3	160,5	79,3
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 423	5 176	4 923	5 061	5 056	5 211	6 657	4 663
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 722	5 341	5 124	5 313	5 183	5 444	6 755	4 866
Stopa bezrobocia rejestro- wanego (III kwartał 2019)	5,1	4,6	7,6	7,1	4,8	5,4	4,1	4,4	5,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	102	86	88	88	92	97	122	91
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	5 938	2 960	1 998	2 992	3 423	3 180	7 271	4 894
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 294	951	854	1 117	1 004	1 151	1 511	1 023
Podmioty nowo zarejestro- wane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	112	90	86	103	88	110	134	73
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	90	79	65	97	78	74	123	67
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	375 294	197 657	180 805	113 277	247 502	391 539	816 423	100 931
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	362 798	189 096	173 871	108 897	236 456	376 454	786 375	96 822
10–49 pracujących (małe)	139 995	10 038	6 841	5 615	3 562	9 097	12 449	24 132	3 382
50–249 pracujących (średnie)	28 267	2 101	1 503	1 190	731	1 709	2 293	4 871	641
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	357	217	129	87	240	343	1 045	86

	POLSKA	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko- mazurskie	Wielkopolskie	Zachodnio- pomorskie
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	69,7	71,6	96,6	103,6	71,4	70,1	109,1	83,3
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	4 988	5 354	5 822	5 229	4 681	5 040	5 140	5 251
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 195	5 684	6 042	5 339	4 931	5 277	5 332	5 439
Stopa bezrobocia rejestro- wanego (III kwartał 2019)	5,1	7,7	6,9	4,4	3,7	7,7	8,6	2,8	6,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	85	88	99	100	86	83	91	92
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	2 922	2 650	4 035	4 474	1 936	2 414	4 328	3 037
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	821	872	1 271	1 042	916	890	1 230	1 317
Podmioty nowo zarejestro- wane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	77	83	125	83	86	86	111	113
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	57	64	113	76	70	72	87	106
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	174 830	103 040	296 630	472 498	113 717	127 120	429 658	223 953
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	167 467	99 128	286 091	450 435	108 825	121 735	411 349	216 515
10–49 pracujących (małe)	139 995	5 881	3 082	8 480	17 992	3 968	4 318	15 019	6 106
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 298	745	1 822	3 527	810	958	2 868	1 197
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	184	85	237	544	114	109	422	135

	POLSKA	Dolnośląskie	Kujawsko-pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie
Liczba aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców (2017)	53,6	57,2	45,2	40,0	48,8	50,6	56,6	72,8	41,2
Aktywne podmioty gospodarcze ogółem (2017), w tym:	2 077 027	167 531	95 060	85 853	50 038	126 803	193 435	394 842	41 227
0-9 pracujących (mikro)	2 004 288	162 151	91 351	82 820	48 267	122 311	186 222	382 983	39 575
10-49 pracujących (małe)	53 763	3 914	2 730	2 397	1 283	3 339	5 566	8 313	1 251
50-249 pracujących (średnie)	15 335	1 126	793	536	405	952	1 358	2 686	326
Powyżej 249 pracujących (duże)	3 641	340	186	100	83	201	289	860	75
Liczba pracujących w aktywnych mikrofirmach (2017)	3 985 620	314 146	180 542	164 889	94 808	251 756	373 128	755 014	80 756
Liczba pracujących w aktywnych małych firmach (2017)	1 135 763	82 920	58 852	49 458	27 476	71 023	116 230	177 037	25 745
Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach na 1000 mieszkańców (2017)	133	137	115	101	120	130	144	173	108
Średnie nakłady inwestycyjne w aktywnych mikrofirmach (tys. zł; 2017)	17,1	15,2	10,4	10,6	17,3	14,2	12,8	22,7	17,9
Średnie nakłady inwestycyjne w aktywnych małych firmach (tys. zł; 2017)	319,5	368,9	306,2	264,5	281,5	256,5	262,8	474,6	265,1
Średnie przychody w aktywnych mikrofirmach (tys. zł; 2017)	521	487	452	451	478	446	486	690	490
Średnie przychody w aktywnych małych firmach (tys. zł; 2017)	11 121	9 759	9 099	8 232	8 871	9 148	9 225	19 582	8 703

	POLSKA	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-mazurskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
Liczba aktywnych mikro i małych firm na 1000 mieszkańców (2017)	53,6	39,3	41,3	58,8	49,6	41,9	39,3	60,3	58,3
Aktywne podmioty gospodarcze ogółem (2017), w tym:	2 077 027	84 450	49 440	137 661	228 272	52 822	56 906	212 497	100 190
0-9 pracujących (mikro)	2 004 288	80 806	47 692	133 146	218 897	50 975	54 942	204 731	97 419
10-49 pracujących (małe)	53 763	2 778	1 317	3 308	7 011	1 403	1 426	5 639	2 088
50-249 pracujących (średnie)	15 335	720	374	996	1 900	363	461	1 739	600
Powyżej 249 pracujących (duże)	3 641	146	57	211	464	81	77	388	83
Liczba pracujących w aktywnych mikrofirmach (2017)	3 985 620	159 138	87 577	252 590	462 894	96 420	106 119	428 811	177 032
Liczba pracujących w aktywnych małych firmach (2017)	1 135 763	58 082	28 181	69 999	146 432	29 335	30 328	120 599	44 066
Liczba pracujących w aktywnych mikro i małych firmach na 1000 mieszkańców (2017)	133	102	98	139	134	101	95	158	130
Średnie nakłady inwestycyjne w aktywnych mikrofirmach (tys. zł; 2017)	17,1	13,5	14,4	33,0	13,9	14,1	8,8	19,5	12,8
Średnie nakłady inwestycyjne w aktywnych małych firmach (tys. zł; 2017)	319,5	282,1	335,5	315,5	265,4	228,0	336,8	321,5	269,4
Średnie przychody w aktywnych mikrofirmach (tys. zł; 2017)	521	426	486	458	529	469	395	531	475
Średnie przychody w aktywnych małych firmach (tys. zł; 2017)	11 121	7 363	9 914	10 540	10 643	7 558	8 085	11 256	9 385

Wyniki badania mikro i małych firm w roku 2019 – wyniki wojewódzkie

województwo dolnośląskie

Prężna okolica cała,
dla przedsiębiorstw doskonała.
I wyborne ma zaplecze
(tradycje po średniowiecze).

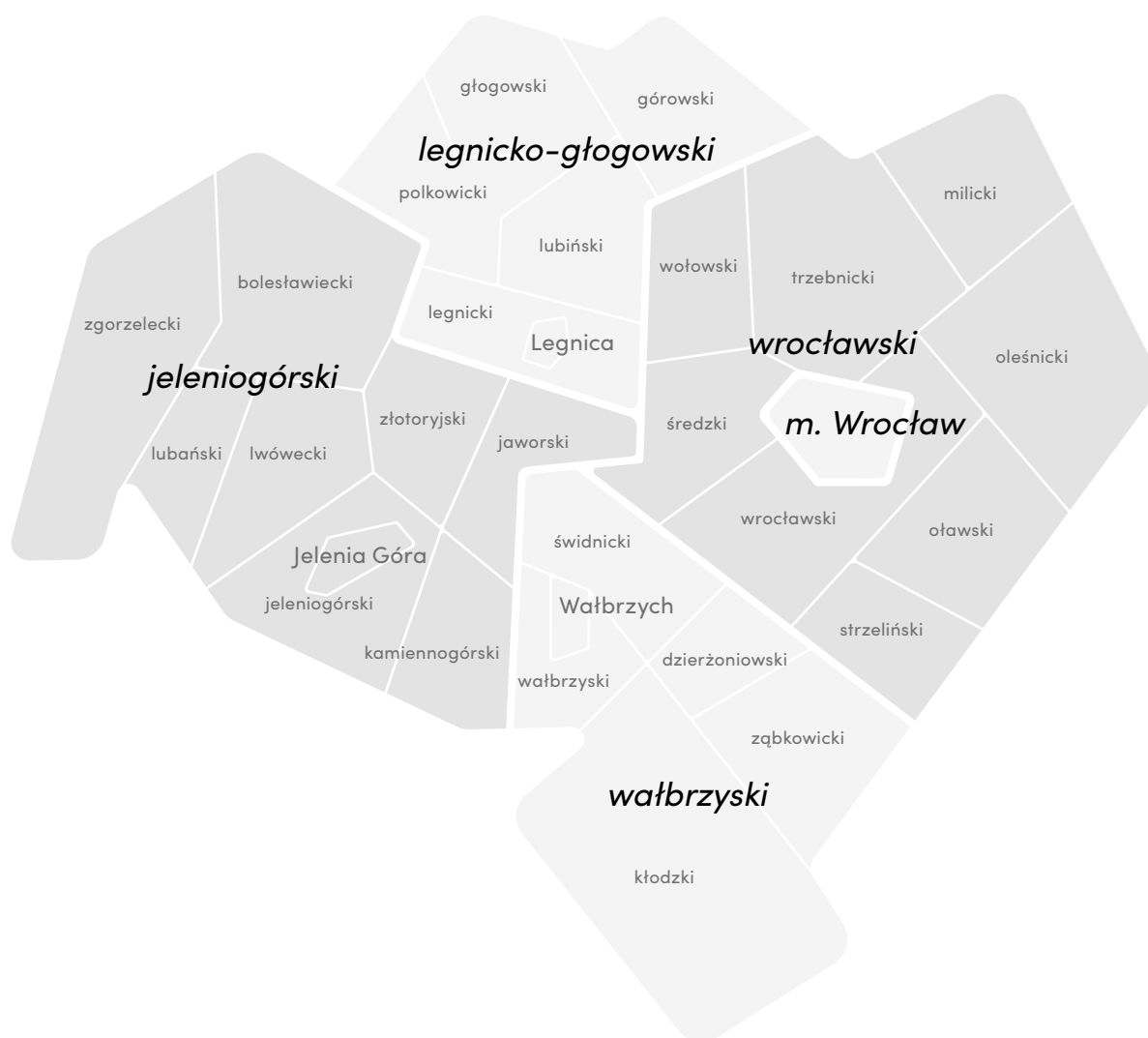

TABELA 1 Dane statystyczne

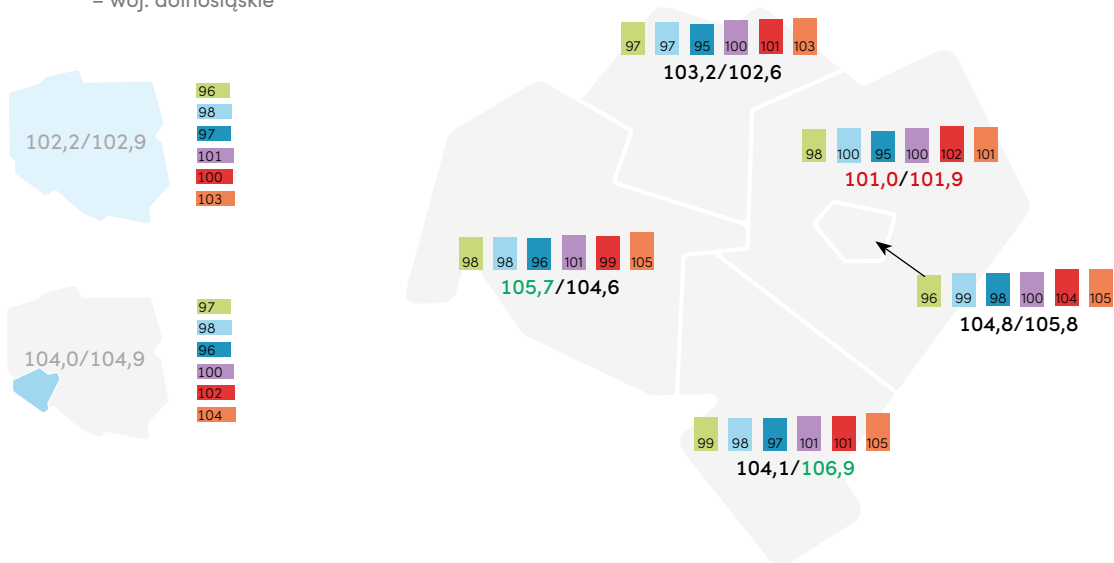
	POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	jeleniogórski	legnicko-głogowski	wałbrzyski	wrocławski	m. Wrocław
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	110,5	78,1	135,2	72,9	102,7	168,0
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 423	4 904	5 477	4 681	5 025	6 972
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 722	5 220	5 881	4 995	5 350	7 143
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	4,6	6,4	5,9	7,1	4,8	1,6
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	102	87	116	89	93	110
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	5 938	4 783	8 690	2 826	5 270	8 849
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 294	1 180	1 005	1 139	1 119	1 915
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	112	98	86	82	110	175
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	90	89	78	79	66	131
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	375 294	66 380	45 131	74 325	66 774	122 684
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	362 798	64 334	43 441	71 734	64 471	118 818
10–49 pracujących (małe)	139 995	10 038	1 630	1 346	2 147	1 860	3 055
50–249 pracujących (średnie)	28 267	2 101	368	295	398	381	659
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	357	48	49	46	62	152

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

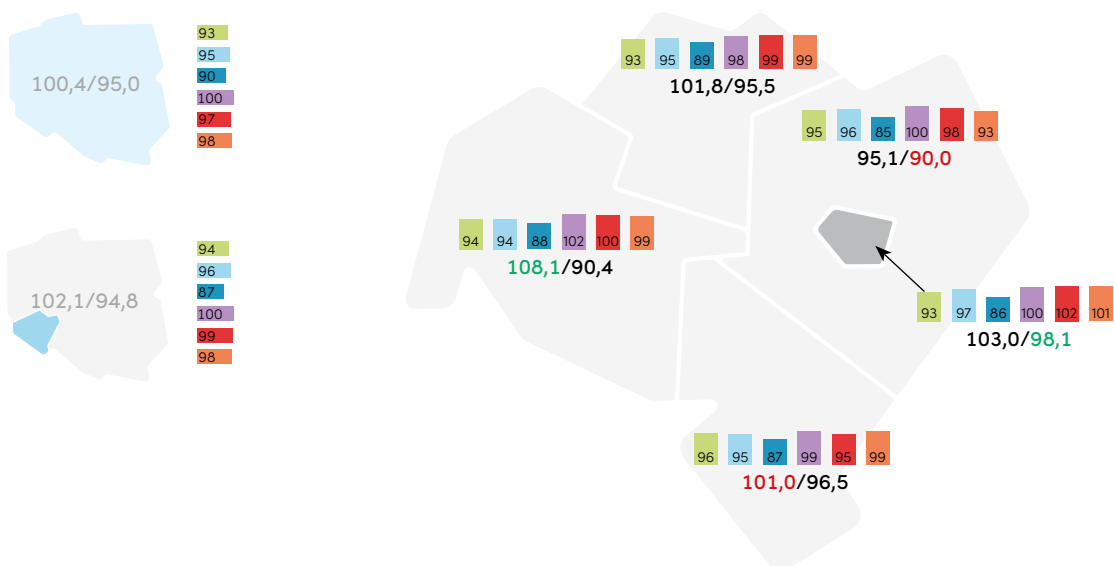
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

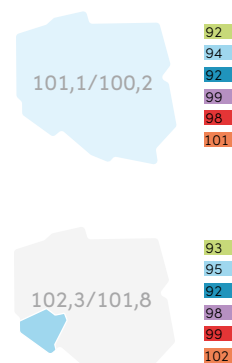
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

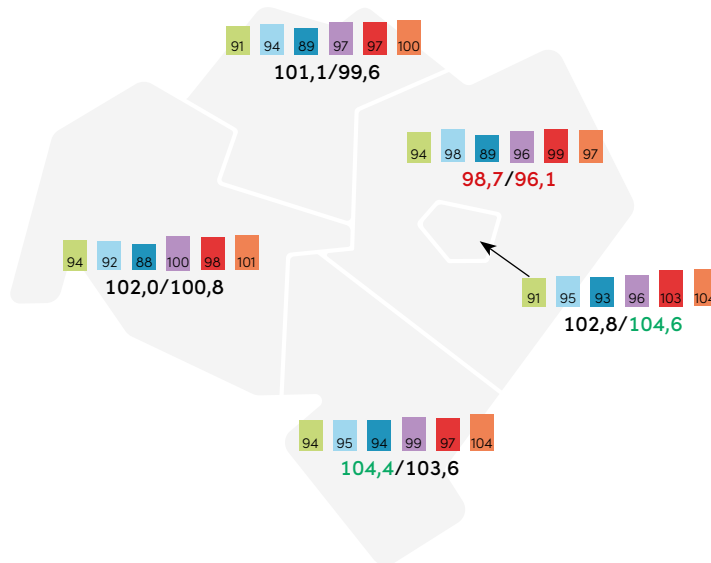
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

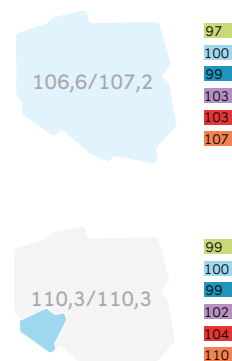
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

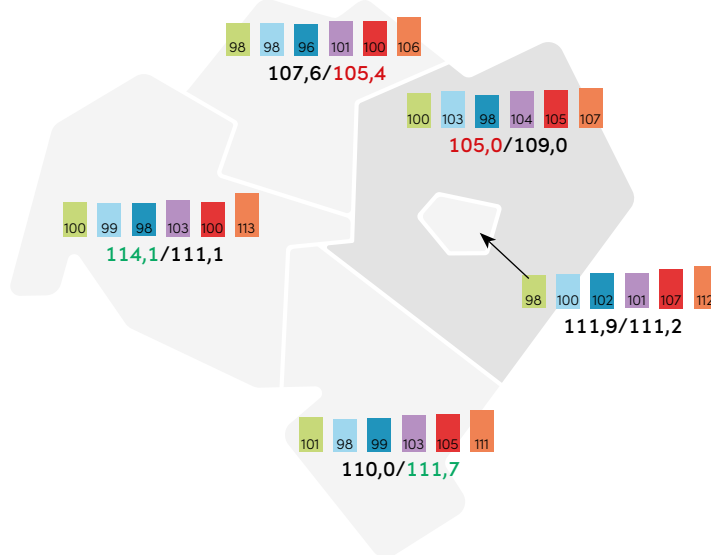
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

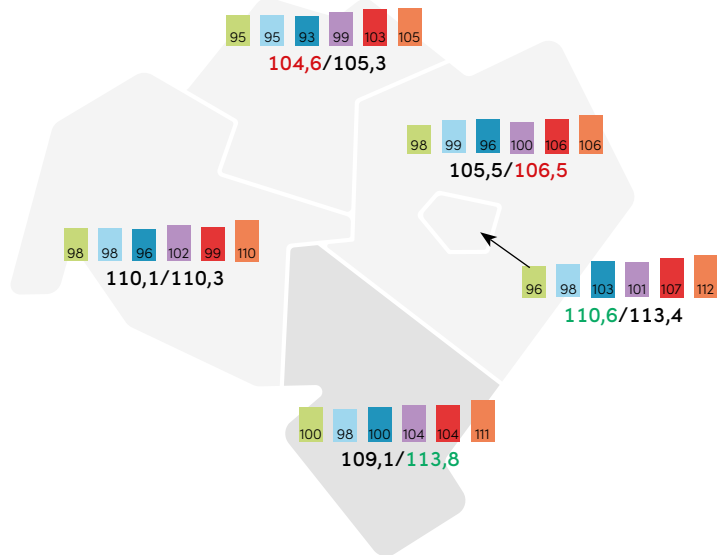
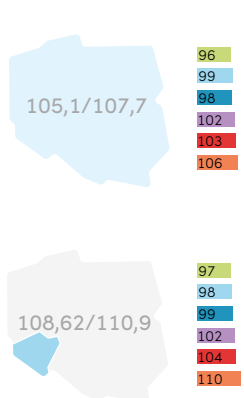

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

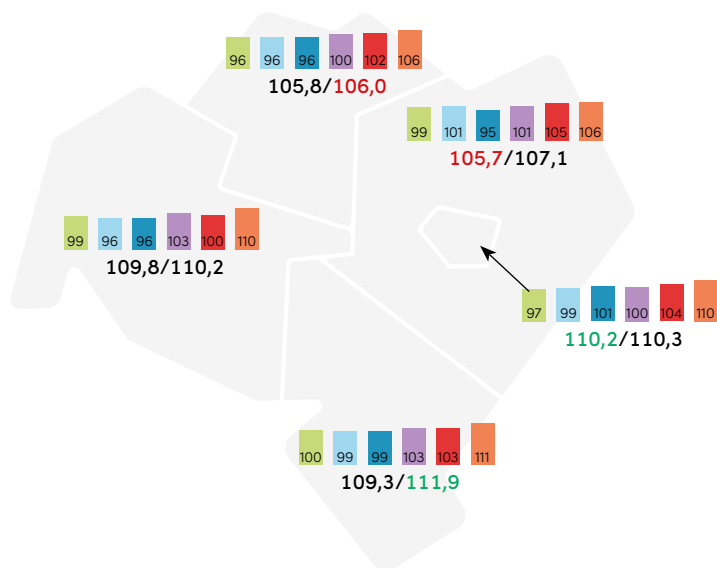
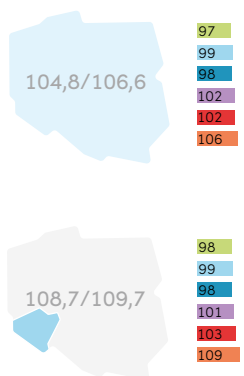
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. dolnośląskie

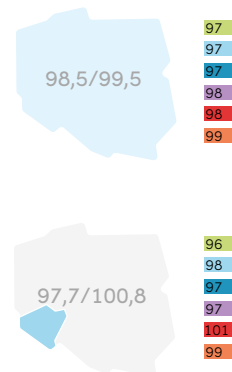
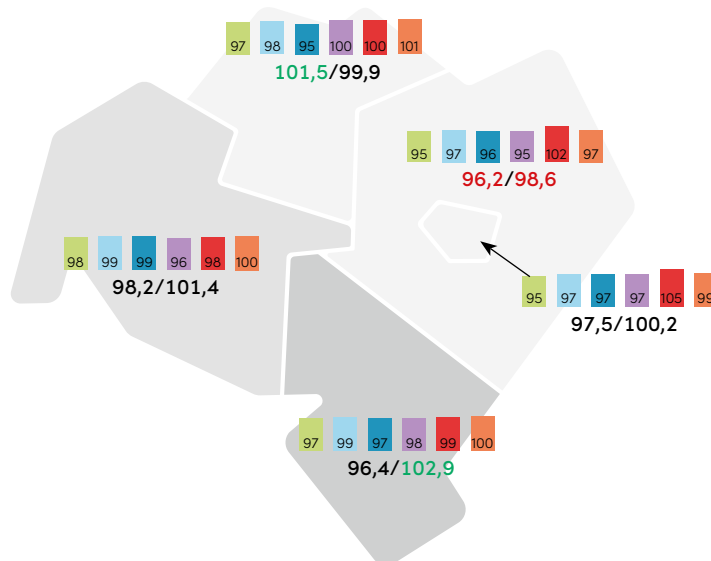
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. dolnośląskie

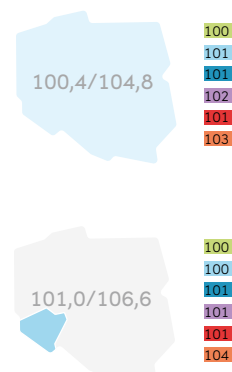
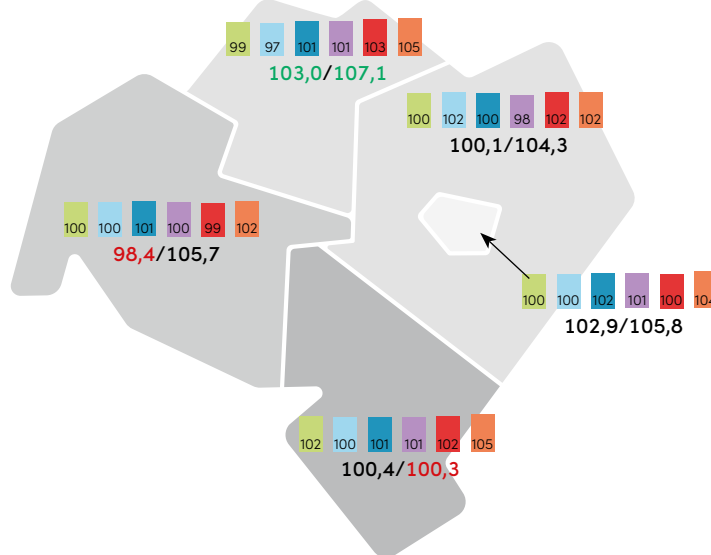
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

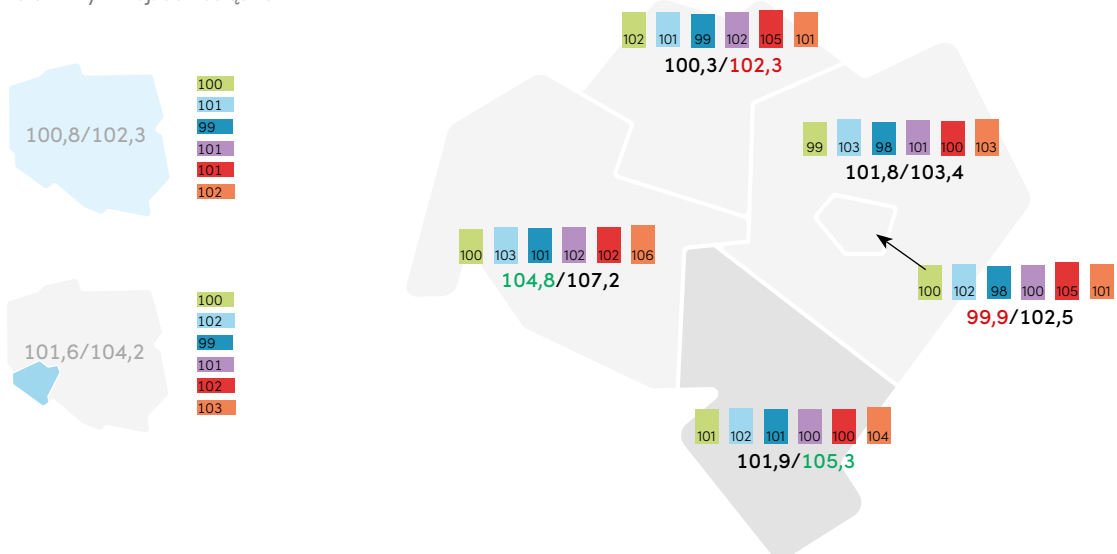

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. dolnośląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

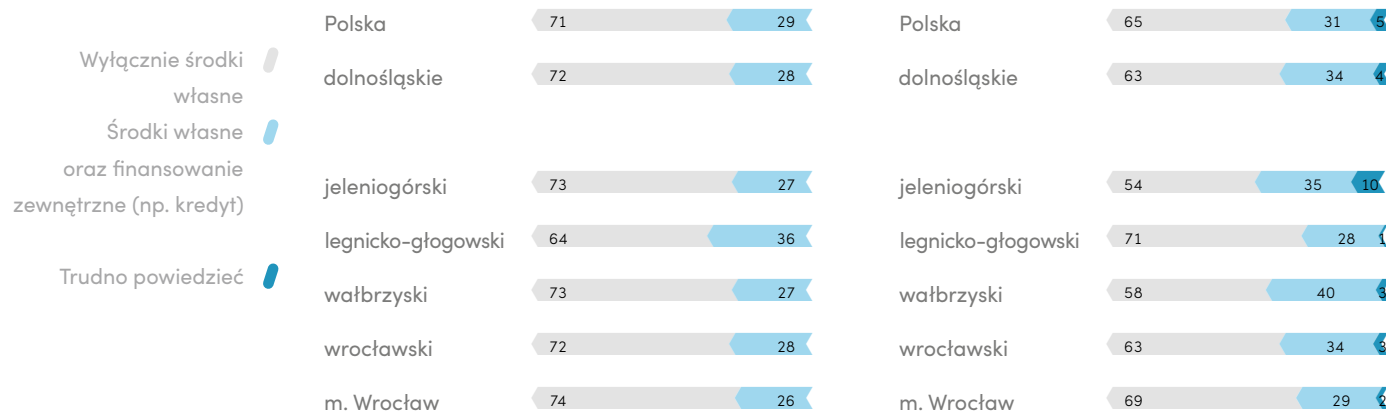
- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

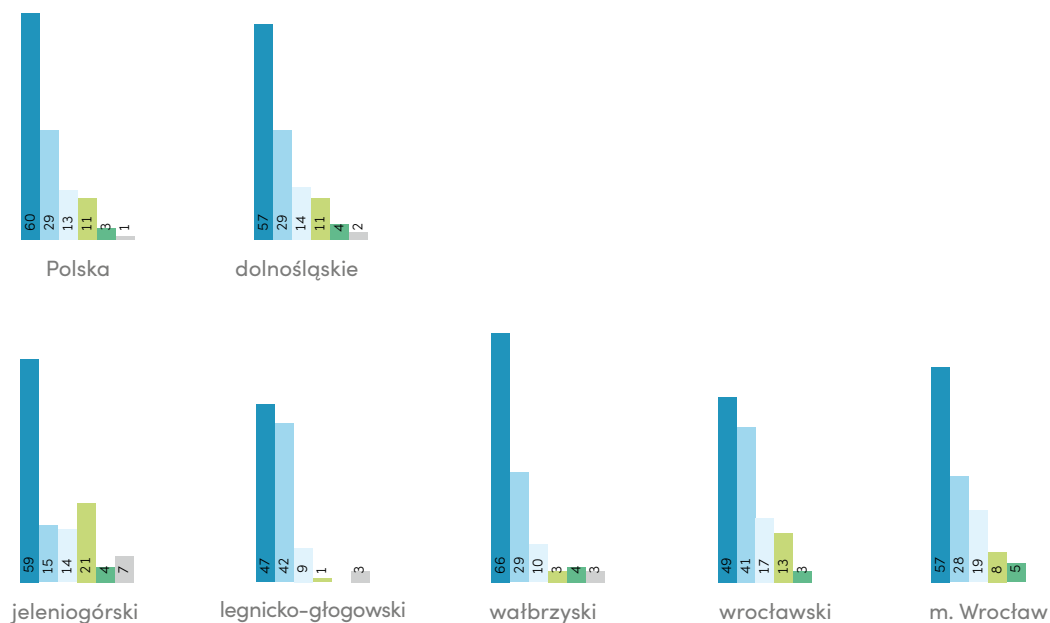
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

Źródła finansowania firmy – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

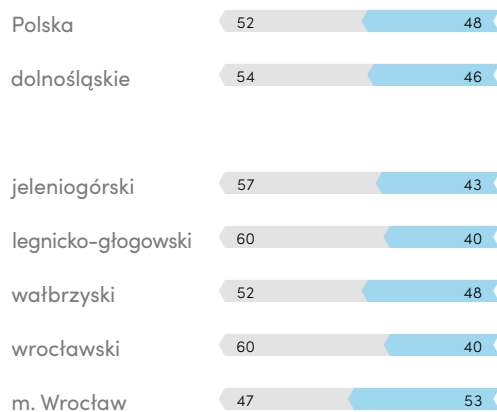
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

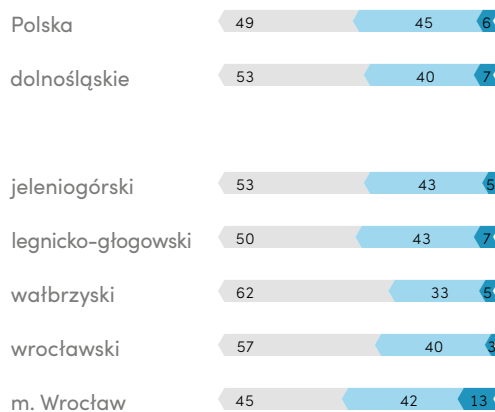
WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

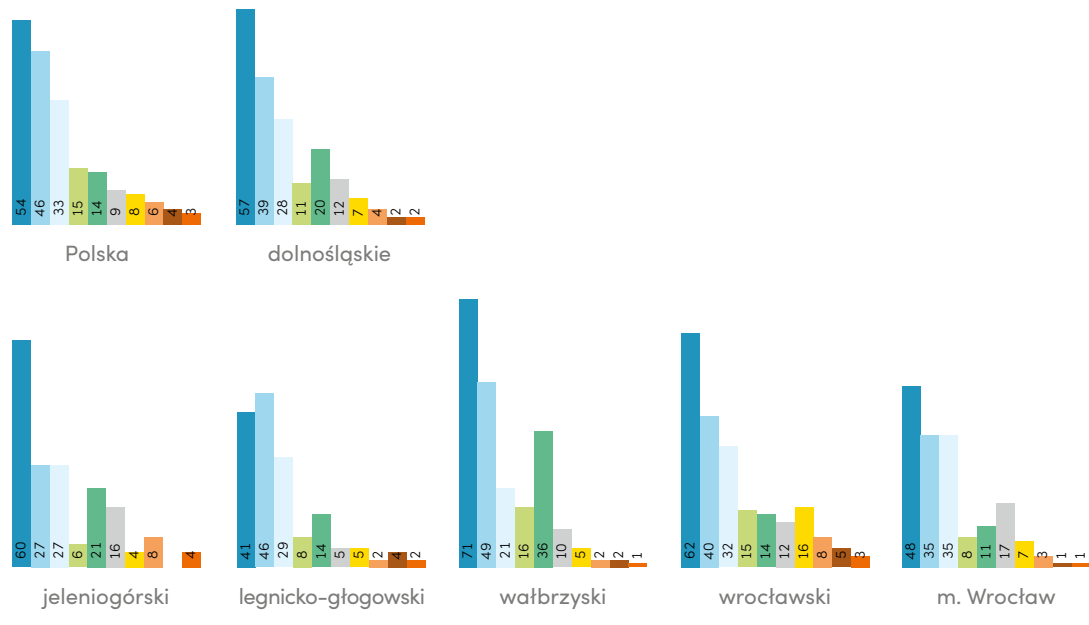

WYKRES 4

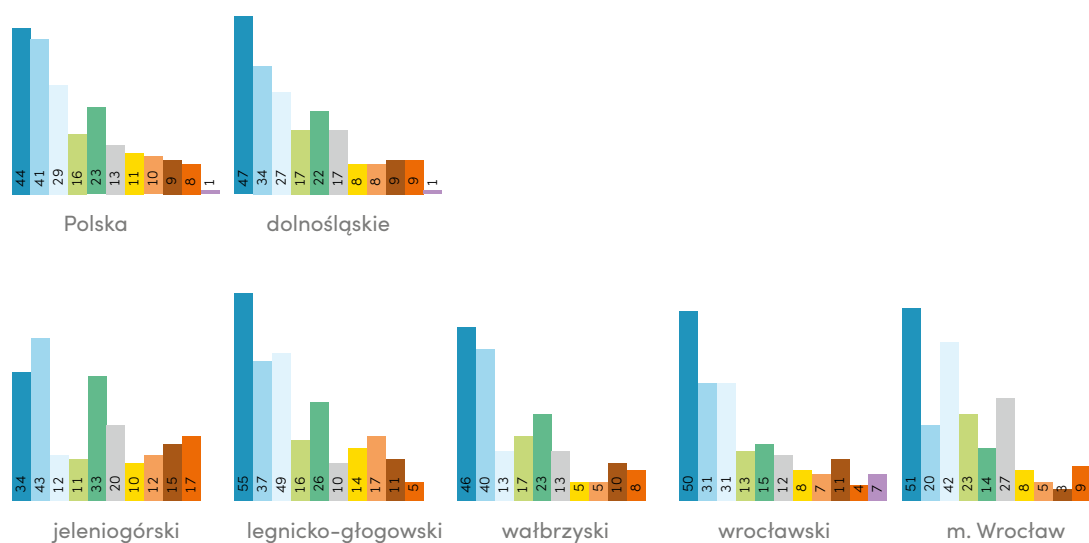
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

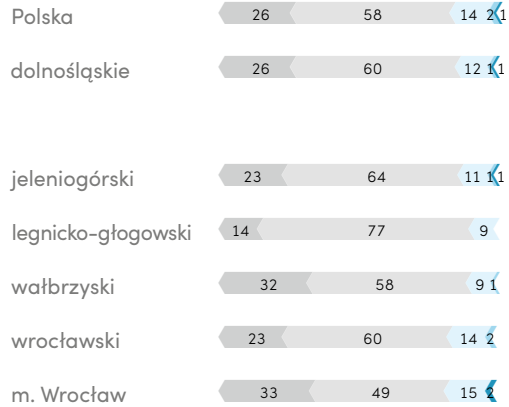

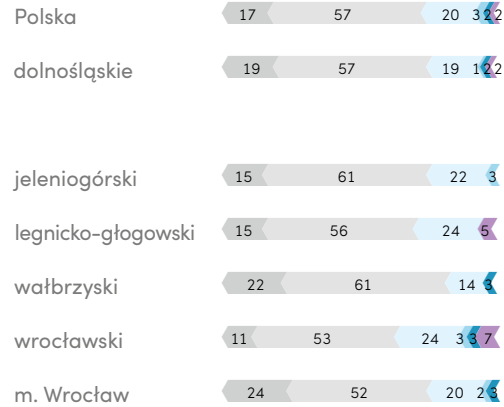
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

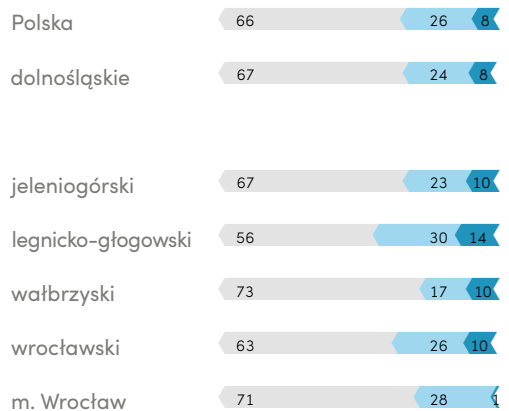

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

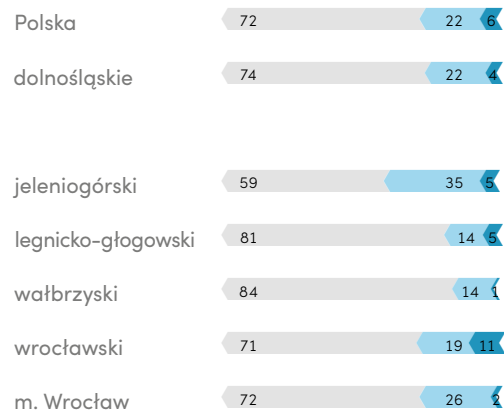
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

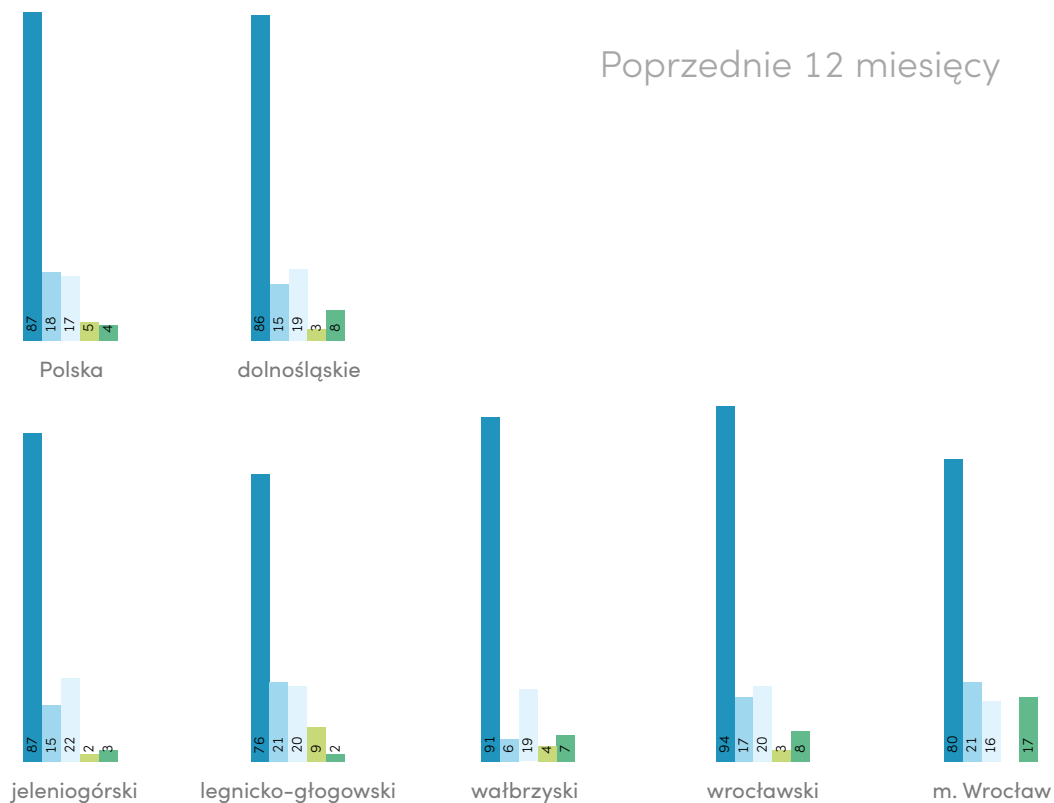
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania inwestycji – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

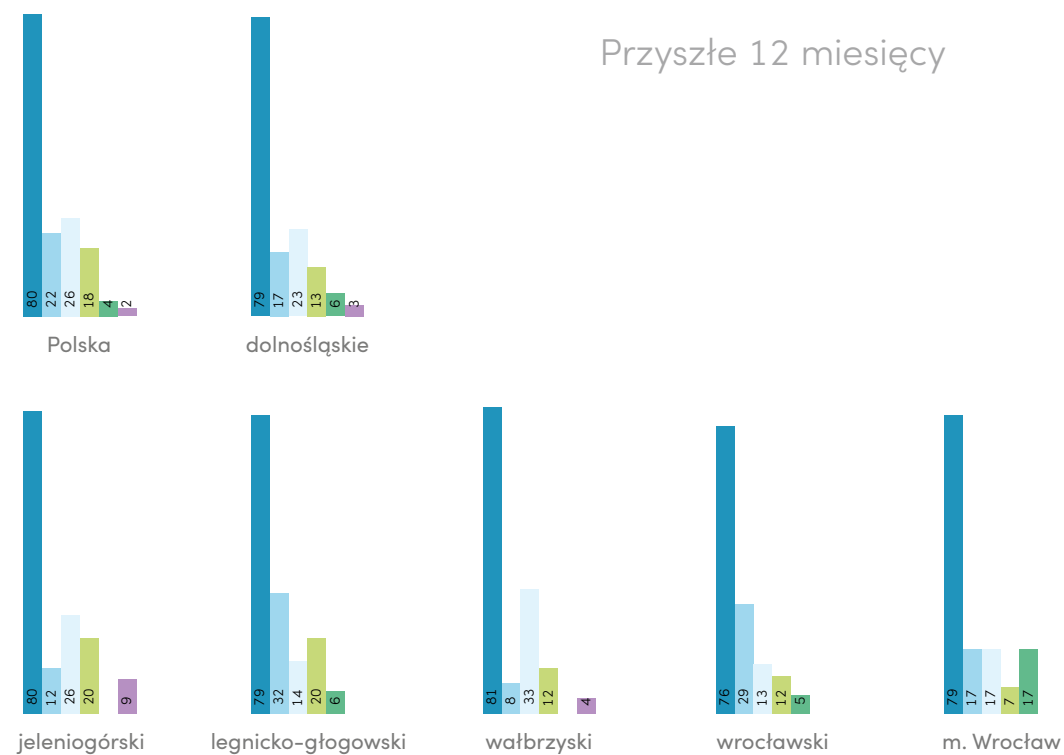
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Trudno powiedzieć

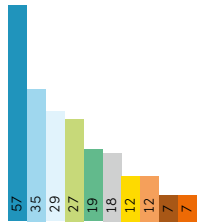

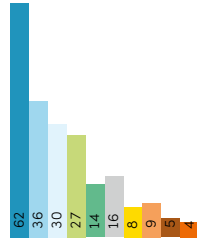
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

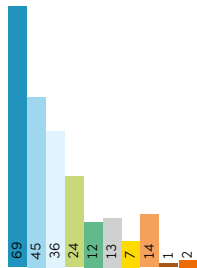
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

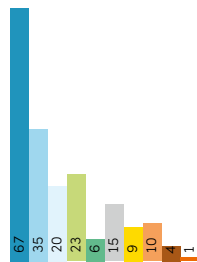
Polska

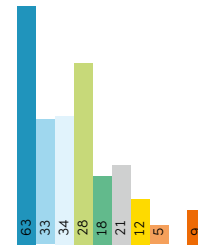
dolnośląskie

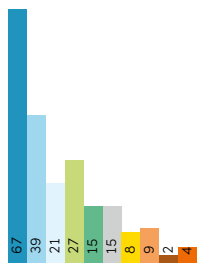
jeleniogórski

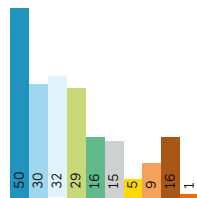
legnicko-głogowski

wałbrzyski

wrocławski

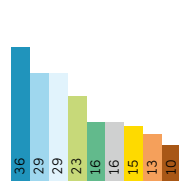
m. Wrocław

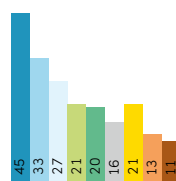
WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

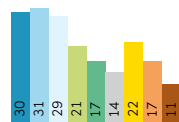
- Rozwój
- Przyszłość
- Konieczność
- Możliwość
- na przyszłość
- ale jeszcze nie teraz
- Źródło przewagi
- rynkowej
- Nieistotna kwestia
- w naszej działalności
- Prestiż
- Strategia działania
- Zbędny wydatek

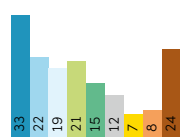
Polska

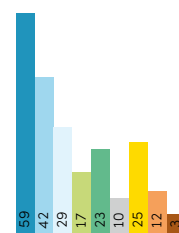
dolnośląskie

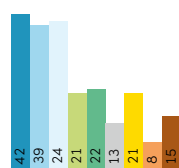
jeleniogórski

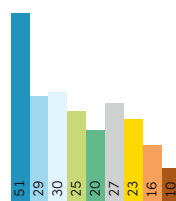
legnicko-głogowski

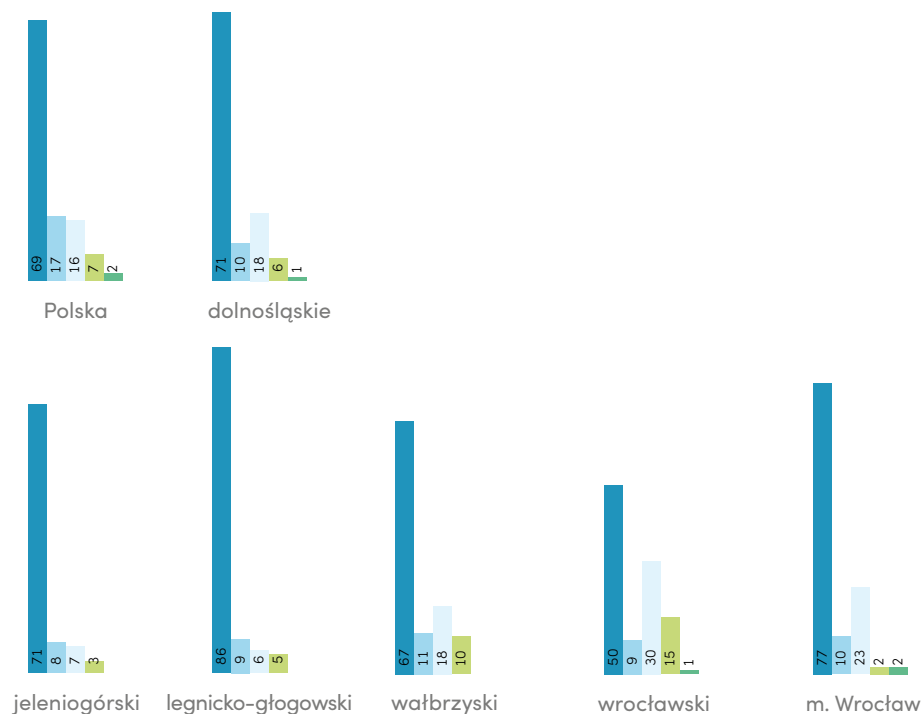
wałbrzyski

wrocławski

m. Wrocław

WYKRES 10

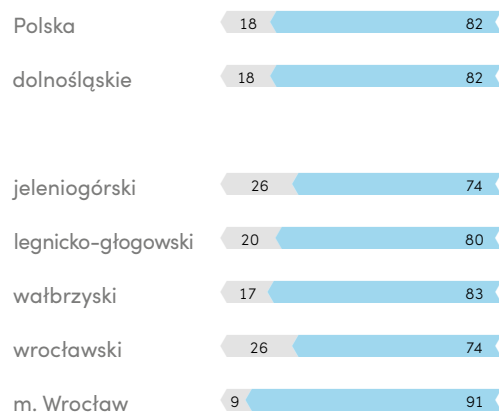
Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

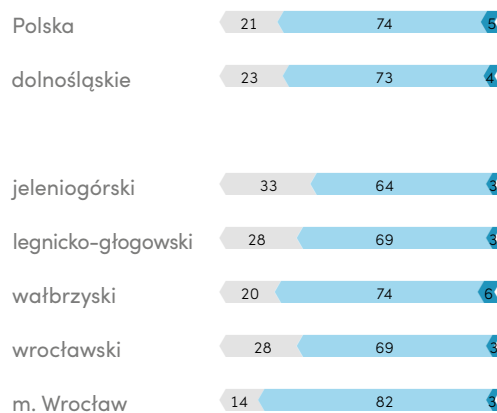
EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. dolnośląskie
(wyrażone w %)

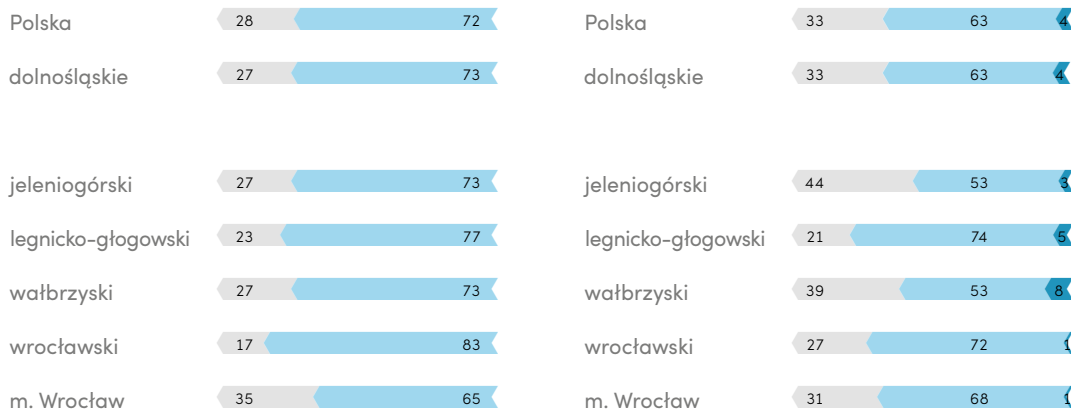
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa –
woj. dolnośląskie
(wyrażone w %)

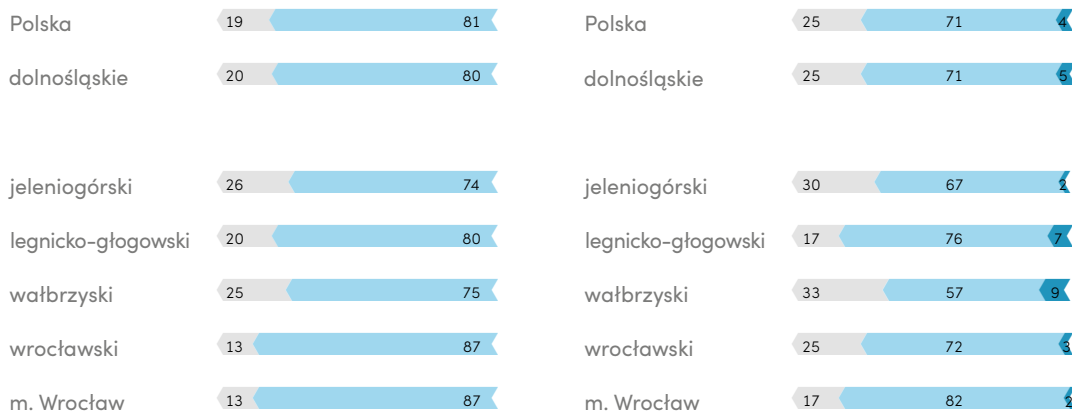
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

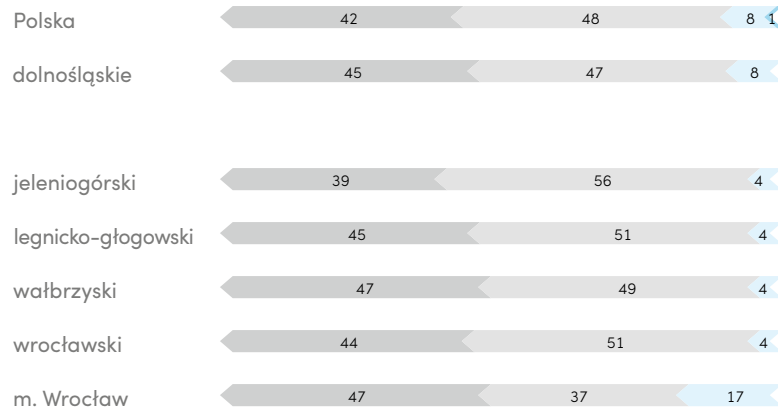

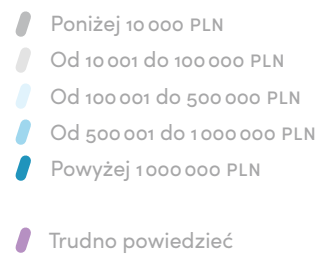
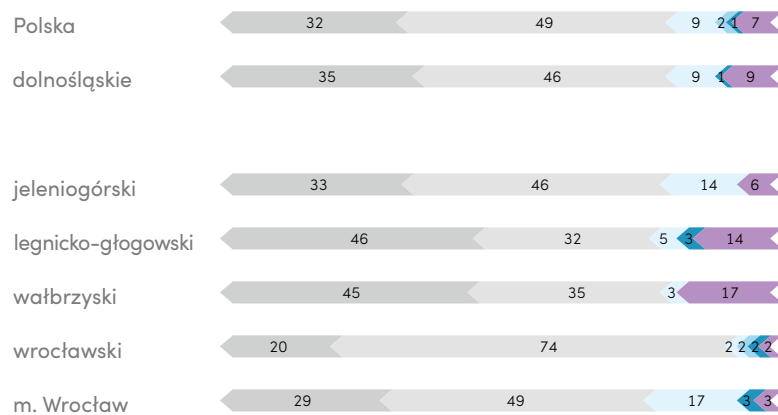
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. dolnośląskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

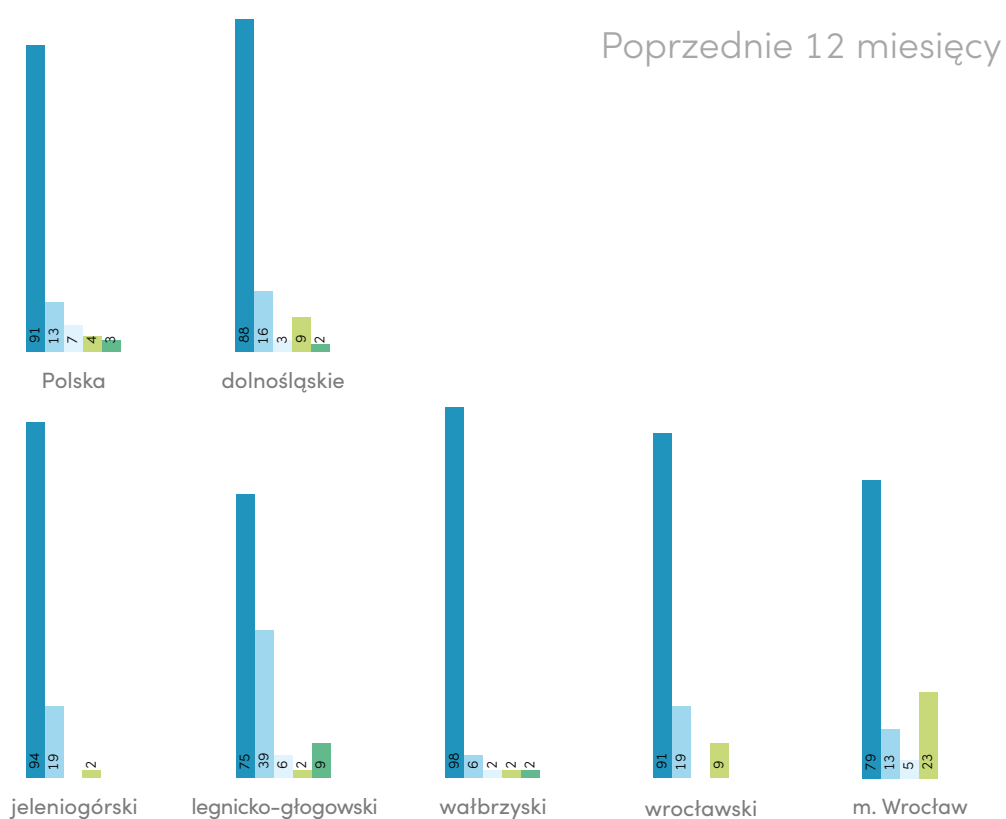

WYKRES 15

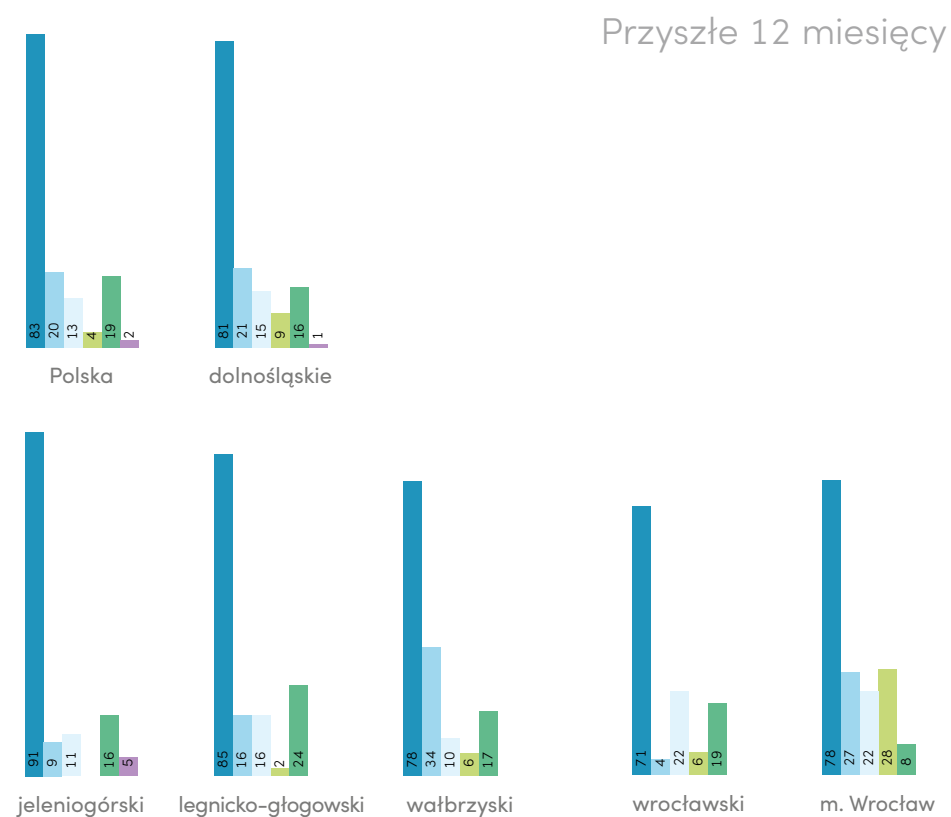
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

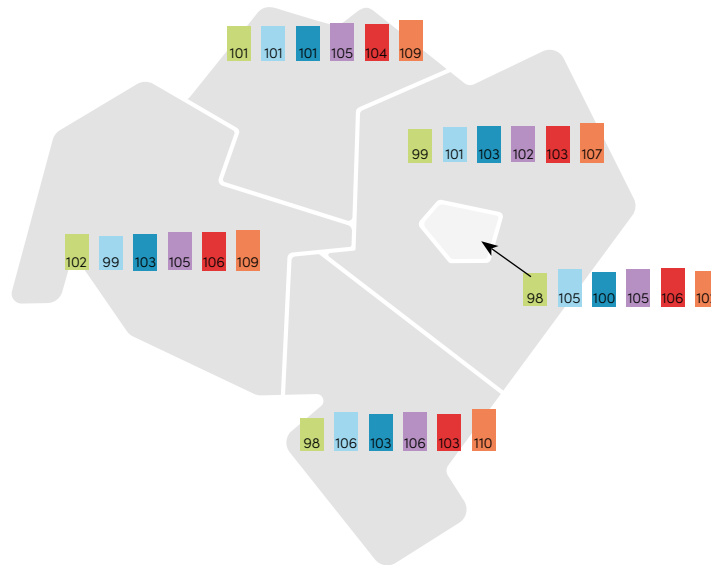

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

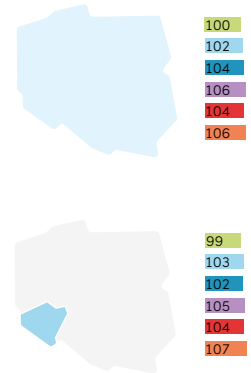
MAPA 10

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. dolnośląskie

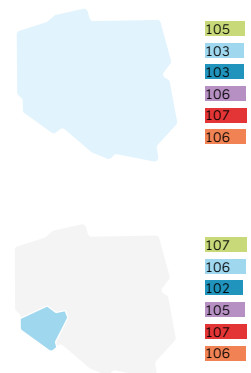
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

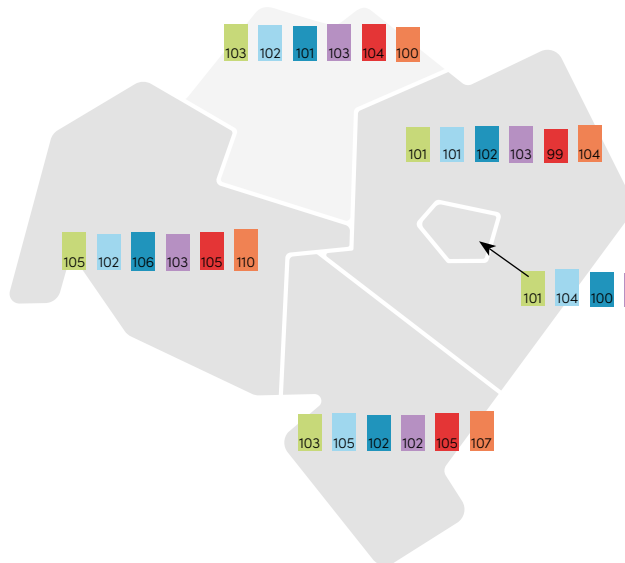
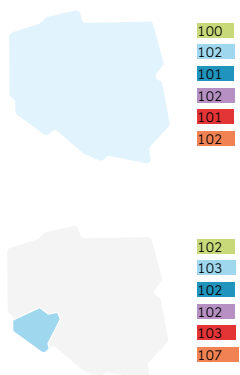
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. dolnośląskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. dolnośląskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

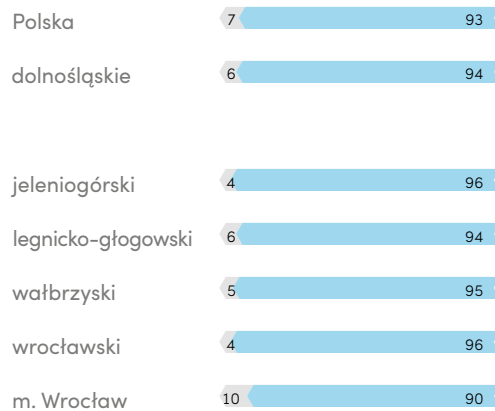
- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

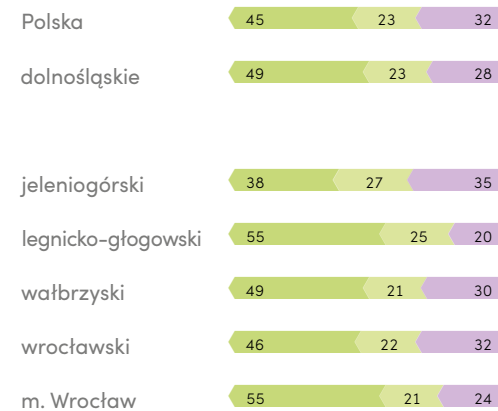
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. dolnośląskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

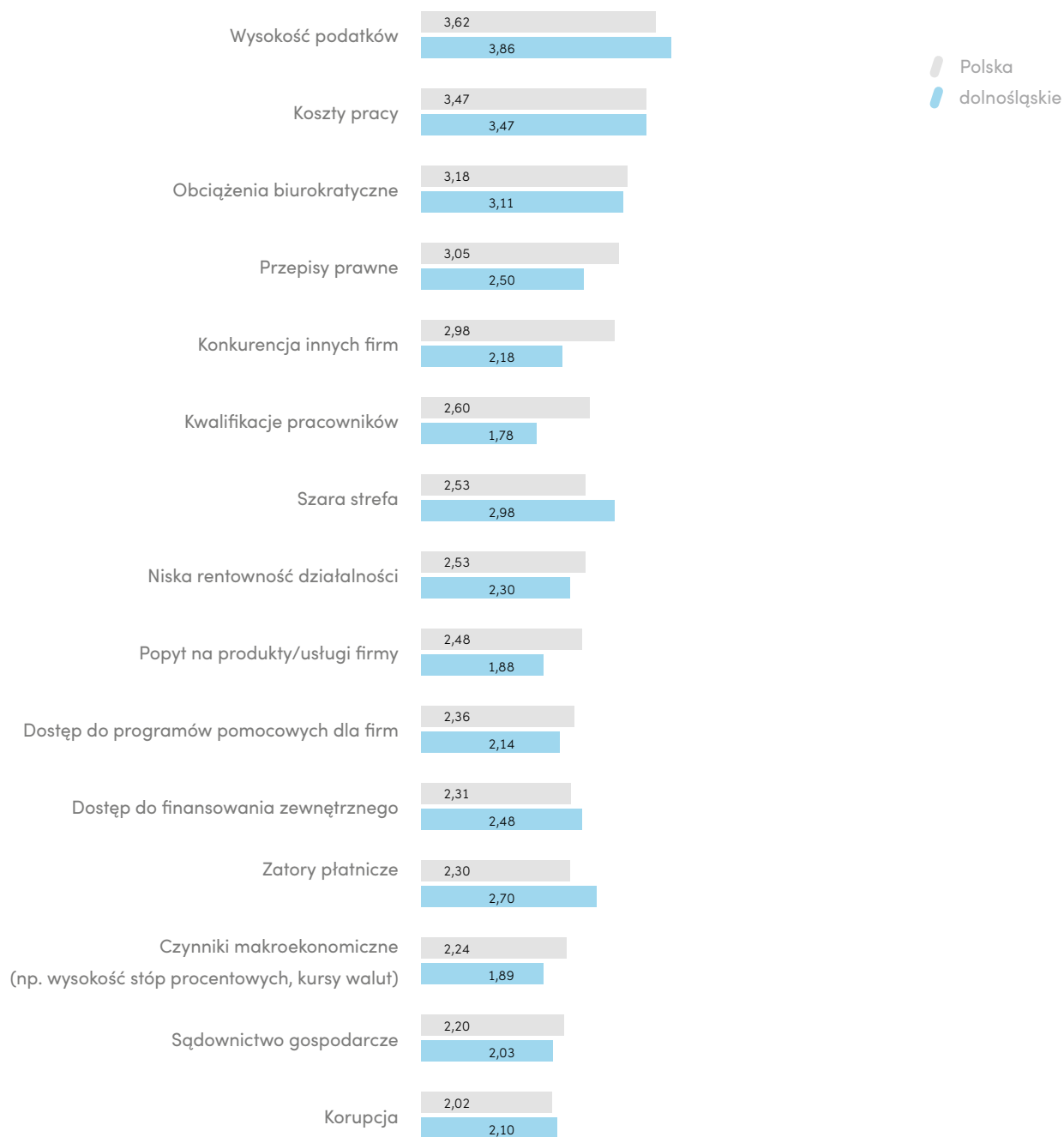
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. dolnośląskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. dolnośląskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
kujawsko-pomorskie

Turnus mija za turnusem
Wreszcie sprawnie głową ruszę.

TABELA 1 Dane statystyczne

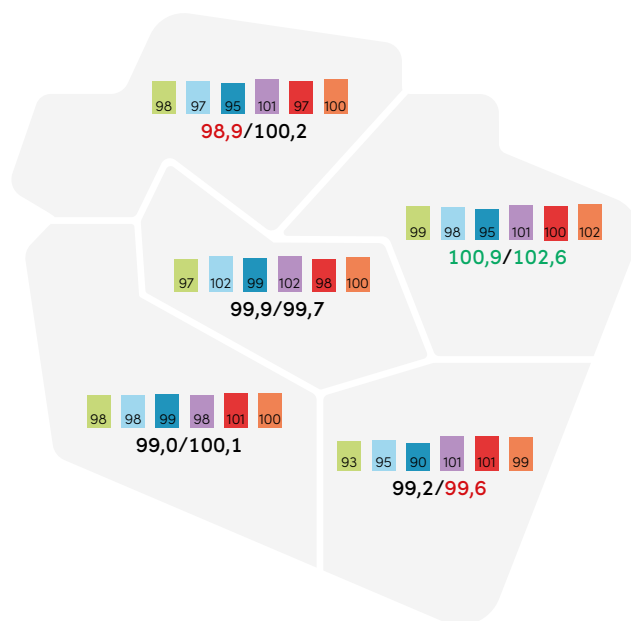
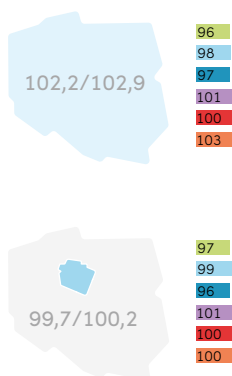
	POLSKA	KUJAWSKO- POMORSKIE	bydgosko-toruński	grudziądzki	włocławski	inowrocławski	świecki
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	80,9	102,2	67,2	66,9	65,9	77,2
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 176	5 677	4 982	5 085	4 520	4 954
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 341	5 767	5 176	5 282	4 753	5 181
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	7,6	4,3	8,9	12,0	10,2	8,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	86	92	80	80	78	82
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	2 960	3 999	2 017	2 351	2 364	2 957
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	951	1 189	799	858	793	770
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	90	107	80	81	84	74
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	79	105	59	74	65	51
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	197 657	92 331	31 159	30 808	28 820	14 539
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	189 096	88 582	29 741	29 465	27 440	13 868
10–49 pracujących (małe)	139 995	6 841	2 946	1 145	1 080	1 123	547
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 503	689	238	237	229	110
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	217	114	35	26	28	14

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

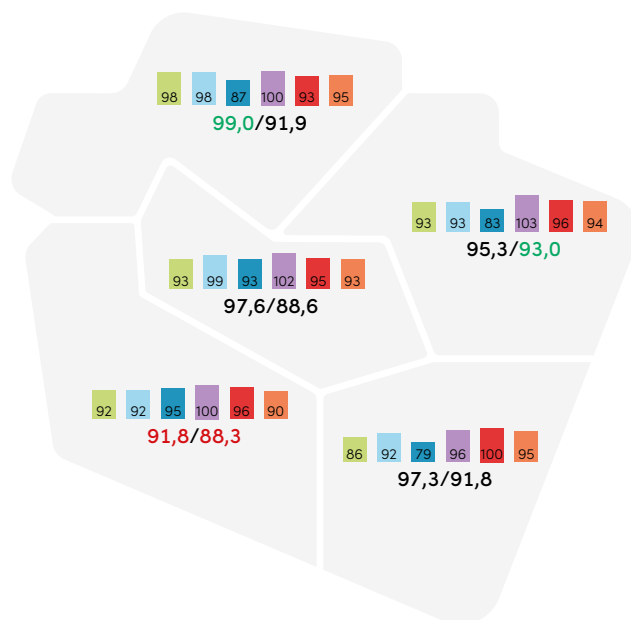
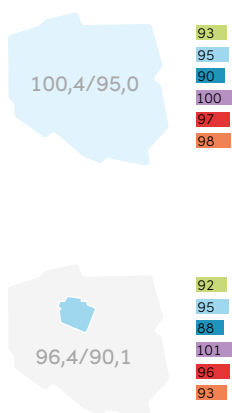
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej
– woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

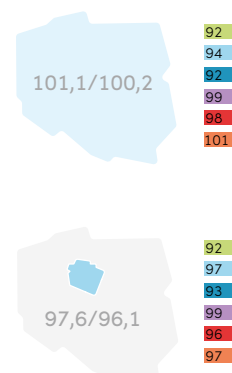
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. kujawsko-pomorskie

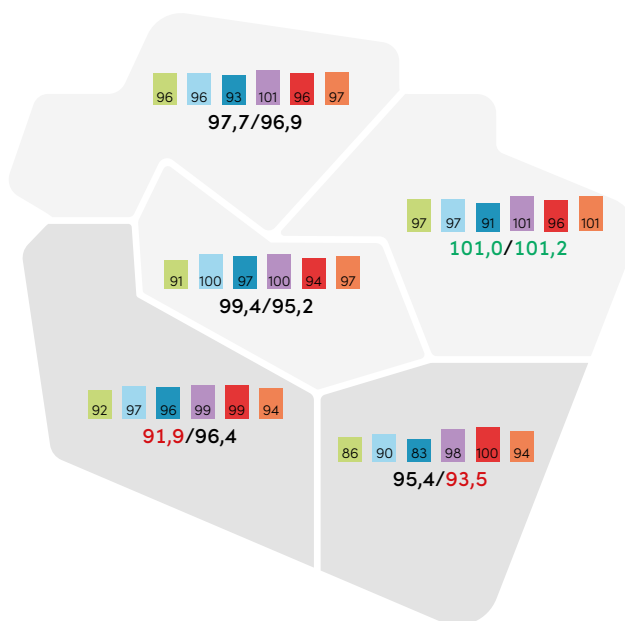

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

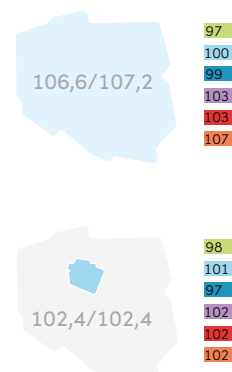
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. kujawsko-pomorskie

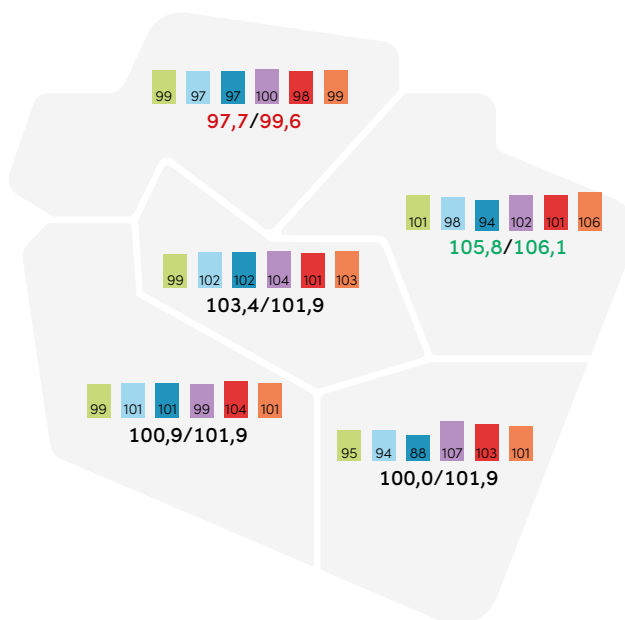

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

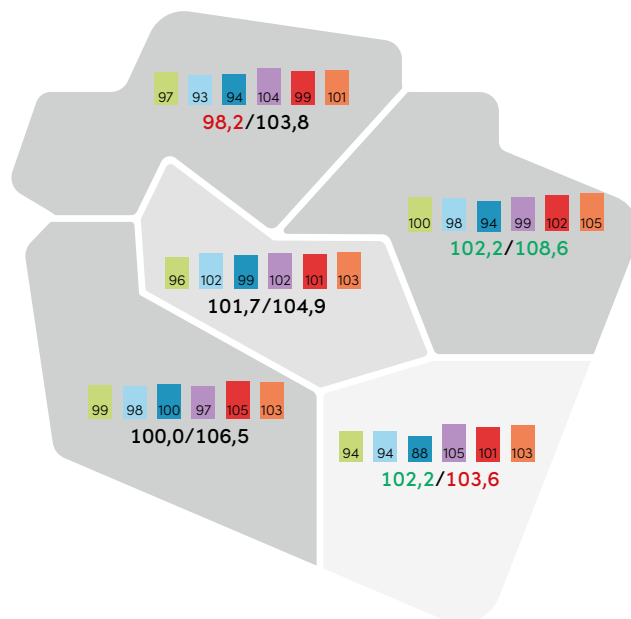
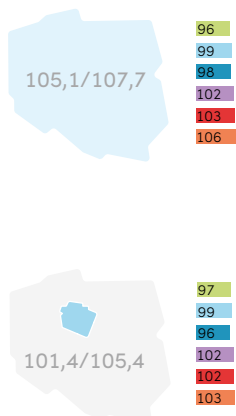

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

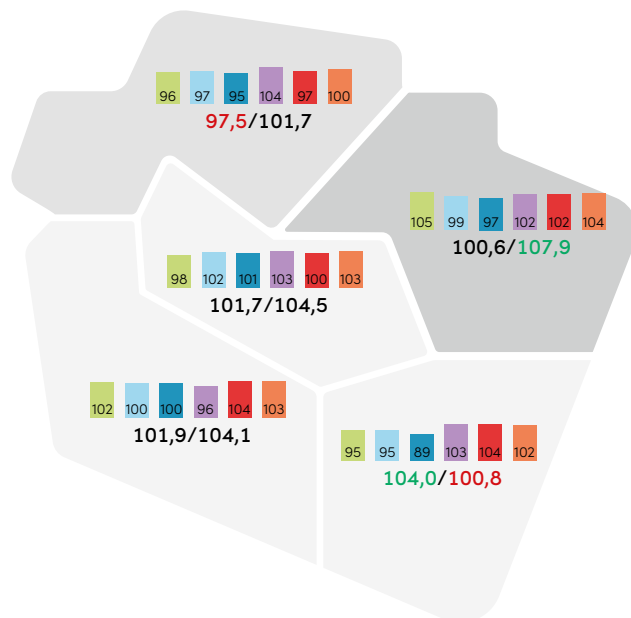
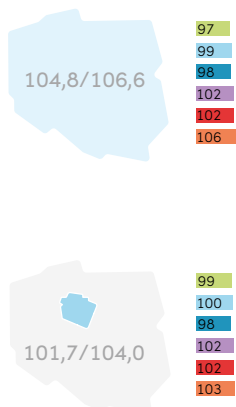
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

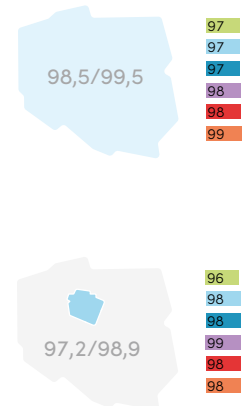
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

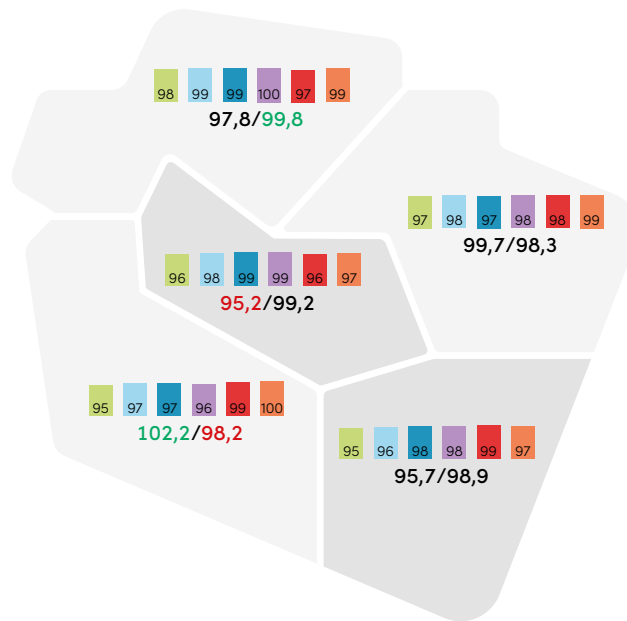
Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/usługi – woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

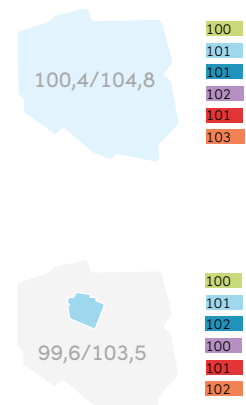
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

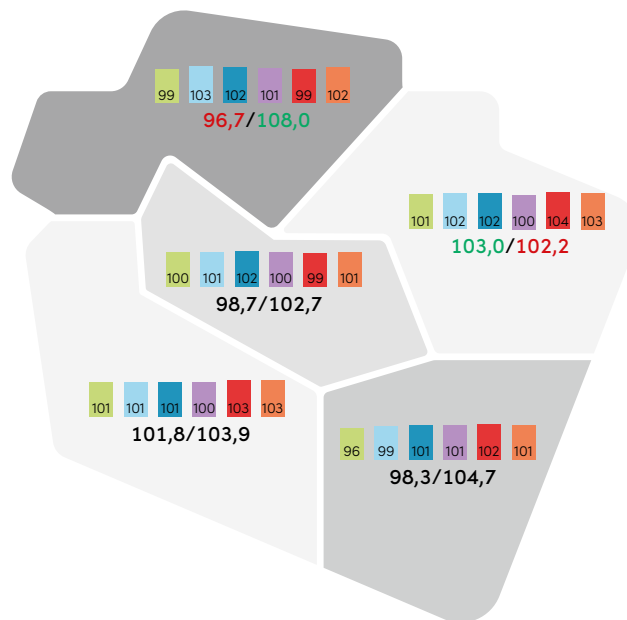
Ocena zatrudnienia w firmie – woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

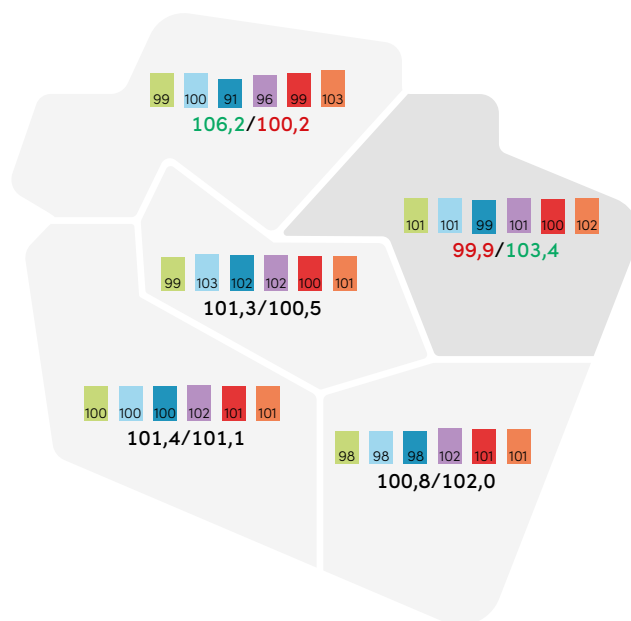
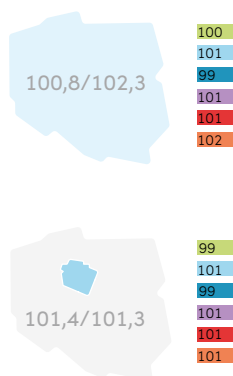

MAPA 9

DOSTĘPNOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. kujawsko-pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

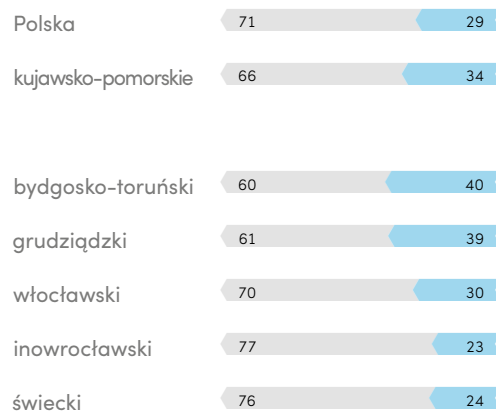
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

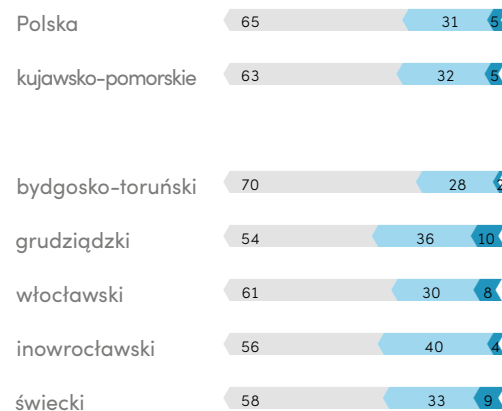
Źródła finansowania firmy – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

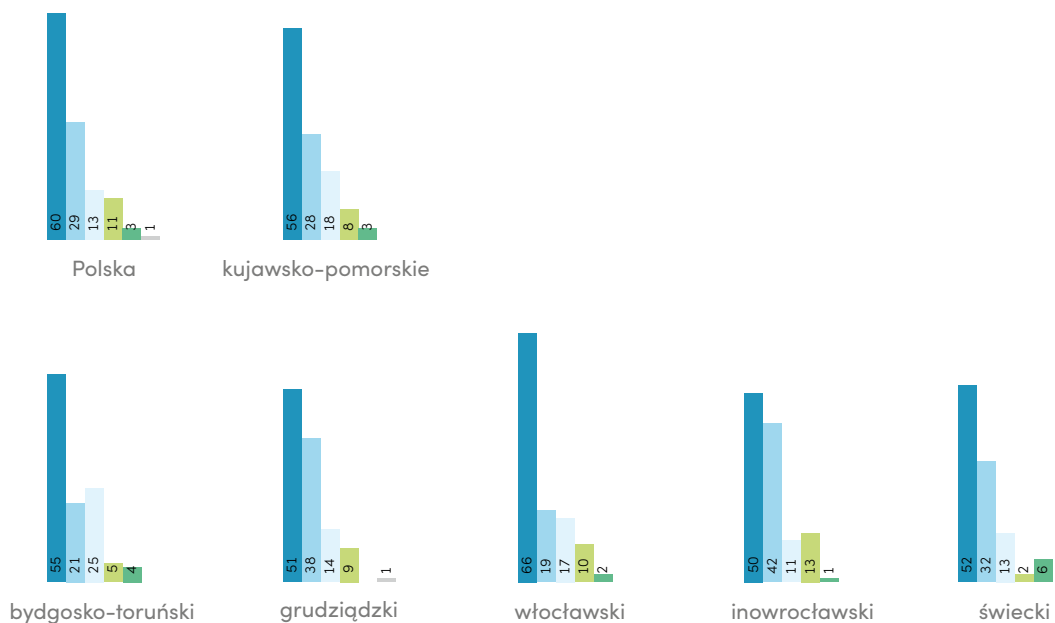
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

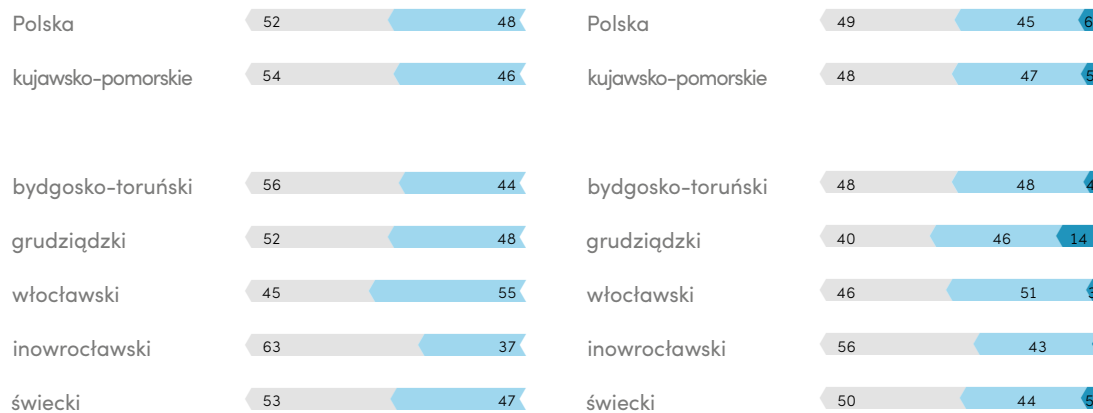
INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

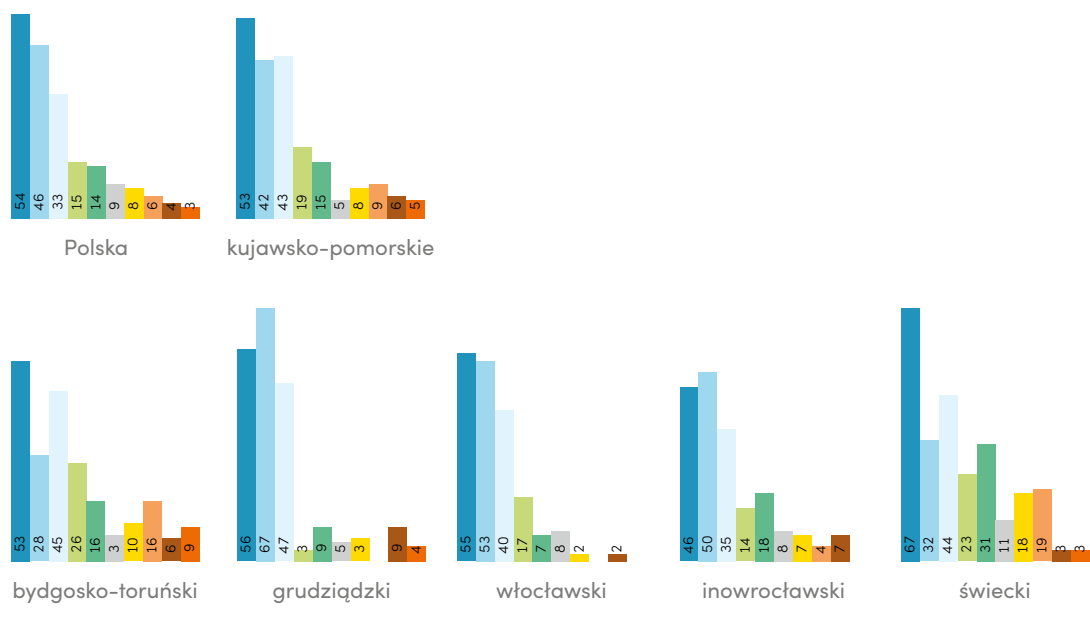

WYKRES 4

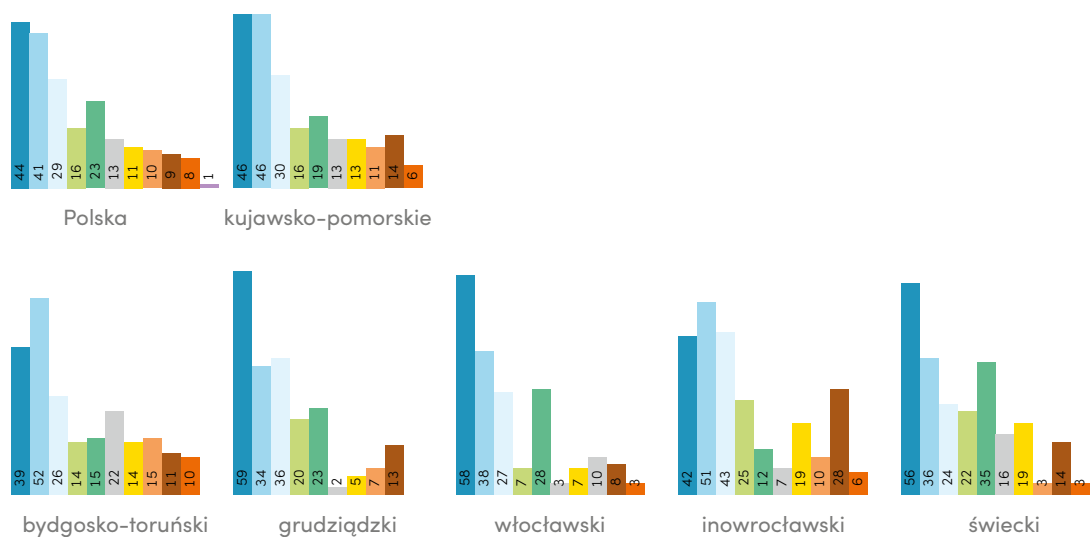
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

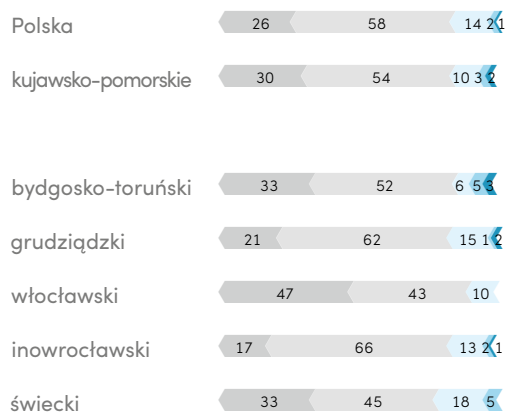

Przyszłe 12 miesięcy

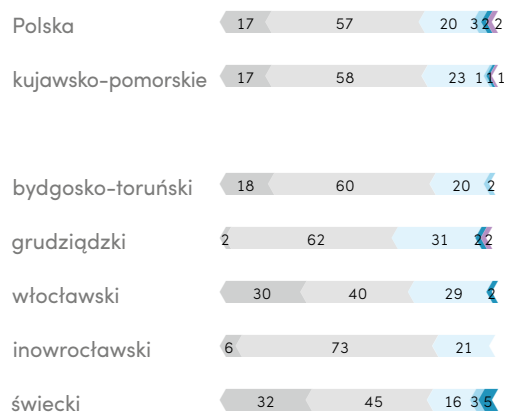

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

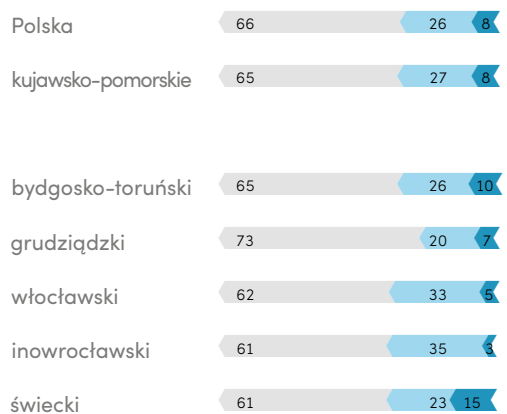

WYKRES 5

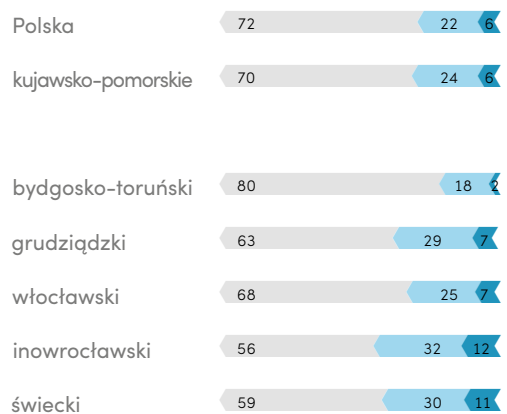
Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

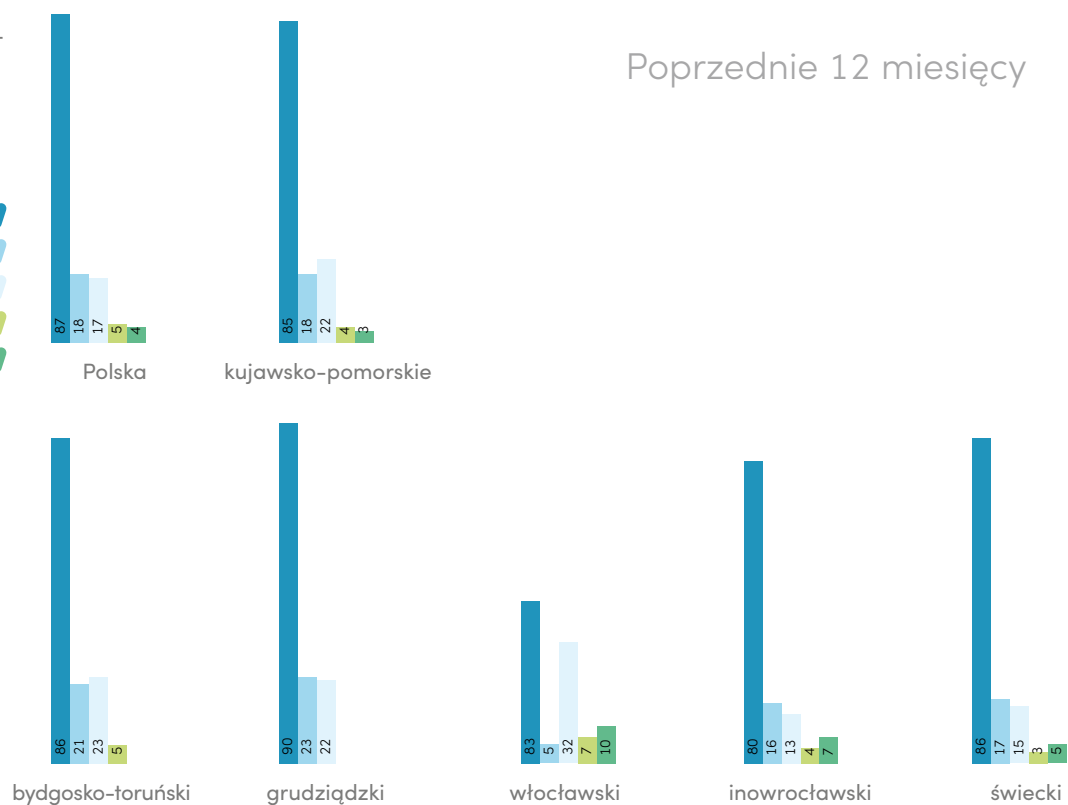
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania inwestycji – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

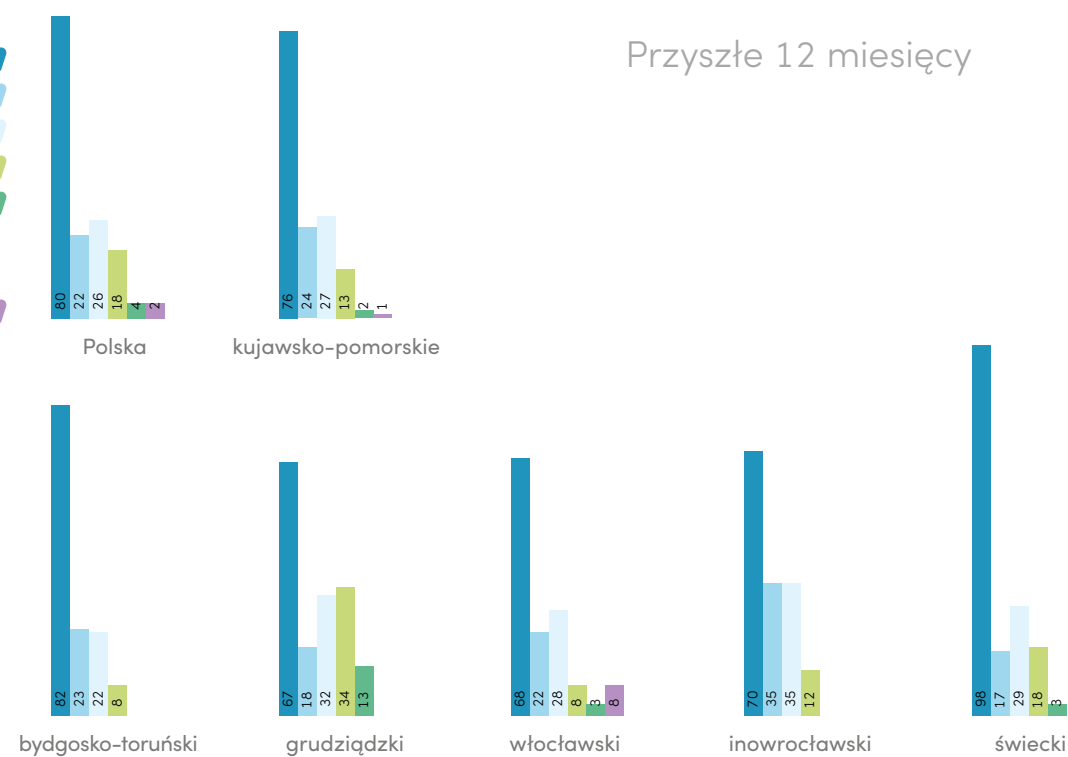
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Trudno powiedzieć

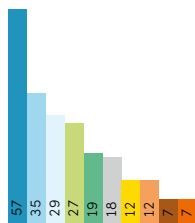

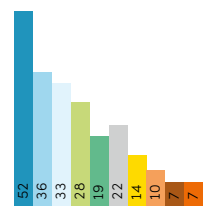
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

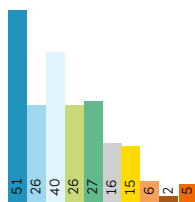
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

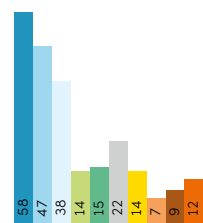
Polska

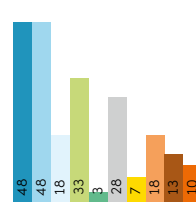
kujawsko-pomorskie

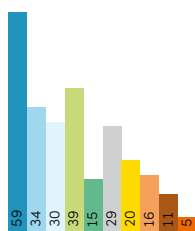
bydgosko-toruński

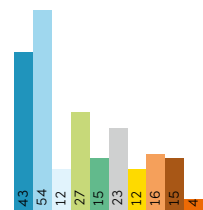
grudziądzki

włocławski

inowrocławski

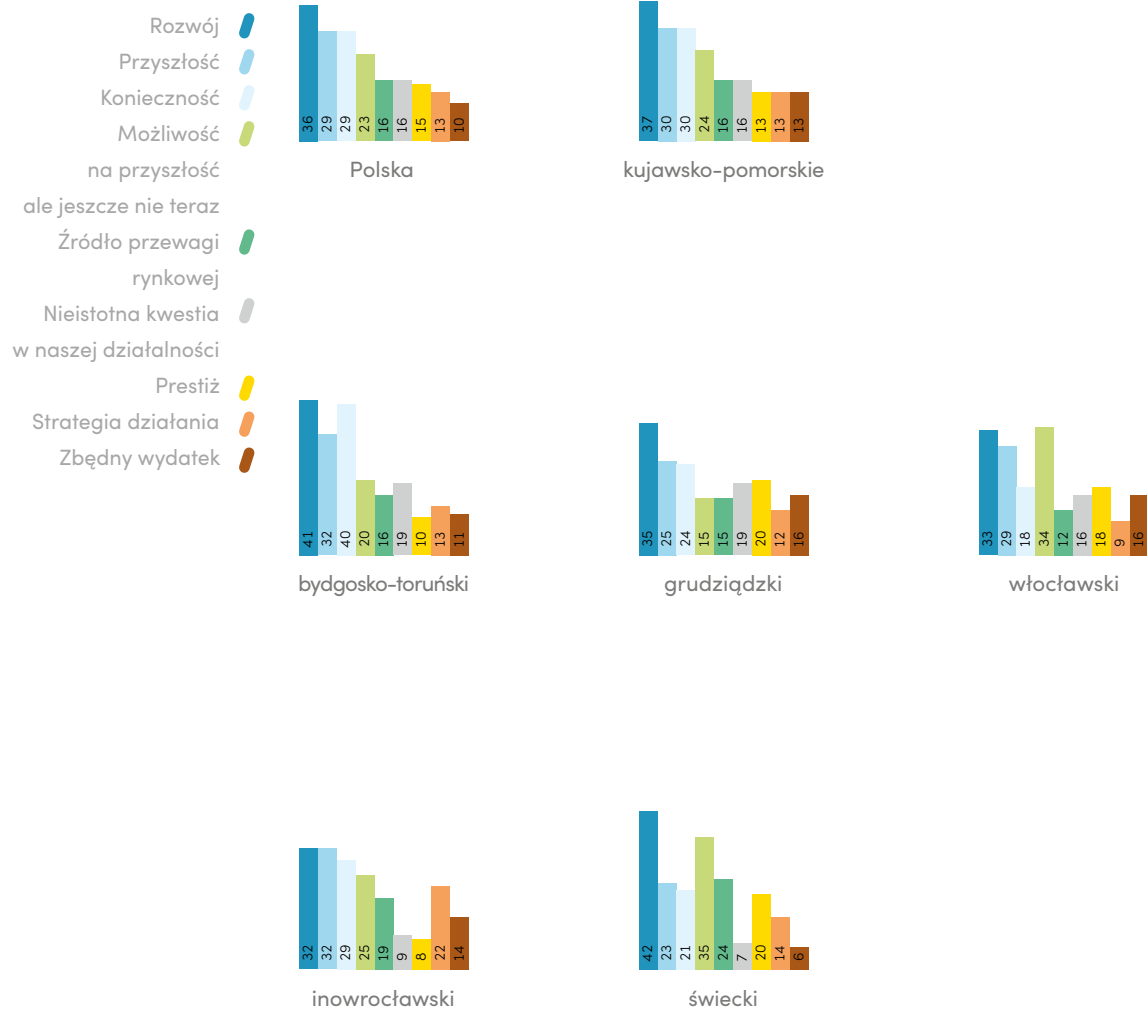

świecki

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

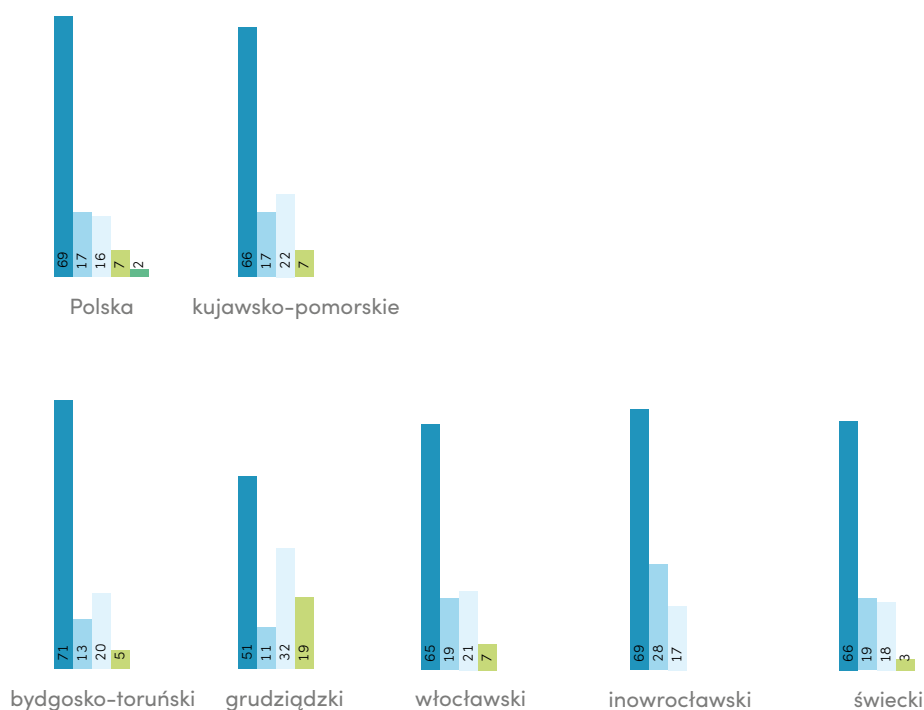

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji
(wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

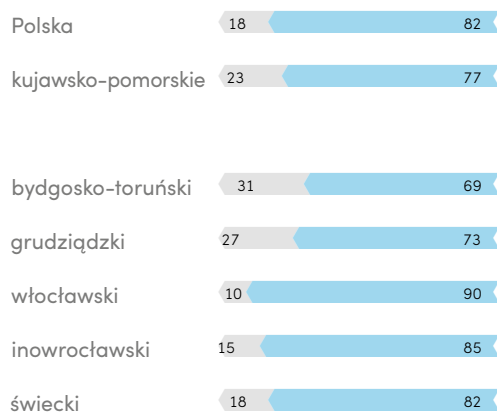
EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

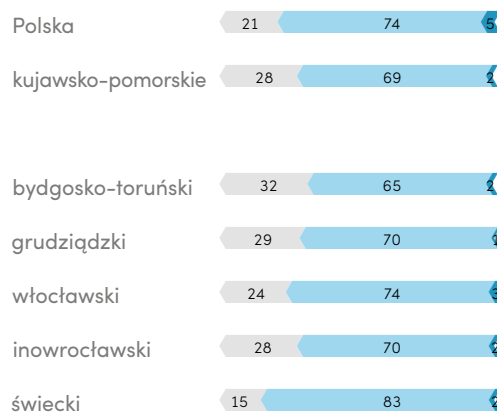
Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. kujawsko-pomorskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. kujawsko-pomorskie
(wyrażone w %)

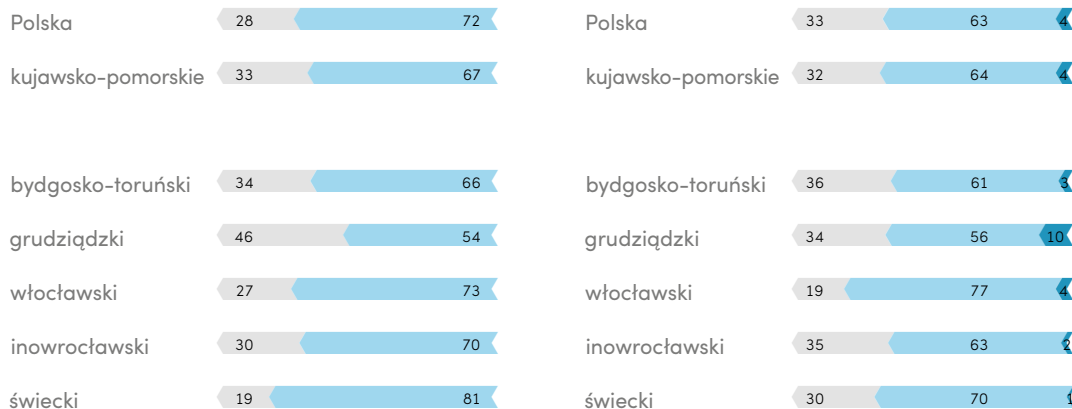
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. kujawsko-pomorskie
(wyrażone w %)

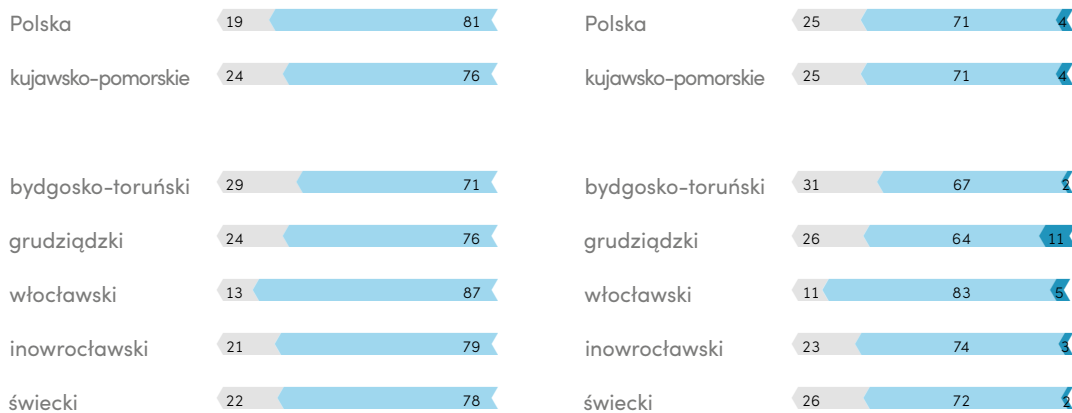
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

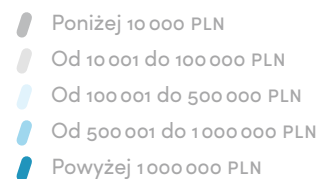
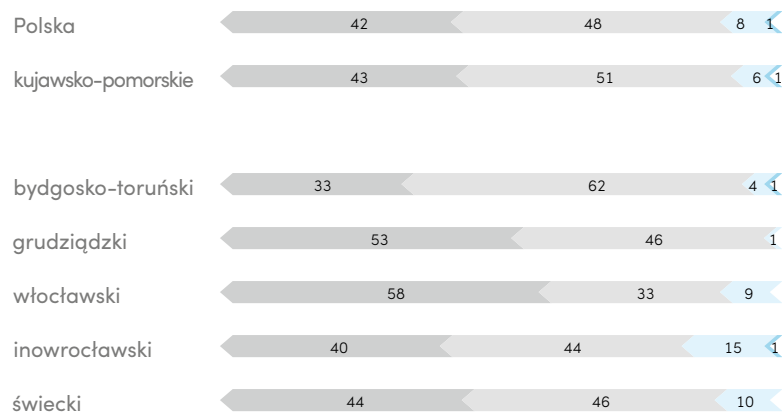

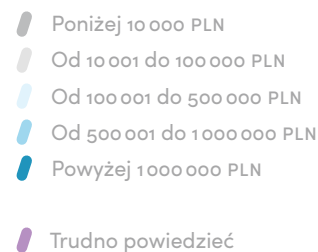
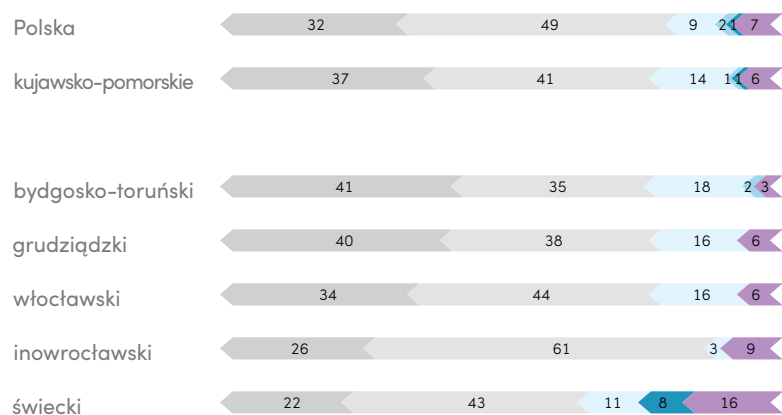
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. kujawsko-pomorskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

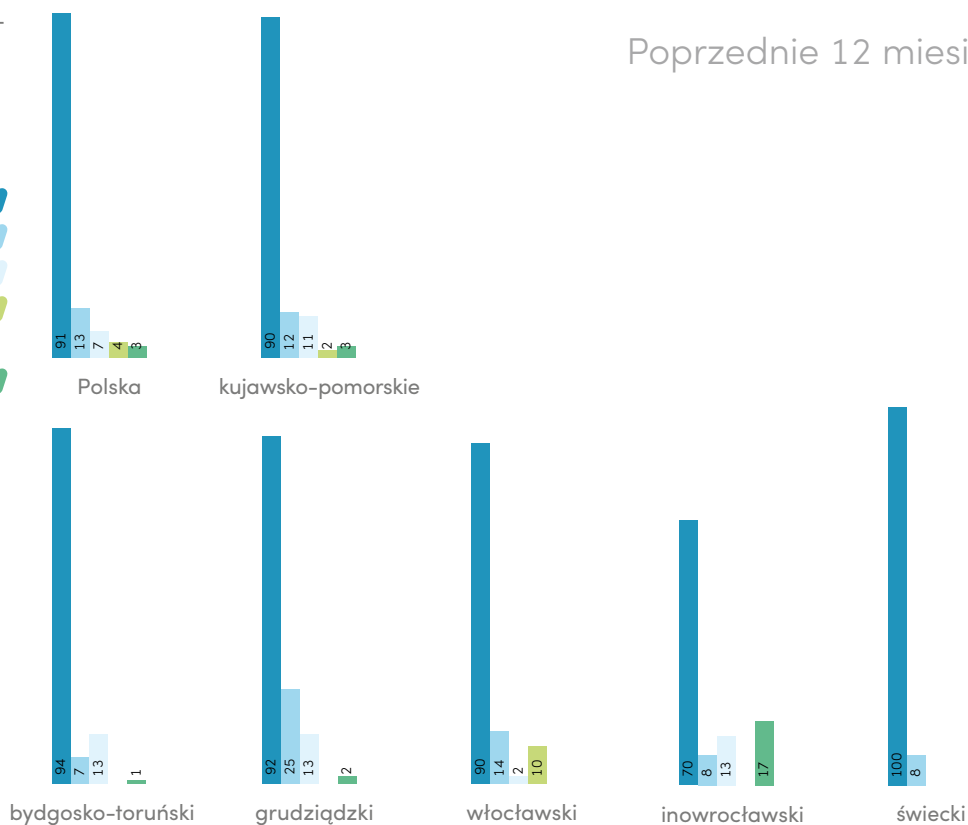
WYKRES 15

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

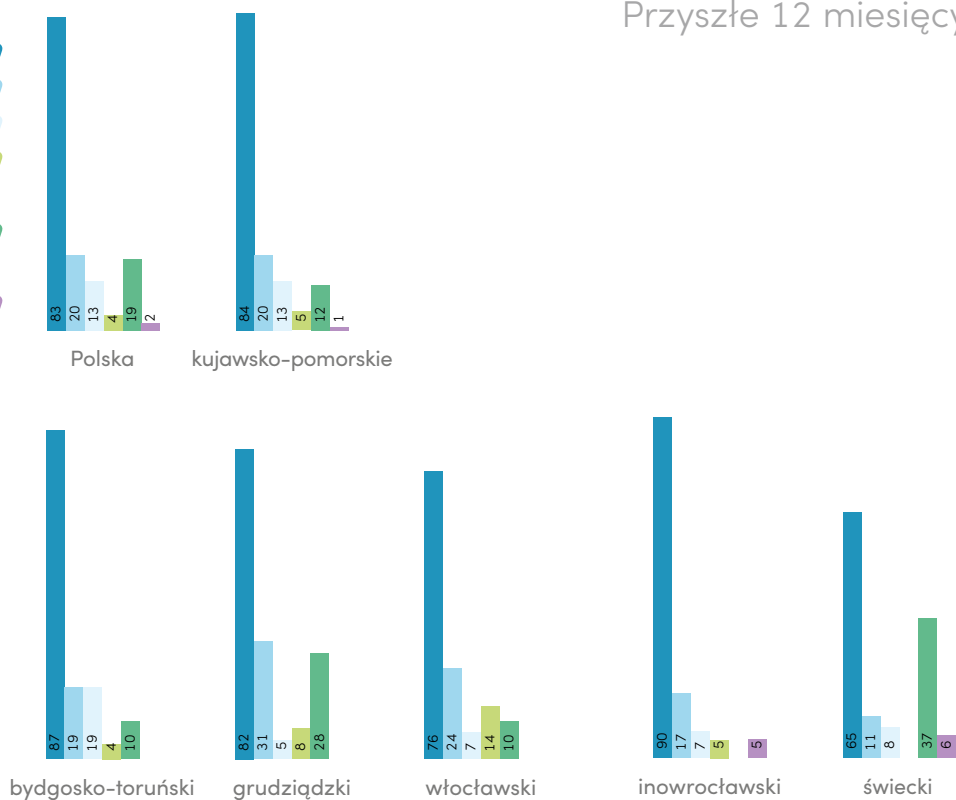
- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

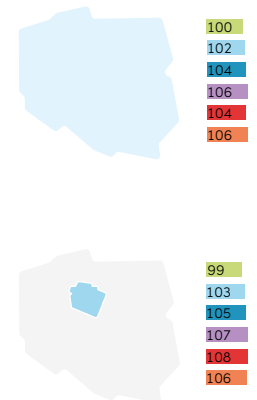
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. kujawsko-pomorskie

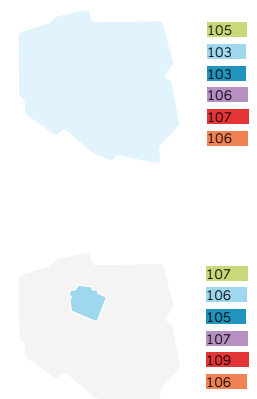
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

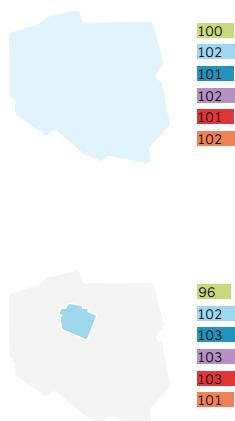
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. kujawsko-pomorskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. kujawsko-pomorskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

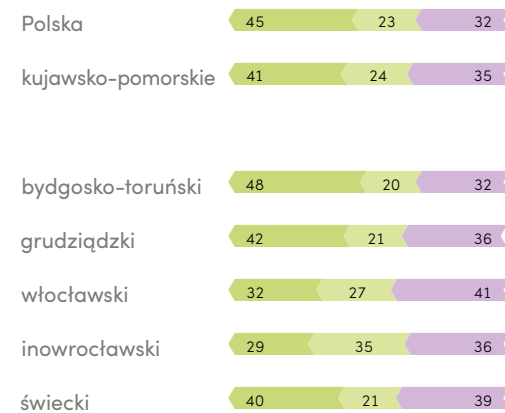
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. kujawsko-pomorskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

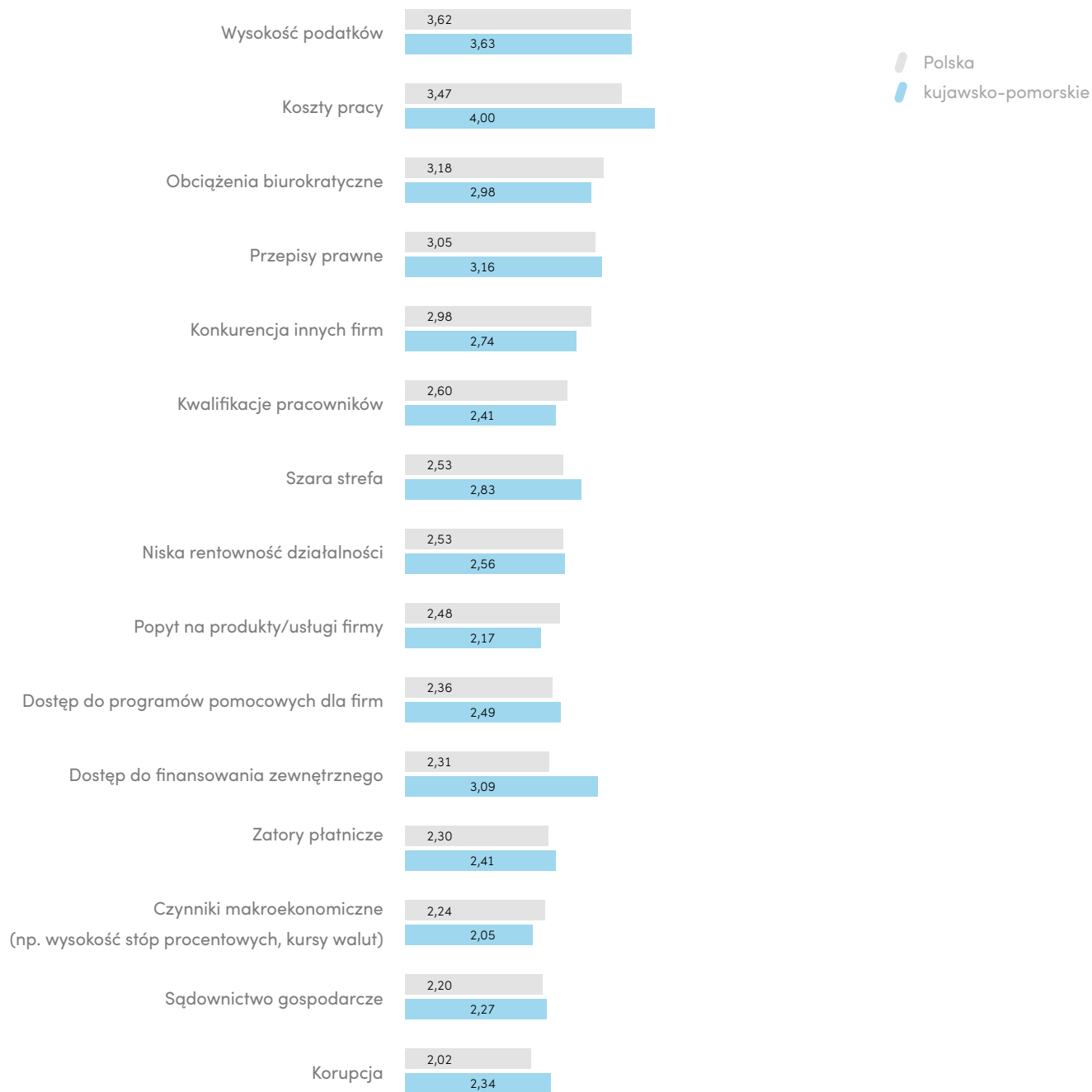
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. kujawsko-pomorskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. kujawsko-pomorskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
lubelskie

Po wyżynie żyznej płynie
szczęścia wiele: tytoń, chmiele...

TABELA 1 Dane statystyczne

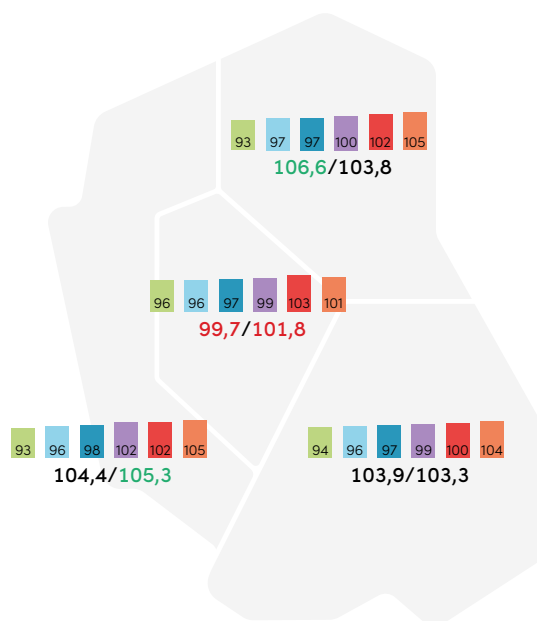
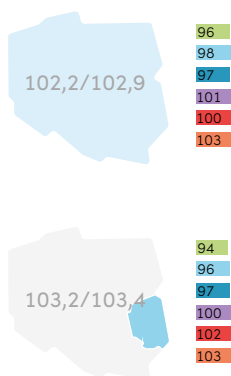
	POLSKA	LUBELSKIE	białski	chełmsko-zamojski	lubelski	puławski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	69,0	59,6	53,5	91,8	61,4
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	4 923	4 957	4 568	5 504	4 502
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 124	5 133	4 741	5 778	4 651
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	7,1	8,9	8,3	5,9	6,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	88	78	80	96	82
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	1 998	1 324	1 136	2 995	2 077
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	854	743	759	1 040	770
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	86	79	75	105	77
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	65	60	57	85	51
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	180 805	22 419	47 408	74 086	36 892
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	173 871	21 457	45 556	71 386	35 472
10–49 pracujących (małe)	139 995	5 615	784	1 530	2 137	1 164
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 190	170	297	491	232
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	129	8	25	72	24

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

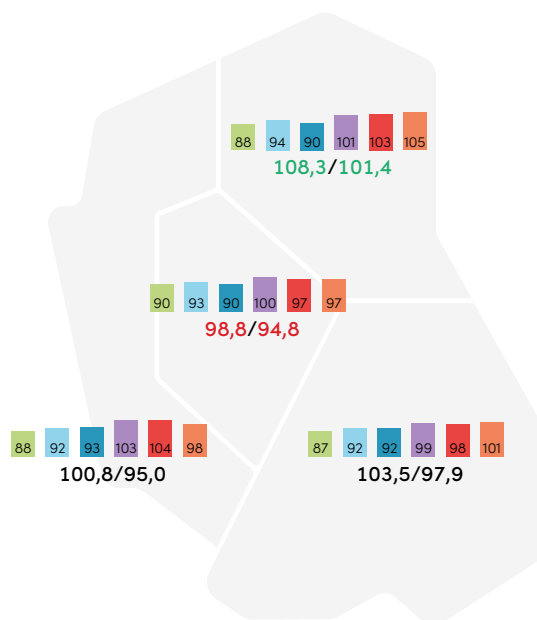
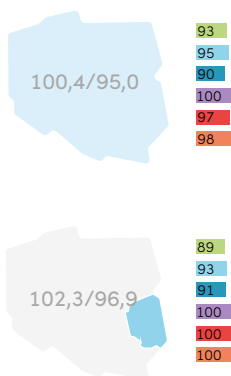
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

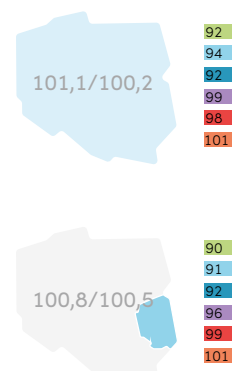
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. lubelskie

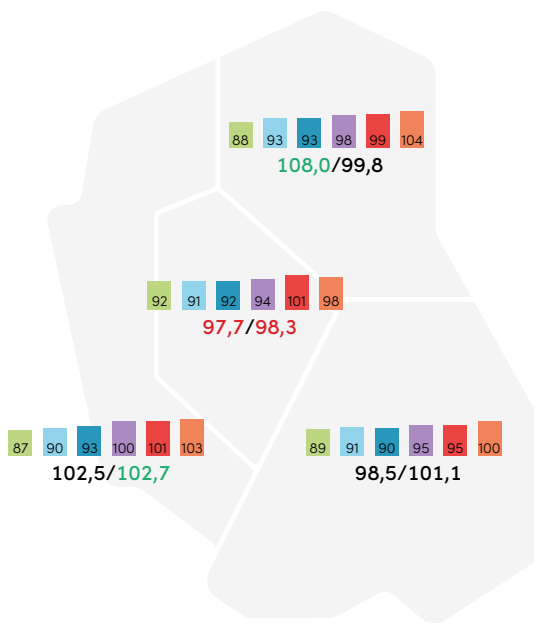

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

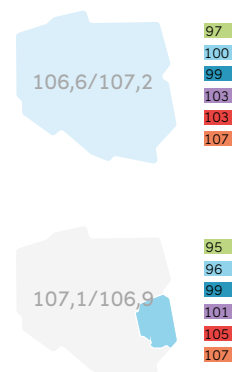
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. lubelskie

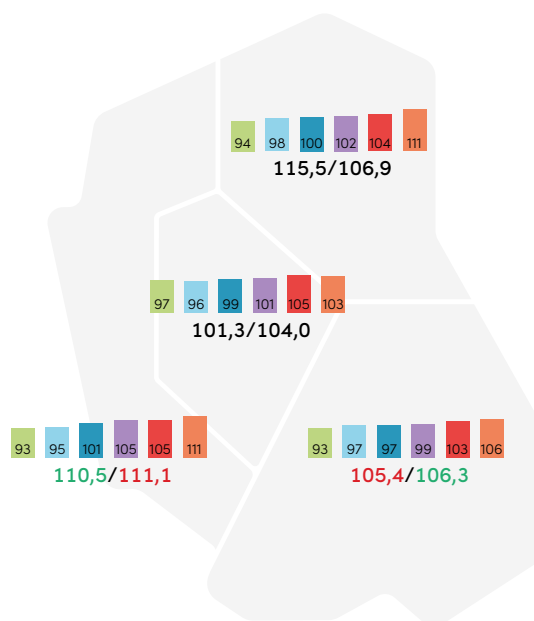

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

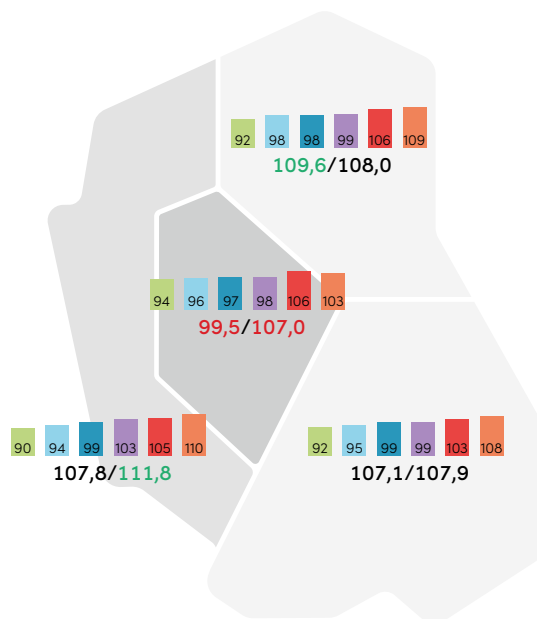
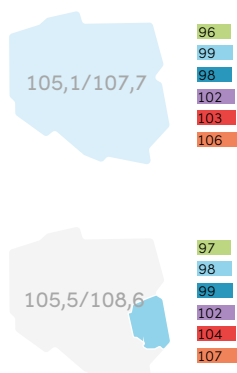

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

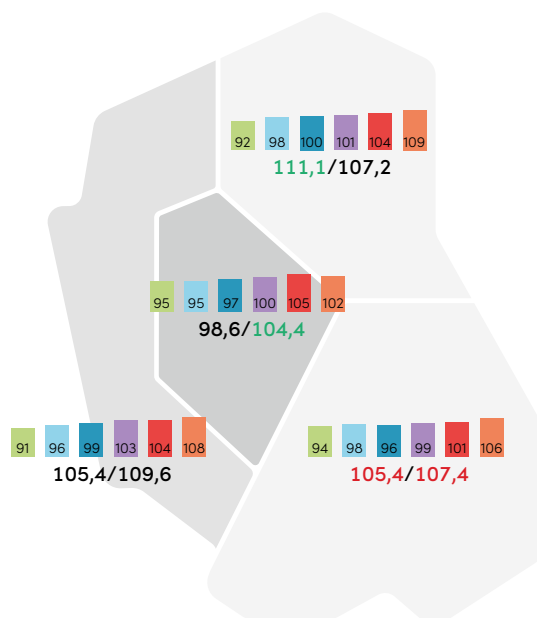
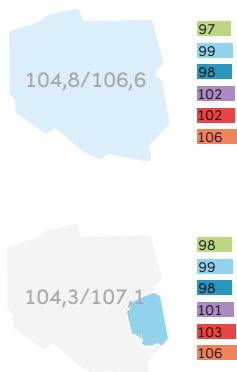
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

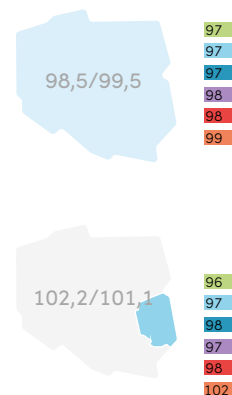
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

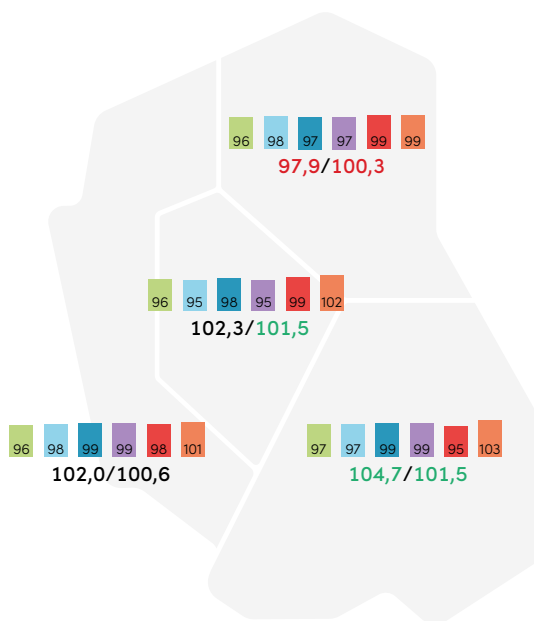
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

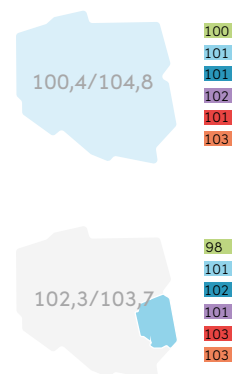
średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

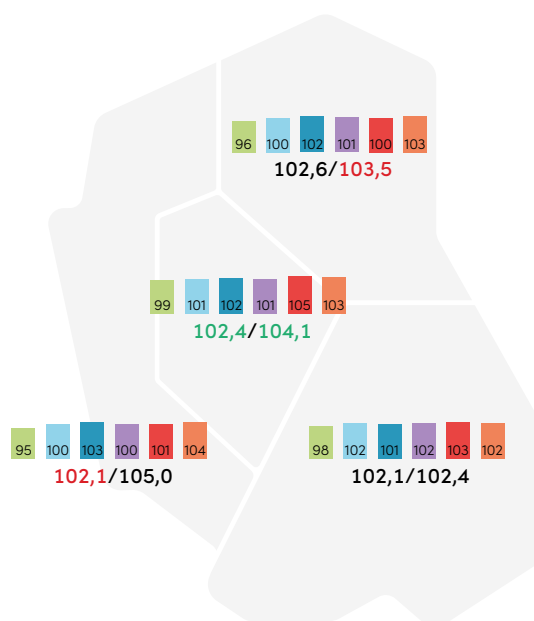
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

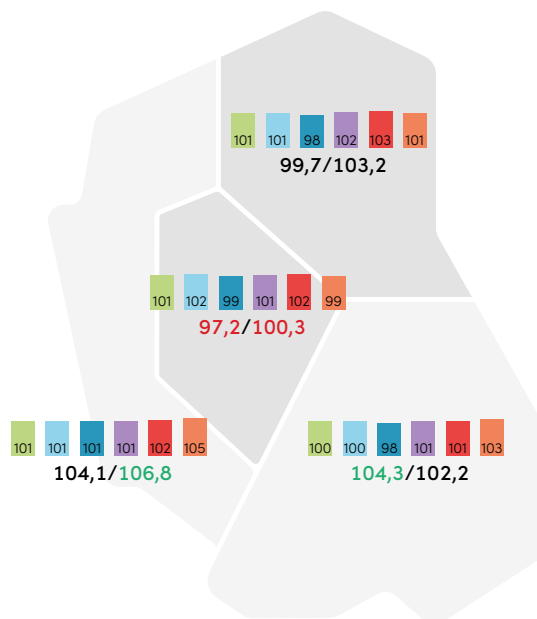
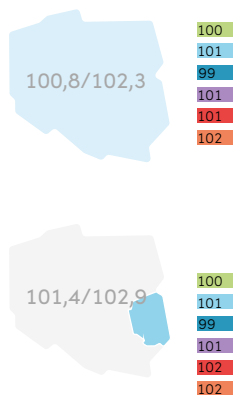

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. lubelskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

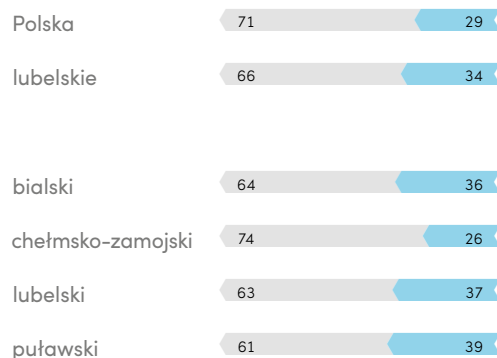
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

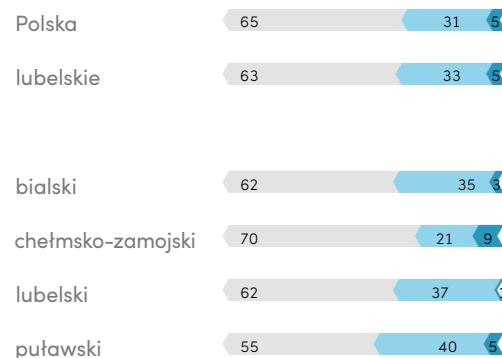
Źródła finansowania firmy – woj. lubelskie (wyrażone w %)

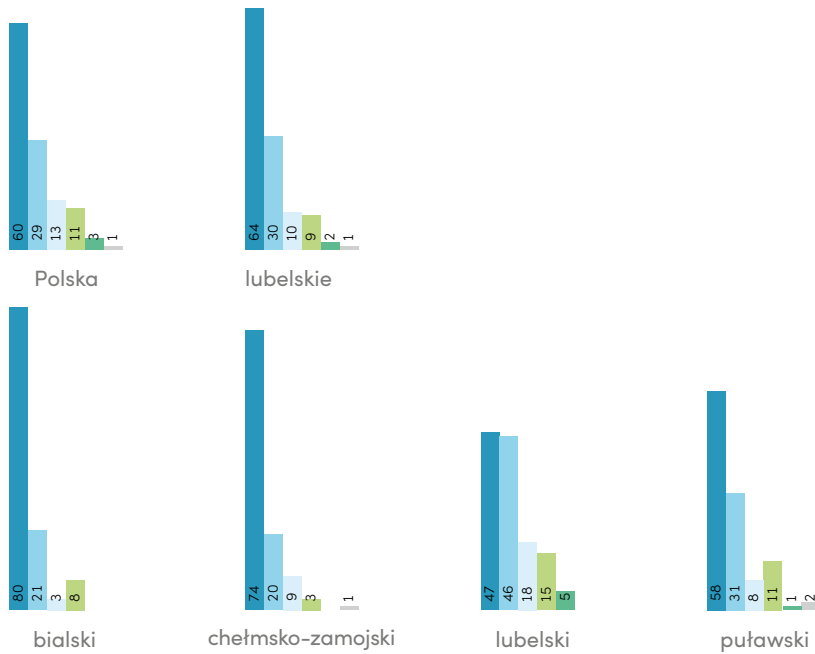
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. lubelskie (wyrażone w %)

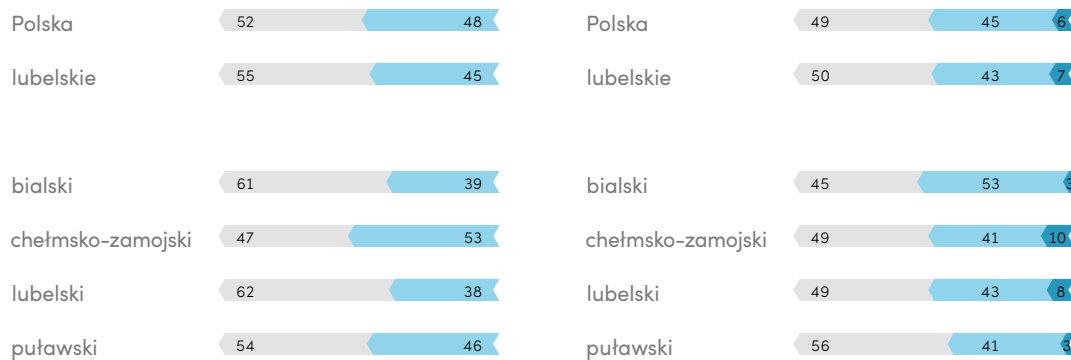
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. lubelskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

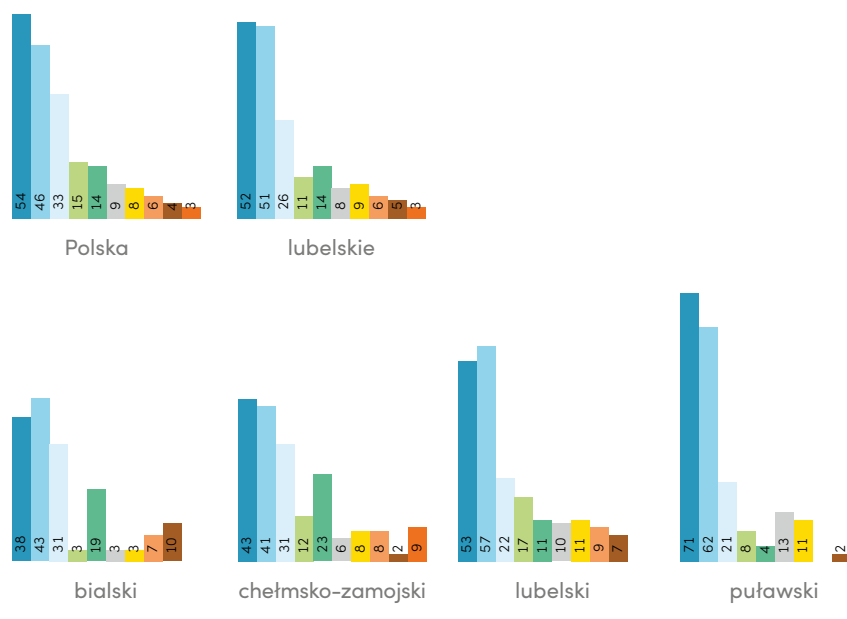

WYKRES 4

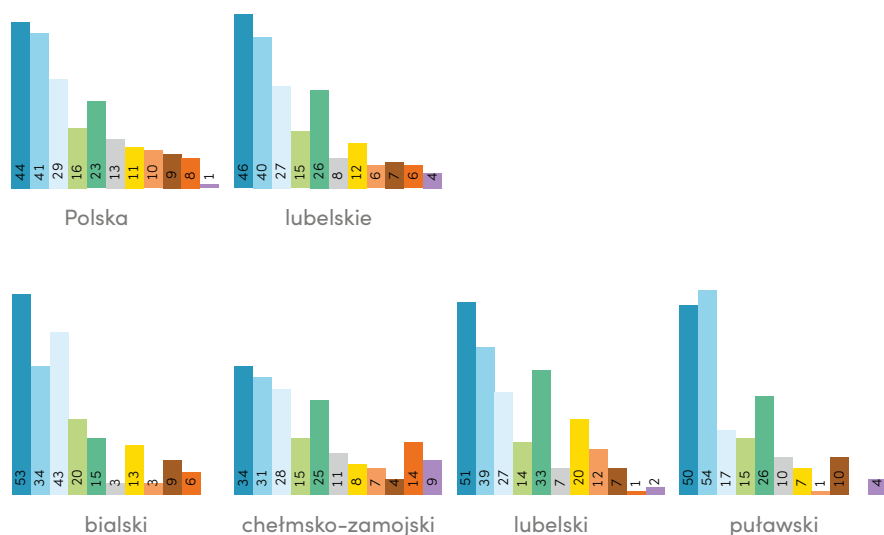
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. lubelskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

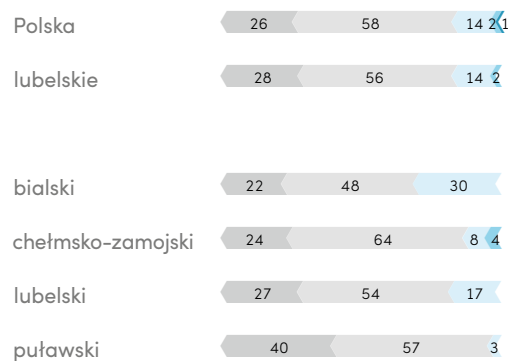

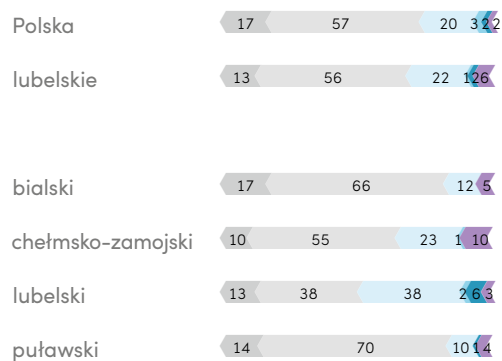
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. lubelskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

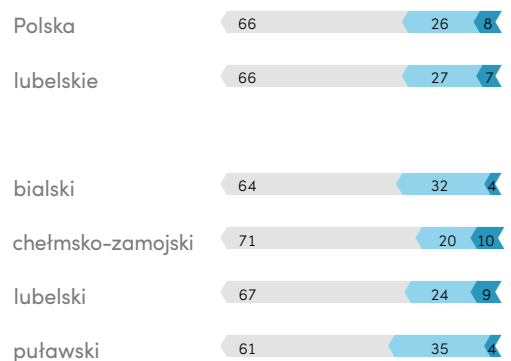

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

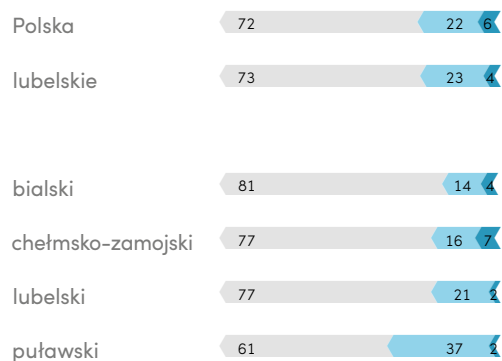
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

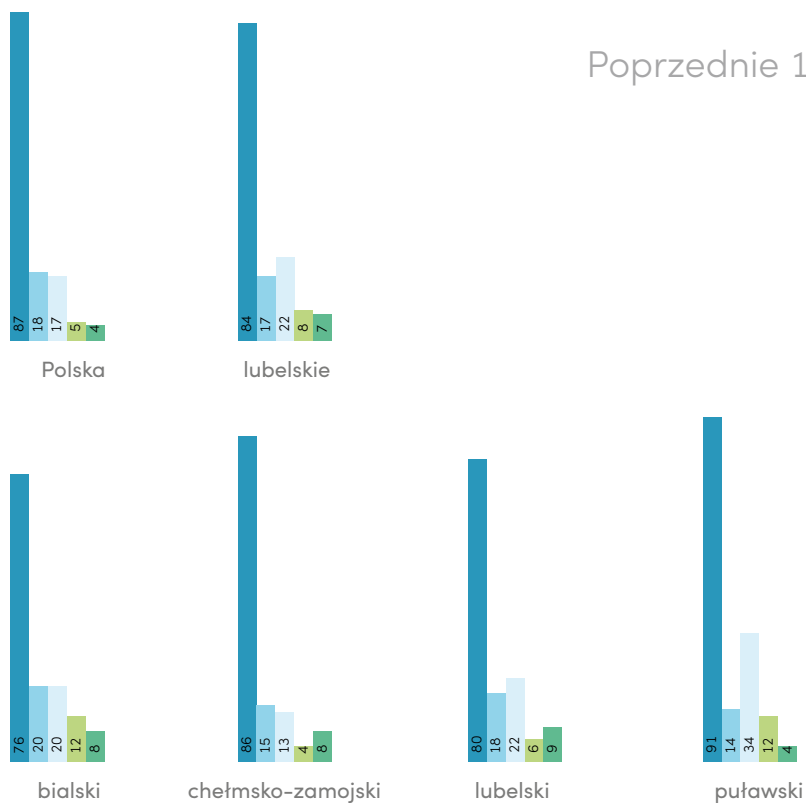
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. lubelskie
(wyrażone w %)

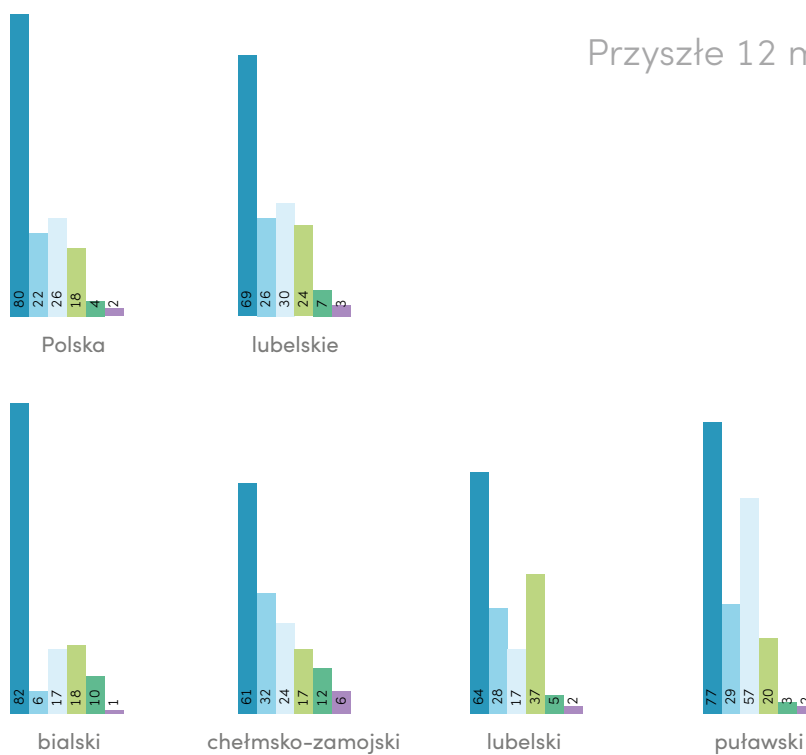
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

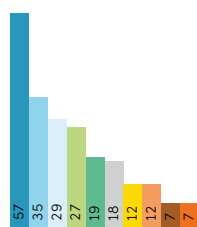

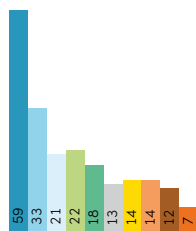
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

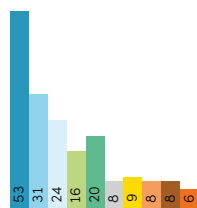
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

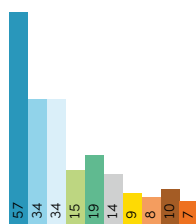
Polska

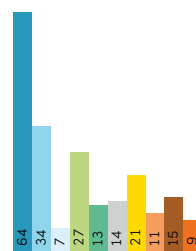
lubelskie

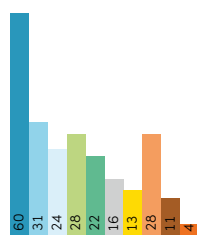
białski

chełmsko-zamojski

lubelski

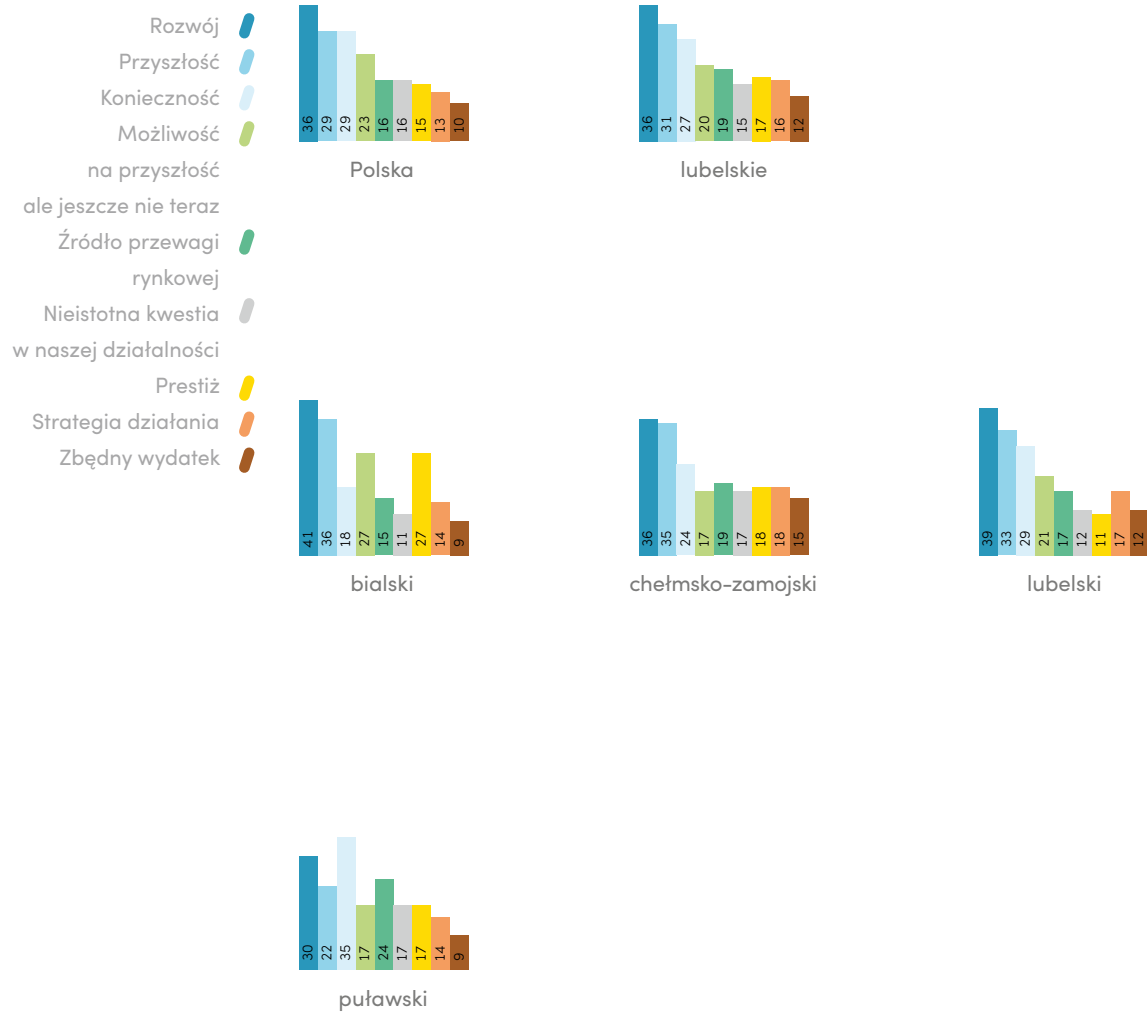

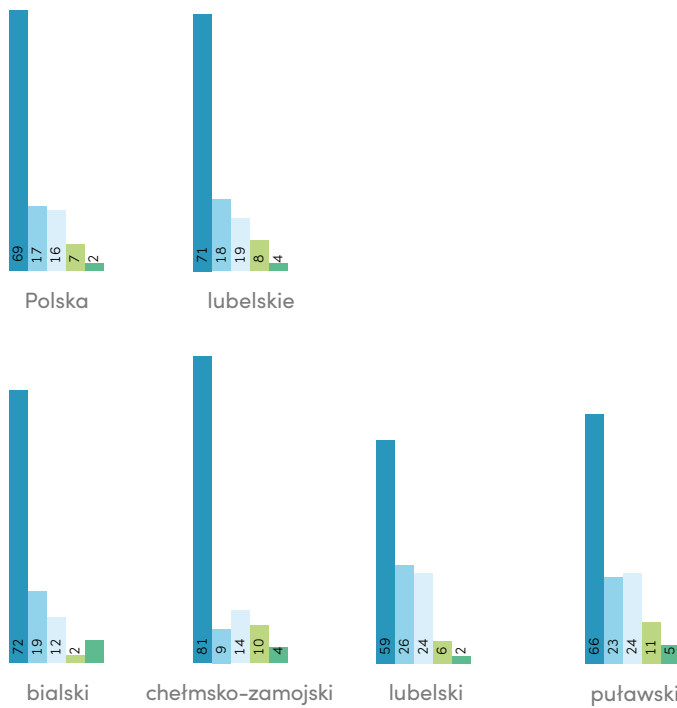
puławski

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

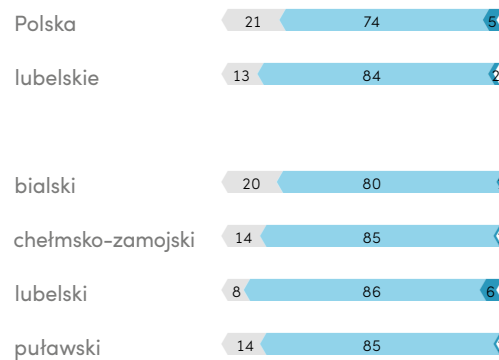
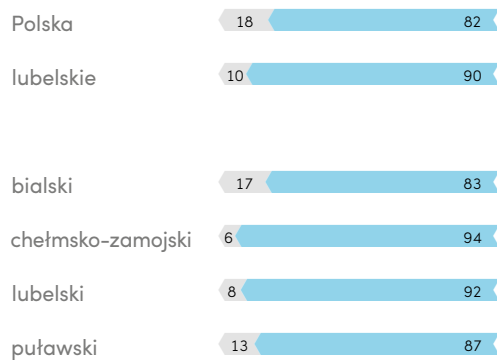
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. lubelskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

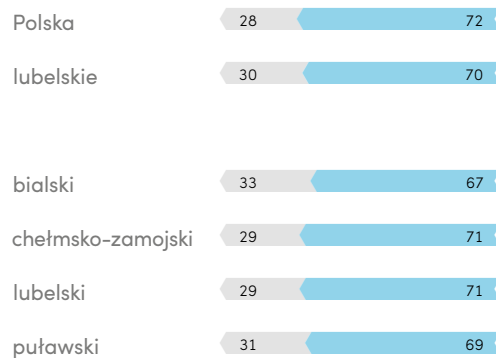
INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. lubelskie
(wyrażone w %)

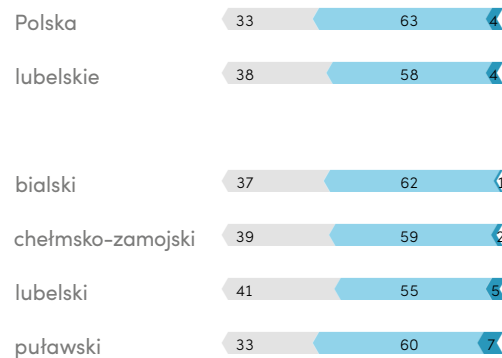
Tak
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

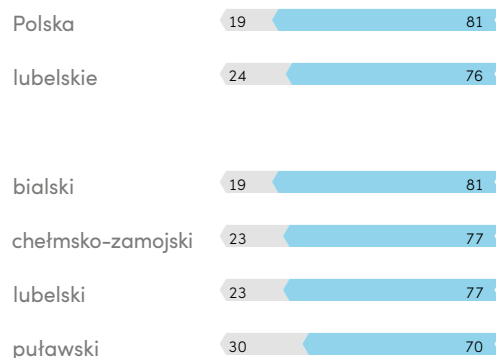
WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. lubelskie
(wyrażone w %)

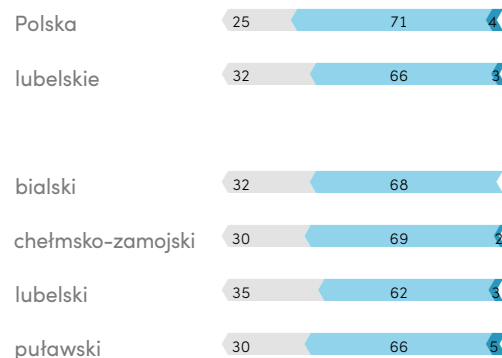
Tak
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

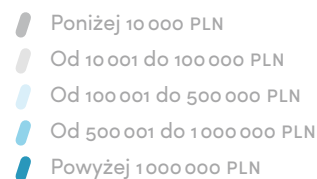
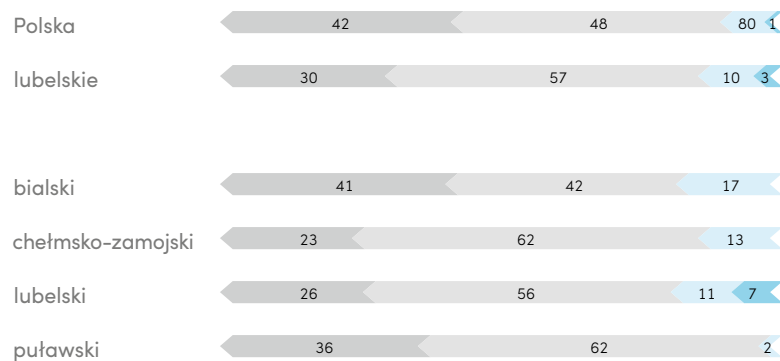

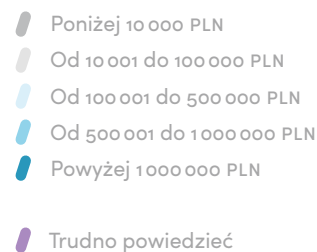
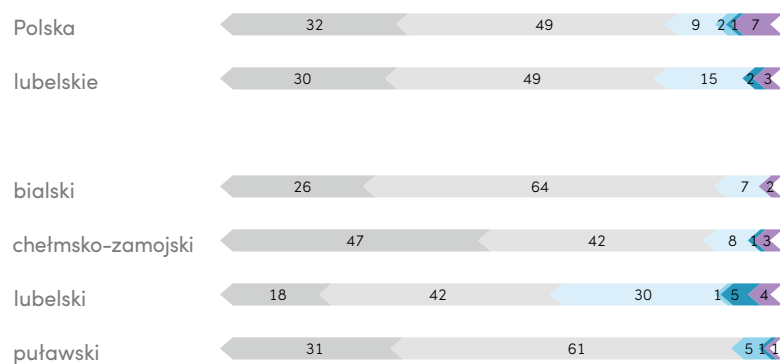
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. lubelskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

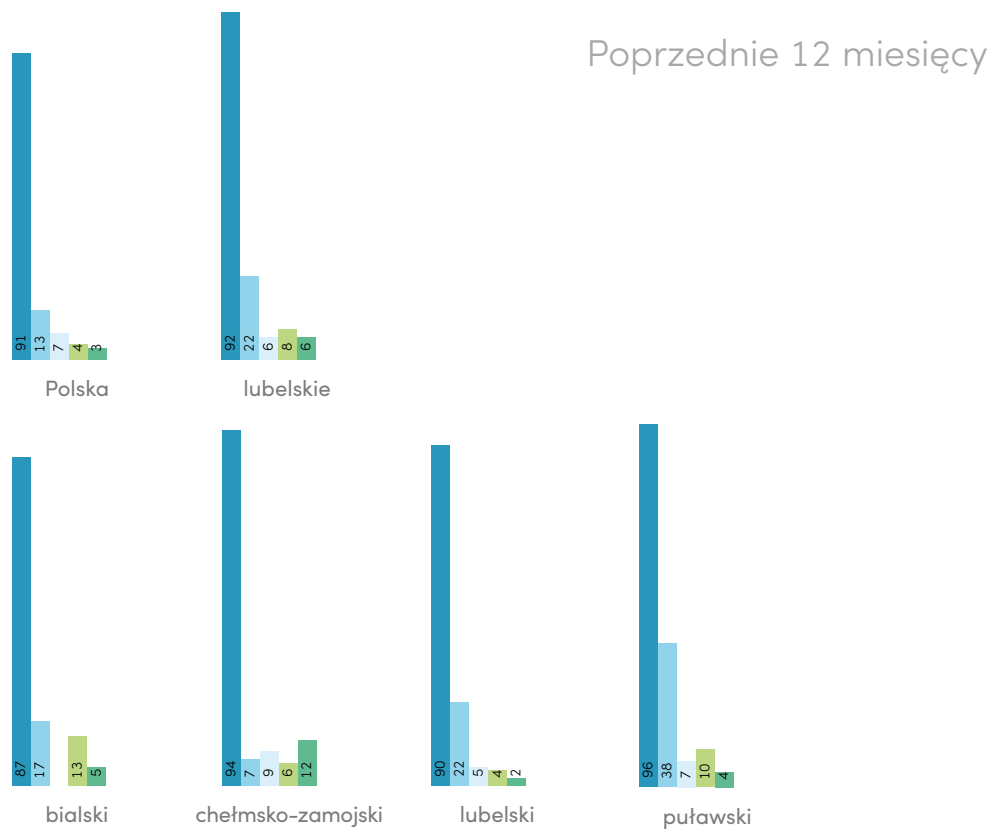

WYKRES 15

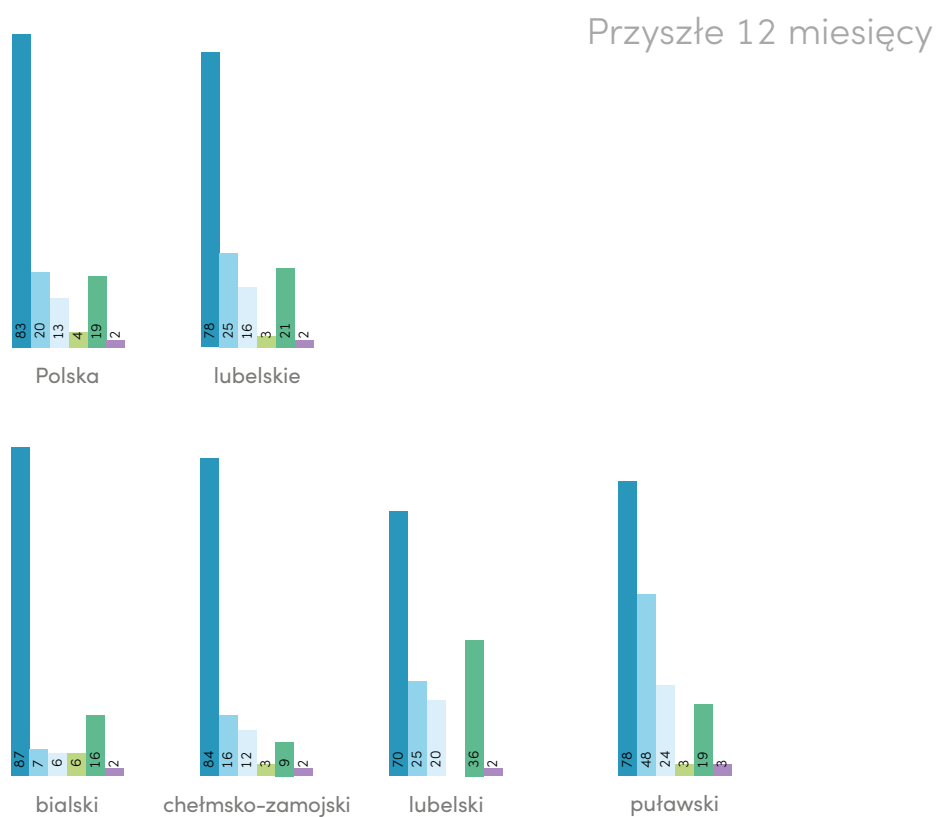
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. lubelskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

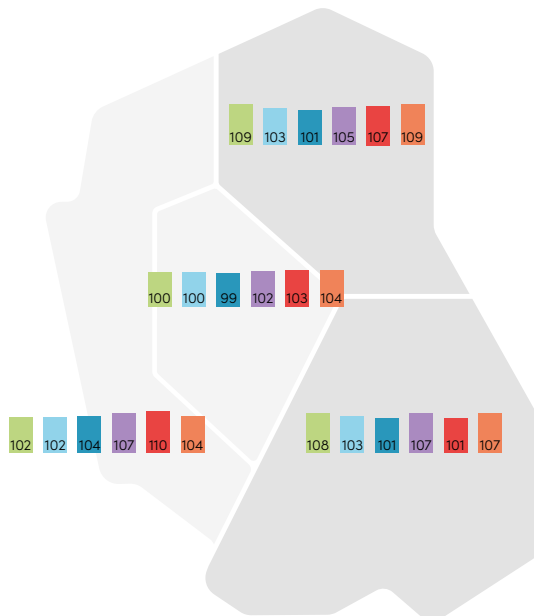

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

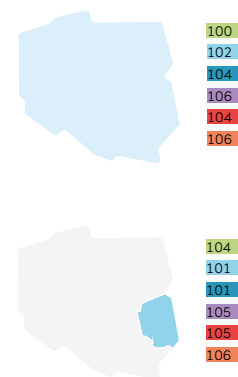
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

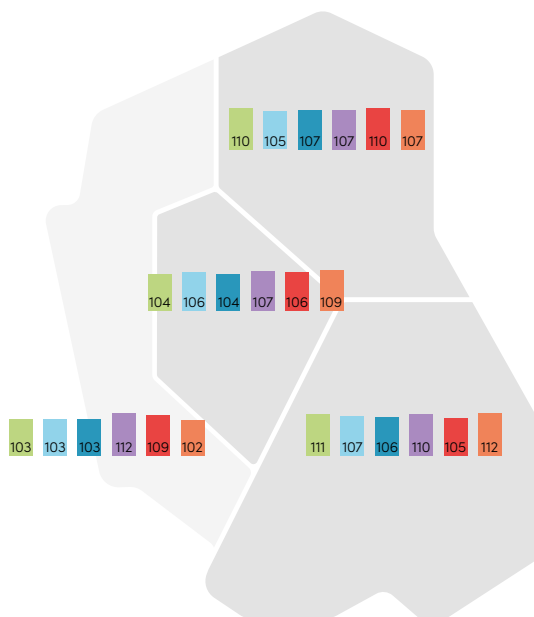
MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. lubelskie

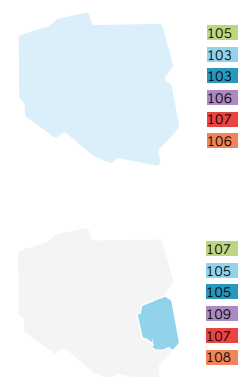
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

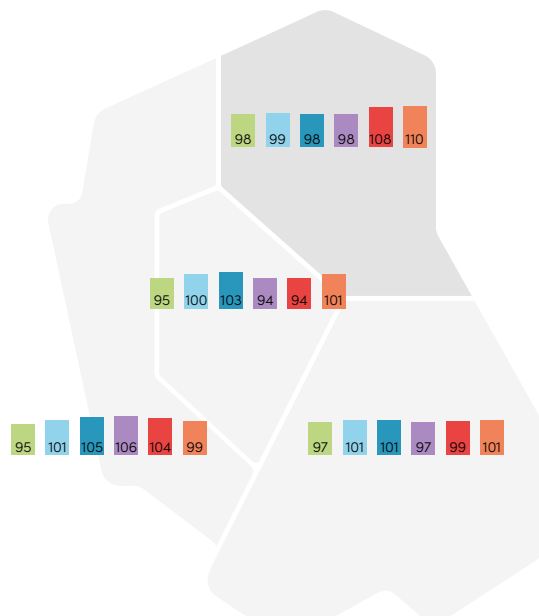
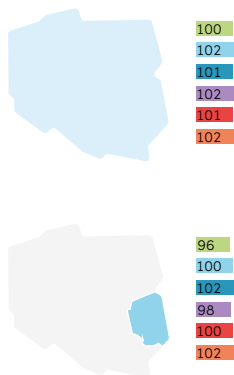
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. lubelskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. lubelskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

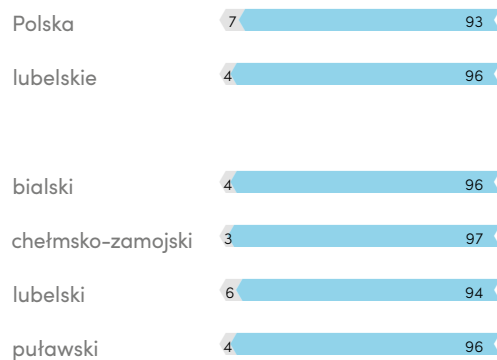
- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

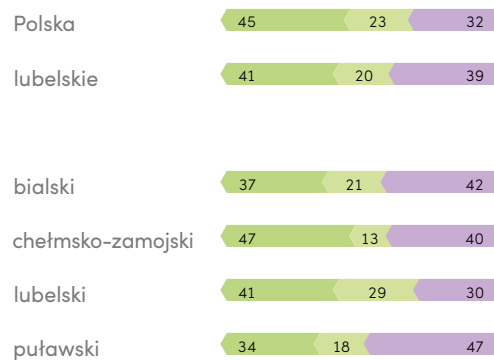
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. lubelskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

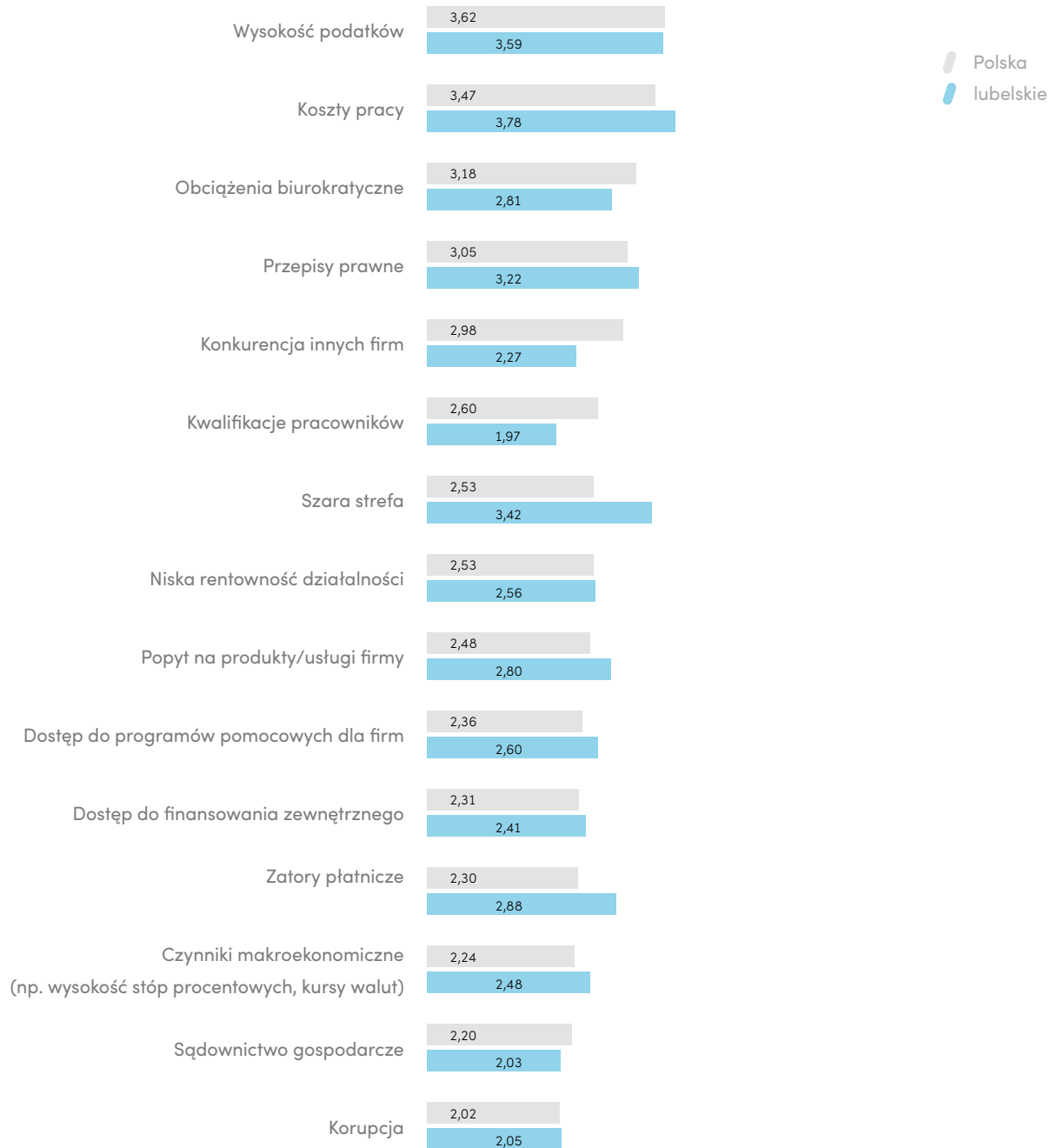
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. lubelskie (wyrażone w %)

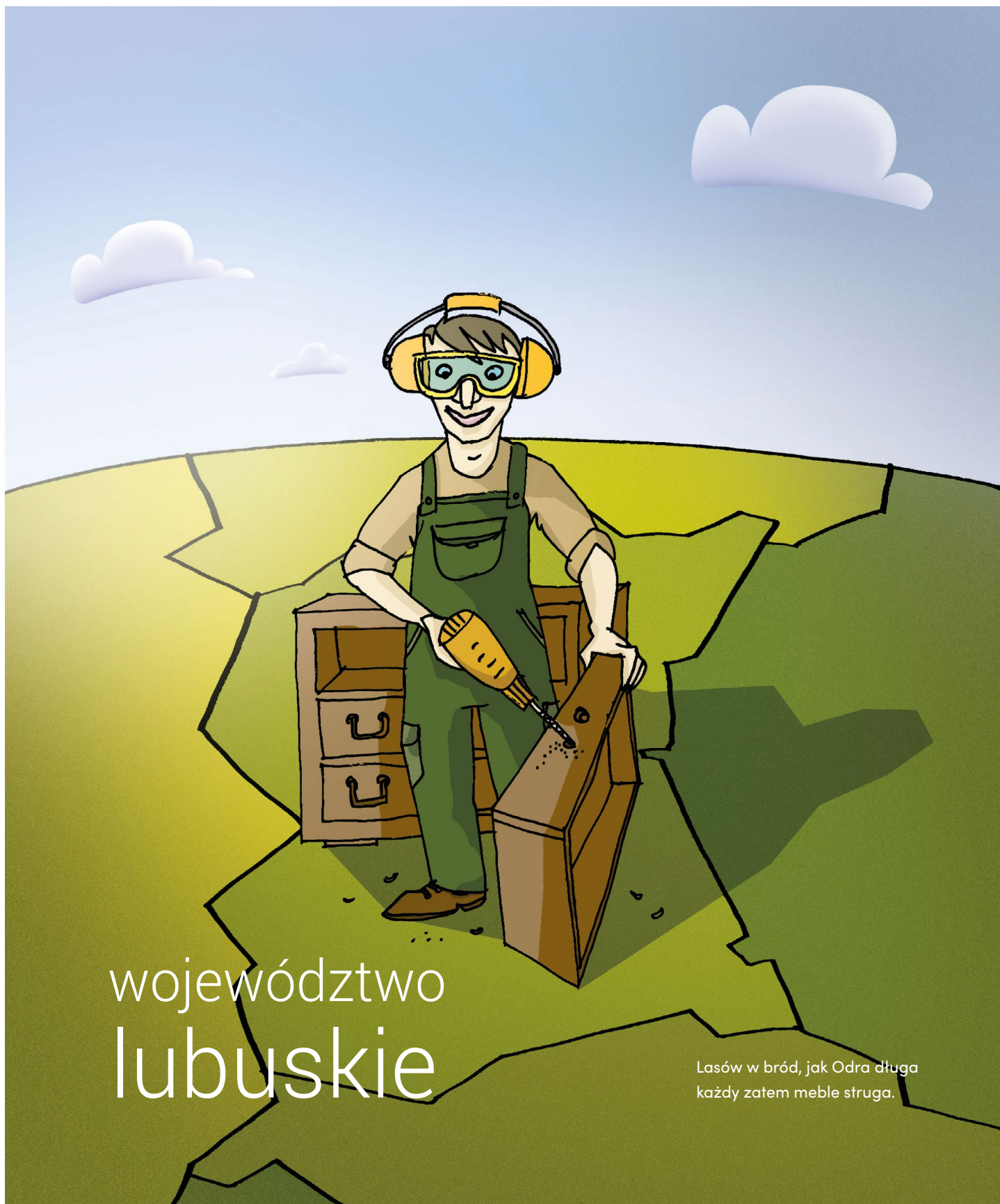

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. lubelskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
lubuskie

Lasów w bród, jak Odra długa
każdy zatem meble struga.

TABELA 1 Dane statystyczne

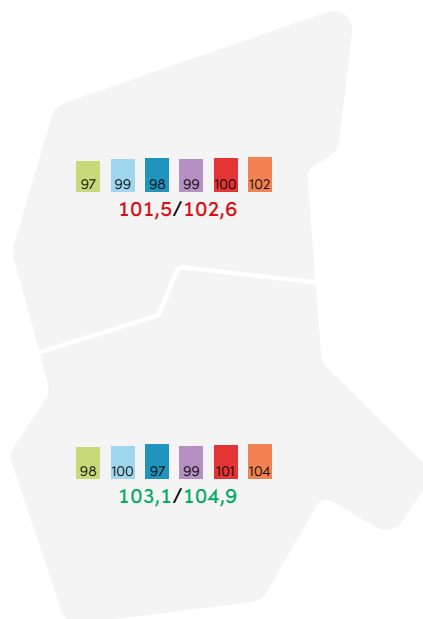
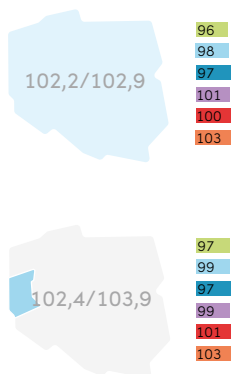
	POLSKA	LUBUSKIE	gorzowski	zielonogórski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	82,6	81,4	83,3
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 061	5 210	4 969
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 313	5 374	5 275
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	4,8	4,5	5,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	88	87	88
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	2 992	3 657	2 585
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 117	1 170	1 084
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	103	107	101
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	97	104	92
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	1 132 277	45 067	68 210
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	1 088 997	43 284	65 613
10–49 pracujących (małe)	139 995	3 562	1 439	2 123
50–249 pracujących (średnie)	28 267	731	312	419
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	87	32	55

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

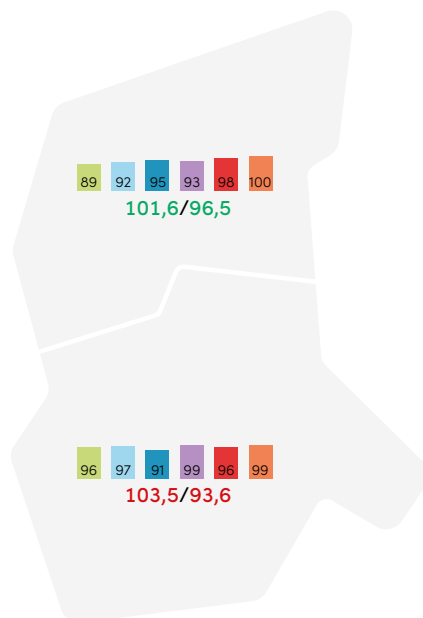
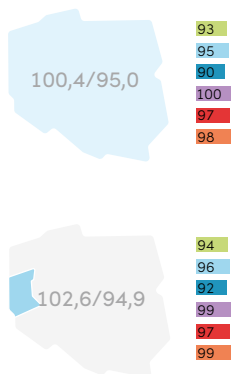
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

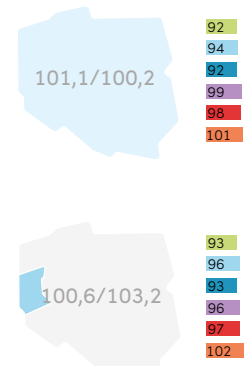
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

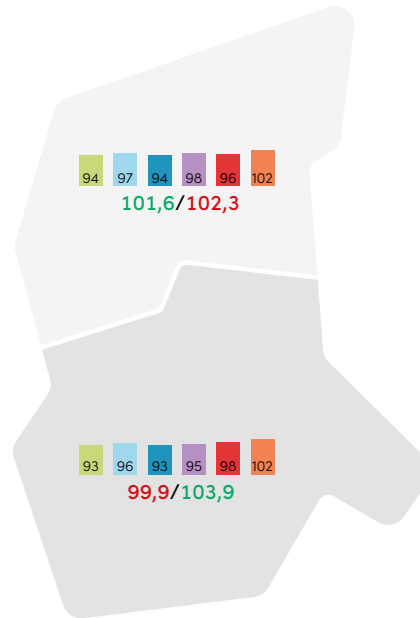
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

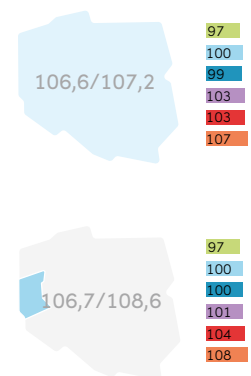
średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

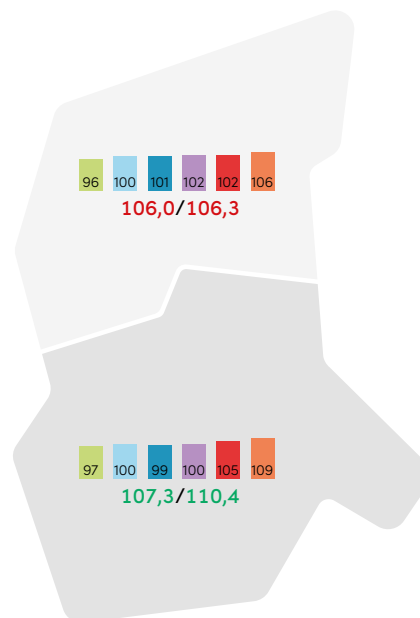
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

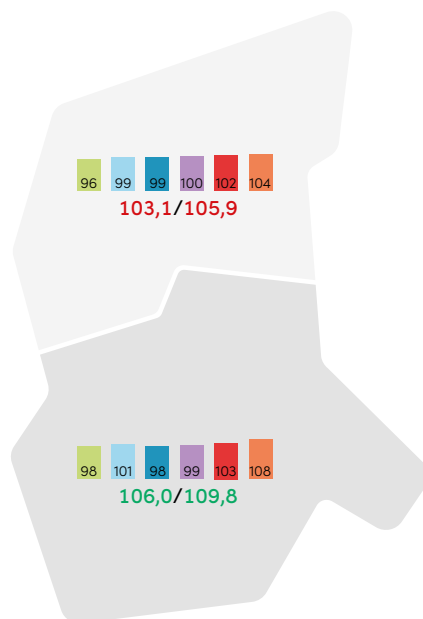
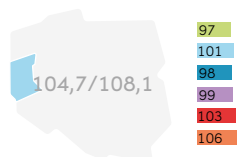
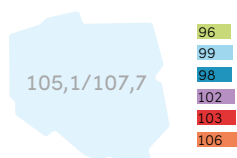
średnia z indeksów 2019

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

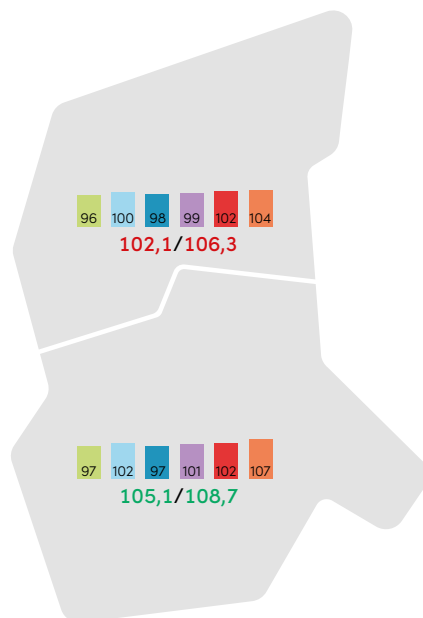
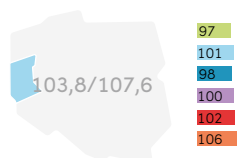
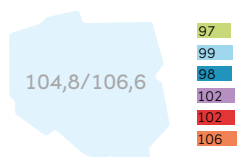
- brak poprawy (-5,0–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-5,0–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

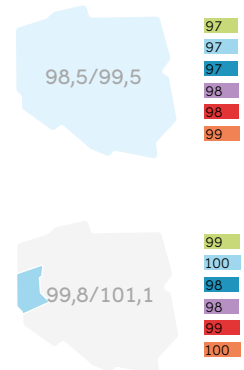
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

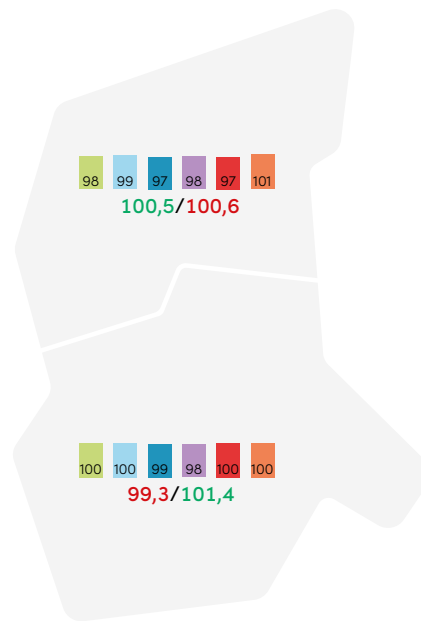
Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

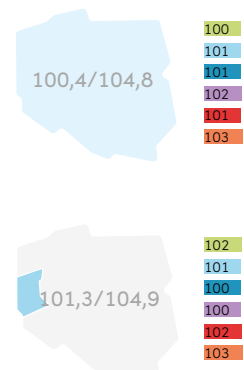
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

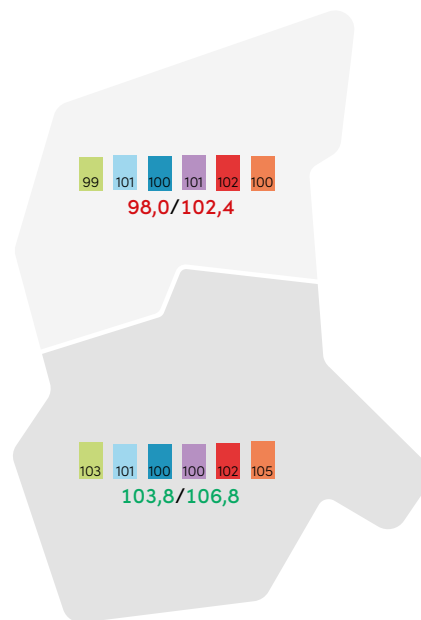
Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

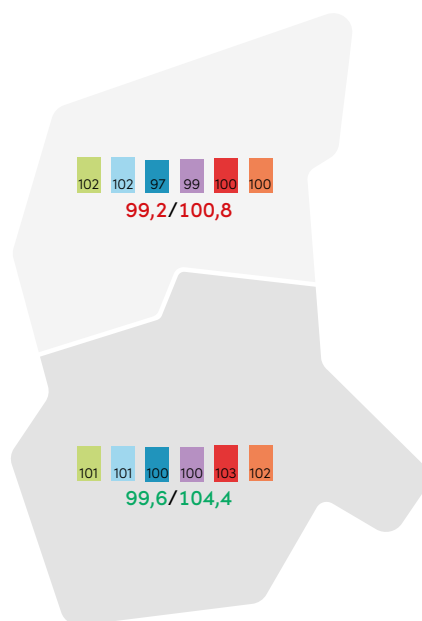
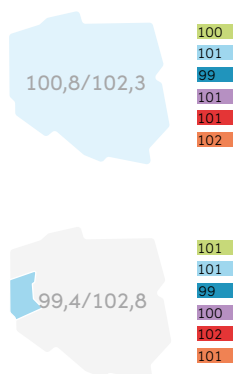

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. lubuskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

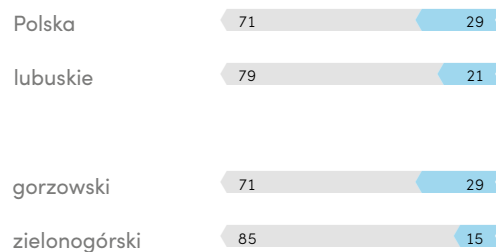
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

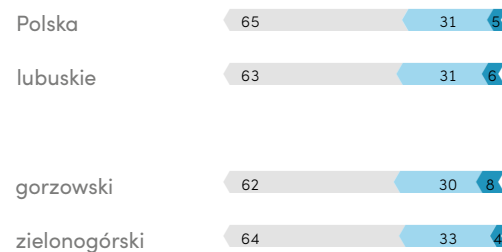
Źródła finansowania firmy – woj. lubuskie (wyrażone w %)

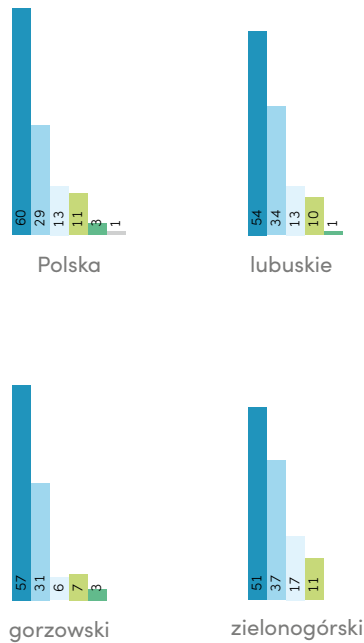
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

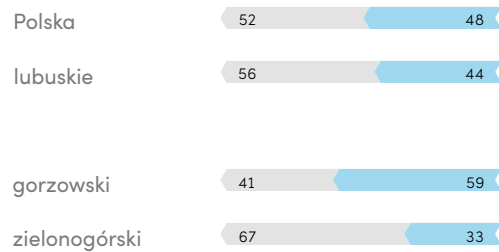
WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. lubuskie (wyrażone w %)

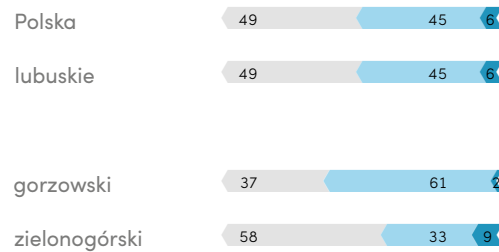
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. lubuskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

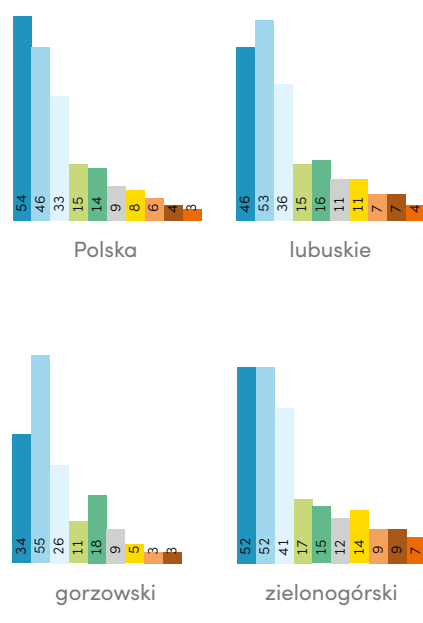

WYKRES 4

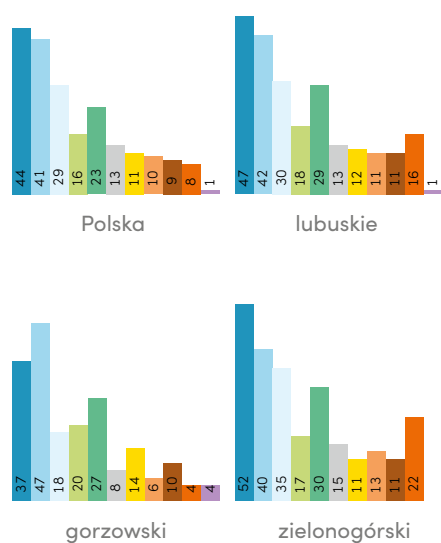
Przedmiot wydatków
inwestycyjnych
– woj. lubuskie
(wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

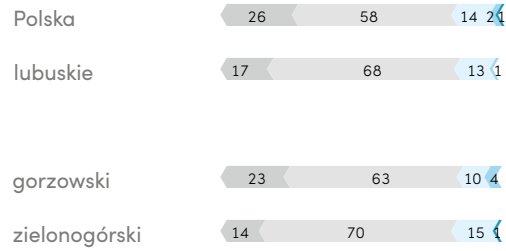

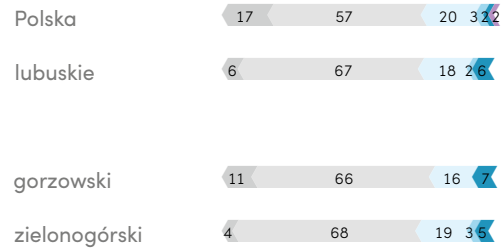
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. lubuskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

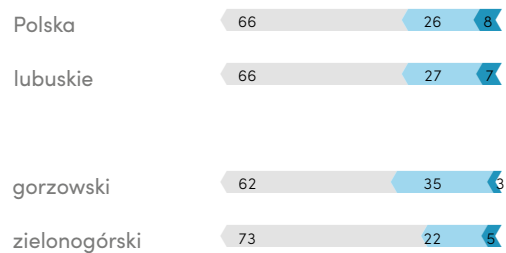

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

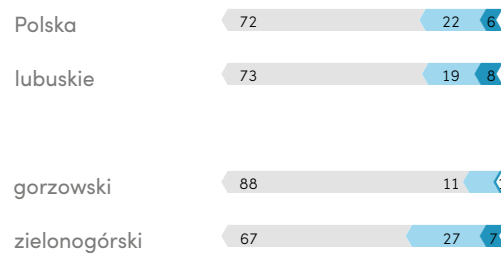
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

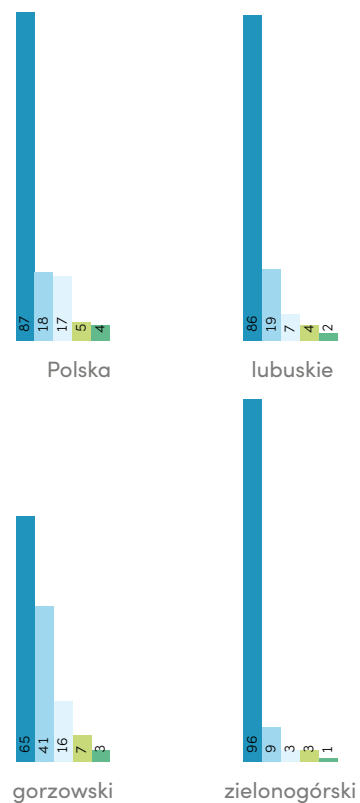

WYKRES 7

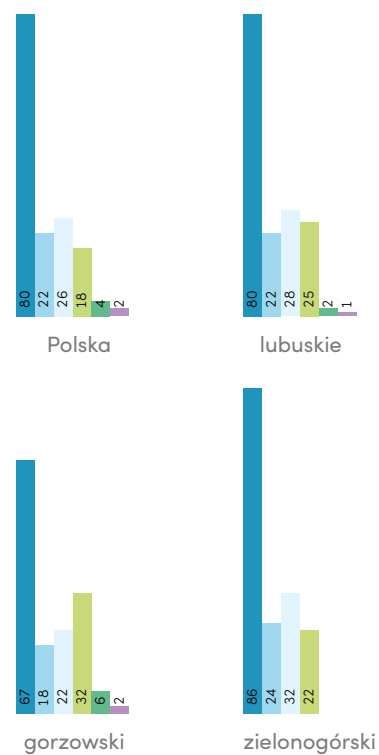
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. lubuskie
(wyrażone w %)

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

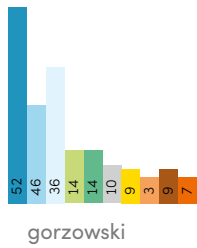
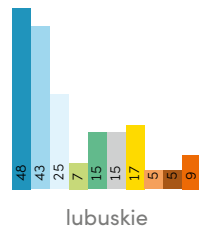
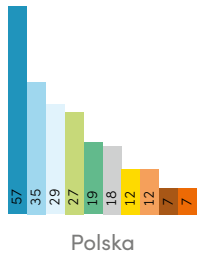
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

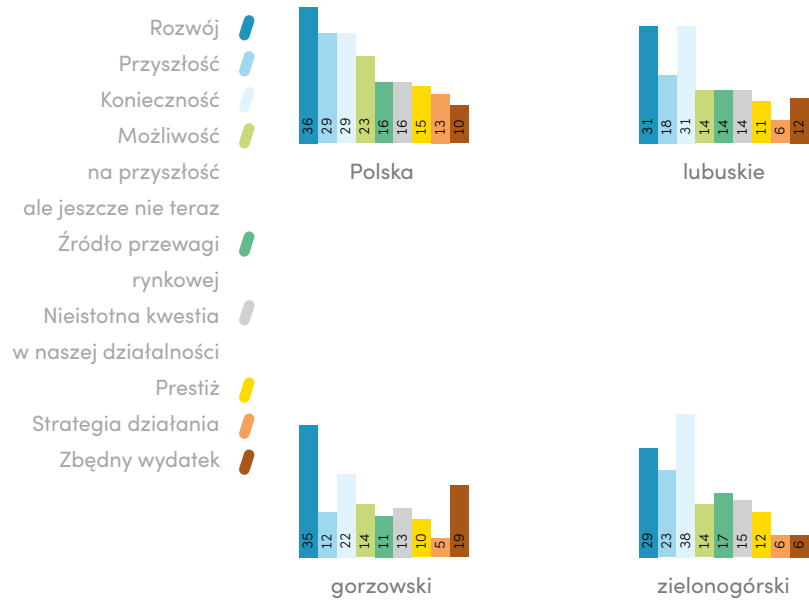

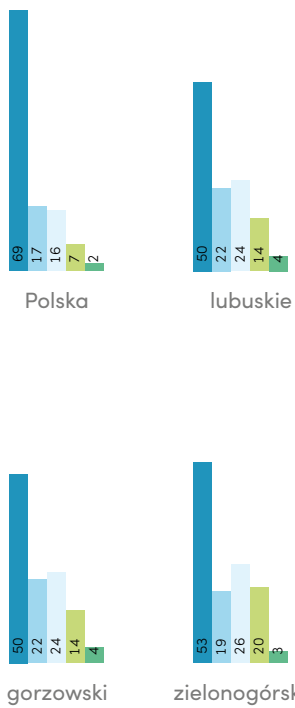
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

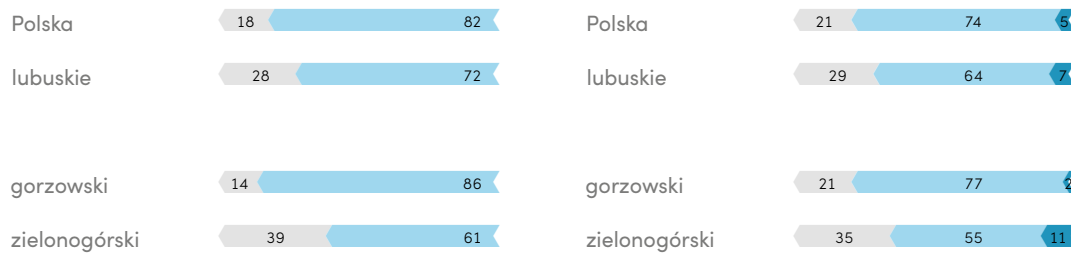
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. lubuskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. lubuskie
(wyrażone w %)

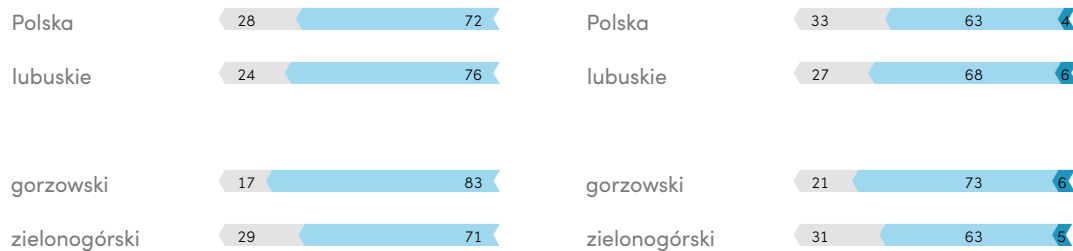
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. lubuskie
(wyrażone w %)

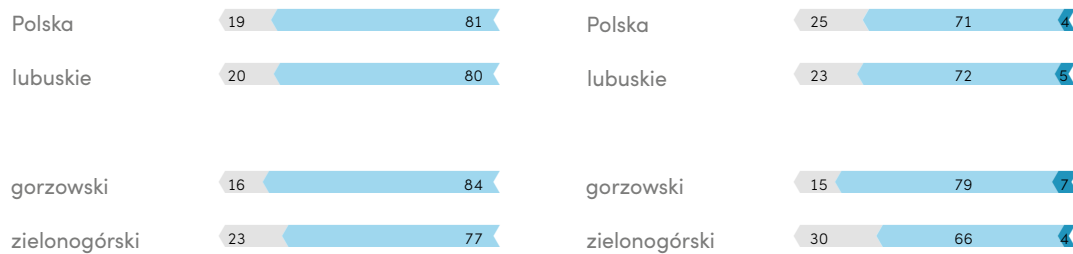
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

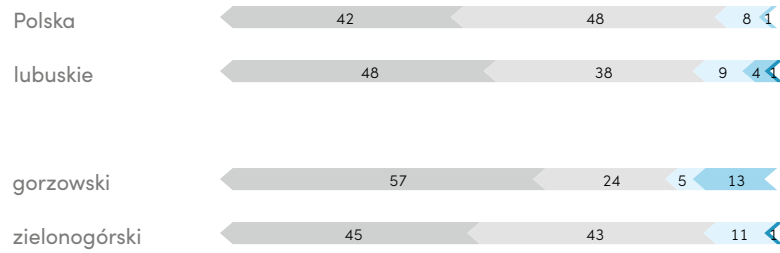

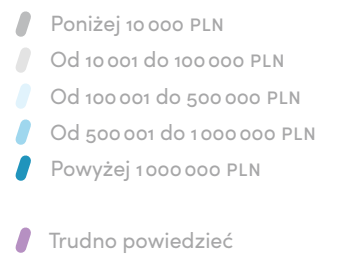
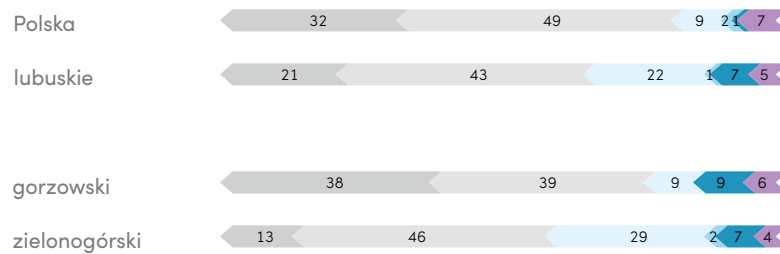
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. lubuskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

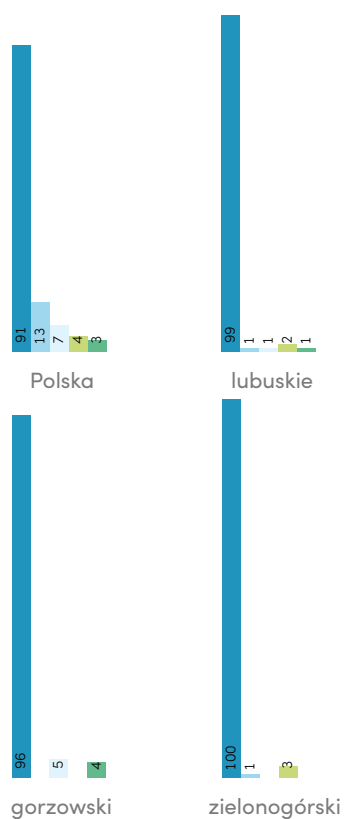

WYKRES 15

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

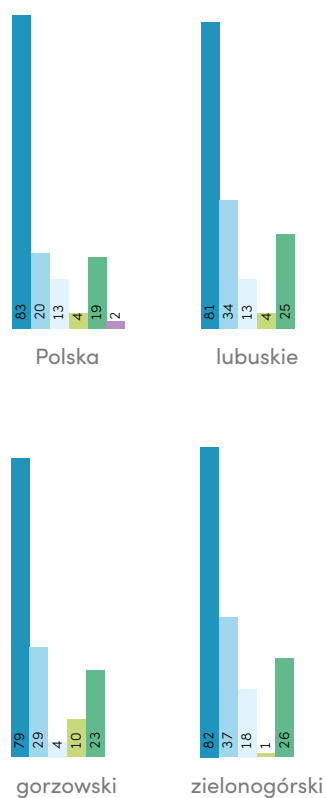
Źródło finansowania innowacji – woj. lubuskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

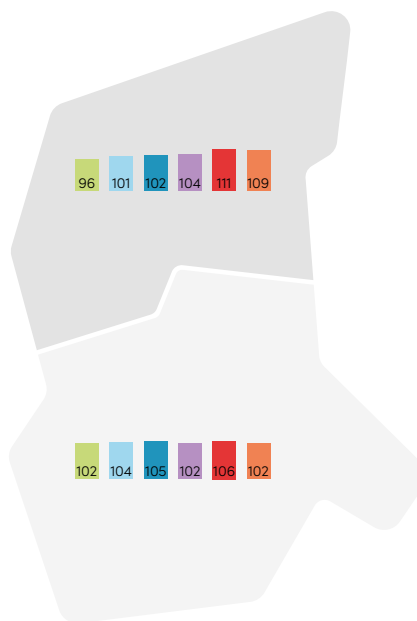
Przyszłe 12 miesięcy

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

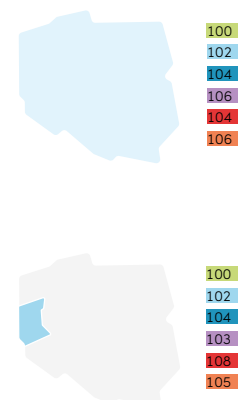
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. lubuskie

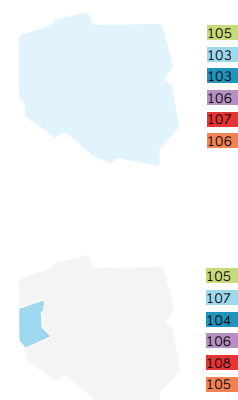
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

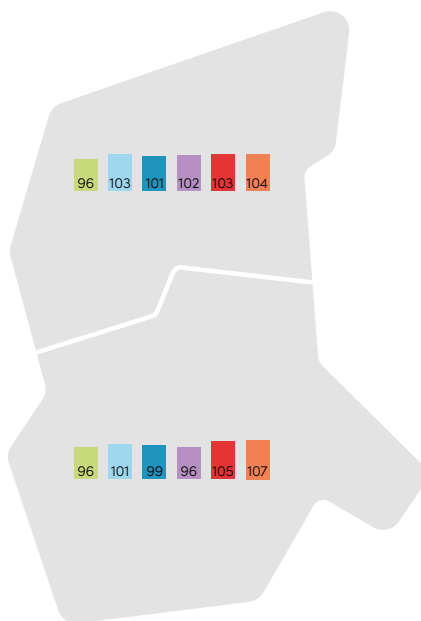
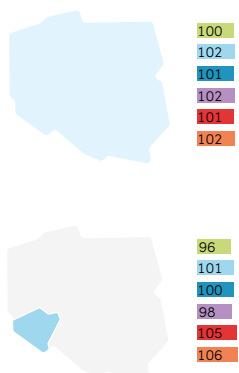
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. lubuskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. lubuskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

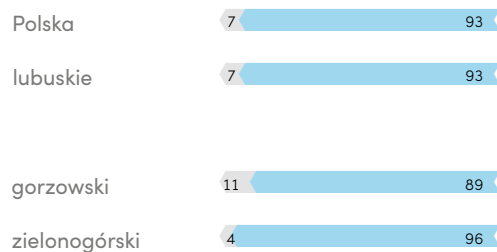
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. lubuskie
(wyrażone w %)

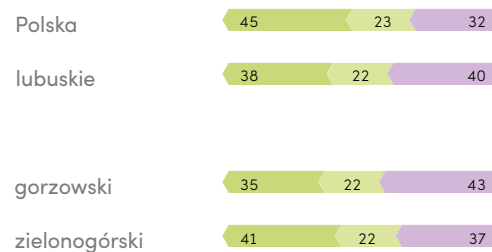
- Tak
- Nie

WYKRES 17

Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. lubuskie (wyrażone w %)

- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

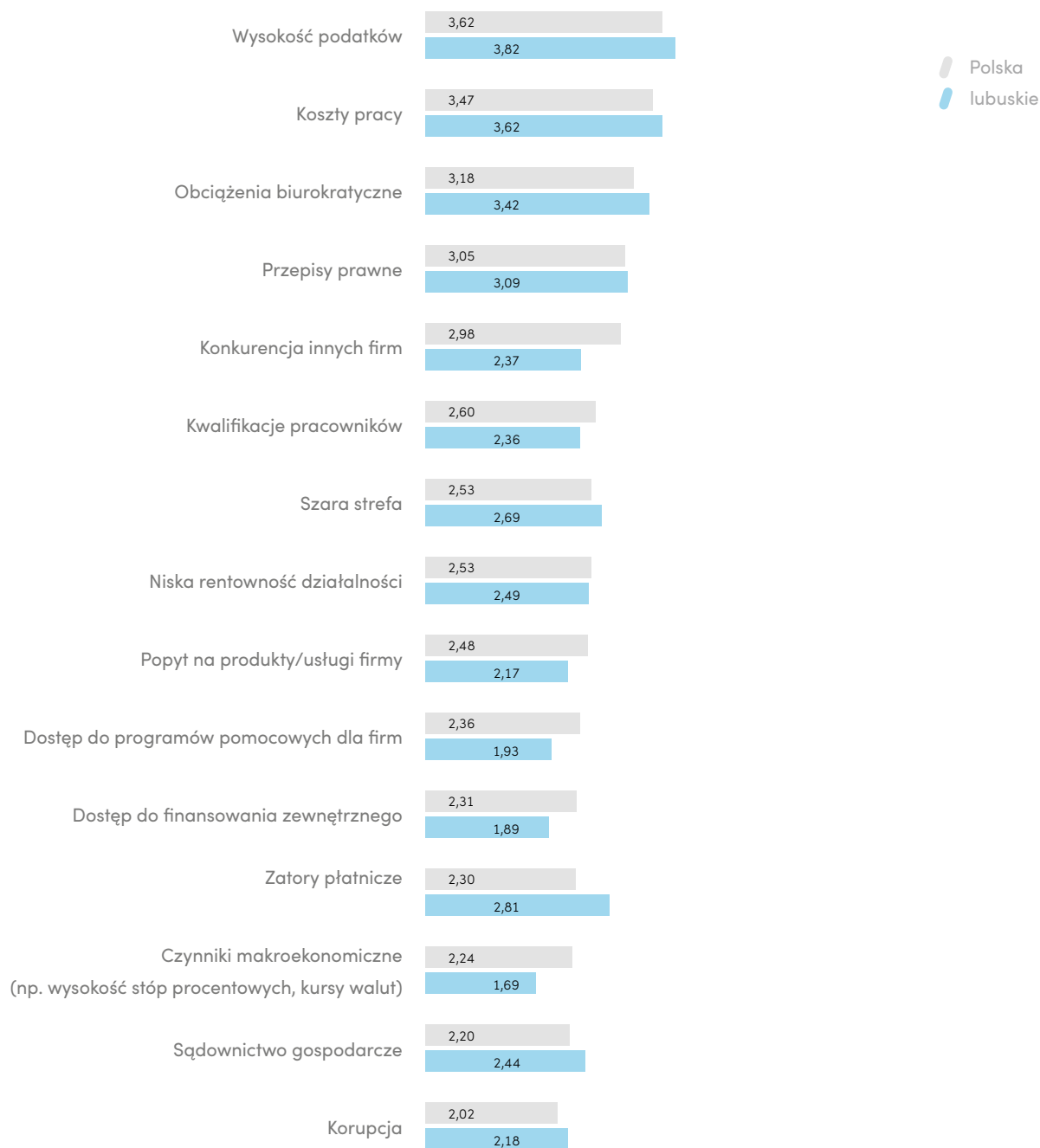

- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. lubuskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
łódzkie

Z włókiennictwa aż się chce
sprawnie przejść do AGD.

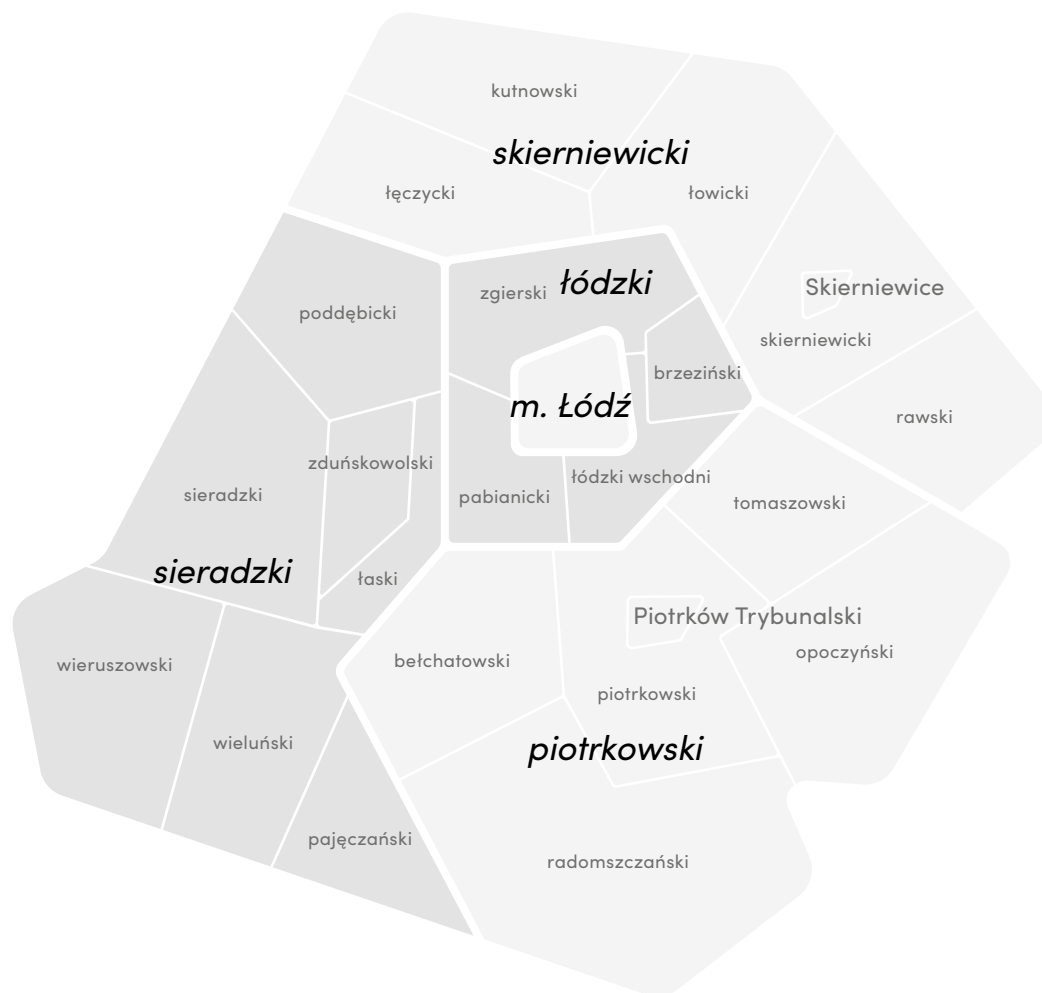

TABELA 1 Dane statystyczne

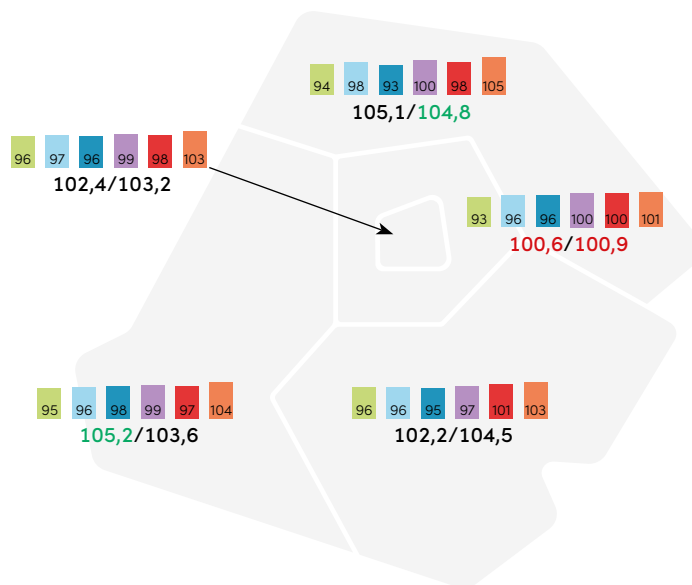
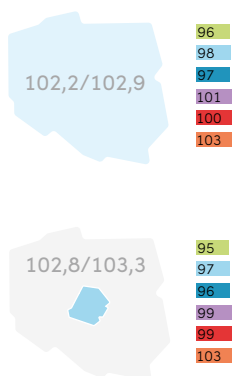
	POLSKA	ŁÓDZKIE	łódzki	m. Łódź	piotrkowski	sieradzki	skierniewicki
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	93,0	82,7	123,7	93,9	69,4	72,5
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 056	4 465	5 928	5 138	4 511	4 570
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 183	4 593	5 849	5 432	4 623	4 840
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	5,4	6,1	4,9	5,3	5,7	5,7
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	92	85	99	95	80	83
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	3 423	2 608	3 833	4 202	3 015	2 751
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 004	1 073	1 350	794	856	793
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	88	95	112	75	80	65
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	78	77	120	56	62	56
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	247 502	41 627	92 537	46 444	38 247	28 647
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	236 456	39 845	88 602	44 231	36 478	27 300
10–49 pracujących (małe)	139 995	9 097	1 497	3 239	1 803	1 489	1 069
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 709	263	586	358	250	252
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	240	22	110	52	30	26

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

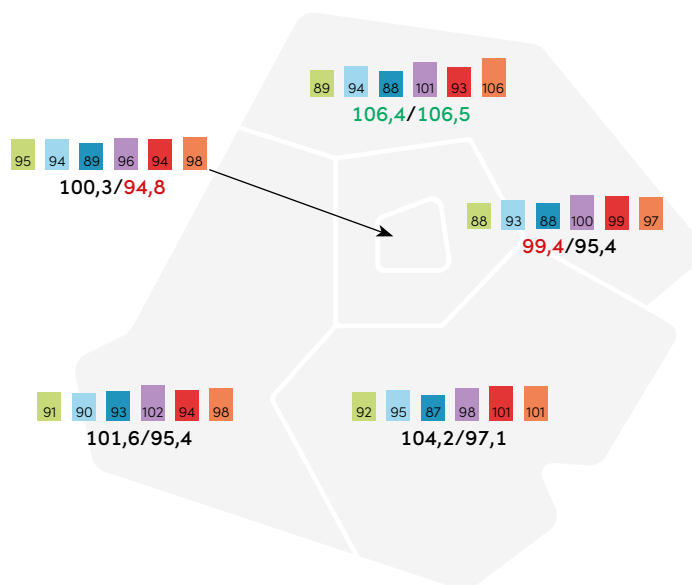
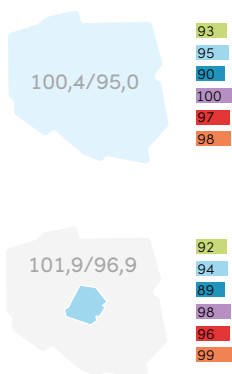
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

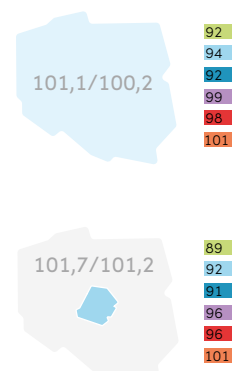
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

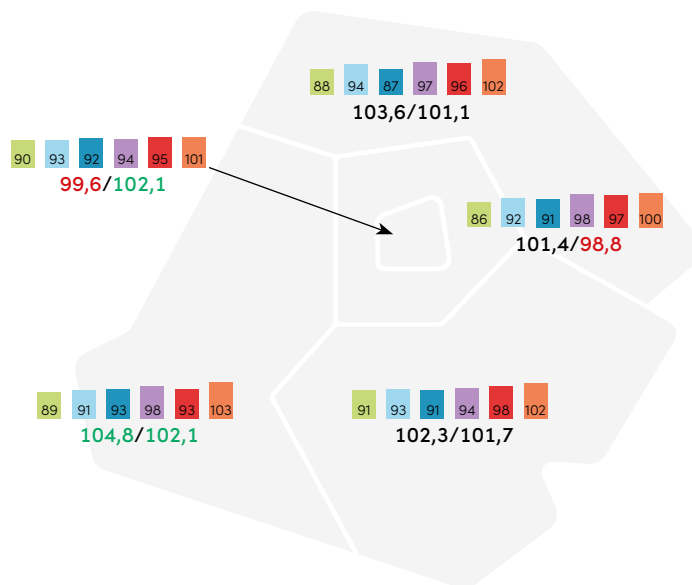
Ocena sytuacji branży
– woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

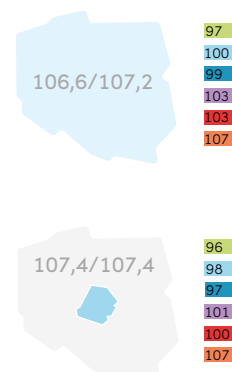
Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

MAPA 4

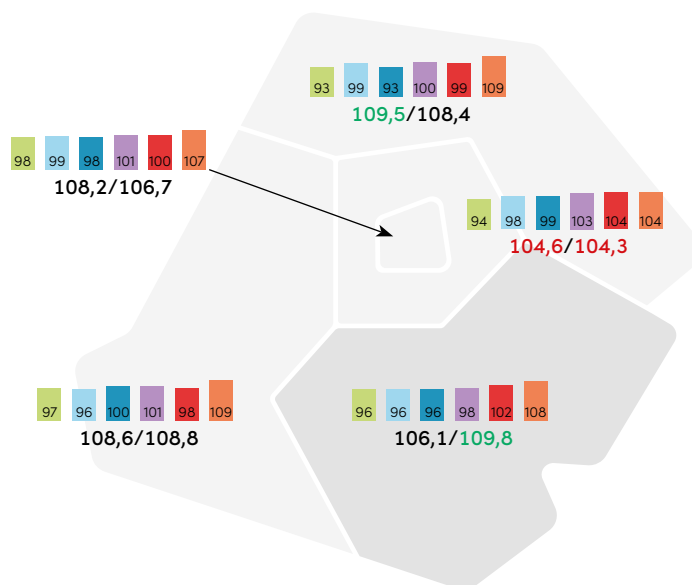
Ocena sytuacji firmy
– woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

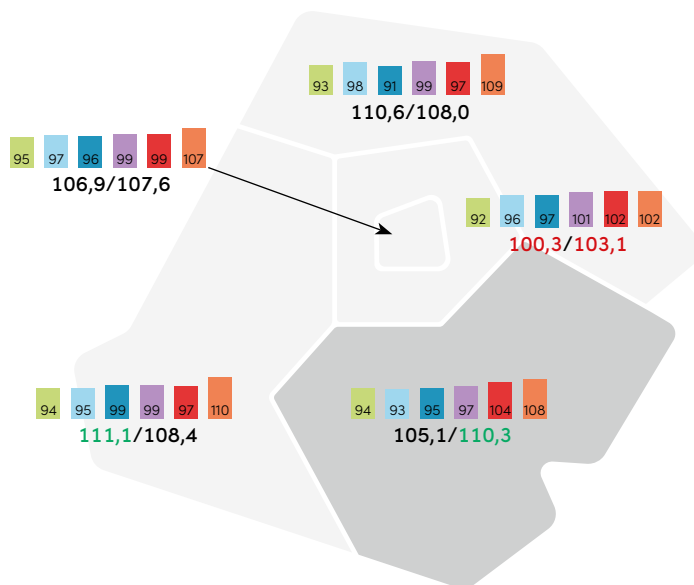
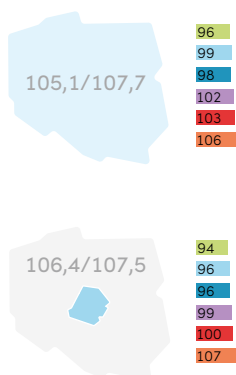

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

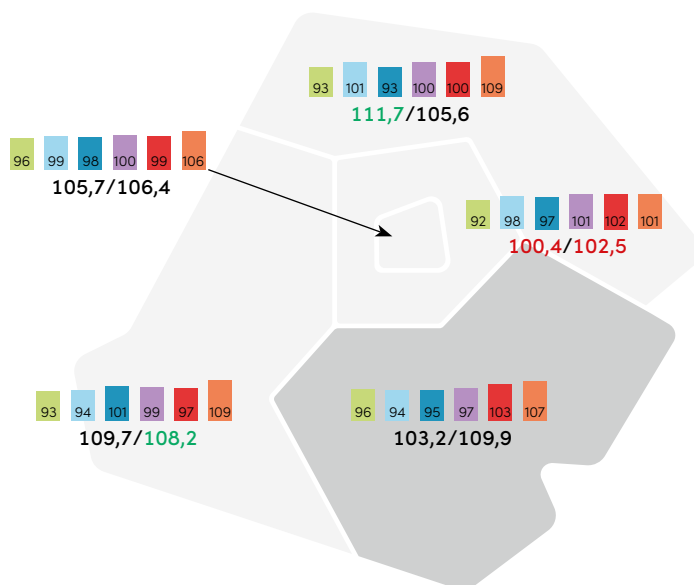
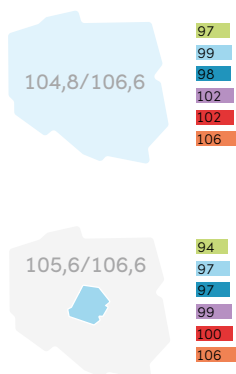
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

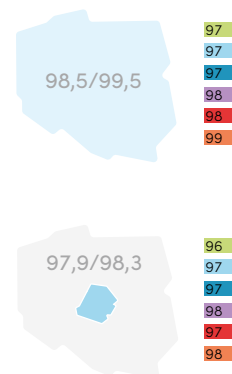
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

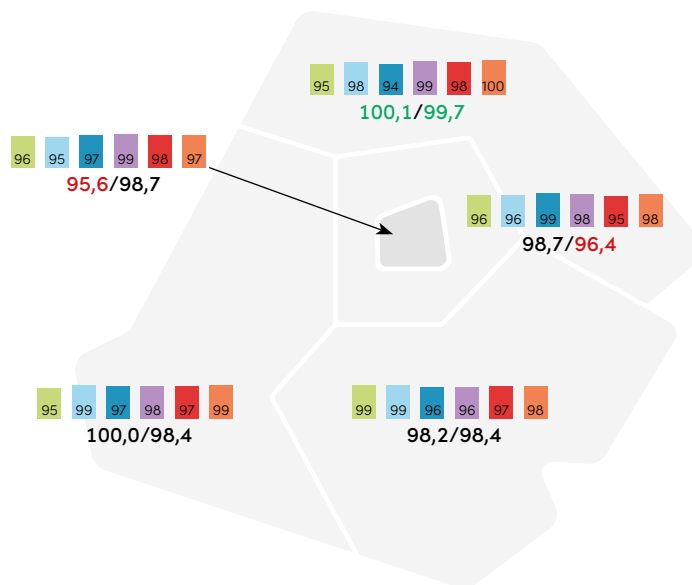
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

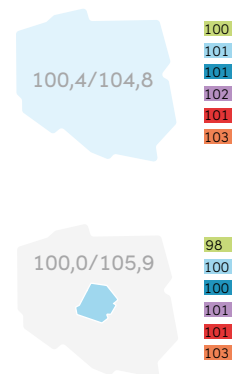
średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

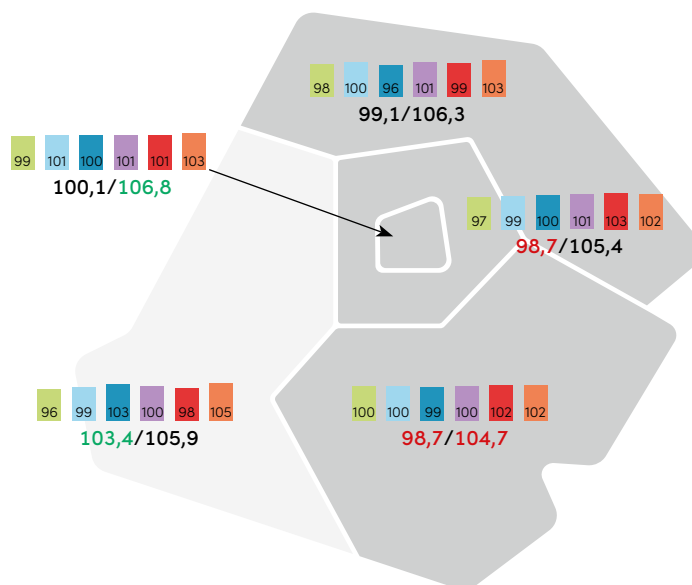
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

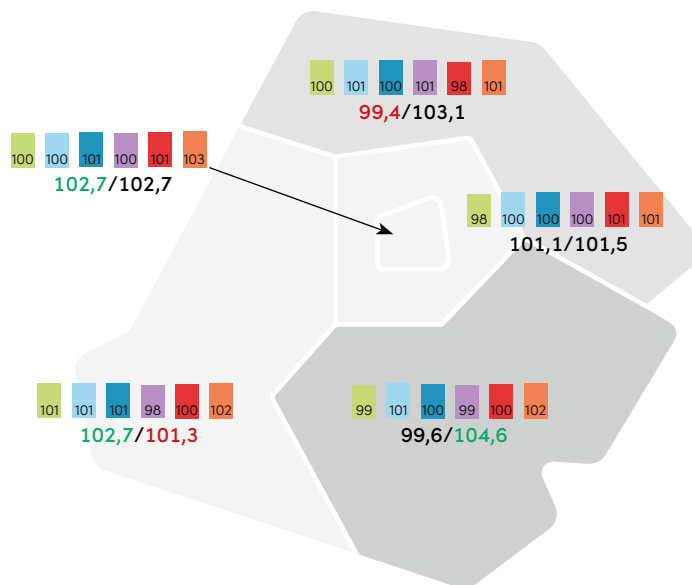
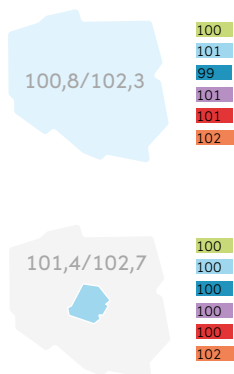

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. łódzkie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

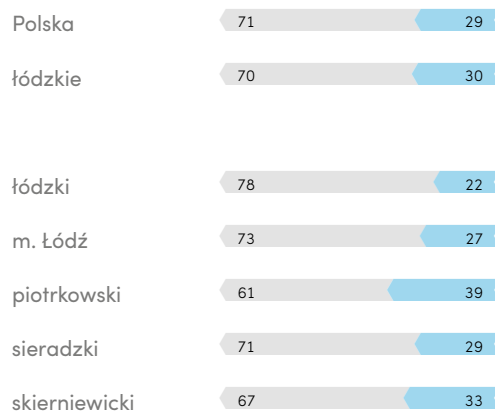
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

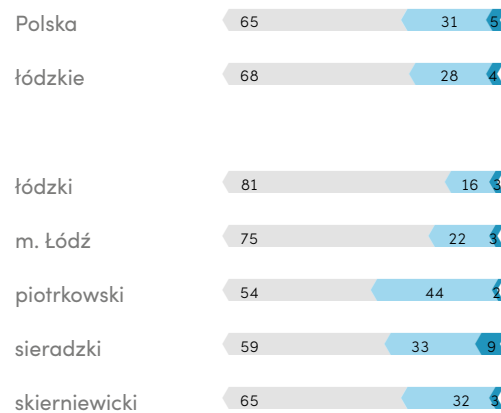
Źródła finansowania firmy – woj. łódzkie (wyrażone w %)

- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

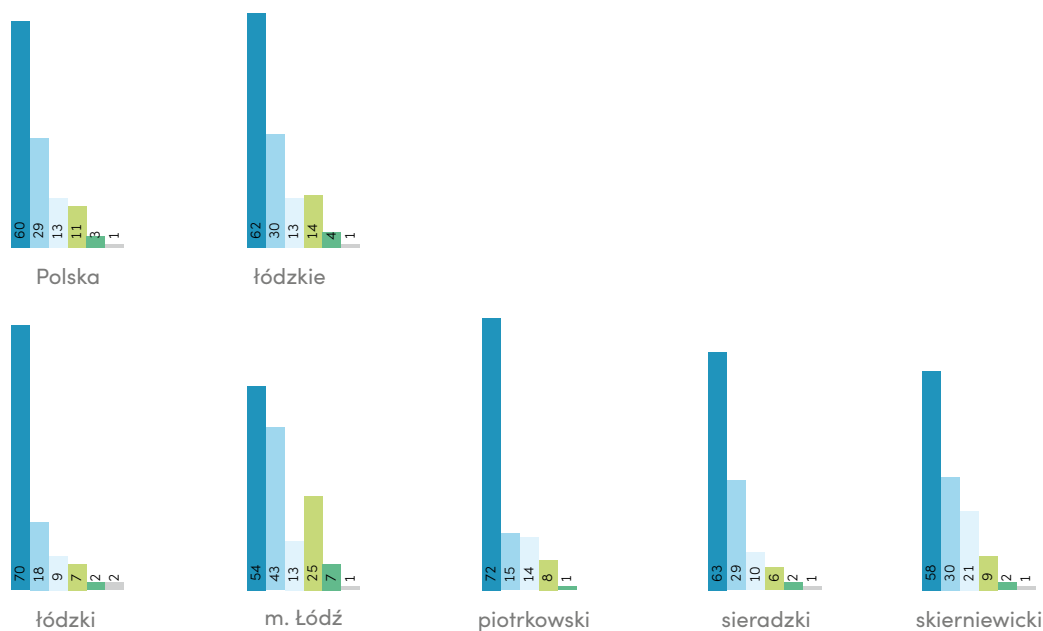
Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. łódzkie (wyrażone w %)

- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

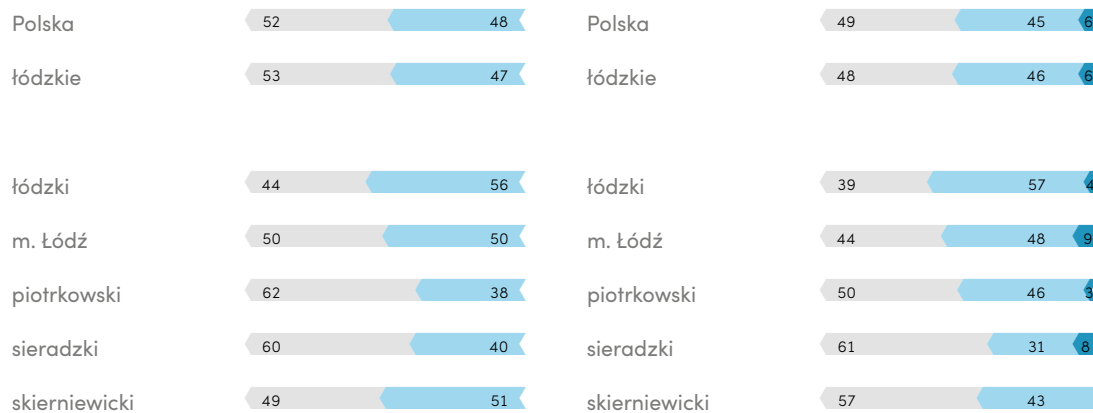
INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. łódzkie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

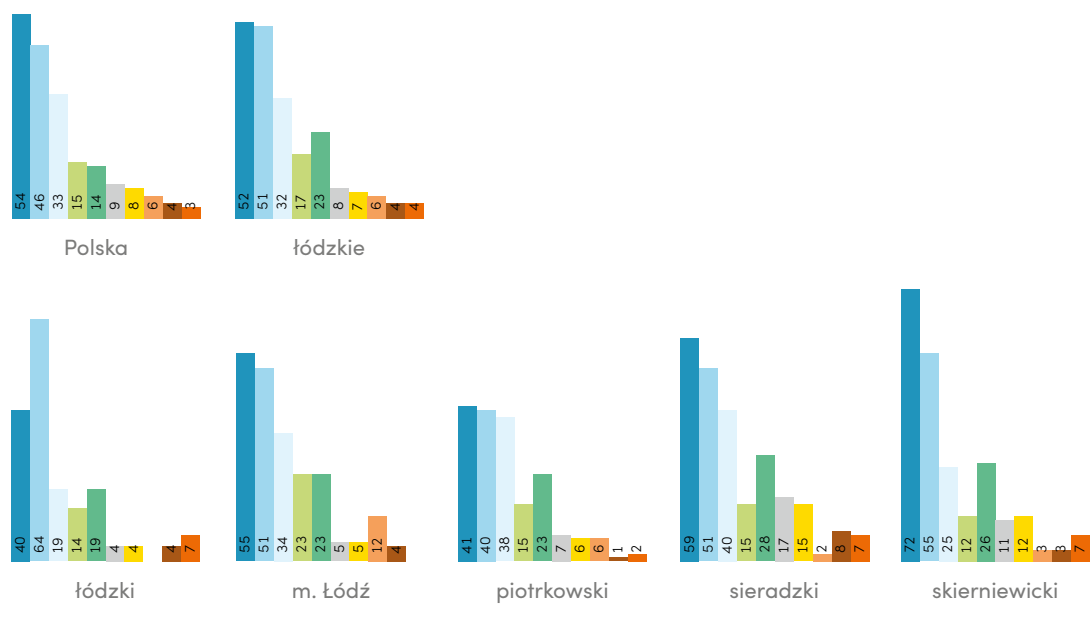

WYKRES 4

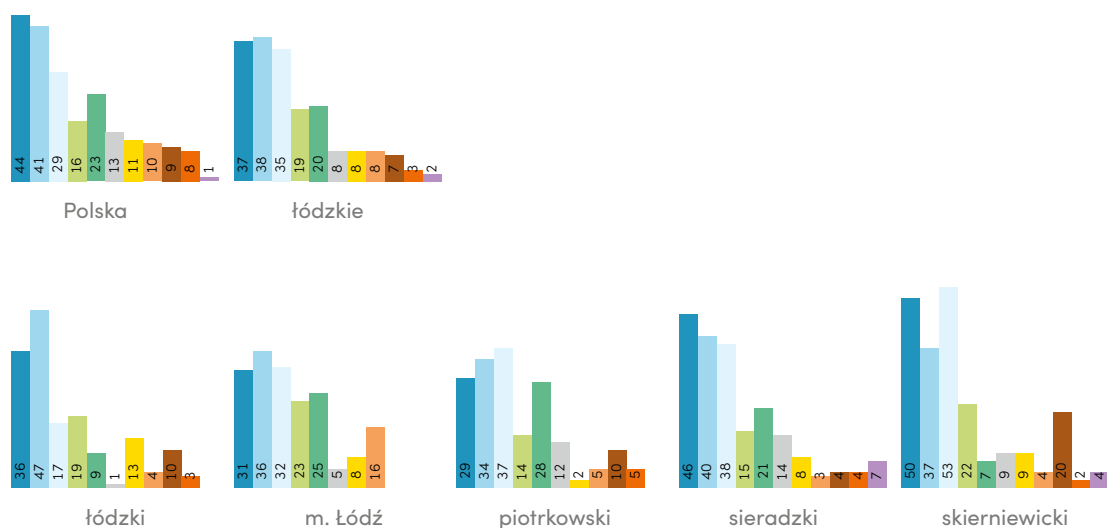
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. łódzkie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

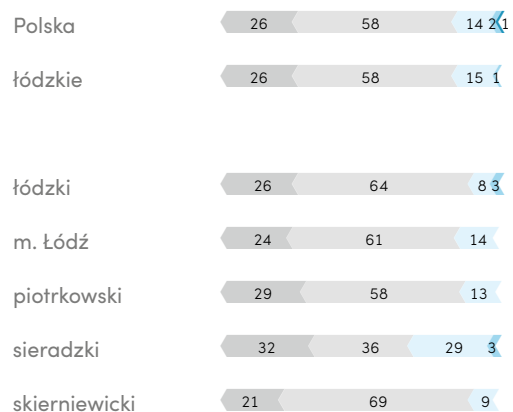

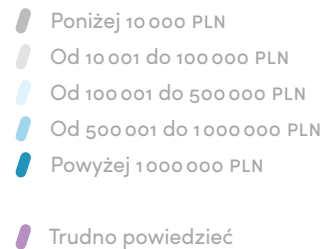
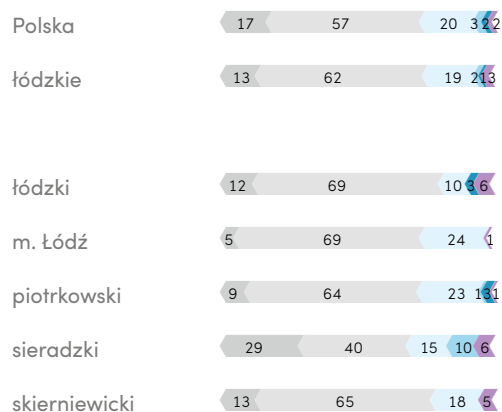
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. łódzkie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

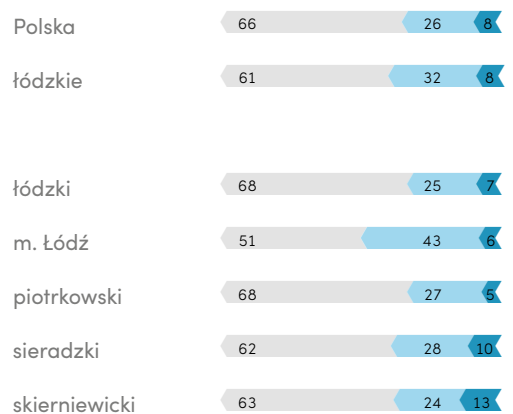
Przyszłe 12 miesięcy

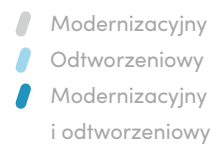
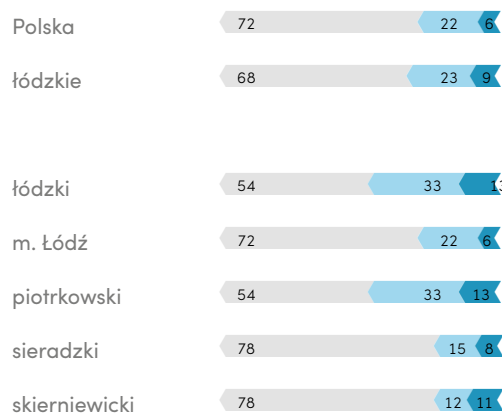
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

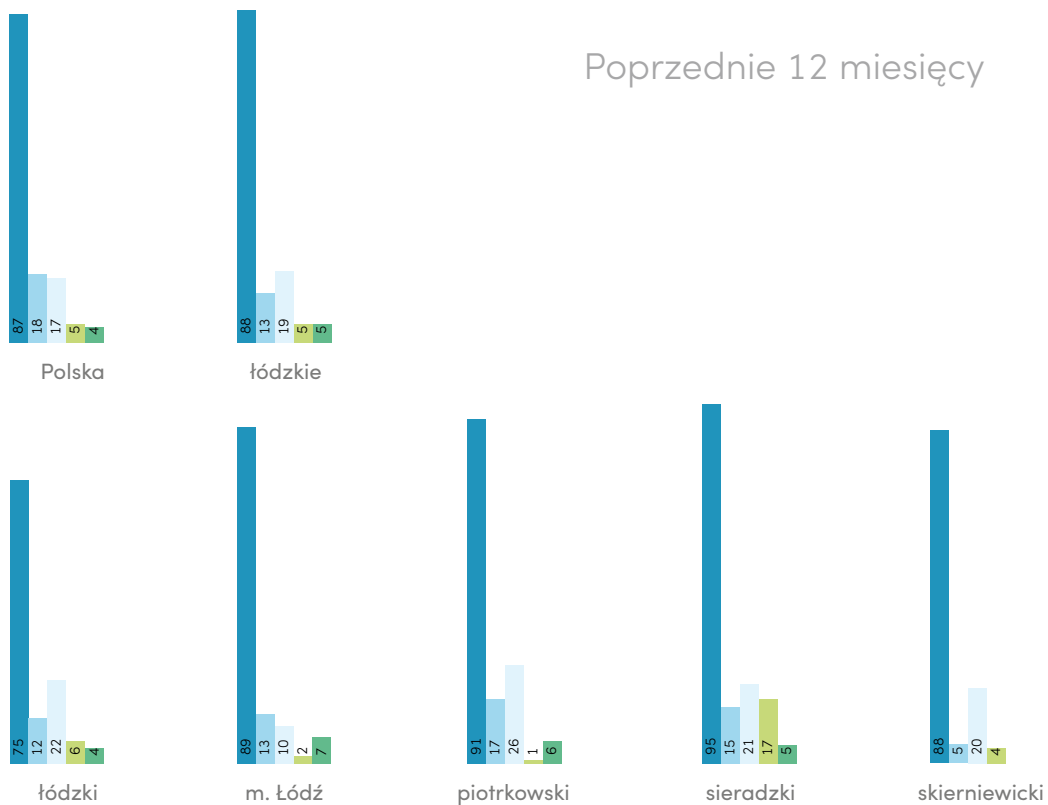
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. łódzkie
(wyrażone w %)

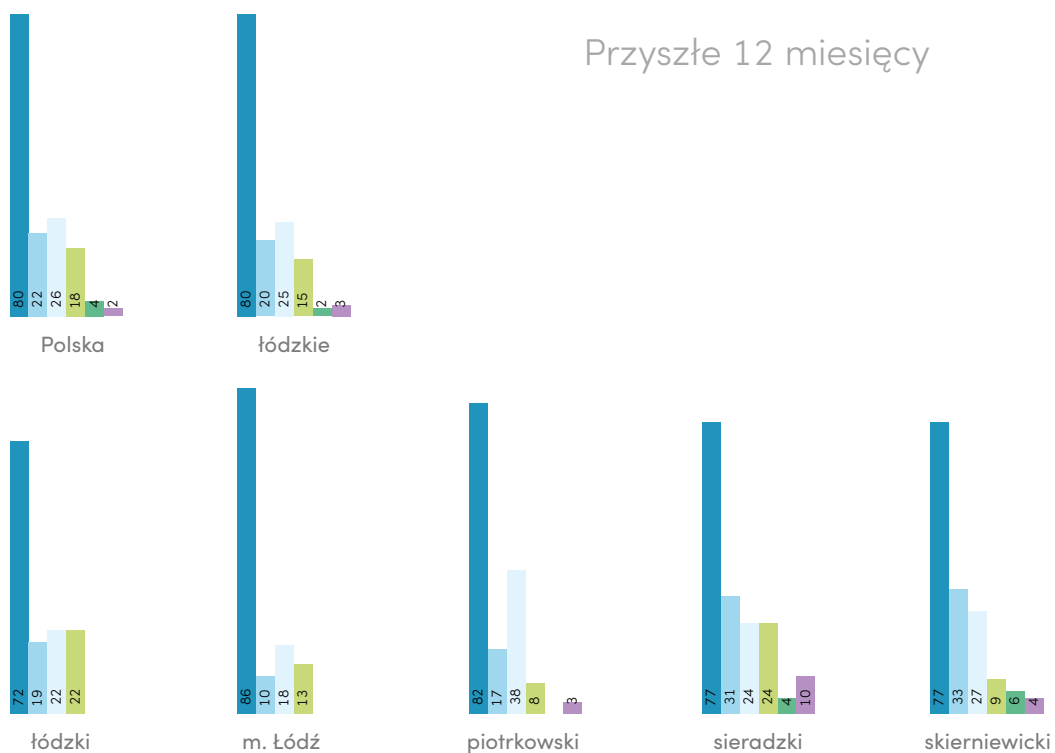
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

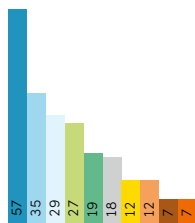

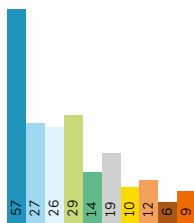
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

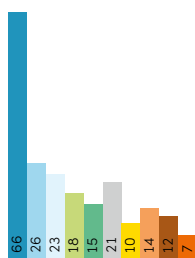
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

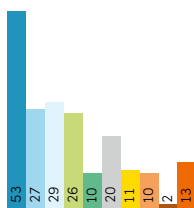
Polska

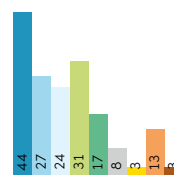
Łódzkie

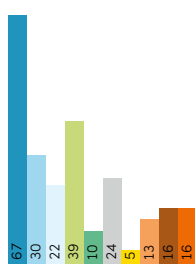
Łódzki

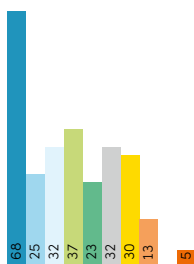
m. Łódź

piotrkowski

sieradzki

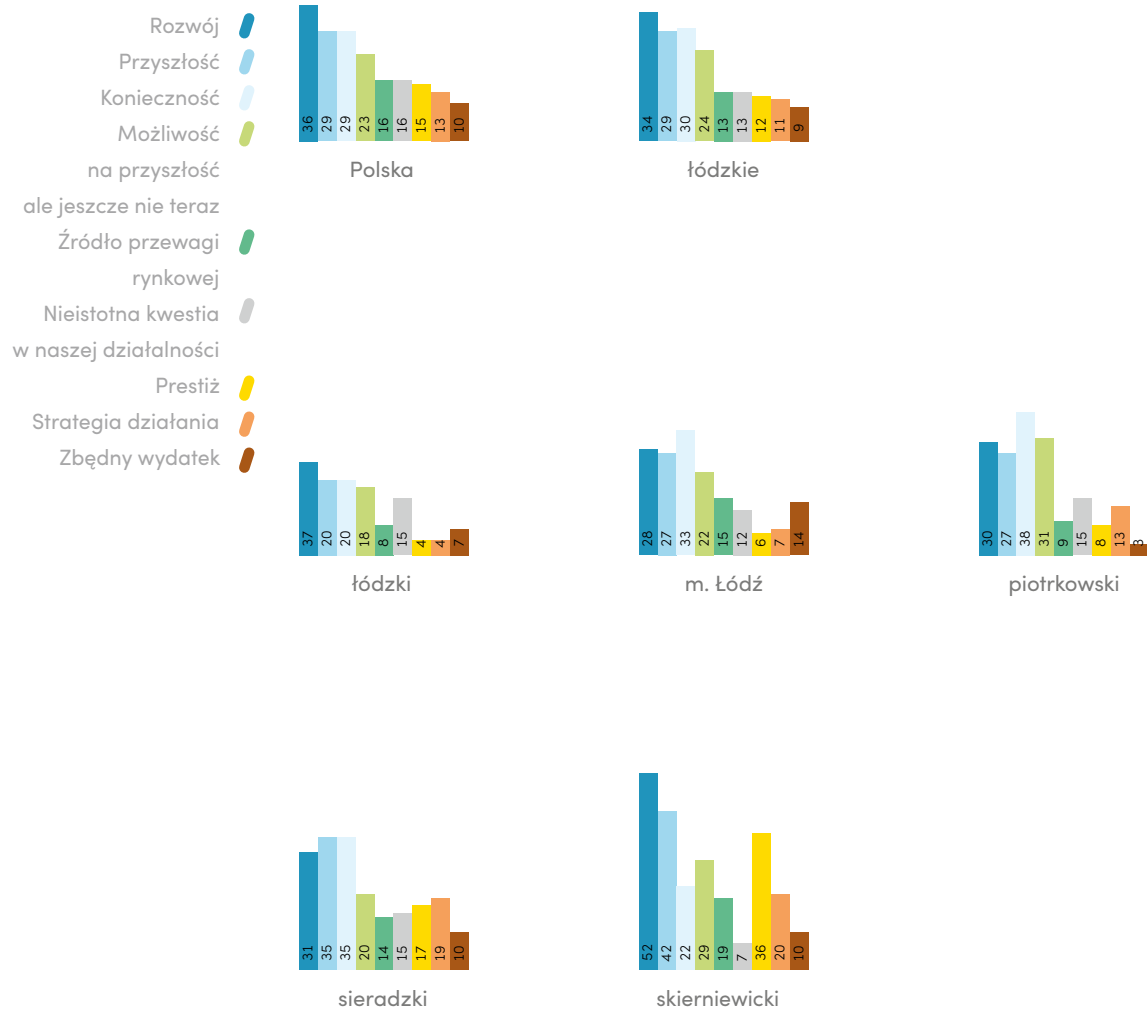

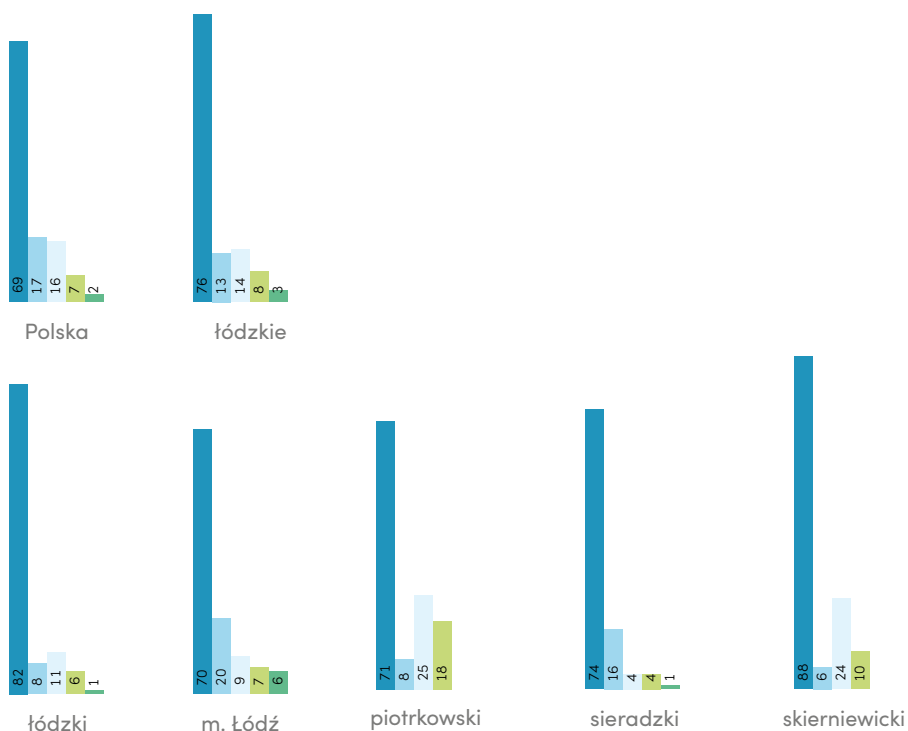
skierniewicki

WYKRES 9

Investycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

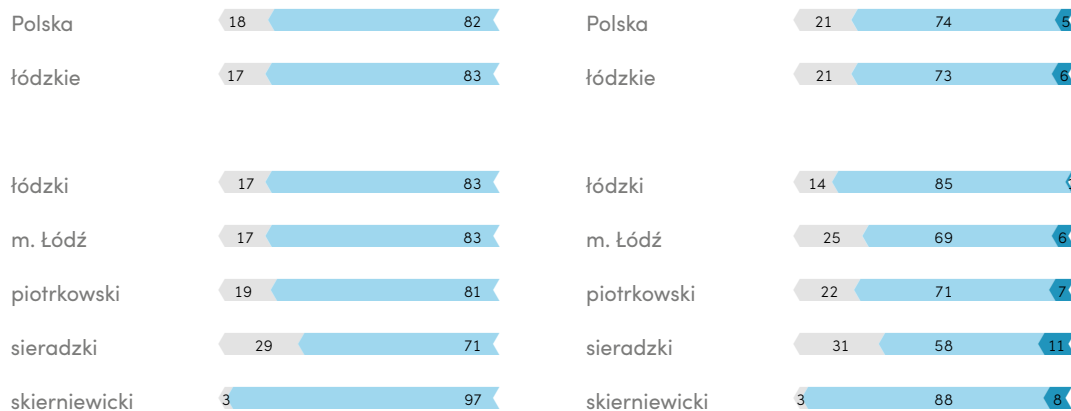
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. łódzkie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. łódzkie
(wyrażone w %)

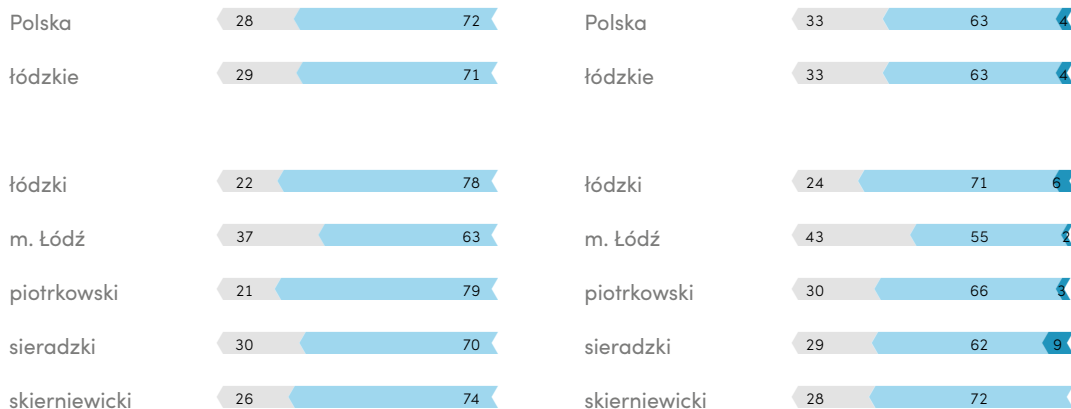
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa –
woj. łódzkie
(wyrażone w %)

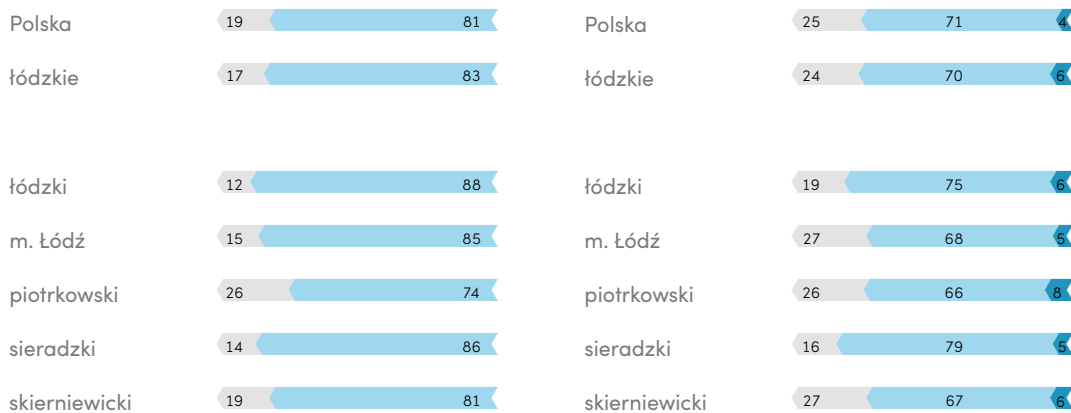
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

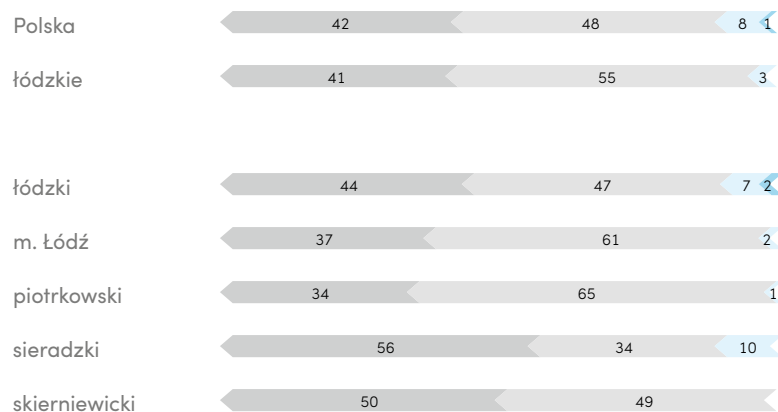

WYKRES 14

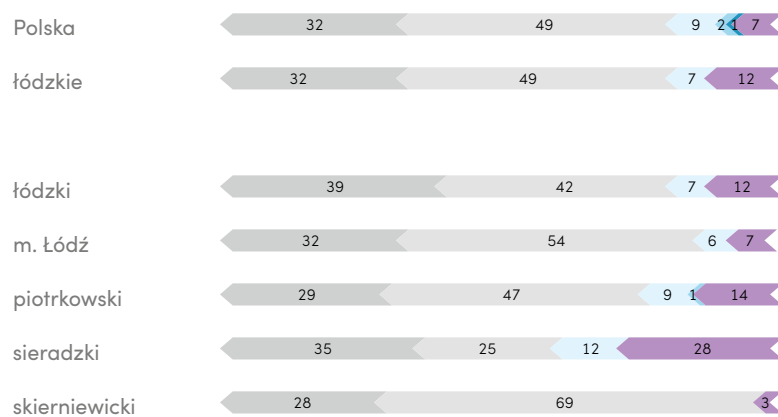
Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. łódzkie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN

Przyszłe 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

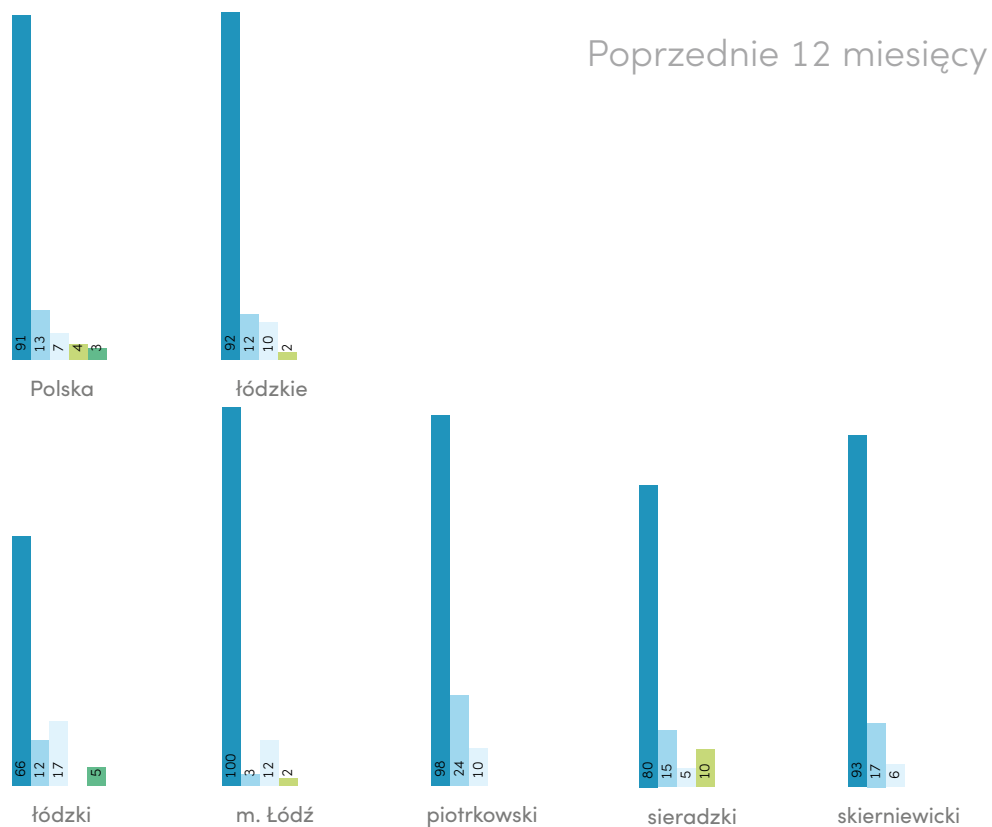

WYKRES 15

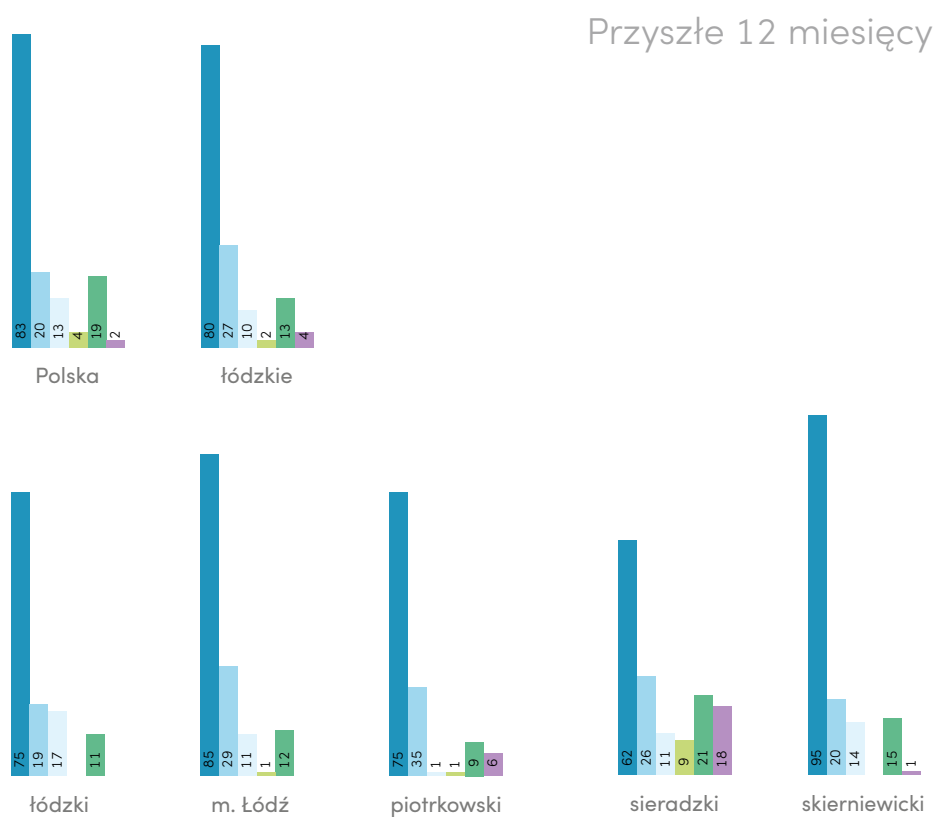
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. łódzkie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

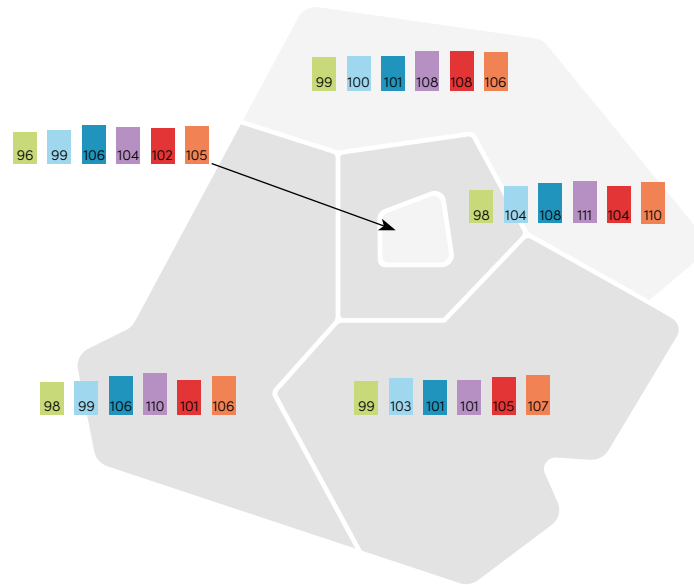

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

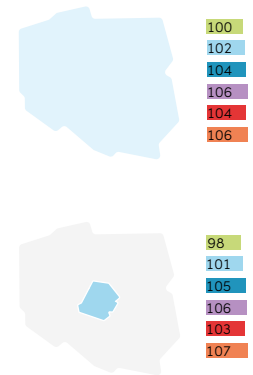
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

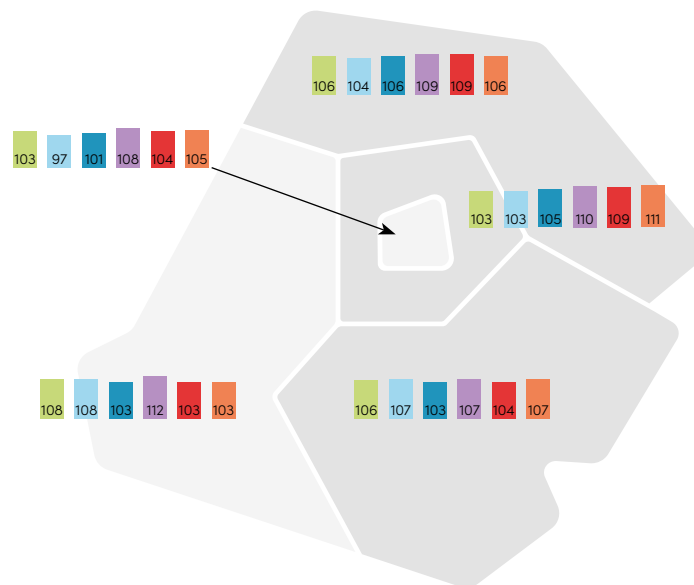
MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. łódzkie

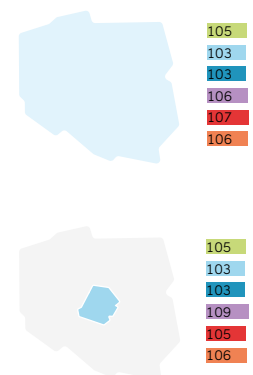
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

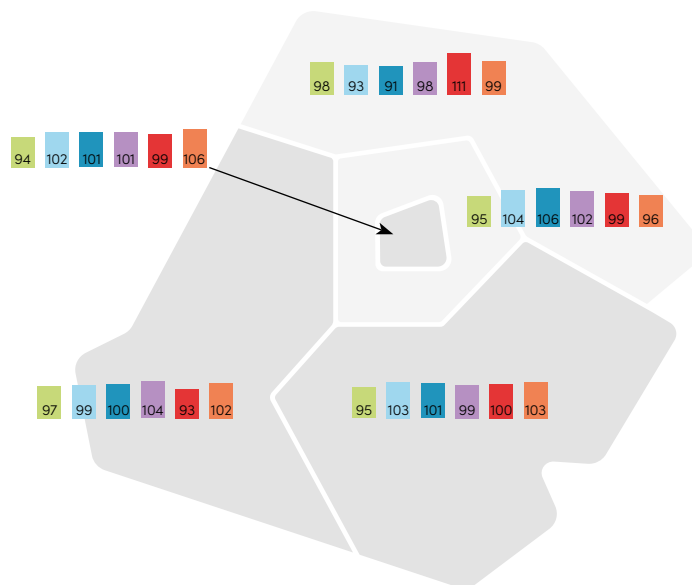
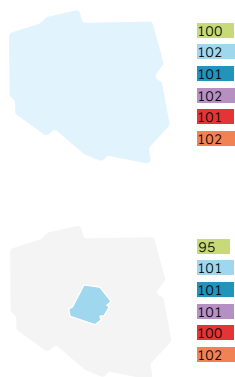
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. łódzkie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. łódzkie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

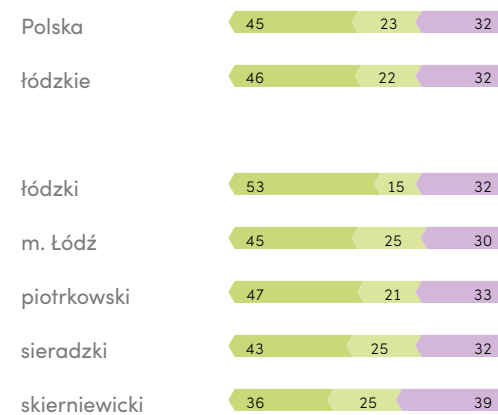
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. łódzkie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

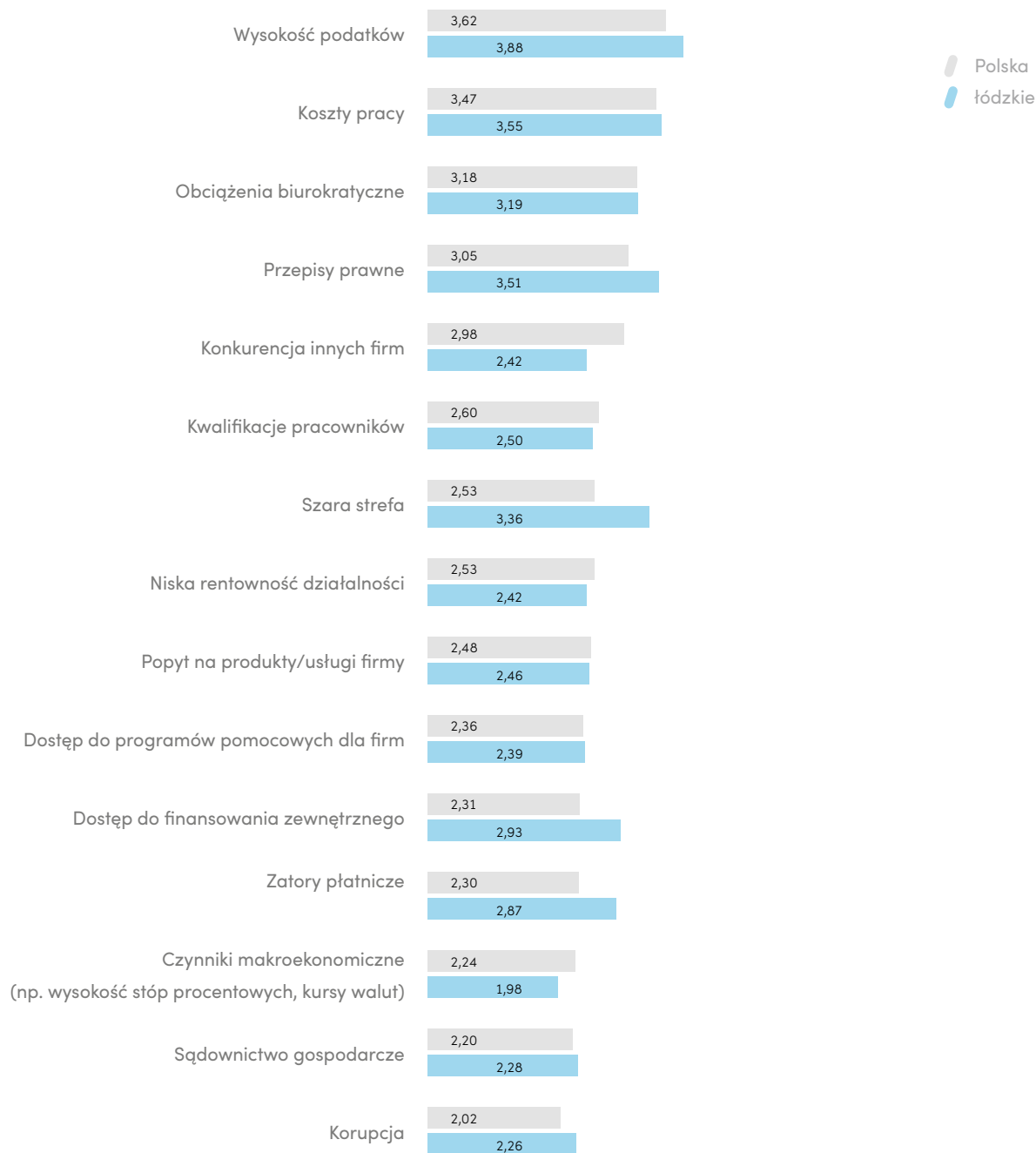
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. łódzkie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. łódzkie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
małopolskie

Rój turystów w rynku bryka,
nie chcąc wyjść na Lajkonika.

TABELA 1 Dane statystyczne

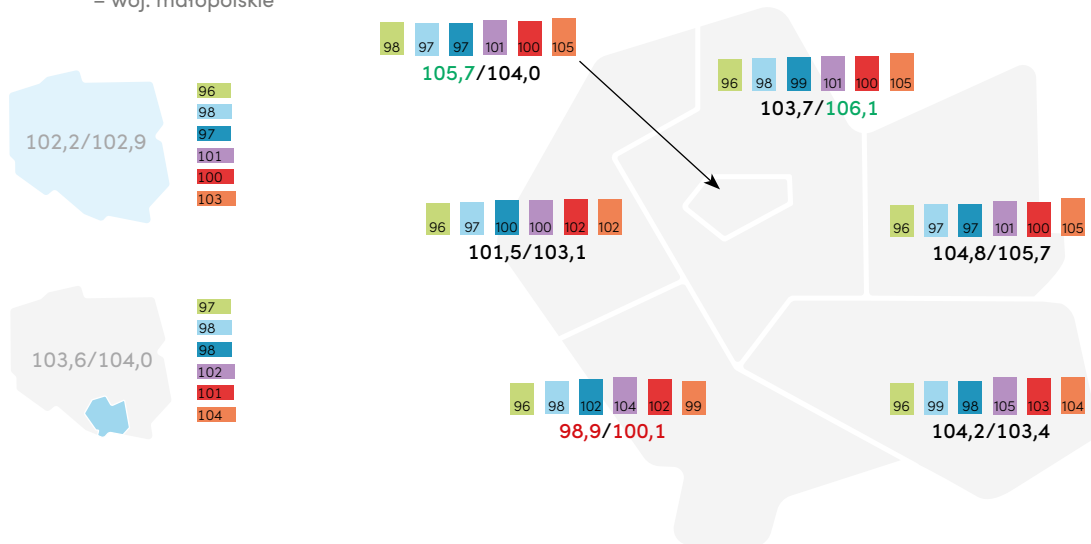
	POLSKA	MAŁOPOLSKIE	krakowski	m. Kraków	nowosądecki	oświęcimski	tarnowski	nowotarski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	91,3	77,1	167,5	61,6	76,8	64,1	57,6
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 211	4 621	6 897	5 390	4 315	4 639	4 619
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 444	4 799	7 242	5 549	4 448	4 990	4 826
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	4,1	3,5	2,1	5,7	5,6	5,5	5,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	97	96	111	77	86	80	80
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	3 180	2 903	5 493	2 065	3 538	2 047	1 291
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 151	1 068	1 822	843	1 009	774	1 046
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	110	100	157	101	83	84	115
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	74	55	131	64	57	49	66
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	391 539	77 990	140 500	45 607	55 624	35 832	35 986
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	376 454	75 247	135 088	43 692	53 502	34 181	34 744
10–49 pracujących (małe)	139 995	12 449	2 322	4 384	1 577	1 726	1 364	1 076
50–249 pracujących (średnie)	28 267	2 293	381	841	306	353	260	152
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	343	40	187	32	43	27	14

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. małopolskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

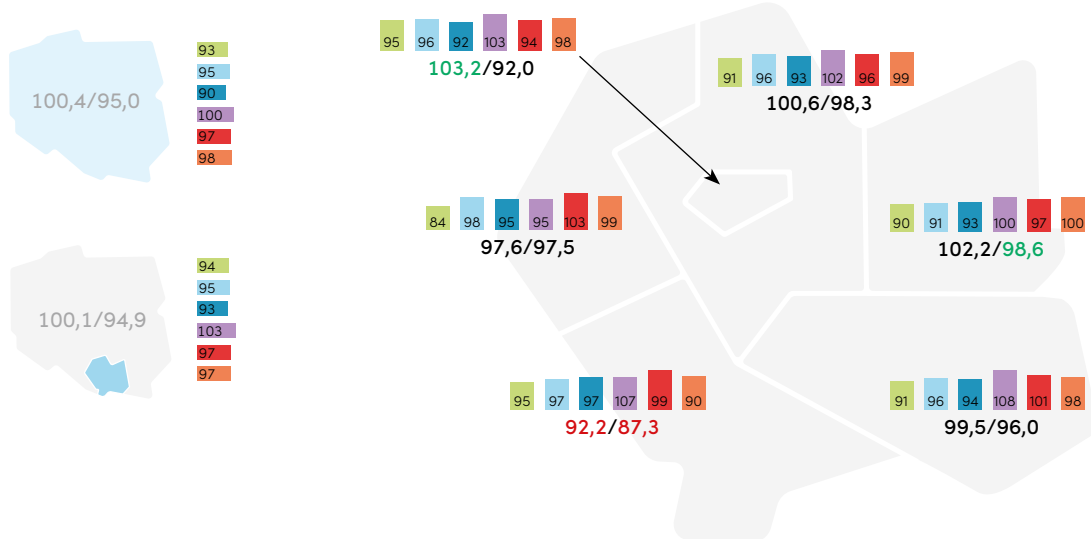
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. małopolskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

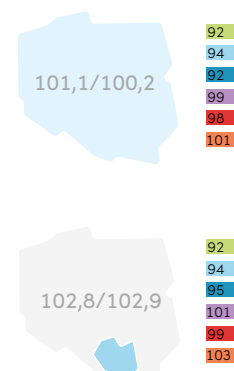
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. małopolskie

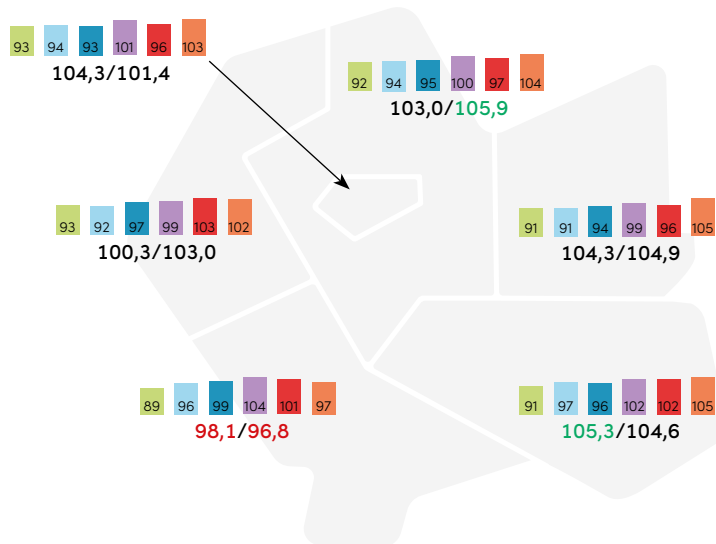
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

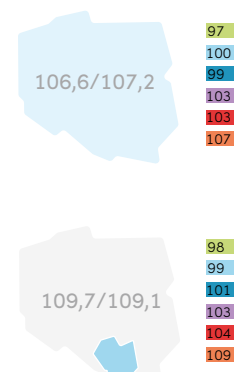
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. małopolskie

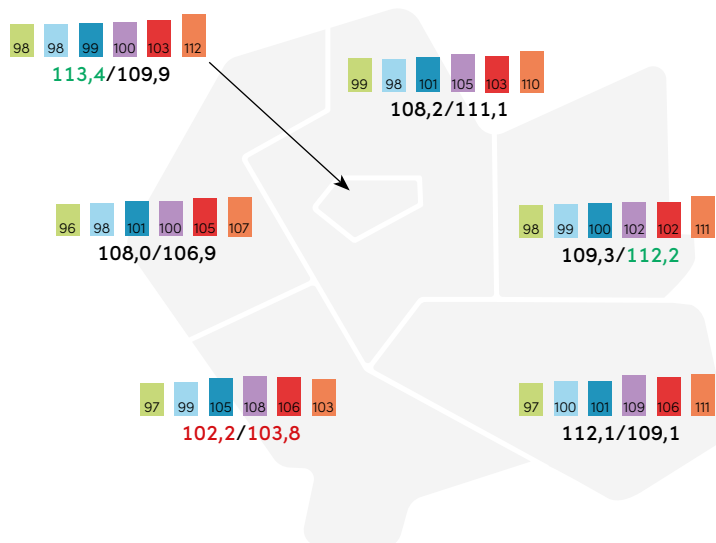
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

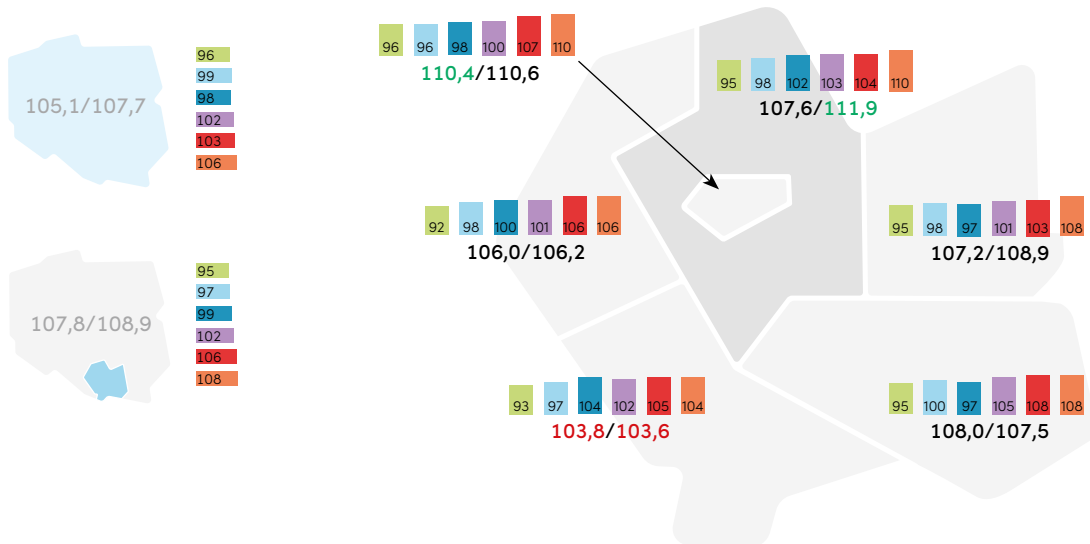

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. małopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

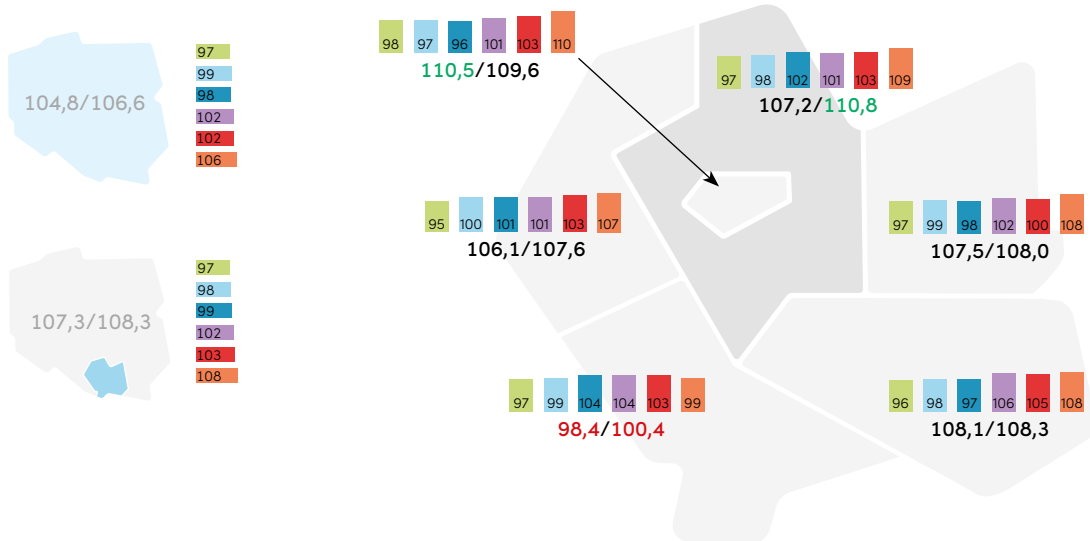
- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. małopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

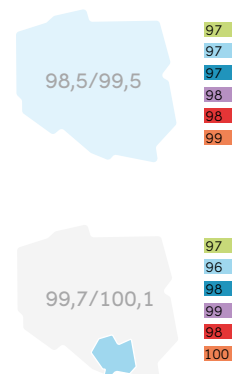
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/ usługi – woj. małopolskie

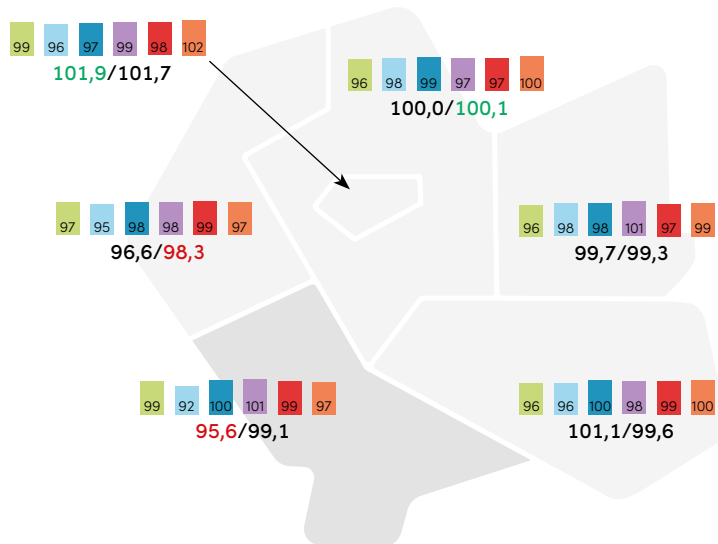
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

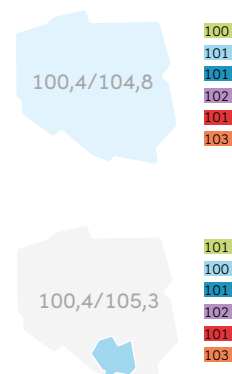
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia w firmie – woj. małopolskie

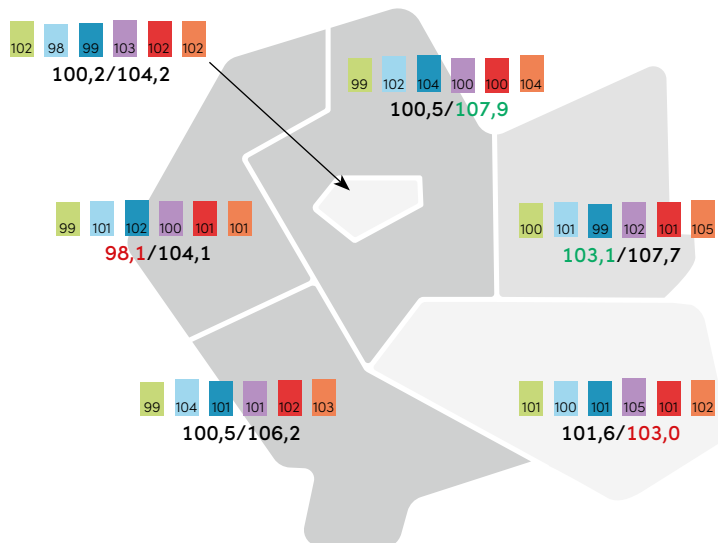
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

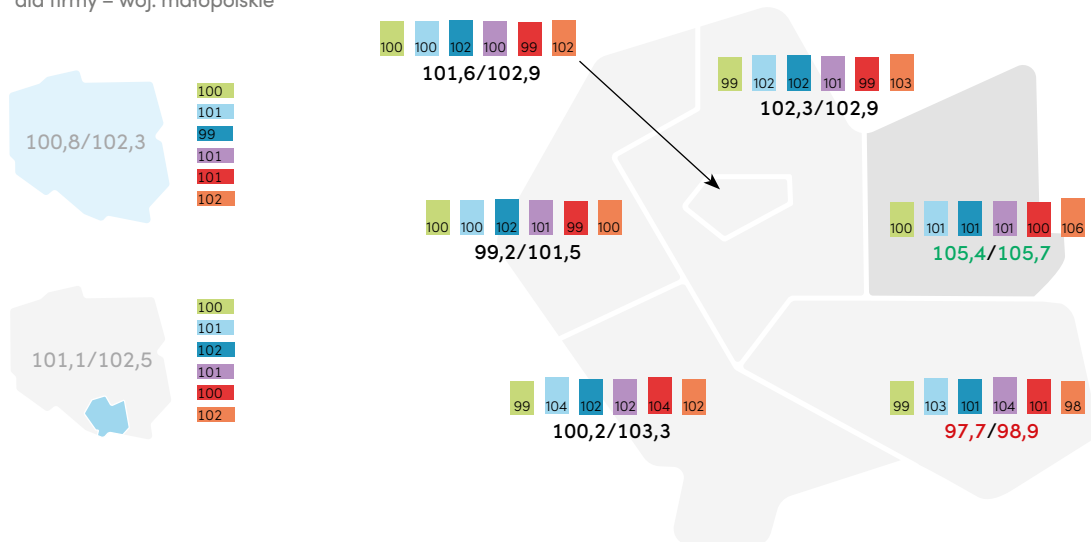

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. małopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

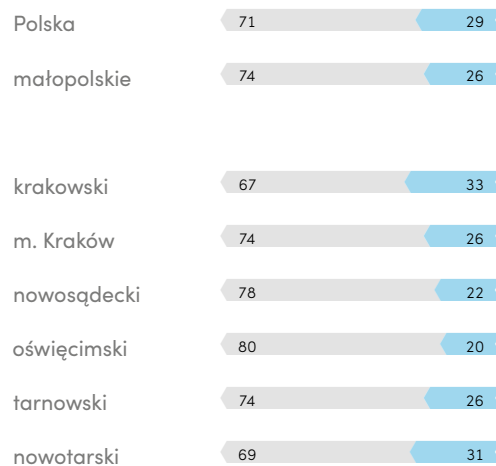
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

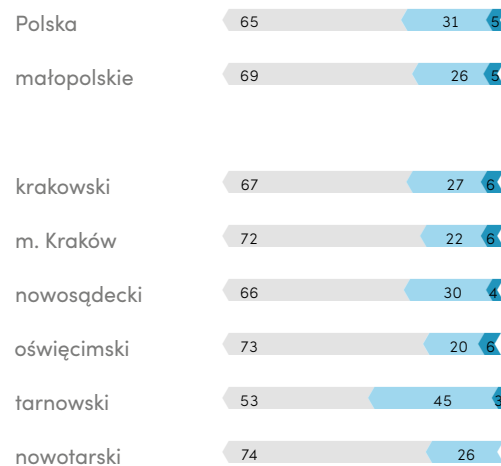
Źródła finansowania firmy – woj. małopolskie (wyrażone w %)

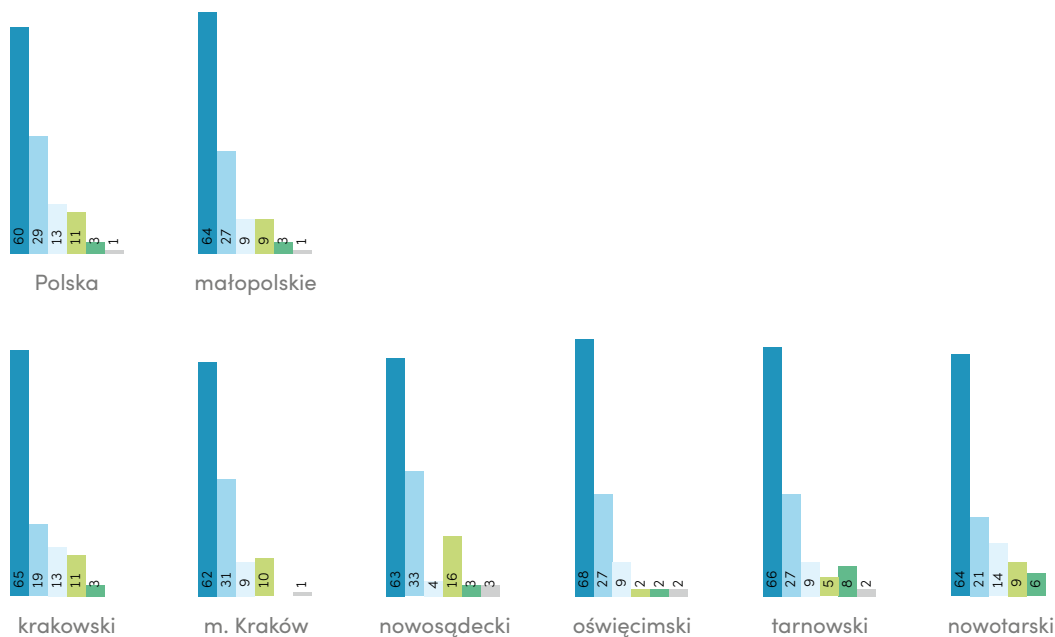
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

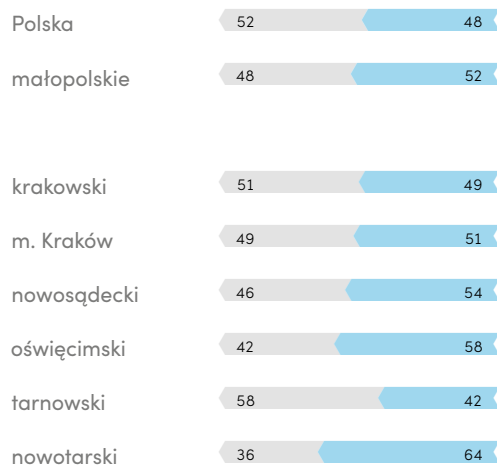
Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. małopolskie (wyrażone w %)

- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

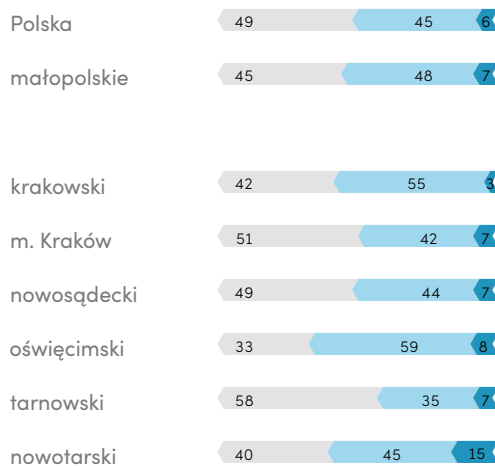
INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. małopolskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

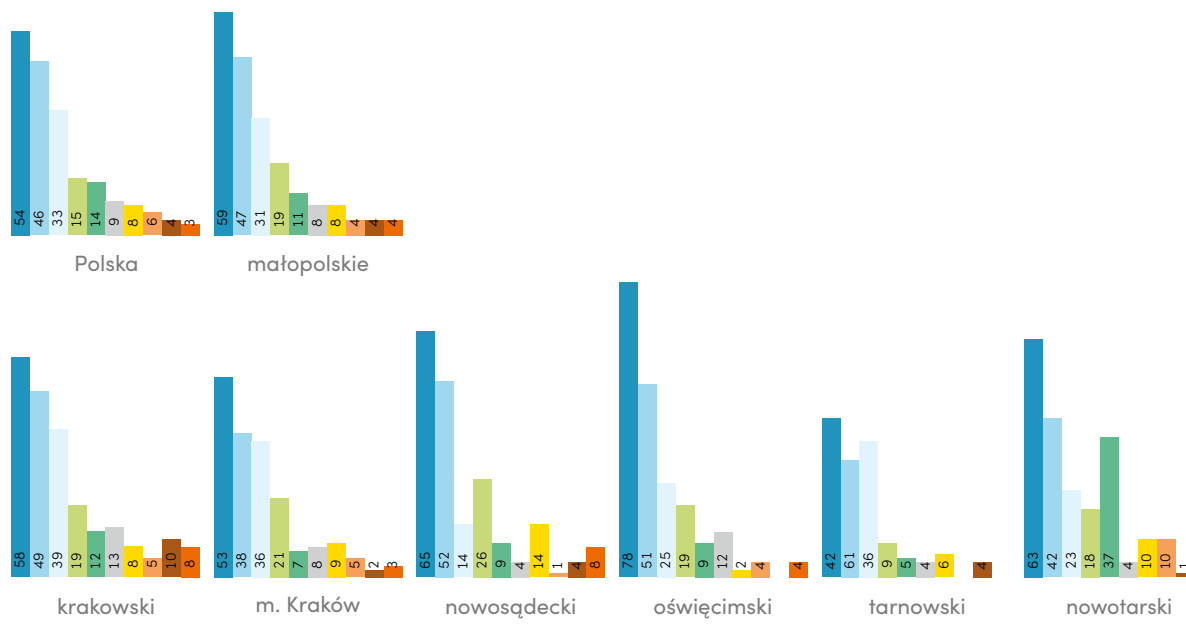

WYKRES 4

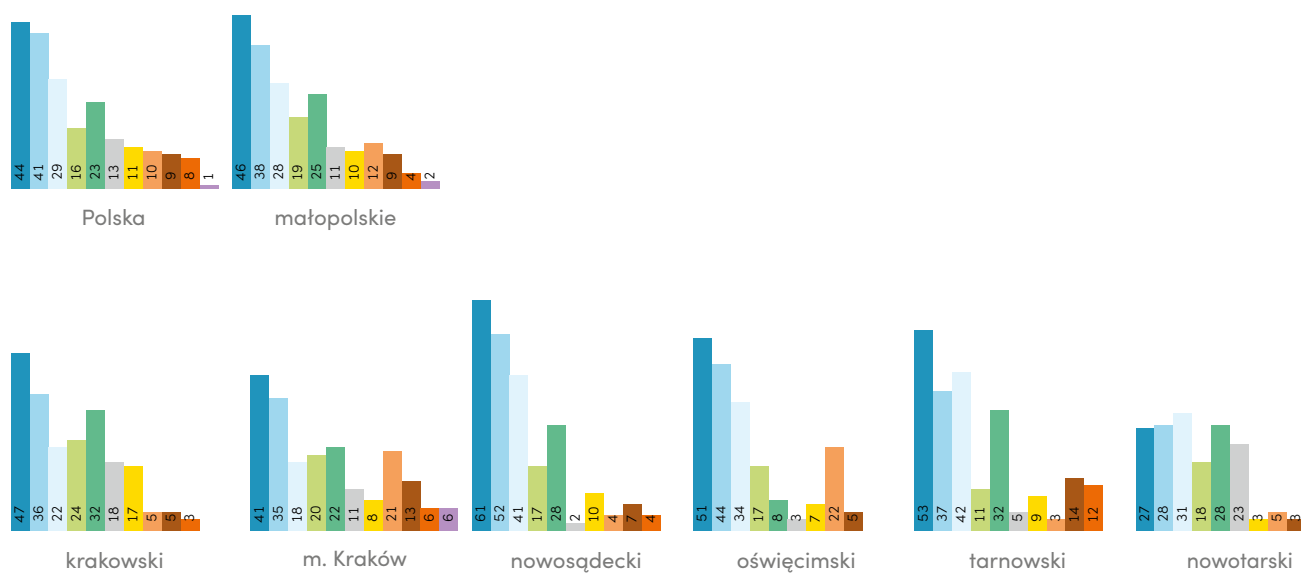
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. małopolskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

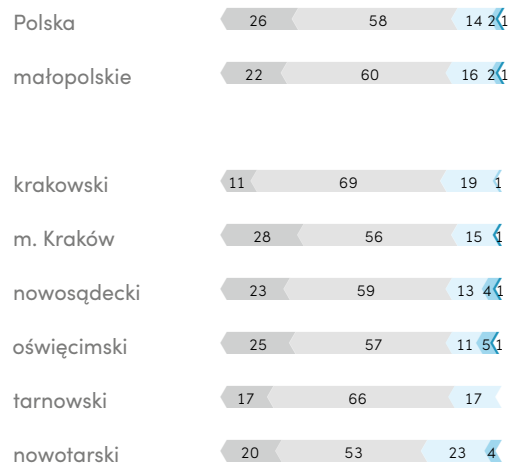

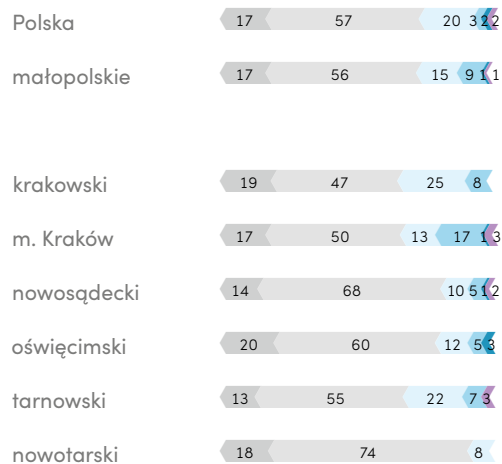
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. małopolskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

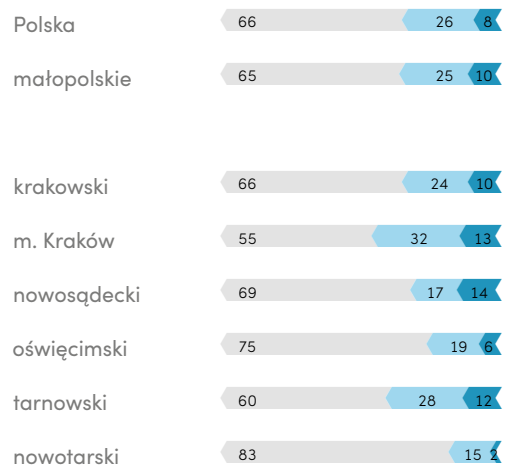

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

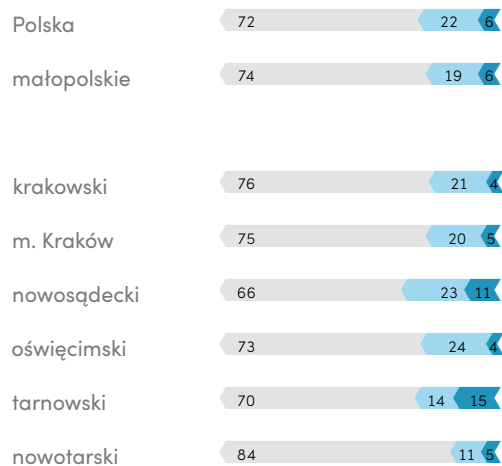
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

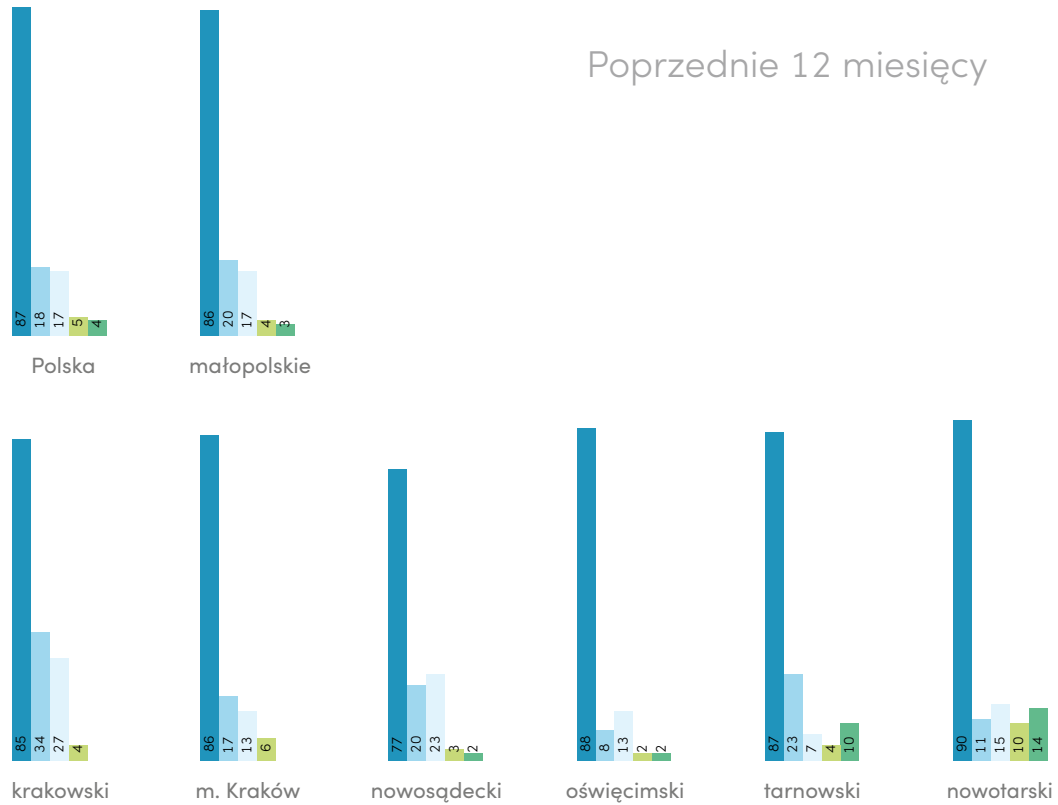
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. małopolskie
(wyrażone w %)

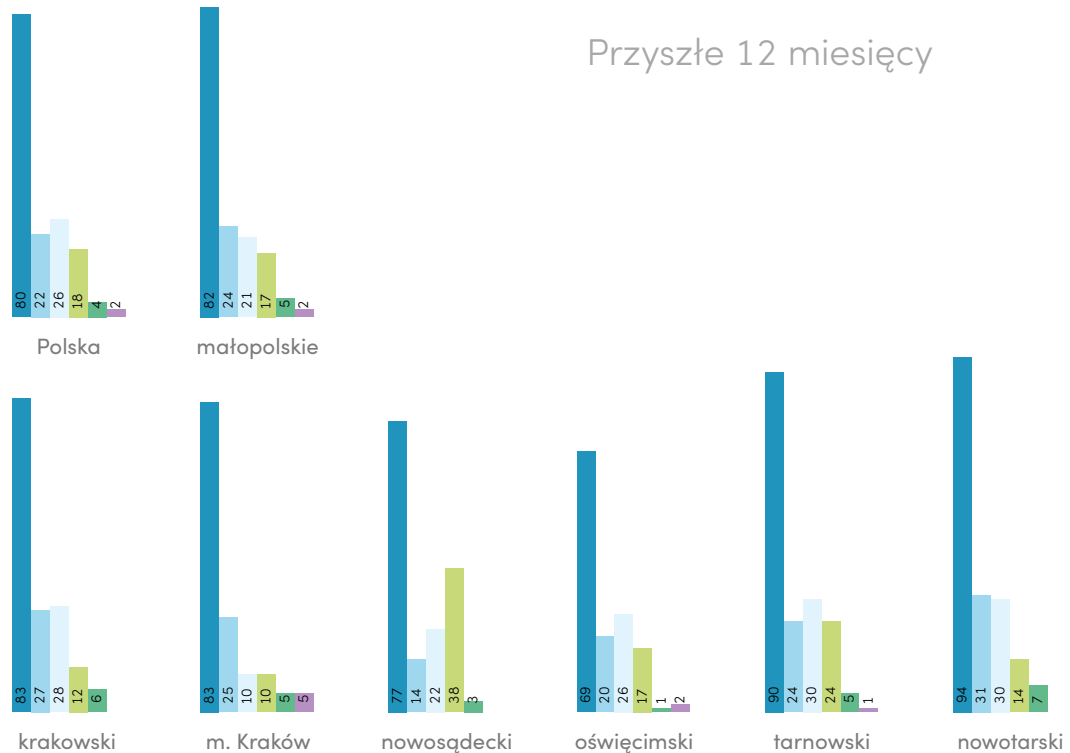
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

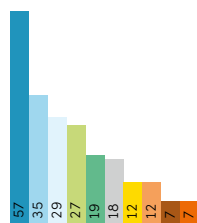

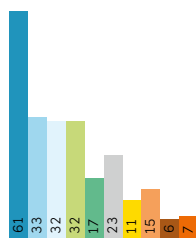
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

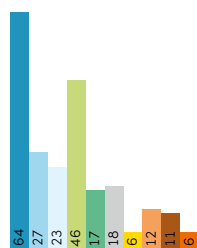
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

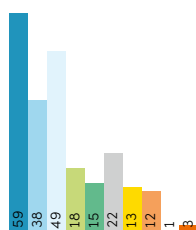
Polska

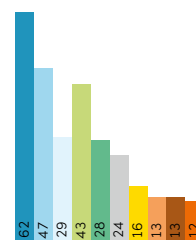
małopolskie

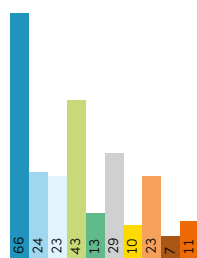
krakowski

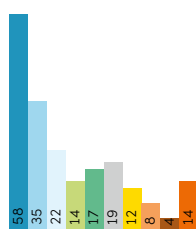
m. Kraków

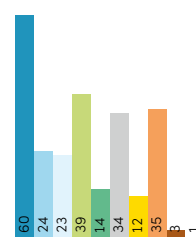
nowosądecki

oświęcimski

tarnowski

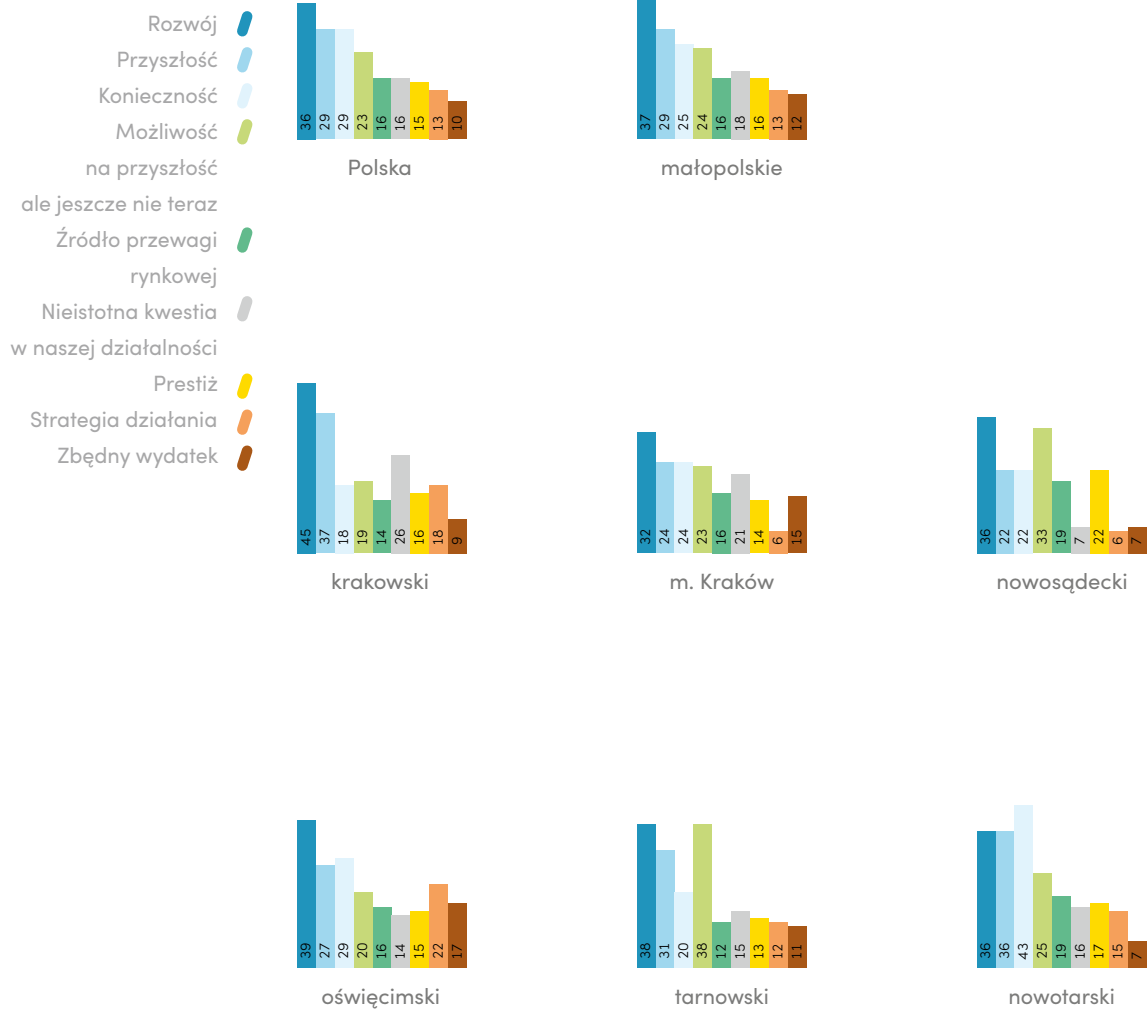

nowotarski

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

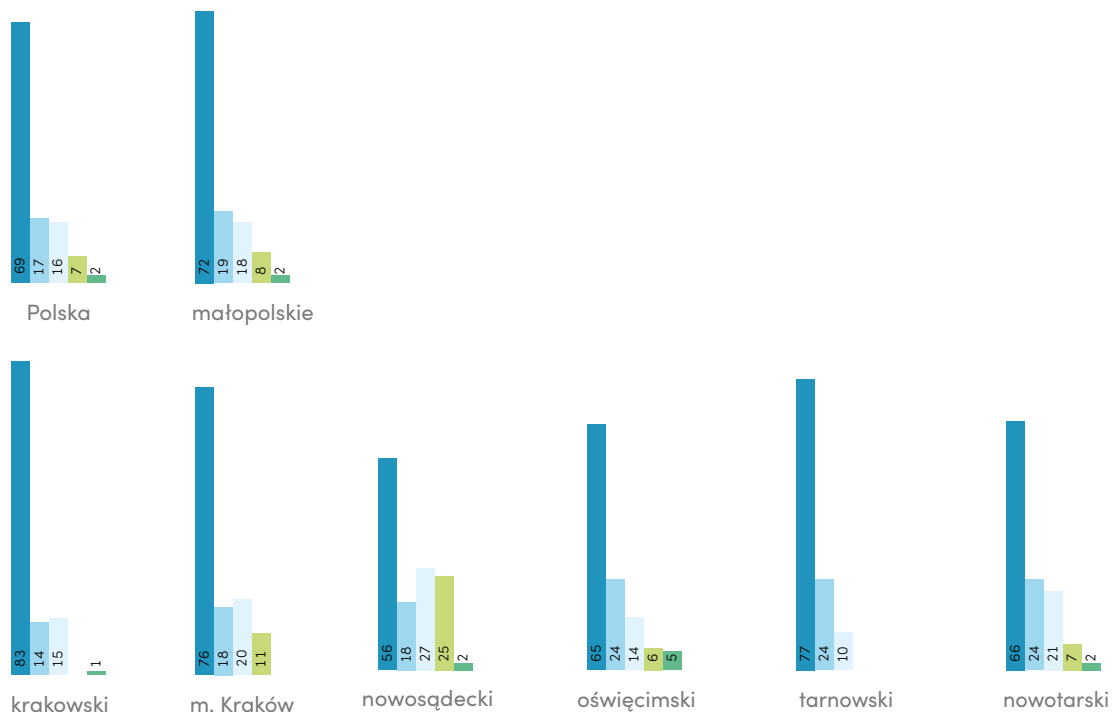

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji
(wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

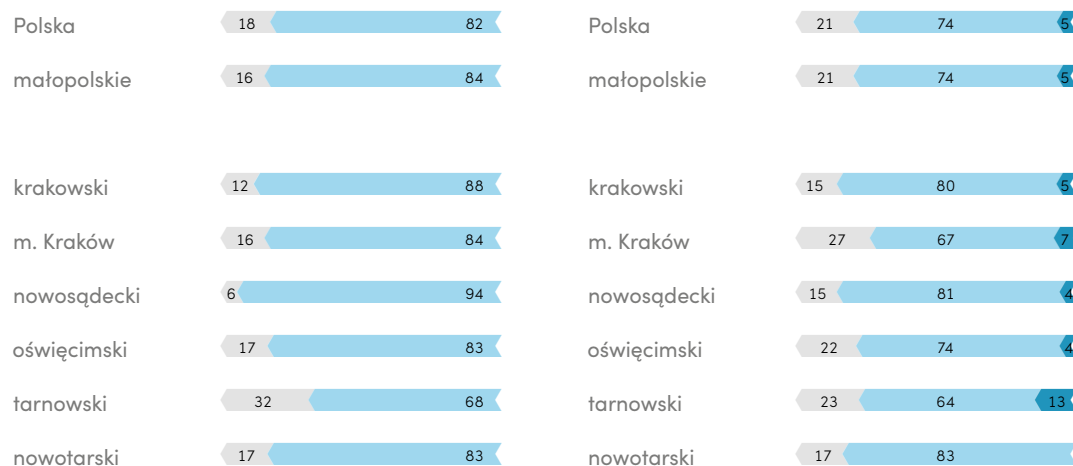
WYKRES 11

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. małopolskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

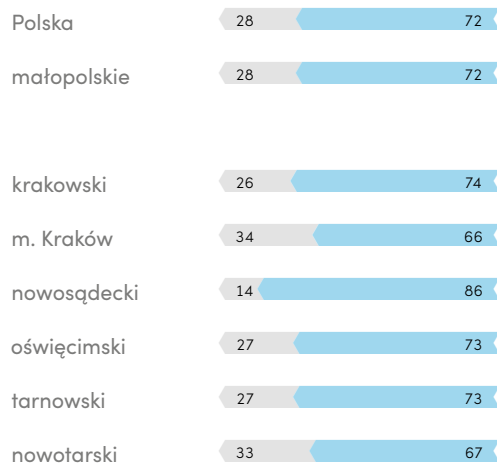
Innowacja produktowa
– woj. małopolskie
(wyrażone w %)

Tak

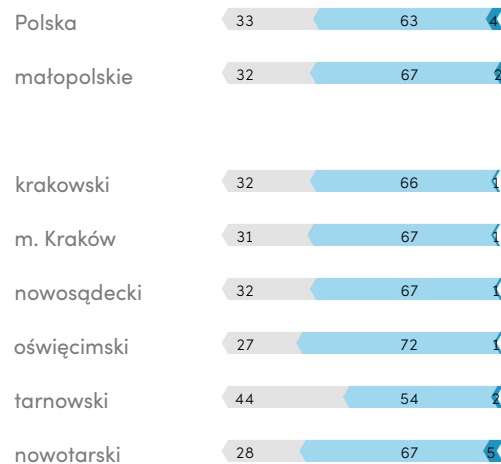
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 13

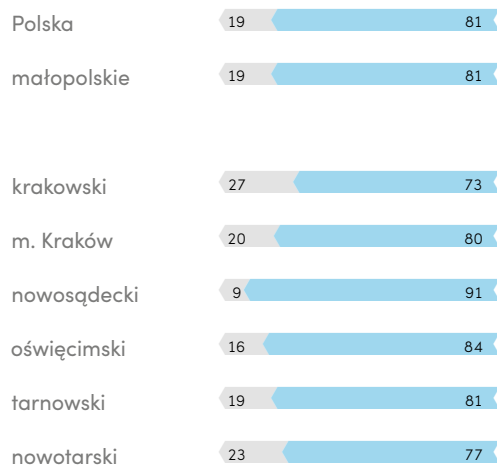
Innowacja procesowa
– woj. małopolskie
(wyrażone w %)

Tak

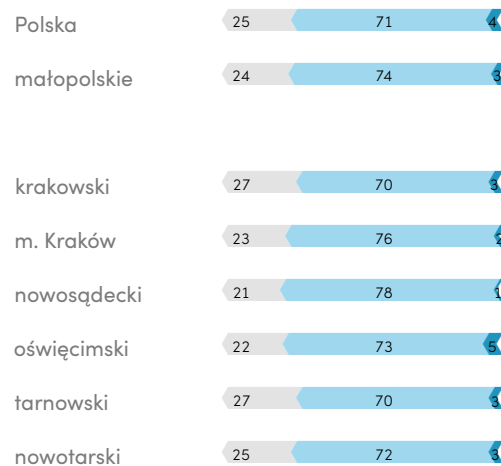
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

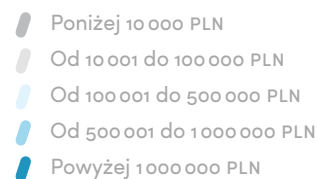
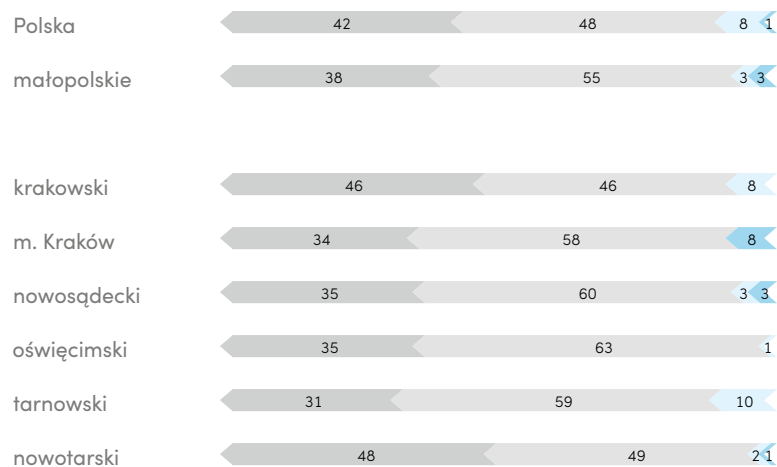

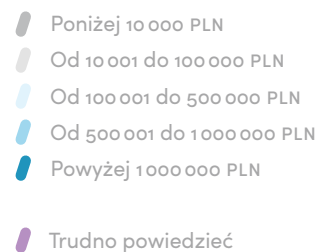
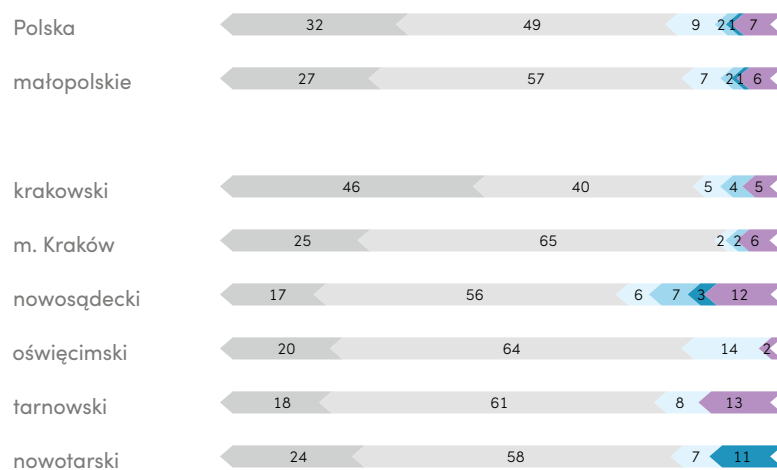
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. małopolskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

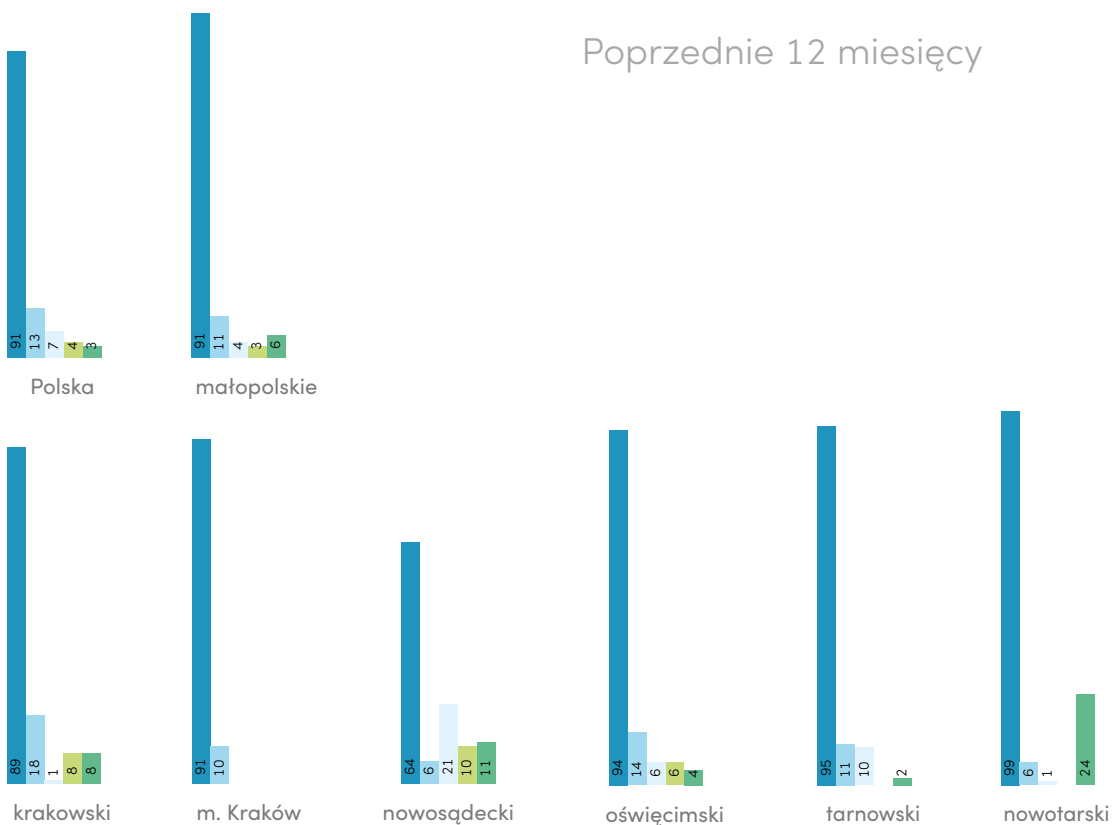

WYKRES 15

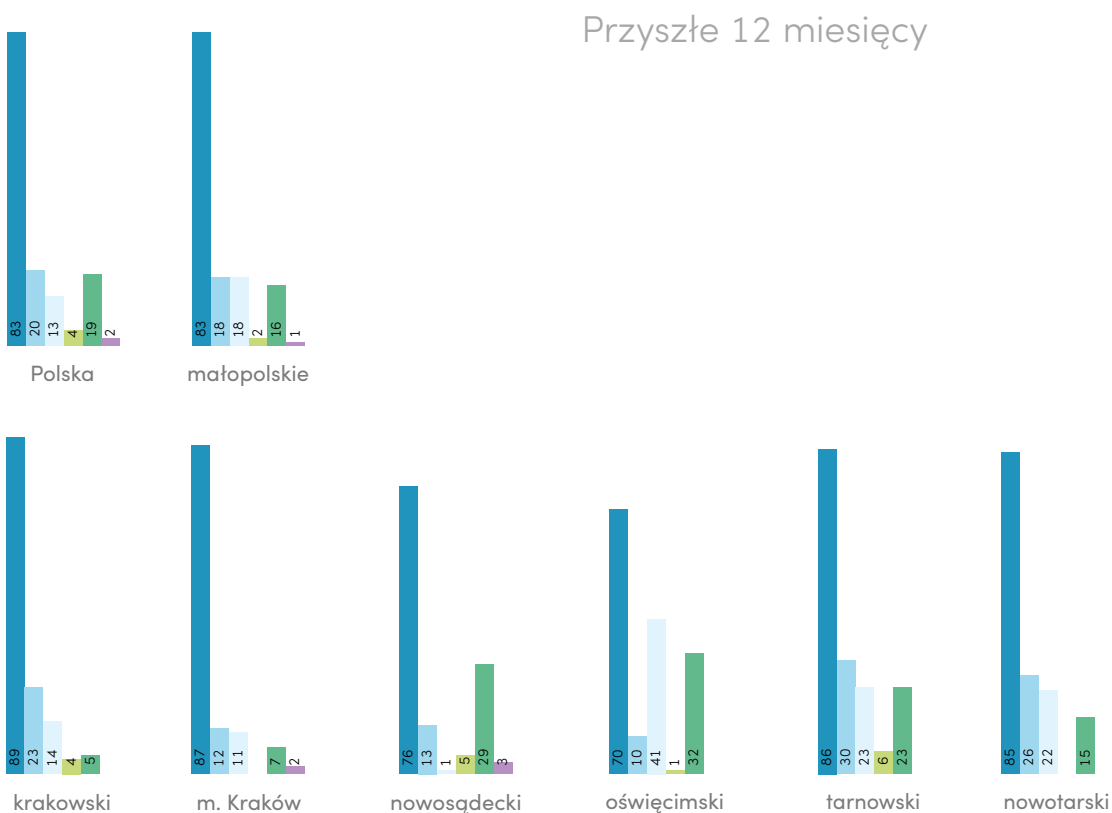
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. małopolskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

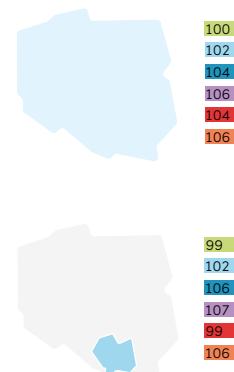
MAPA 10

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. małopolskie

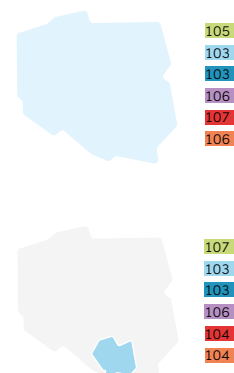
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

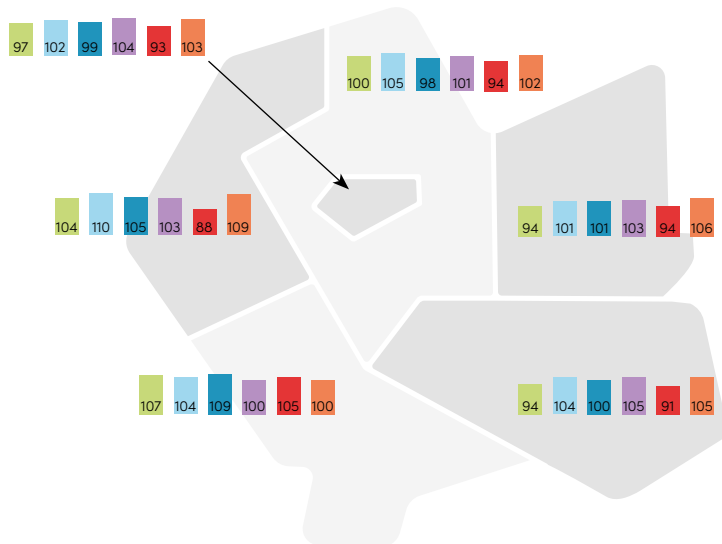
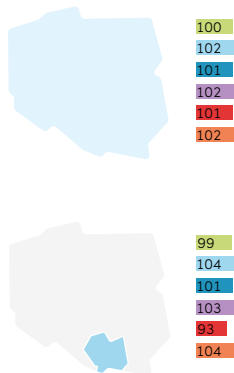
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. małopolskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. małopolskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

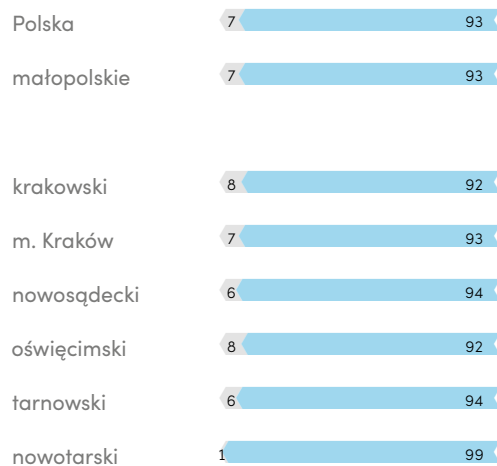
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

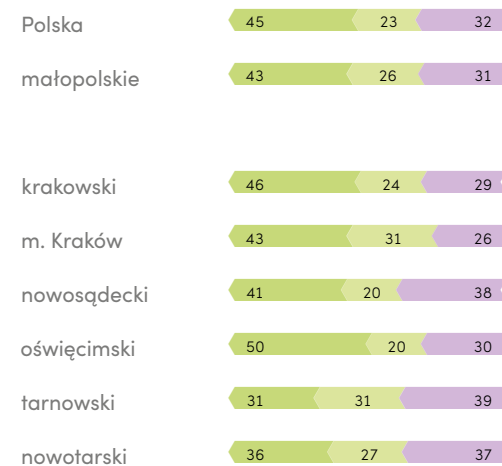
Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. małopolskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

WYKRES 17

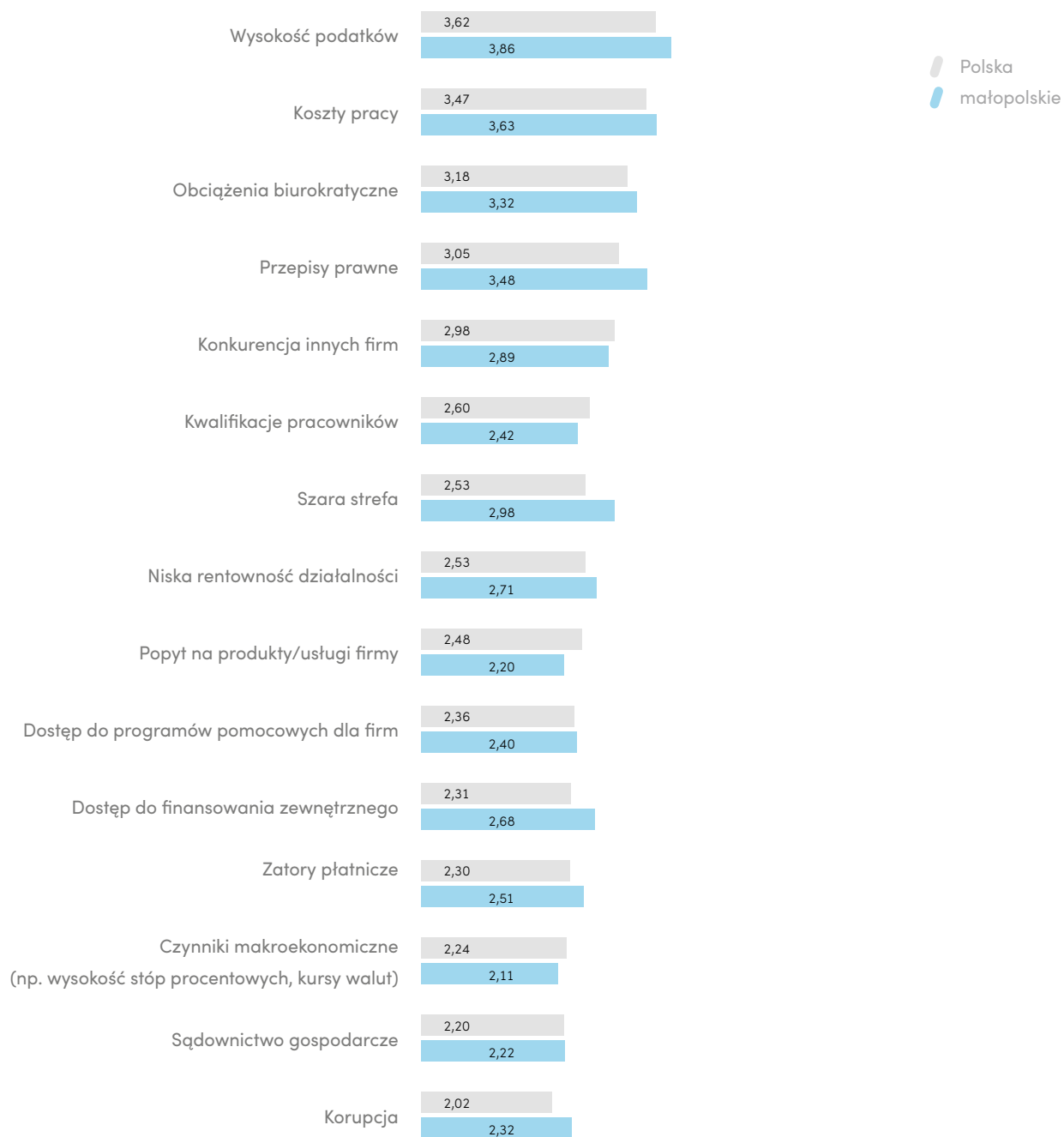
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. małopolskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. małopolskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
mazowieckie

Tu world-business pręży lica.
Co stolica, to stolica.

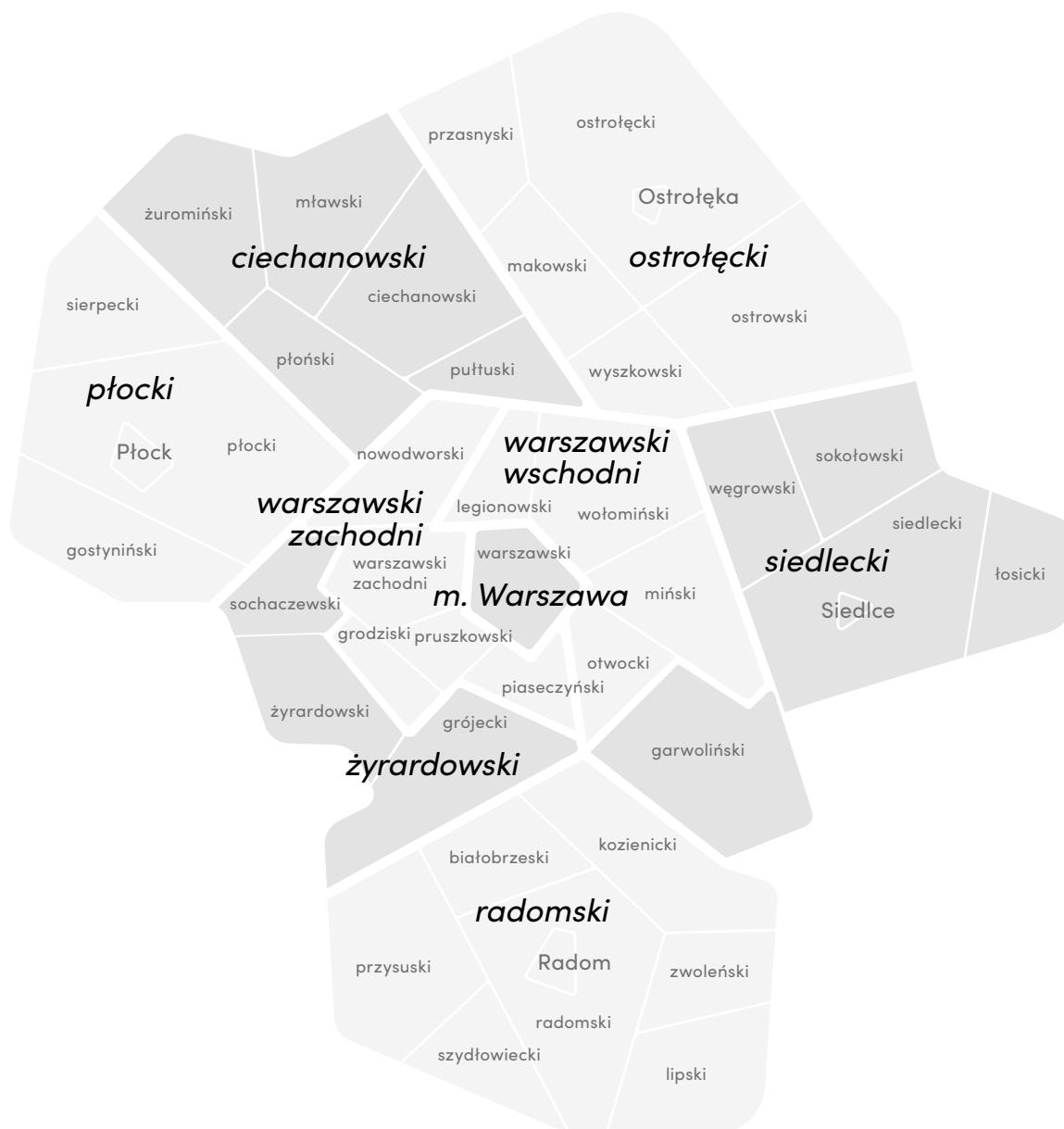

TABELA 1 Dane statystyczne

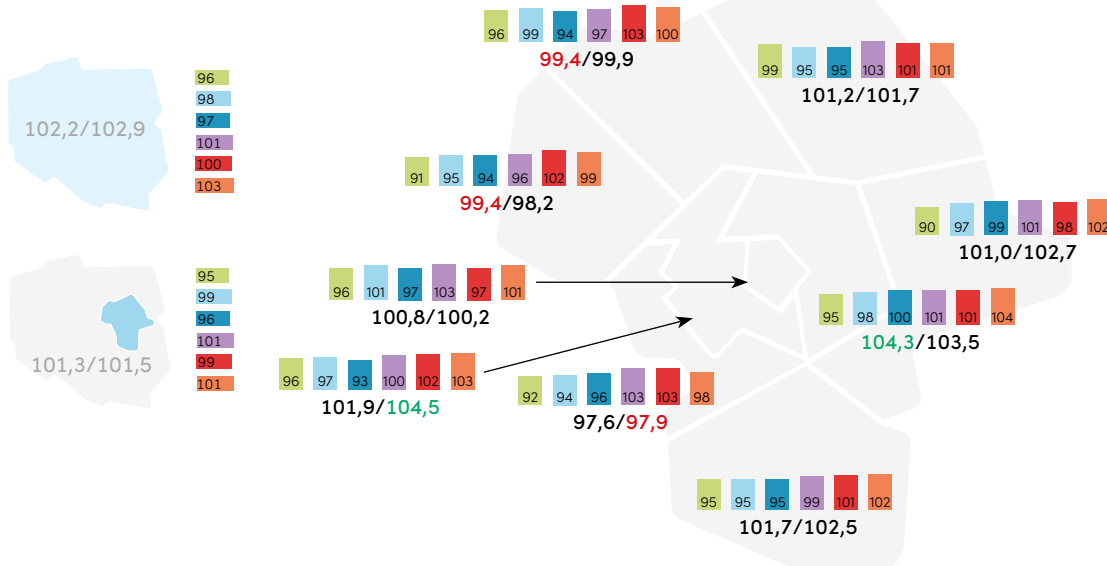
	POLSKA	MAZOWIECKIE	ciechanowski	ostrołęcki	radomski	m. Warszawa	warszawski wsch.	warszawski zach.	płocki	siedlecki	żyrardowski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	160,5	75,1	74,2	68,9	296,6	83,1	139,4	149,9	76,6	86,8
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	6 657	4 656	5 016	4 926	9 610	4 987	6 000	6 140	4 923	4 850
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	6 755	4 842	5 253	5 072	9 394	5 230	6 356	6 455	5 196	5 122
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	4,4	9,4	8,3	12,7	1,4	5,6	3,0	8,9	5,5	4,8
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	122	84	86	88	133	91	108	105	85	95
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	7 271	2 395	3 641	3 306	14 207	2 408	6 614	5 695	3 076	3 737
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 511	766	827	878	2 440	1 240	1 636	822	792	1 028
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	134	77	76	87	211	112	141	82	77	82
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	123	62	61	74	221	81	106	73	55	60
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	816 423	26 110	31 929	53 689	433 823	79 360	104 620	26 991	33 224	26 677
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	786 375	25 060	30 852	51 506	417 759	76 836	101 258	25 618	31 774	25 712
10–49 pracujących (małe)	139 995	24 132	874	894	1 804	12 492	2 130	2 813	1 103	1 220	802
50–249 pracujących (średnie)	28 267	4 871	156	165	342	2 792	356	480	233	201	146
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	1 045	20	18	37	780	38	69	37	29	17

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

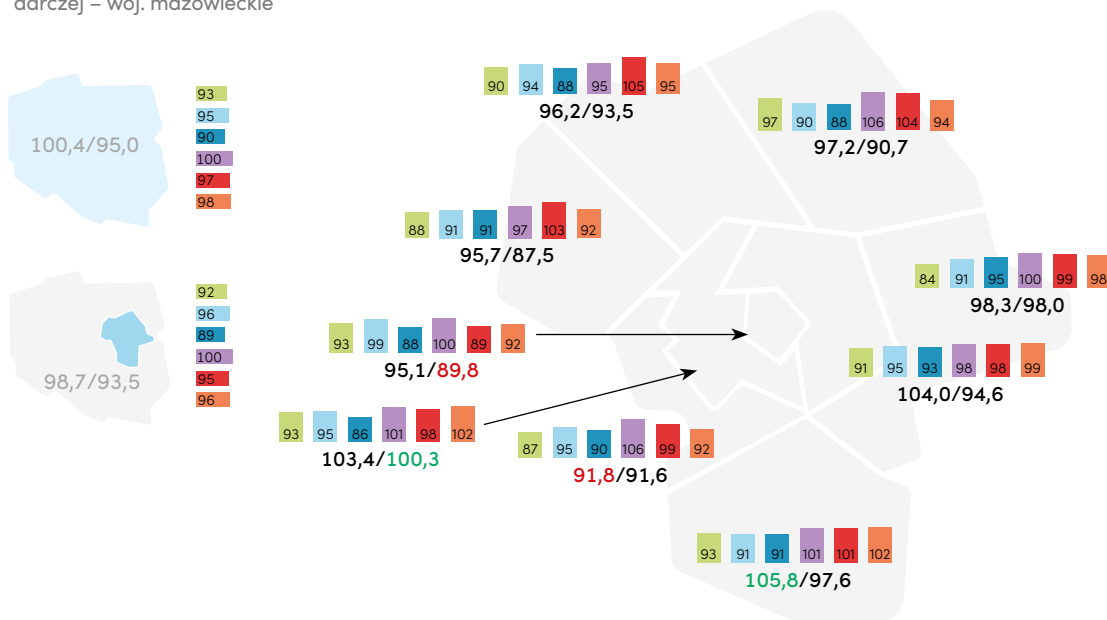
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

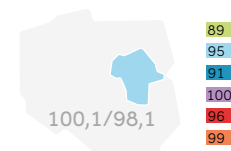
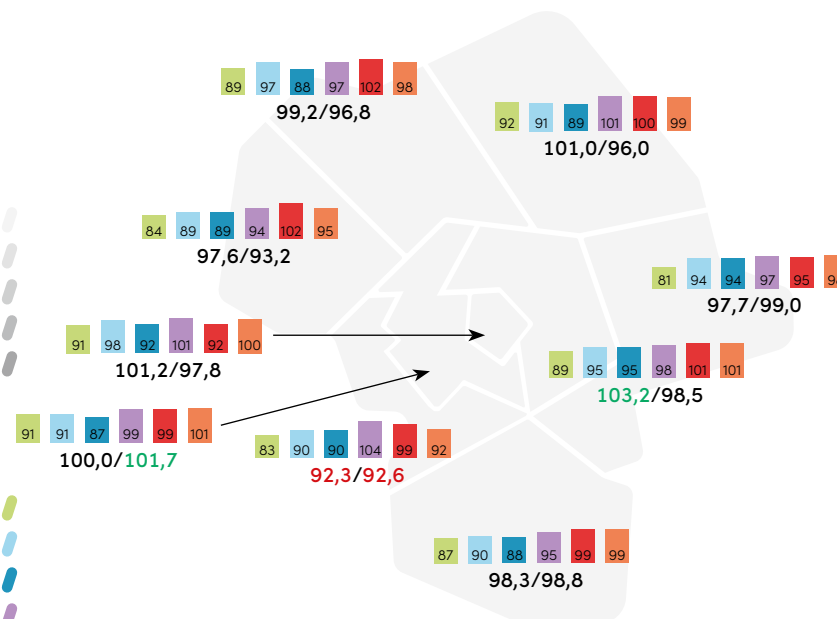
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

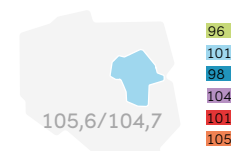
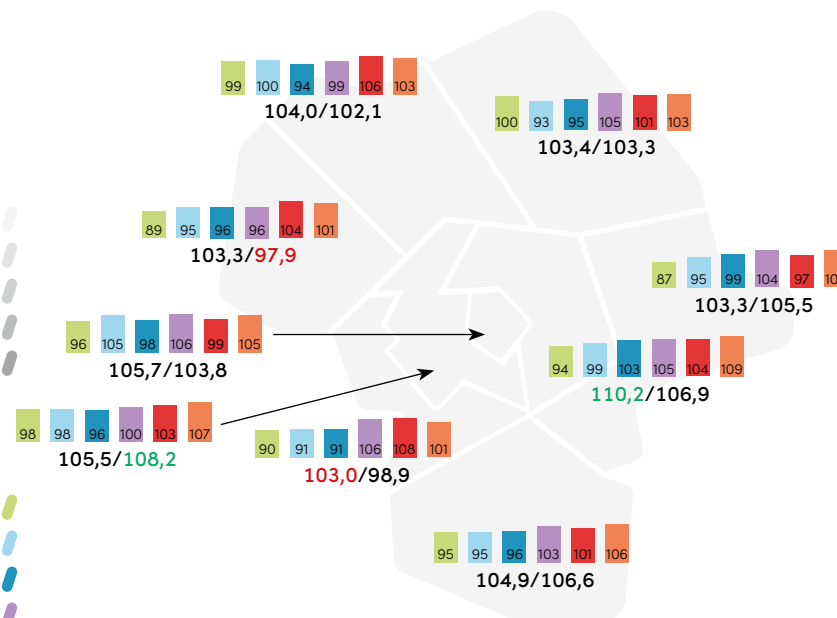
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

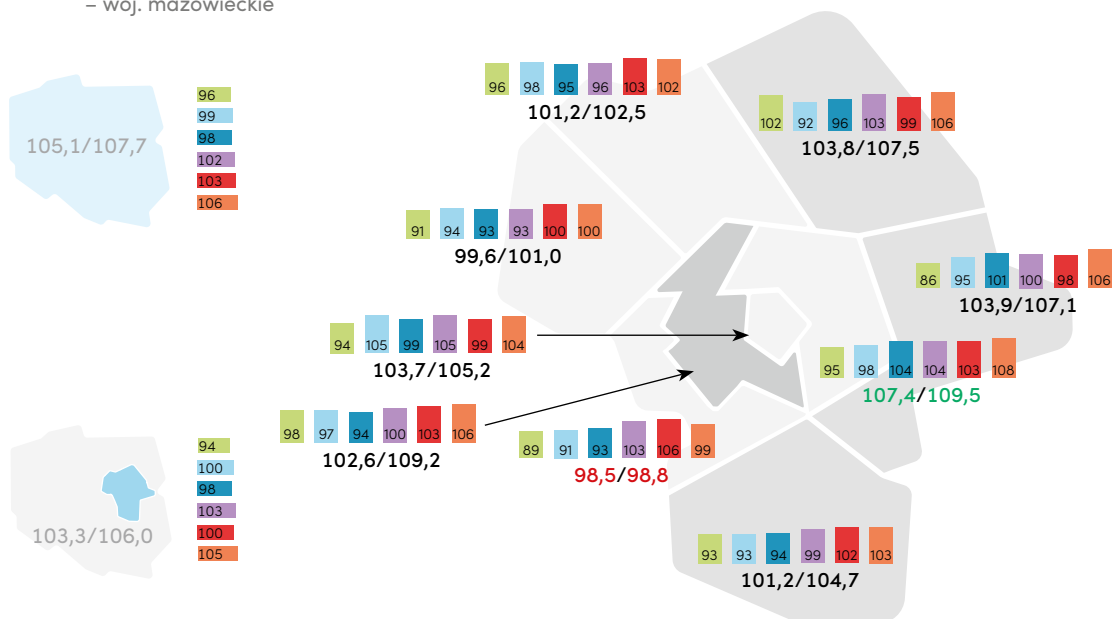
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 5 SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

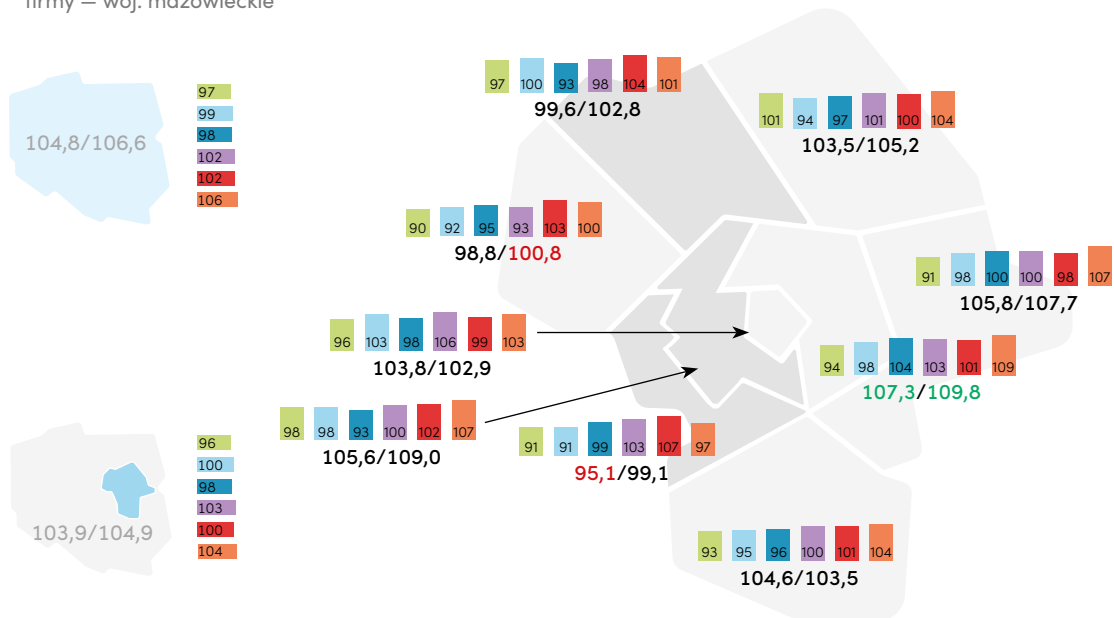
12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

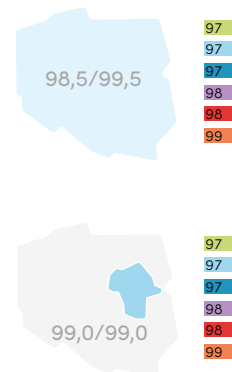
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/ usługi – woj. mazowieckie

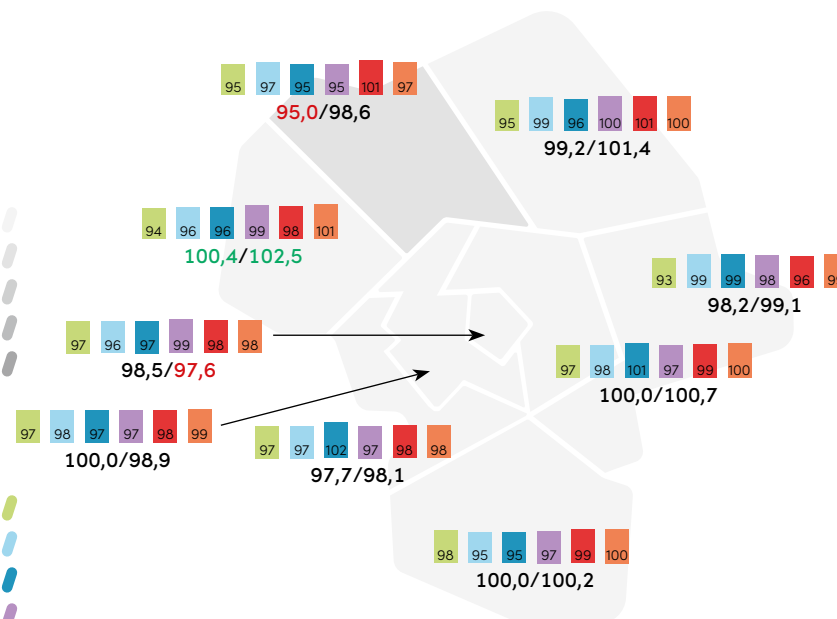
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

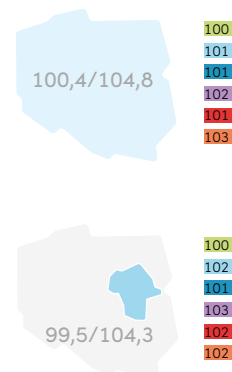
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia w firmie – woj. mazowieckie

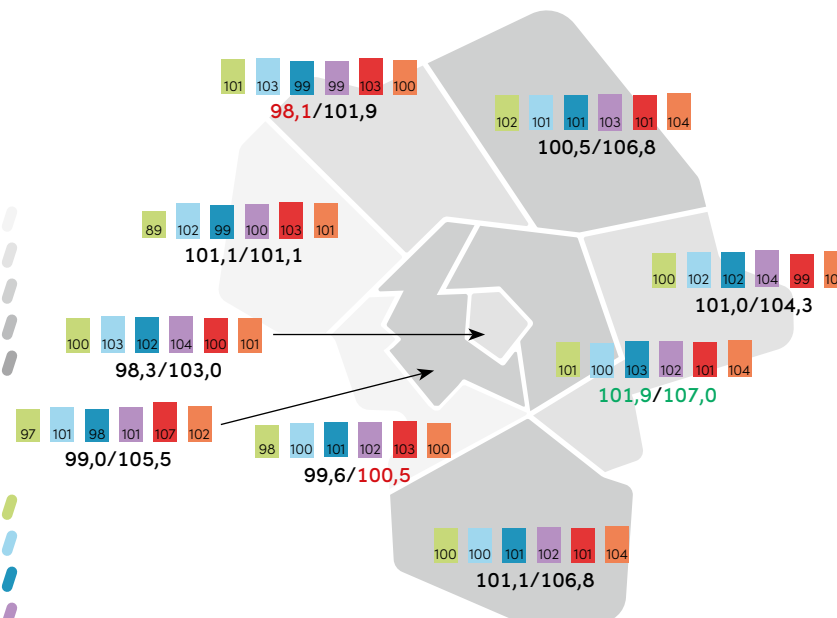
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

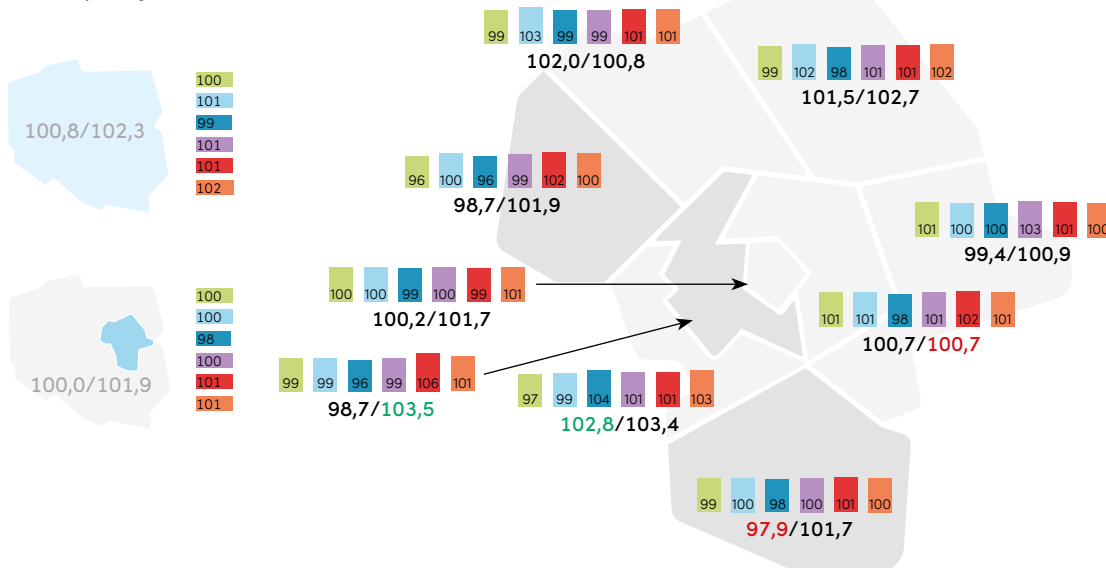

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznej finansowania dla firmy – woj. mazowieckie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

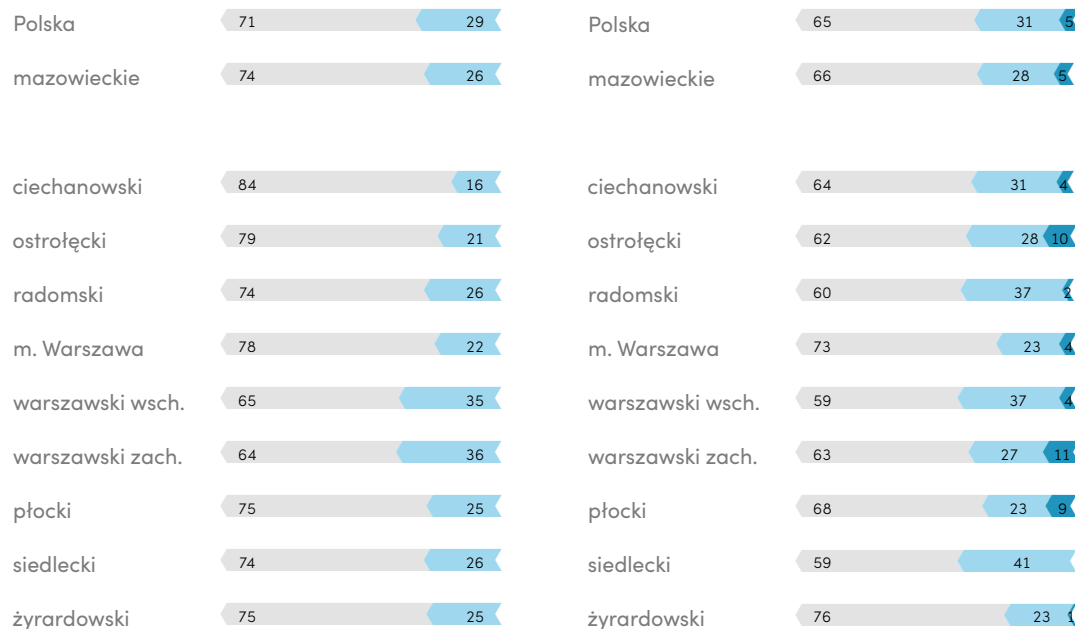
WYKRES 1

Źródła finansowania firmy – woj. mazowieckie (wyrażone w %)

Wyłącznie środki własne
Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

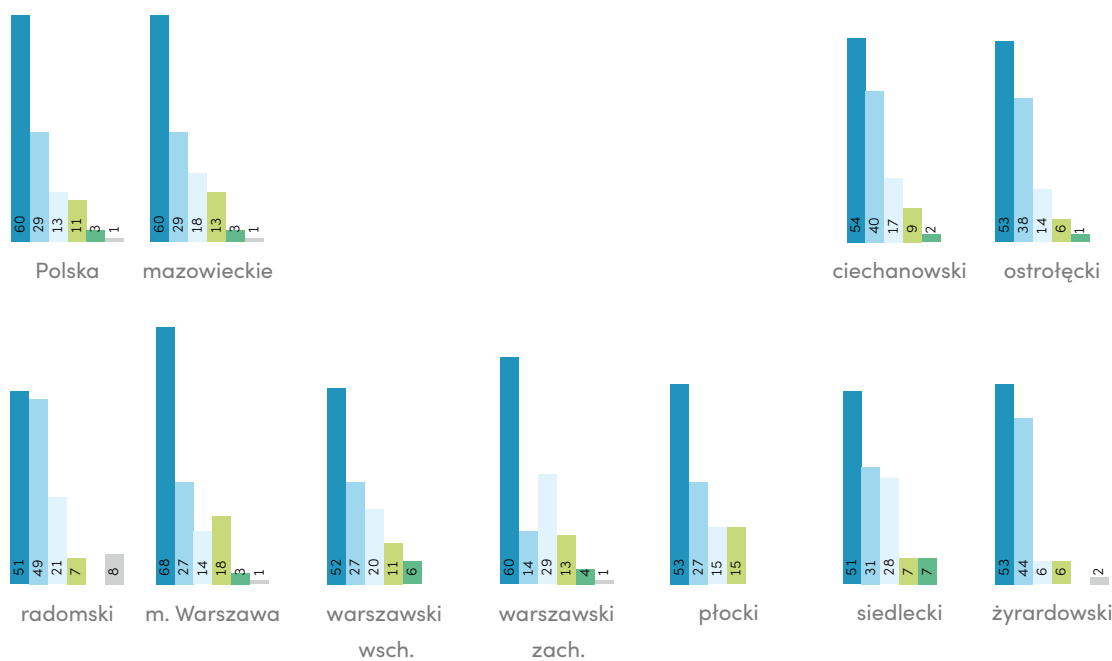
Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. mazowieckie (wyrażone w %)

- Brak potrzeby sięgnięcia po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

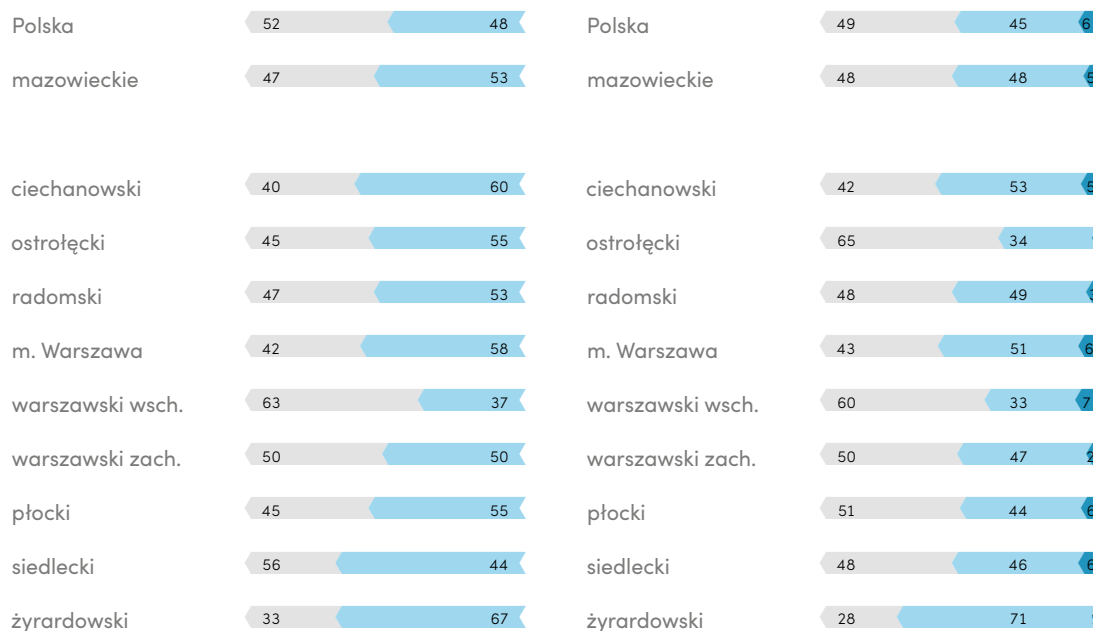
INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. mazowieckie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

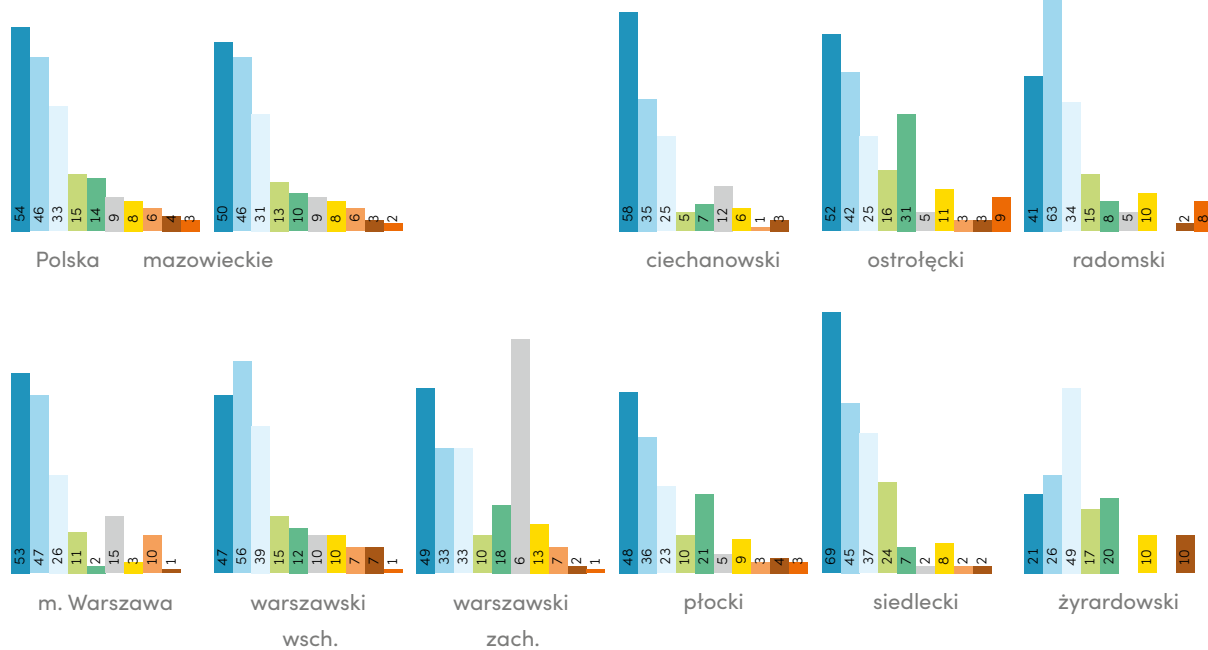

WYKRES 4

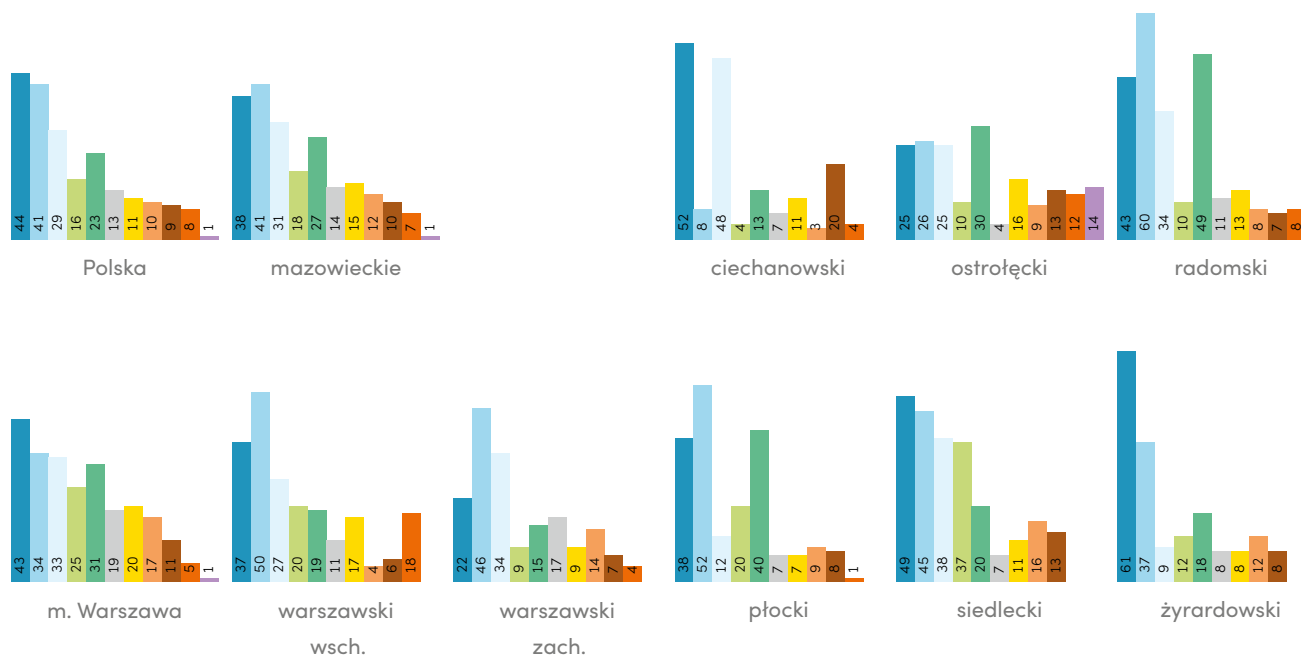
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. mazowieckie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

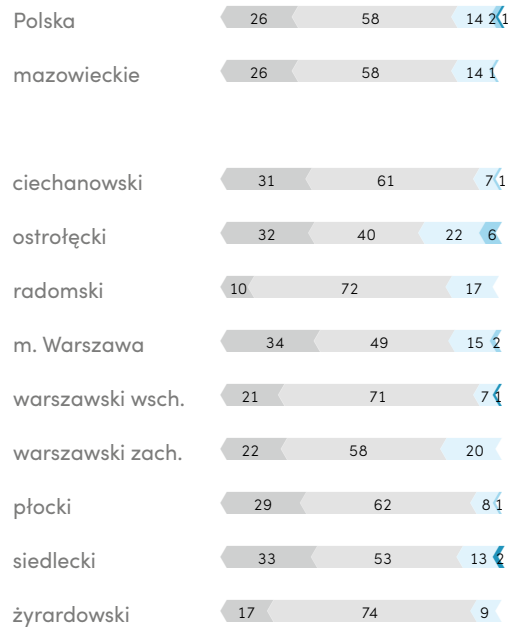

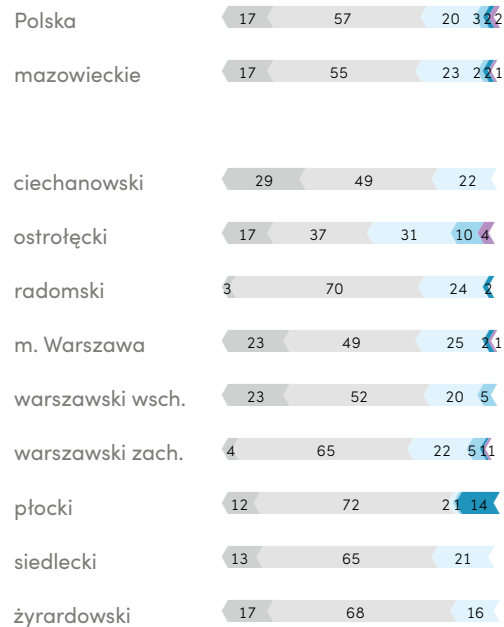
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. mazowieckie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

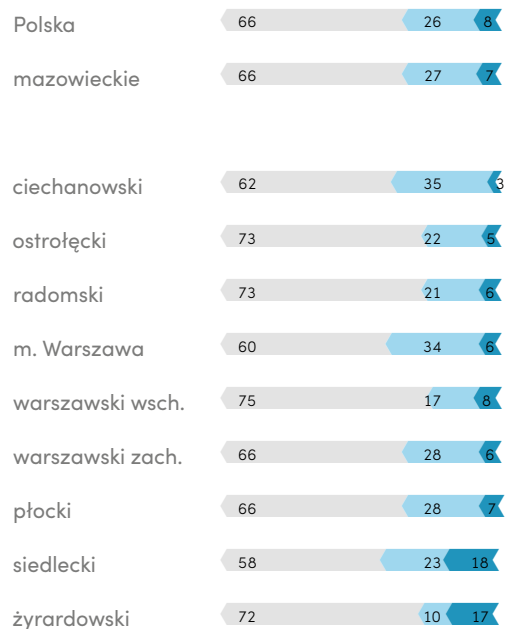

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

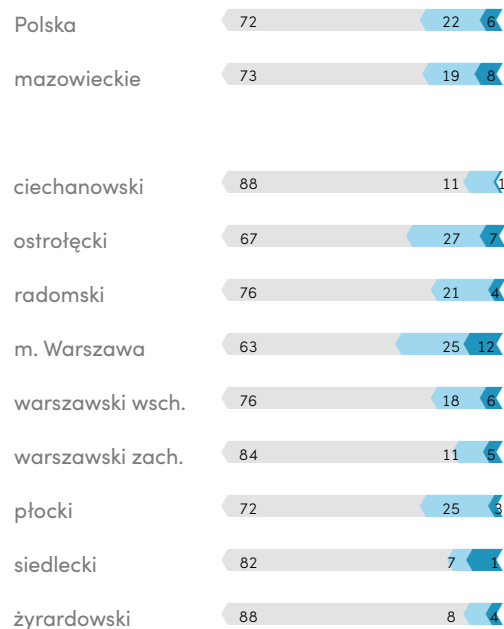
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

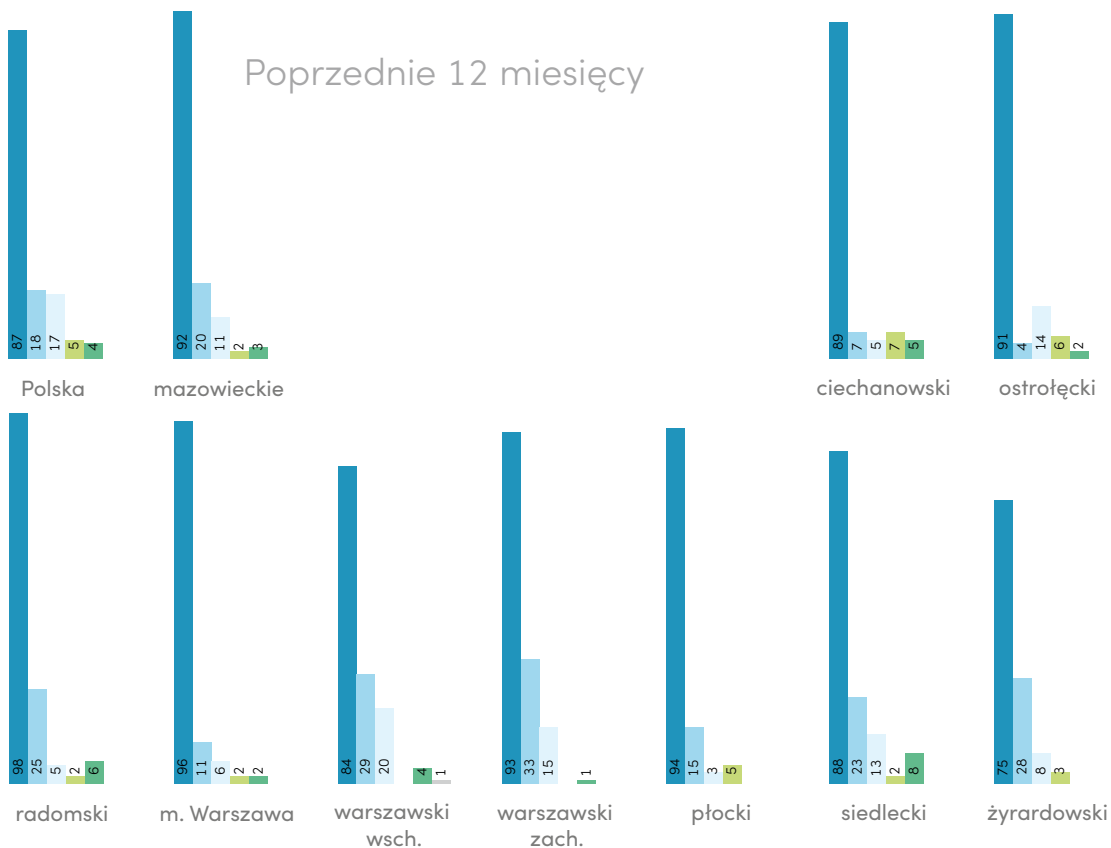
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. mazowieckie
(wyrażone w %)

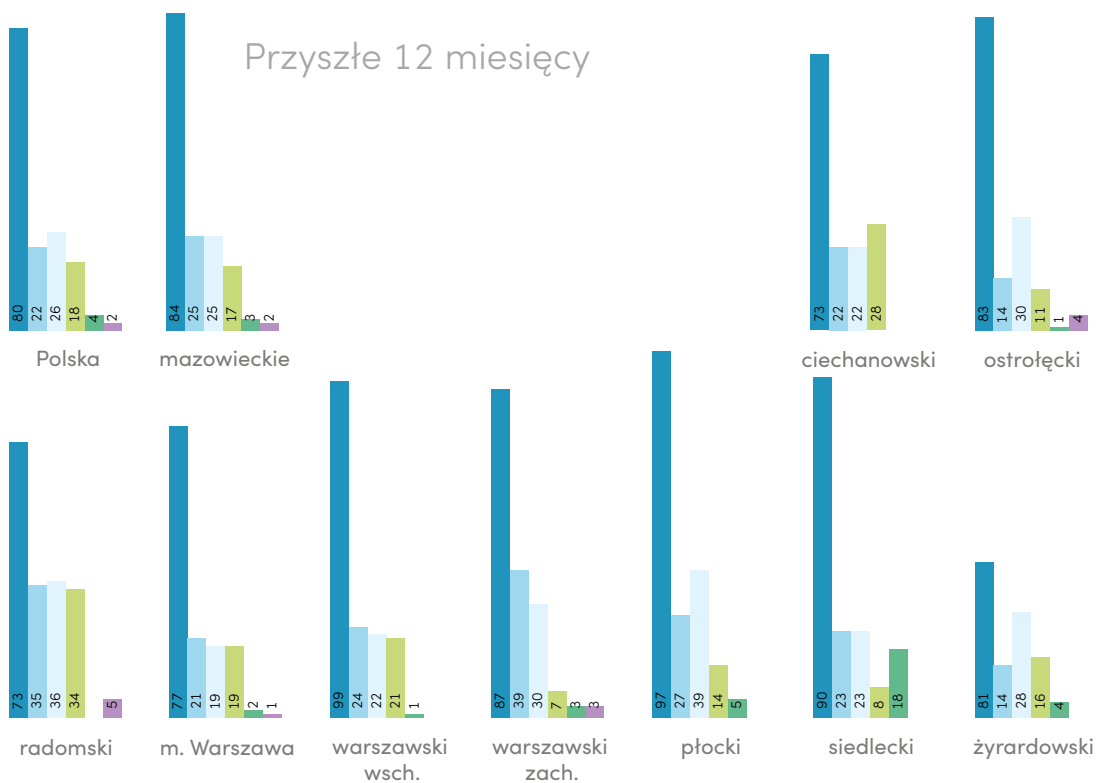
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

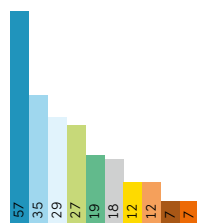

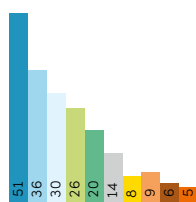
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

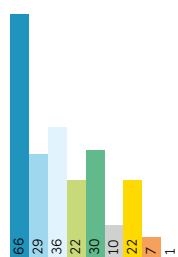
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

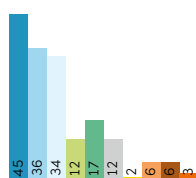
Polska

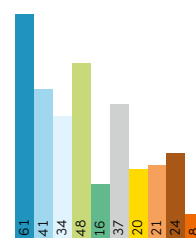
mazowieckie

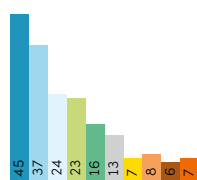
ciechanowski

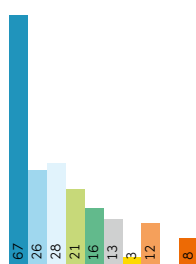
ostrołęcki

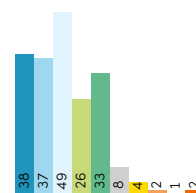
radomski

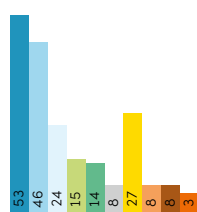
m. Warszawa

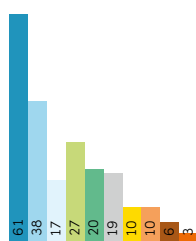
warszawski wsch.

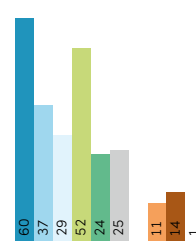
warszawski zach.

płocki

siedlecki

żyrardowski

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

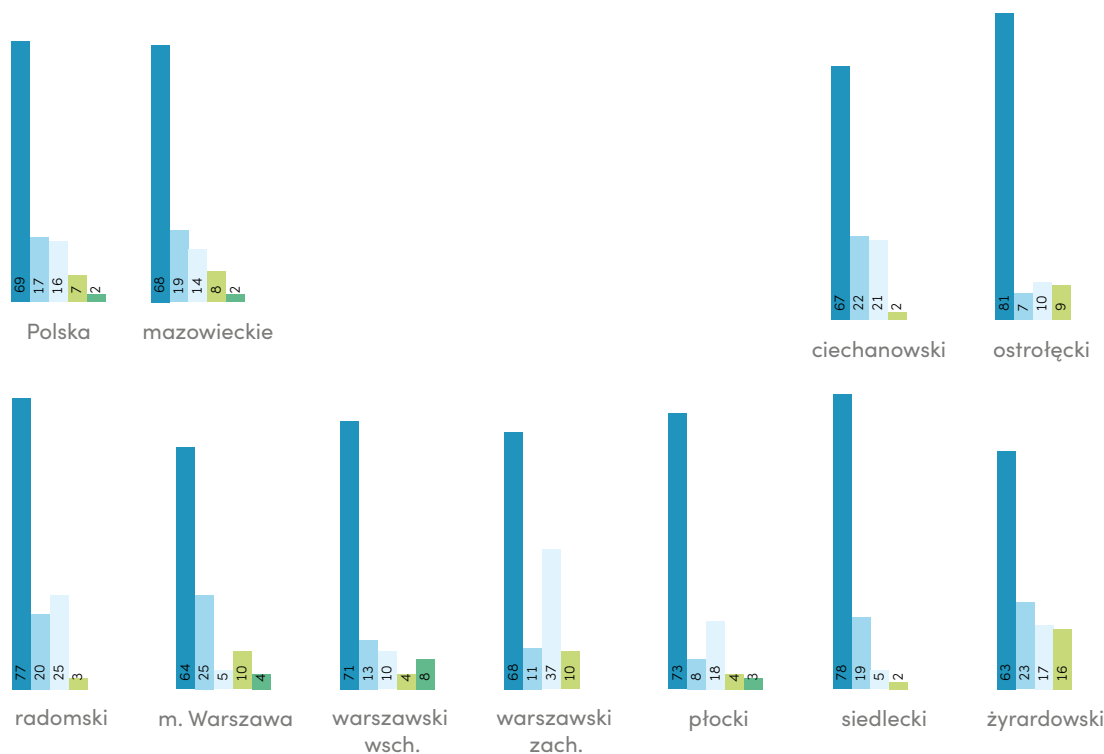

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji
(wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

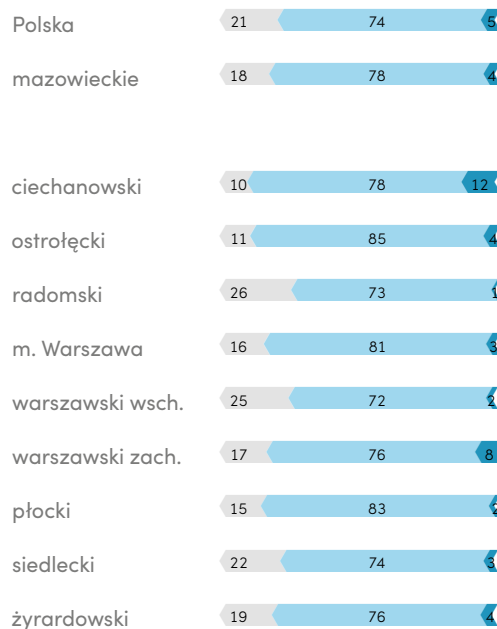
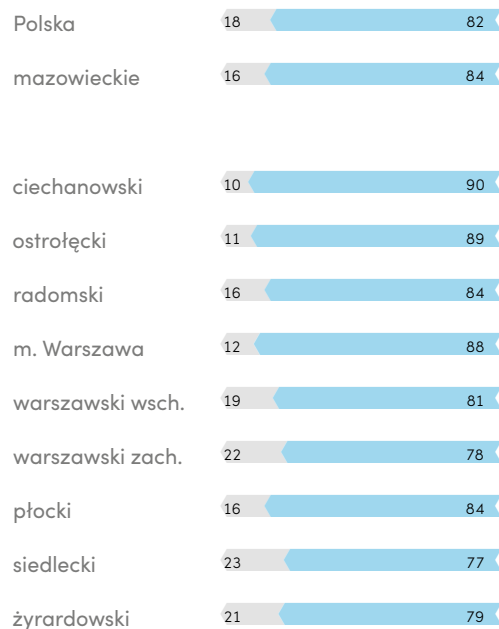
WYKRES 11

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. mazowieckie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

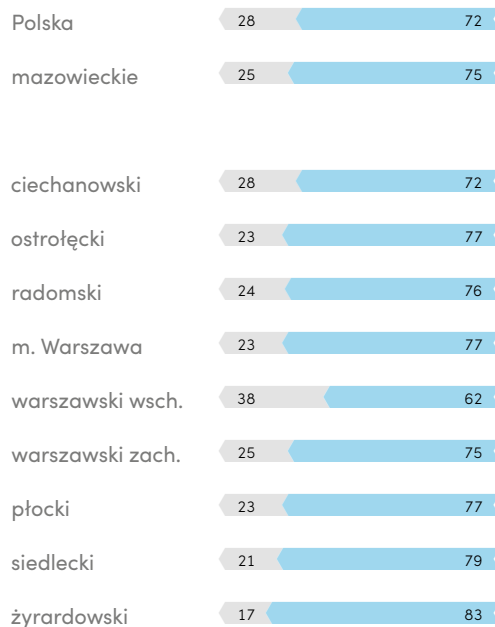
Innowacja produktowa
– woj. mazowieckie
(wyrażone w %)

Tak

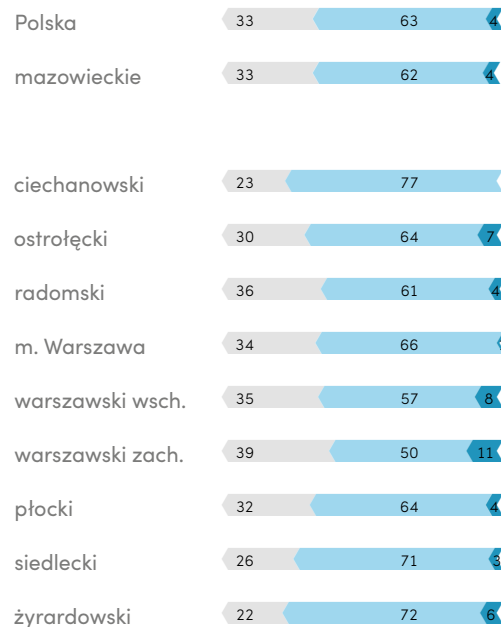
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 13

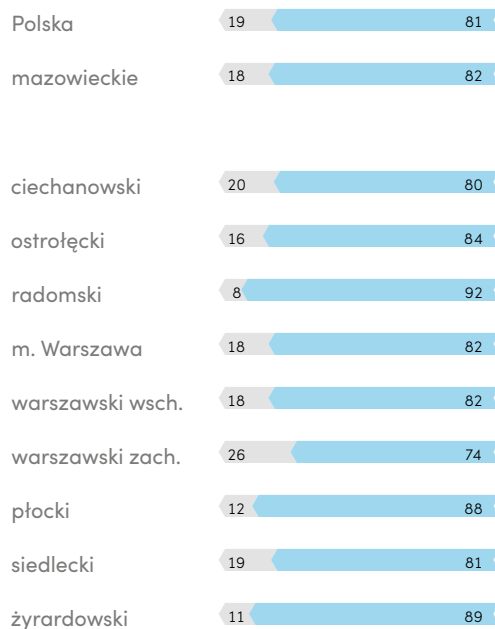
Innowacja procesowa –
woj. mazowieckie
(wyrażone w %)

Tak

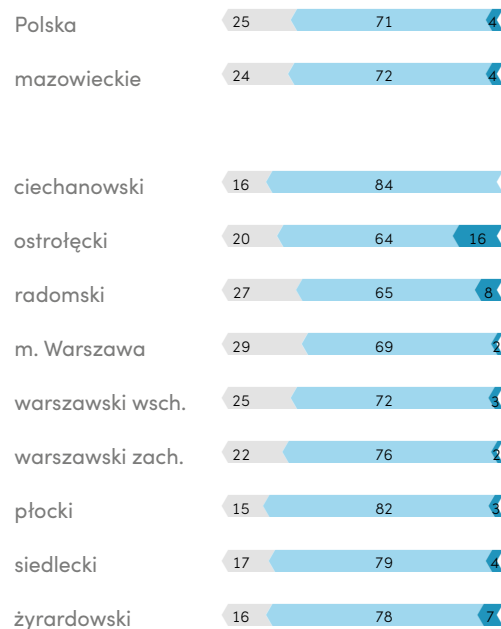
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

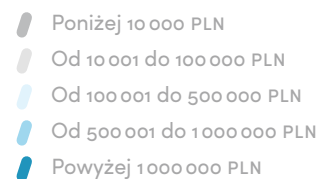
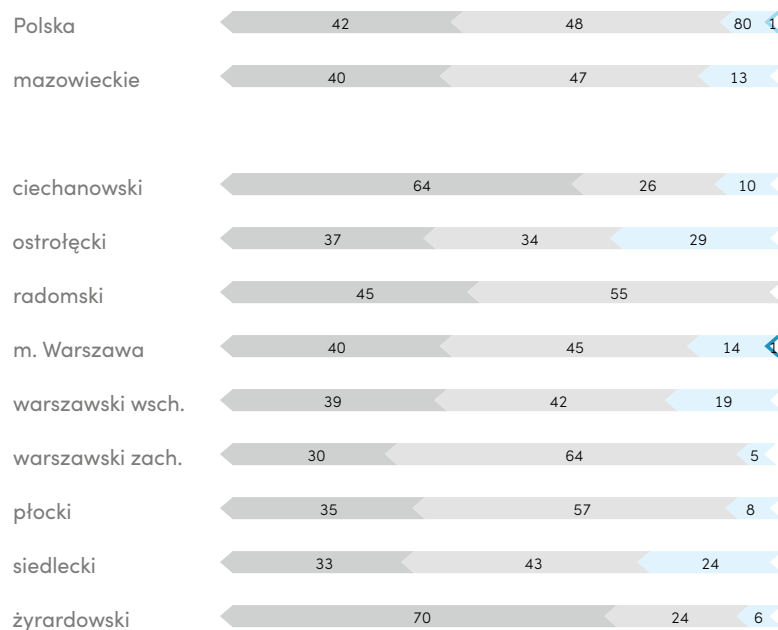

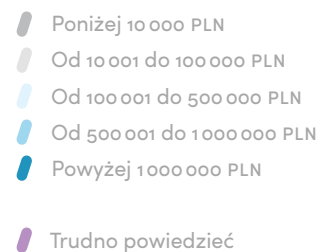
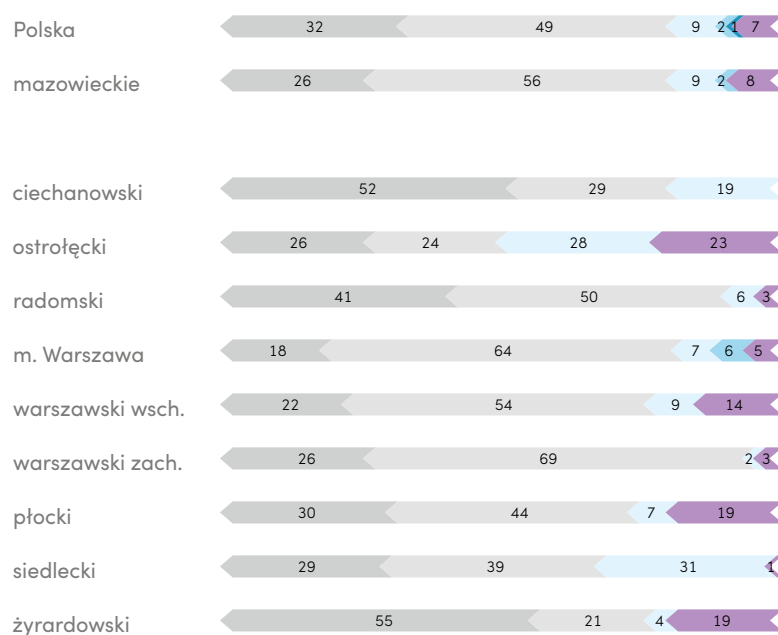
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. mazowieckie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

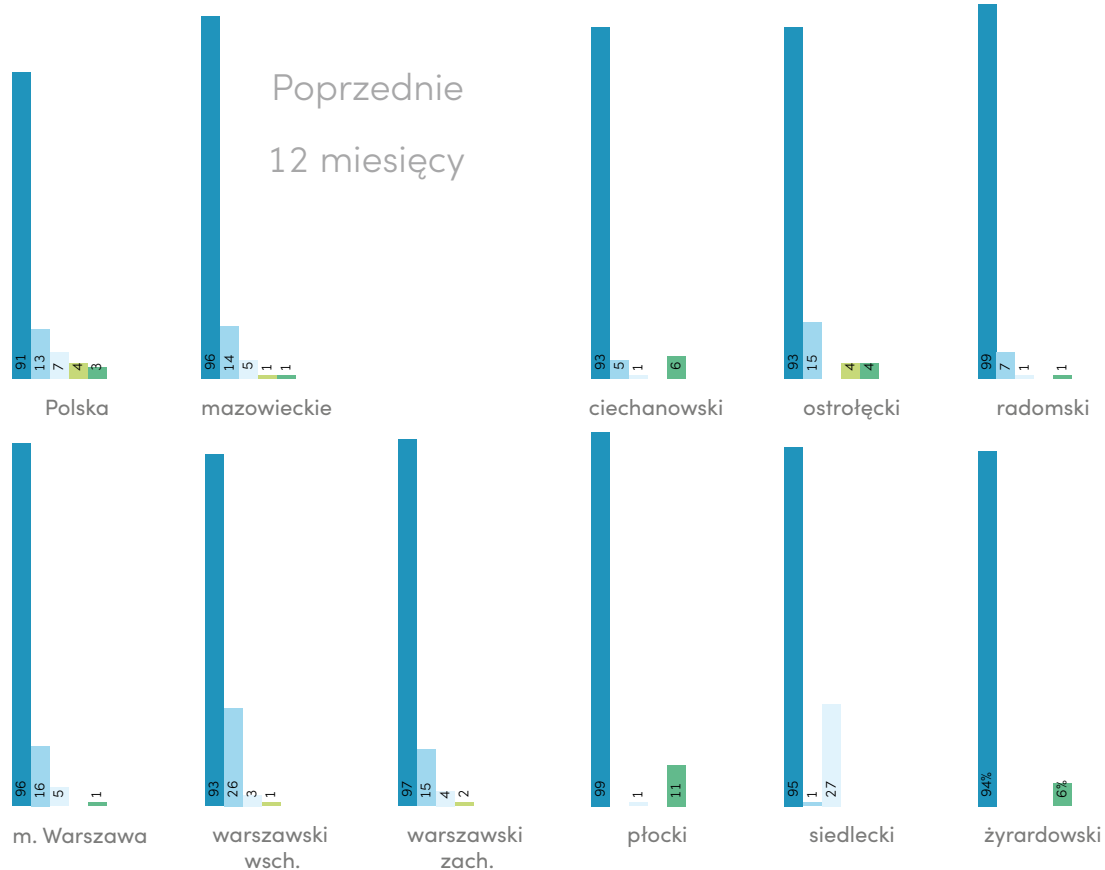

WYKRES 15

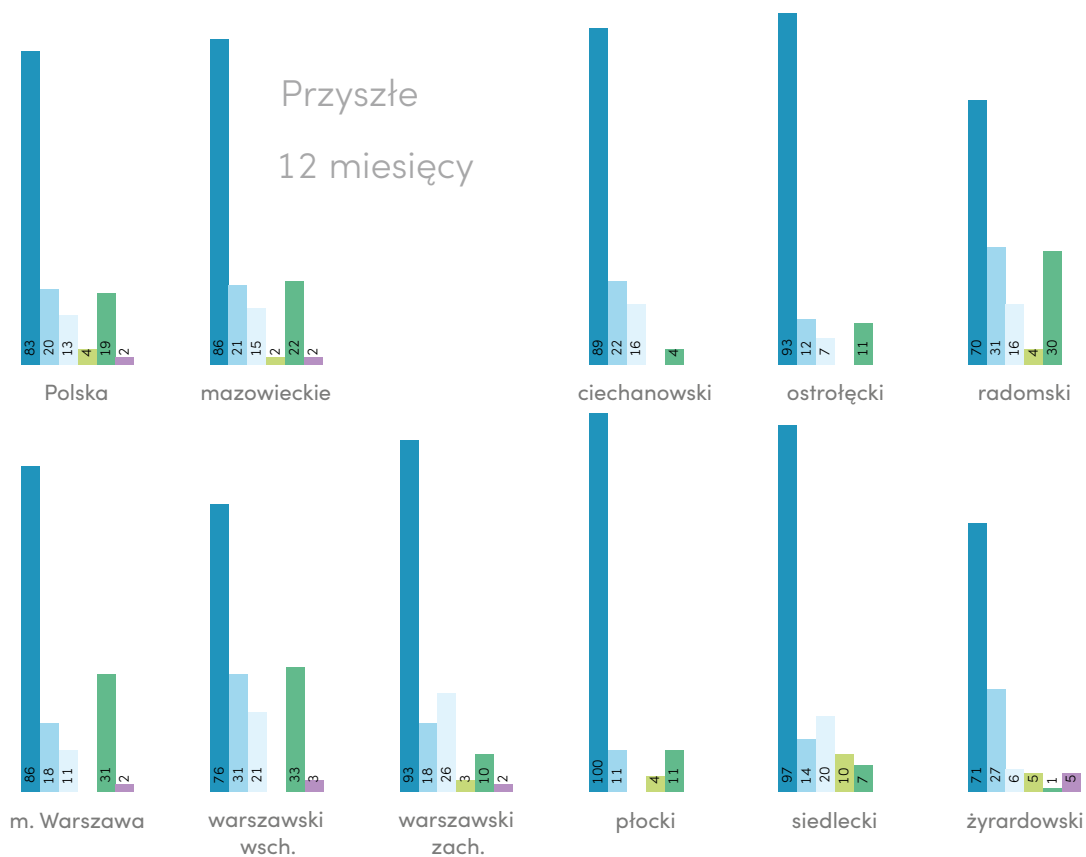
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. mazowieckie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

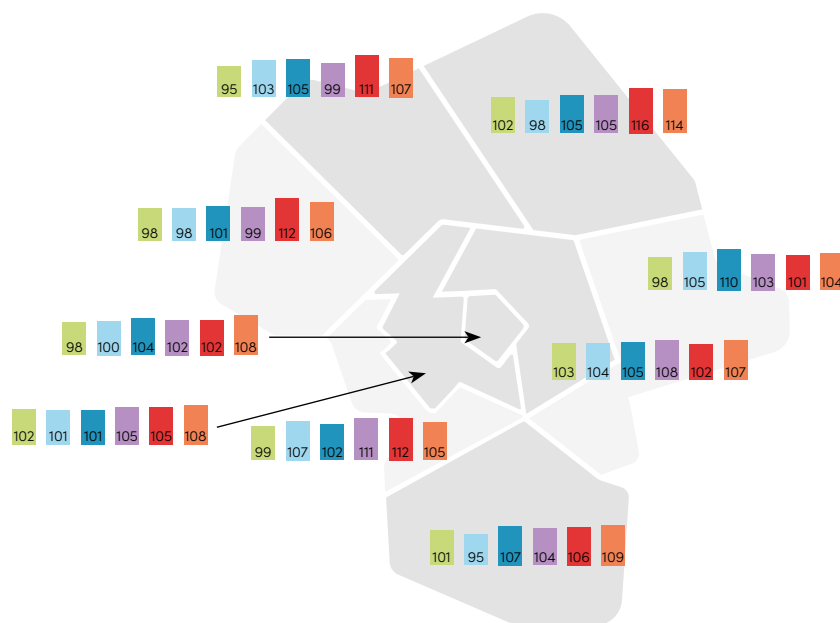

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

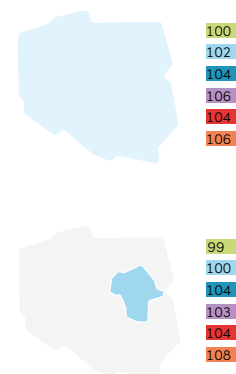
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

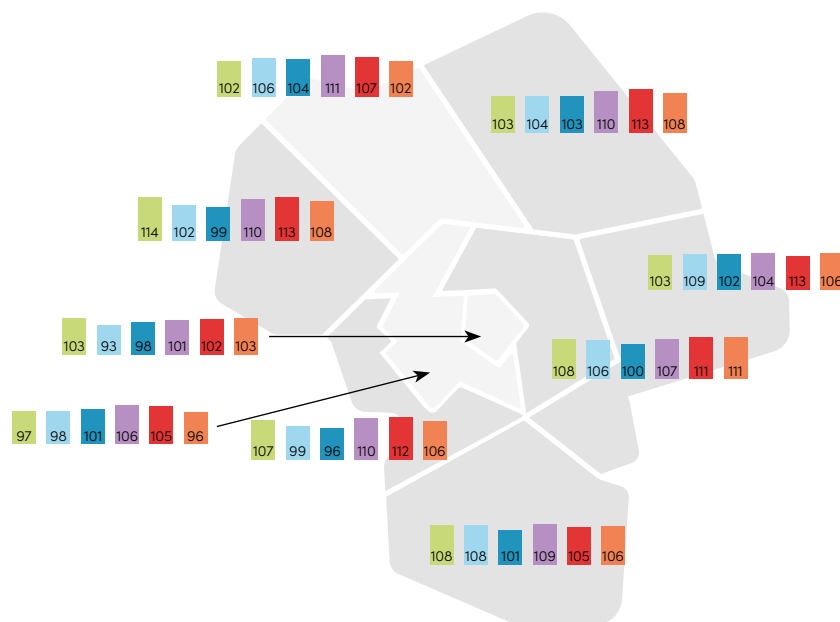
MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. mazowieckie

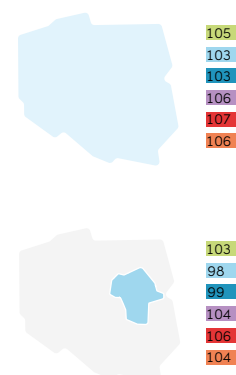
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

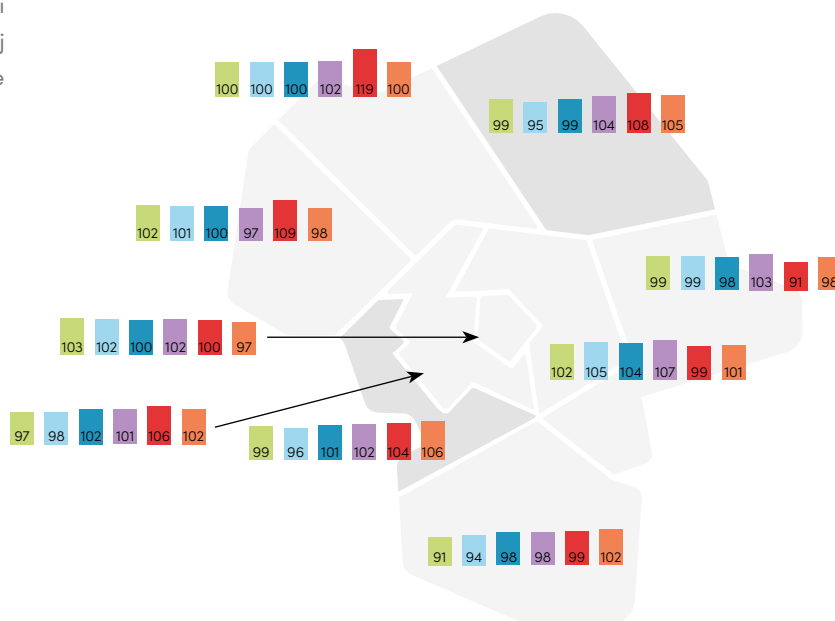
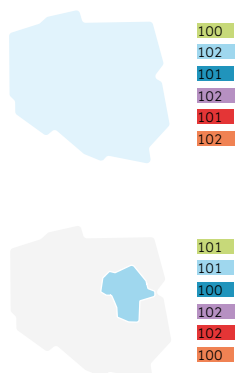
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. mazowieckie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. mazowieckie

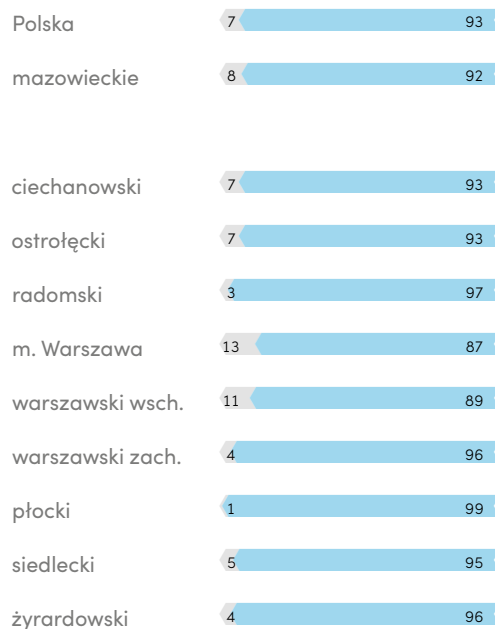

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:
poniżej wyniku
ogólnopolskiego
powyżej wyniku
ogólnopolskiego

Indeksy:
indeks z 2014
indeks z 2015
indeks z 2016
indeks z 2017
indeks z 2018
indeks z 2019

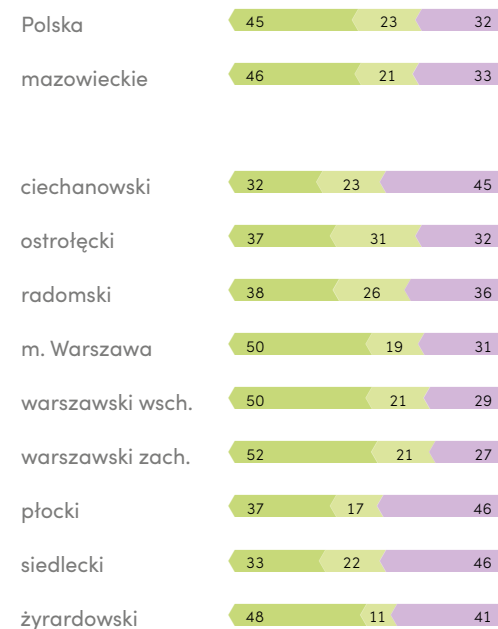
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. mazowieckie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

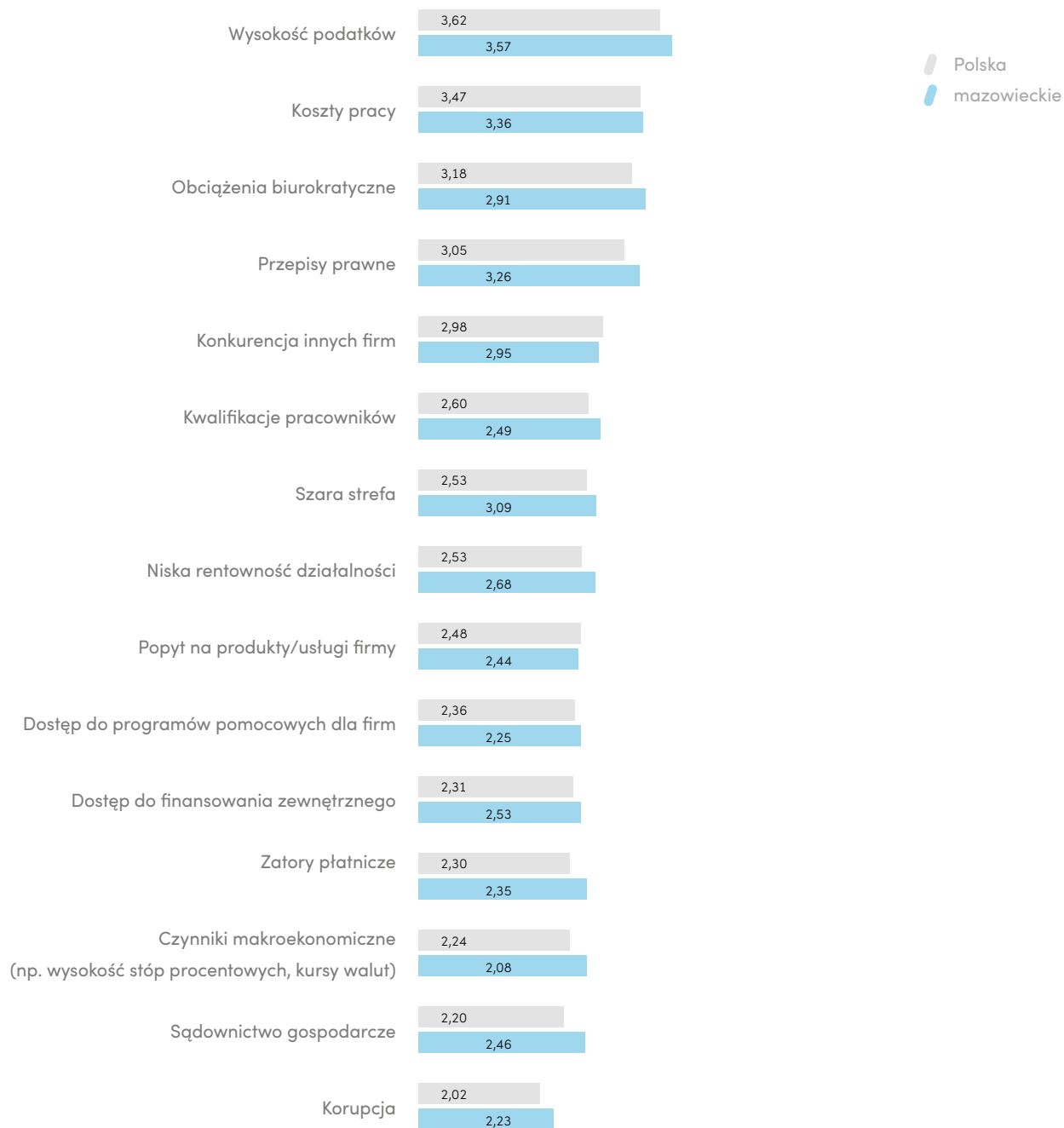
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. mazowieckie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. mazowieckie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
opolskie

Czy to sery, czy desery,
jakość budzi zachwyt szczerzy.

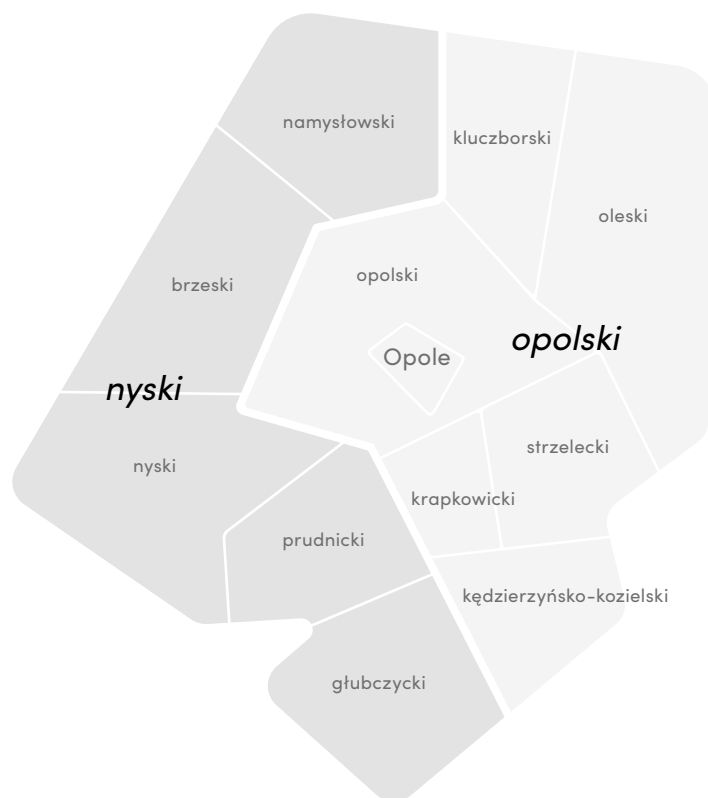

TABELA 1 Dane statystyczne

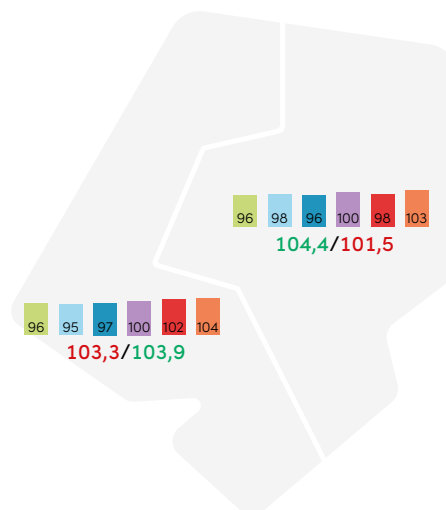
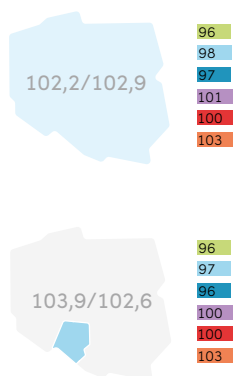
	POLSKA	OPOLSKIE	nyski	opolski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	79,3	60,2	90,9
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	4 663	4 231	4 924
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	4 866	4 503	5 086
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	5,5	7,6	4,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	91	83	94
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	4 894	1 788	6 770
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 023	997	1 039
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	73	76	71
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	67	64	69
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	100 931	37 008	63 923
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	96 822	35 608	61 214
10–49 pracujących (małe)	139 995	3 382	1 165	2 217
50–249 pracujących (średnie)	28 267	641	210	431
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	86	25	61

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

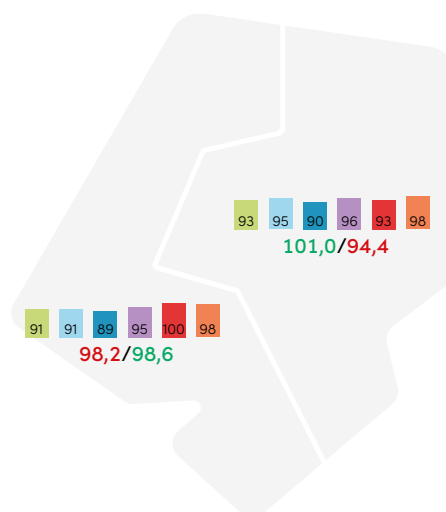
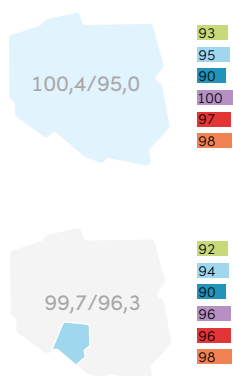
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospo-
darczej – woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

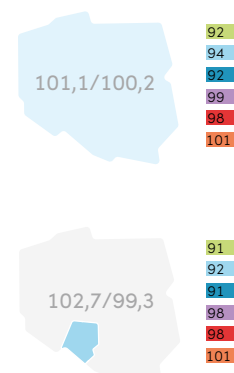
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014

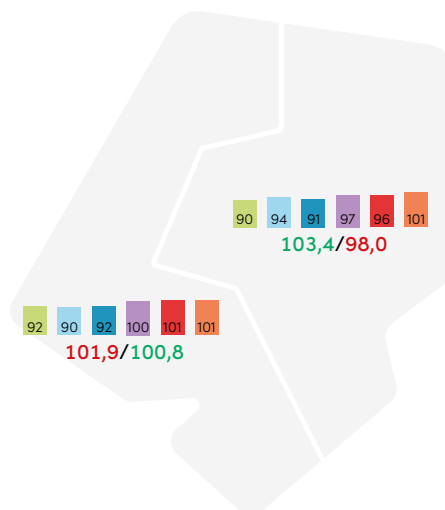
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

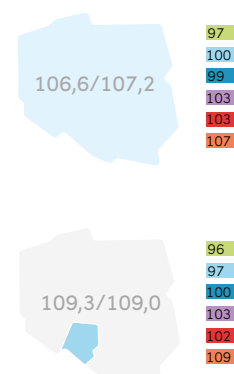
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014

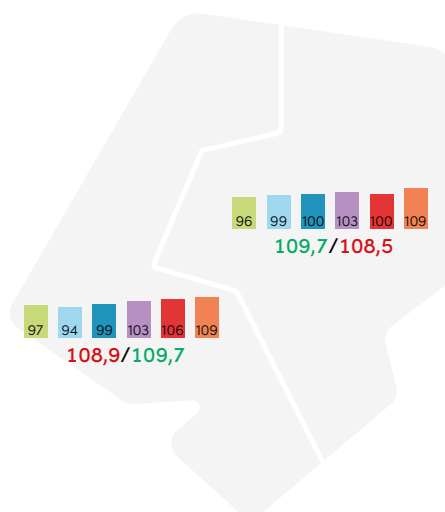
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

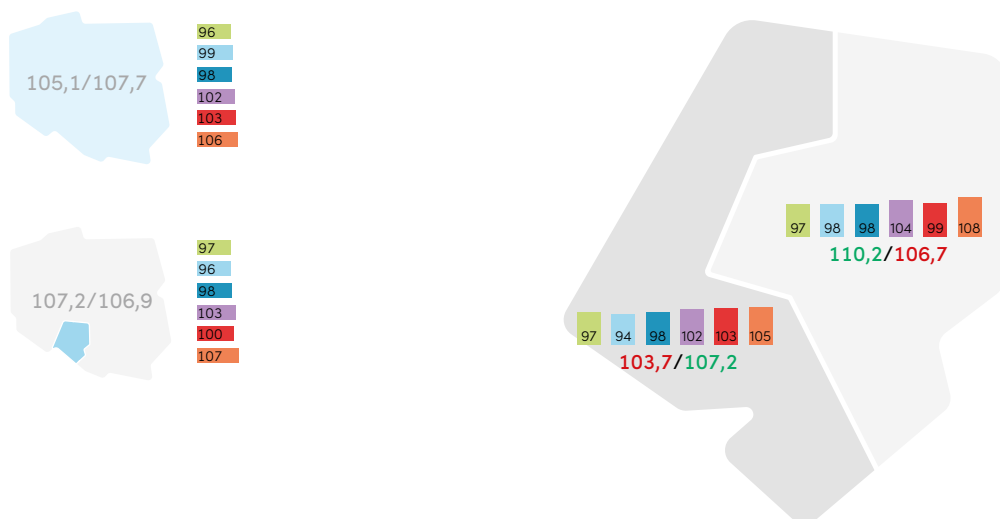
średnia z indeksów 2019

MAPA 5 SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

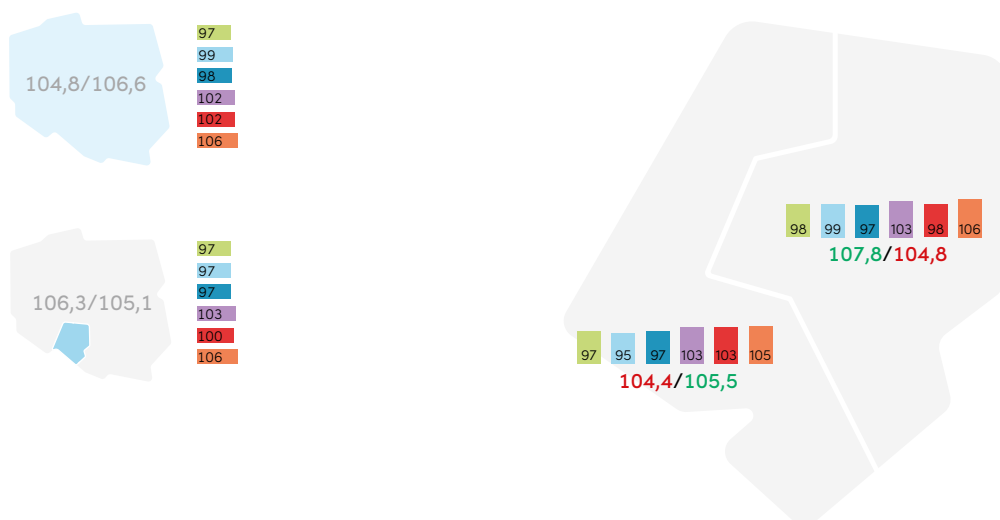
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

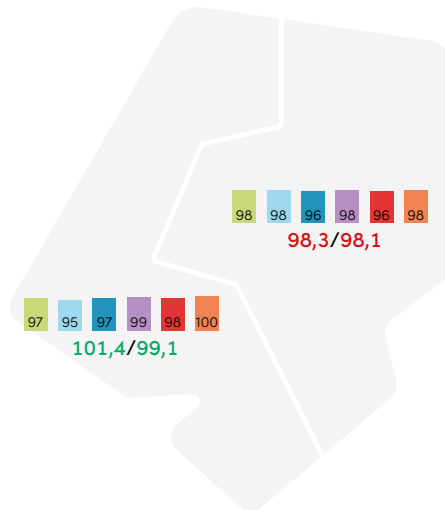
Indeks x/y w roku 2019
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
 za ostatnie i przyszłe
 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

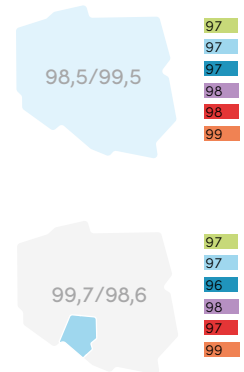
Średnia z indeksów za
 ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwa-
 nia na zapłatę za towary/
 usługi – woj. opolskie

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

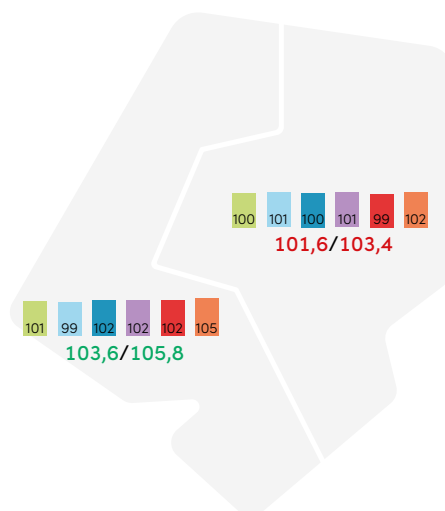
Indeks x/y w roku 2019
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
 za ostatnie i przyszłe
 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

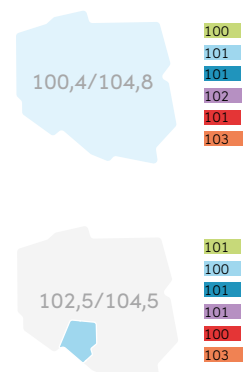
Średnia z indeksów za
 ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 8

Ocena zatrudnienia
 w firmie – woj. opolskie

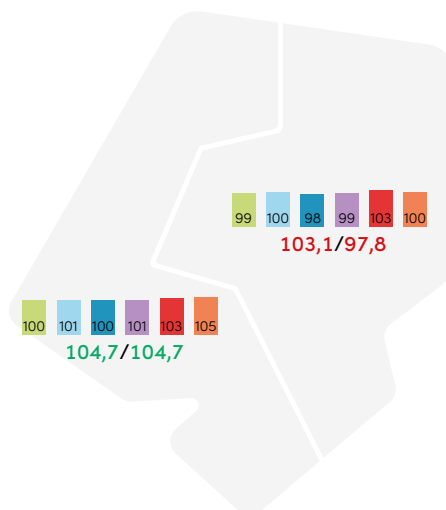
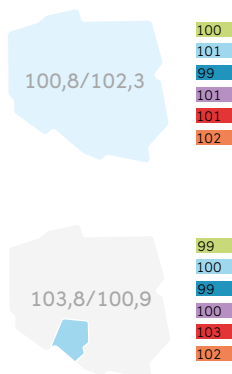

MAPA 9

DOSTĘPNOŚCI ZEWĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. opolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

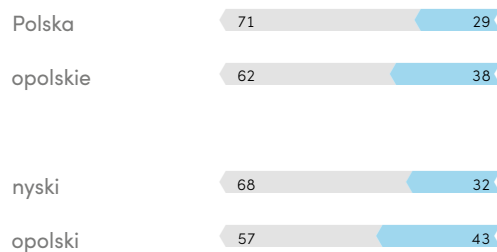
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

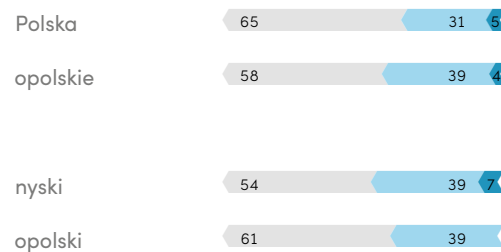
Źródła finansowania firmy – woj. opolskie (wyrażone w %)

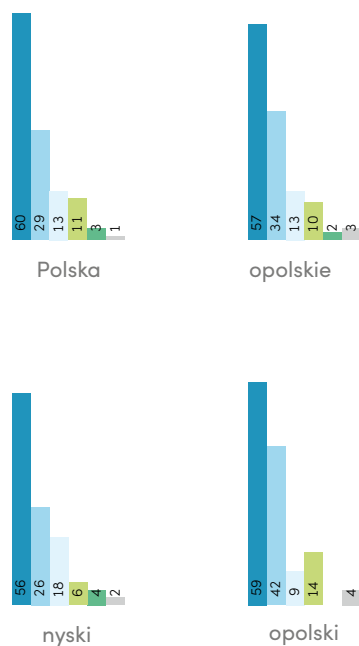
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

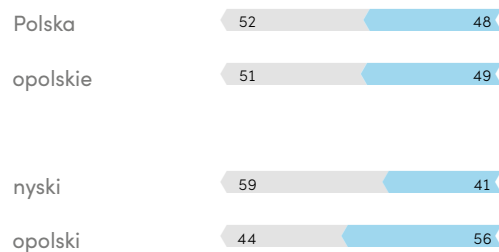
WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. opolskie (wyrażone w %)

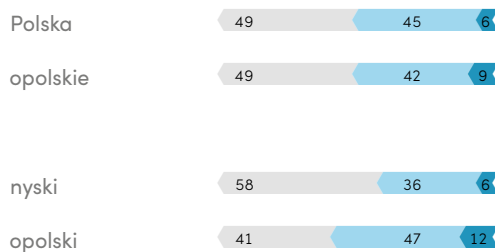
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. opolskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

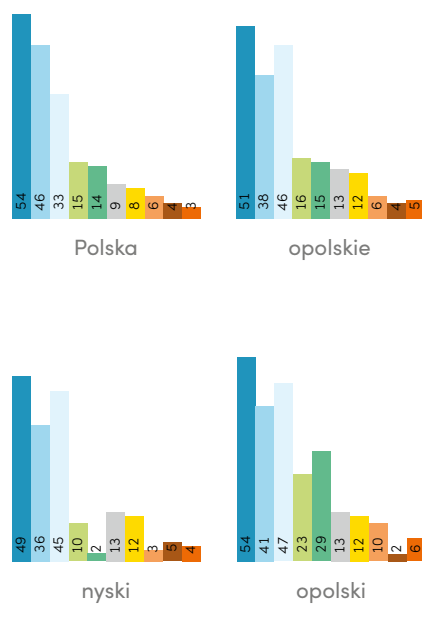

WYKRES 4

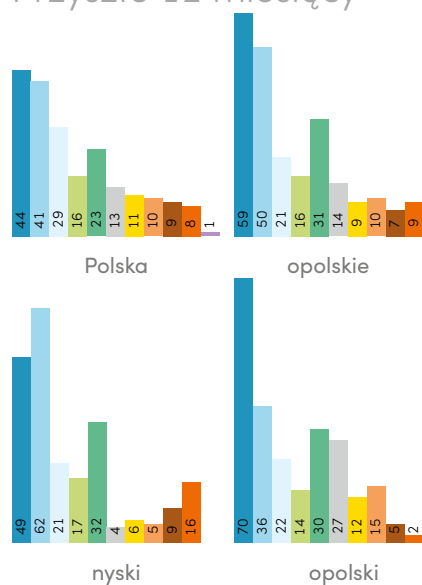
Przedmiot wydatków
inwestycyjnych
– woj. opolskie
(wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

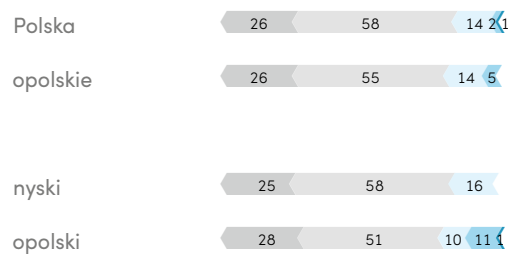

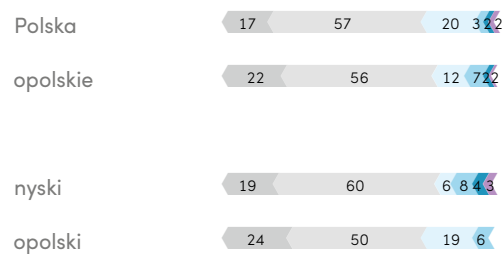
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. opolskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

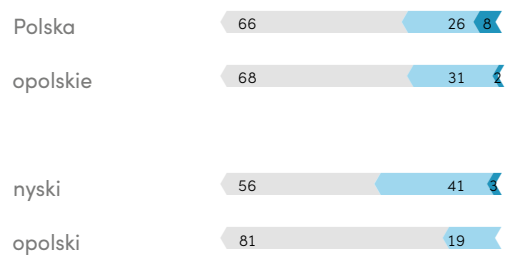

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

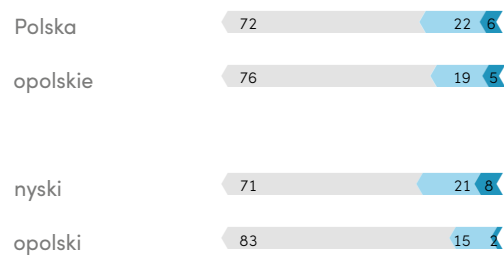
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

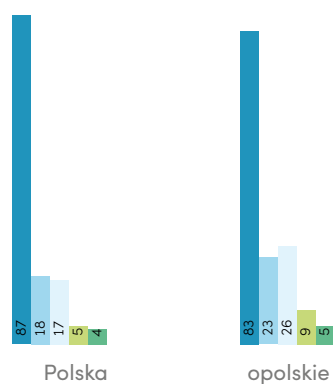

WYKRES 7

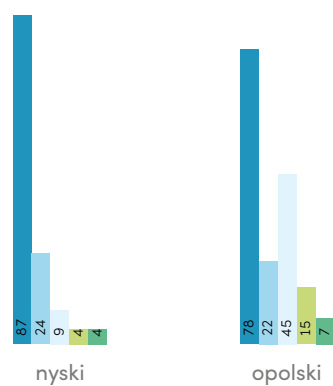
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. opolskie
(wyrażone w %)

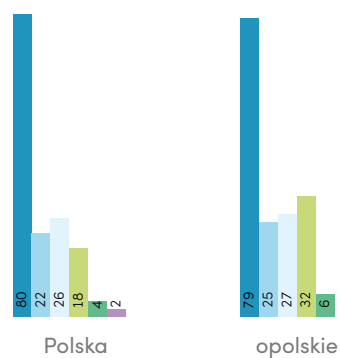
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

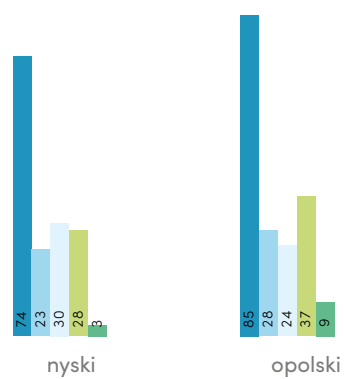
Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

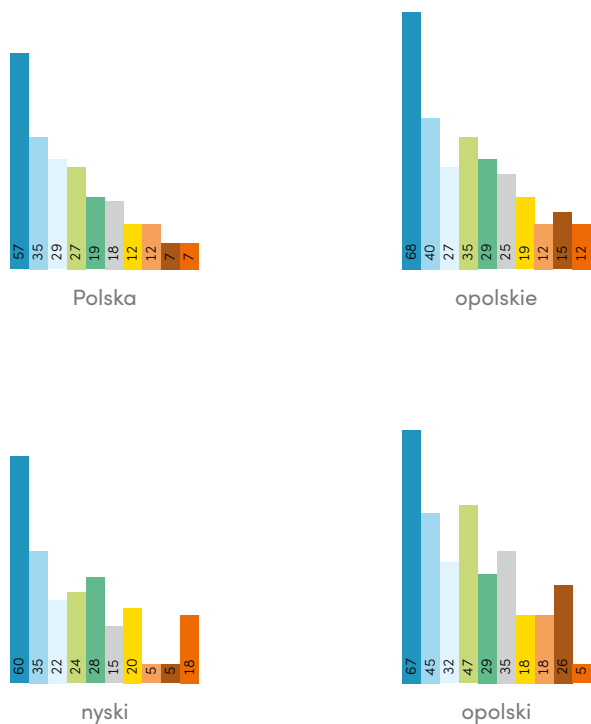
Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

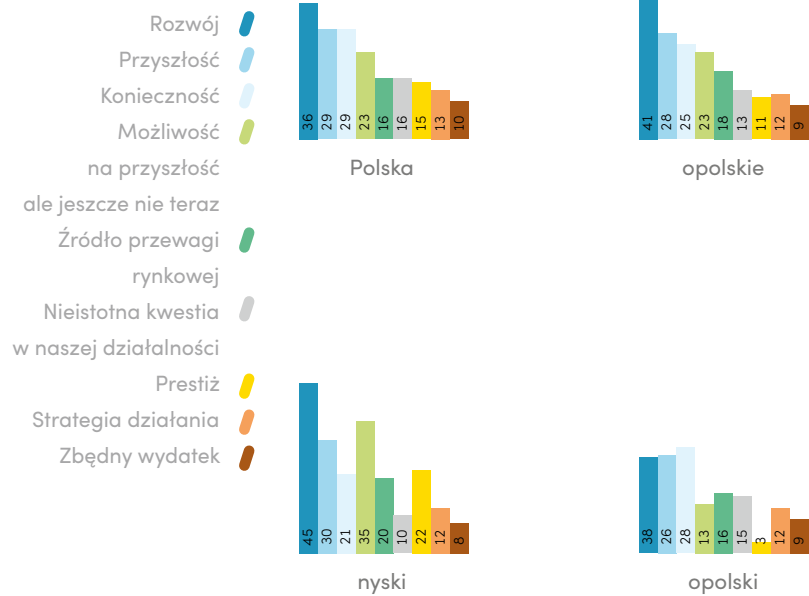

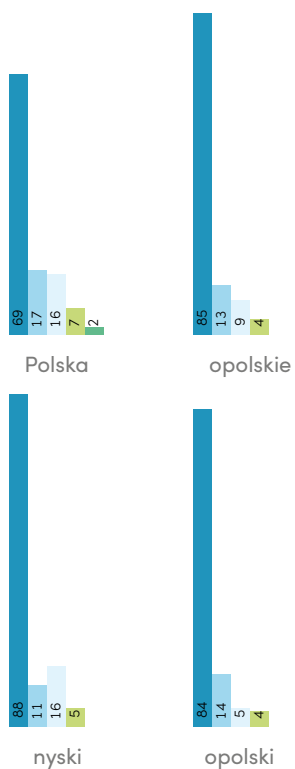
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

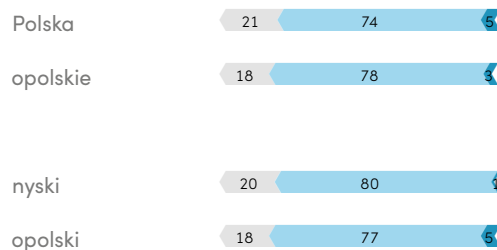
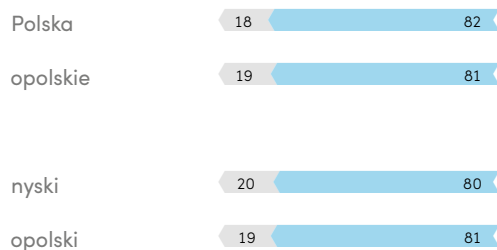
- Nie było takiej potrzeby
- Niepełna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. opolskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. opolskie
(wyrażone w %)

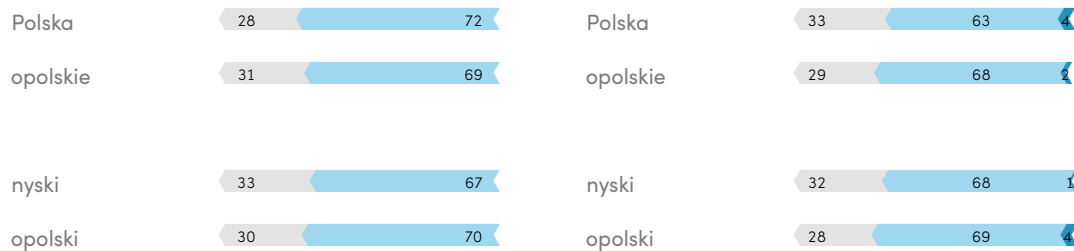
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa –
woj. opolskie
(wyrażone w %)

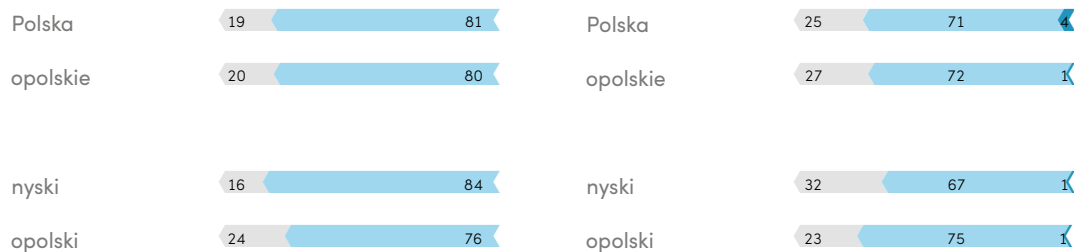
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

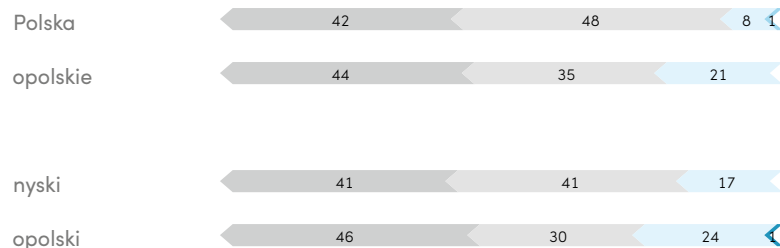

WYKRES 14

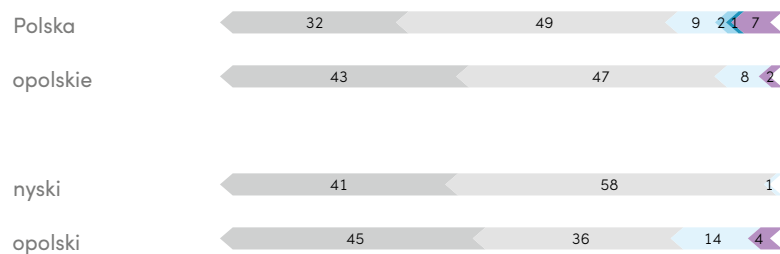
Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. opolskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN

Przyszłe 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

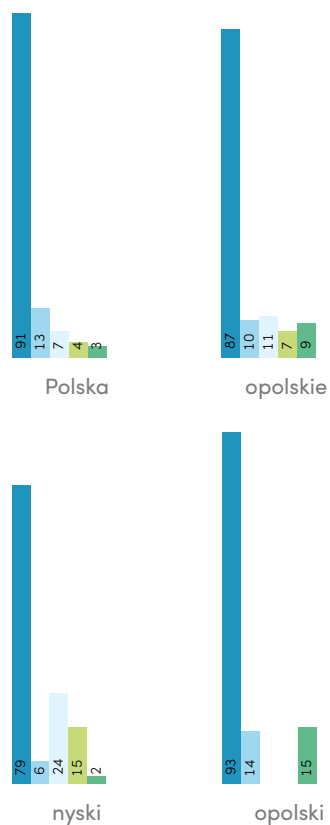

WYKRES 15

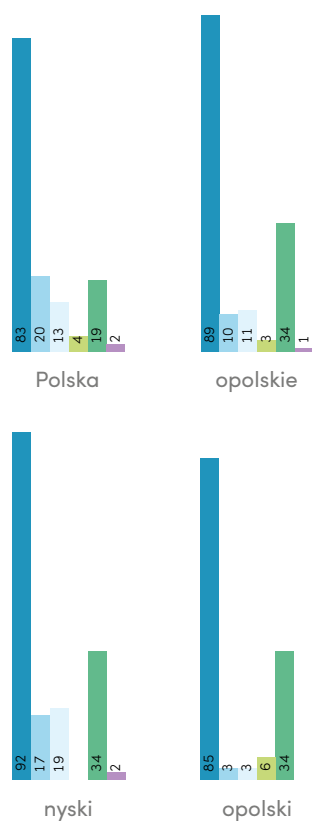
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. opolskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

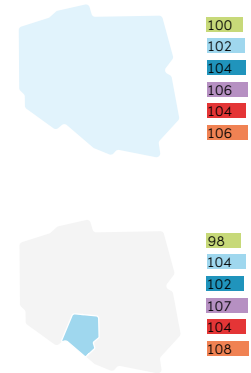
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. opolskie

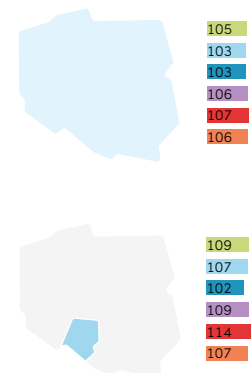
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

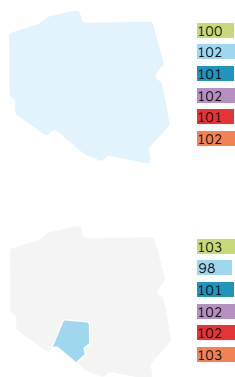
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. opolskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. opolskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

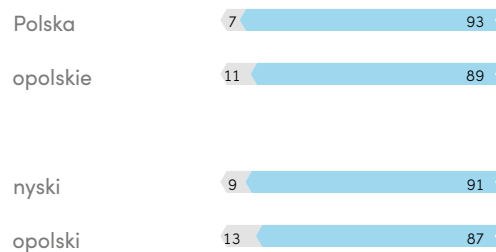
- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. opolskie
(wyrażone w %)

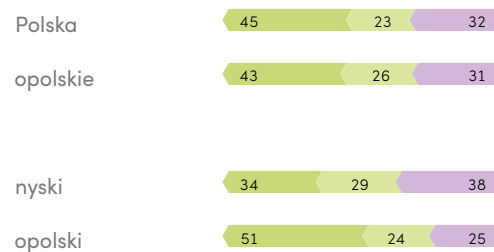

- Tak
- Nie

- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

WYKRES 17

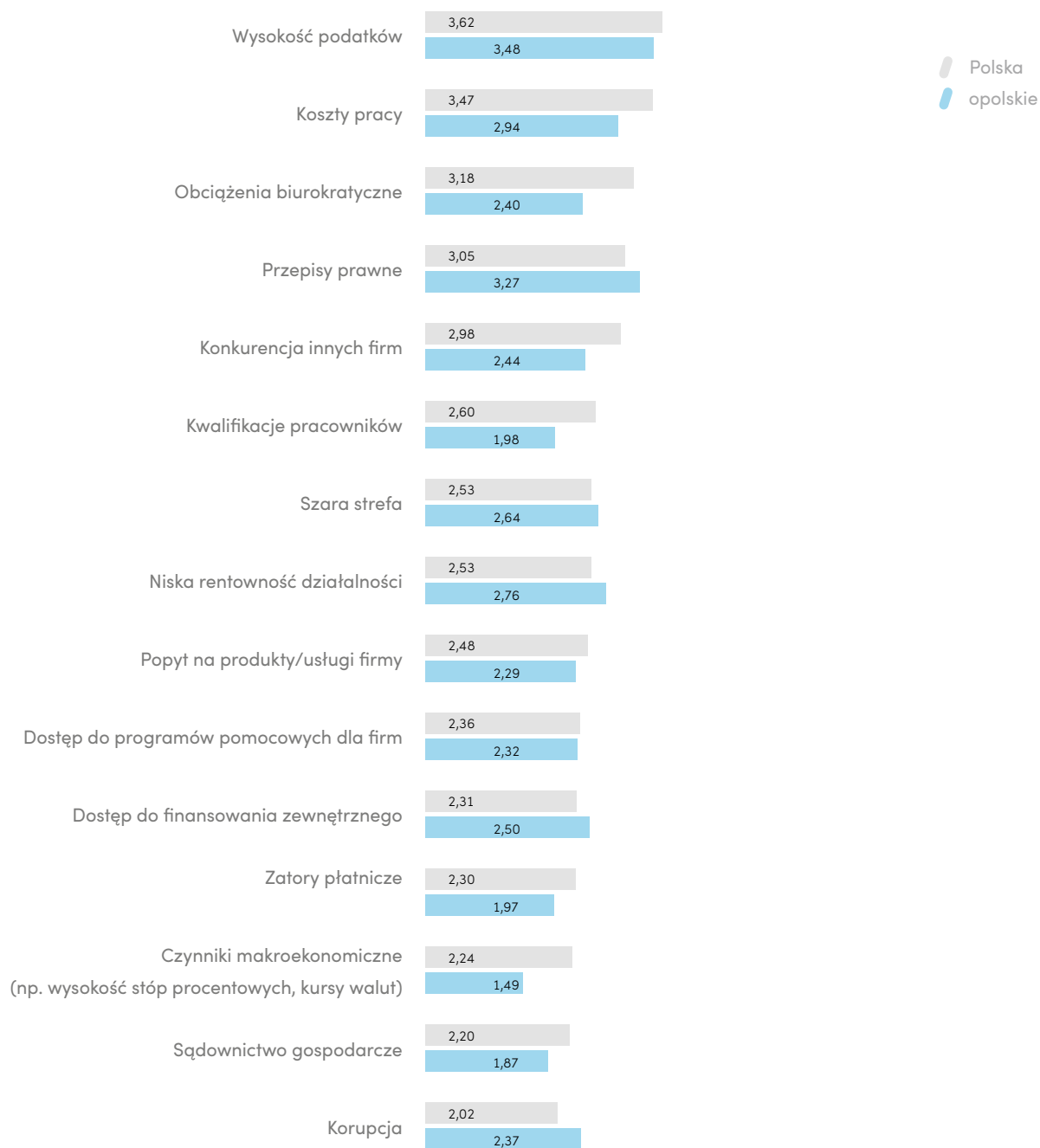
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. opolskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. opolskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
podkarpackie

Owce, owce i owoce.
Hej, tkwią w halach wielkie moce!

TABELA 1 Dane statystyczne

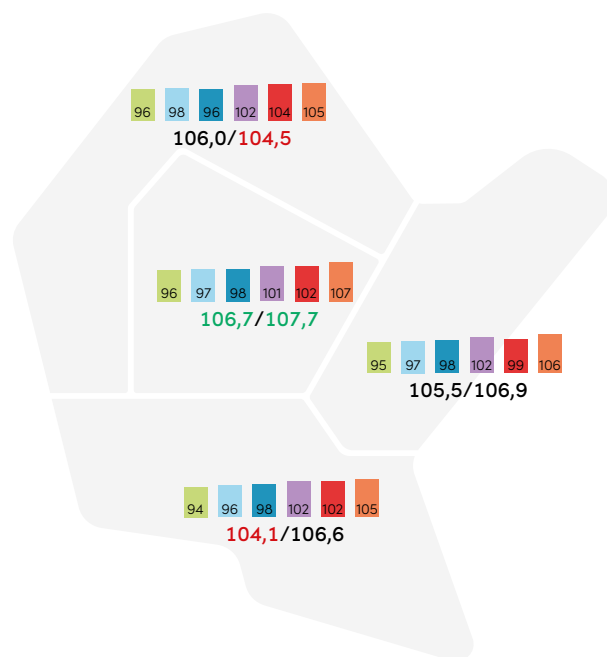
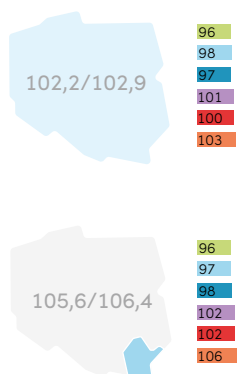
	POLSKA	PODKARPACKIE	krośnieński	przemyski	rzeszowski	tarnobrzeski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	69,7	58,2	52,0	86,5	72,6
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	4 988	4 743	4 982	5 451	4 703
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 195	5 000	4 981	5 665	4 996
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	7,7	7,8	10,2	7,3	6,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	85	79	78	90	85
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	2 922	1 690	2 103	4 007	3 290
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	821	799	725	946	769
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	77	77	74	89	68
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	57	62	55	64	49
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	174 830	38 499	28 309	60 685	47 337
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	167 467	36 932	27 042	58 245	45 248
10–49 pracujących (małe)	139 995	5 881	1 256	1 014	1 961	1 650
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 298	278	231	407	382
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	184	33	22	72	57

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

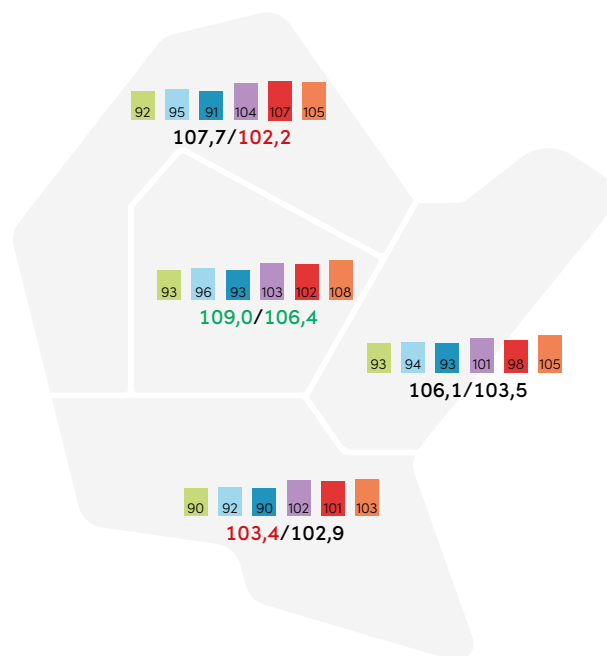
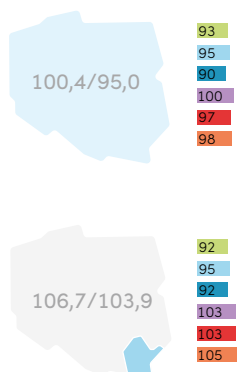
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

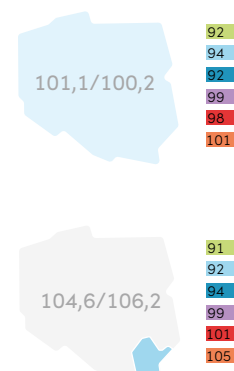
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

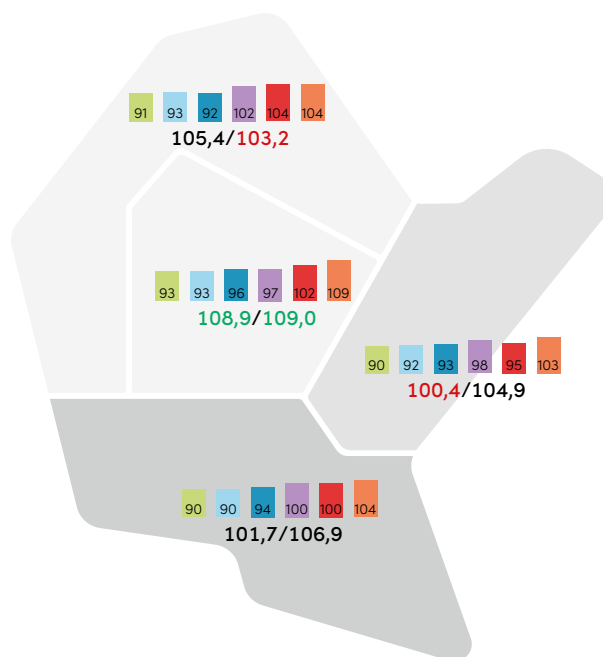
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

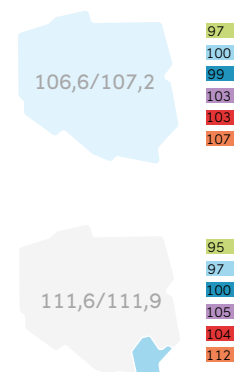
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

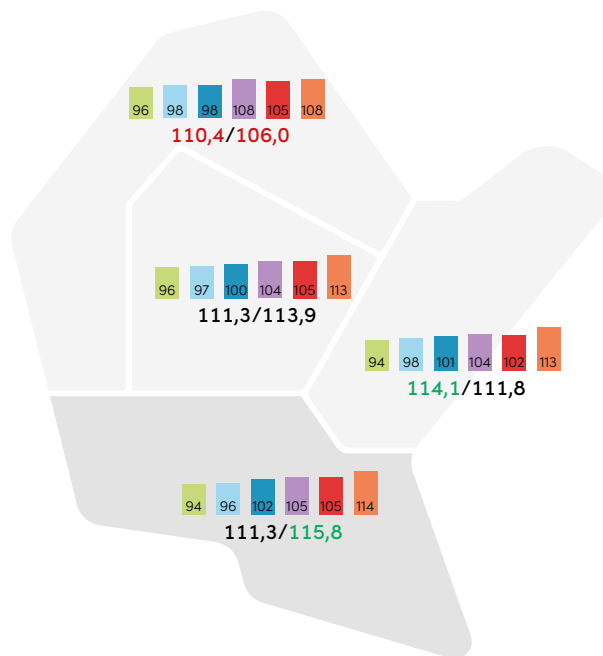
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

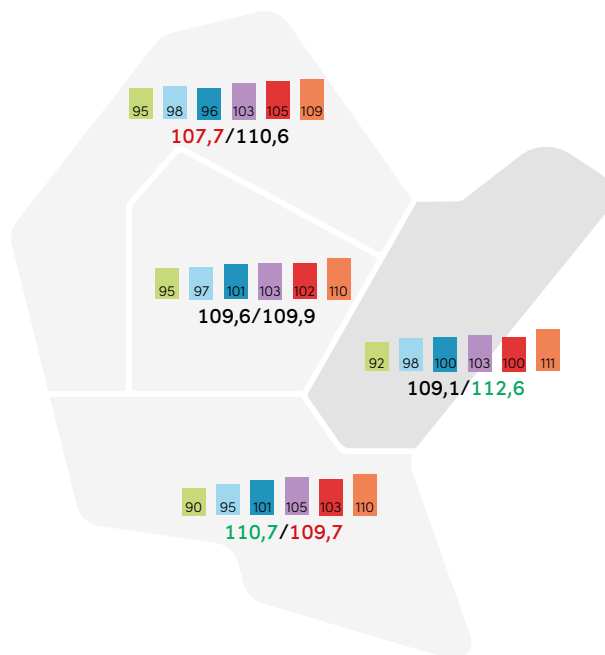
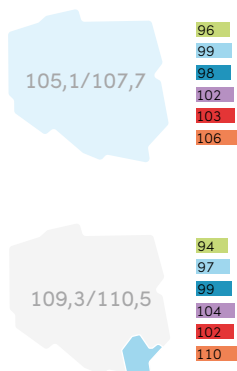

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

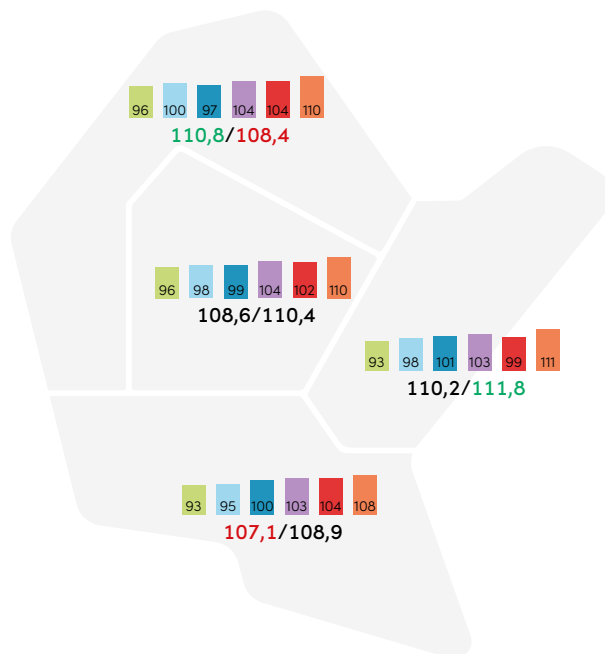
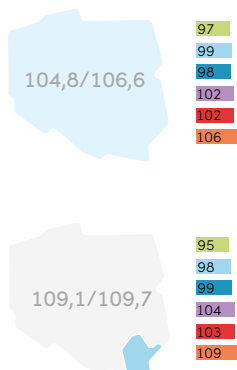
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

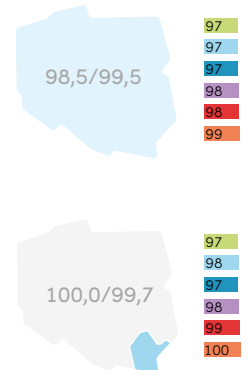
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

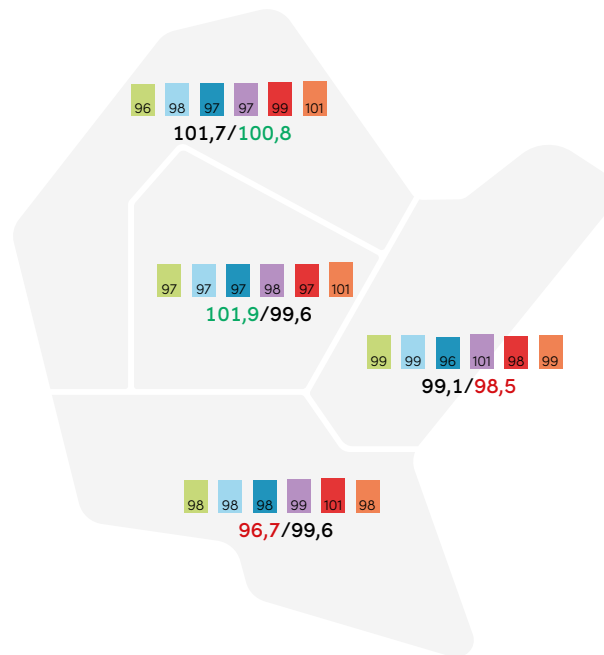
Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/ usługi – woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

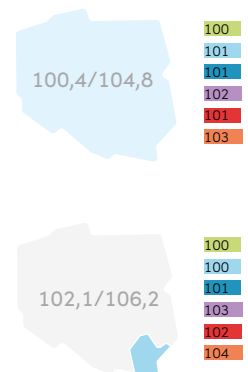
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

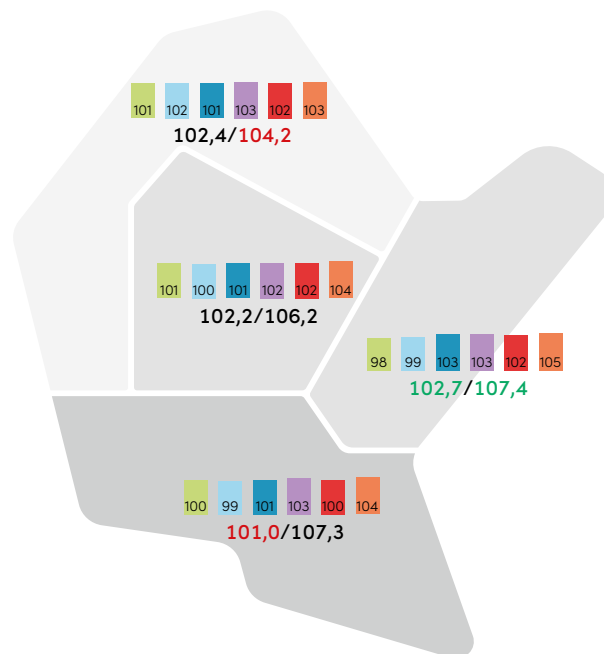
Ocena zatrudnienia w firmie – woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

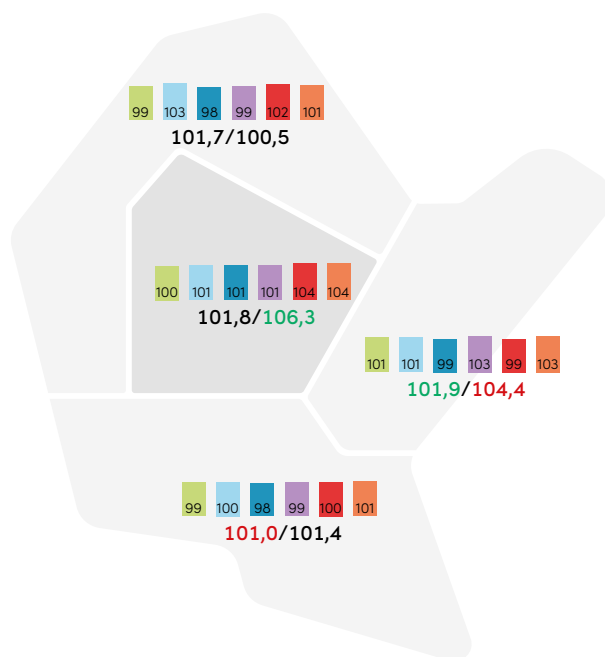
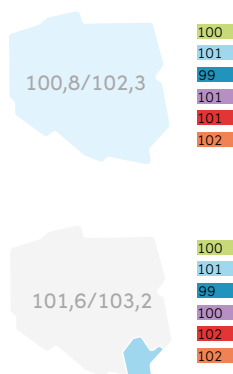
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. podkarpackie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

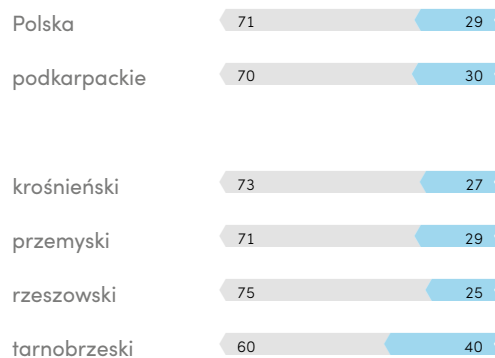
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

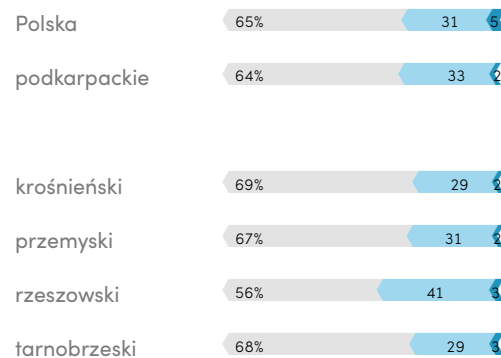
Źródła finansowania firmy – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

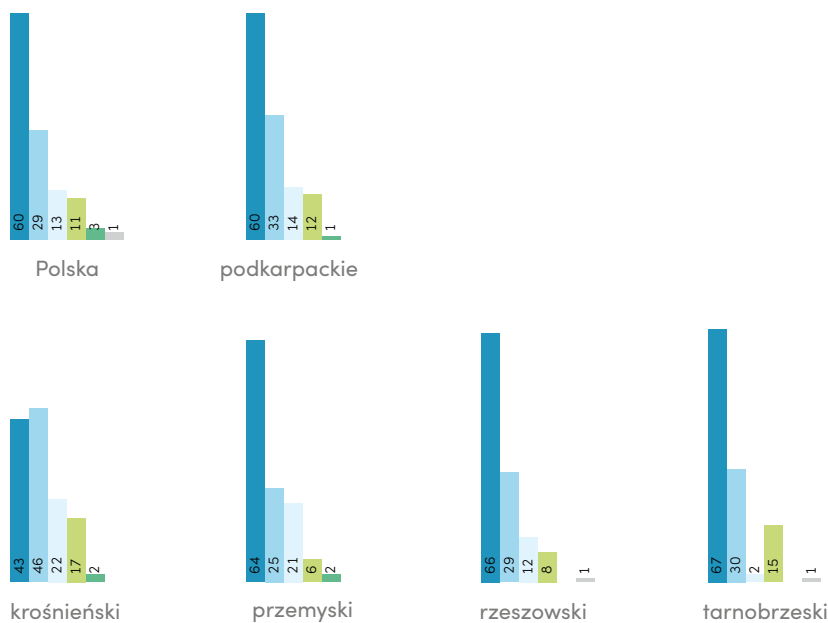
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

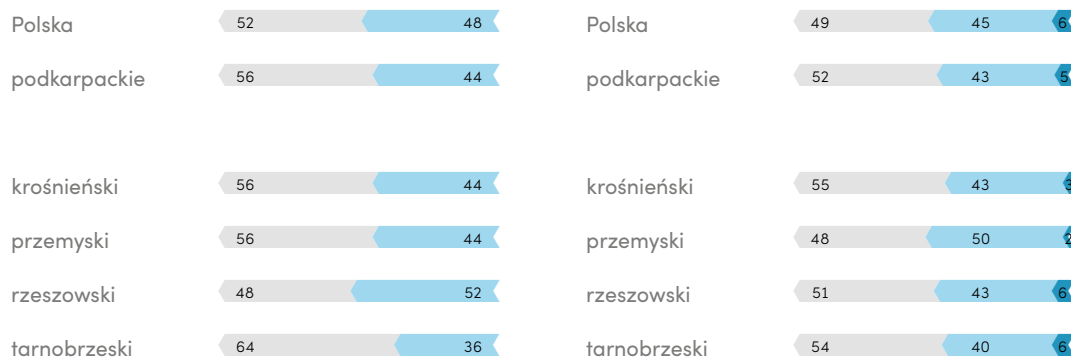
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

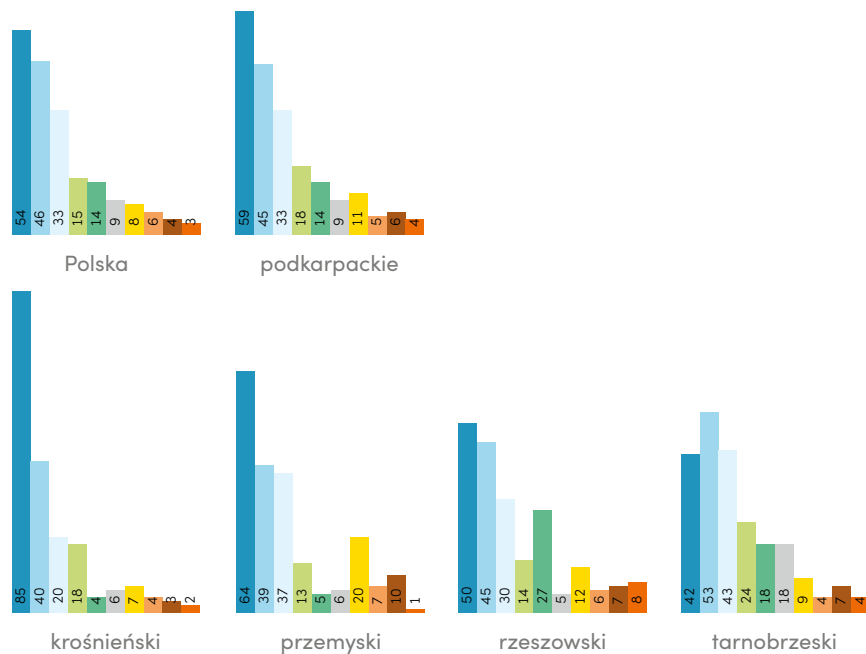

WYKRES 4

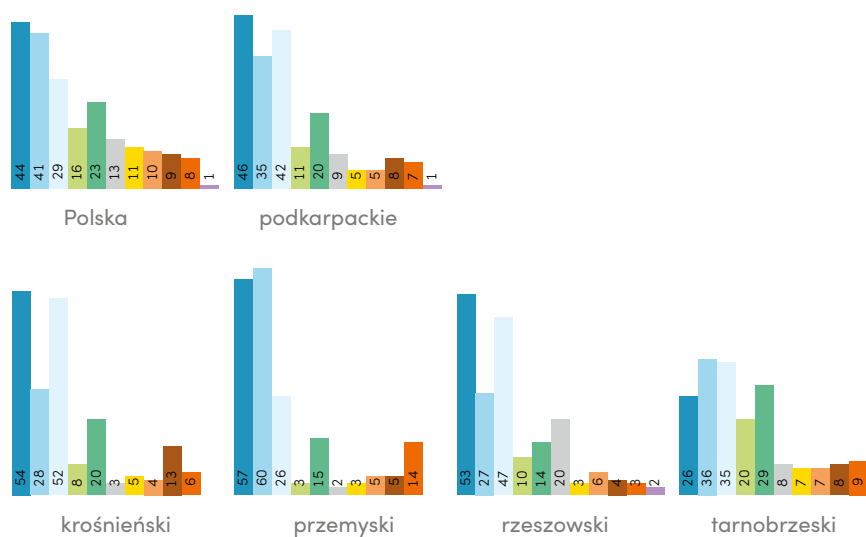
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

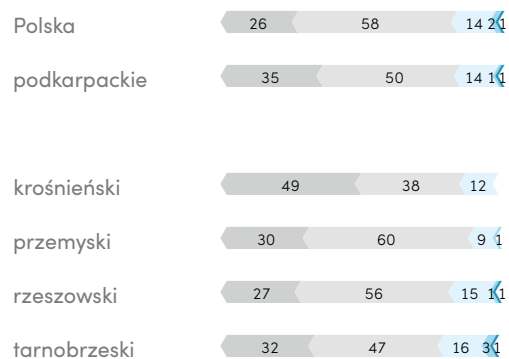

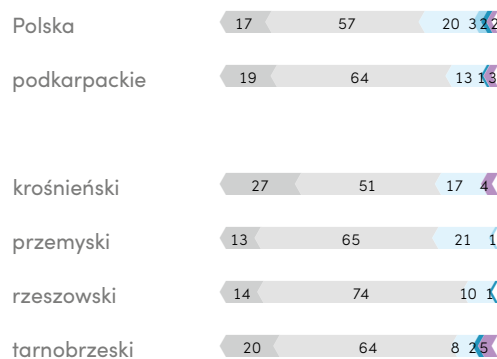
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

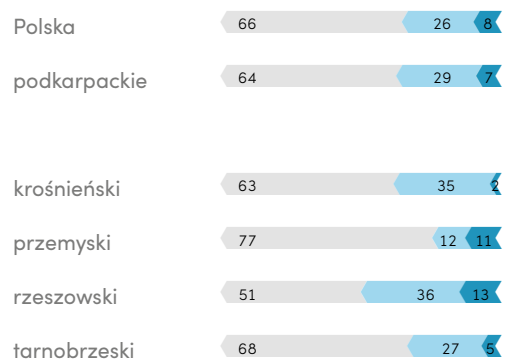

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

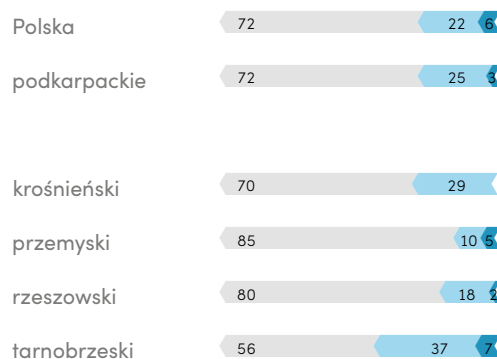
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

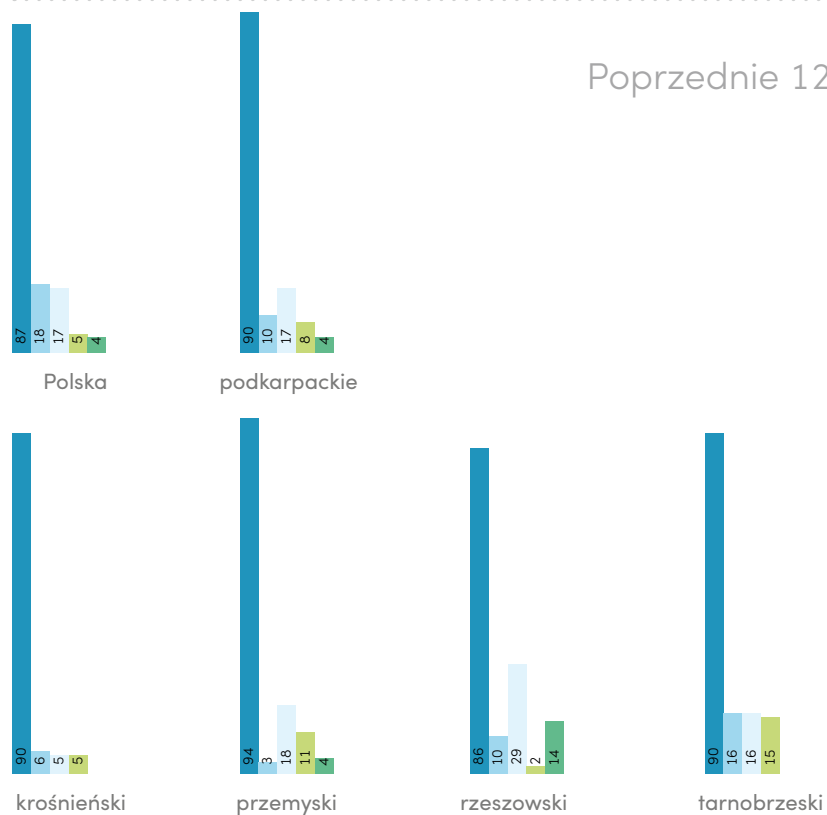
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. podkarpackie
(wyrażone w %)

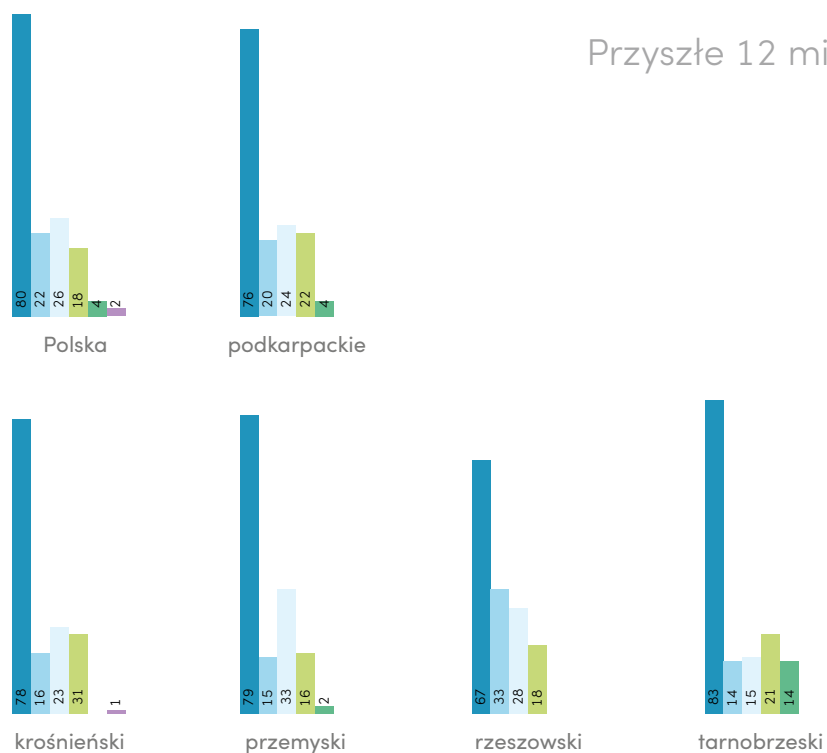
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

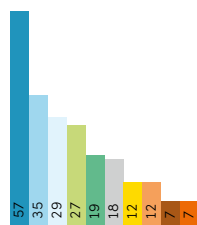

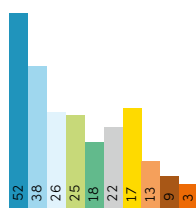
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

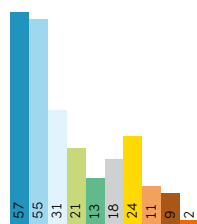
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

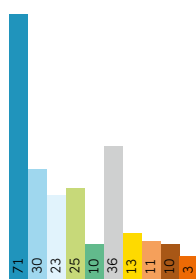
Polska

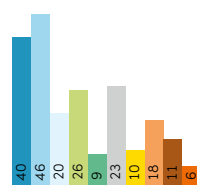
podkarpackie

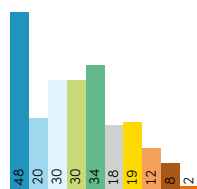
krośnieński

przemyski

rzeszowski

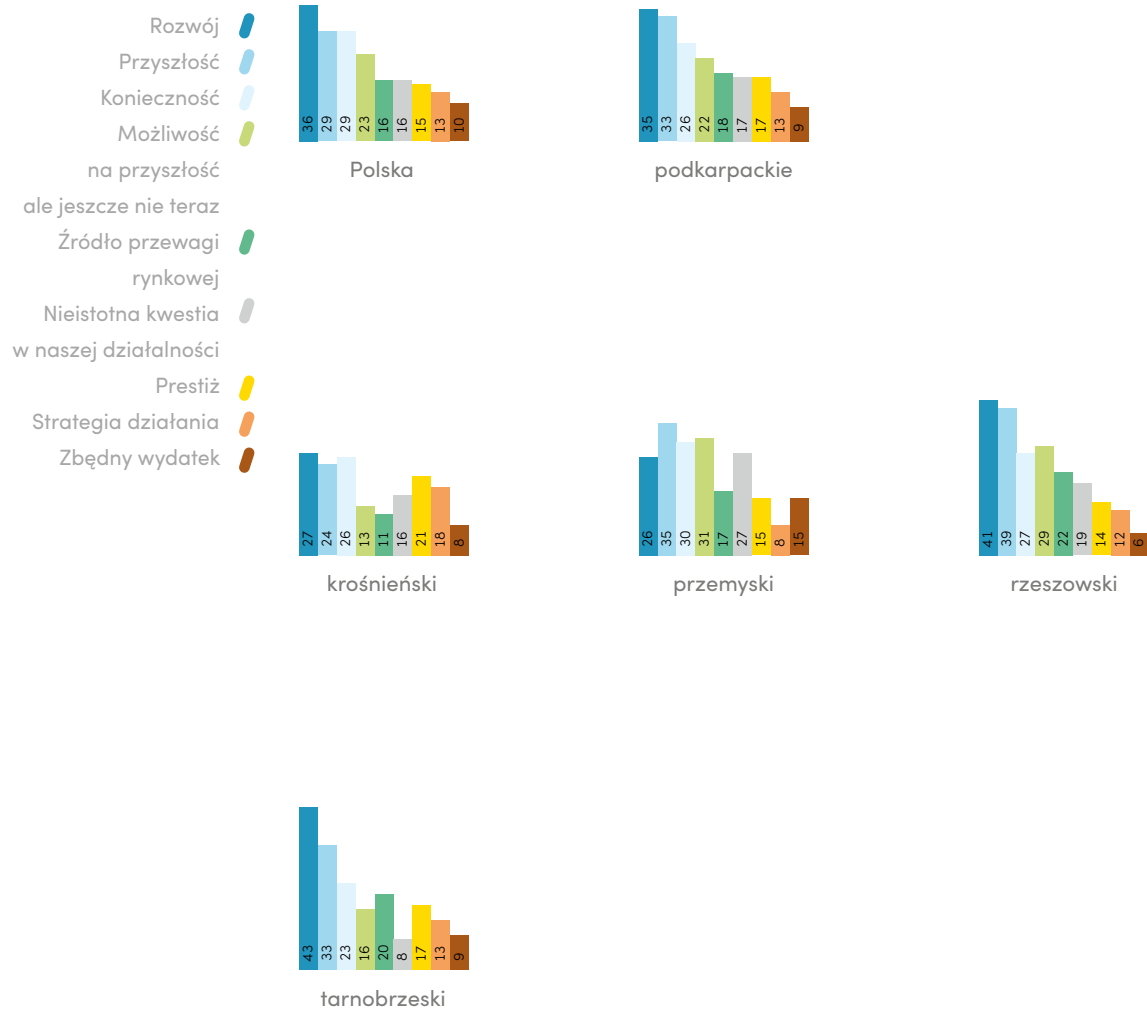

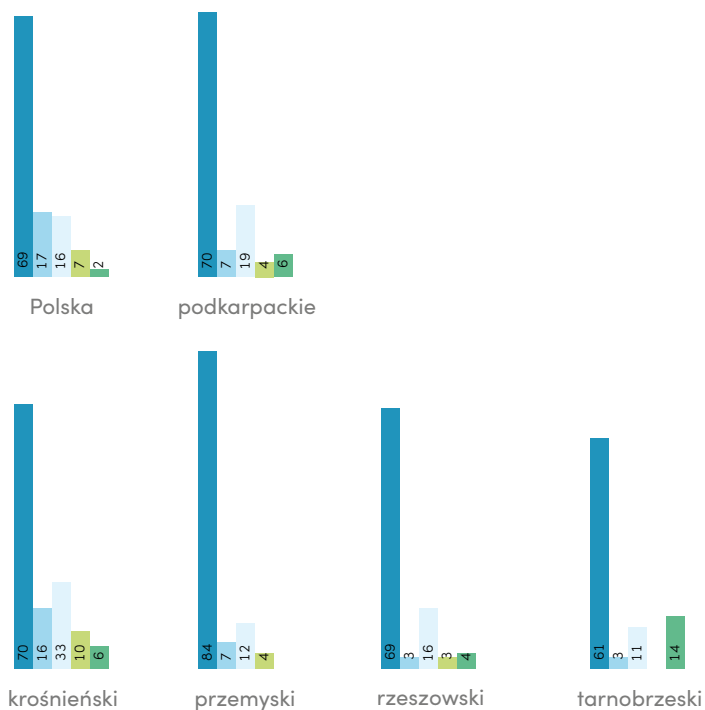
tarnobrzeczki

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

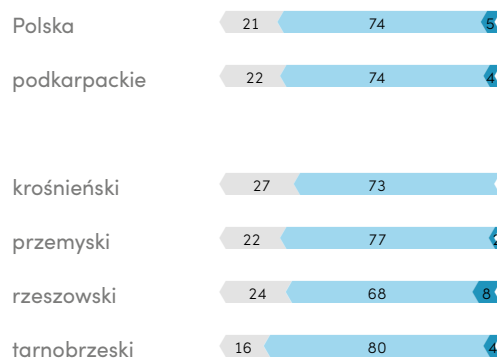
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. podkarpackie
(wyrażone w %)

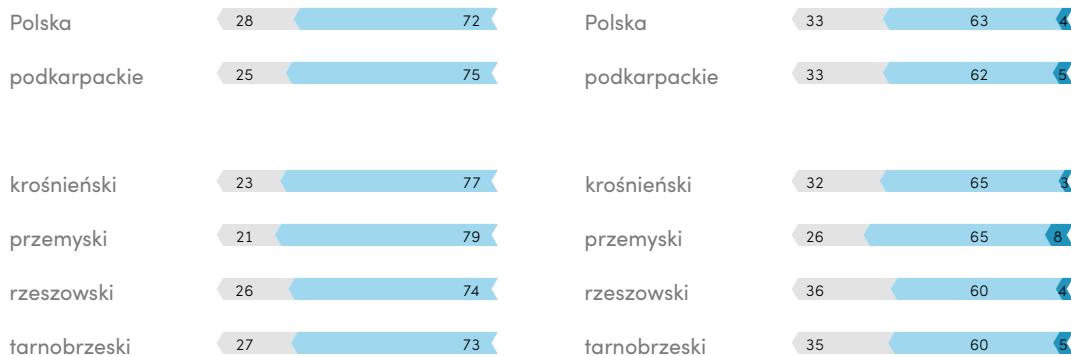
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa –
woj. podkarpackie
(wyrażone w %)

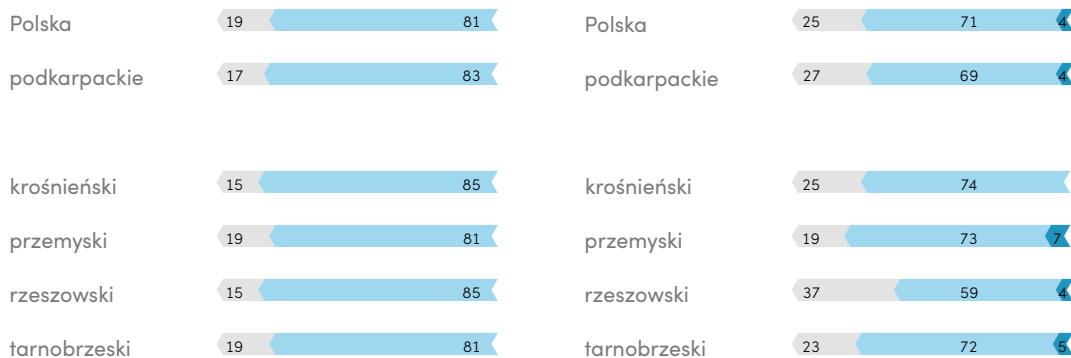
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

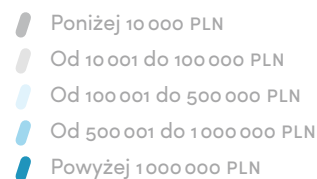
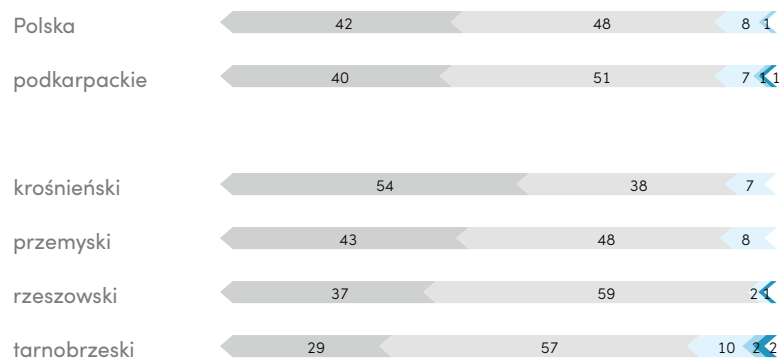

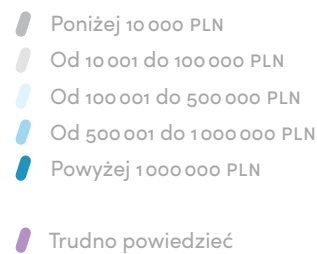
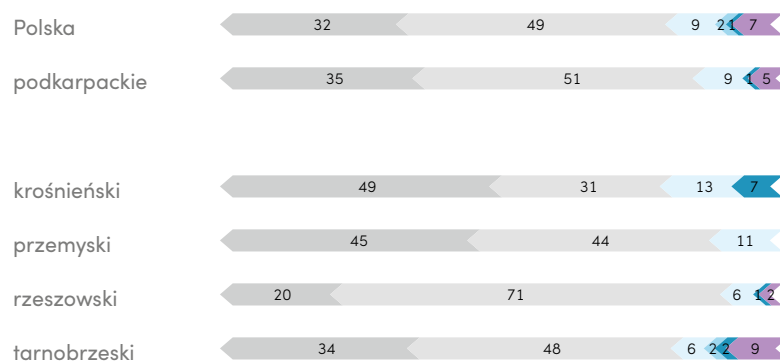
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. podkarpackie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

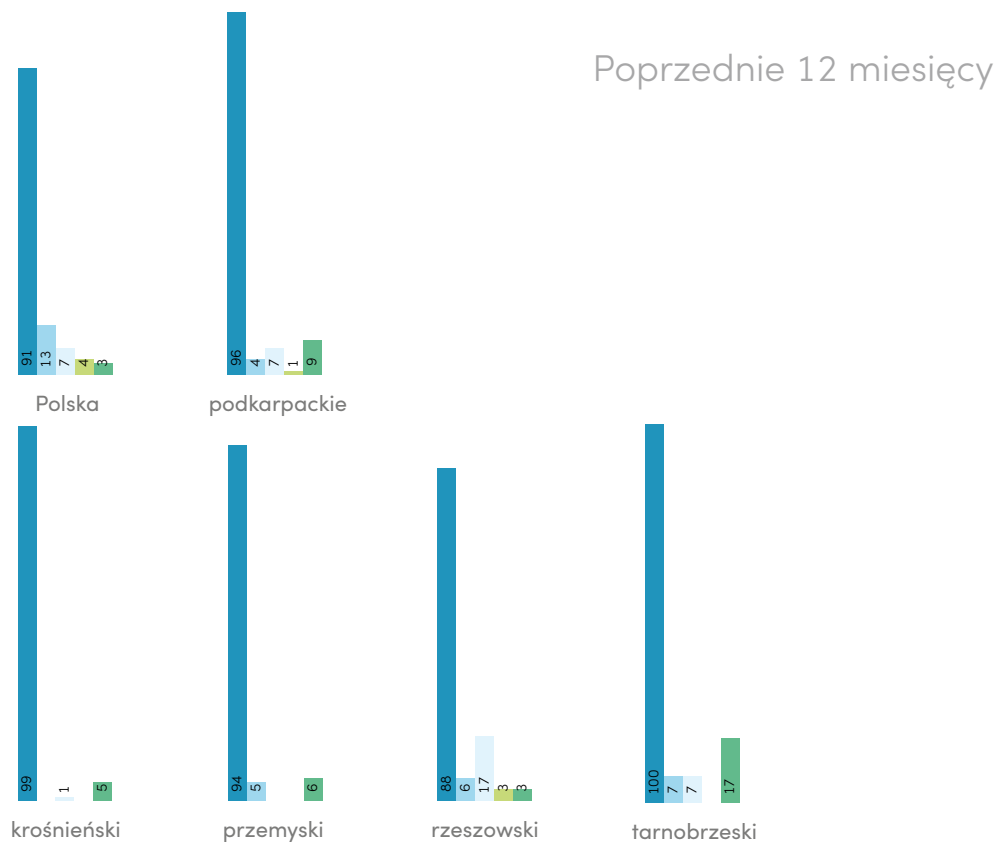

WYKRES 15

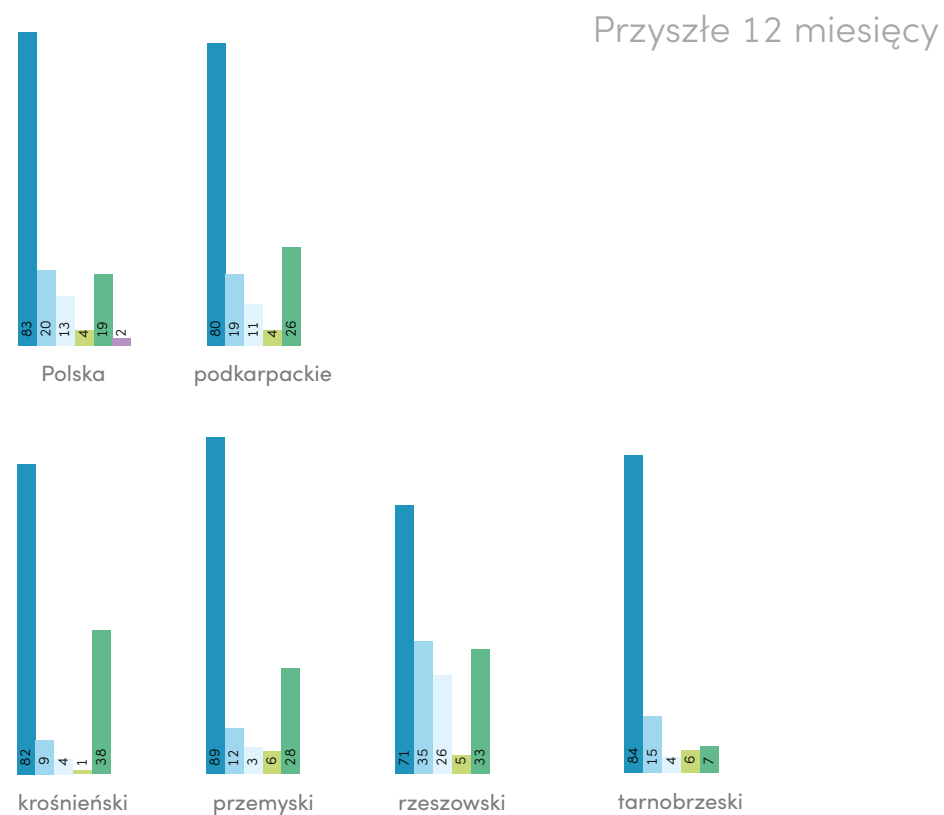
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. podkarpackie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

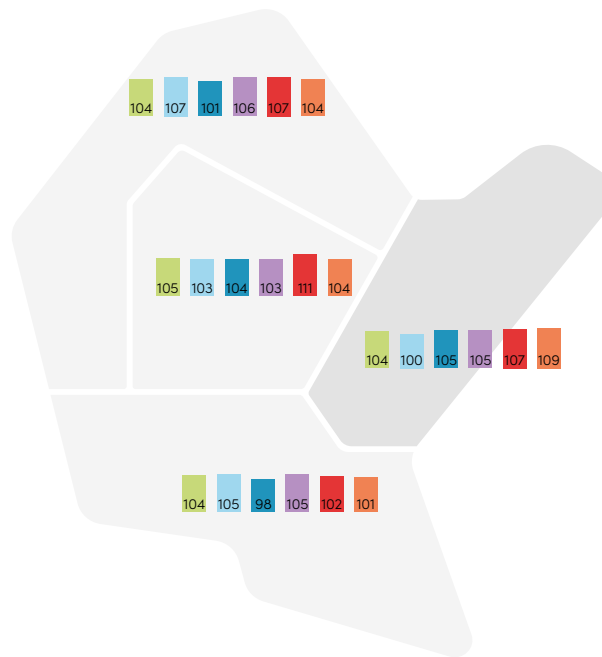
OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

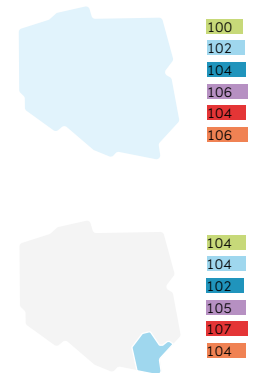
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. podkarpackie

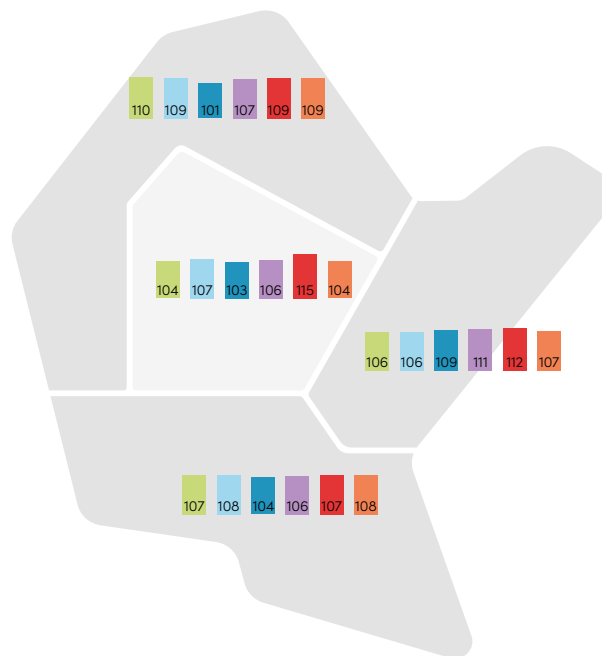

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

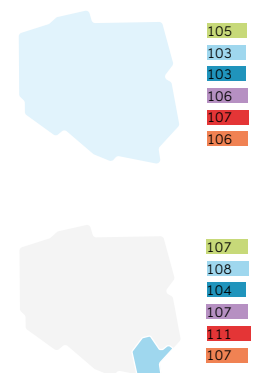
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

MAPA 11

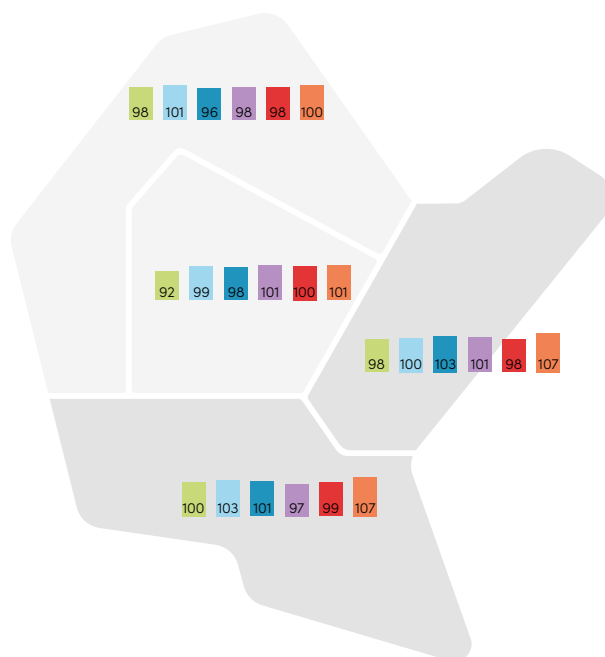
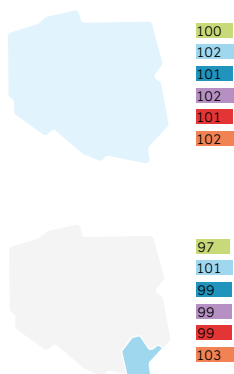
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. podkarpackie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. podkarpackie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

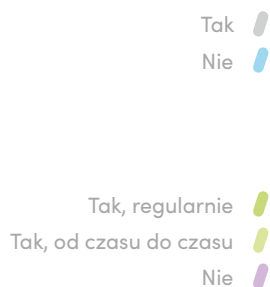
- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

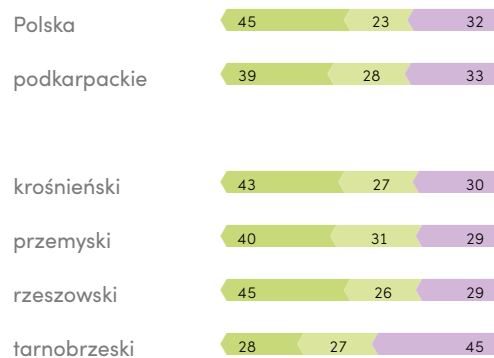
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. podkarpackie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

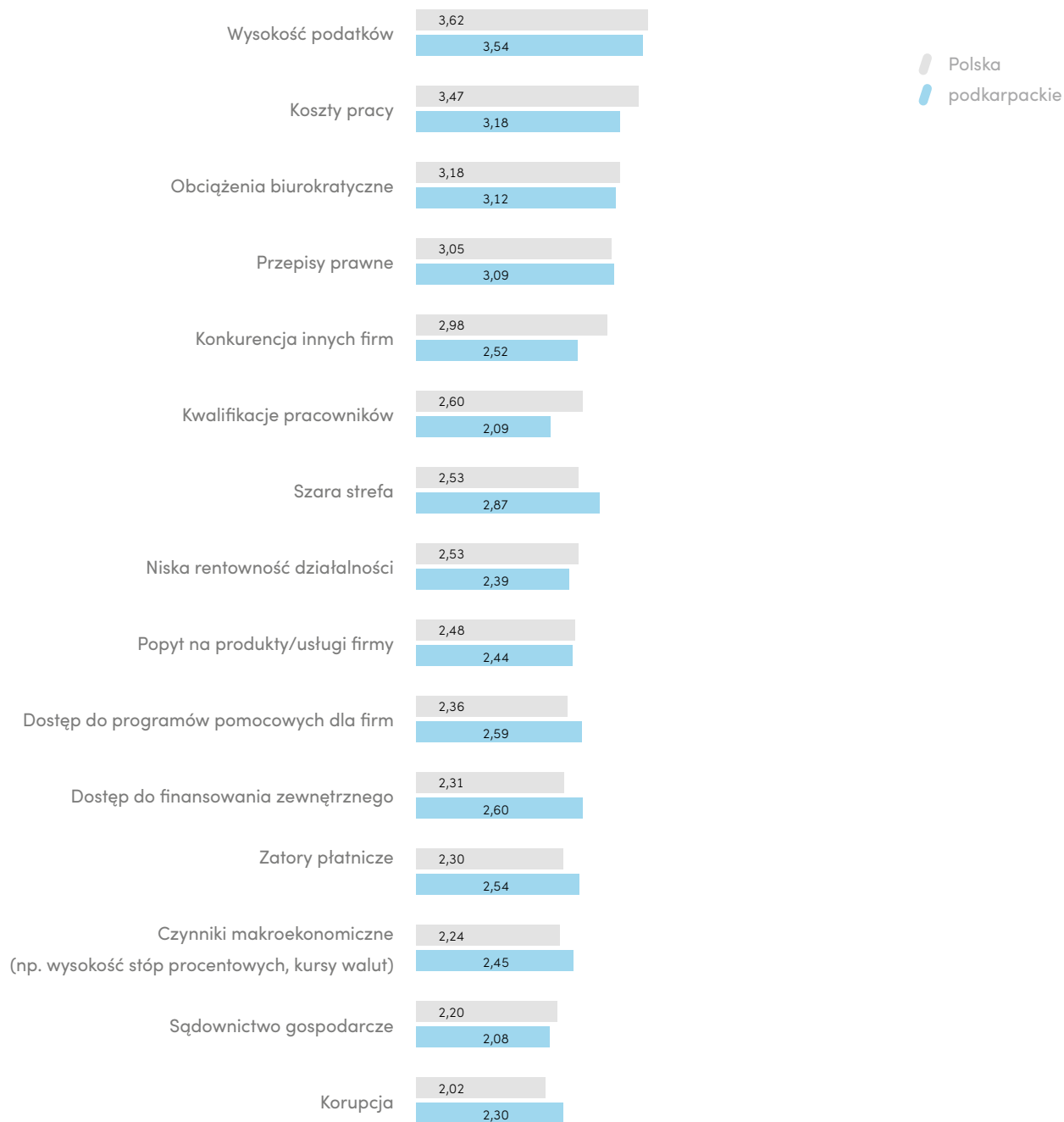
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. podkarpackie (wyrażone w %)

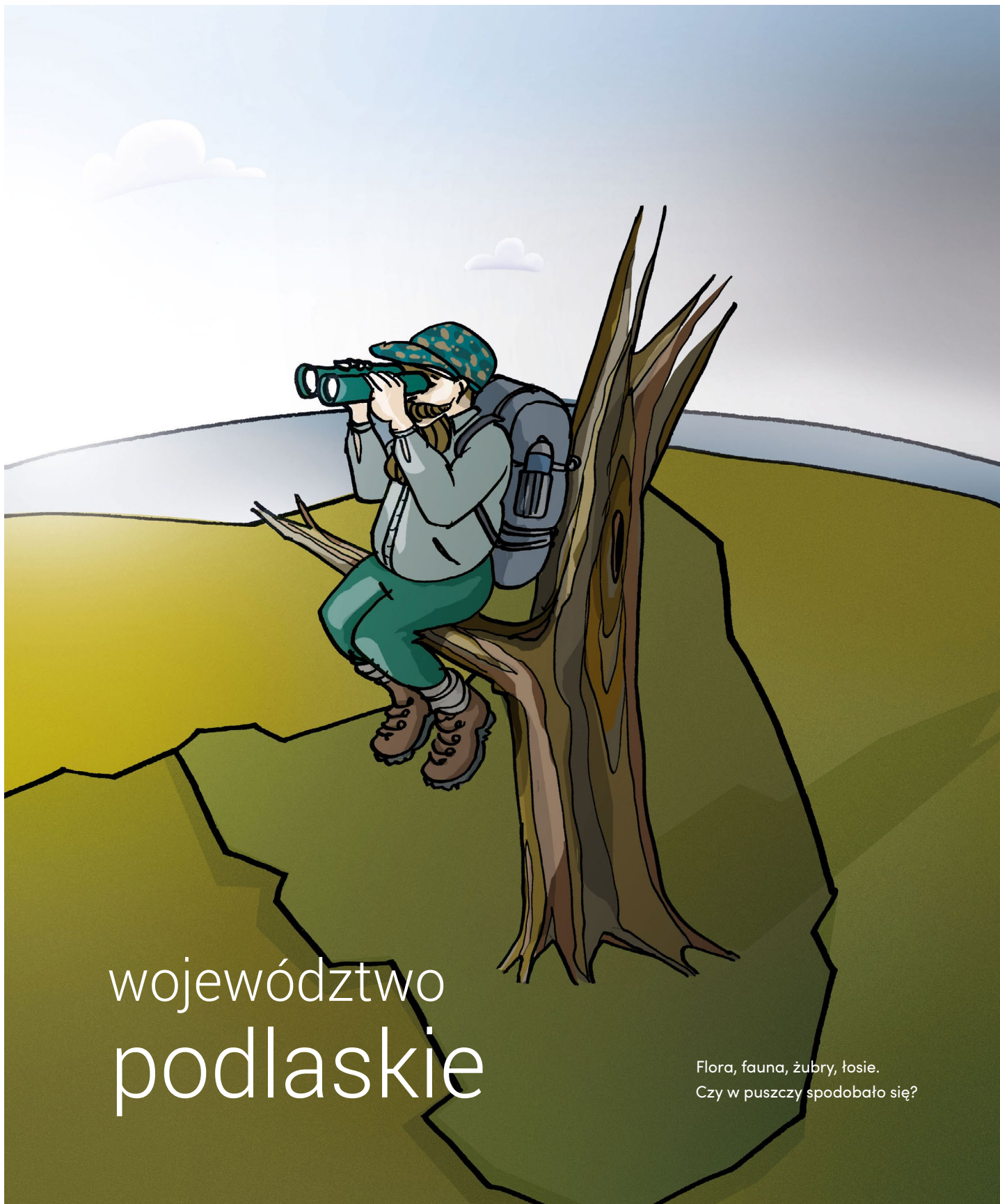

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. podkarpackie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo podlaskie

Flora, fauna, żubry, łosie.
Czy w puszczy spodobało się?

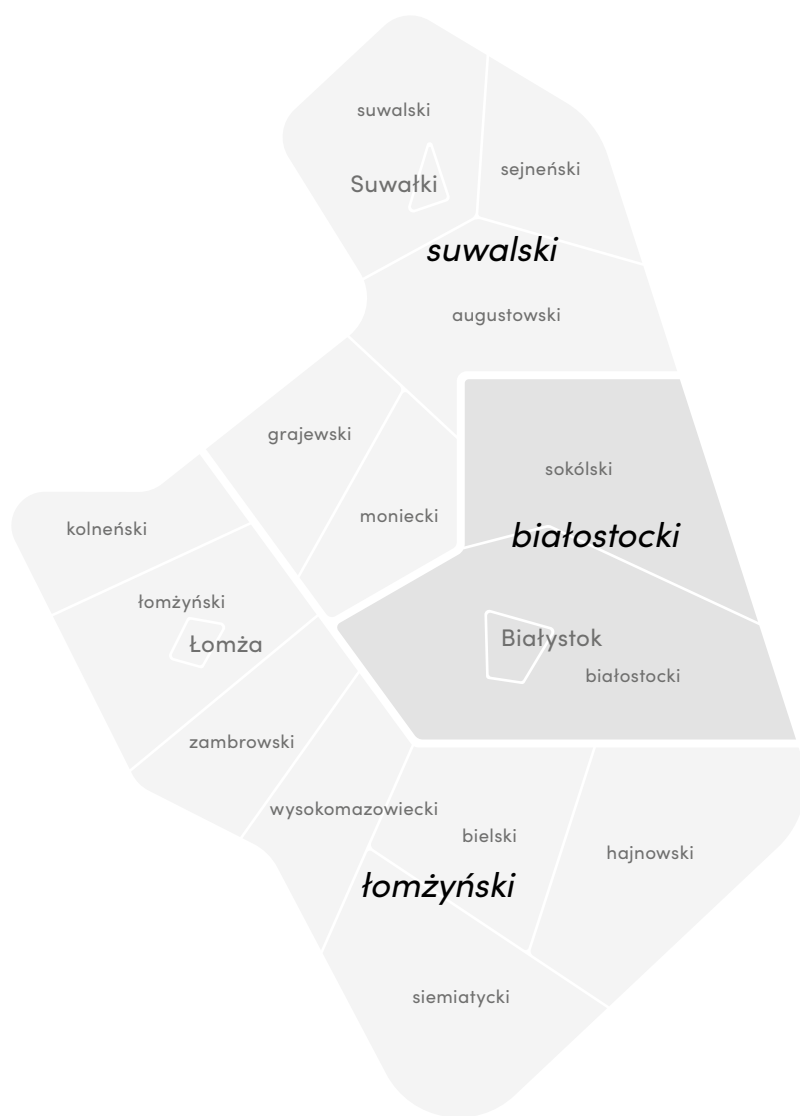

TABELA 1 Dane statystyczne

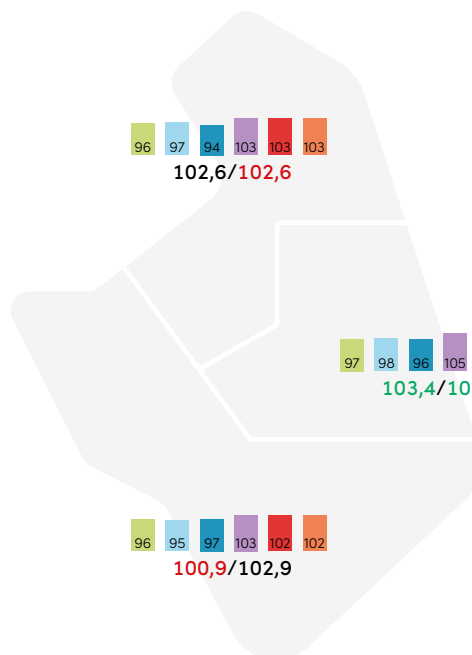
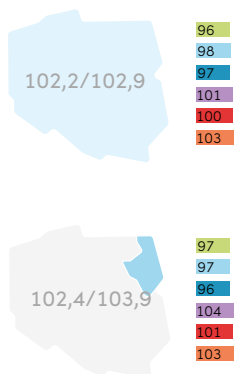
	POLSKA	PODLASKIE	białostocki	łomżyński	suwalski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	71,6	81,7	65,4	61,8
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 354	5 933	4 738	5 165
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 684	6 385	4 983	5 386
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	6,9	6,6	6,7	7,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	88	88	90	86
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	2 650	2 242	3 062	2 811
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	872	1 041	737	749
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	83	101	67	73
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	64	78	50	58
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	103 040	53 433	29 216	20 391
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	99 128	51 420	28 067	19 641
10–49 pracujących (małe)	139 995	3 082	1 557	915	610
50–249 pracujących (średnie)	28 267	745	398	216	131
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	85	58	18	9

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. podlaskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

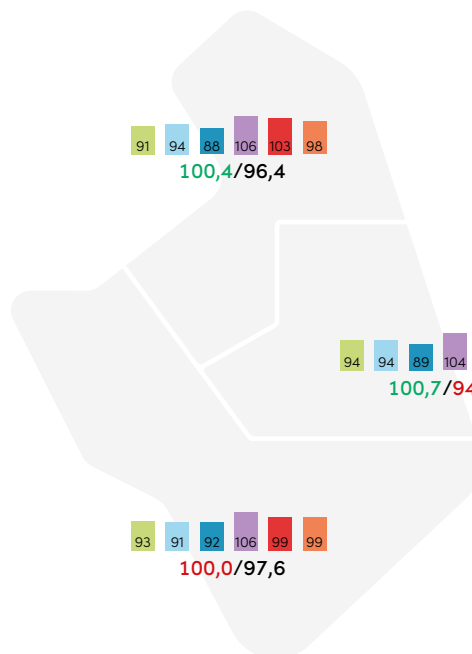
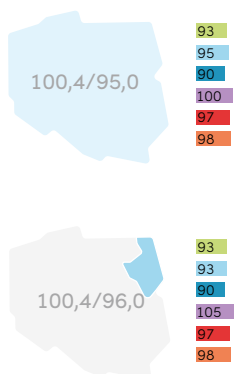
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. podlaskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

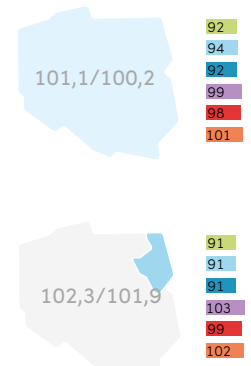
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. podlaskie

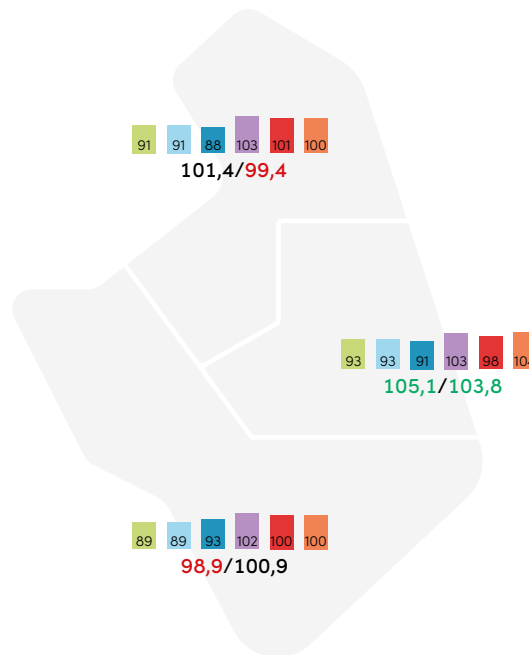

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

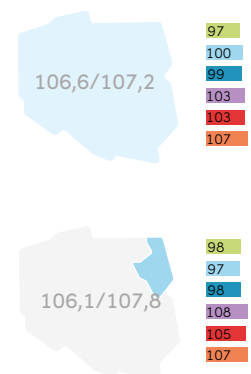
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. podlaskie

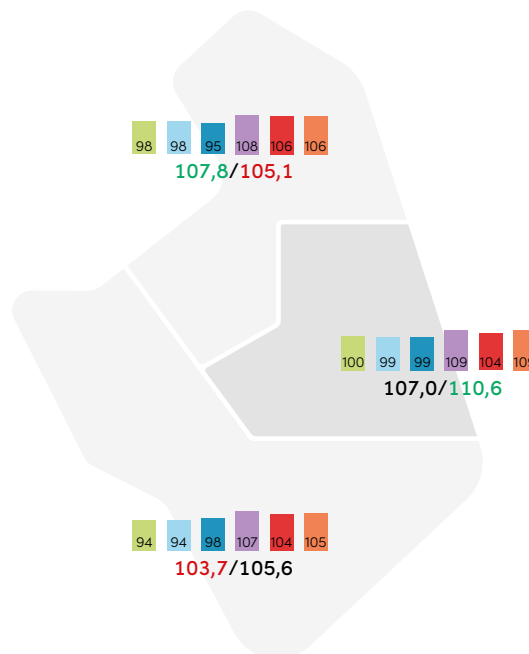

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

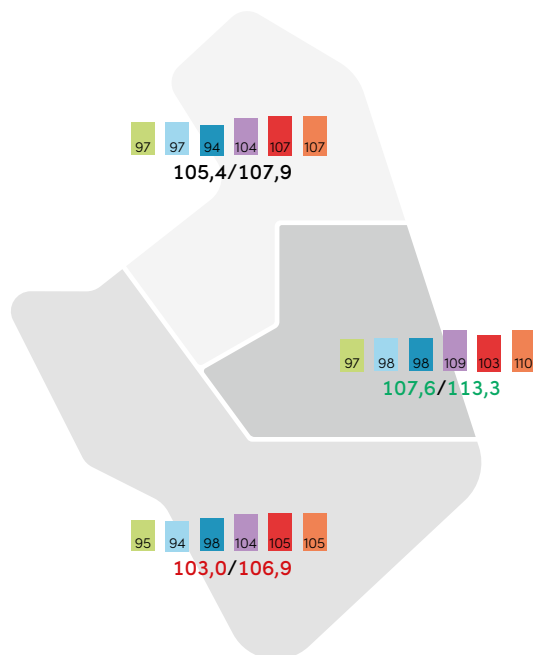
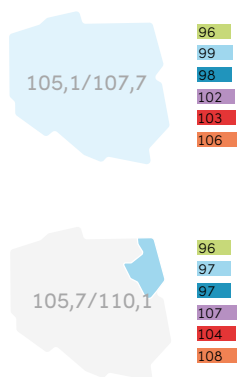
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

MAPA 5 SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. podlaskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

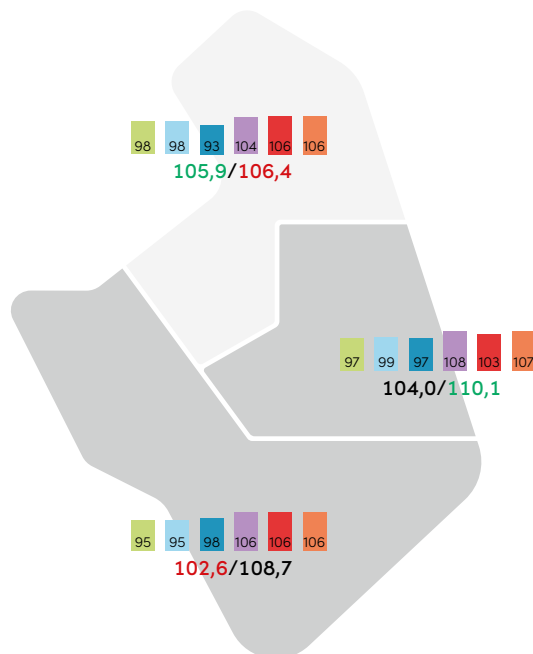
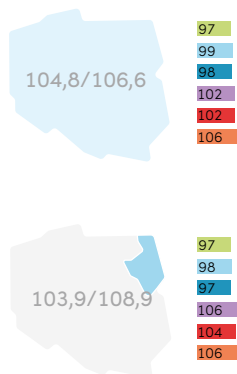
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. podlaskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

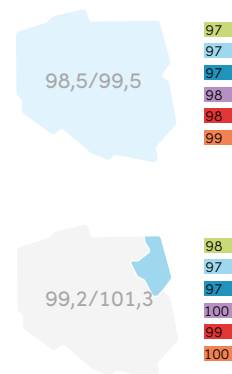
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/ usługi – woj. podlaskie

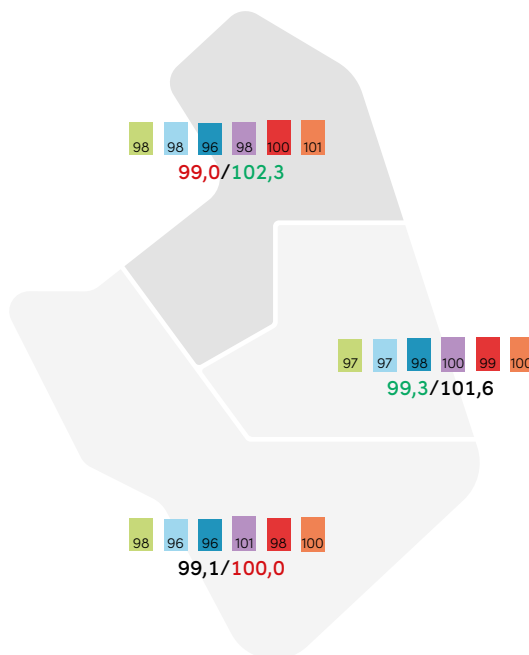
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

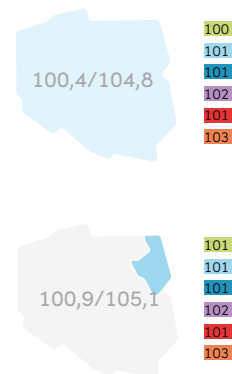
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia w firmie – woj. podlaskie

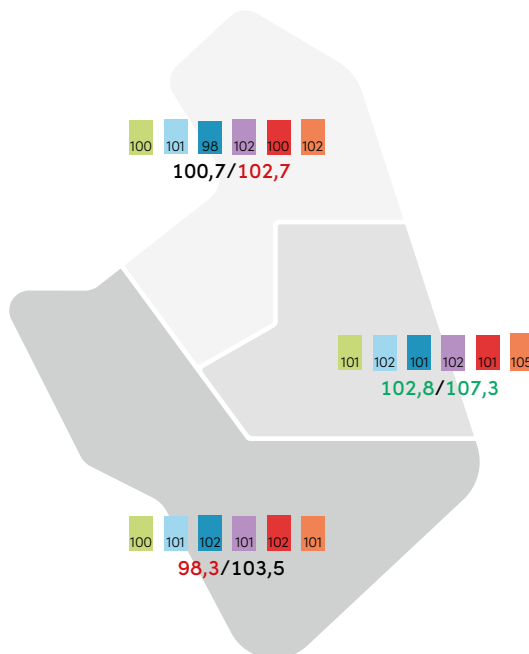
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

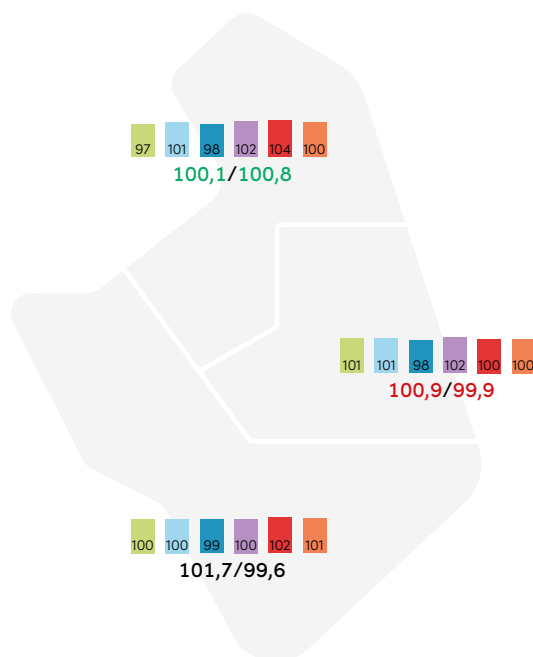
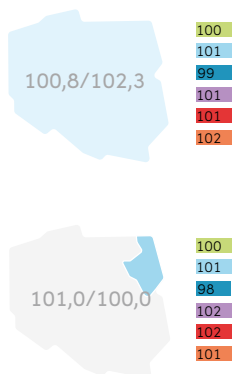

MAPA 9

DOSTĘPNOŚCI ZEWĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. podlaskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

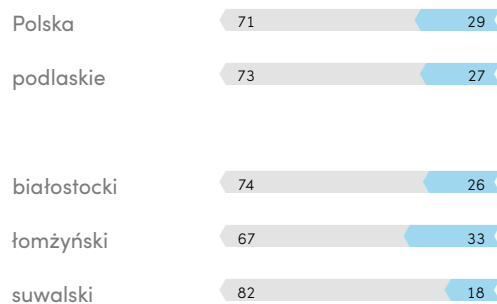
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

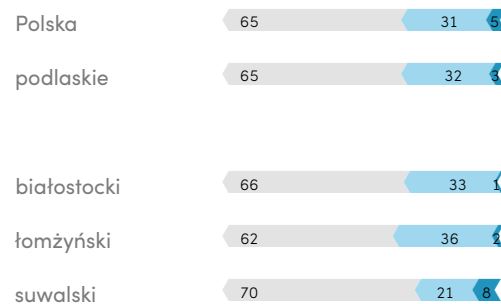
Źródła finansowania firmy – woj. podlaskie (wyrażone w %)

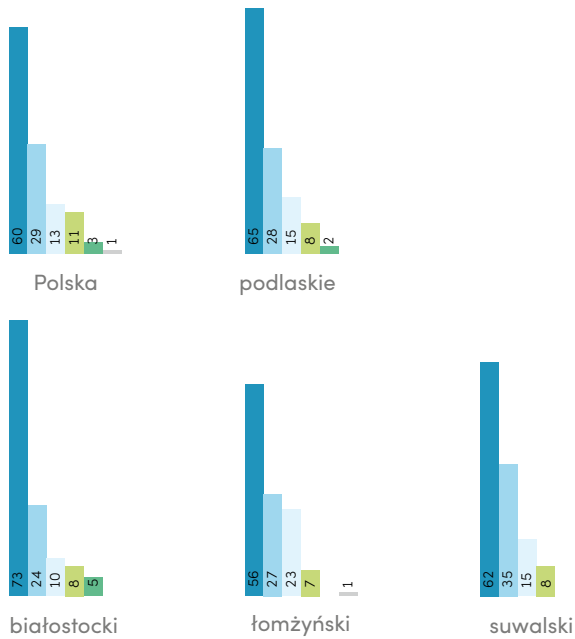
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. podlaskie (wyrażone w %)

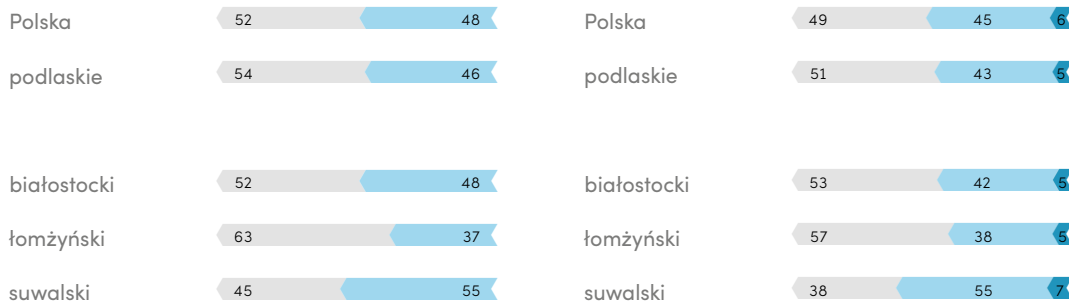
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. podlaskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

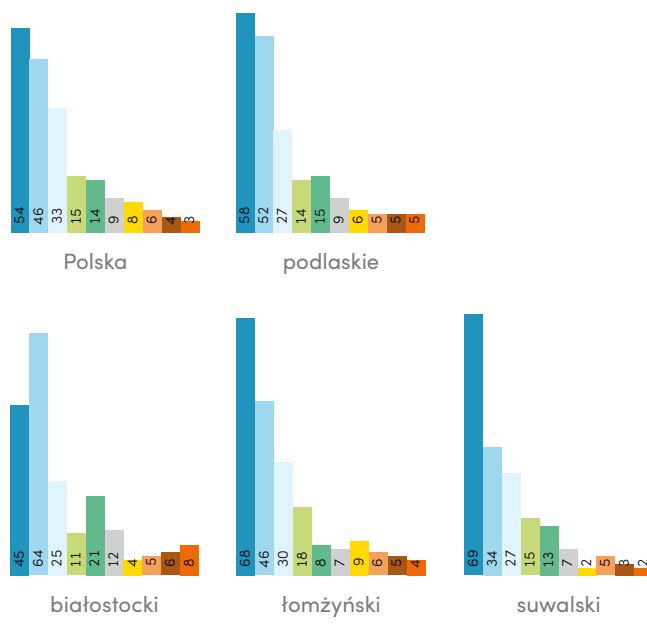

WYKRES 4

Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. podlaskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

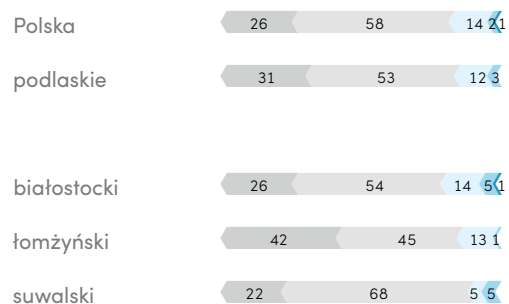

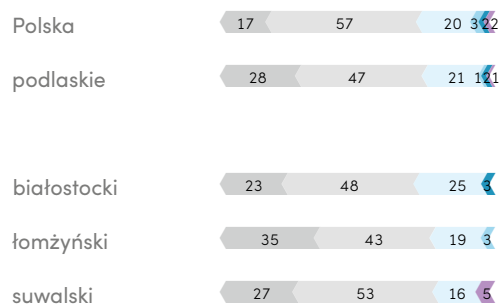
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. podlaskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

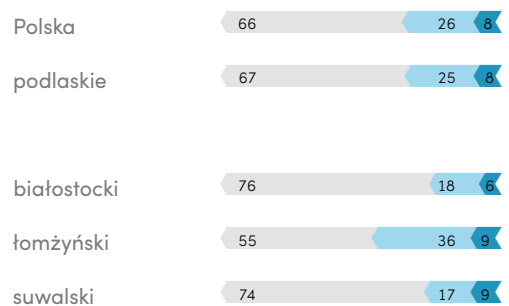

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

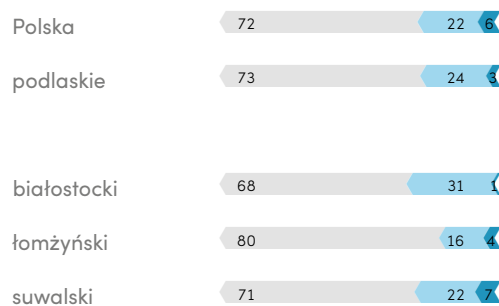
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

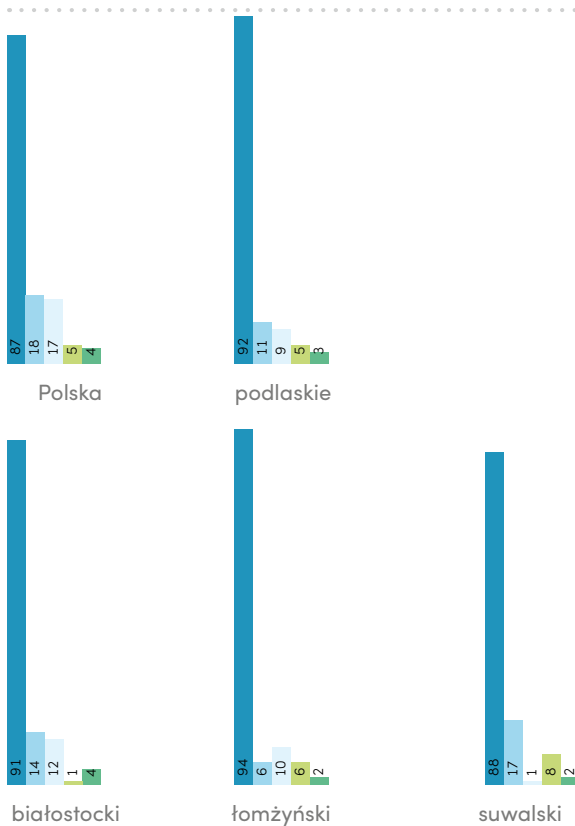
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. podlaskie
(wyrażone w %)

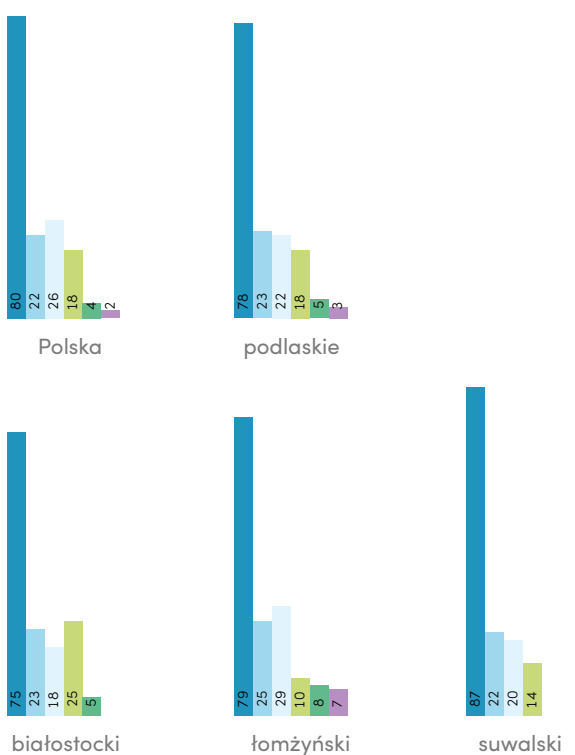
Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Przyszłe 12 miesięcy

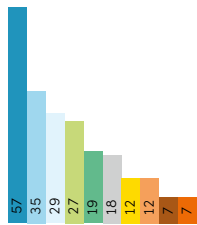
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

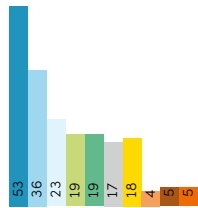

WYKRES 8

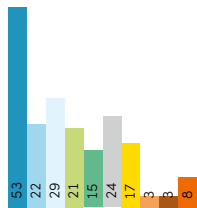
Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

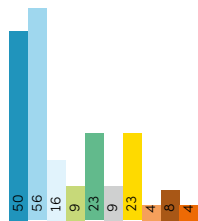
Polska

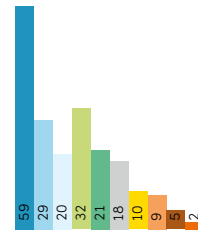
podlaskie

białostocki

łomżyński

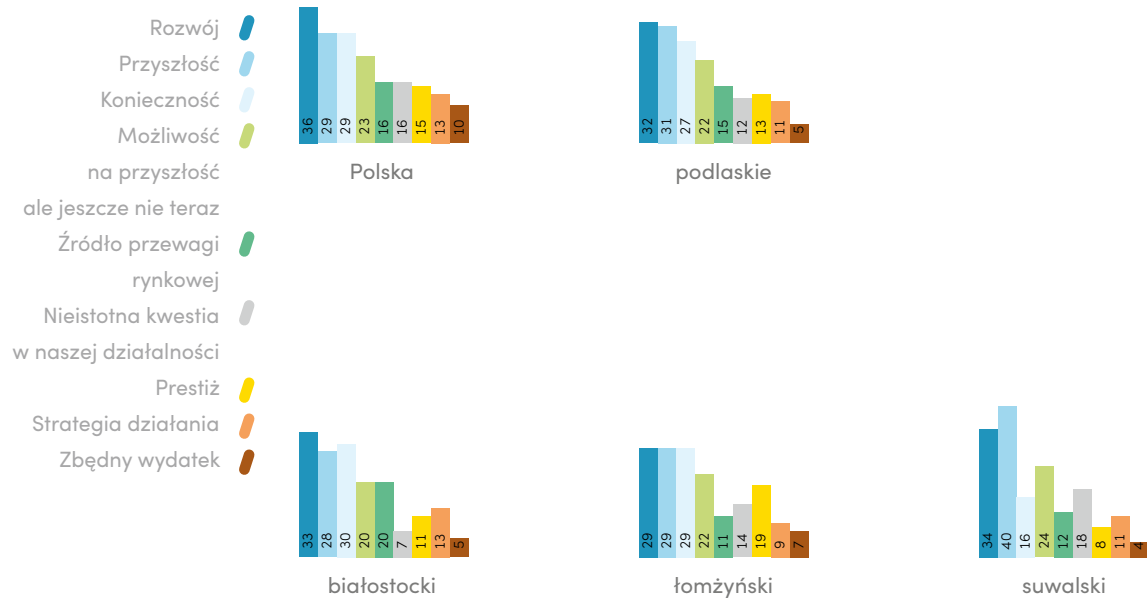
suwalski

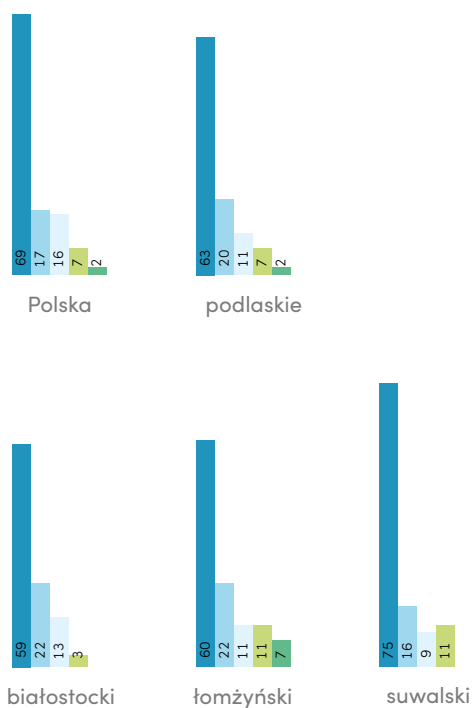
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

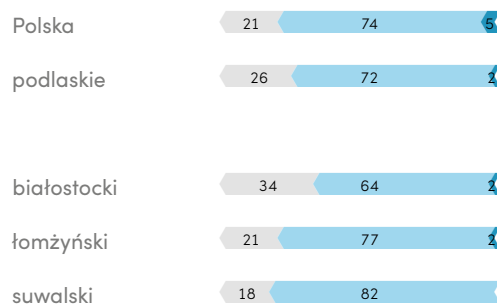
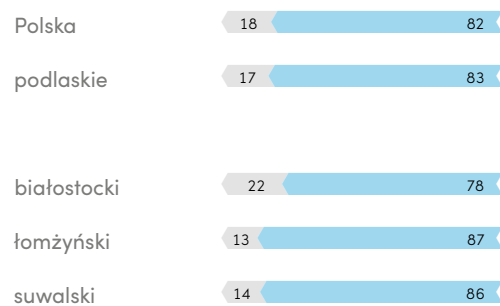
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. podlaskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. podlaskie
(wyrażone w %)

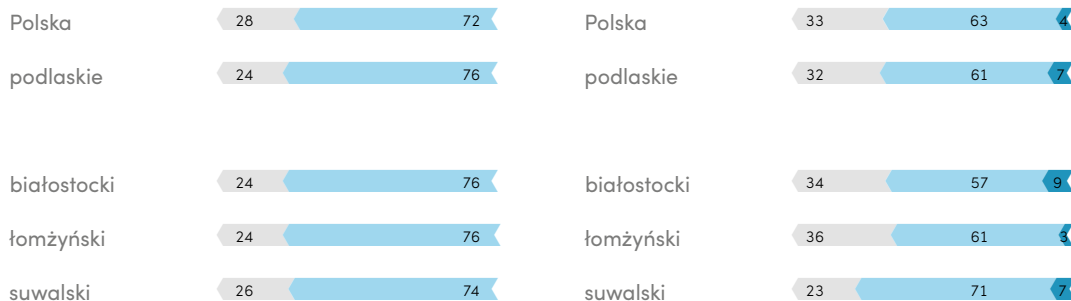
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. podlaskie
(wyrażone w %)

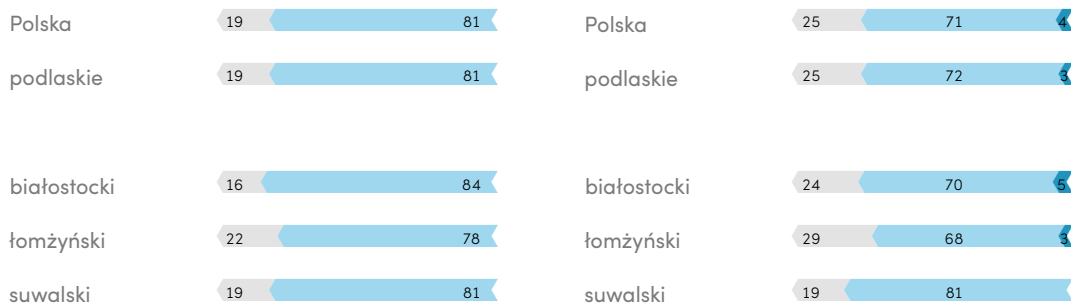
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

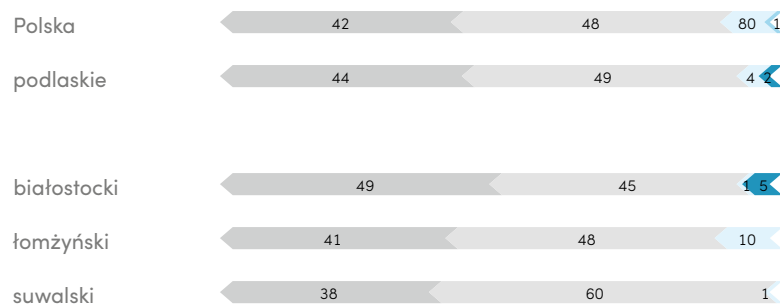

WYKRES 14

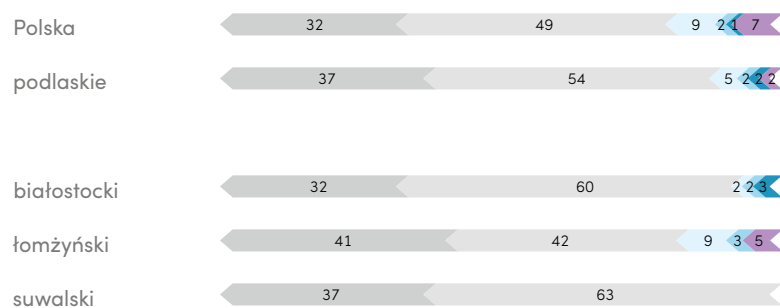
Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. podlaskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN

Przyszłe 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

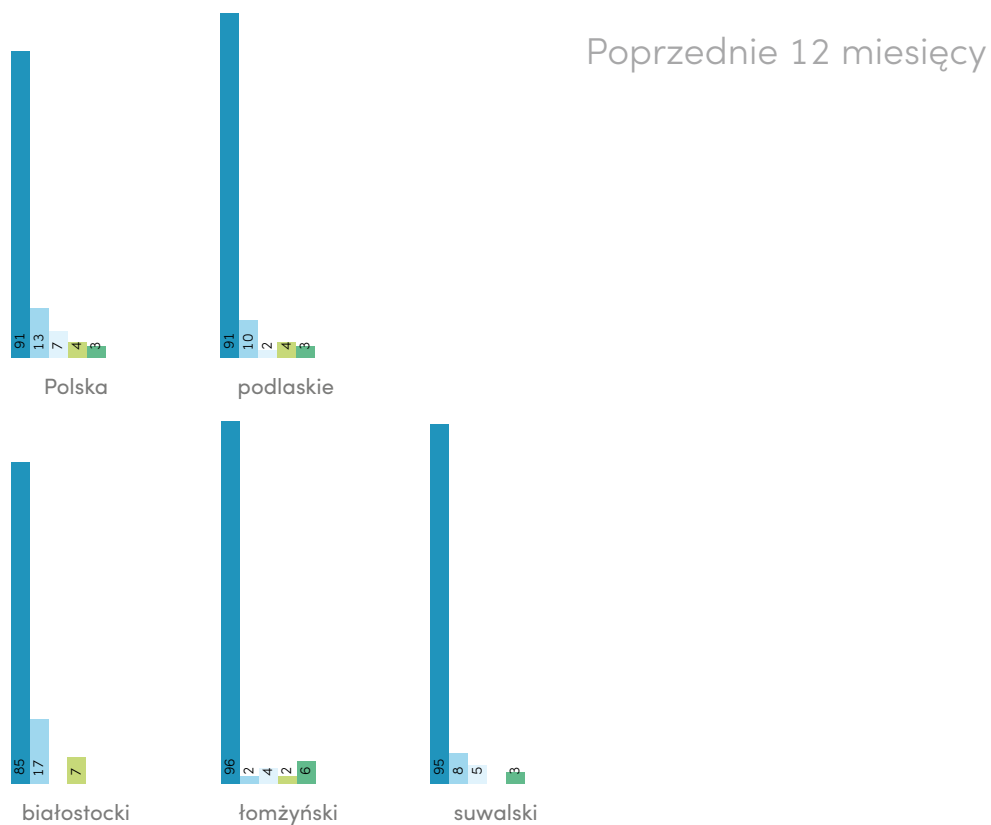

WYKRES 15

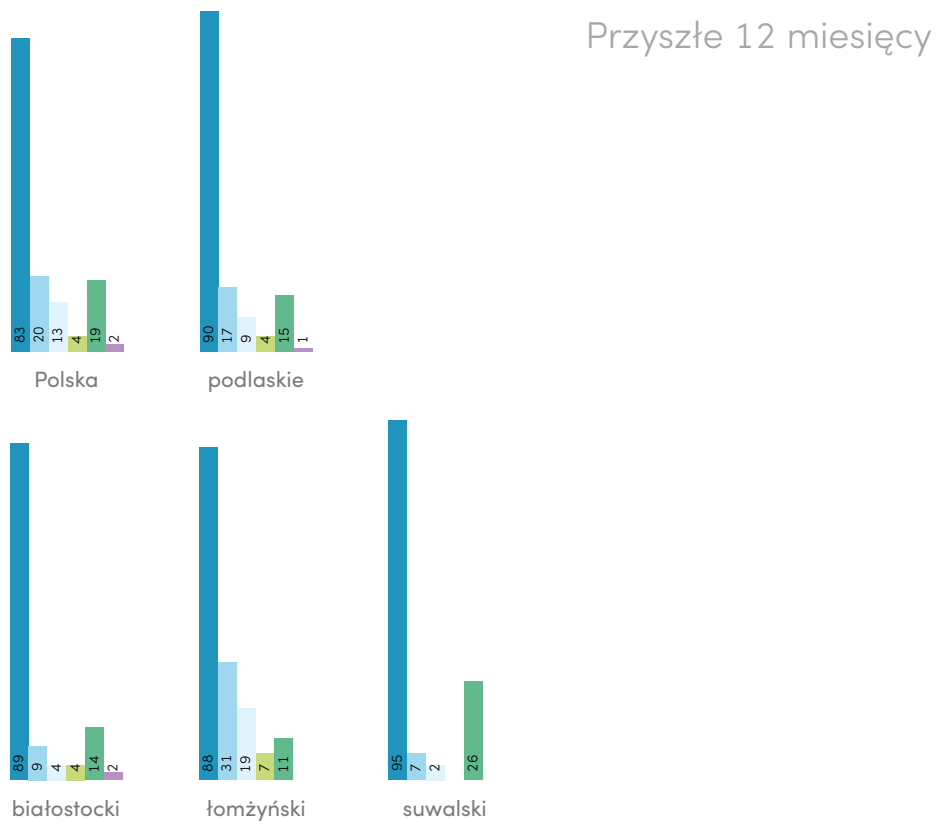
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. podlaskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

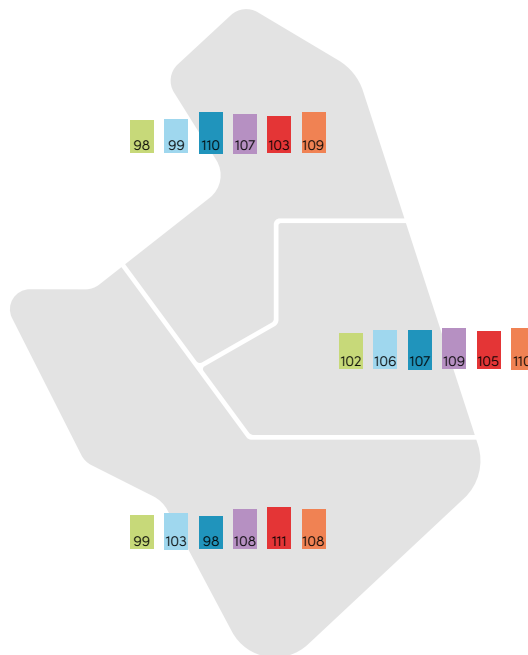

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

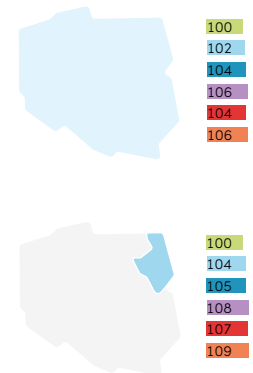
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

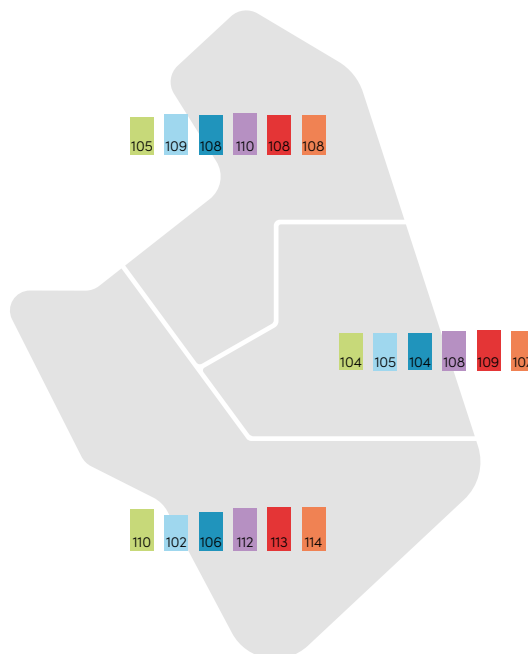
MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. podlaskie

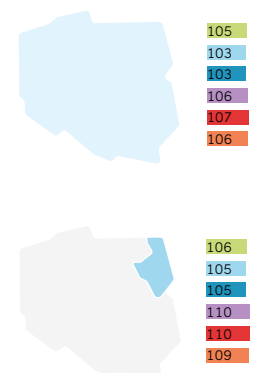
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

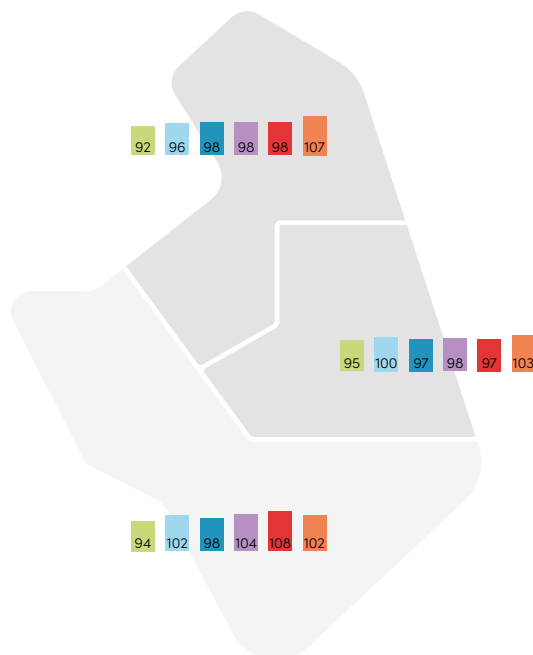
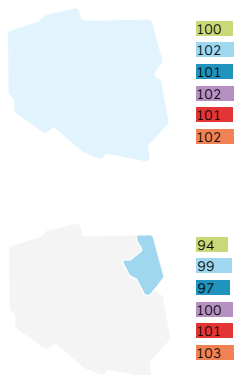
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. podlaskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontrolni działalności
gospodarczej
– woj. podlaskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

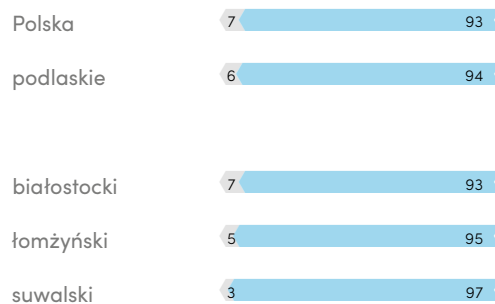
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

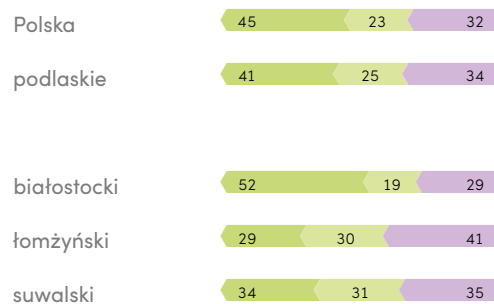
Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. podlaskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

WYKRES 17

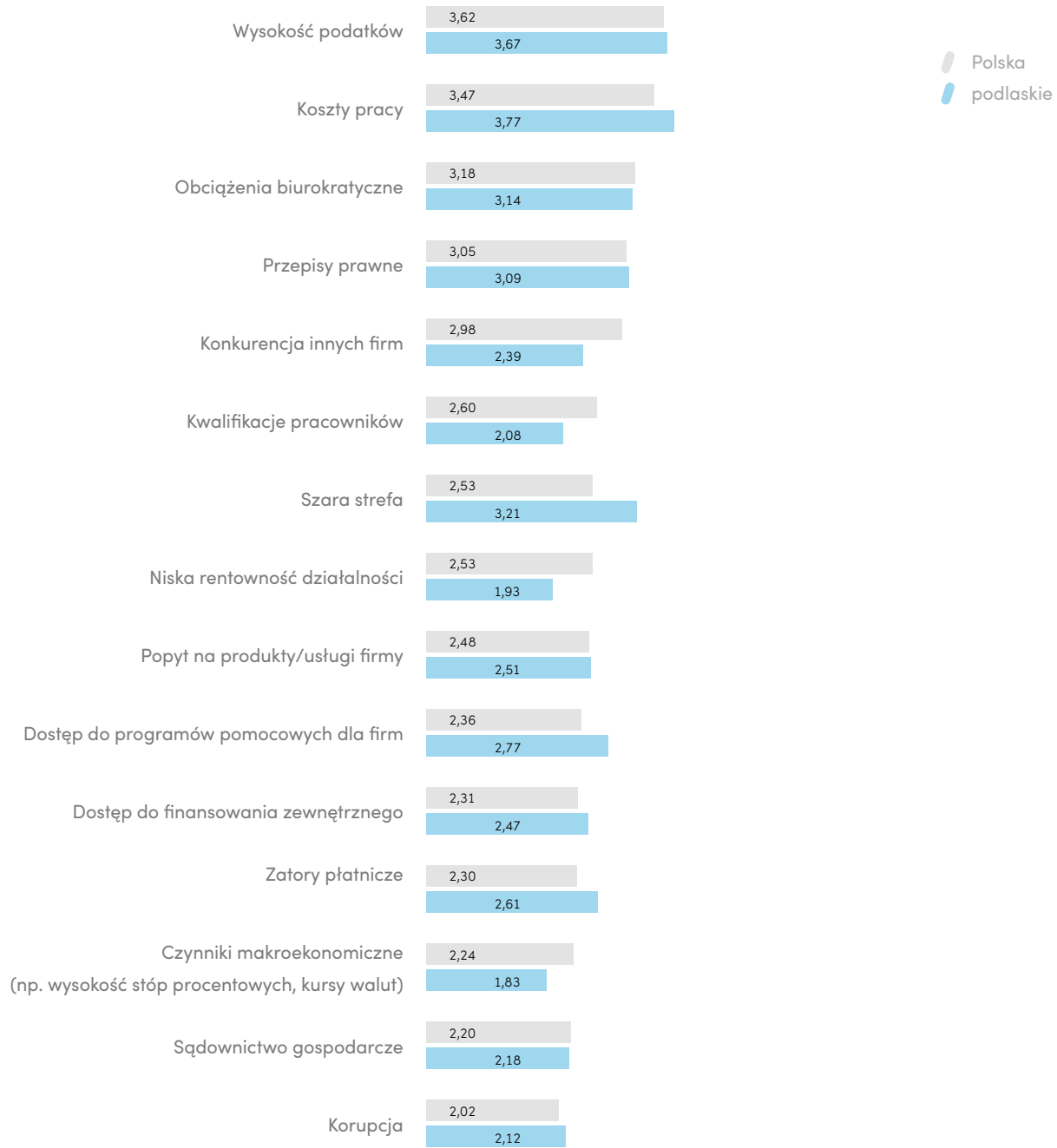
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. podlaskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. podlaskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
pomorskie

Albo rybka, albo... rybka,
nawet gdy pogoda brzydka.

TABELA 1 Dane statystyczne

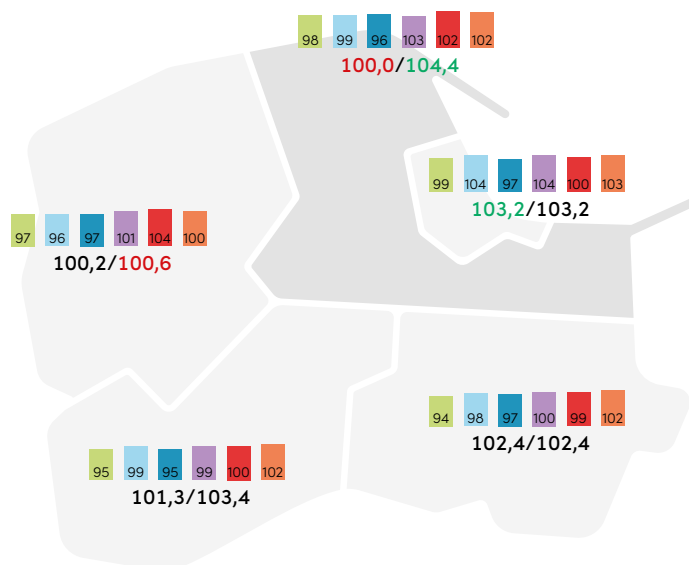
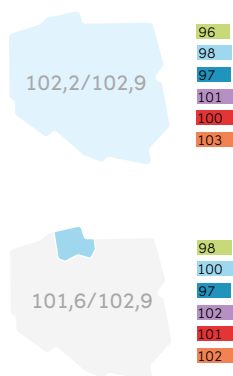
	POLSKA	POMORSKIE	gdański	śląpski	starogardzki	trójmiejski	chojnicki
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	96,6	73,1	75,6	76,8	145,3	64,5
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 822	5 537	5 623	4 740	6 974	5 115
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	6 042	5 837	5 854	5 032	7 017	5 561
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	4,4	4,6	6,4	6,0	2,3	7,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	99	85	86	89	115	79
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	4 035	1 710	2 216	2 982	7 894	1 930
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 271	1 218	1 126	940	1 678	914
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	125	137	98	89	158	91
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	113	94	90	75	174	65
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	296 630	71 868	37 768	40 653	125 649	20 692
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	286 091	69 614	36 417	38 983	121 270	19 807
10–49 pracujących (małe)	139 995	8 480	1 881	1 055	1 347	3 482	715
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 822	355	270	291	756	150
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	237	18	26	32	141	20

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

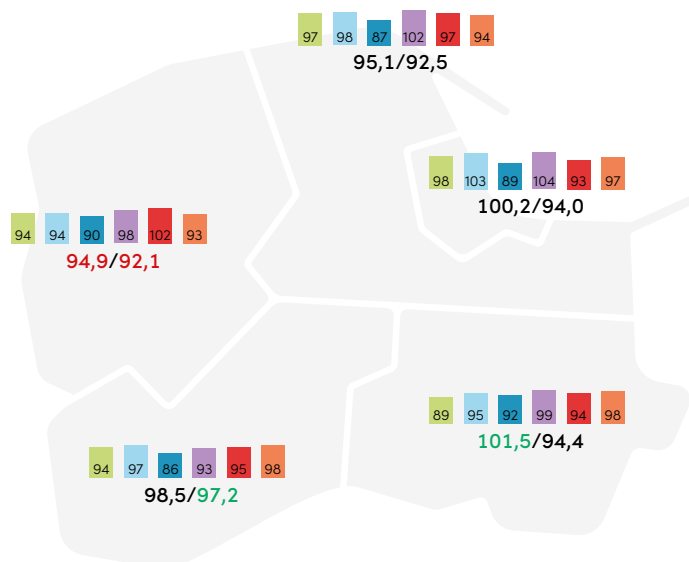
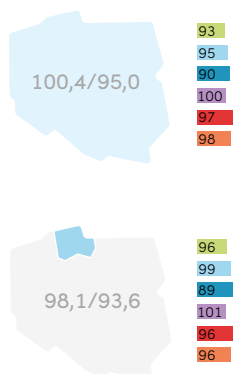
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

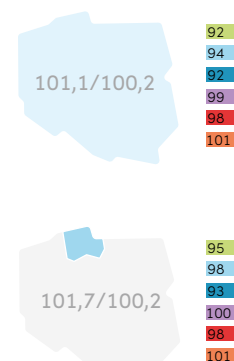
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

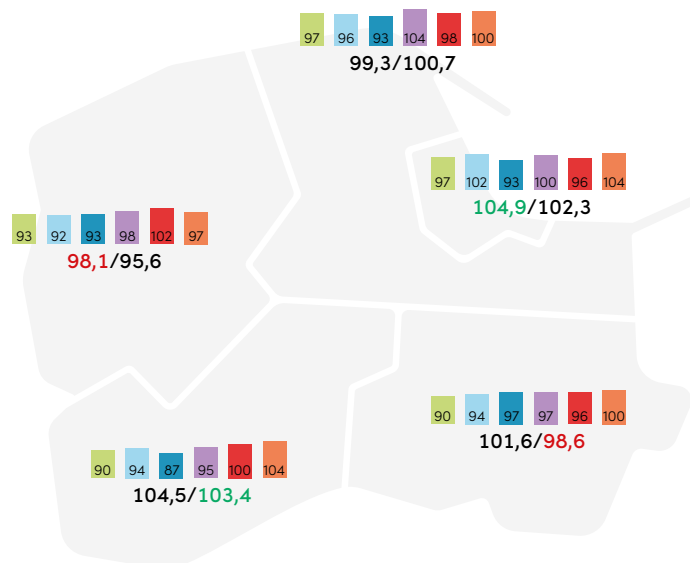
Ocena sytuacji branży
– woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

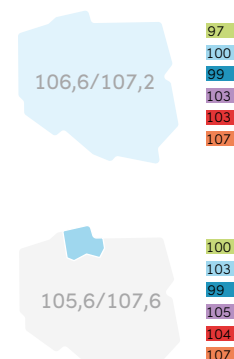
Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

MAPA 4

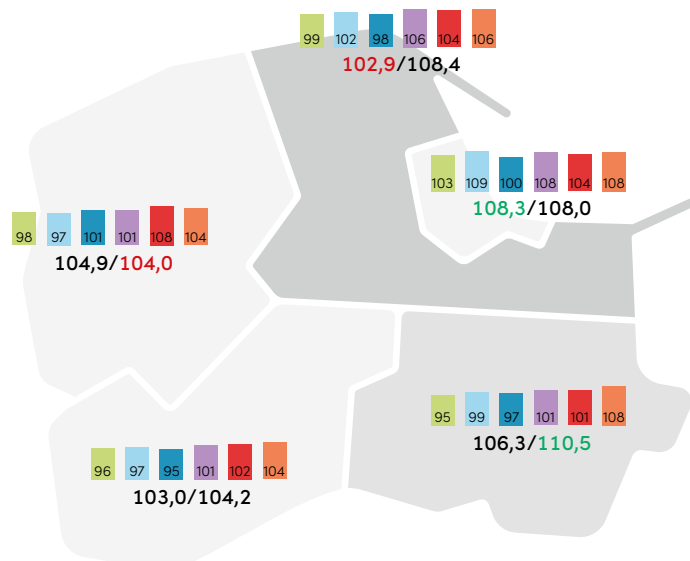
Ocena sytuacji firmy
– woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

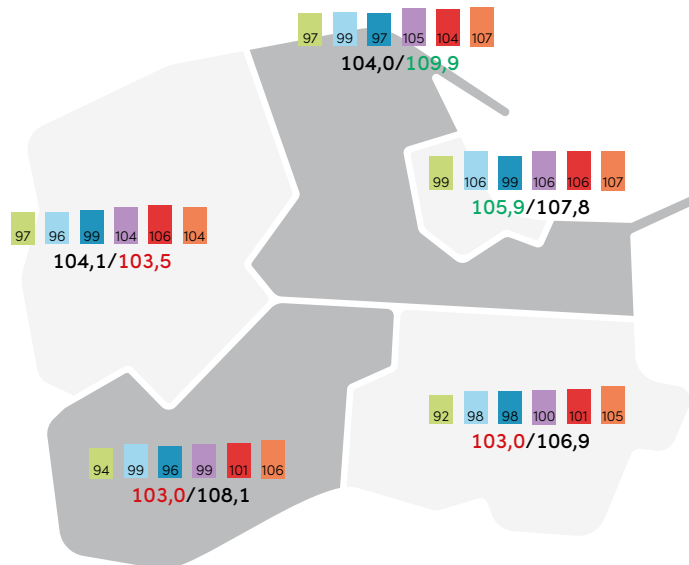
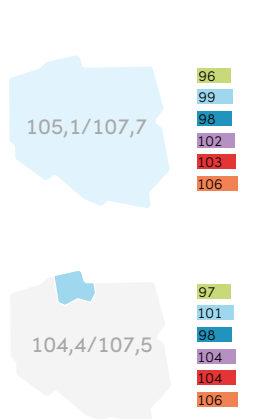

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

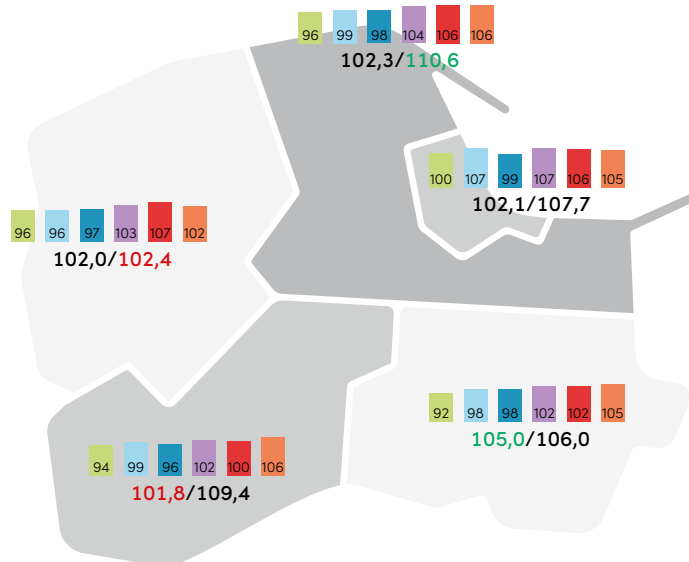
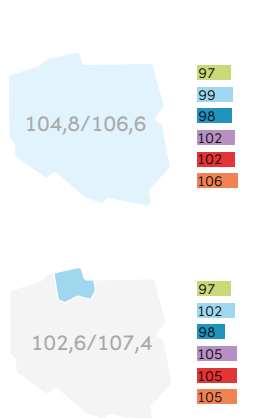
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

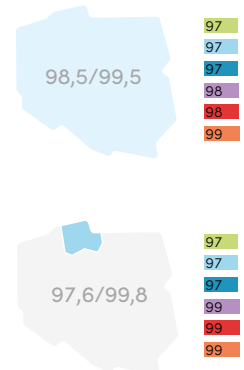
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

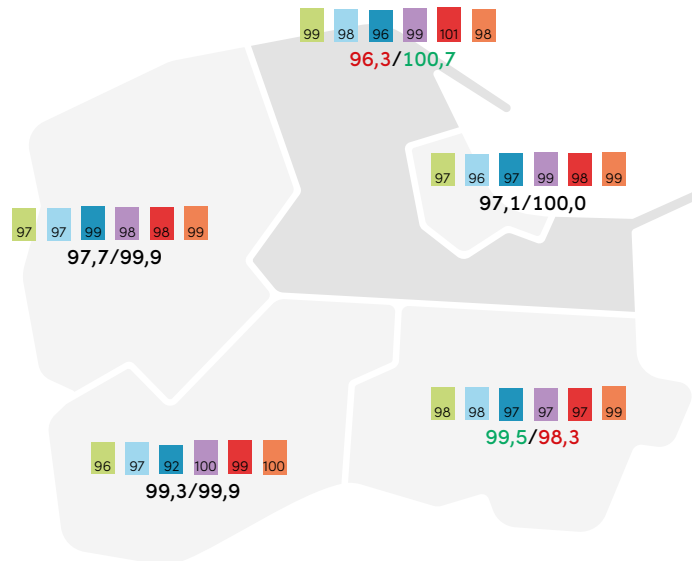
Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

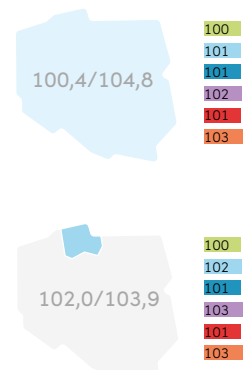
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

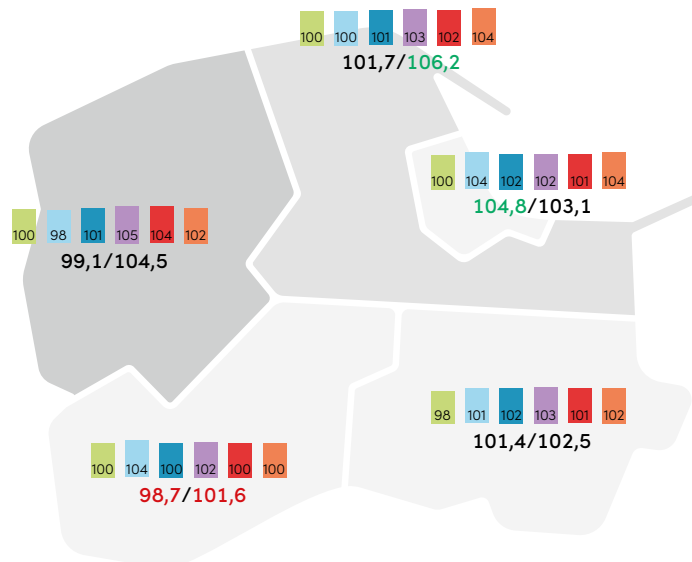
Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

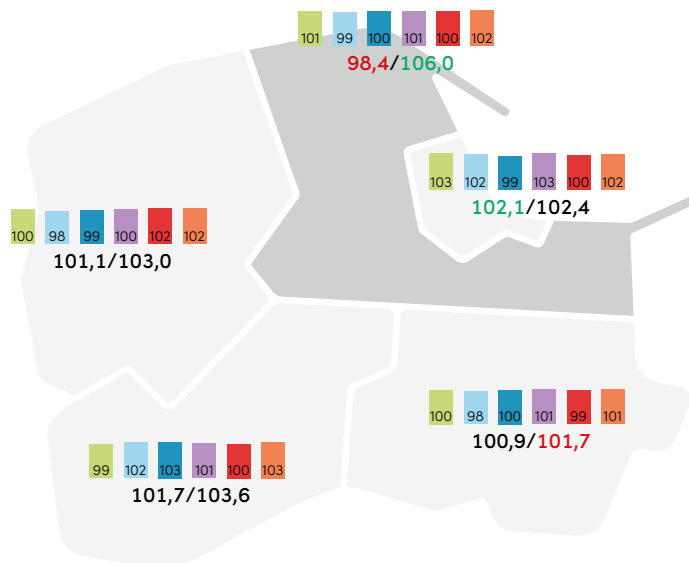
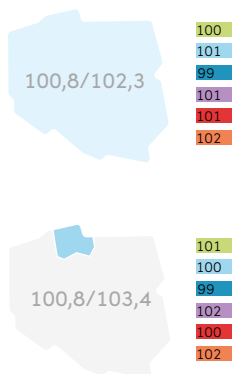

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. pomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

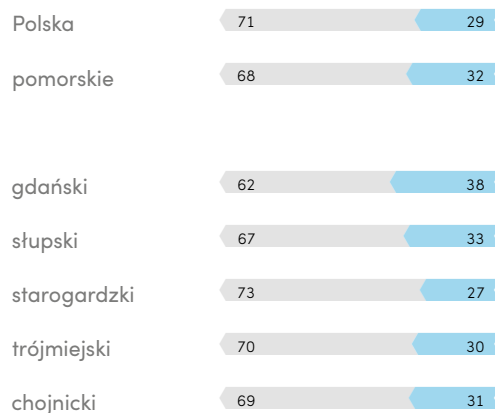
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

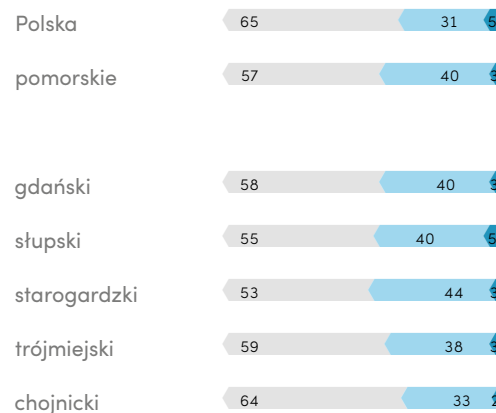
Źródła finansowania firmy – woj. pomorskie (wyrażone w %)

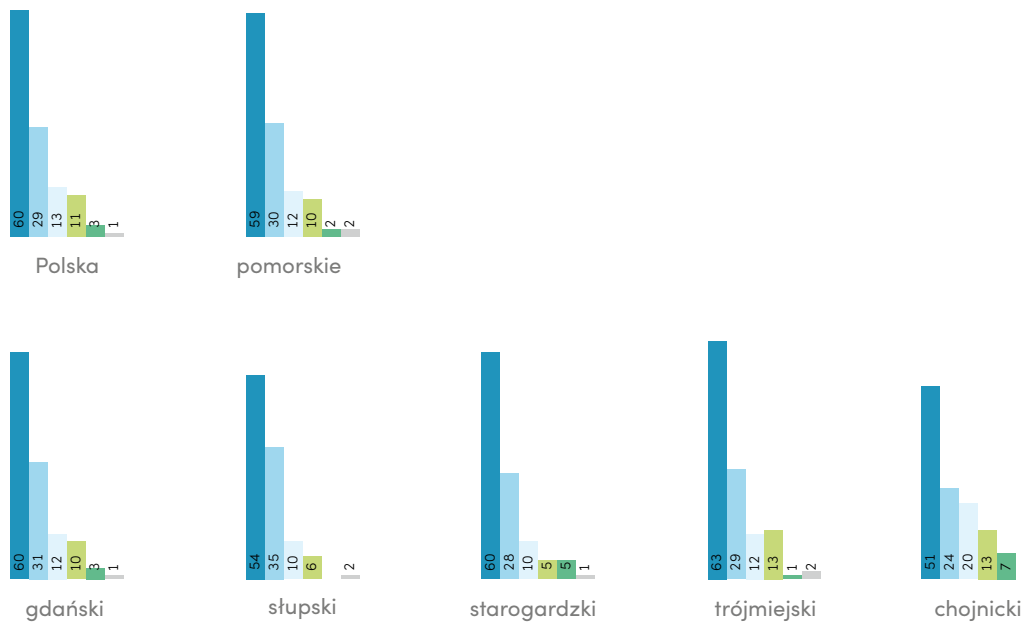
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. pomorskie (wyrażone w %)

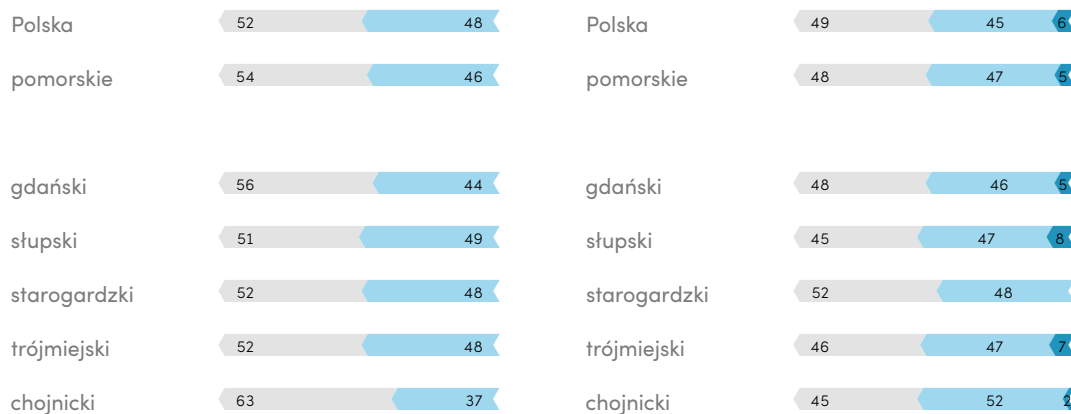
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. pomorskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

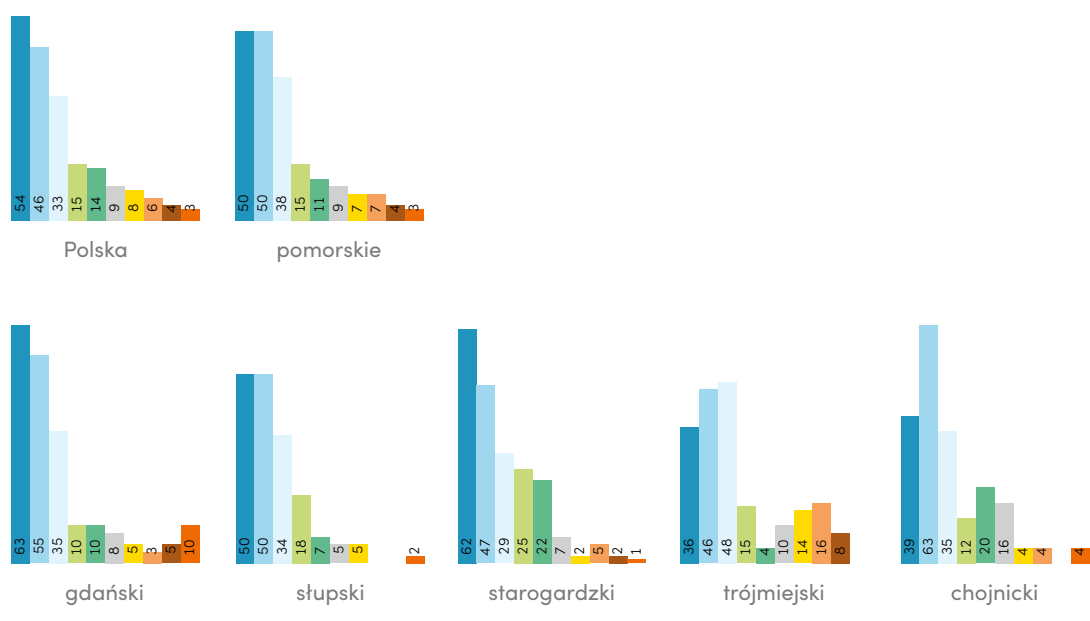

WYKRES 4

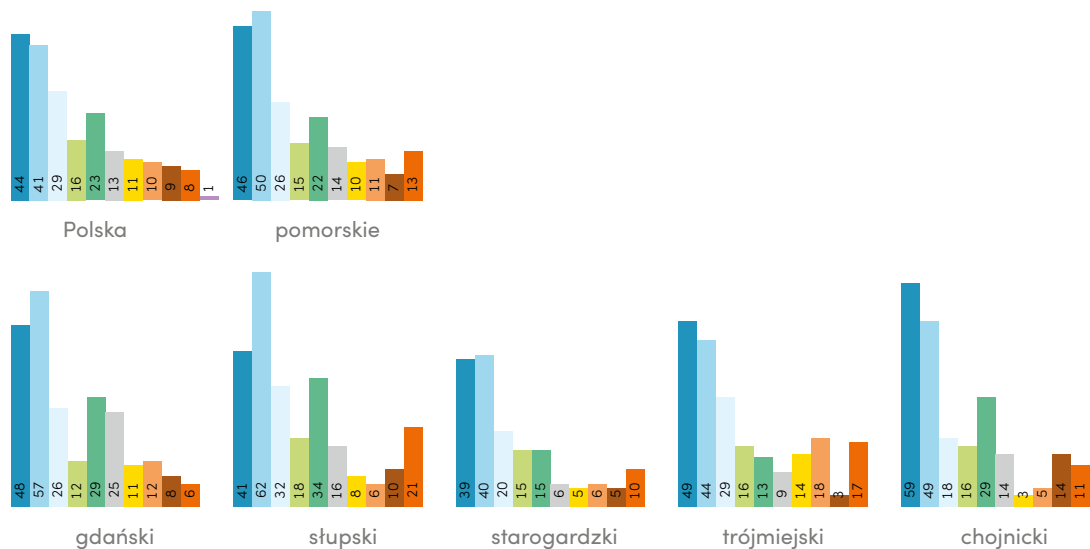
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. pomorskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

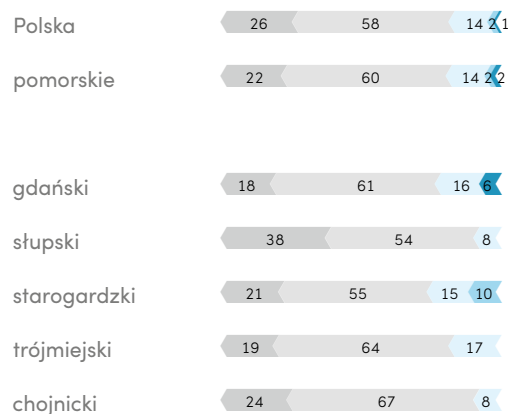

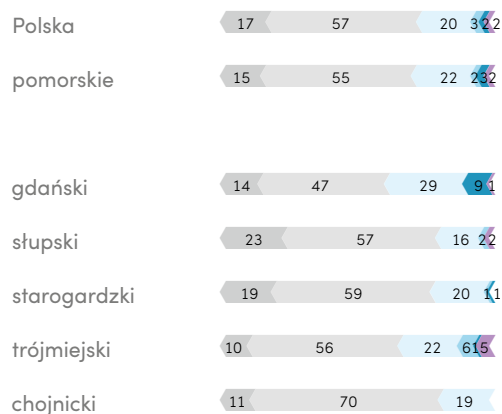
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. pomorskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

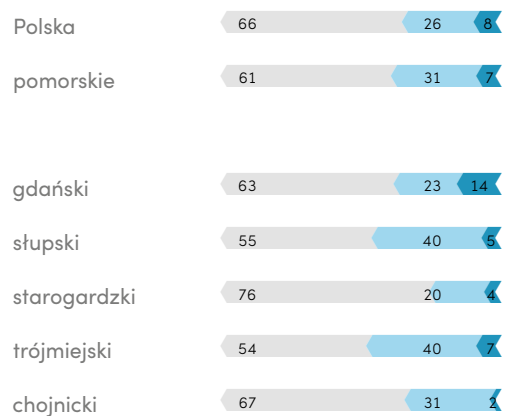

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

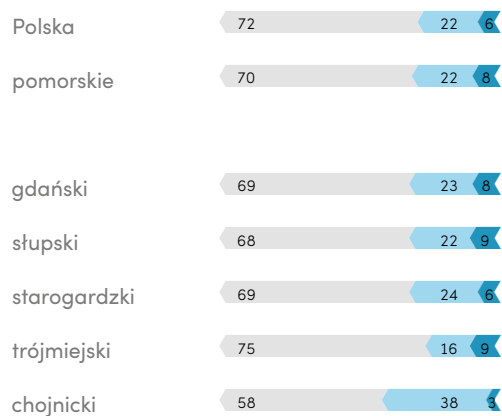
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

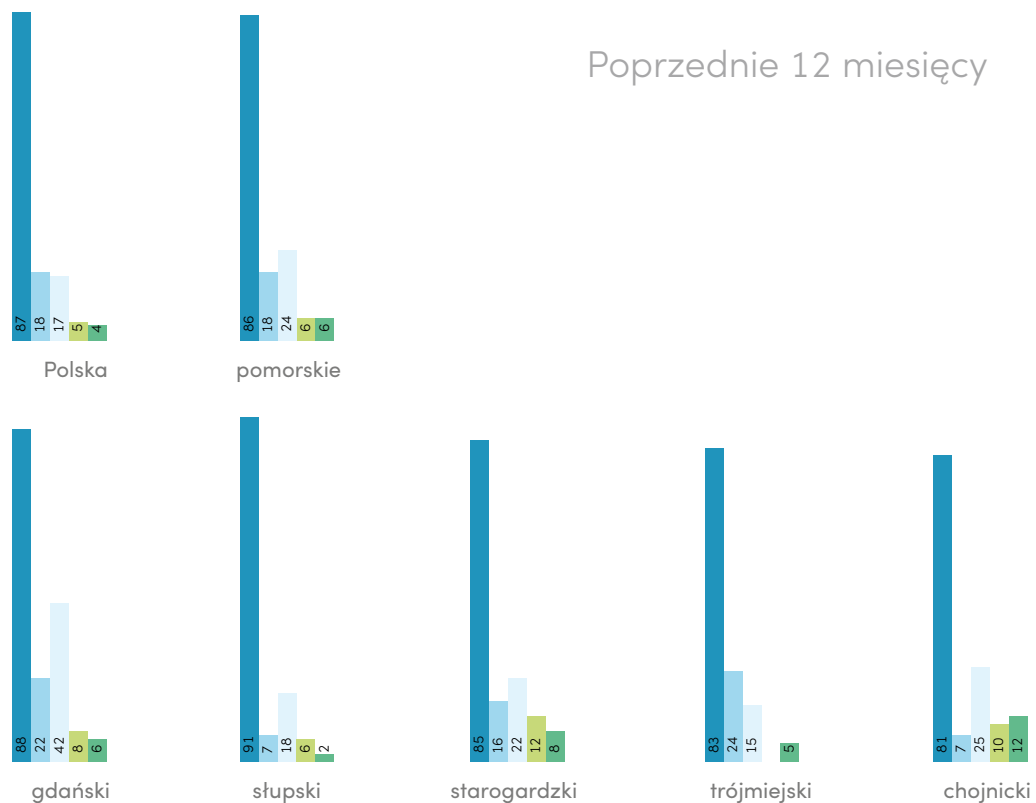
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. pomorskie
(wyrażone w %)

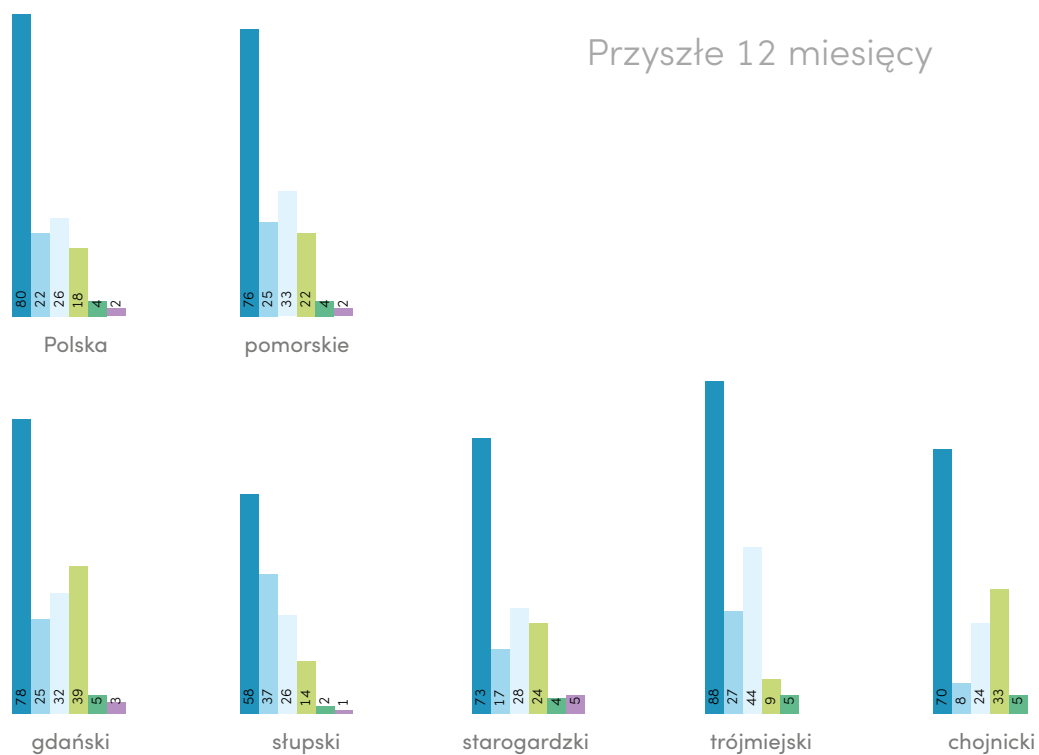
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

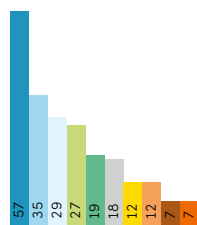

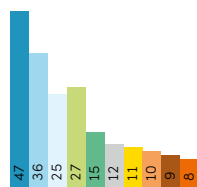
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

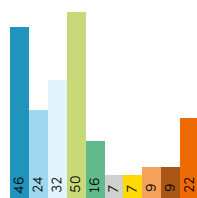
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

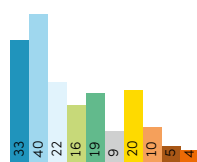
Polska

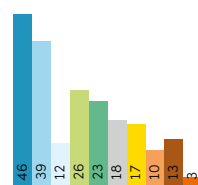
pomorskie

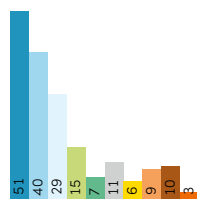
gdański

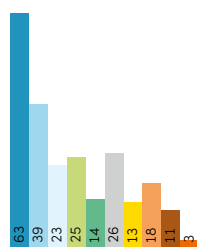
słupski

starogardzki

trójmiejski

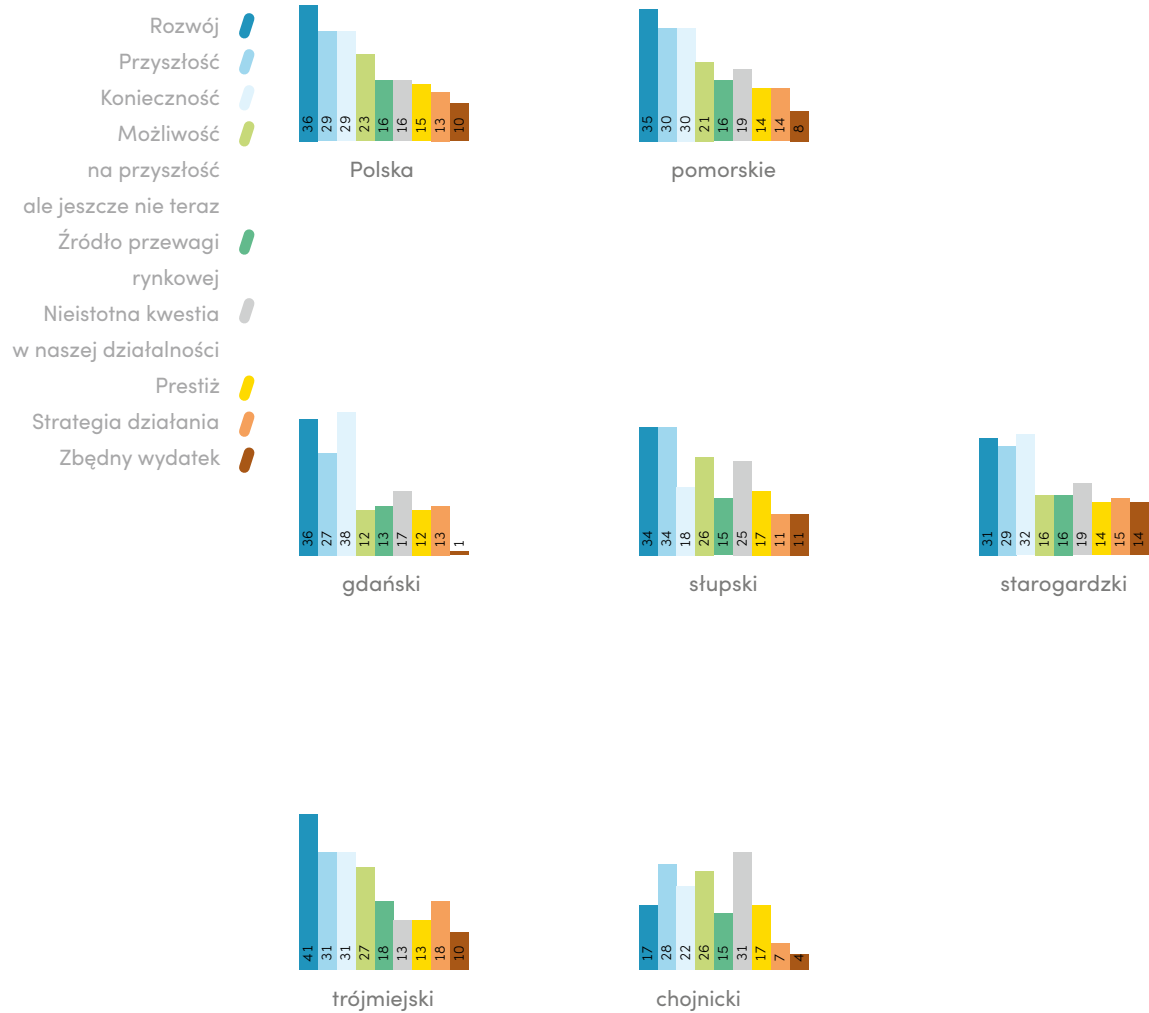

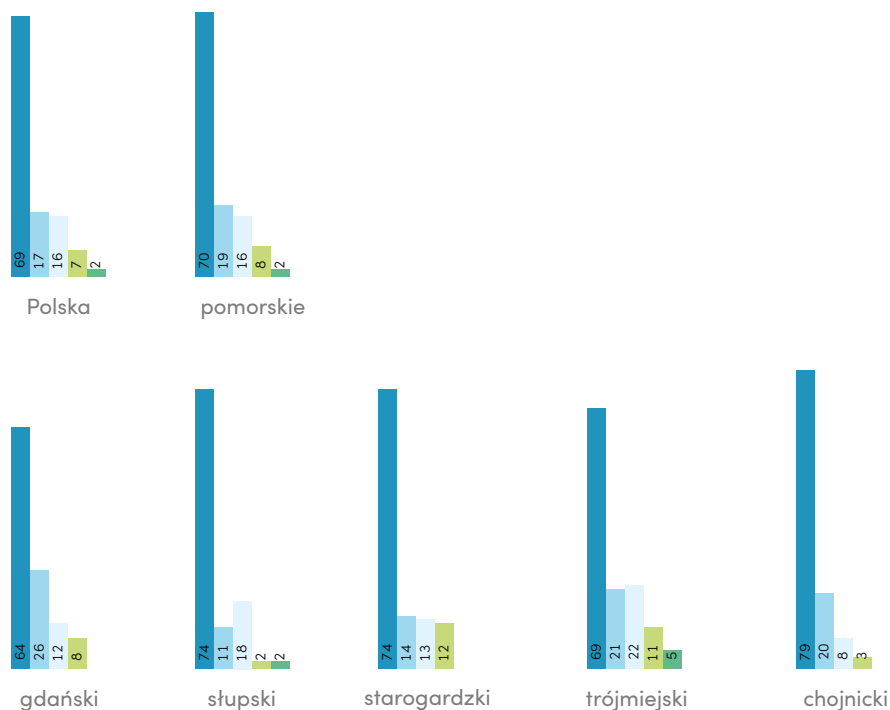
chojnicki

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

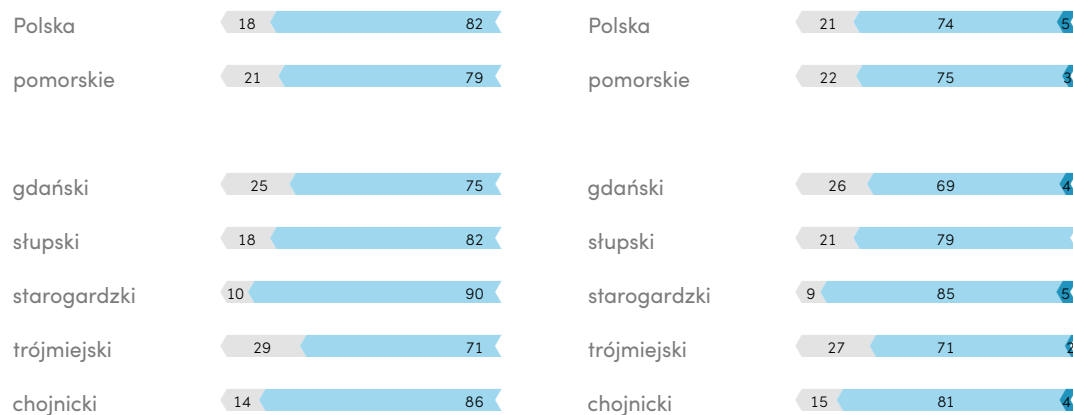
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. pomorskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. pomorskie
(wyrażone w %)

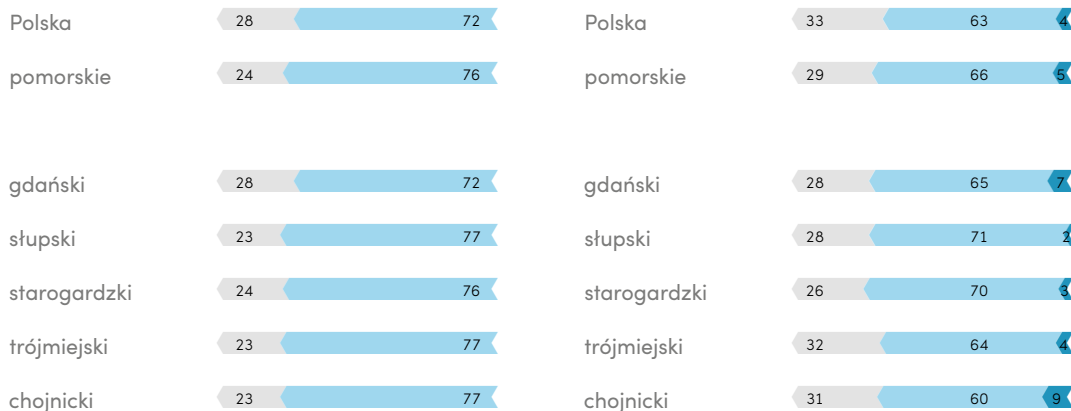
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. pomorskie
(wyrażone w %)

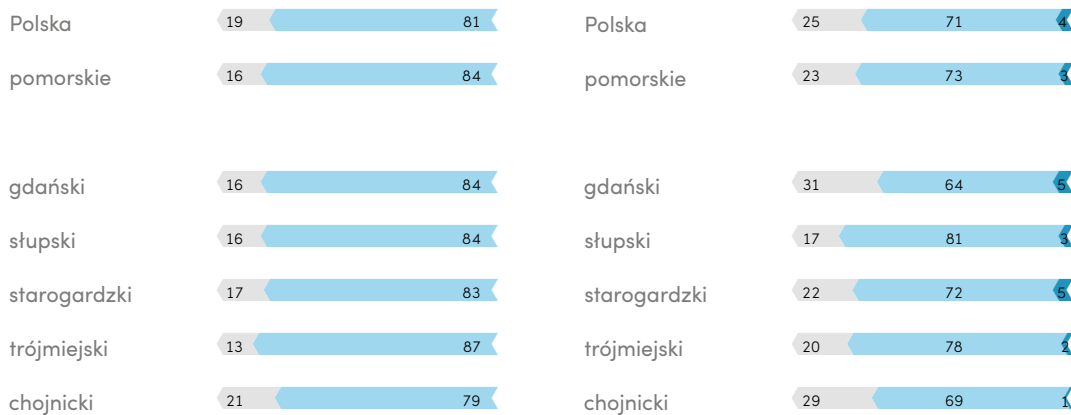
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

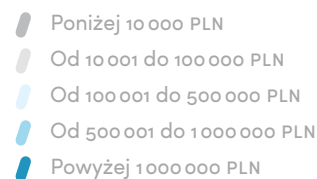
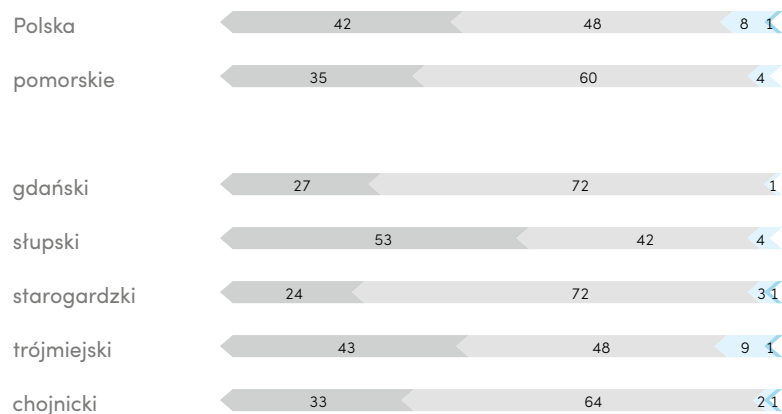

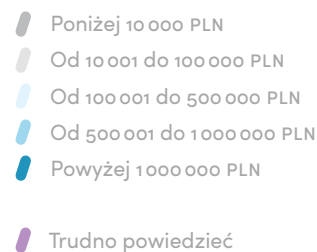
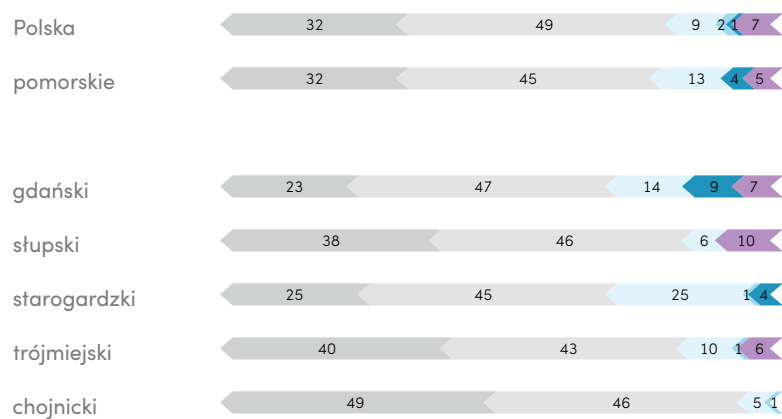
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. pomorskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

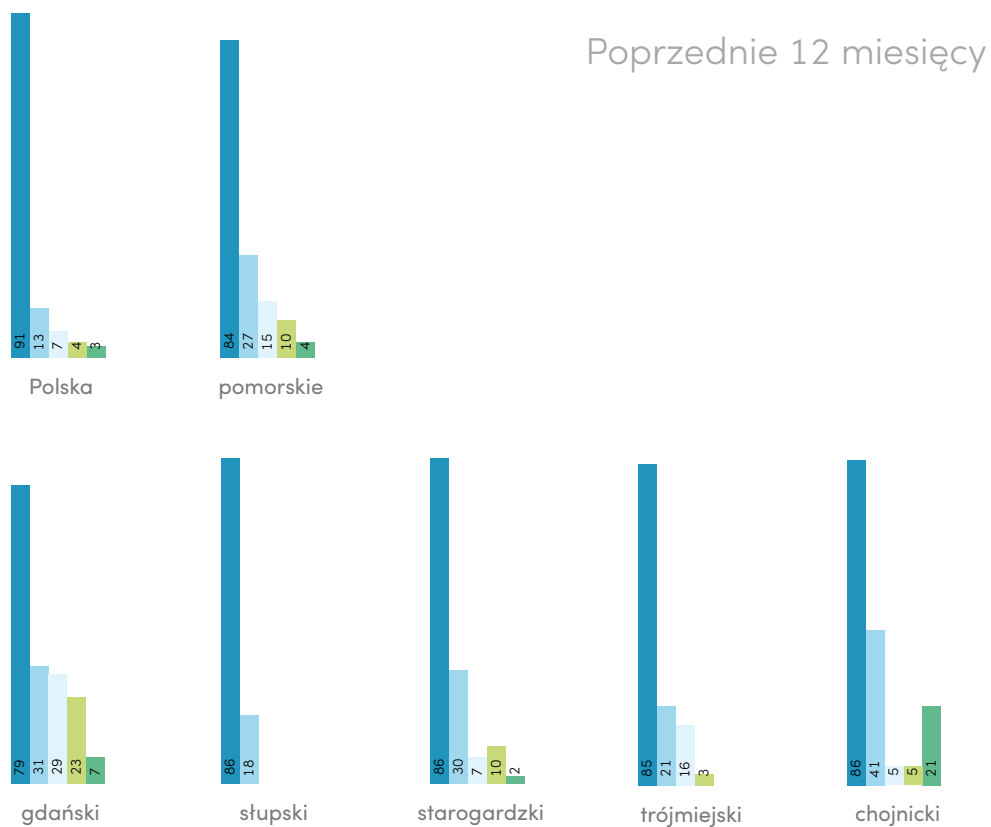

WYKRES 15

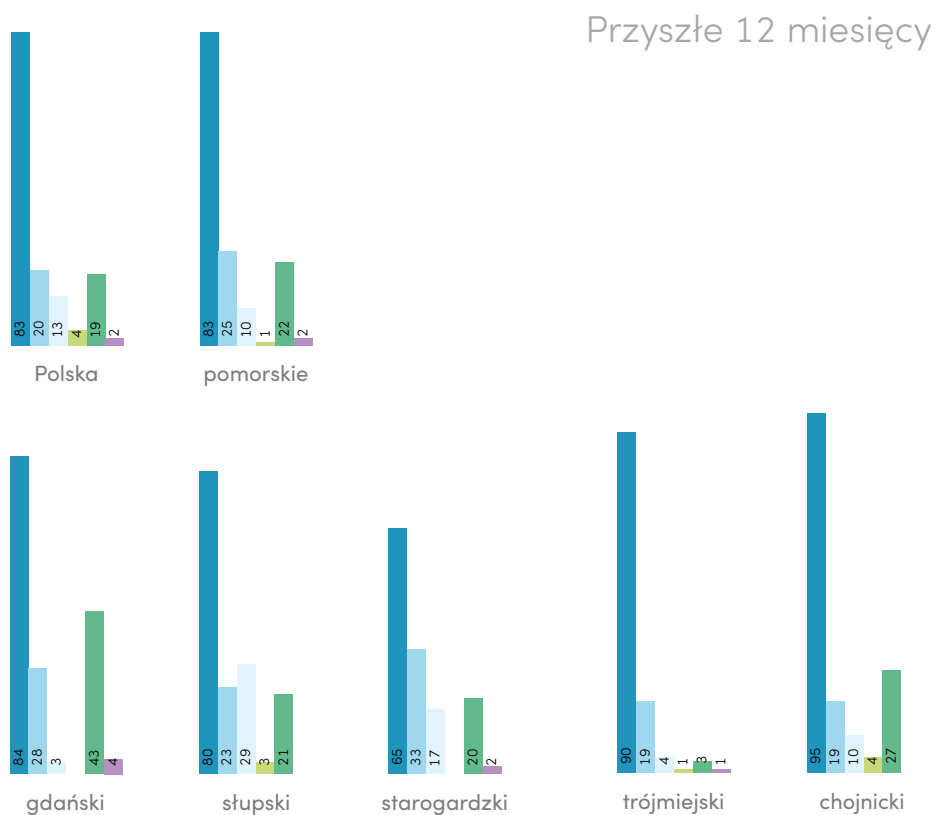
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. pomorskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

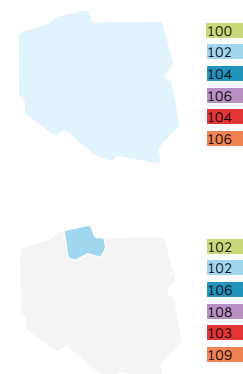
MAPA 10

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. pomorskie

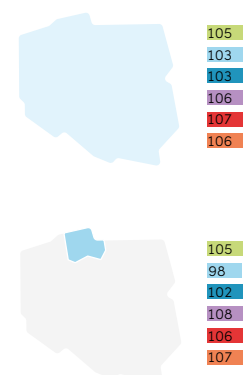
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

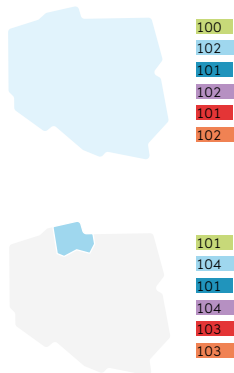
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. pomorskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. pomorskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

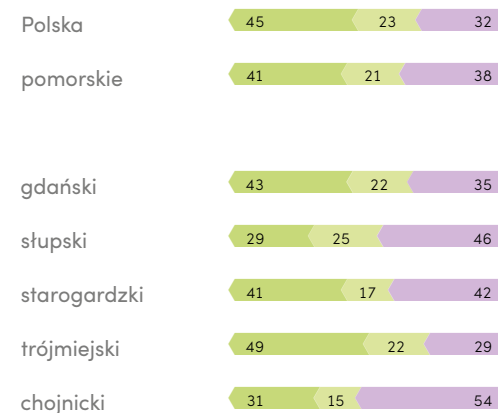
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. pomorskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

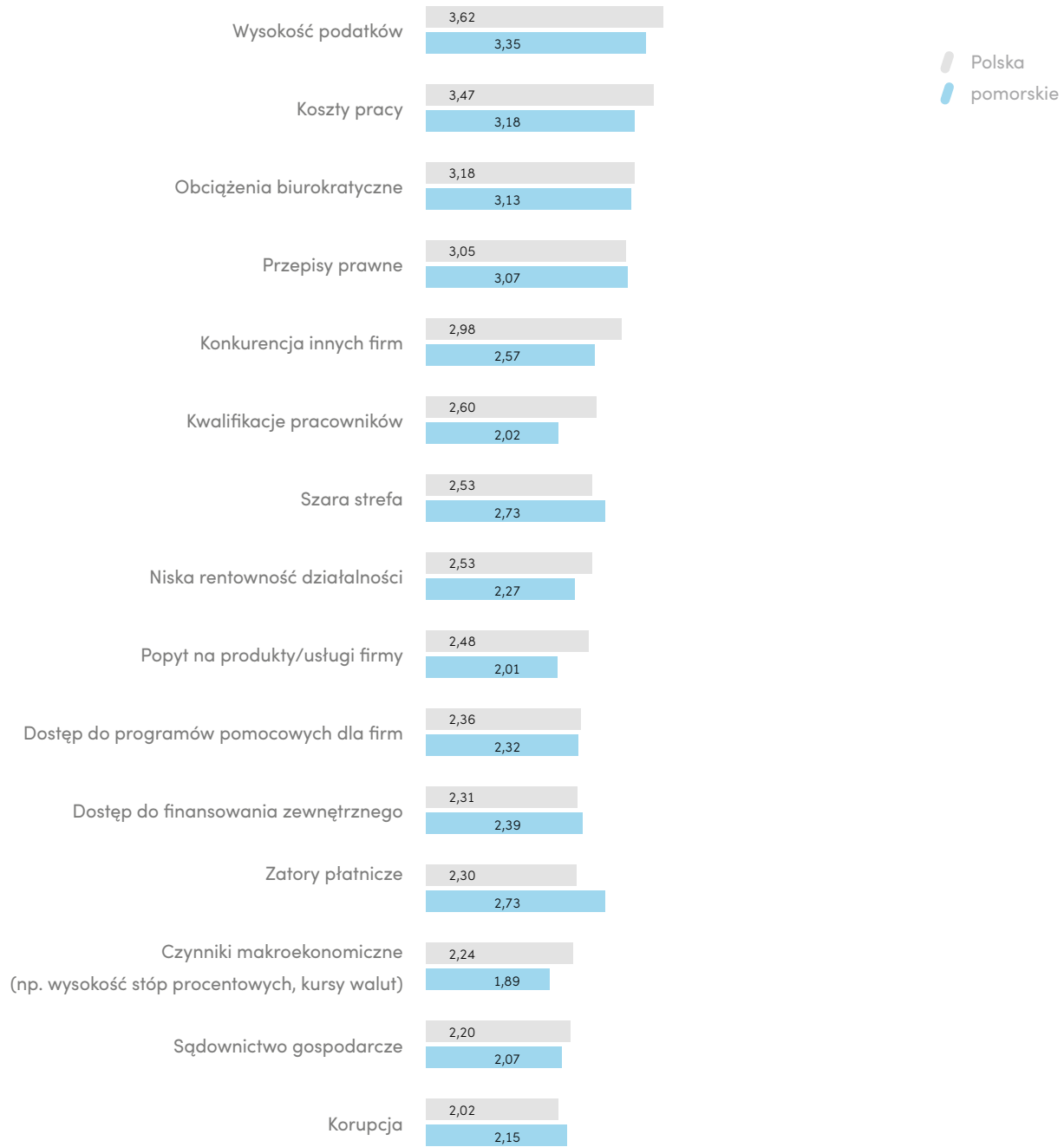
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. pomorskie (wyrażone w %)

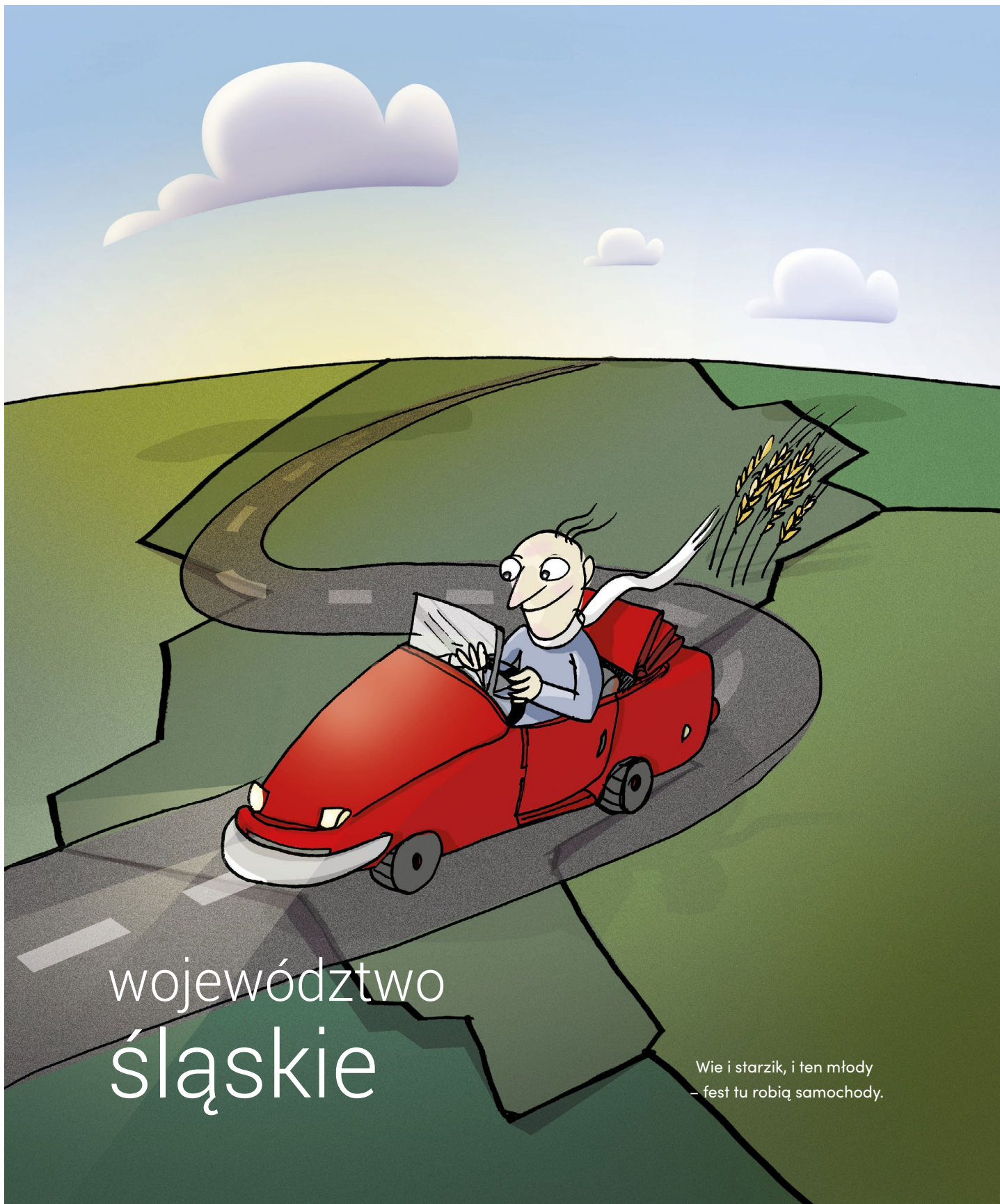

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. pomorskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
śląskie

Wie i starzik, i ten młody
– fest tu robią samochody.

TABELA 1 Dane statystyczne

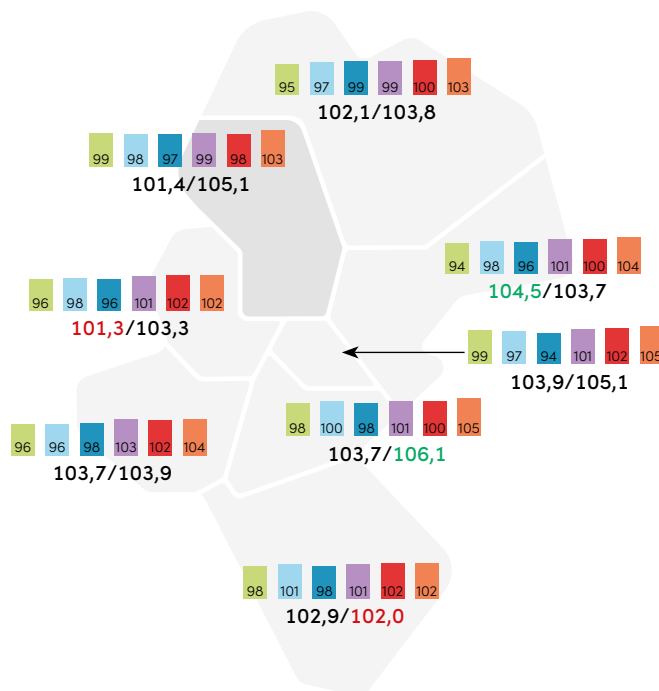
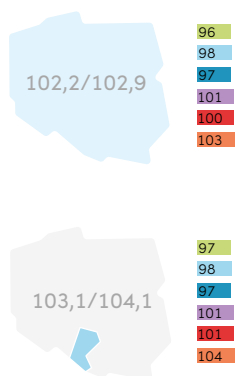
	POLSKA	ŚLĄSKIE	bielski	bytomski	częstochoowski	gliwicki	katowicki	rybnicki	sosnowiecki	tyski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	103,6	104,1	73,0	86,9	119,2	132,5	88,5	93,6	128,0
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 229	4 960	4 909	4 971	5 614	5 928	4 909	5 051	5 439
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 339	5 055	5 009	5 226	5 740	6 020	5 055	5 115	5 433
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	3,7	3,4	6,1	4,4	3,4	2,1	3,9	5,1	2,3
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	100	93	91	84	104	109	111	101	91
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	4 474	4 957	2 083	2 908	4 511	4 816	3 374	6 561	5 829
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 042	1 164	989	1 025	1 073	1 177	802	1 038	1 023
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	83	95	74	93	78	92	64	80	82
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	76	83	65	82	76	97	55	75	65
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	472 498	77 726	43 386	52 615	50 275	86 246	50 902	70 701	40 647
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	450 435	74 252	41 410	50 184	47 940	81 773	48 404	67 763	38 709
10–49 pracujących (małe)	139 995	17 992	2 885	1 661	2 026	1 812	3 568	2 040	2 382	1 618
50–249 pracujących (średnie)	28 267	3 527	504	282	356	455	750	411	487	282
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	544	85	33	49	68	155	47	69	38

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. śląskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2018:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

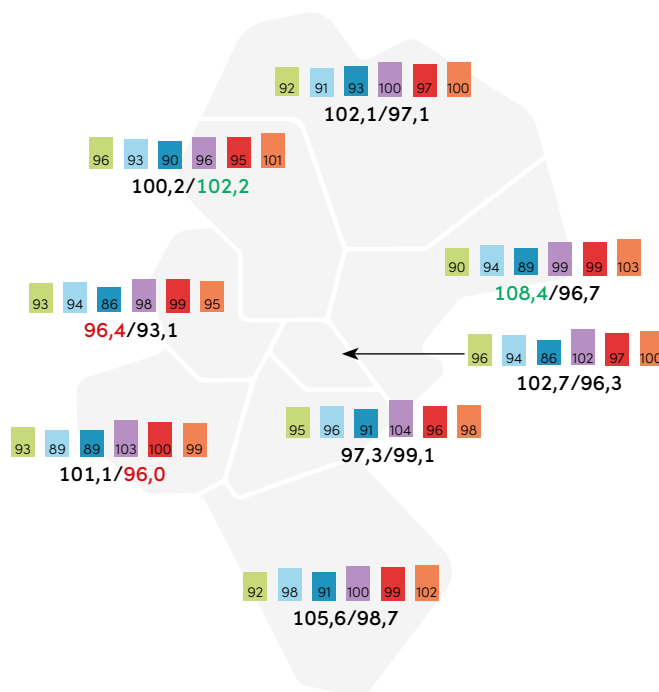
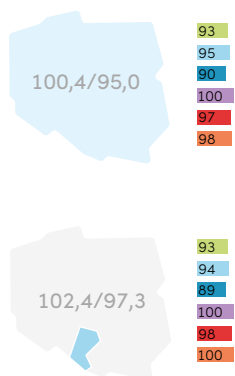
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2013
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. śląskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2018:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

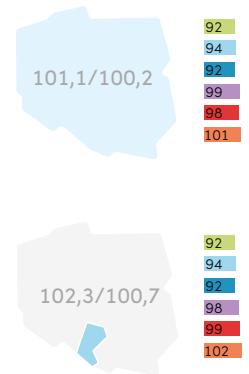
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2013
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. śląskie

Indeks % w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

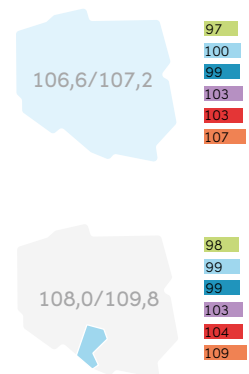
Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2018:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2013
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018

MAPA 4

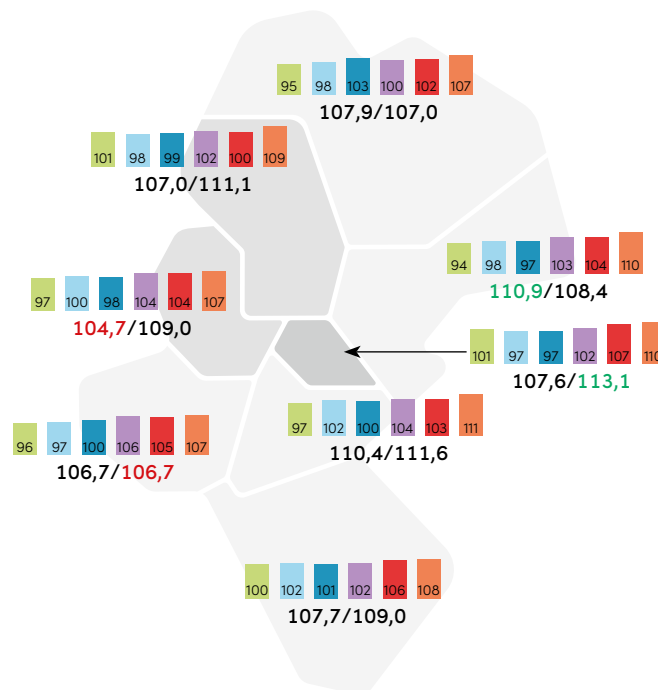
Ocena sytuacji firmy
– woj. śląskie

Indeks % w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

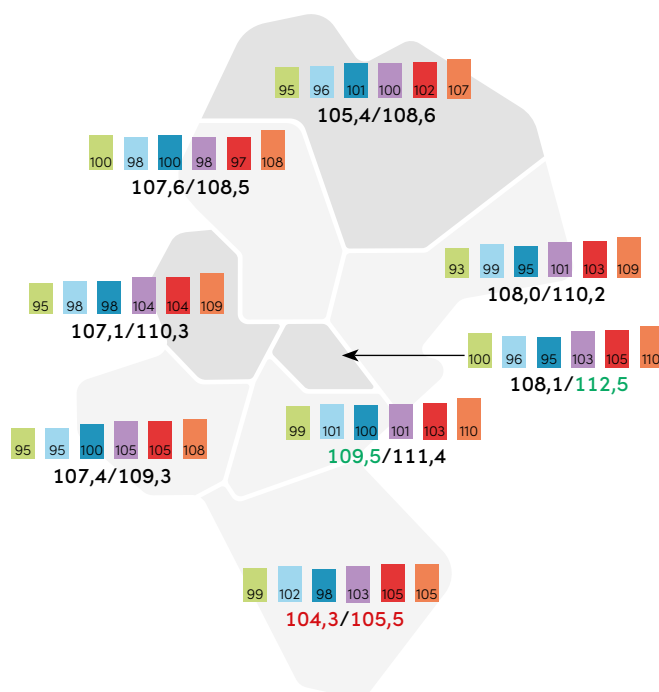
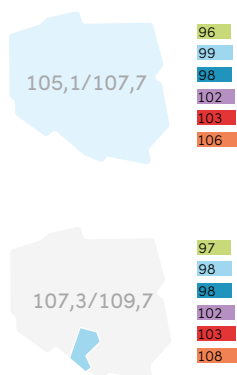
Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2018:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2013
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018

MAPA 5 SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. śląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

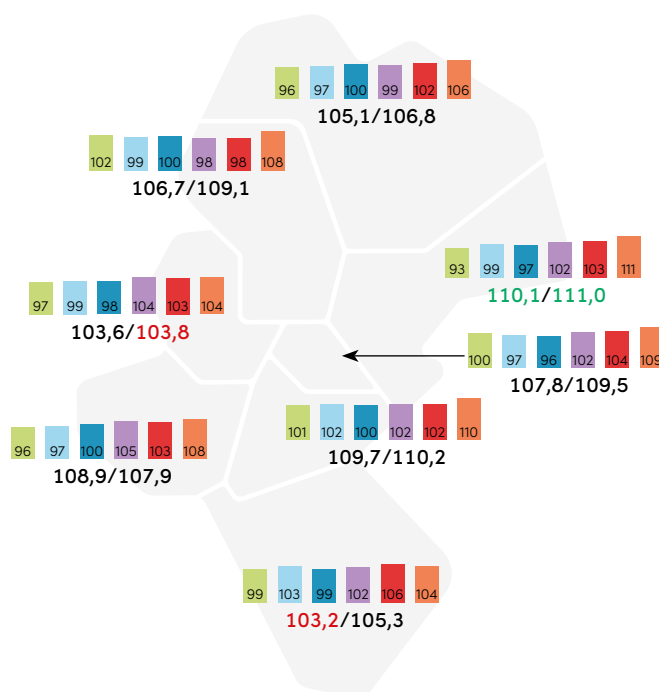
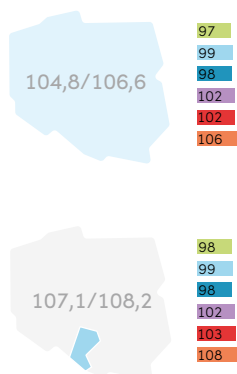
12 miesięcy w roku 2018:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2013
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. śląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2018:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

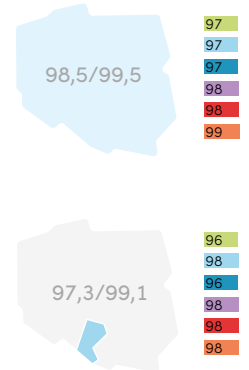
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2013
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018

MAPA 7

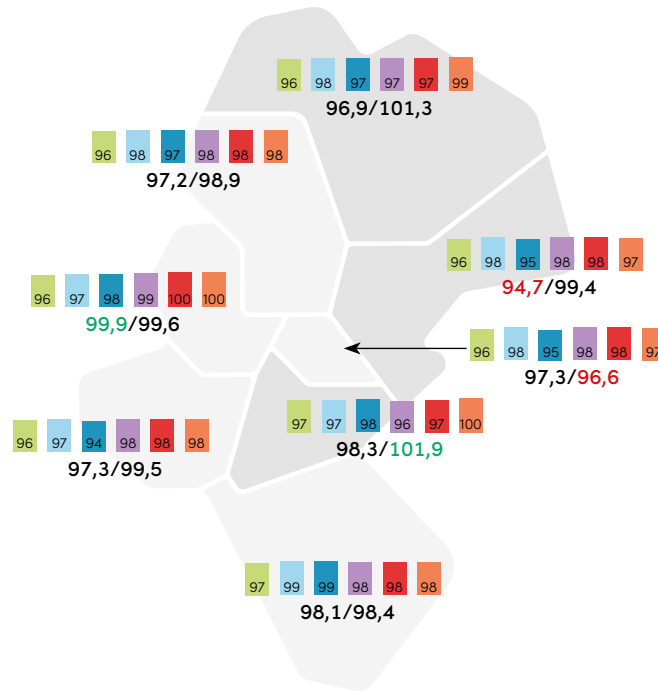
Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. śląskie

Indeks % w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2018:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

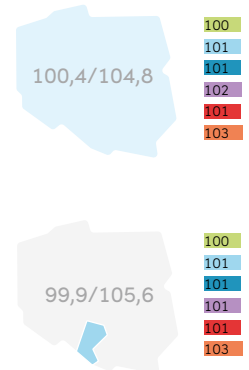
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2013
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

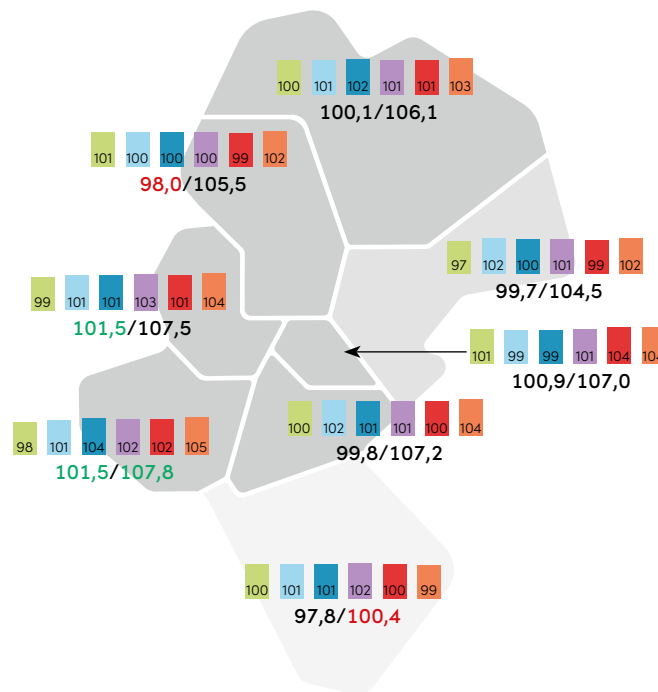
Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. śląskie

Indeks % w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2018:
brak poprawy (-50–2,9)
niewielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:
średnia z indeksów 2013
średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018

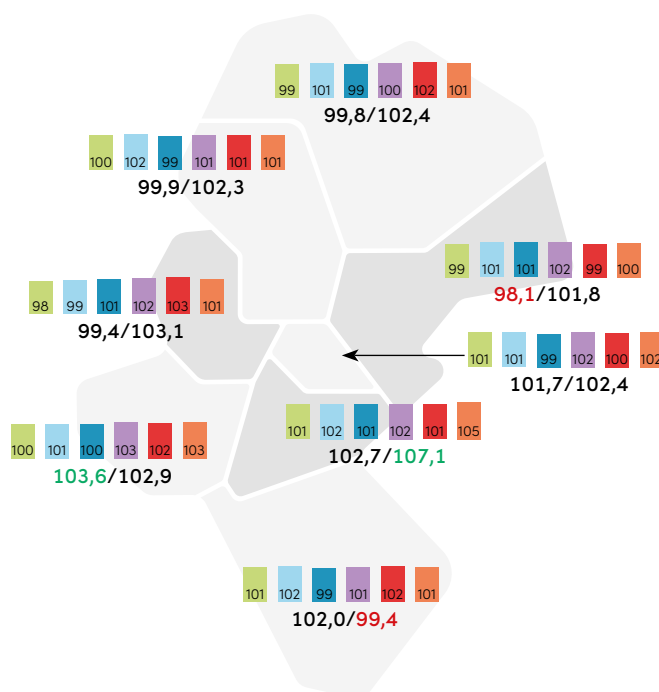
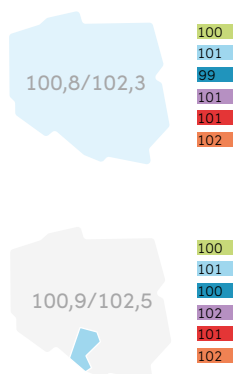

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. śląskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2018:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

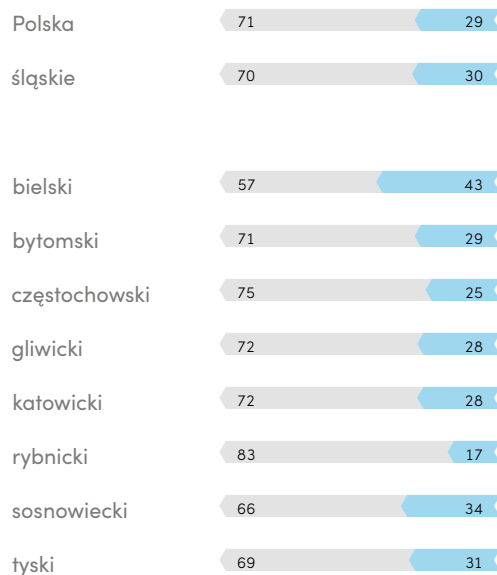
- średnia z indeksów 2013
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018

WYKRES 1

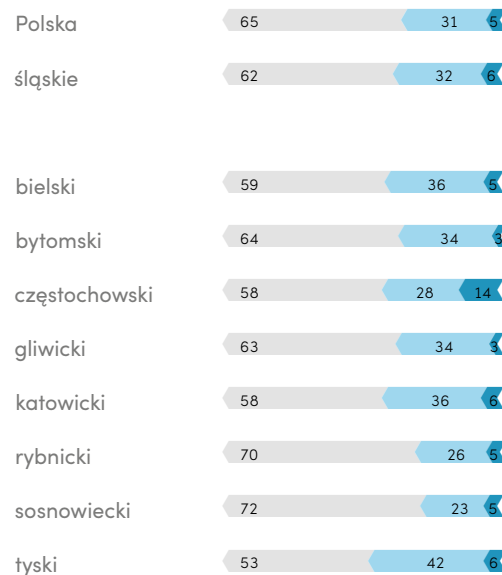
Źródła finansowania firmy – woj. śląskie (wyrażone w %)

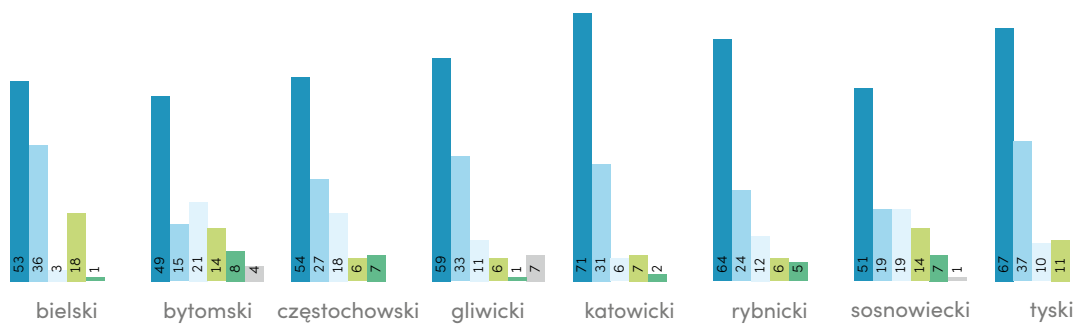
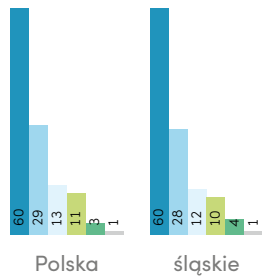
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. śląskie (wyrażone w %)

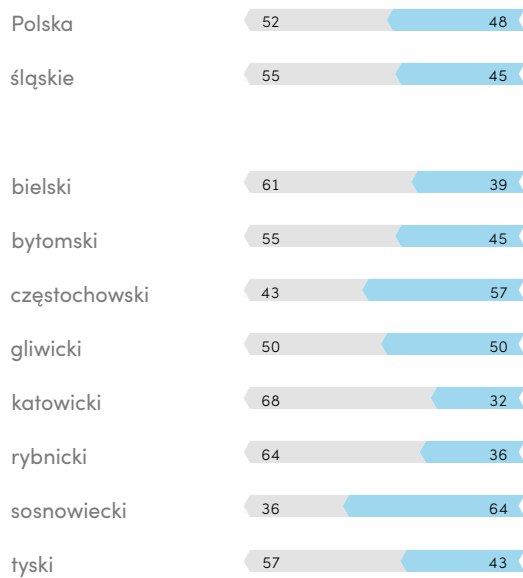
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

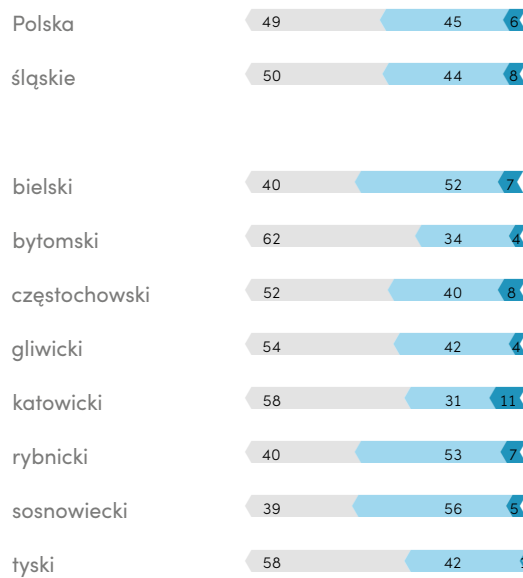
WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. śląskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

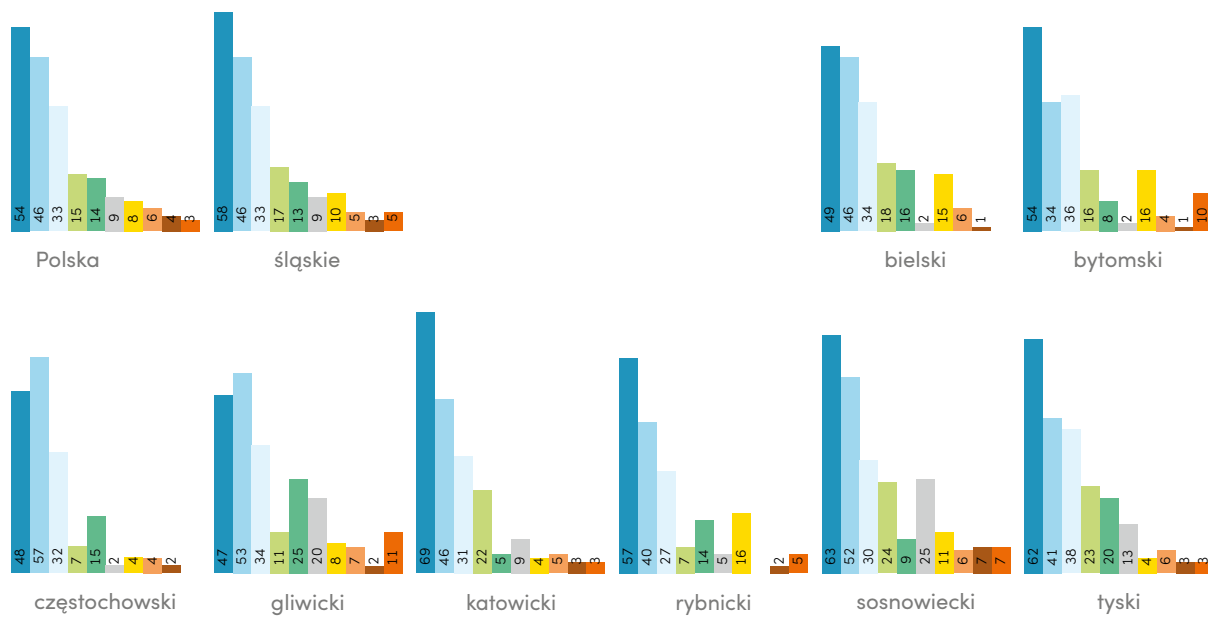

WYKRES 4

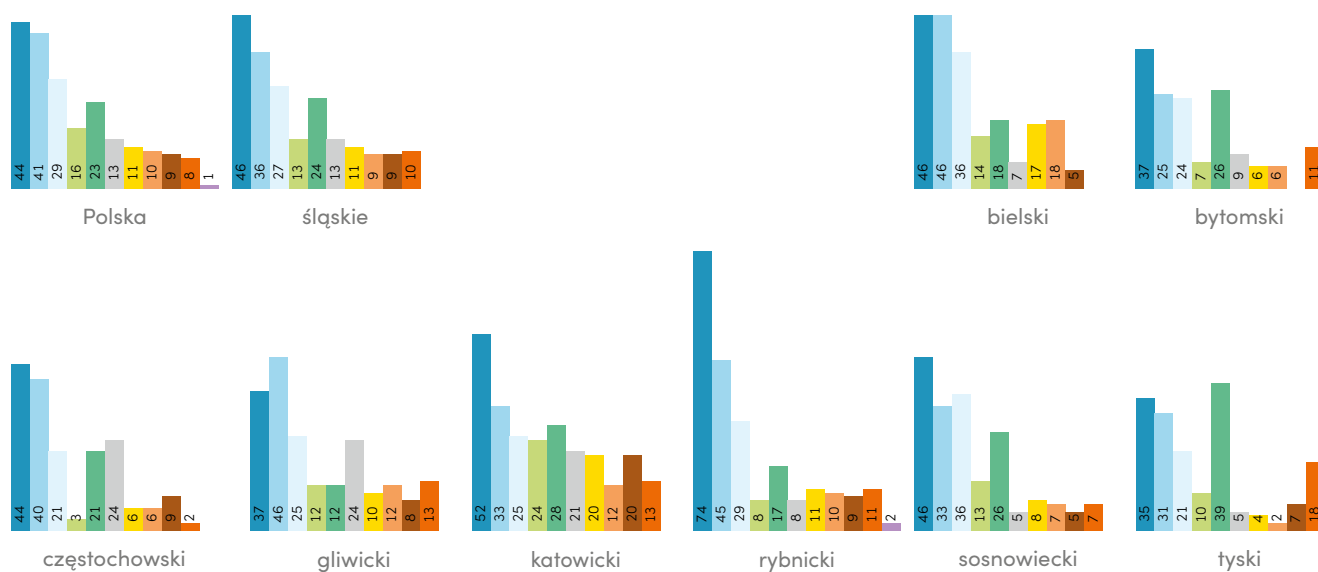
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. śląskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Przyszłe 12 miesięcy

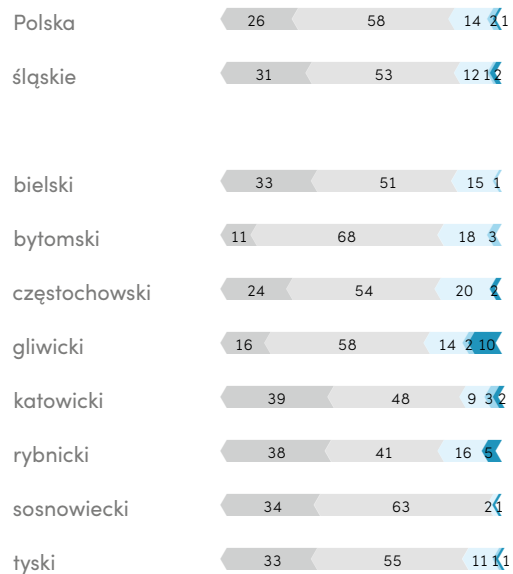

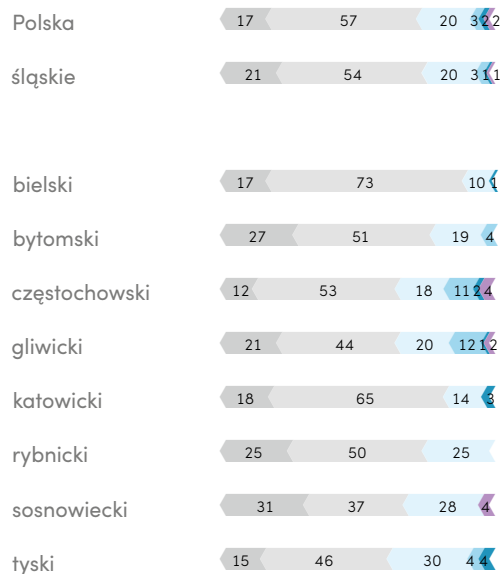
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. śląskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

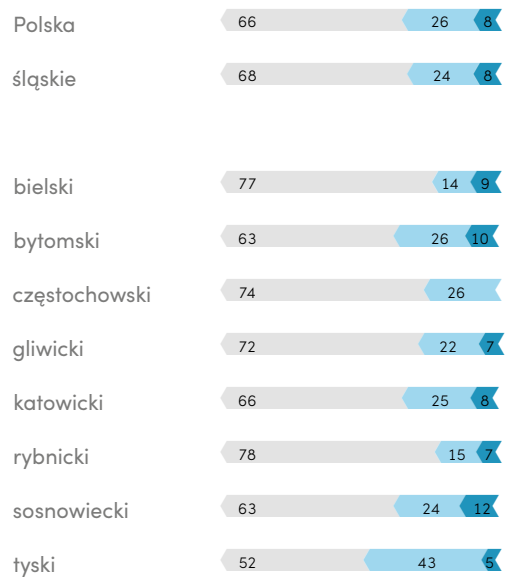

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

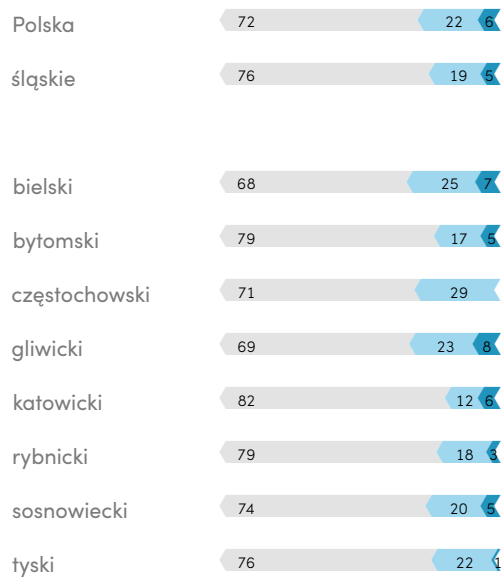
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

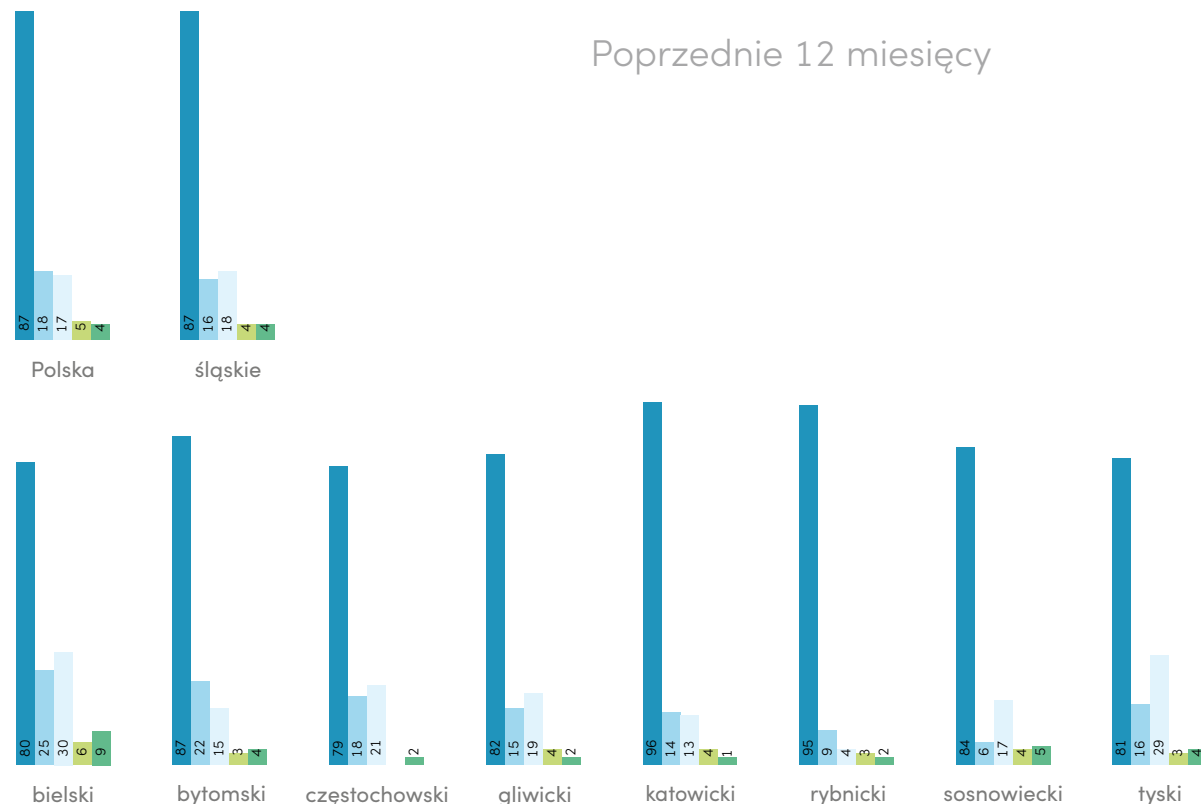
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. śląskie
(wyrażone w %)

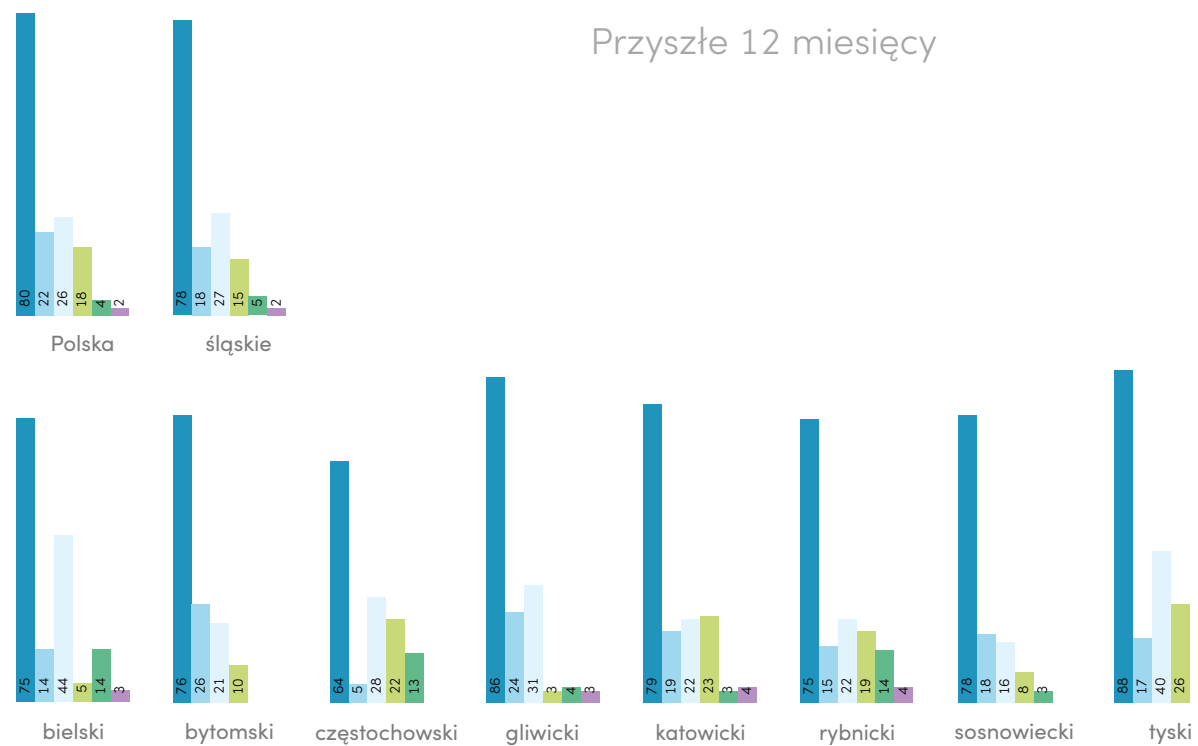
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

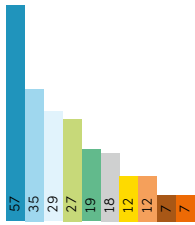

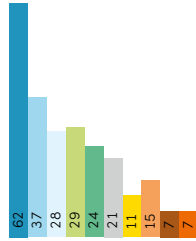
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

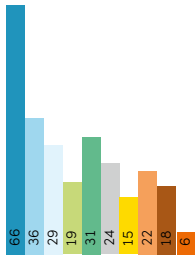
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

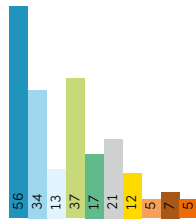
Polska

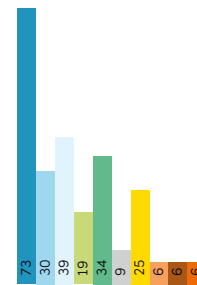
śląskie

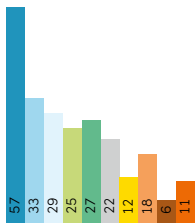
bielski

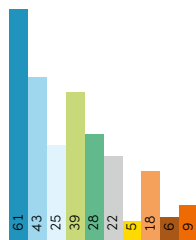
bytomski

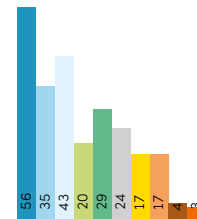
częstochowski

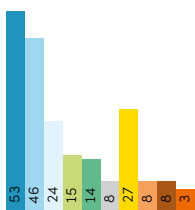
gliwicki

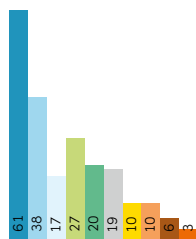
katowicki

rybnicki

sosnowiecki

tyski

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

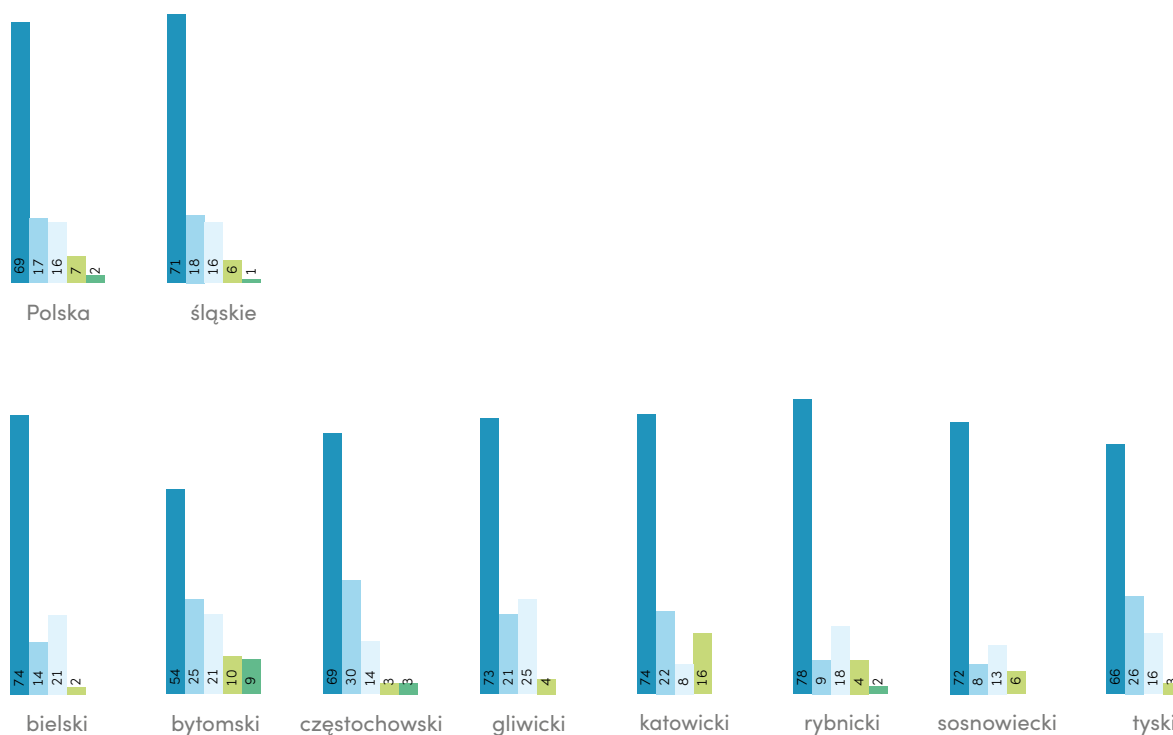

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji
(wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

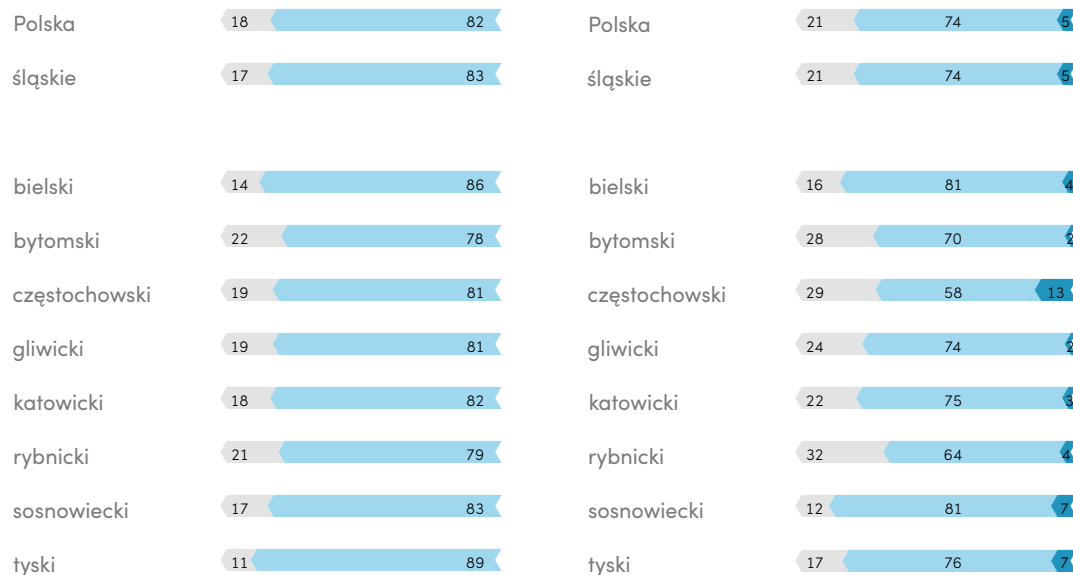
WYKRES 11

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. śląskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

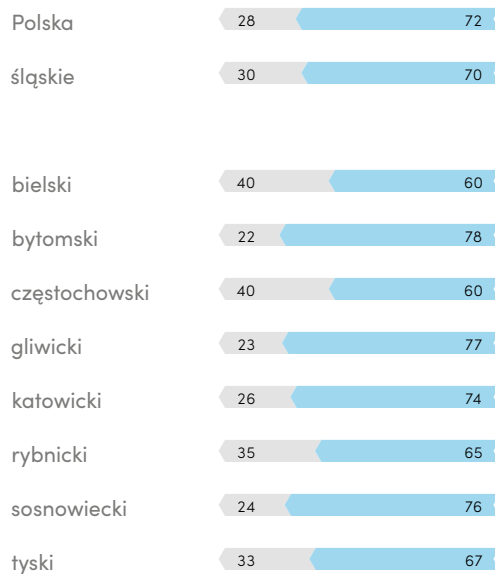
Innowacja produktowa
– woj. śląskie
(wyrażone w %)

Tak

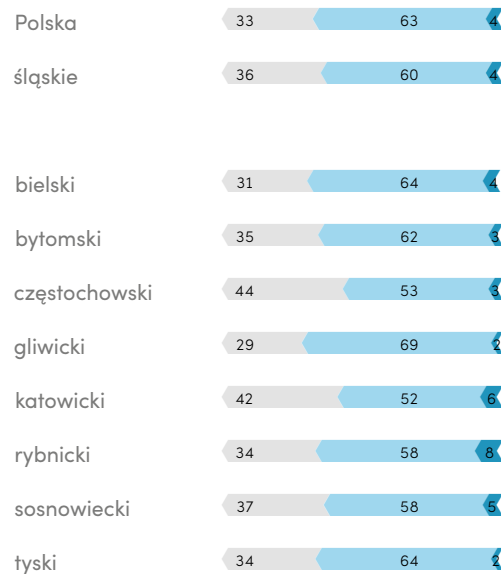
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 13

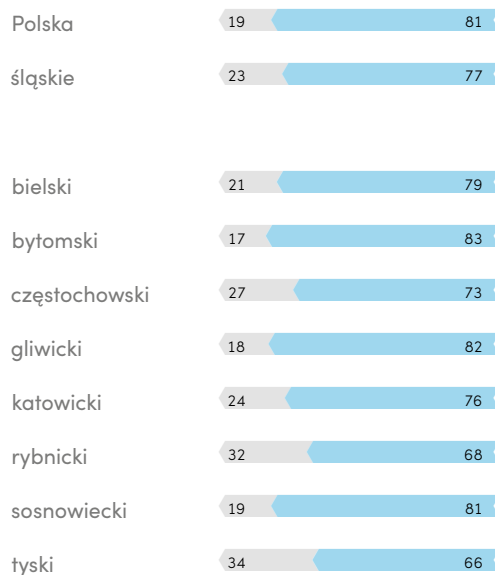
Innowacja procesowa
– woj. śląskie
(wyrażone w %)

Tak

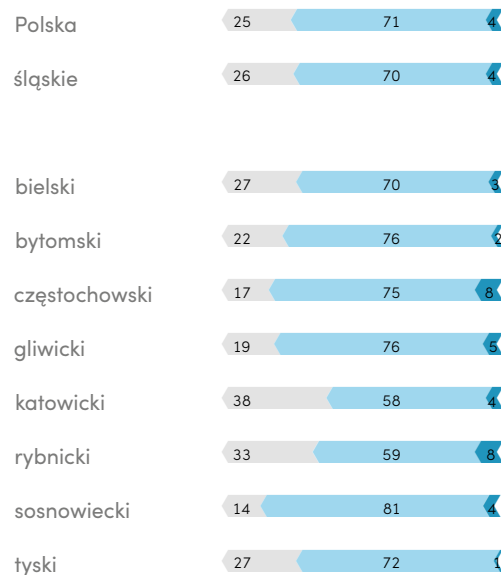
Nie

Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

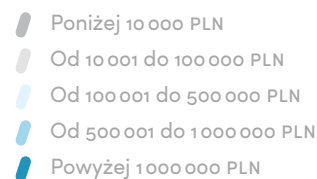
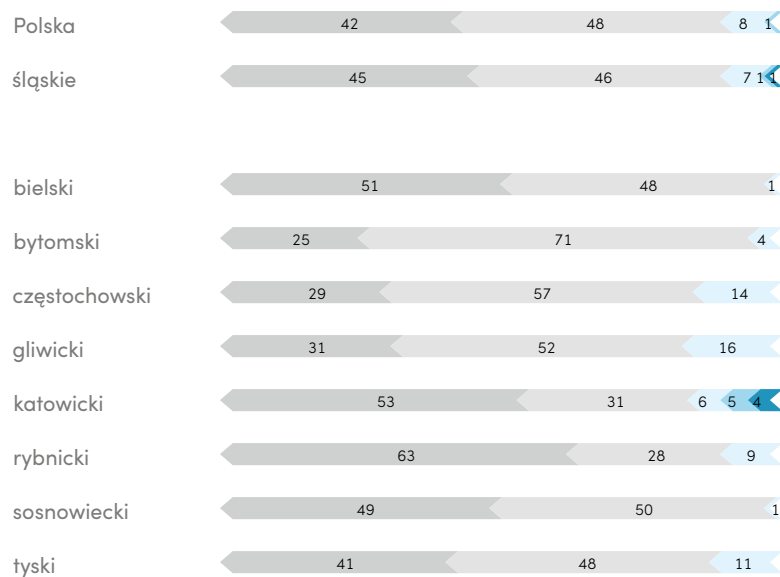

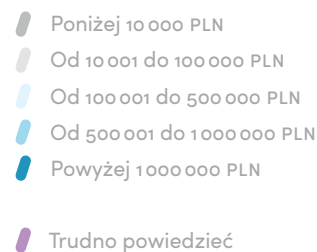
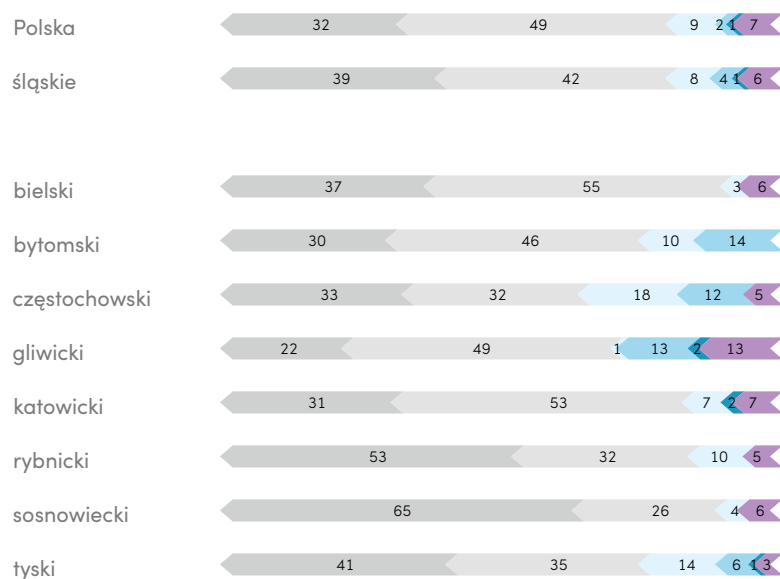
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. śląskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

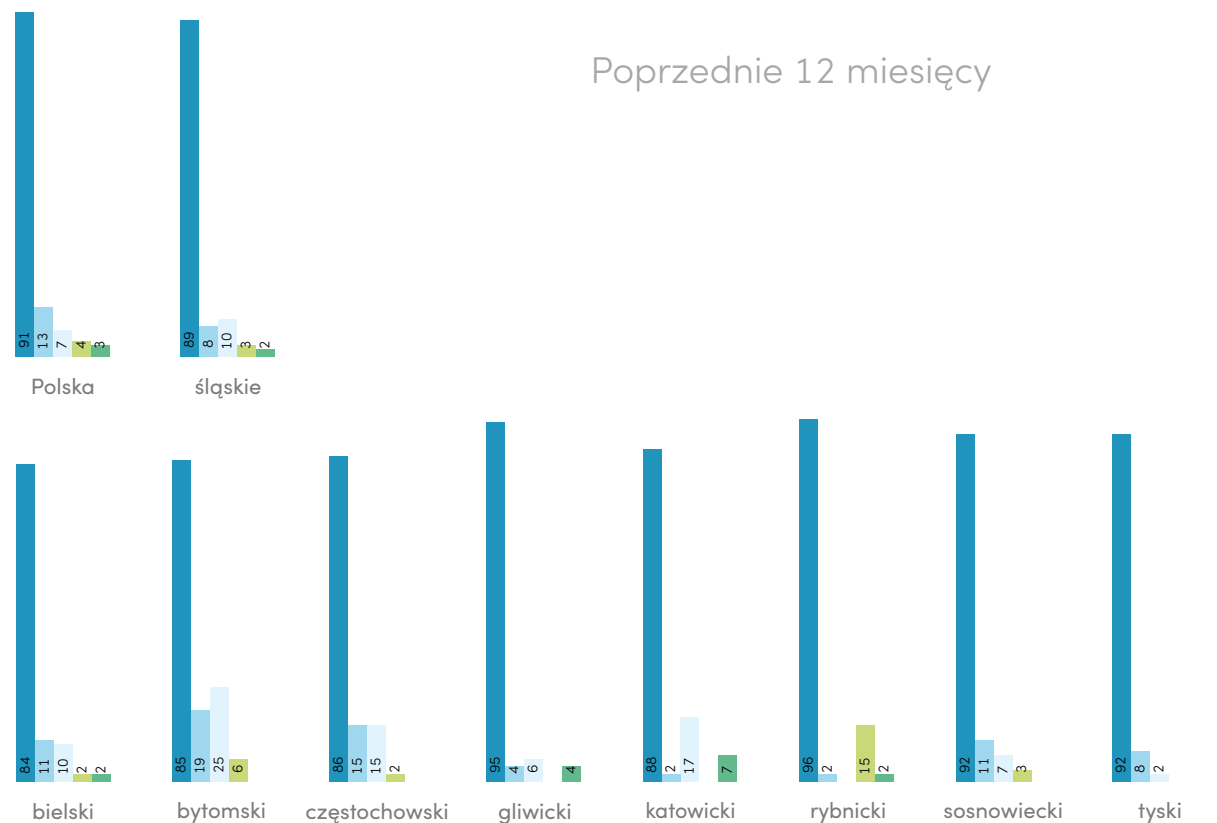
WYKRES 15

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. śląskie (wyrażone w %)

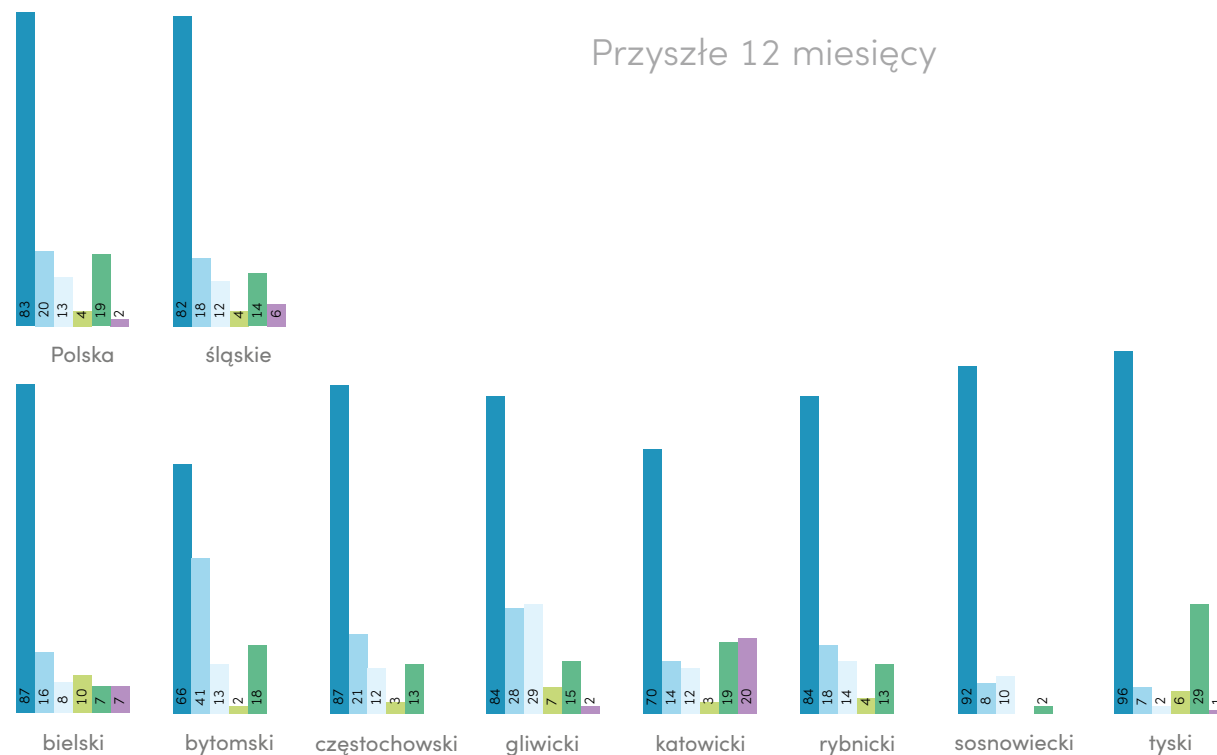
- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

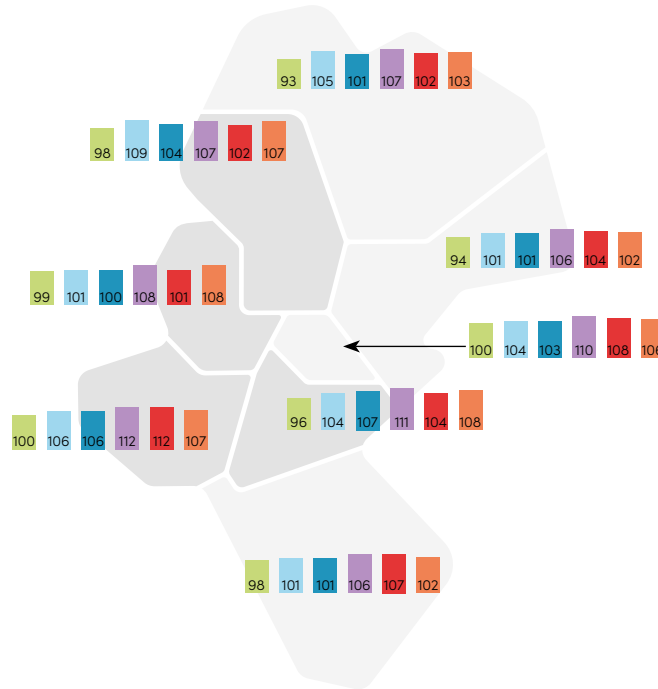

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

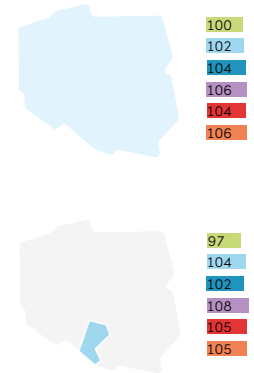
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

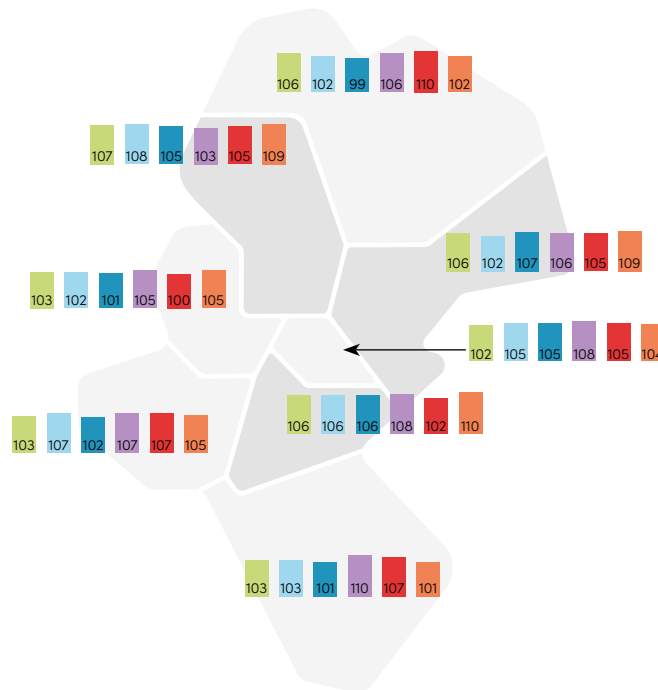
MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. śląskie

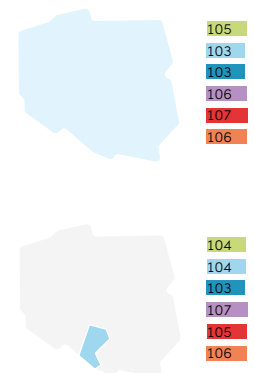
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

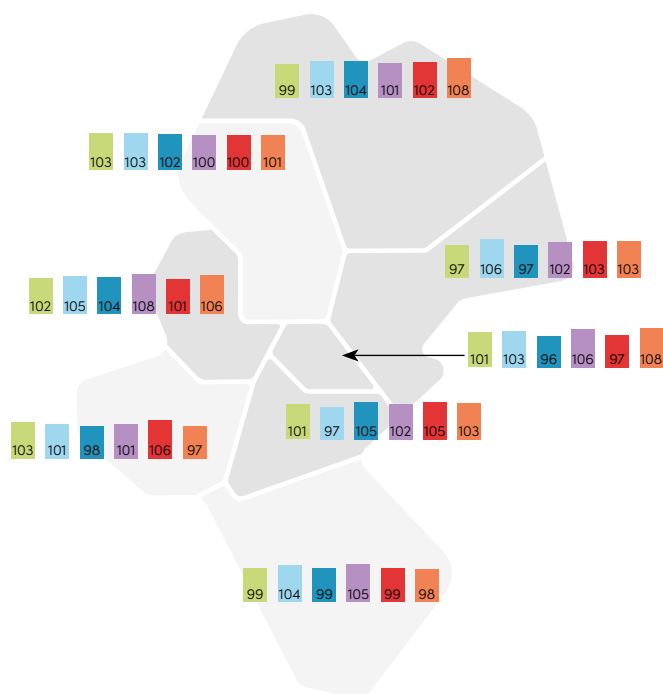
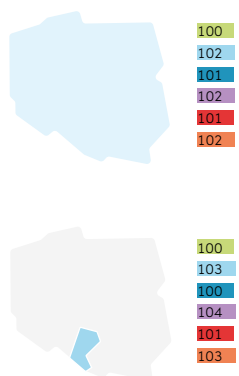
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. śląskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. śląskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

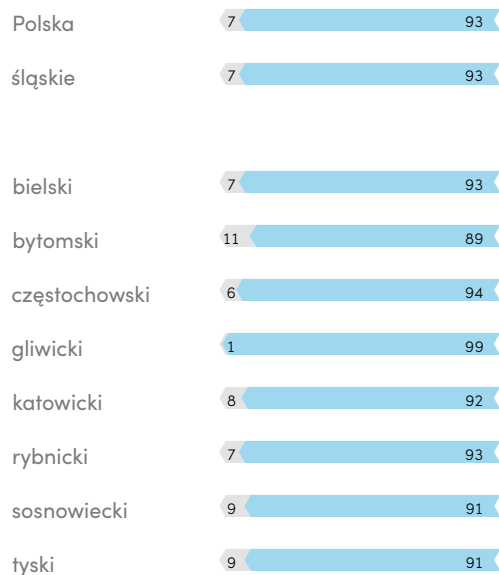
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

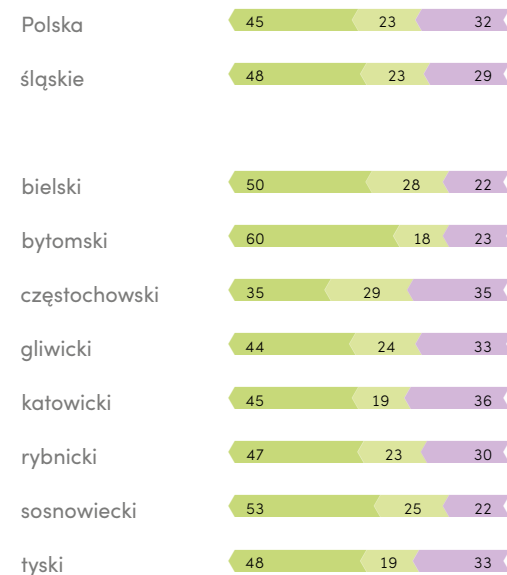
Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. śląskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

WYKRES 17

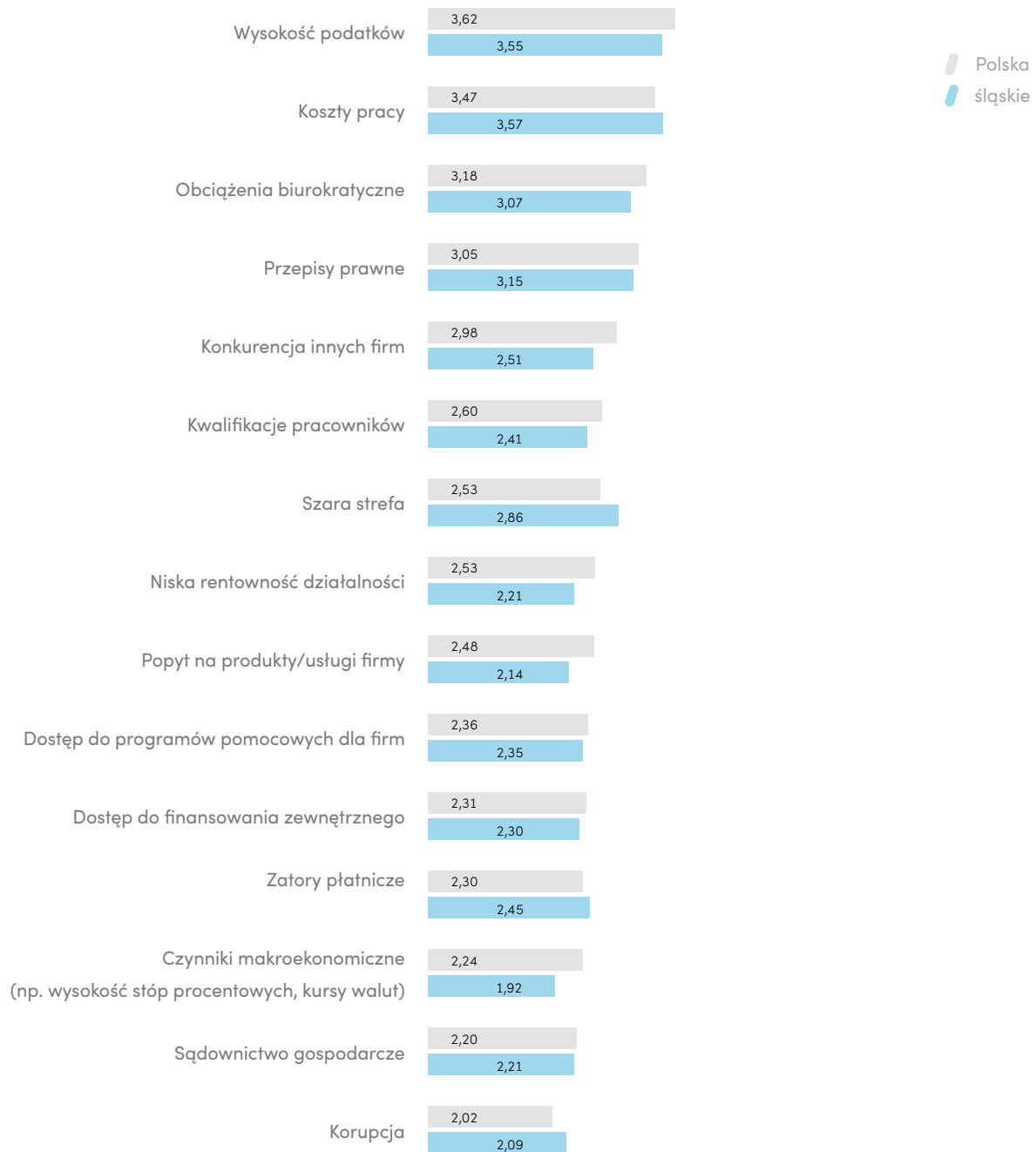
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. śląskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. śląskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo świętokrzyskie

Mnóstwo winnic, bujne sady,
ktoś przetworzyć nie da rady?

* wino bezalkoholowe

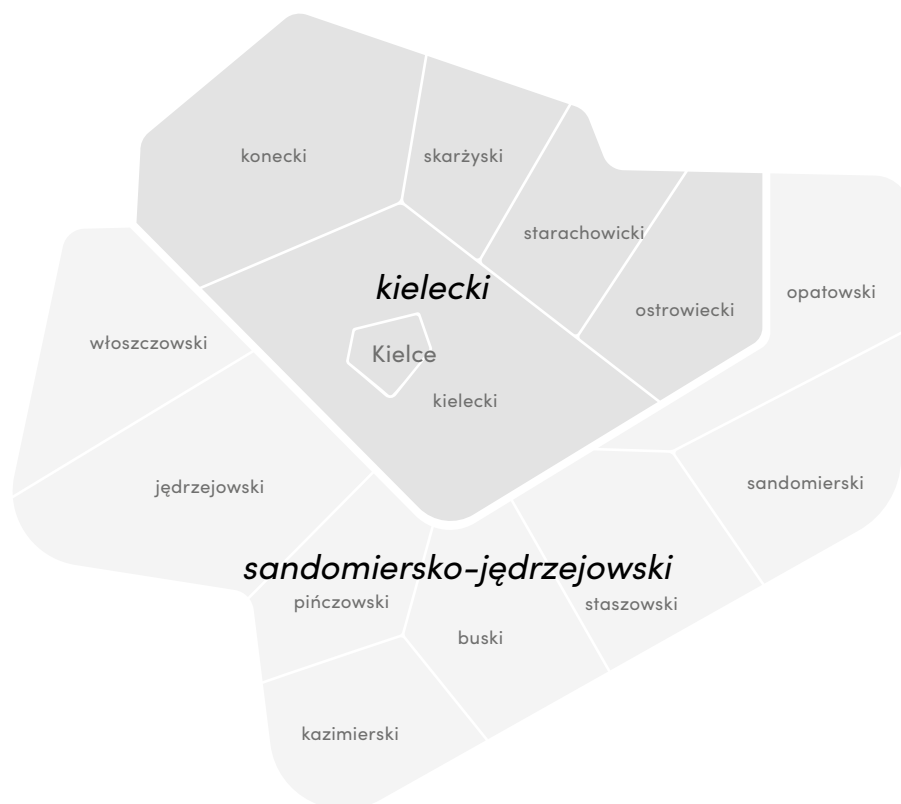

TABELA 1 Dane statystyczne

	POLSKA	ŚWIĘTOKRZYSKIE	kielecki	sandomiersko-jędrzejowski
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	71,4	78,2	60,6
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	4 681	4 885	4 356
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	4 931	5 176	4 541
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	7,7	8,5	6,5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	86	87	86
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	1 936	1 984	1 859
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	916	1 020	750
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	86	95	71
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	70	82	50
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	113 717	77 800	35 917
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	108 825	74 540	34 285
10–49 pracujących (małe)	139 995	3 968	2 616	1 352
50–249 pracujących (średnie)	28 267	810	559	251
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	114	85	29

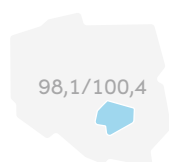
MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

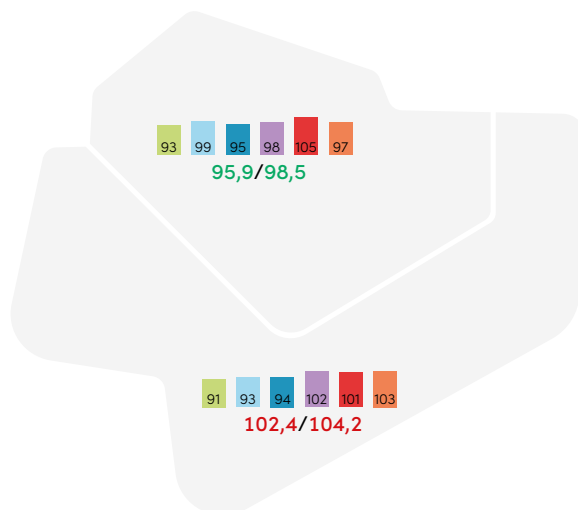
Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. świętokrzyskie

96
98
97
101
100
103

93
97
95
99
104
99

93 99 95 98 105 97

91 93 94 102 101 103
102,4/104,2

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

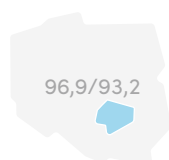
MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

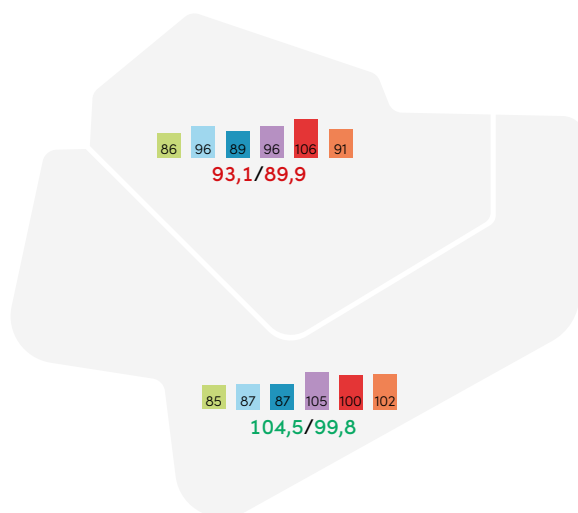
Ocena sytuacji gospodarczej – woj. świętokrzyskie

93
95
90
100
97
98

86
93
88
99
104
95

86 96 89 96 106 91

85 87 87 105 100 102
104,5/99,8

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

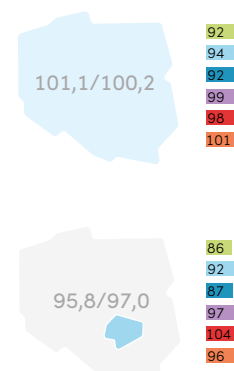
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. świętokrzyskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

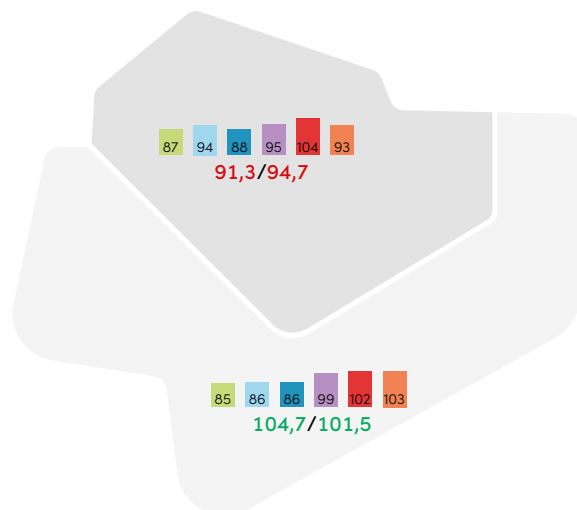
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

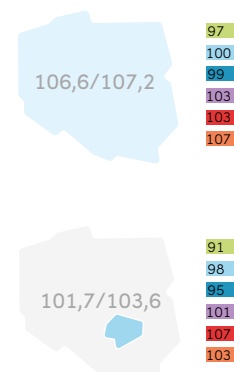
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. świętokrzyskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

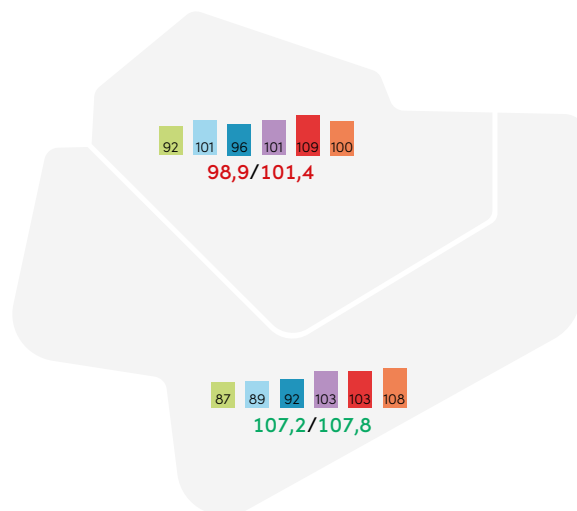
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

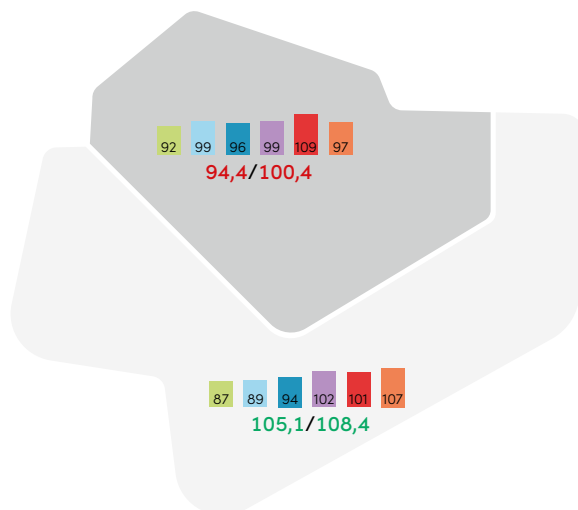
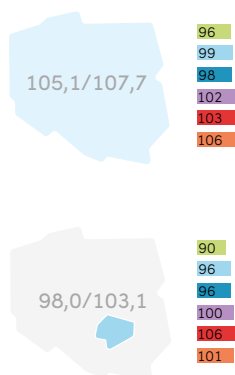

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. świętokrzyskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

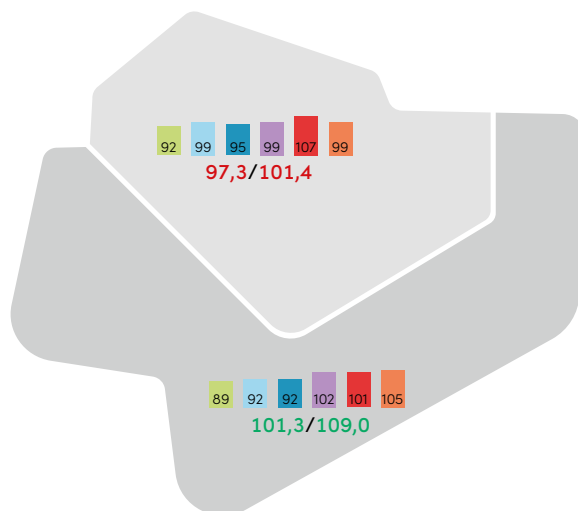
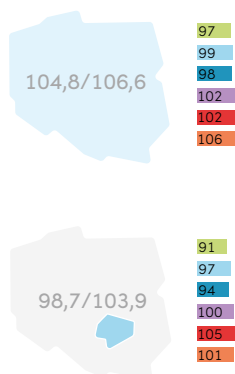
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. świętokrzyskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

Indeks x/y w roku 2019
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
 za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
 ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

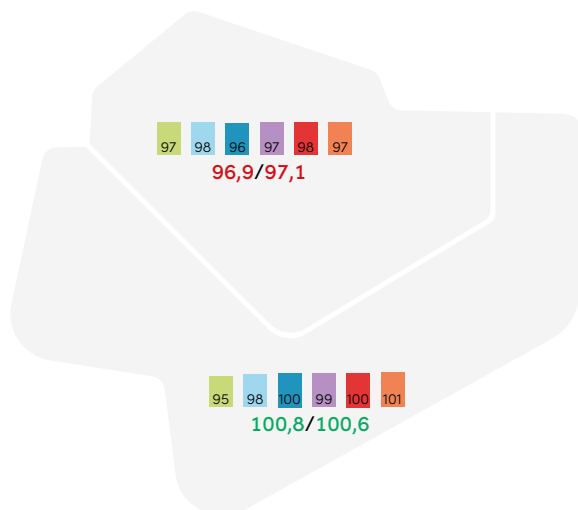
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

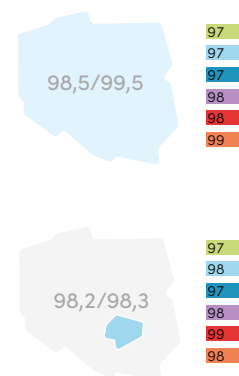
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwa-
 nia na zapłatę za towary/
 usługi – woj. świętokrzyskie

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

Indeks x/y w roku 2019
 x – indeks za ostatnie 12 mies.
 y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
 za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
 ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

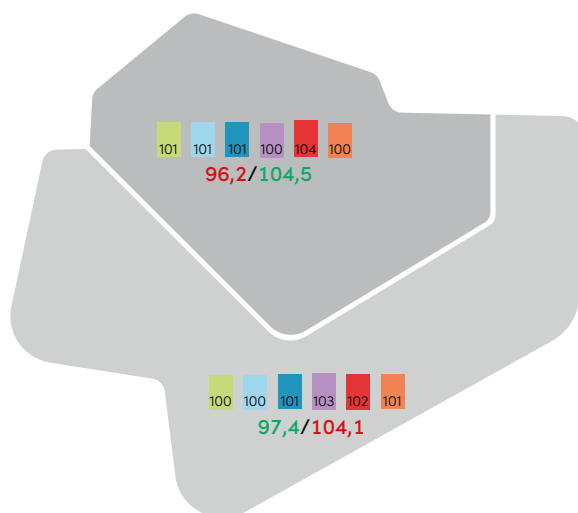
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

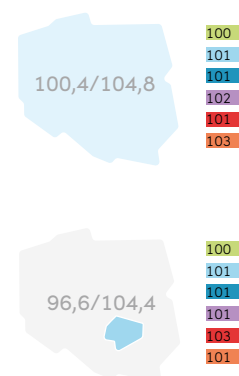
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 8

Ocena zatrudnienia
 w firmie – woj. świętokrzyskie

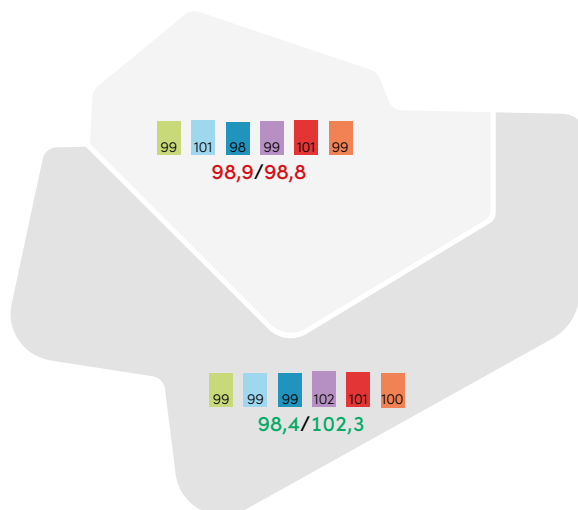
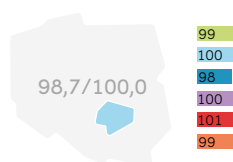

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. świętokrzyskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

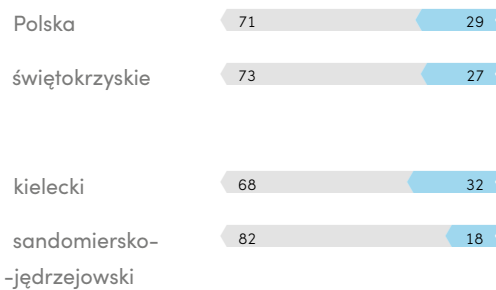
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

Źródła finansowania firmy – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

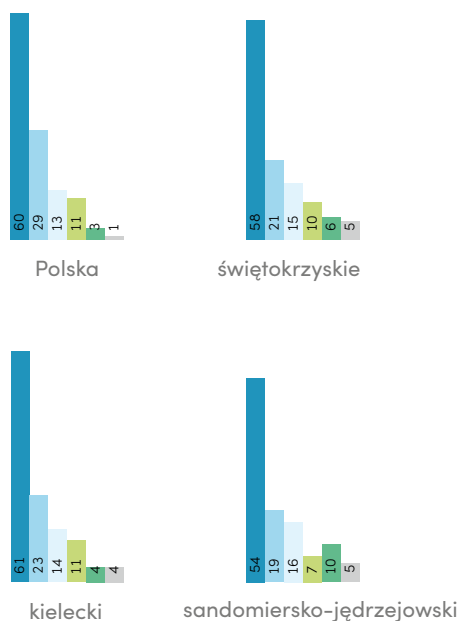
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

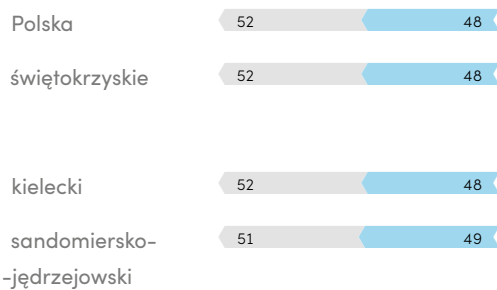
WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

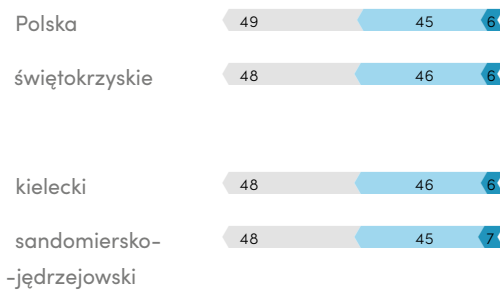
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 3

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

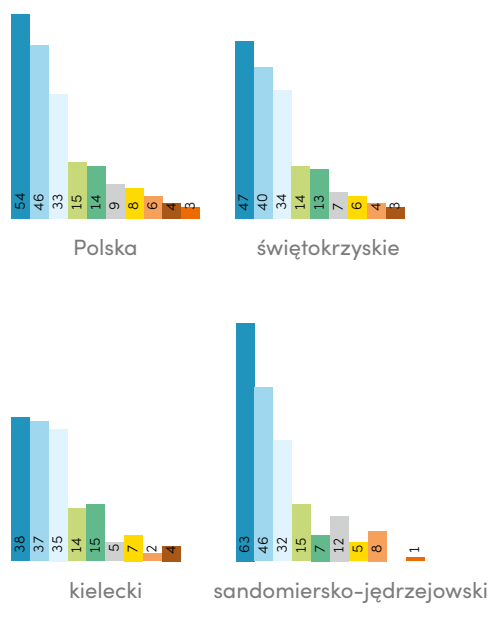

WYKRES 4

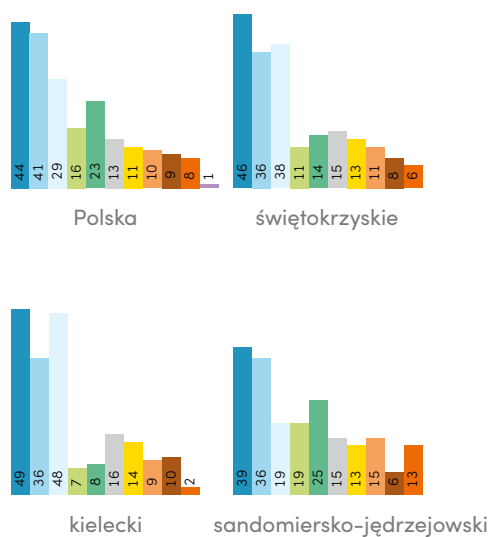
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

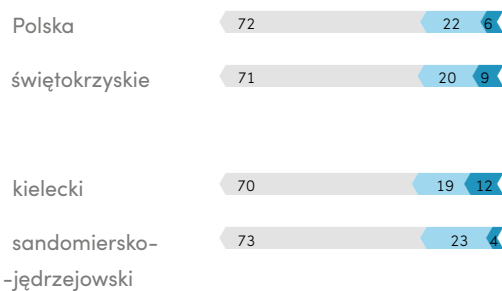
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

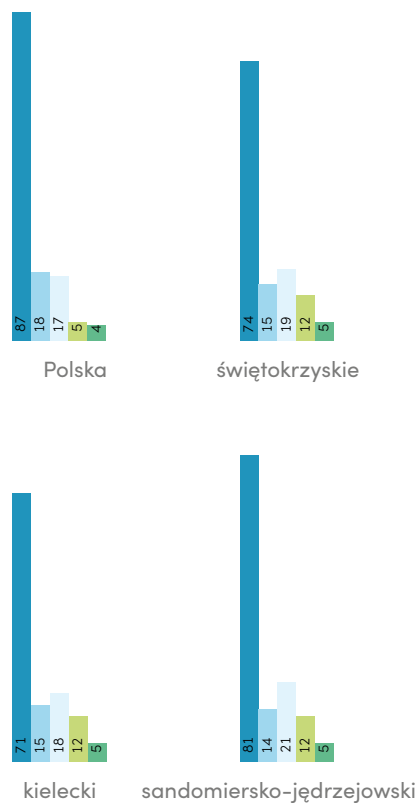

WYKRES 7

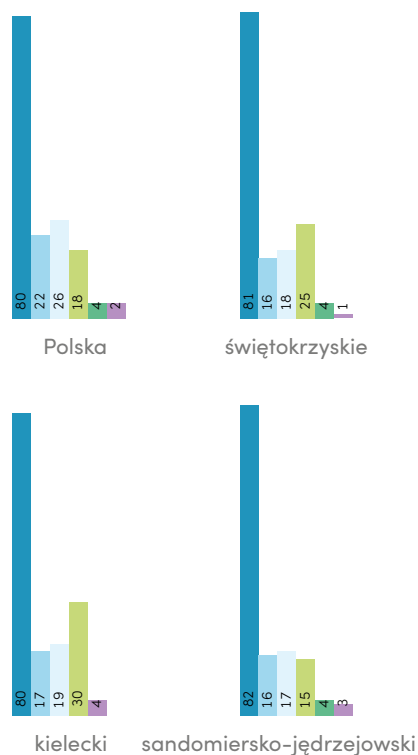
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. świętokrzyskie
(wyrażone w %)

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

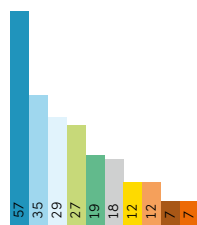
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

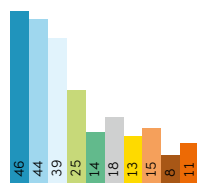

WYKRES 8

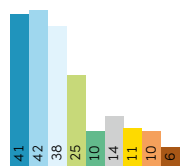
Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

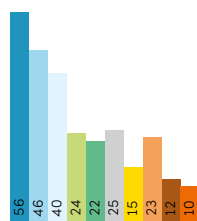
Polska

świętokrzyskie

kielecki

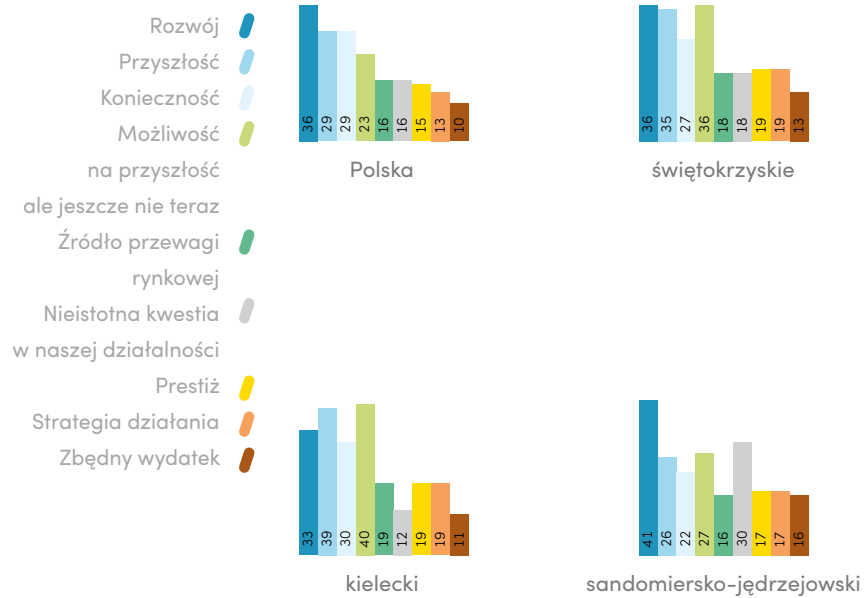
sandomiersko-jędrzejowski

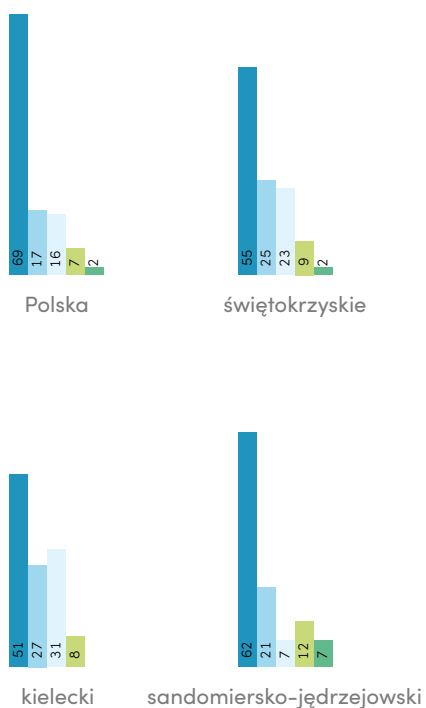
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

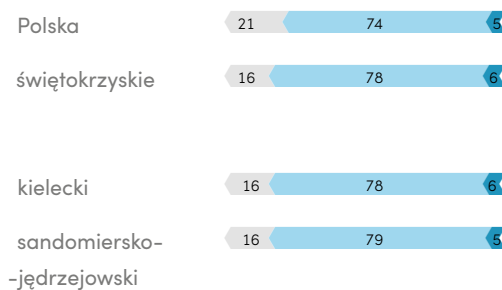
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. świętokrzyskie
(wyrażone w %)

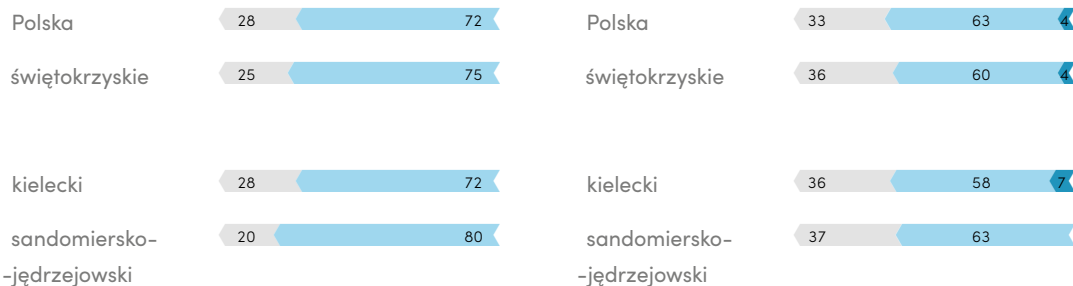
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. świętokrzyskie
(wyrażone w %)

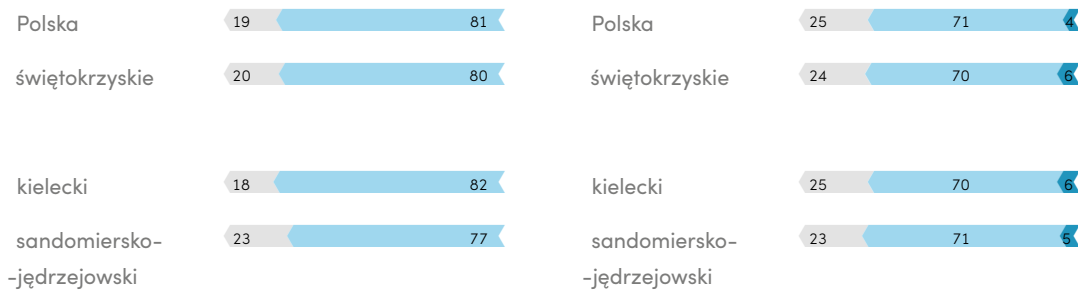
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

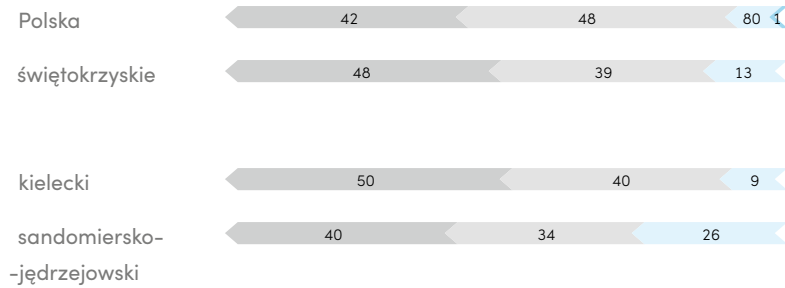

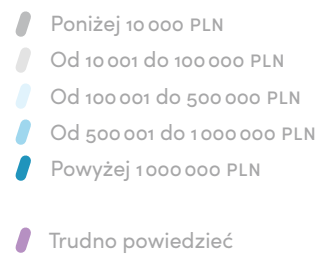
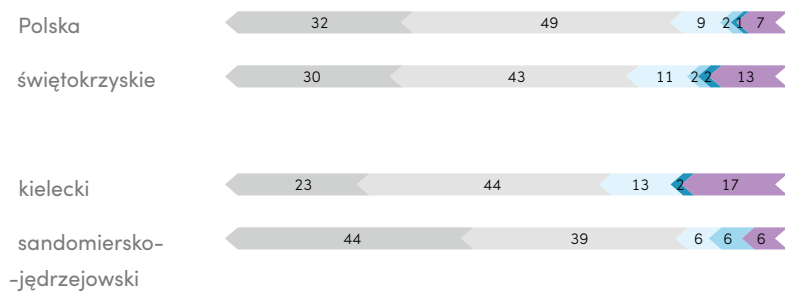
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. świętokrzyskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

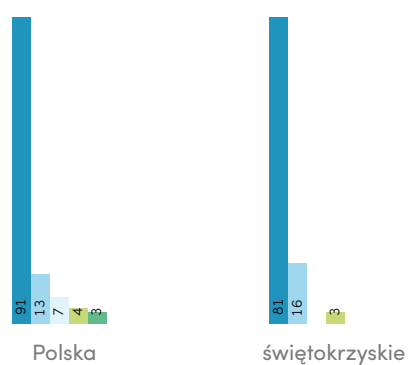

WYKRES 15

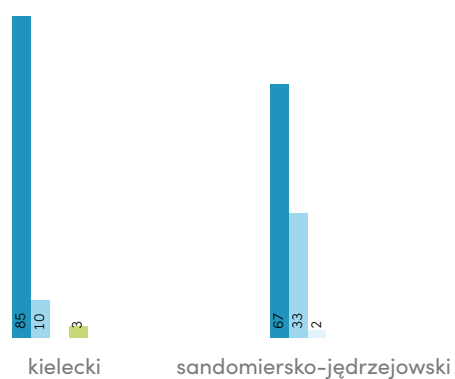
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

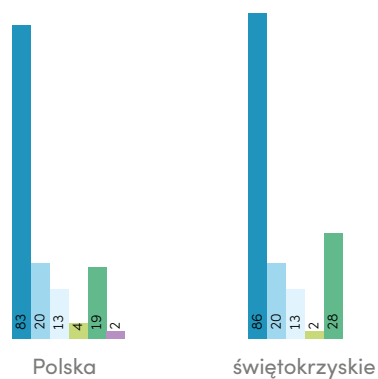
- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

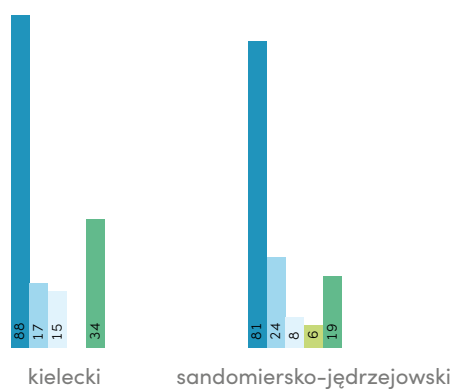
Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

Przyszłe 12 miesięcy

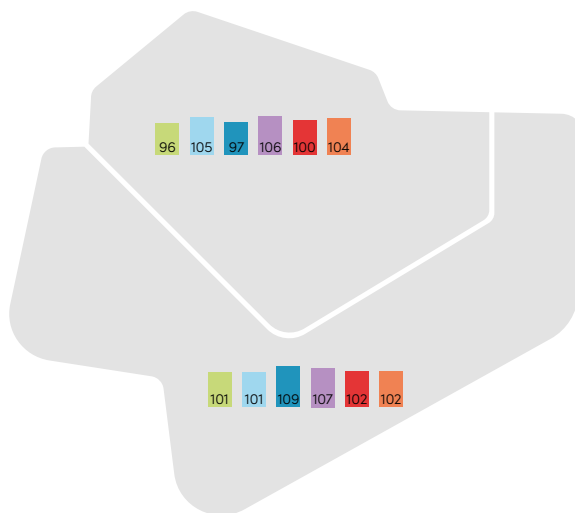

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

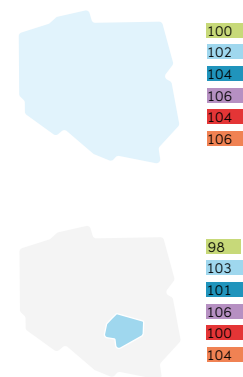
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

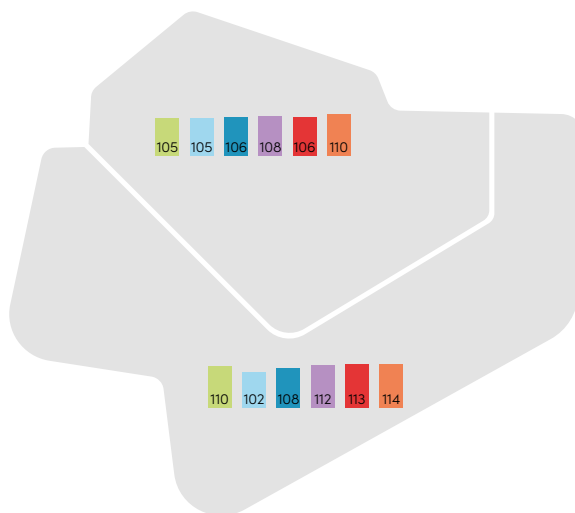
MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. świętokrzyskie

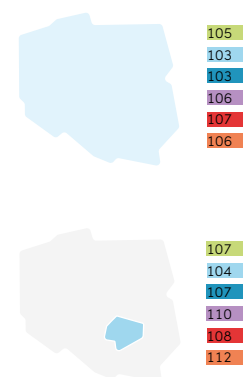
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

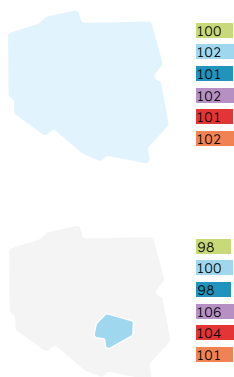
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. świętokrzyskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. świętokrzyskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

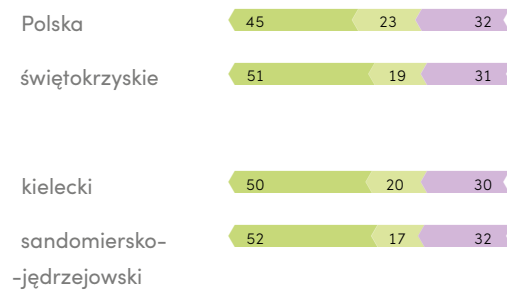
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. świętokrzyskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

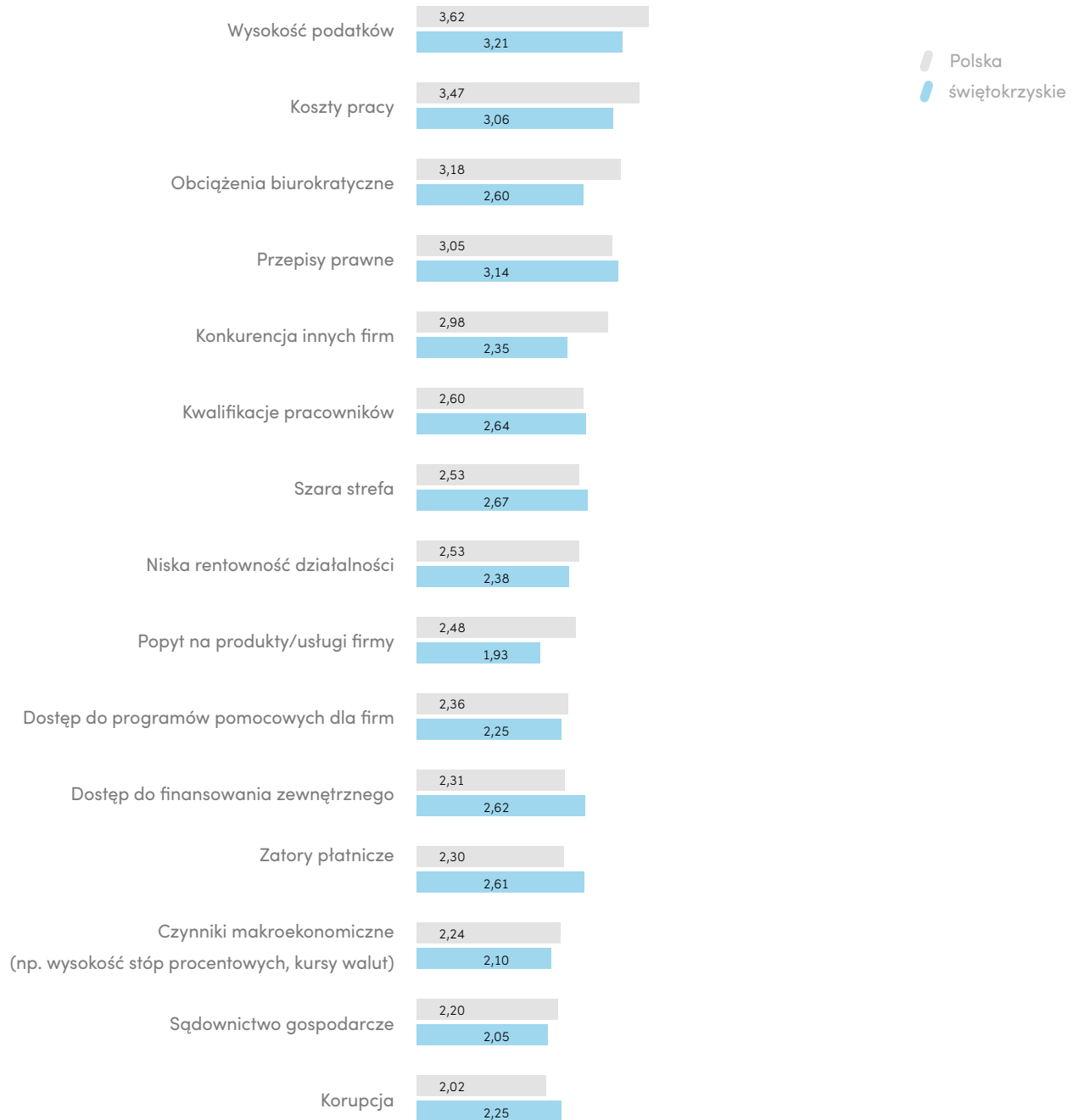
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. świętokrzyskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. świętokrzyskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
warmińsko-mazurskie

Ach, jeziora na Mazurach
uszczęśliwią nawet gbura.

TABELA 1 Dane statystyczne

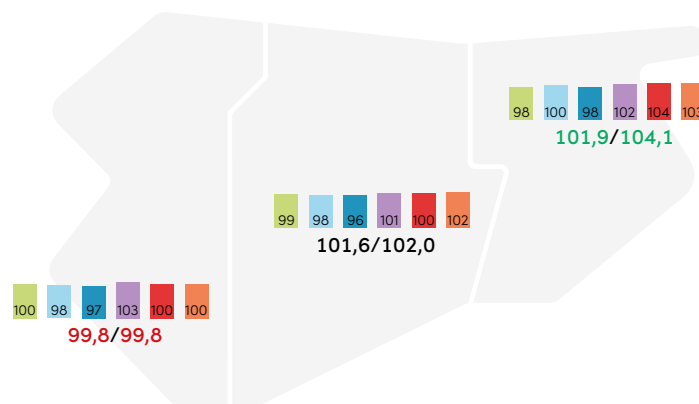
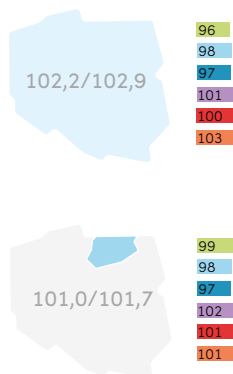
	POLSKA	WARMIŃSKO- MAZURSKIE	elbląski	elcki	olsztyński
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	70,1	67,8	57,5	78,1
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 040	4 862	4 725	5 340
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 277	5 012	4 865	5 697
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	8,6	9,0	9,9	7,7
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	83	80	78	88
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	2 414	1 905	1 527	3 268
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	890	820	840	972
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	86	82	84	91
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	72	68	62	79
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	127 120	43 180	24 273	59 667
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	121 735	41 231	23 295	57 209
10–49 pracujących (małe)	139 995	4 318	1 550	796	1 972
50–249 pracujących (średnie)	28 267	958	359	171	428
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	109	40	11	58

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

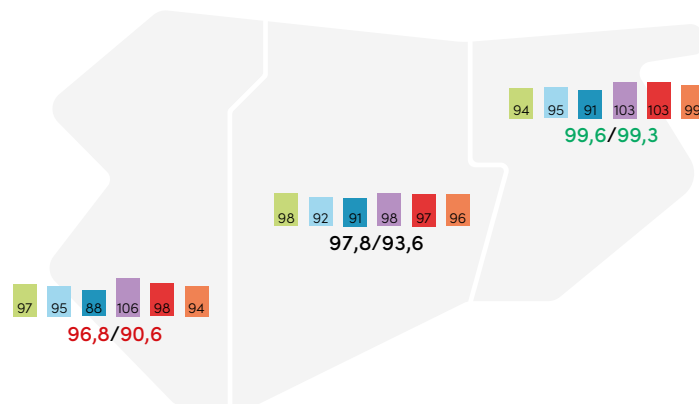
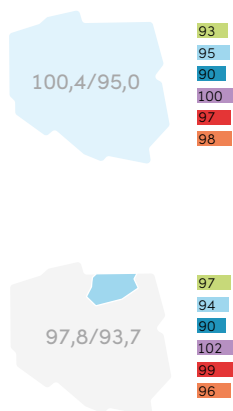
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej
– woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x_y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

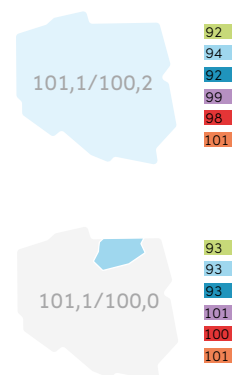
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50-2,9)

niewielka poprawa (3-4,9)

poprawa (5-7,9)

duża poprawa (8-10,9)

b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

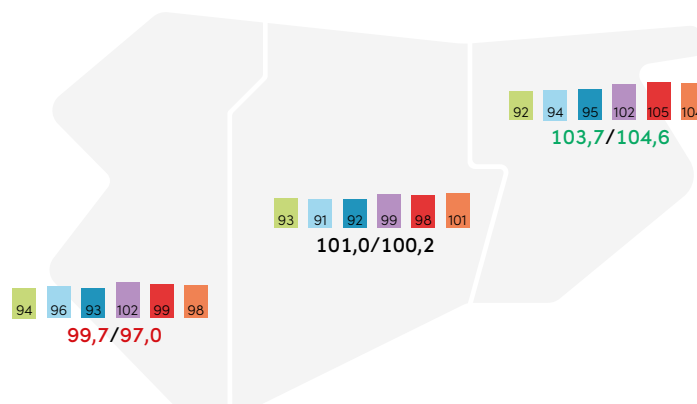
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

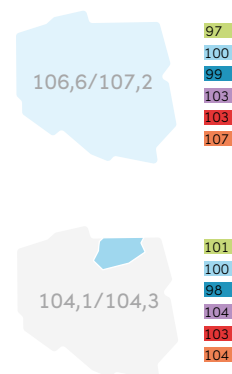
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

brak poprawy (-50-2,9)

niewielka poprawa (3-4,9)

poprawa (5-7,9)

duża poprawa (8-10,9)

b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

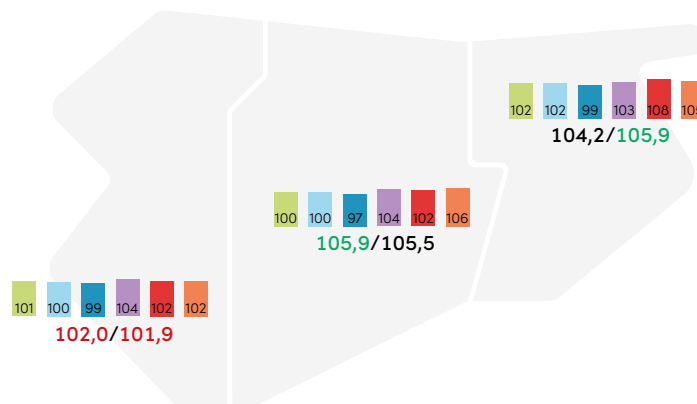
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

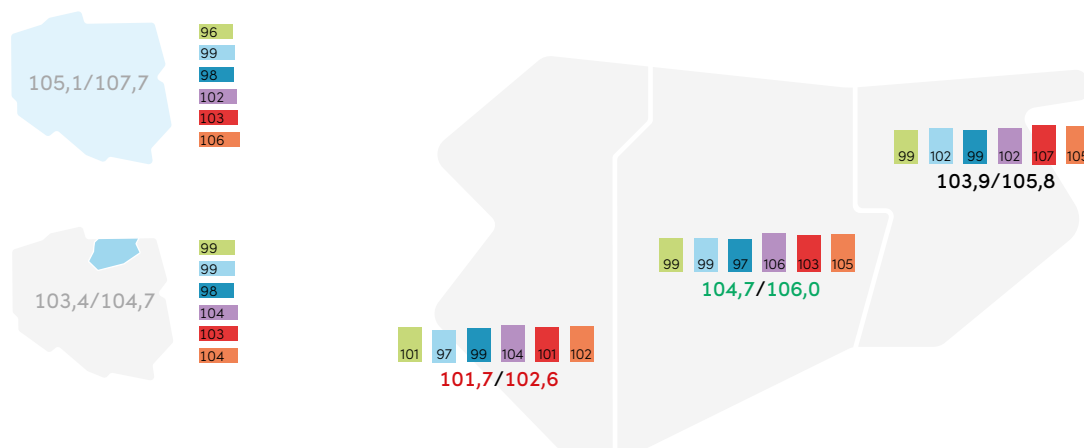

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

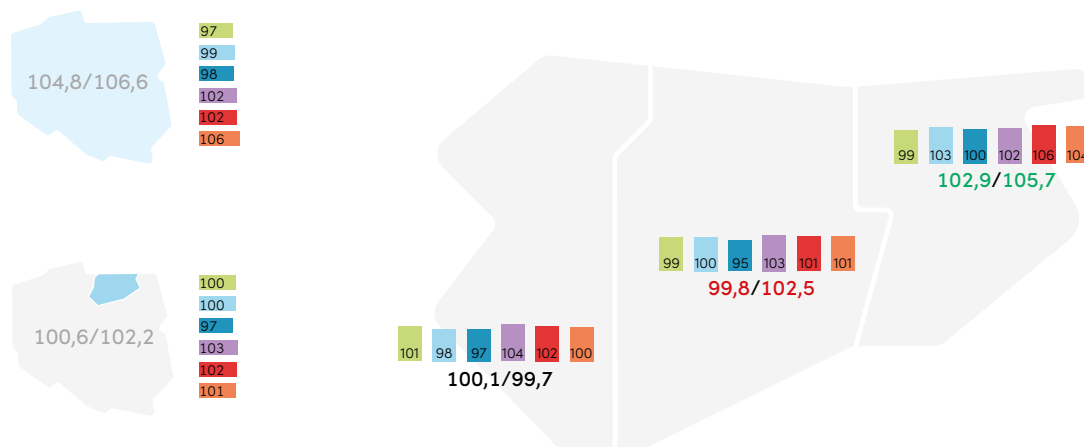
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

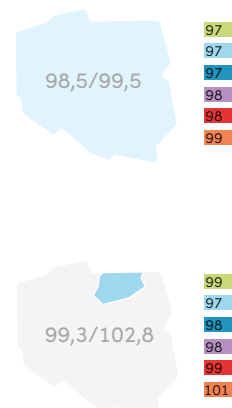
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/usługi – woj. warmińsko-mazurskie

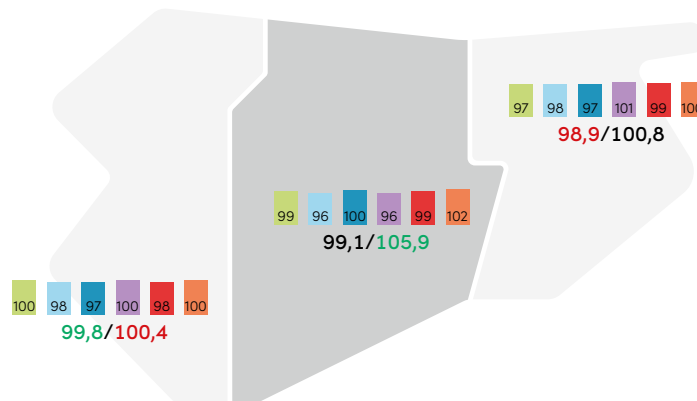
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

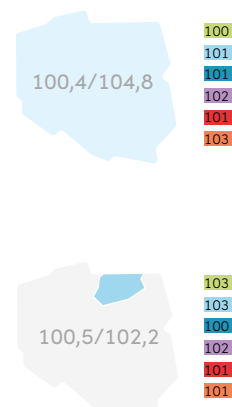
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia w firmie – woj. warmińsko-mazurskie

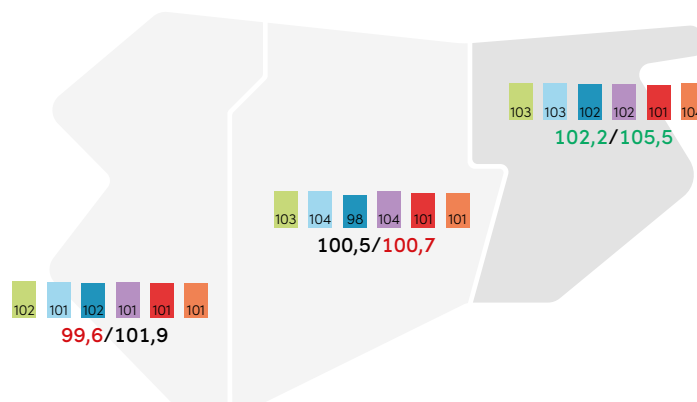
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

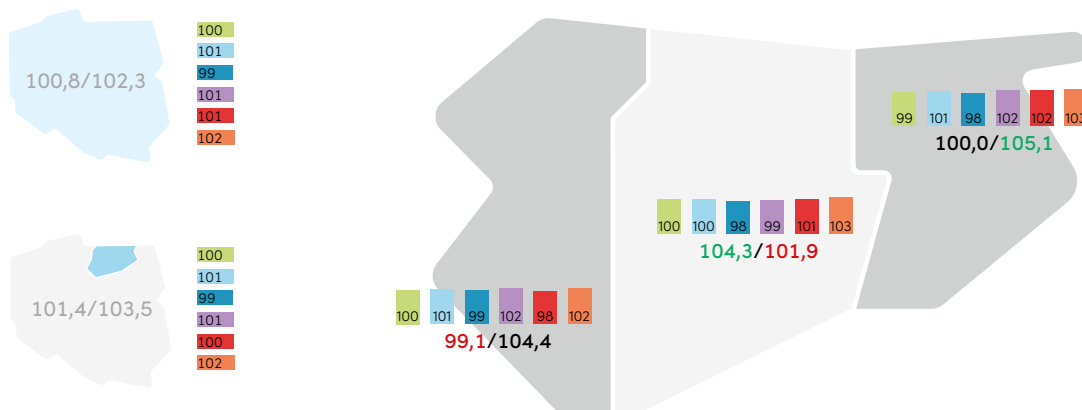

MAPA 9

DOSTĘPNOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. warmińsko-mazurskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

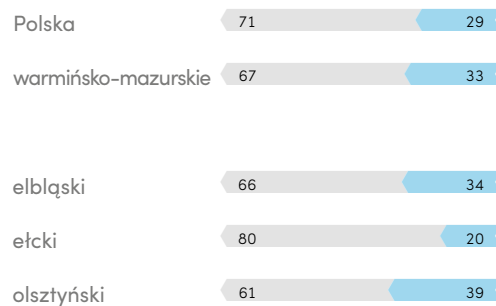
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

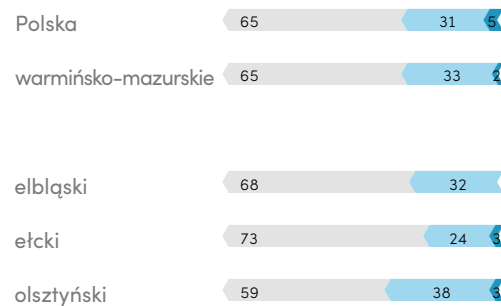
Źródła finansowania firmy – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

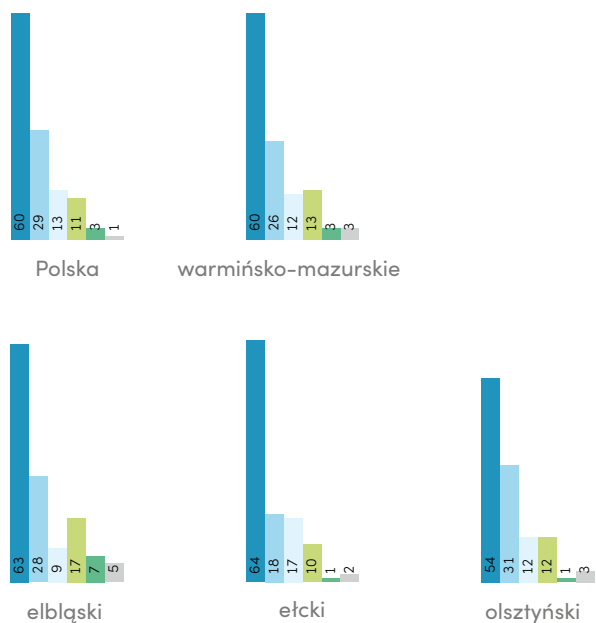
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

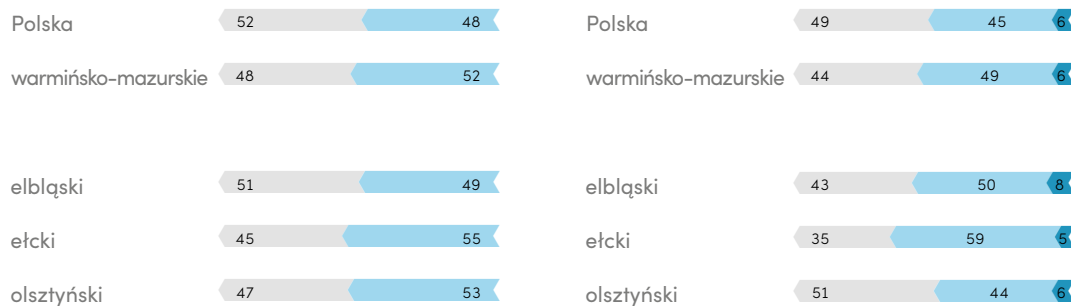
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

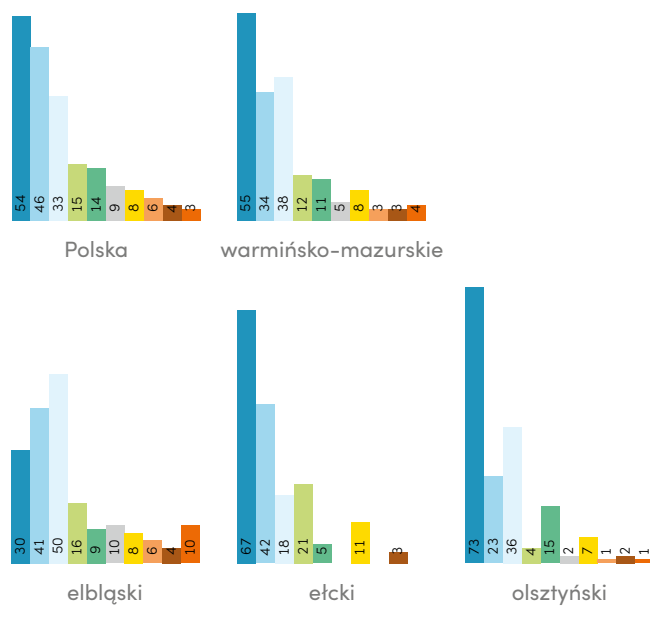

WYKRES 4

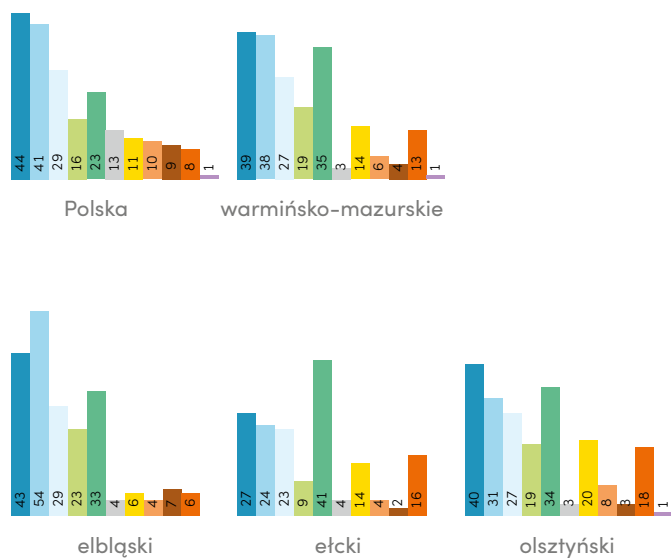
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

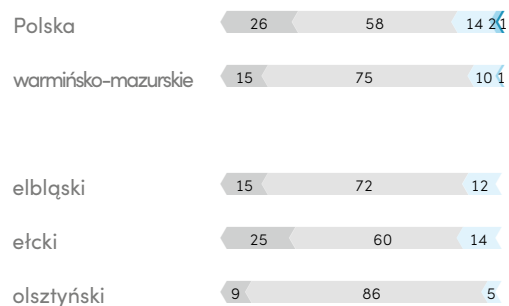

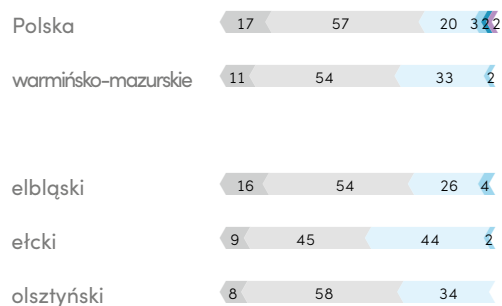
WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

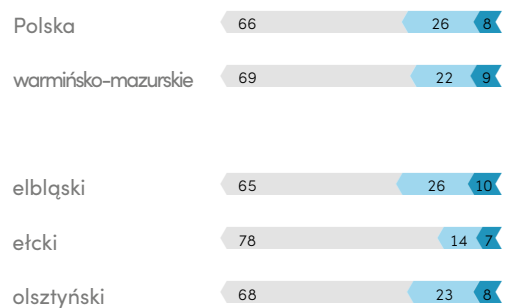

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

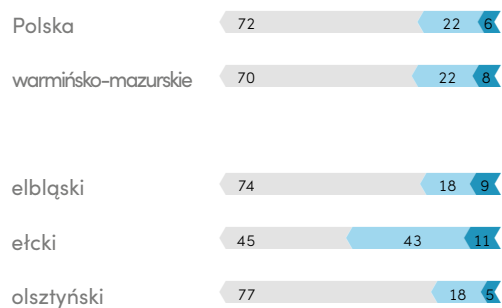
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

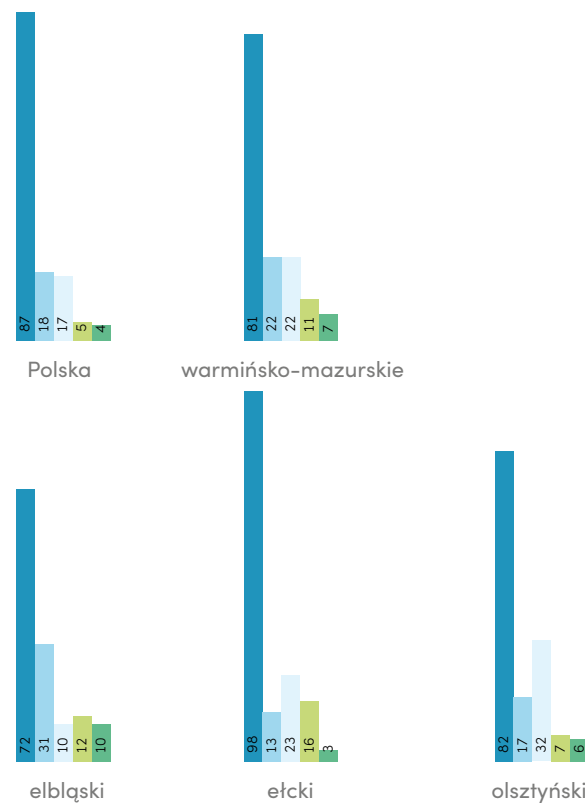
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania inwestycji – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

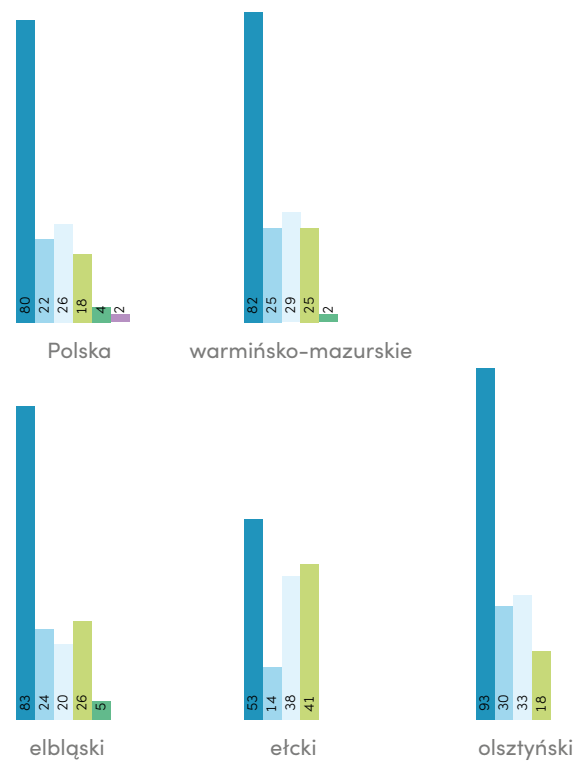
Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych

Przyszłe 12 miesięcy

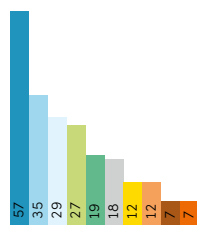
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Trudno powiedzieć

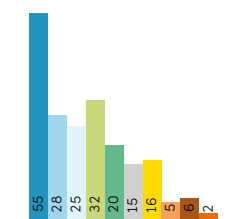

WYKRES 8

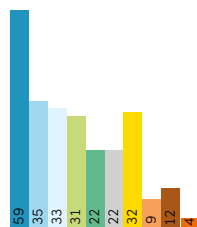
Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

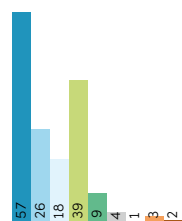
Polska

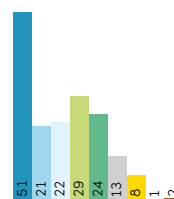
warmińsko-mazurskie

elbląski

ełcki

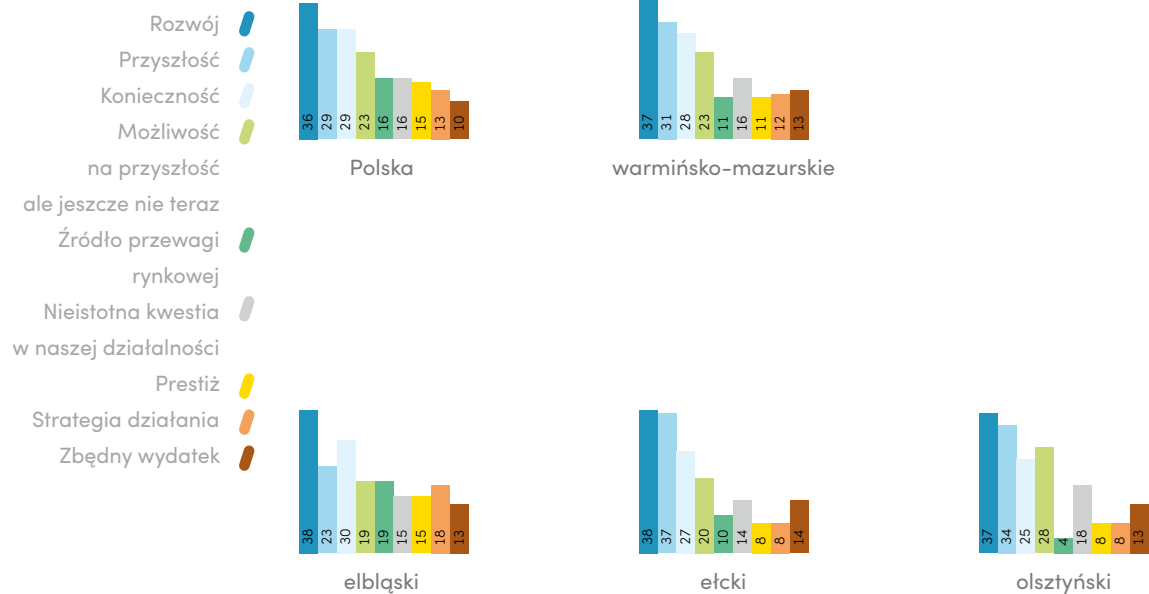
olsztyński

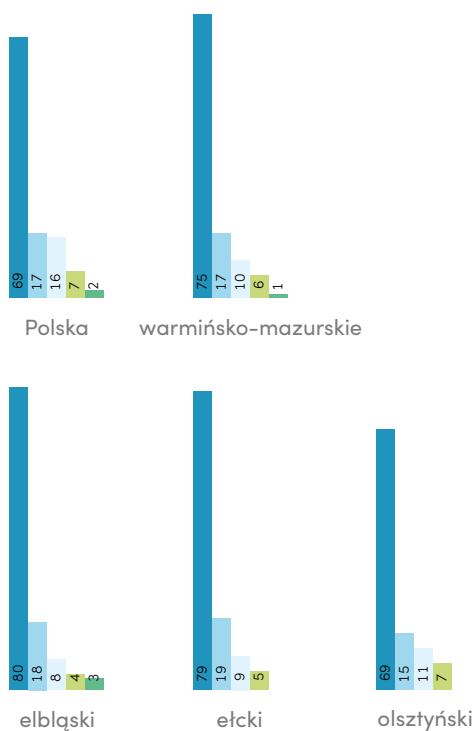
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

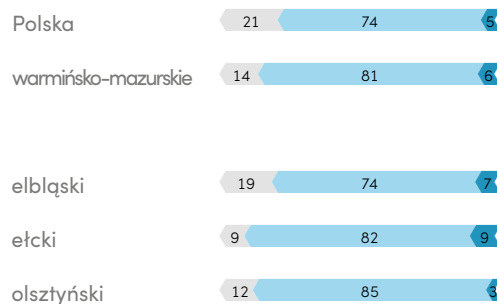
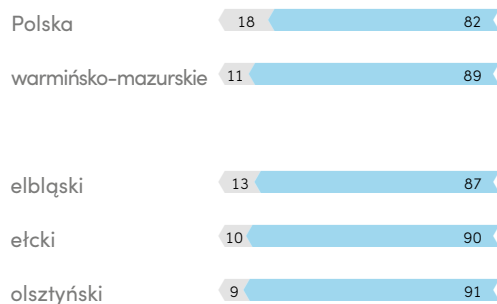
- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

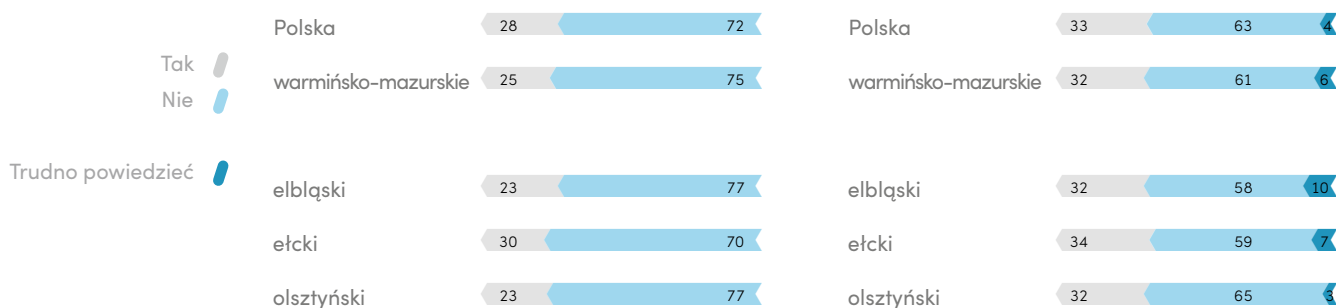
WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. warmińsko-mazurskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

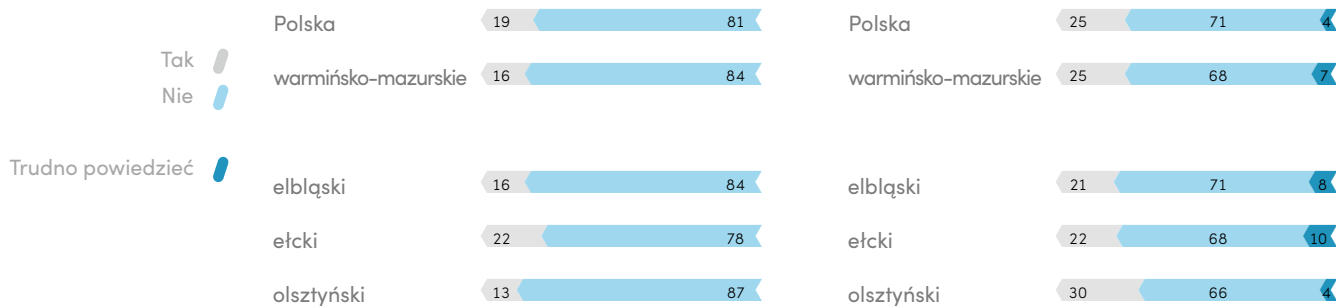

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. warmińsko-mazurskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

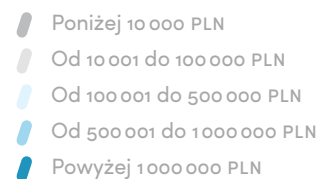
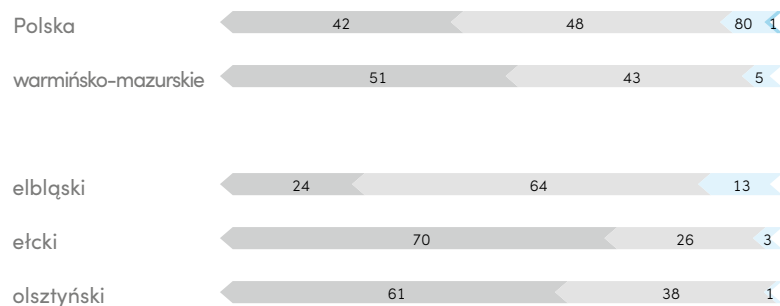

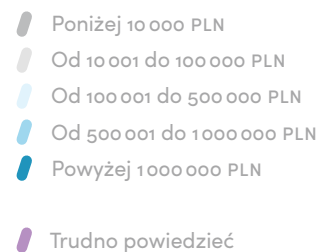
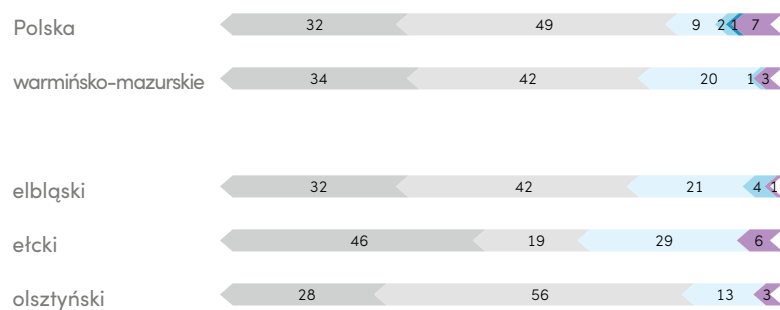
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. warmińsko-mazurskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

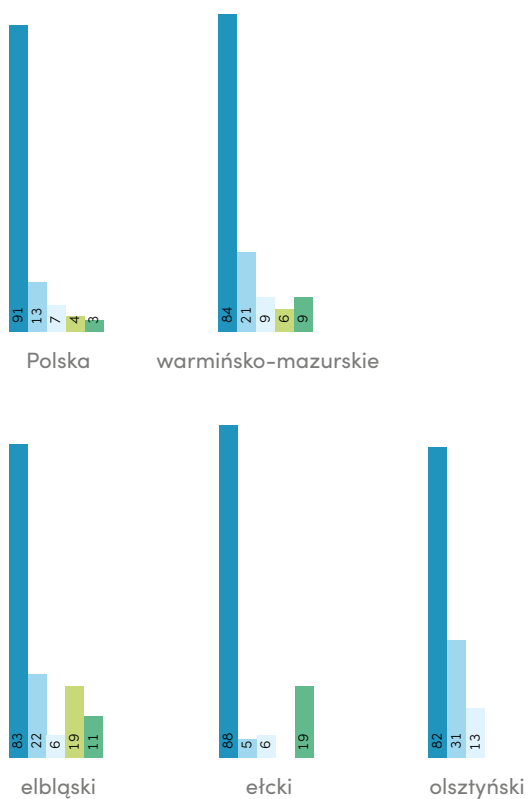
WYKRES 15

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

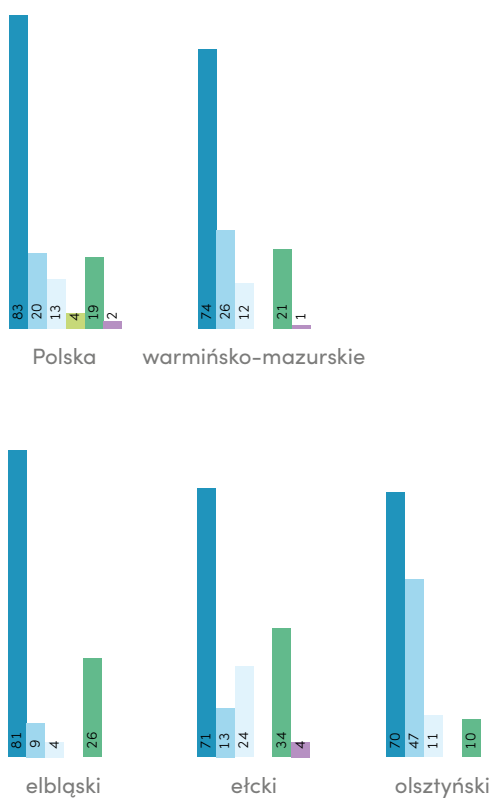
Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

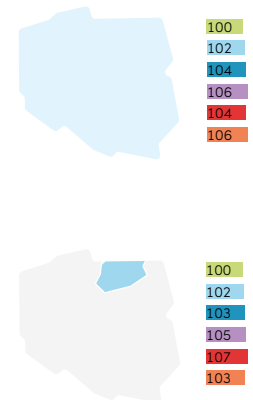
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 10

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. warmińsko-mazurskie

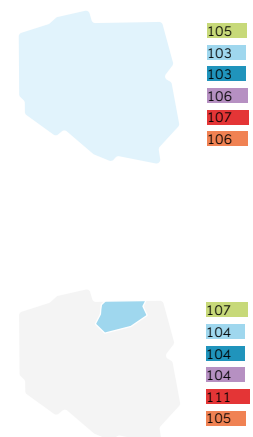
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

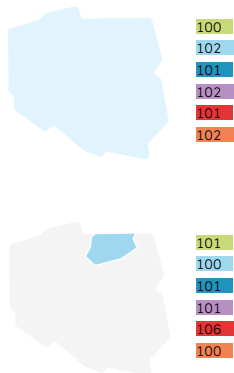
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. warmińsko-mazurskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. warmińsko-mazurskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

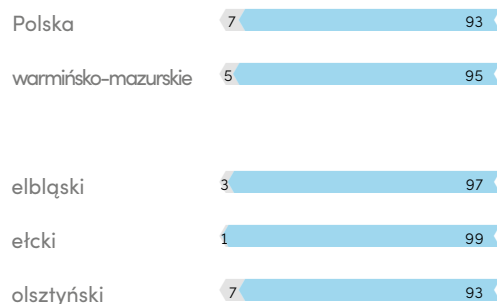
Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

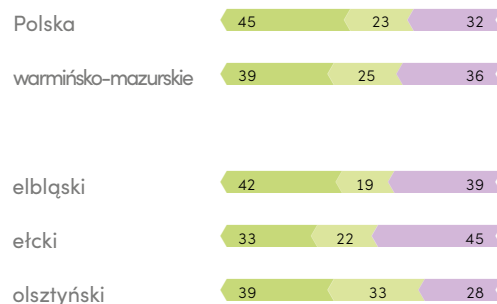
Przynależność do organizacji
biznesowych
– woj. warmińsko-mazurskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Tak, regularnie
- Tak, od czasu do czasu
- Nie

WYKRES 17

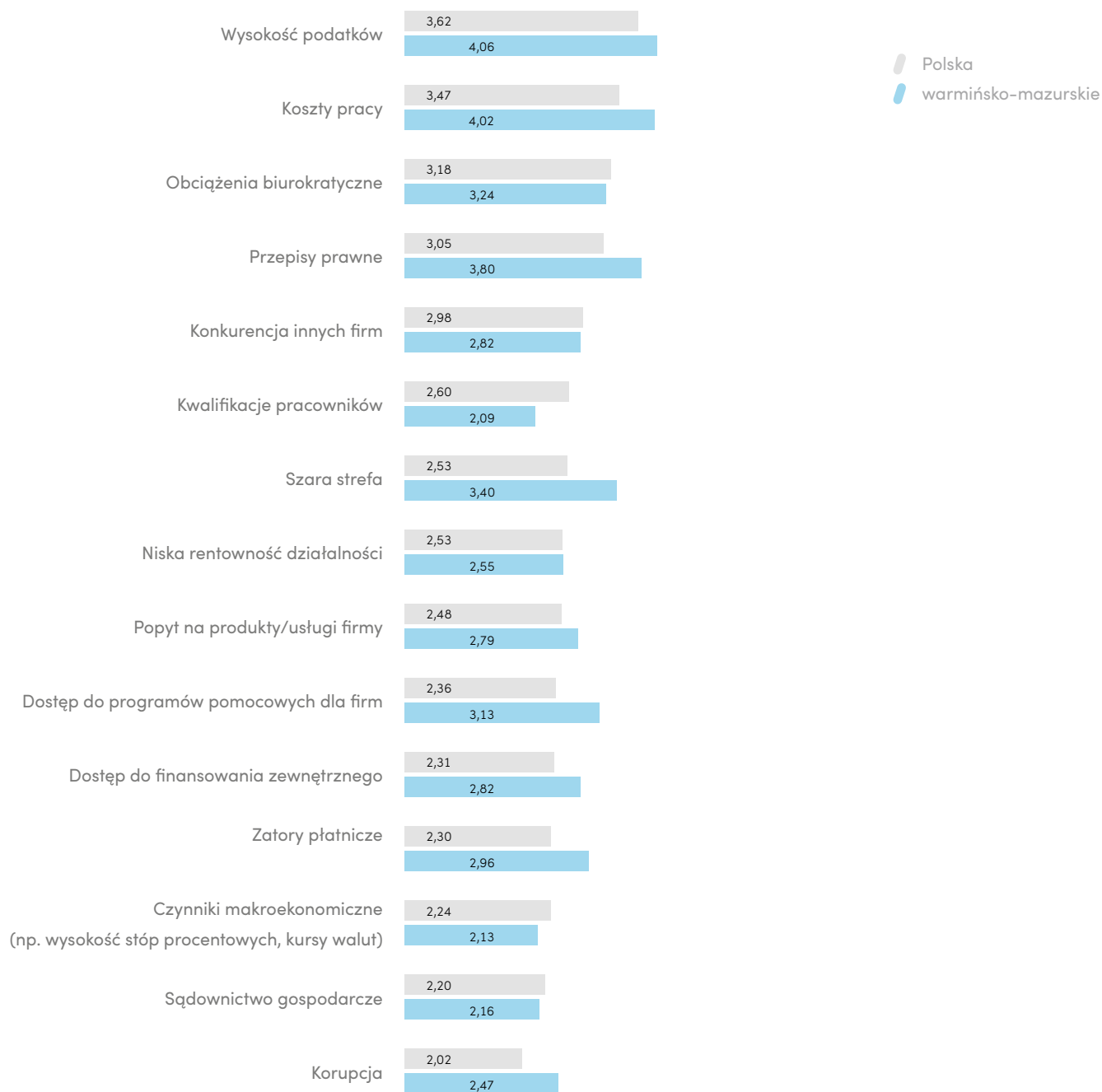
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. warmińsko-mazurskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. warmińsko-mazurskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
wielkopolskie

Choć potencjał nieprzebrany,
prestż dają fortepiany.

TABELA 1 Dane statystyczne

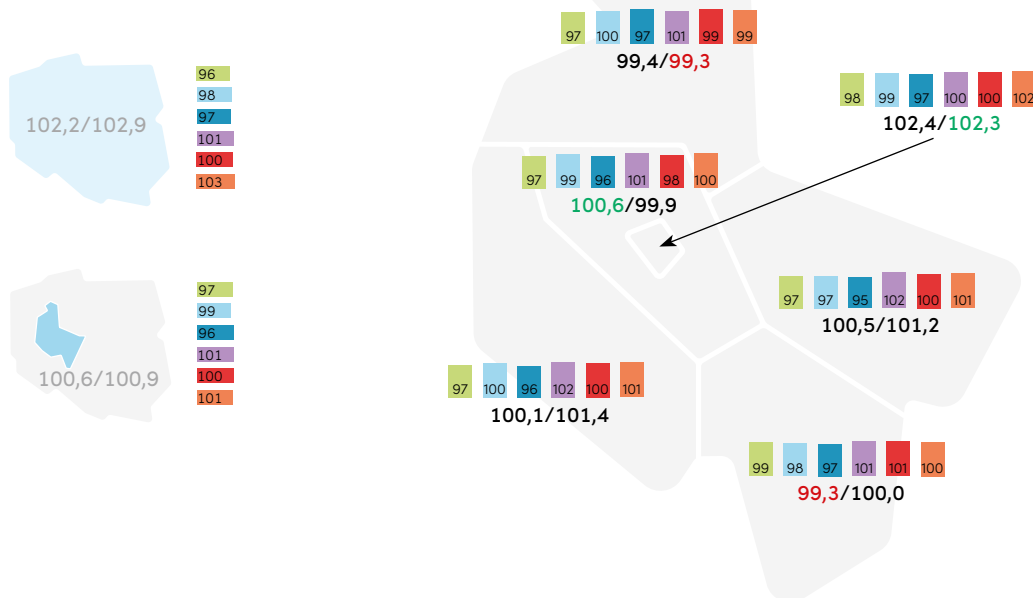
	POLSKA	WIELKOPOLSKIE	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	poznański	m. Poznań
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	109,1	90,0	77,5	90,1	75,3	123,6	199,6
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 140	4 720	4 887	4 806	4 587	5 030	6 880
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 332	5 072	5 171	5 061	4 706	5 336	6 608
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	2,8	2,7	4,8	3,1	4,6	1,9	1,1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	91	79	82	83	85	88	111
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	4 328	3 360	2 933	3 706	3 044	5 352	7 633
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 230	1 001	961	1 087	898	1 364	2 082
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	111	94	96	96	88	123	170
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	87	68	68	73	68	79	173
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	429 658	67 036	63 221	60 618	36 927	90 186	111 670
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	411 349	64 116	60 693	57 610	35 160	86 528	107 242
10–49 pracujących (małe)	139 995	15 019	2 359	2 072	2 481	1 472	3 010	3 625
50–249 pracujących (średnie)	28 267	2 868	514	405	465	264	567	653
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	422	47	51	62	31	81	150

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm – woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej – woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

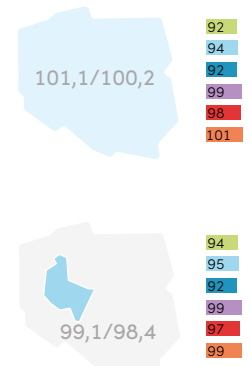
Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

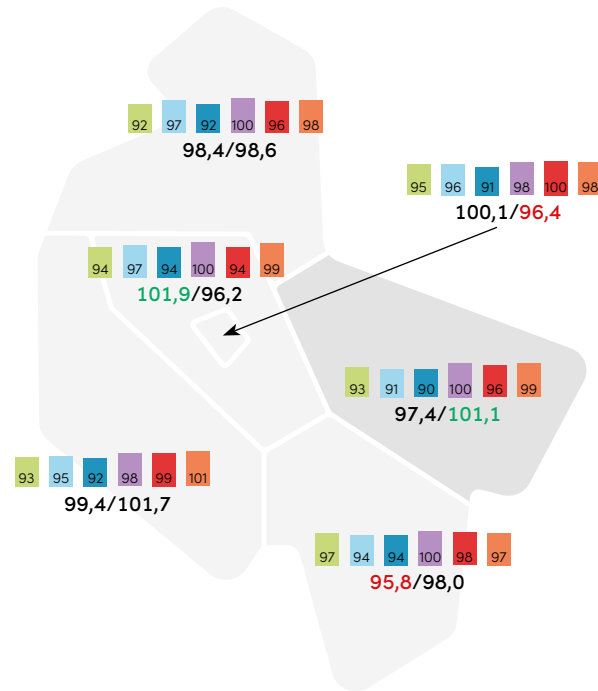
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

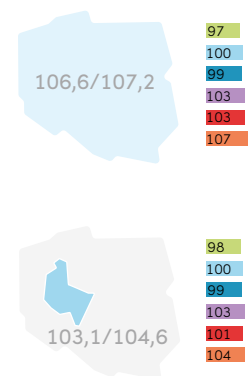
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

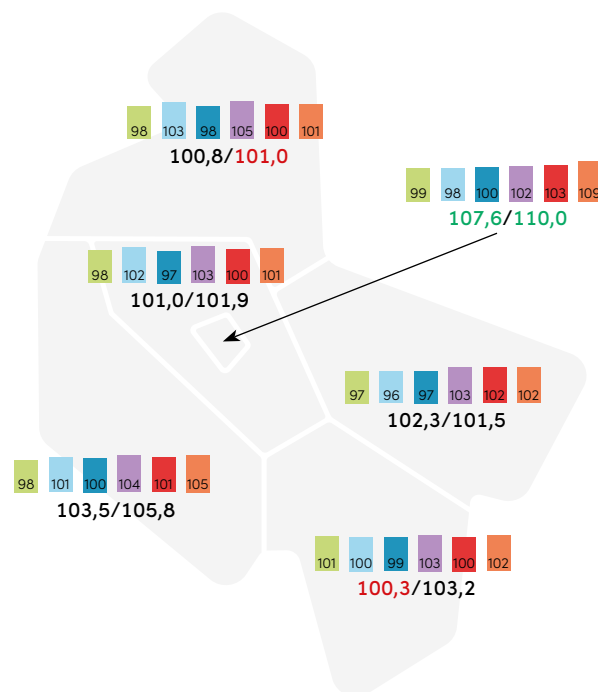
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

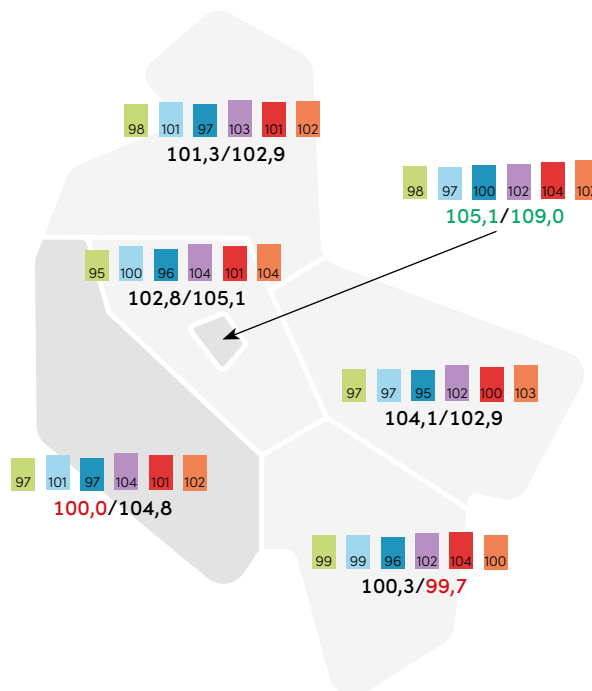
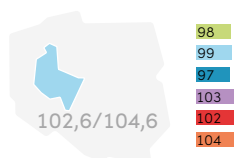
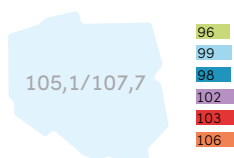

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

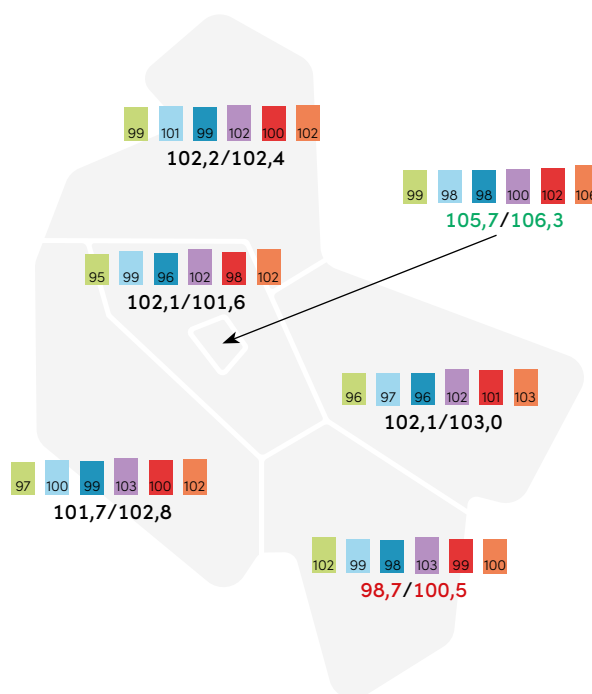
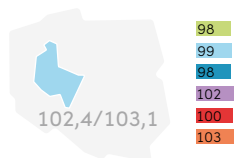
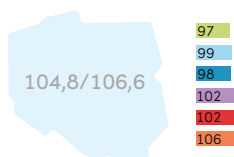
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

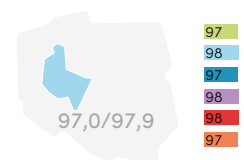
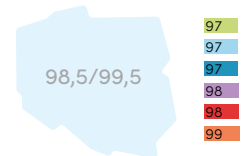
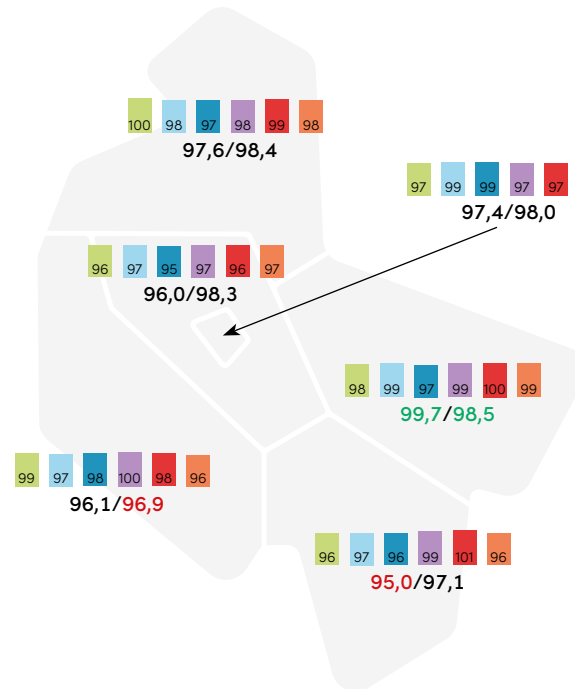
Ocena długości oczekiwa-
nia na zapłatę za towary/
usługi – woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
nie wielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

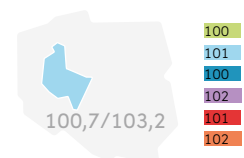
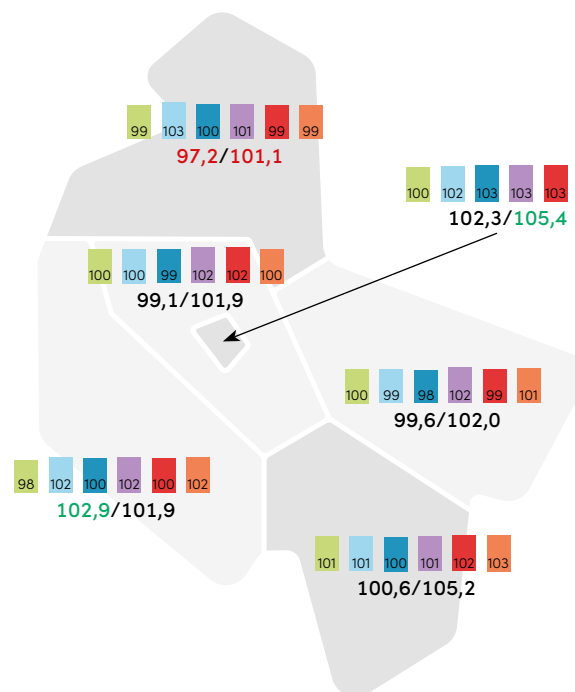
Ocena zatrudnienia
w firmie – woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)
nie wielka poprawa (3–4,9)
poprawa (5–7,9)
duża poprawa (8–10,9)
b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014
średnia z indeksów 2015
średnia z indeksów 2016
średnia z indeksów 2017
średnia z indeksów 2018
średnia z indeksów 2019

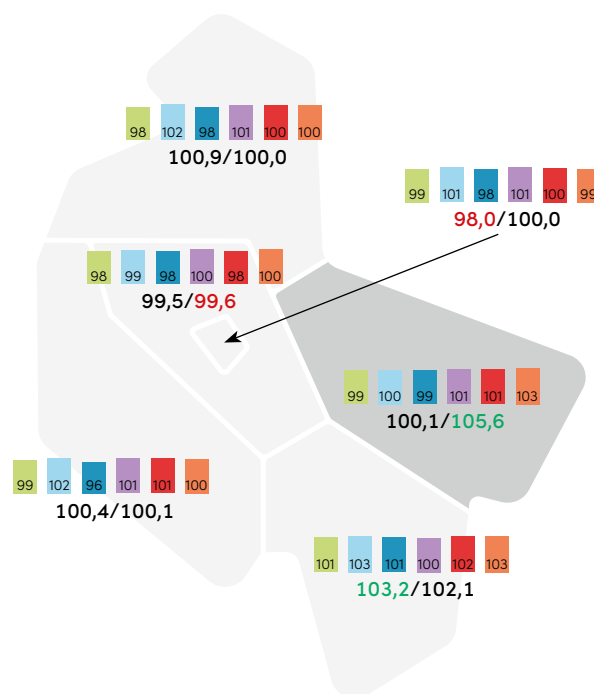
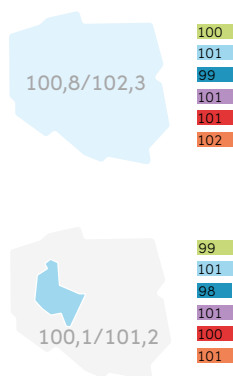

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. wielkopolskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

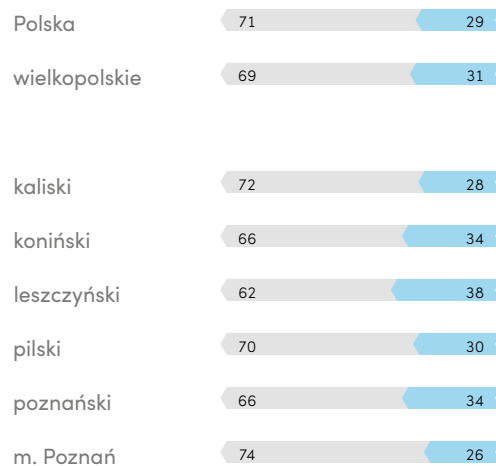
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

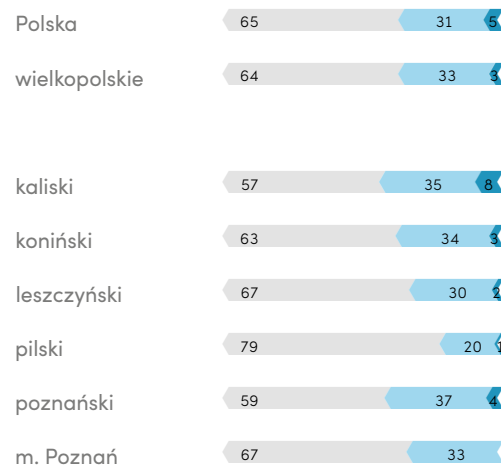
Źródła finansowania firmy – woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

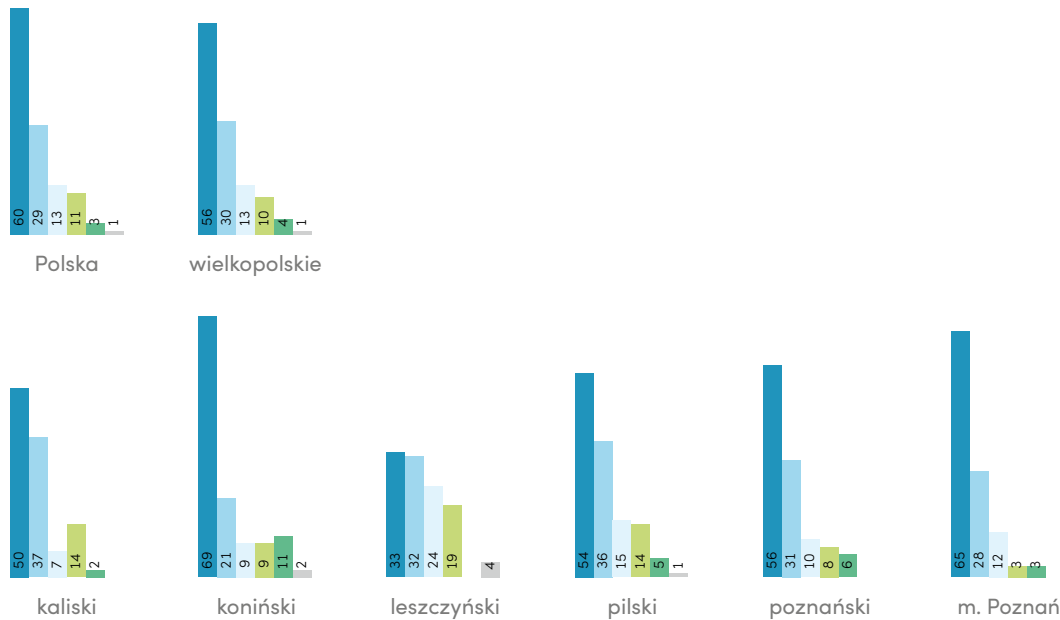
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

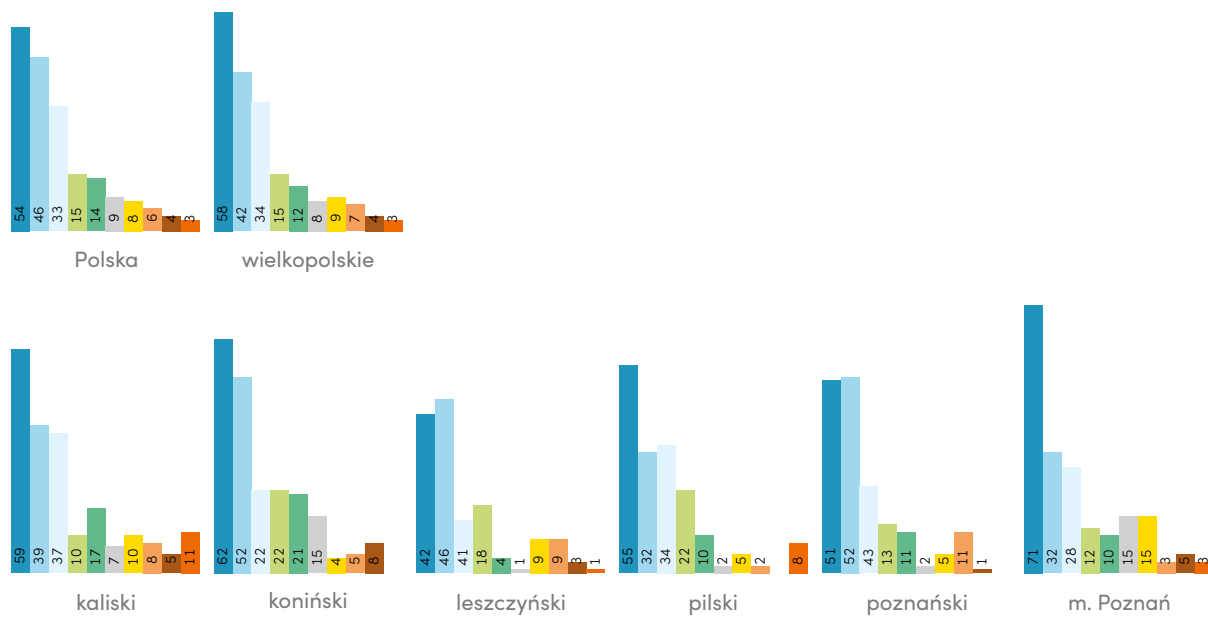

WYKRES 4

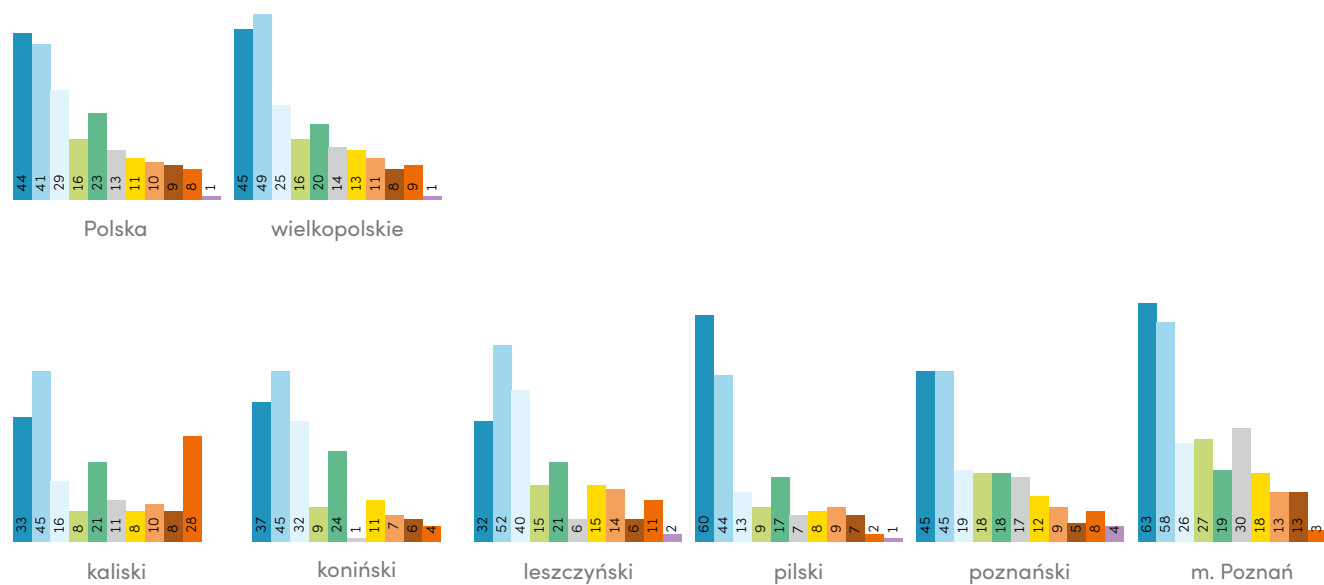
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 5

Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

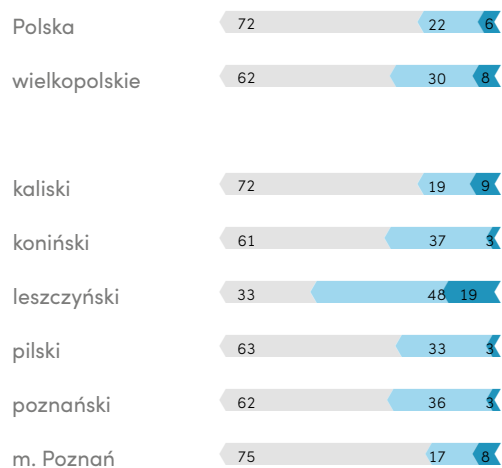
WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

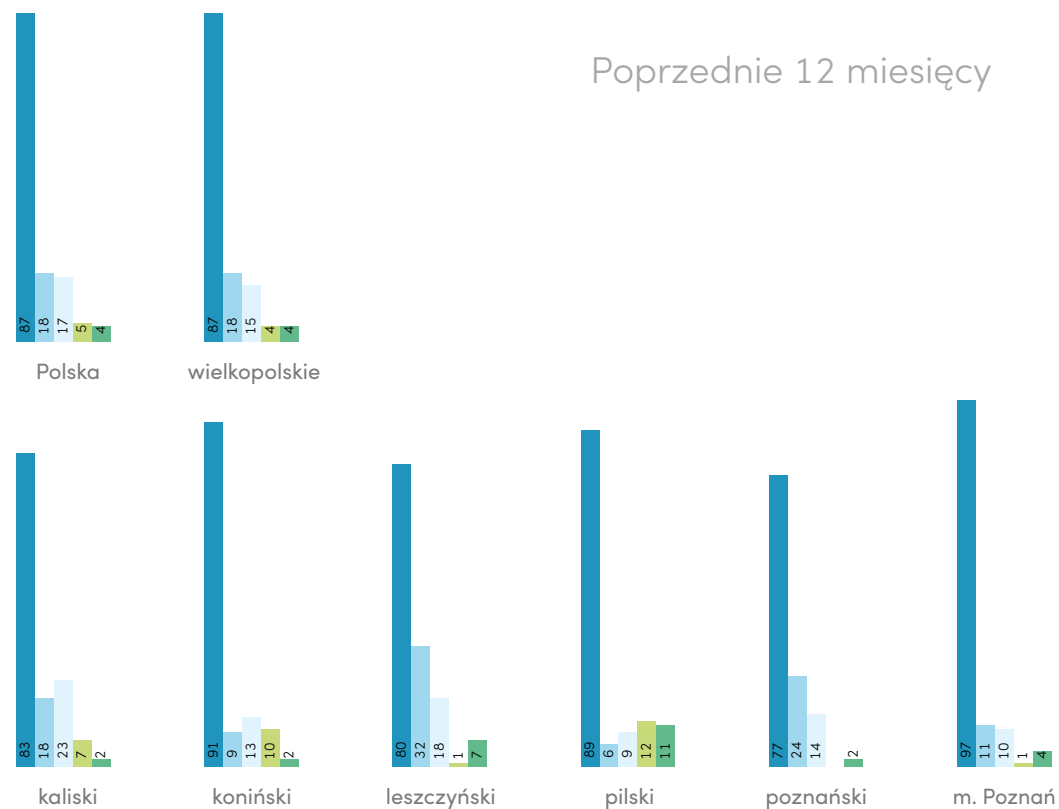
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania
inwestycji – woj. wielkopolskie
(wyrażone w %)

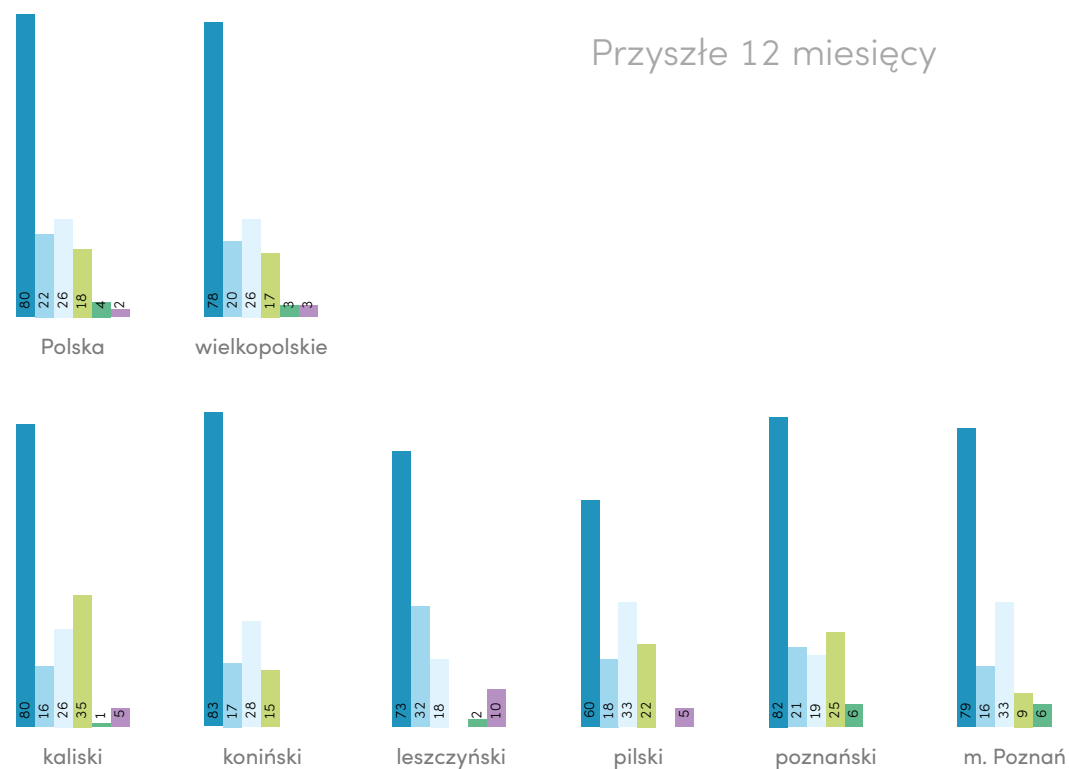
- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny
lub znajomych
- Trudno powiedzieć

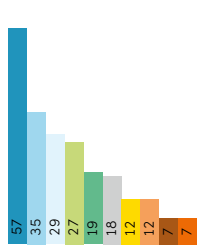

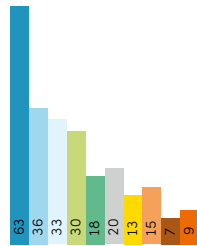
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

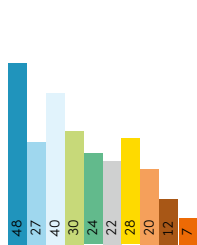
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

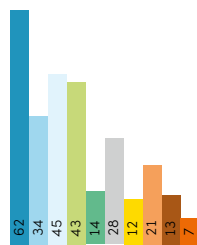
Polska

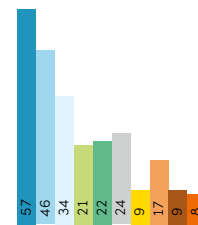
wielkopolskie

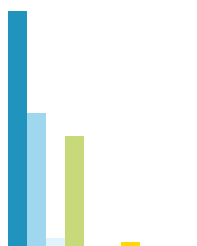
kaliski

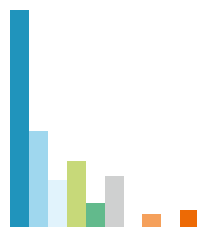
koniński

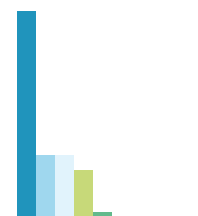
leszczyński

pilski

poznański

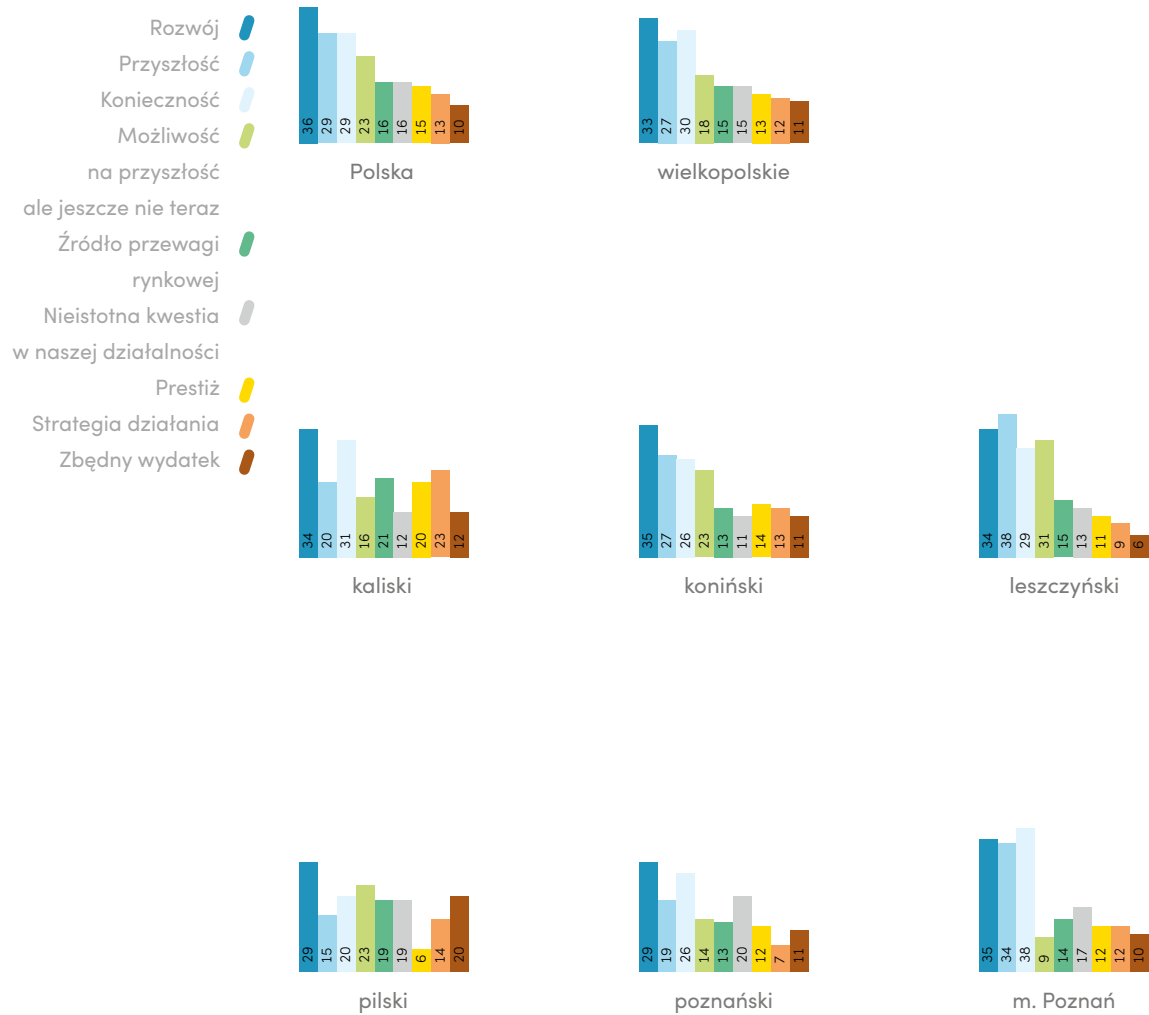

m. Poznań

WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

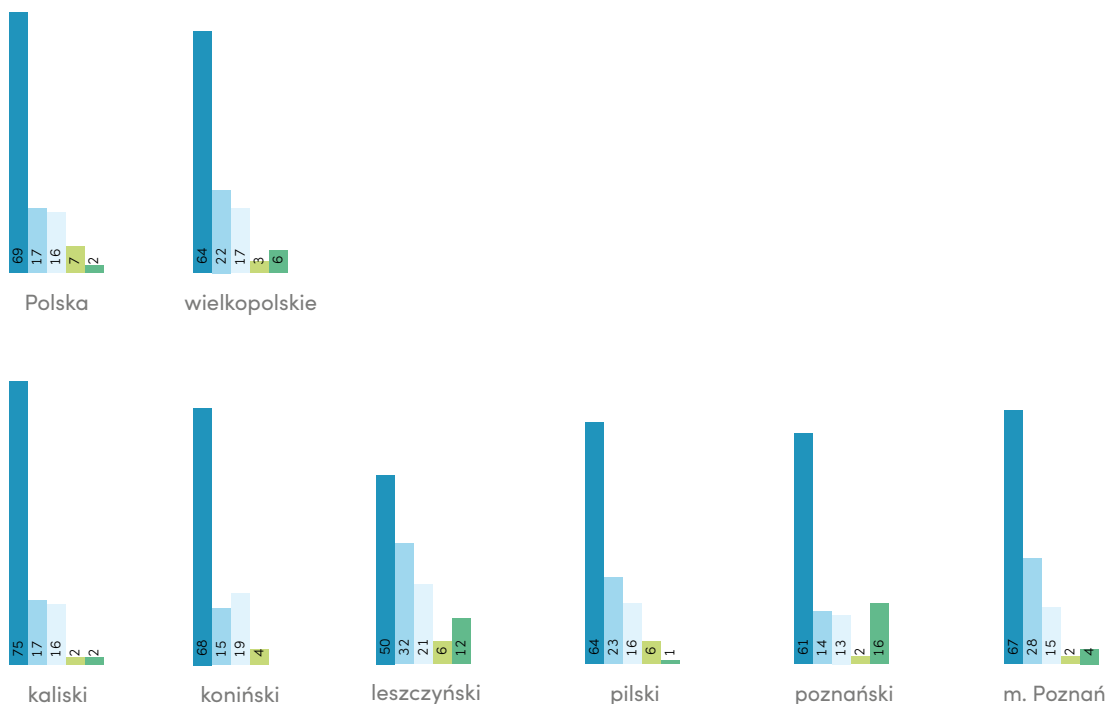

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji
(wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. wielkopolskie
(wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. wielkopolskie
(wyrażone w %)

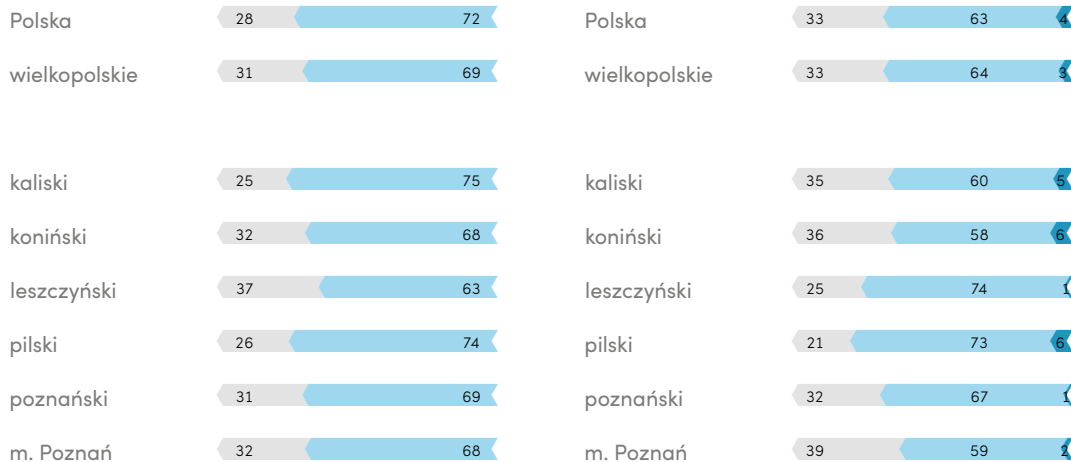
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. wielkopolskie
(wyrażone w %)

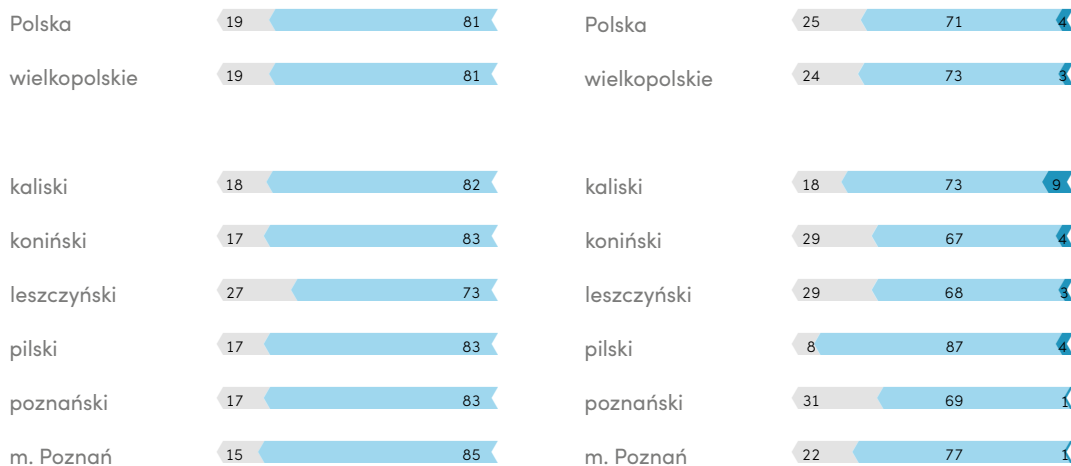
Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Tak

Nie

Trudno powiedzieć

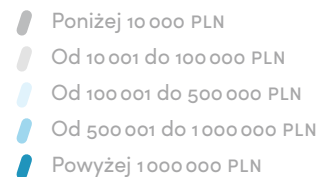
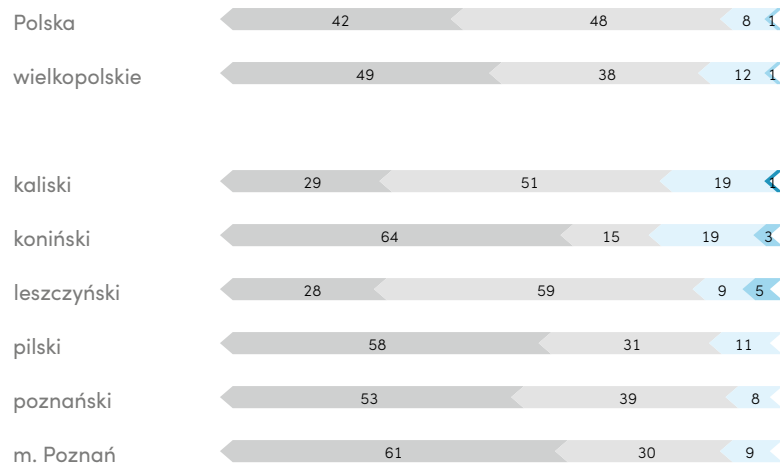

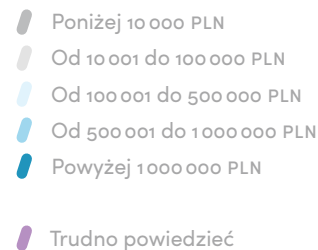
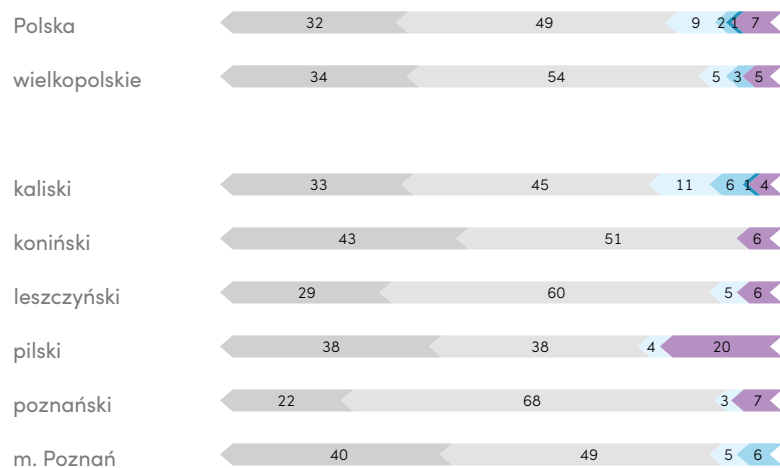
WYKRES 14

Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. wielkopolskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

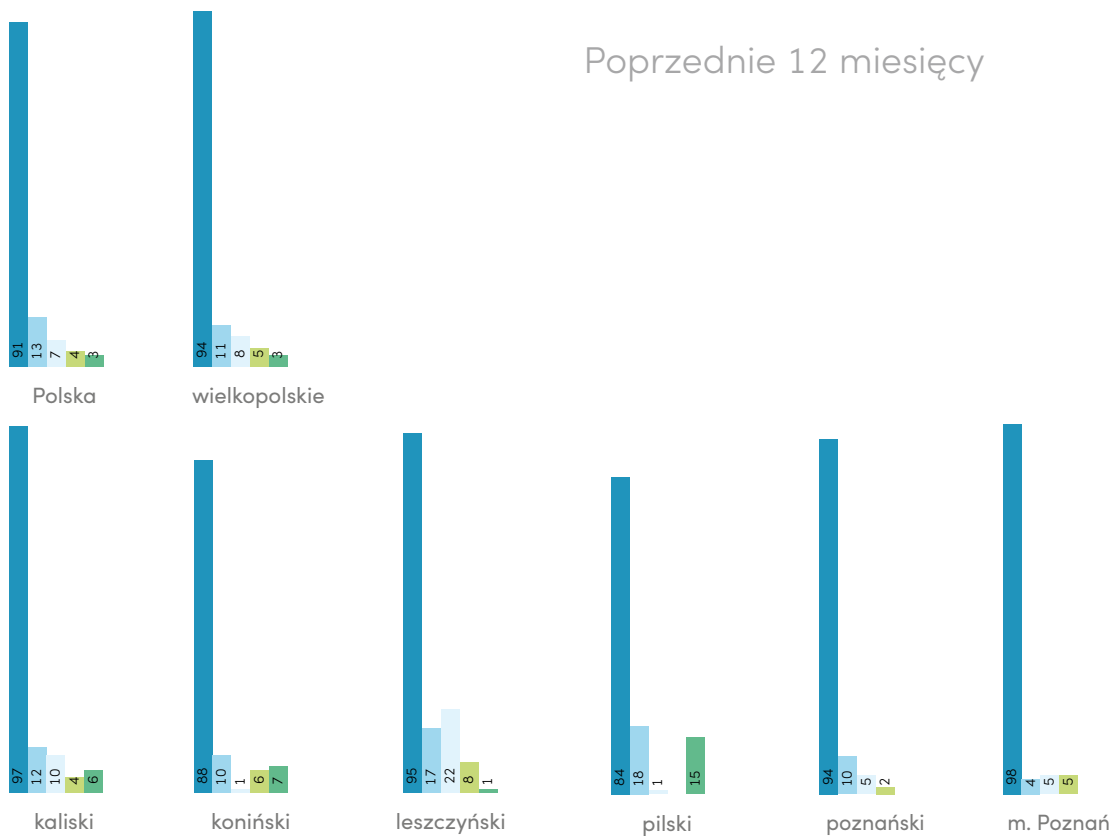

WYKRES 15

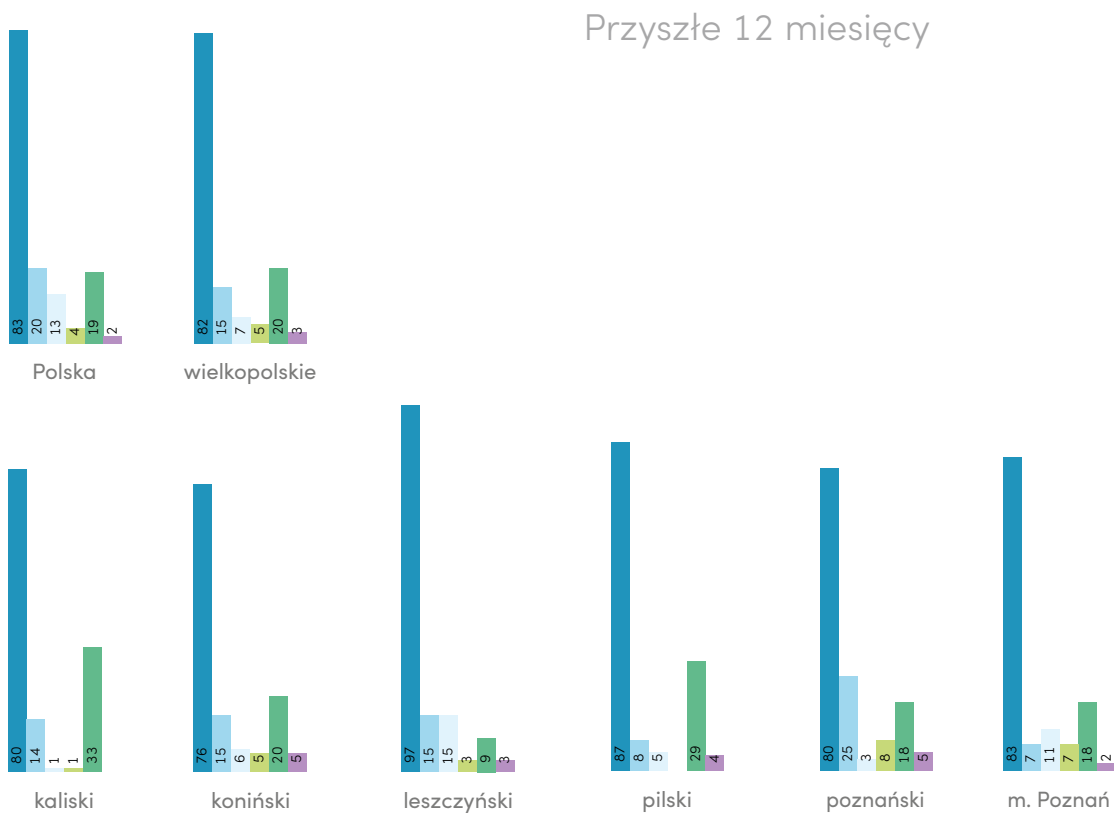
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

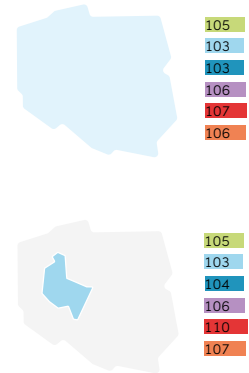
MAPA 10

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. wielkopolskie

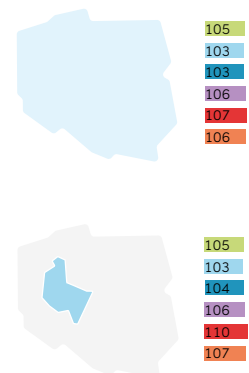
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

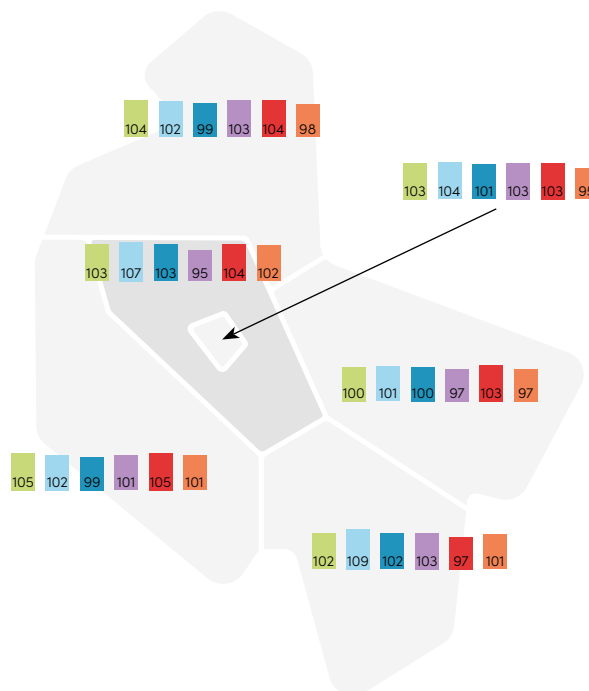
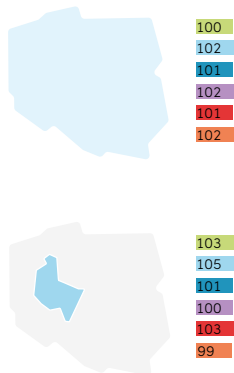
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. wielkopolskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. wielkopolskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. wielkopolskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

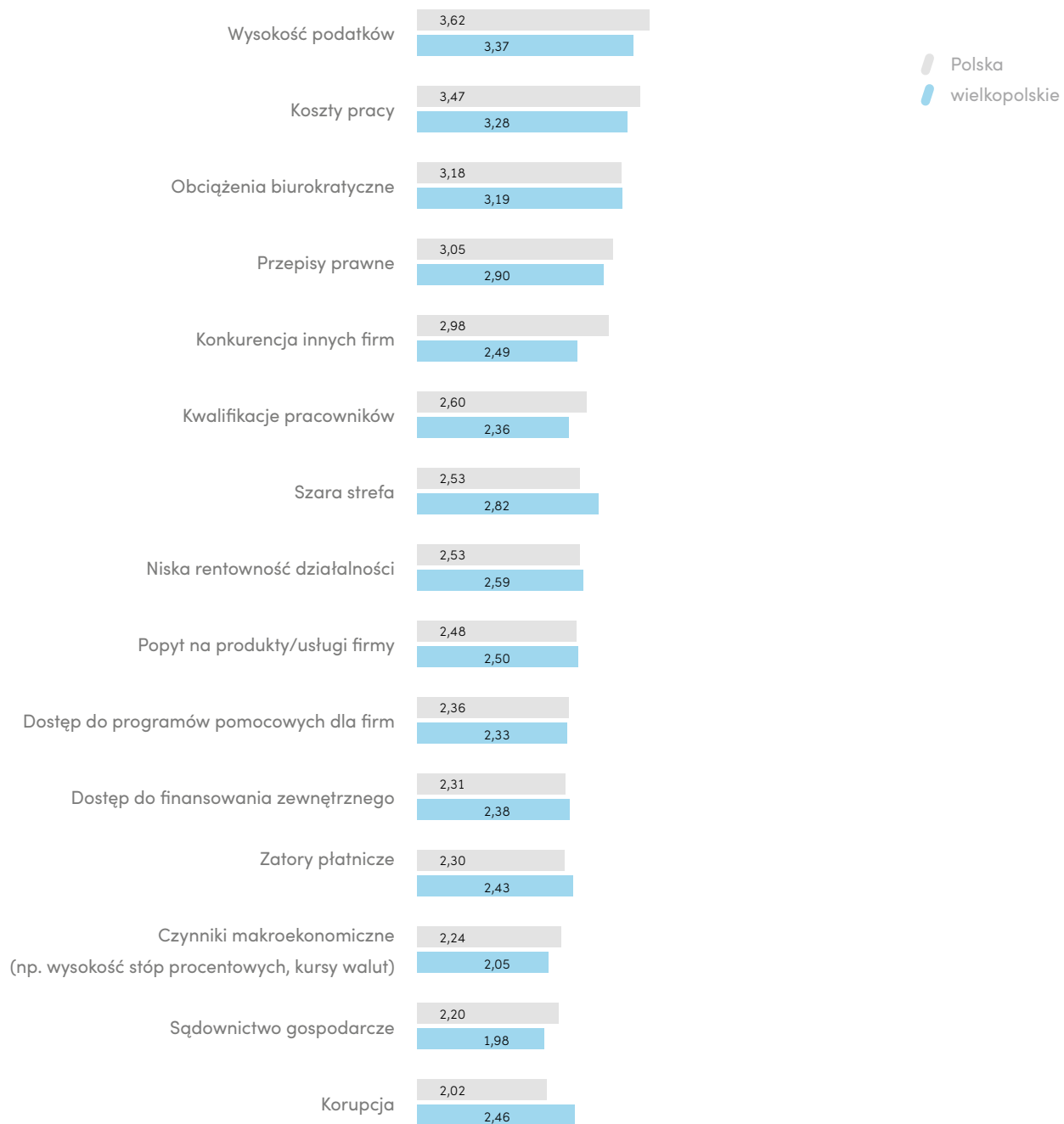
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. wielkopolskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. wielkopolskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

województwo
zachodniopomorskie

Wszystko znajdą tu letnicy,
nawet tacy z zagranicy.

TABELA 1 Dane statystyczne

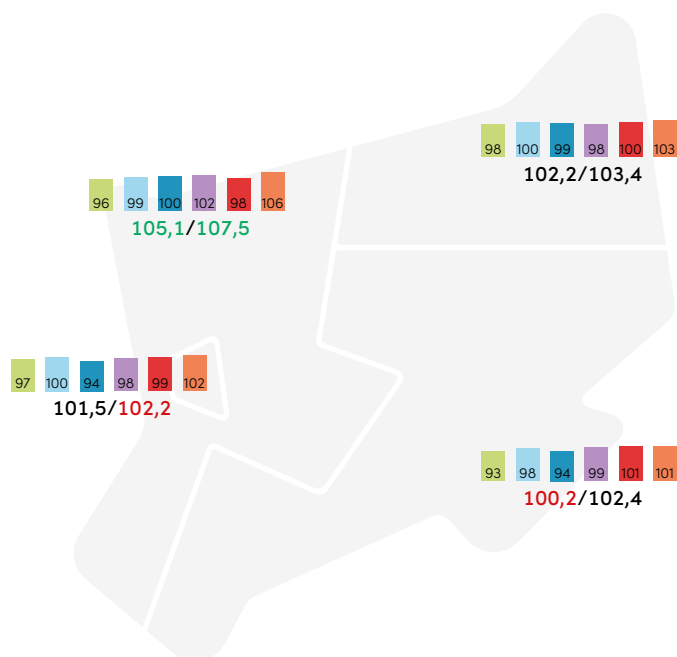
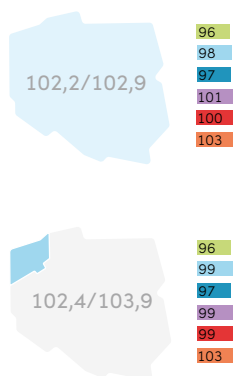
	POLSKA	ZACHODNIO- POMORSKIE	koszaliński	szczecinecko- pyrzycki	m. Szczecin	szczeciński
PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2017)	100,0	83,3	81,2	59,9	117,8	77,4
Dochody gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 387	5 251	5 530	4 616	5 676	5 255
Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł; 2018)	5 575	5 439	5 616	4 610	6 308	5 323
Stopa bezrobocia rejestrowanego (III kwartał 2019)	5,1	6,5	7,2	11,6	2,5	6,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100; 2018)	100	92	84	82	104	91
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (zł; 2017)	4 141	3 037	2 125	2 127	3 037	4 437
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	1 136	1 317	1 384	987	1 716	1 232
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	102	113	120	85	138	113
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2018)	86	106	108	76	150	95
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON ogółem (2018), w tym:	4 365 375	223 953	49 458	42 198	69 055	63 242
0–9 pracujących (mikro)	4 192 778	216 515	47 958	40 577	66 765	61 215
10–49 pracujących (małe)	139 995	6 106	1 210	1 335	1 875	1 686
50–249 pracujących (średnie)	28 267	1 197	258	263	355	321
Powyżej 249 pracujących (duże)	4 335	135	32	23	60	20

MAPA 1

OGÓLNY WSKAŹNIK KONIUNKTURY MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm
– woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

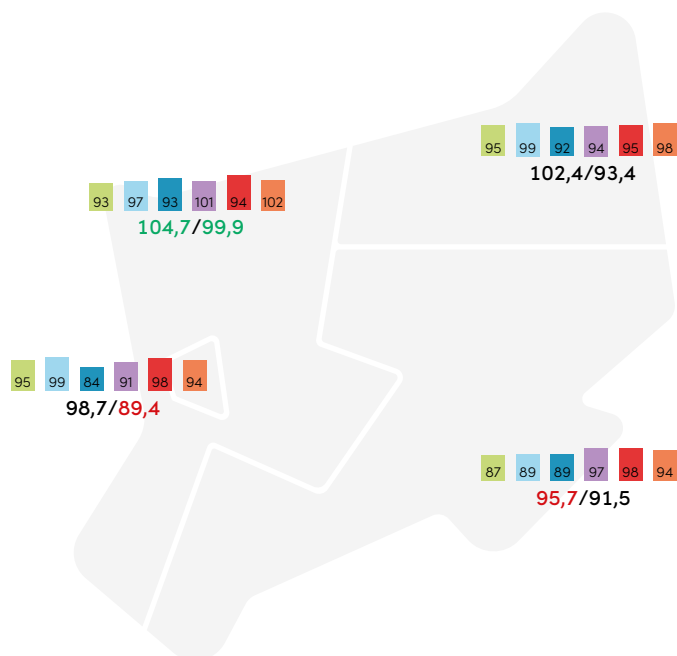
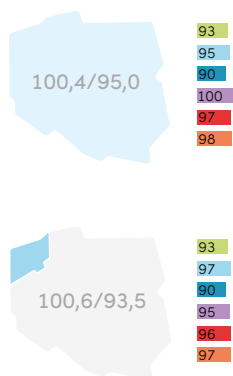
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 2

OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

Ocena sytuacji gospodarczej
– woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

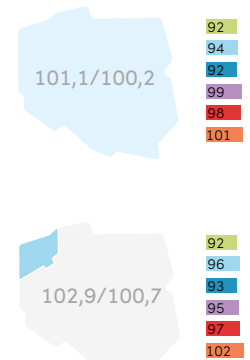
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 3

Ocena sytuacji branży
– woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

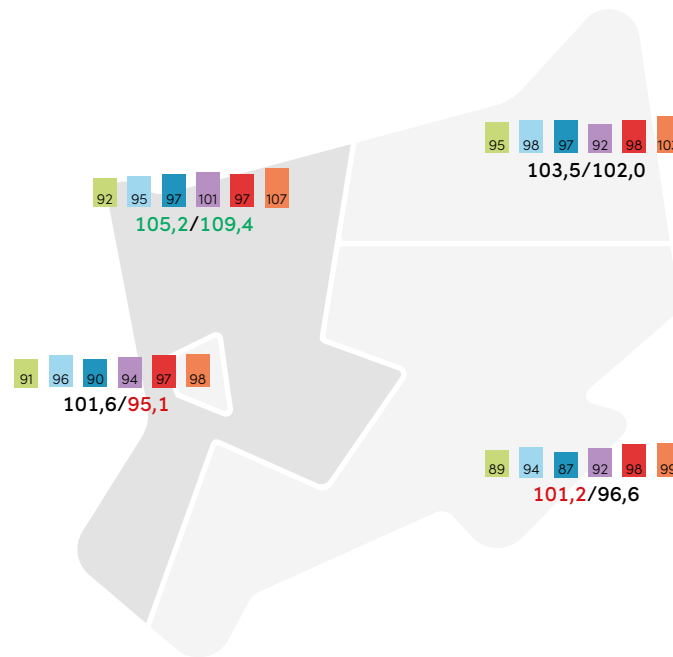
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

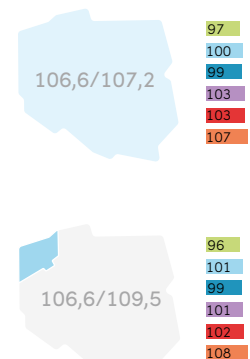
średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

MAPA 4

Ocena sytuacji firmy
– woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe
12 miesięcy w roku 2019:
brak poprawy (-50–2,9)

niewielka poprawa (3–4,9)

poprawa (5–7,9)

duża poprawa (8–10,9)

b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

średnia z indeksów 2014

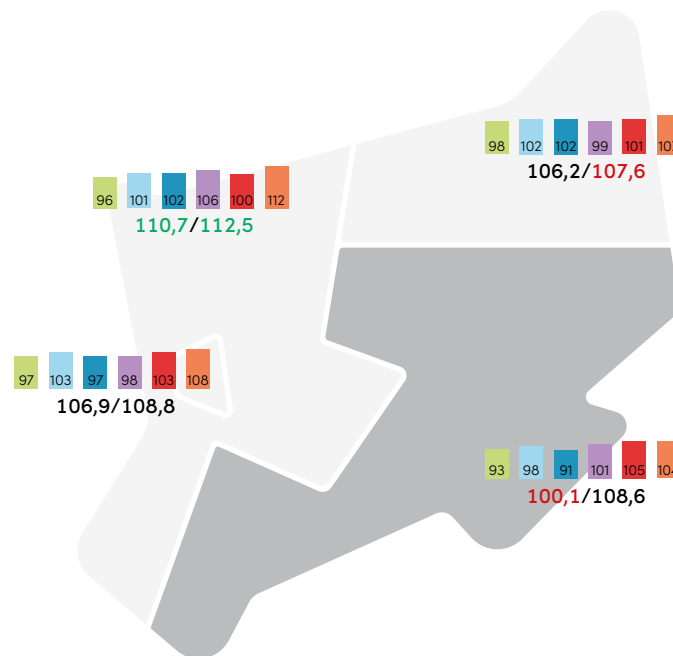
średnia z indeksów 2015

średnia z indeksów 2016

średnia z indeksów 2017

średnia z indeksów 2018

średnia z indeksów 2019

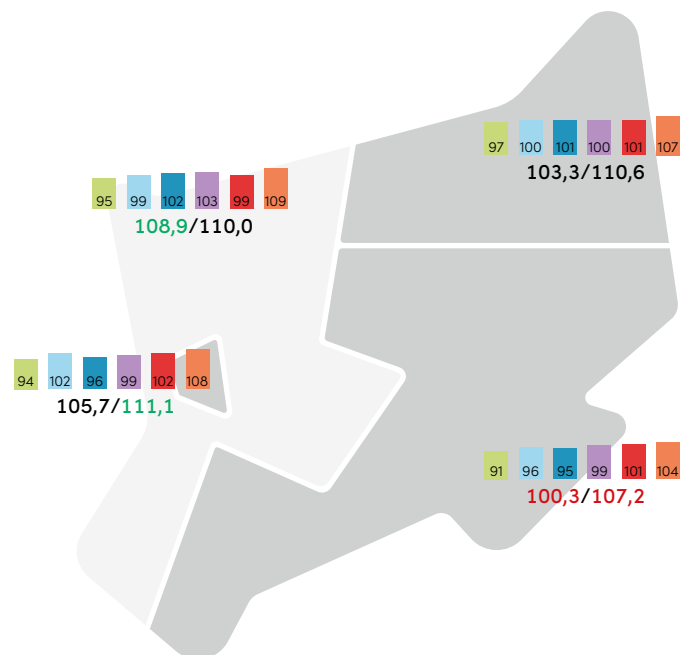
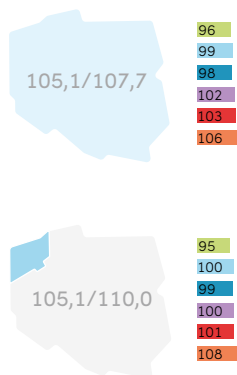

MAPA 5

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena przychodów firmy
– woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

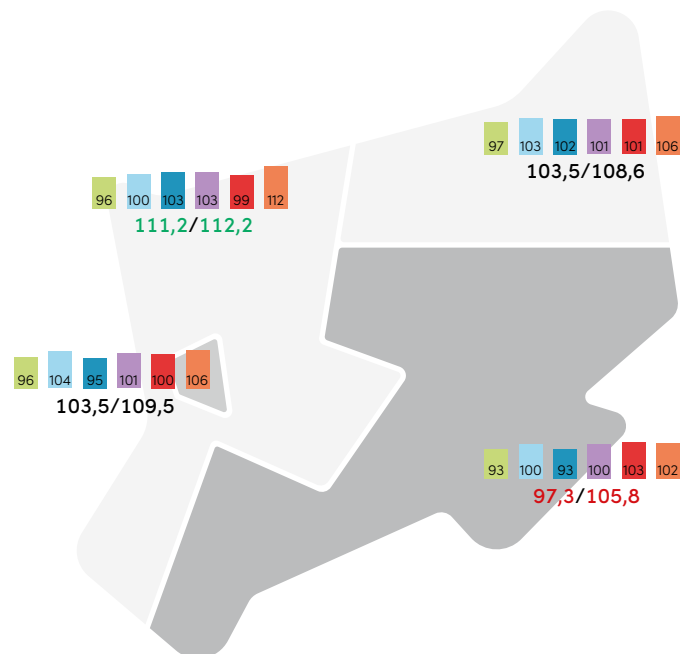
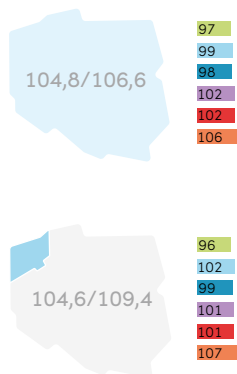
- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 6

Ocena wyniku finansowego
firmy – woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem
za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

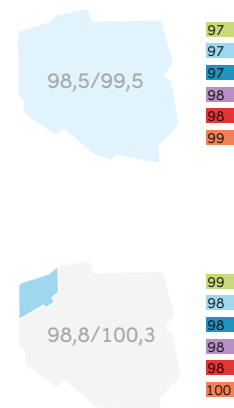
Średnia z indeksów za
ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

MAPA 7

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za towary/usługi – woj. zachodniopomorskie

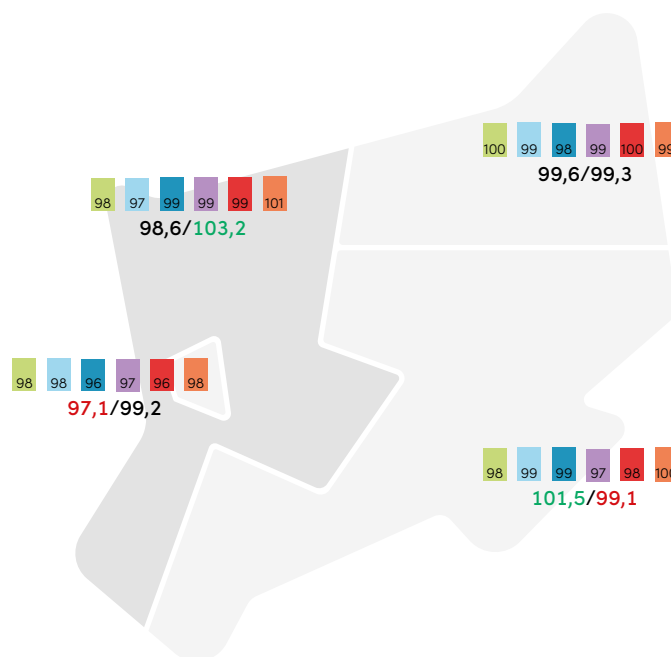
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

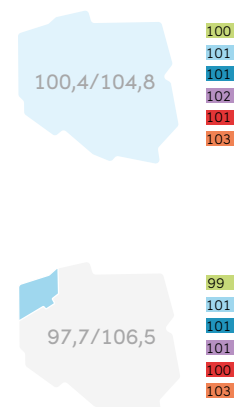
- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

ZATRUDNIENIE W MIKRO I MAŁYCH FIRM

MAPA 8

Ocena zatrudnienia w firmie – woj. zachodniopomorskie

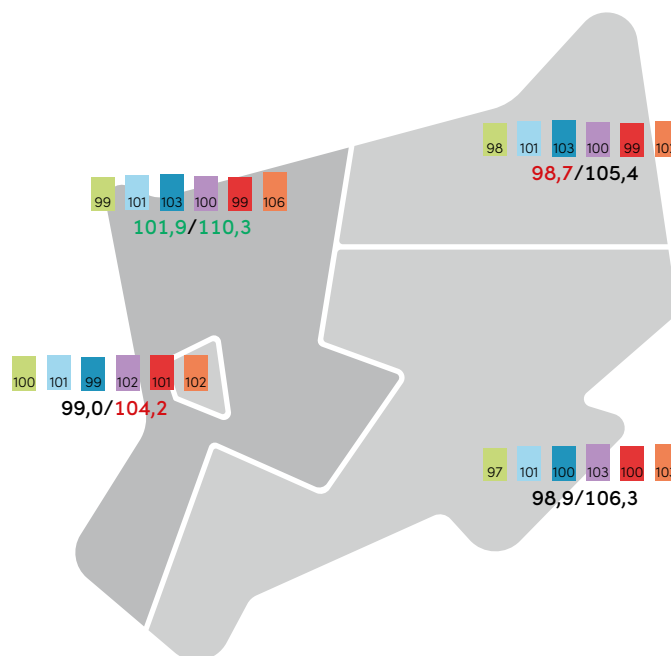
Indeks x/y w roku 2019
x – indeks za ostatnie 12 mies.
y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50–2,9)
- niewielka poprawa (3–4,9)
- poprawa (5–7,9)
- duża poprawa (8–10,9)
- b. duża poprawa (11–50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

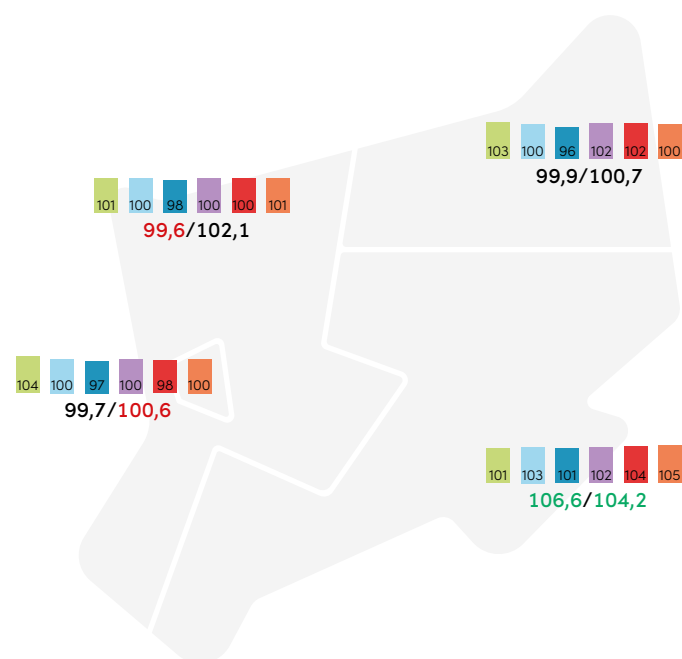
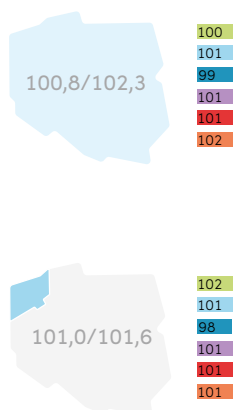

MAPA 9

DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy – woj. zachodniopomorskie

Indeks x/y w roku 2019

x – indeks za ostatnie 12 mies.

y – indeks za przyszłe 12 mies.

Różnica między indeksem za ostatnie i przyszłe

12 miesięcy w roku 2019:

- brak poprawy (-50-2,9)
- niewielka poprawa (3-4,9)
- poprawa (5-7,9)
- duża poprawa (8-10,9)
- b. duża poprawa (11-50)

Średnia z indeksów za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy:

- średnia z indeksów 2014
- średnia z indeksów 2015
- średnia z indeksów 2016
- średnia z indeksów 2017
- średnia z indeksów 2018
- średnia z indeksów 2019

WYKRES 1

Źródła finansowania firmy – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

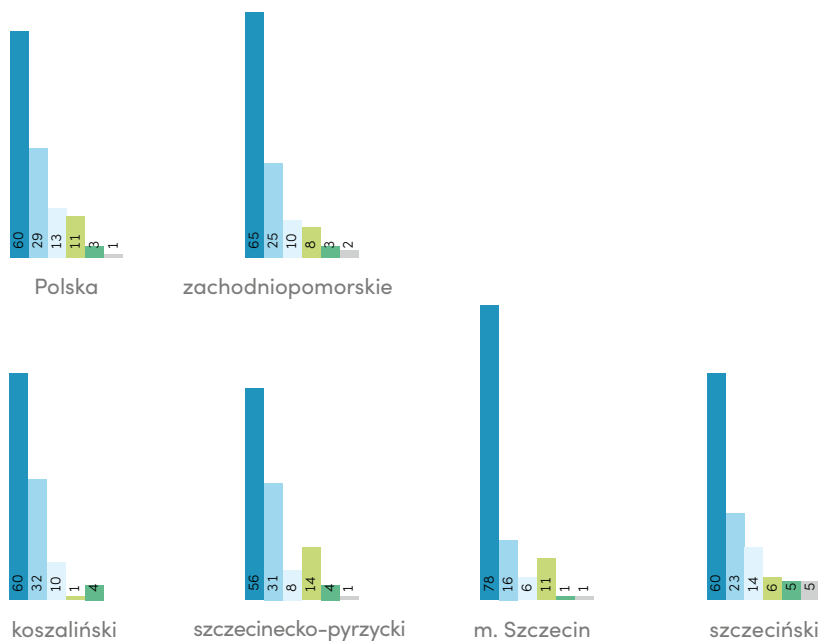
- Wyłącznie środki własne
- Środki własne oraz finansowanie zewnętrzne (np. kredyt)
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 2

Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

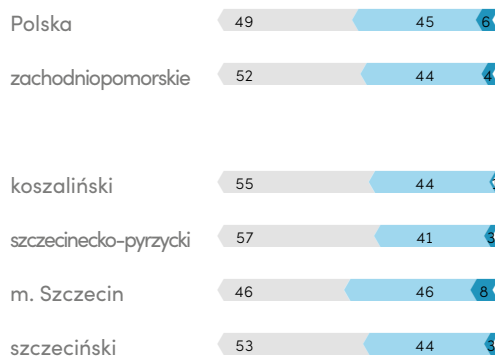
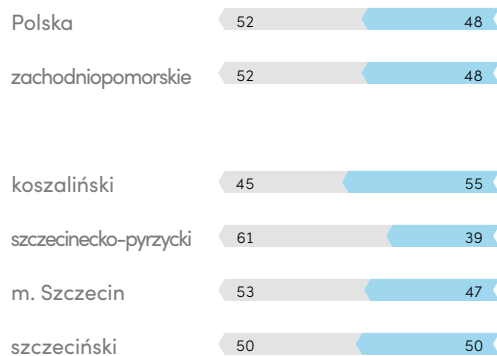
- Brak potrzeby sięgania po środki zewnętrzne
- Niechęć do zadłużenia
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej)
- Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym
- Brak informacji na temat finansowania zewnętrznego
- Inne

INWESTYCJE MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 3

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

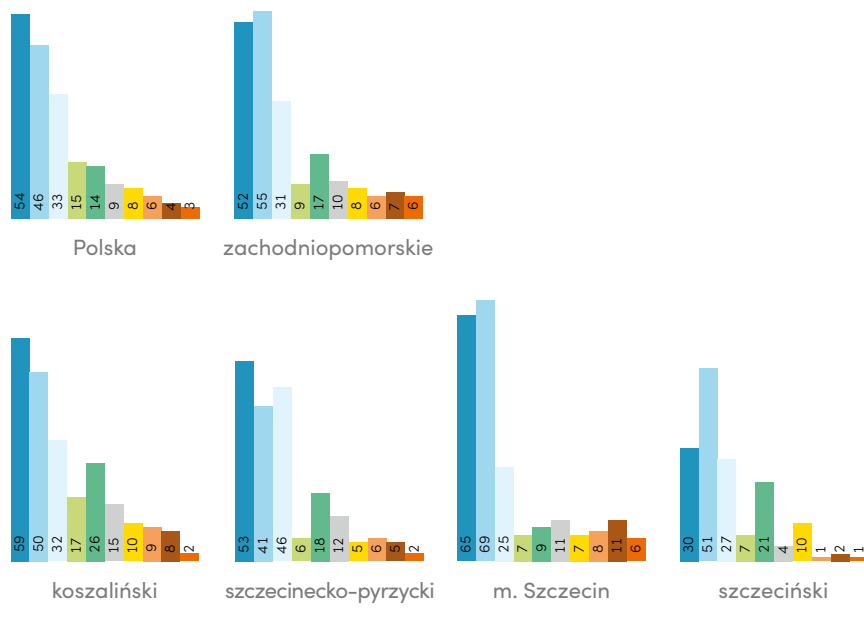

WYKRES 4

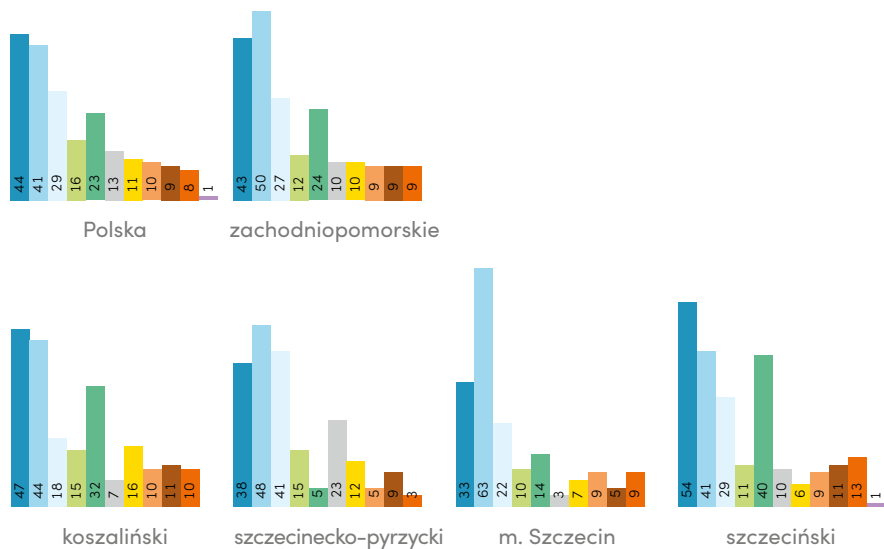
Przedmiot wydatków inwestycyjnych – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

- Wyposażenie, narzędzia i przyrządy
- Maszyny i urządzenia
- Środki transportu
- Reklama, marketing
- Budynki i budowle
- Wartości niematerialne i prawne
- Szkolenia dla pracowników
- Technologie (np. cyfrowe)
- Zatrudnienie nowych pracowników
- Grunty
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

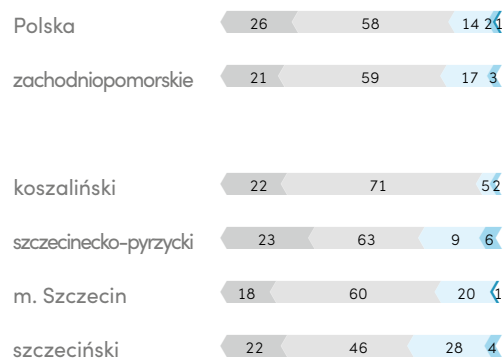

Przyszłe 12 miesięcy

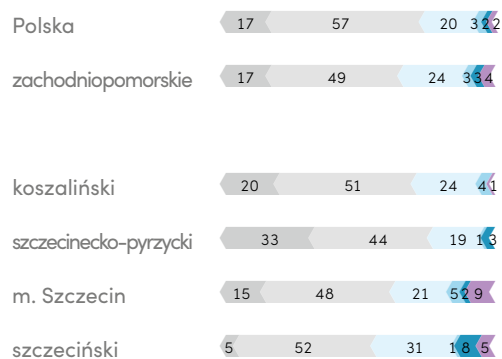

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

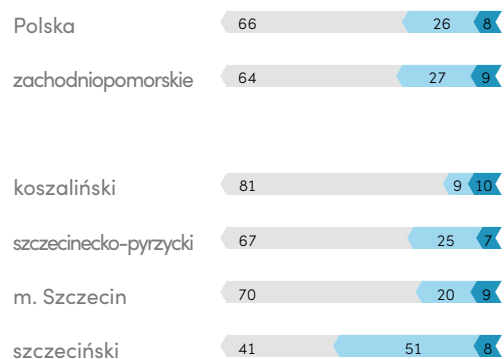

WYKRES 5

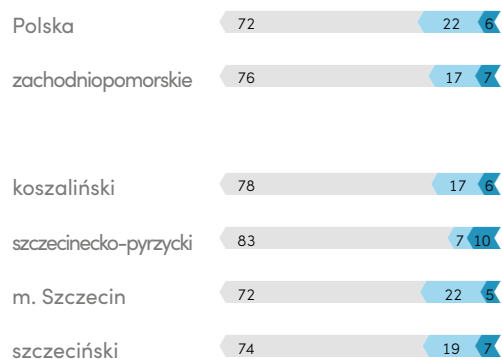
Wysokość wydatków inwestycyjnych – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

WYKRES 6

Charakter prowadzonych inwestycji (wyrażone w %)

- Modernizacyjny
- Odtworzeniowy
- Modernizacyjny i odtworzeniowy

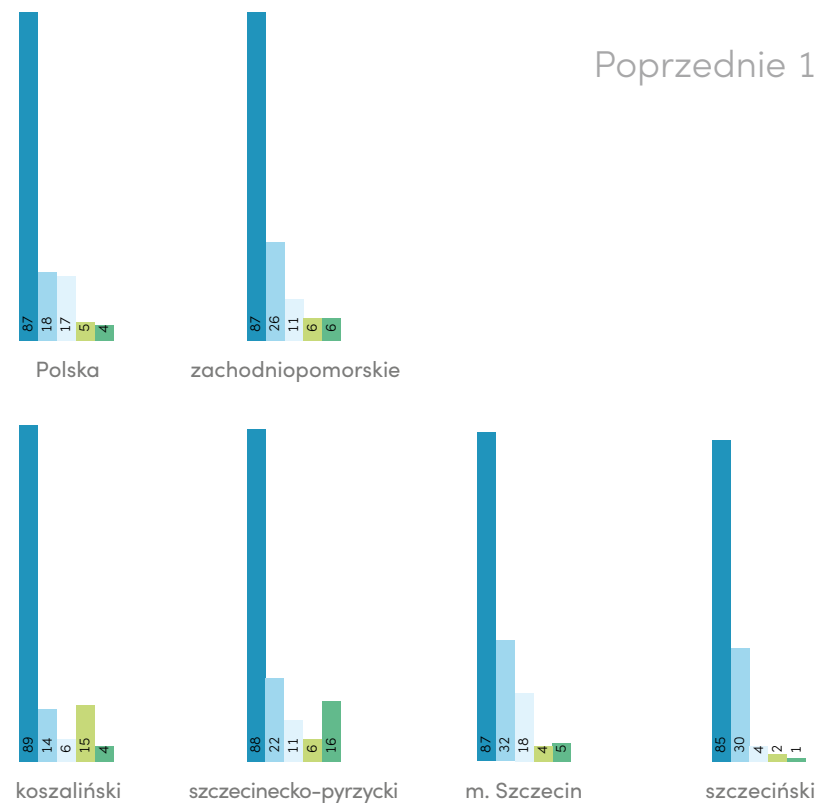
WYKRES 7

* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania inwestycji

Źródła finansowania inwestycji – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

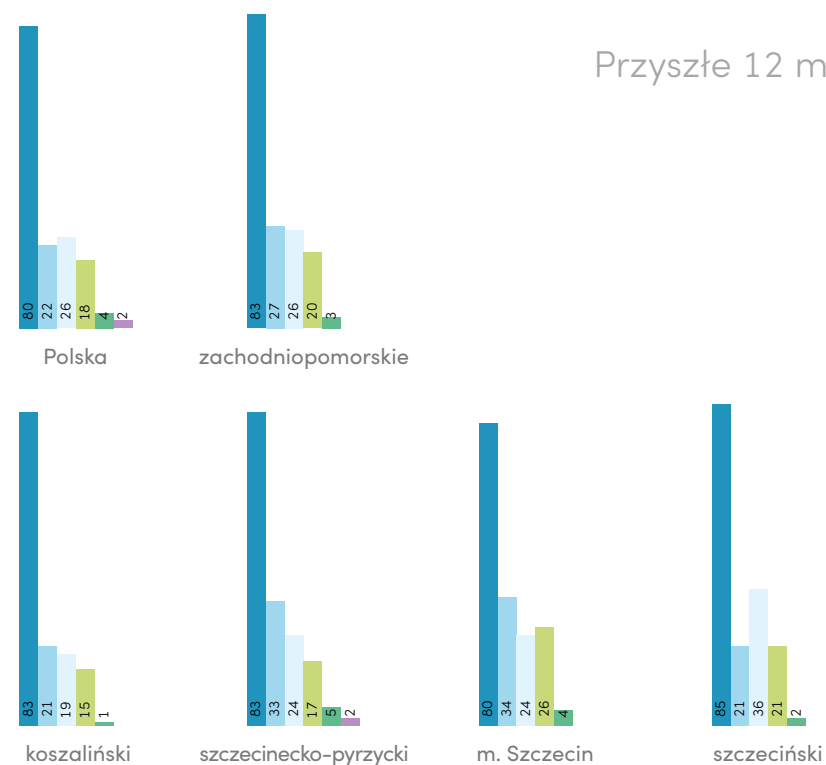
Poprzednie 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych

Przyszłe 12 miesięcy

- Środki własne
- Leasing
- Kredyt bankowy
- Dotacje
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Trudno powiedzieć

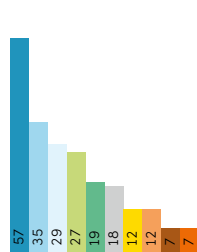

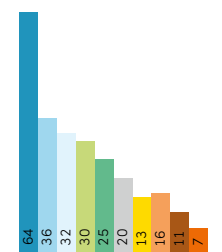
WYKRES 8

Przyczyny realizacji projektów inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy (wyrażone w %)

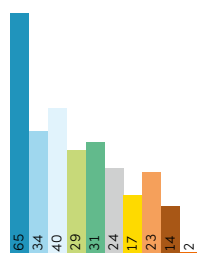
- Poprawa efektywności
- Konieczność wymiany przestarzałych środków trwałych
- Unowocześnienie oferty produktowej
- Popyt na produkty/usługi firmy na rynku krajowym
- Poprawa wydajności pracowników
- Dobra sytuacja finansowa firmy
- Ograniczenie kosztów produkcji
- Korzystne warunki realizacji inwestycji
- Dobra dostępność finansowania zewnętrznego
- Popyt na produkty/usługi firmy za granicą

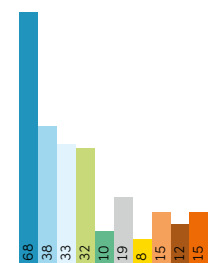
Polska

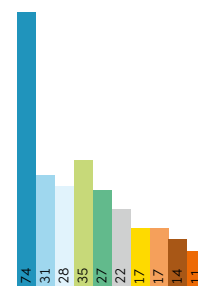
zachodniopomorskie

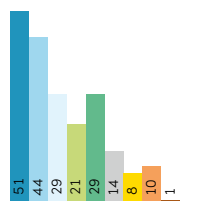
koszaliński

szczecinecko-pyrzycki

m.Szczecin

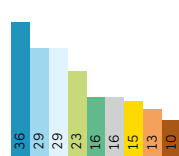
szczeciński

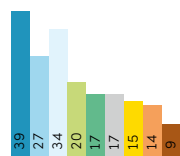
WYKRES 9

Inwestycje w nowoczesne technologie
(wyrażone w %)

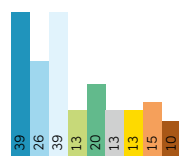
- Rozwój
- Przyszłość
- Konieczność
- Możliwość
- na przyszłość
- ale jeszcze nie teraz
- Źródło przewagi
- rynkowej
- Nieistotna kwestia
- w naszej działalności
- Prestiż
- Strategia działania
- Zbędny wydatek

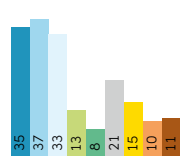
Polska

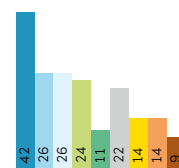
zachodniopomorskie

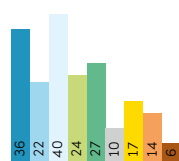
koszaliński

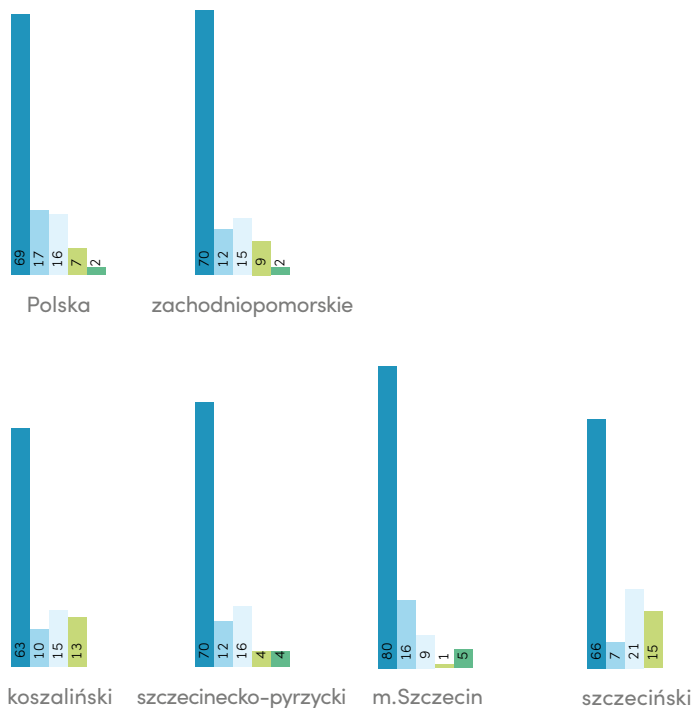
szczecinecko-pyrzycki

m.Szczecin

szczeciński

WYKRES 10

Przyczyny braku inwestycji (wyrażone w %)

- Nie było takiej potrzeby
- Niepewna sytuacja zewnętrzna
- Sytuacja finansowa firmy nie pozwalała na prowadzenie inwestycji
- Brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego na pokrycie kosztów inwestycji
- Inne

EKSPORT MIKRO I MAŁYCH FIRM

WYKRES 11

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

Eksport wyrobów lub usług przez firmę – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

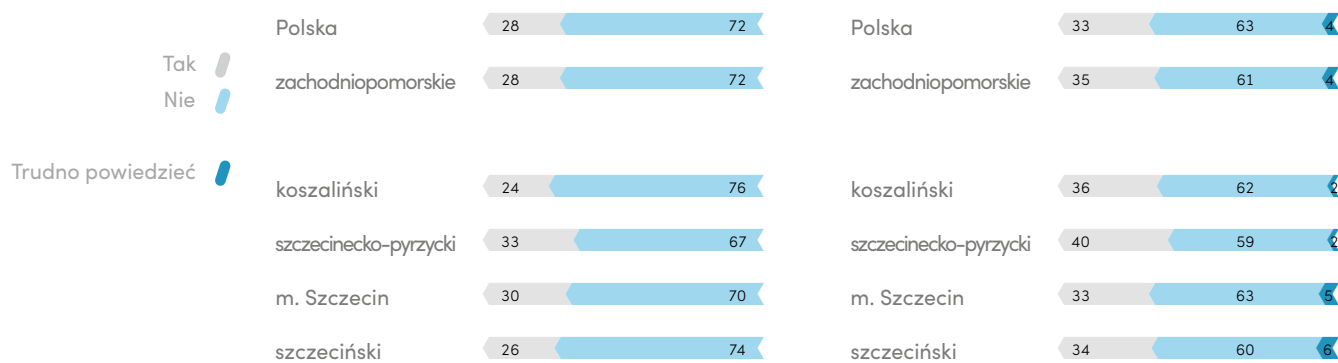
WYKRES 12

INNOWACYJNOŚĆ MIKRO I MAŁYCH FIRM

Innowacja produktowa
– woj. zachodniopomorskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

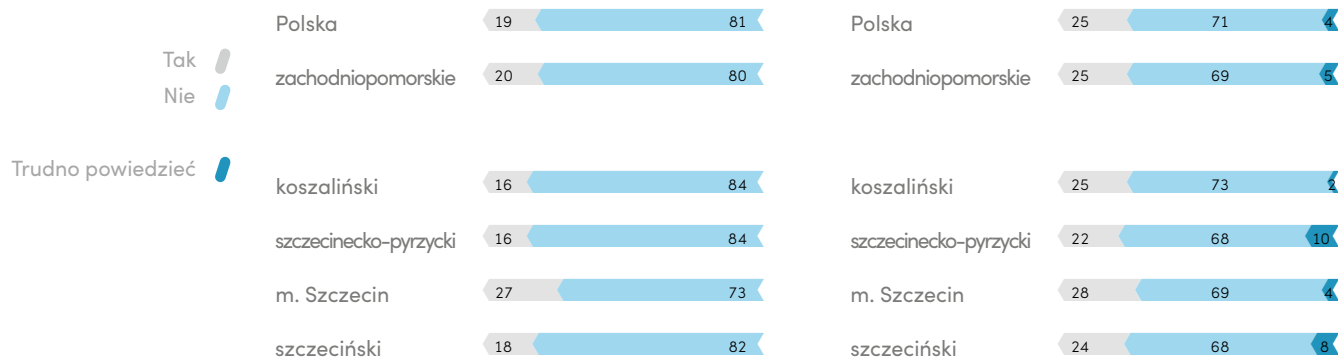

WYKRES 13

Innowacja procesowa
– woj. zachodniopomorskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

Przyszłe 12 miesięcy

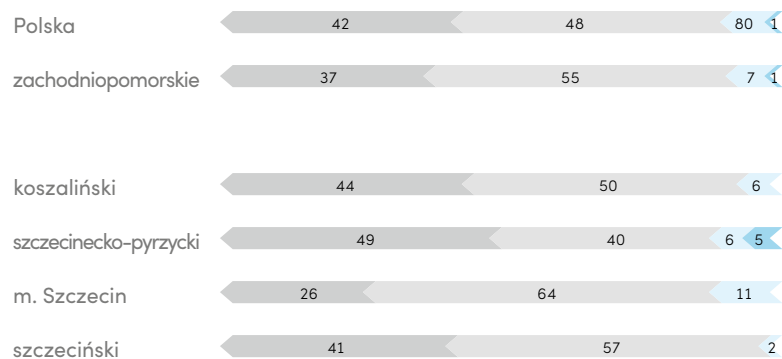

WYKRES 14

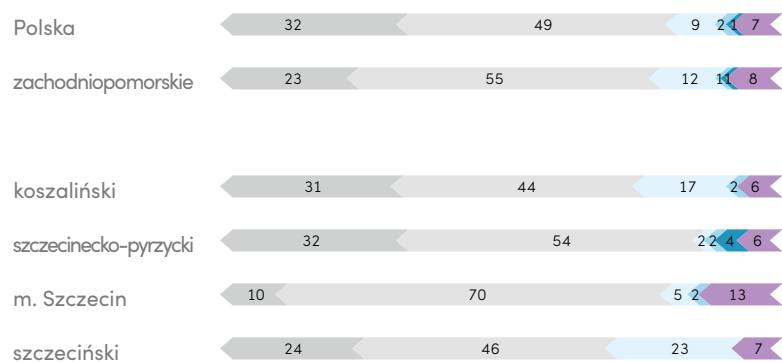
Wysokość wydatków
na innowacje
– woj. zachodniopomorskie
(wyrażone w %)

Poprzednie 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN

Przyszłe 12 miesięcy

- Poniżej 10 000 PLN
- Od 10 001 do 100 000 PLN
- Od 100 001 do 500 000 PLN
- Od 500 001 do 1 000 000 PLN
- Powyżej 1 000 000 PLN
- Trudno powiedzieć

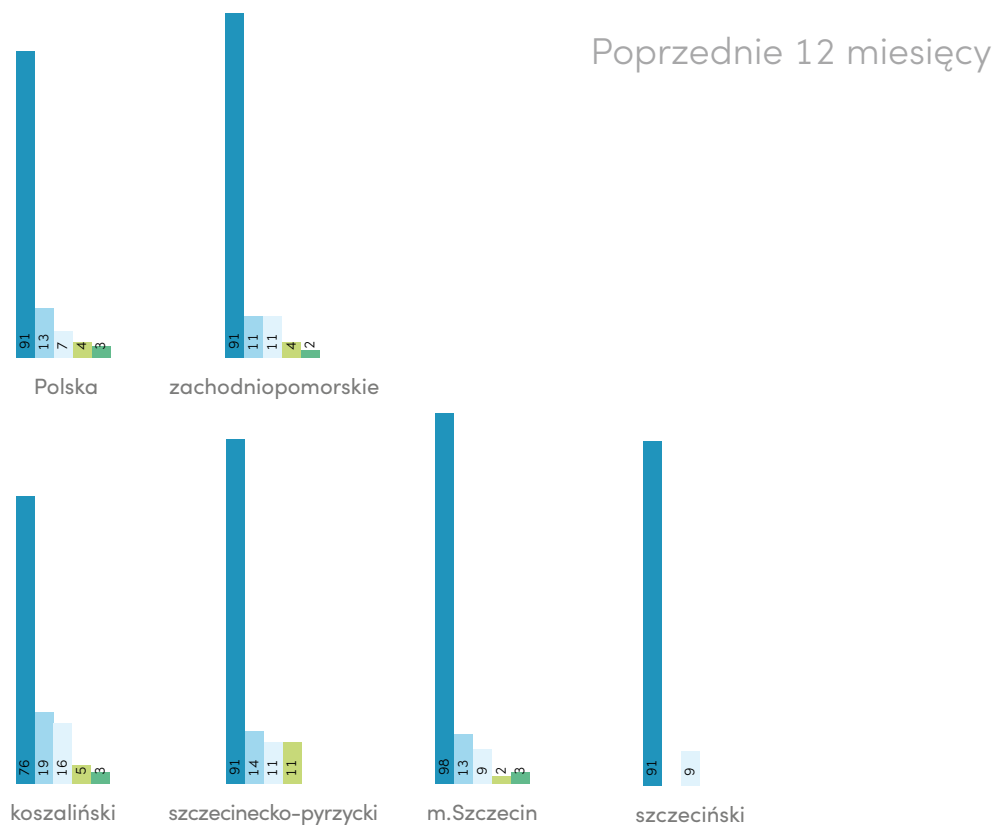

WYKRES 15

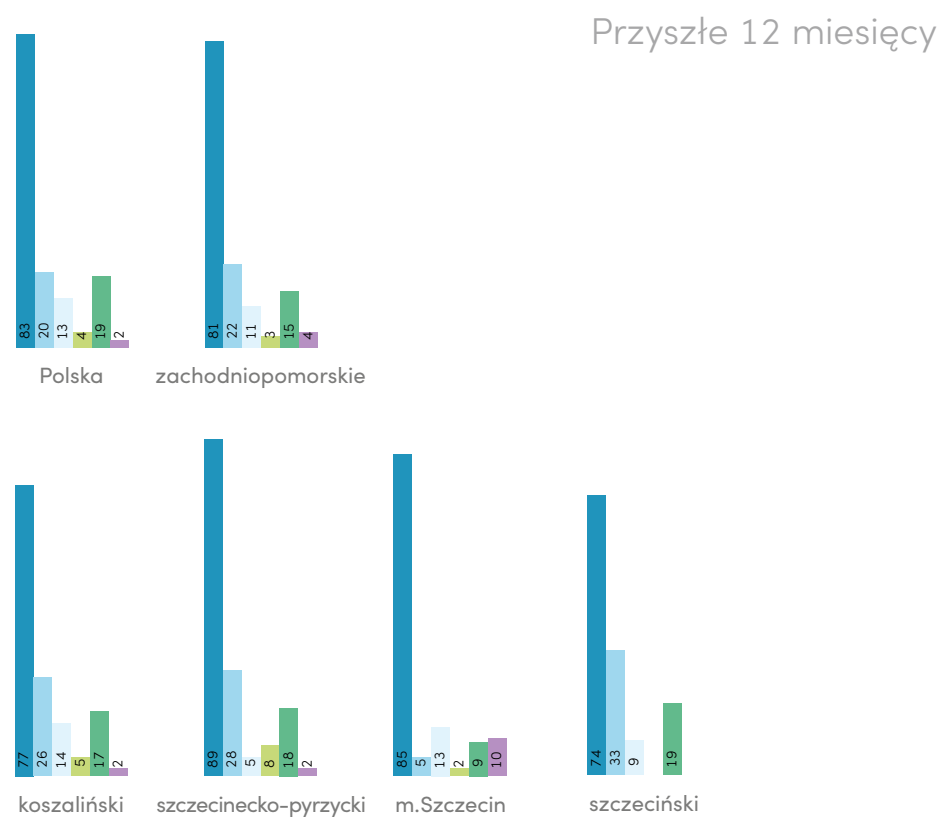
* 5 najczęściej wymienianych źródeł finansowania innowacji

Źródło finansowania innowacji – woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje

- Środki własne
- Kredyt bankowy
- Leasing
- Pożyczka od rodziny lub znajomych
- Dotacje
- Trudno powiedzieć

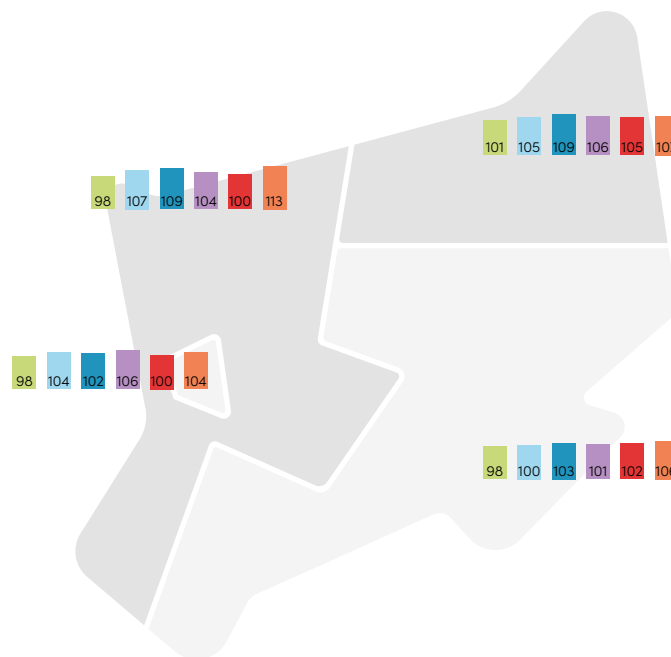

OCENA OTOCZENIA BIZNESU PRZEZ MIKRO I MAŁE FIRMY

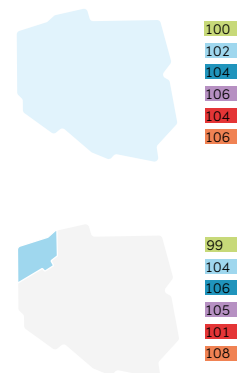
MAPA 10

Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

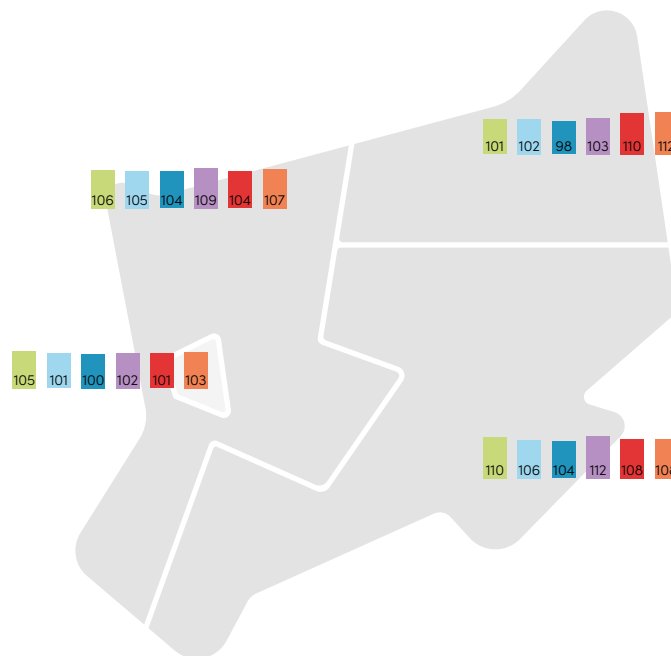

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację – woj. zachodniopomorskie

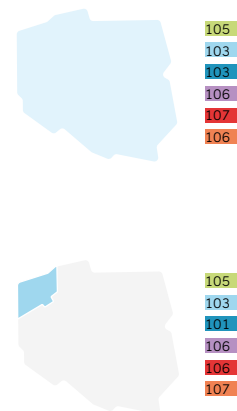
Wartość indeksu z badania w 2019 roku:
 poniżej wyniku ogólnopolskiego
 powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:
 indeks z 2014
 indeks z 2015
 indeks z 2016
 indeks z 2017
 indeks z 2018
 indeks z 2019

MAPA 11

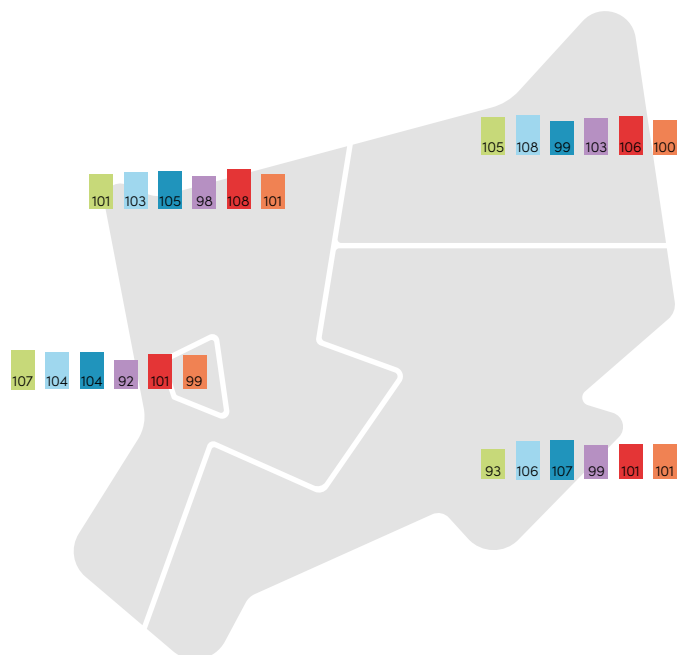
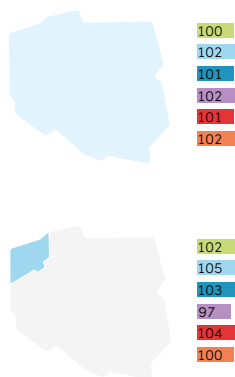
Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów – woj. zachodniopomorskie

MAPA 12

Ocena uciążliwości
kontroli działalności
gospodarczej
– woj. zachodniopomorskie

Wartość indeksu
z badania w 2019 roku:

- poniżej wyniku ogólnopolskiego
- powyżej wyniku ogólnopolskiego

Indeksy:

- indeks z 2014
- indeks z 2015
- indeks z 2016
- indeks z 2017
- indeks z 2018
- indeks z 2019

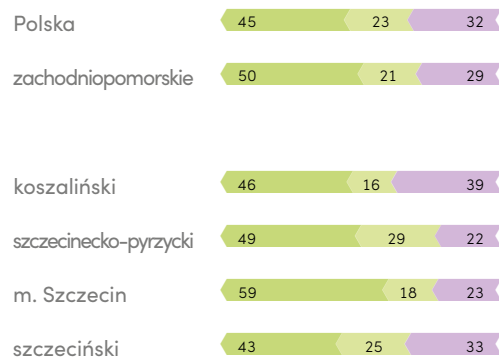
WYKRES 16

Przynależność do
organizacji biznesowych
– woj. zachodniopomorskie
(wyrażone w %)

WYKRES 17

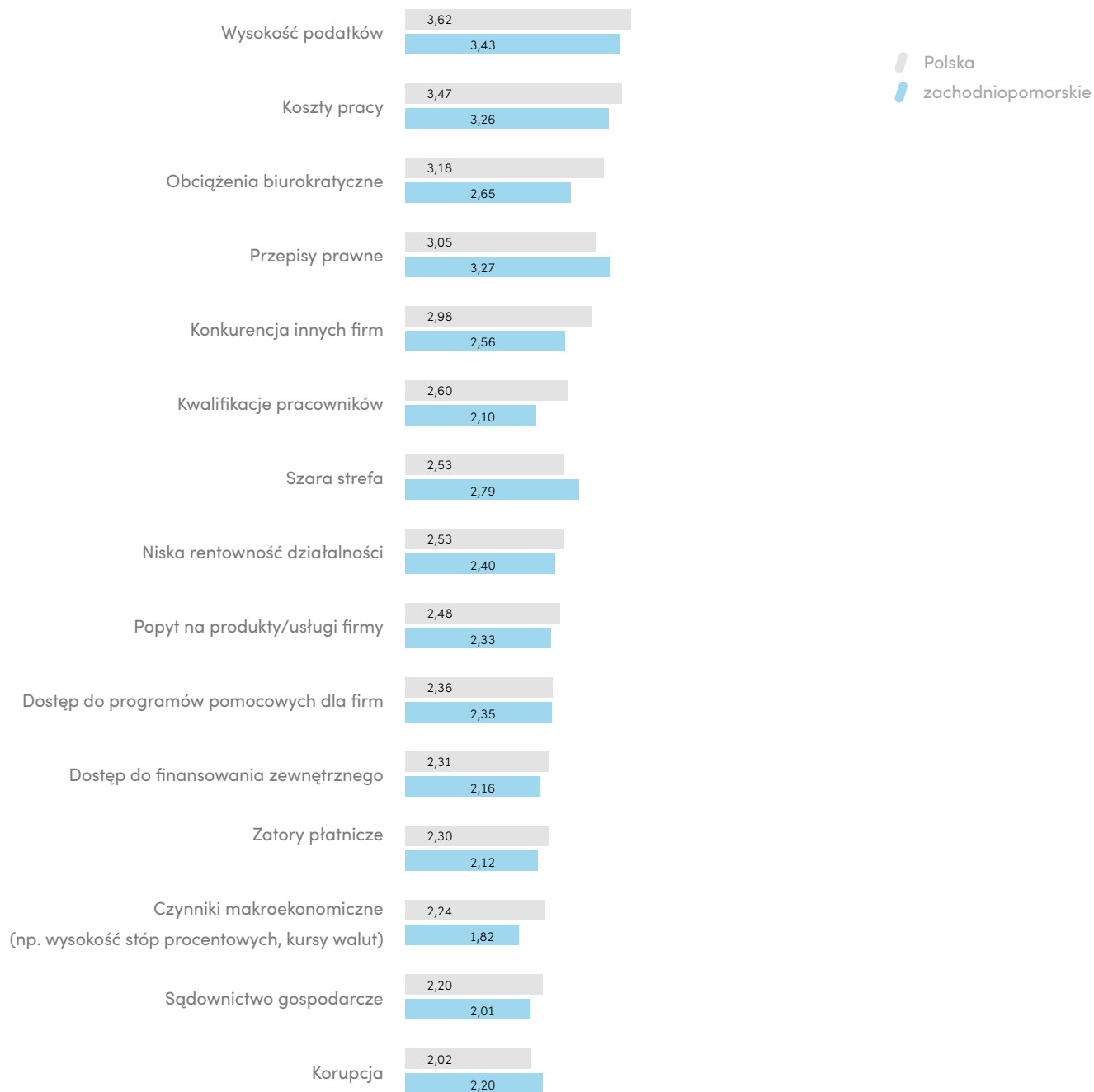
Korzystanie z usług firm zewnętrznych
– woj. zachodniopomorskie (wyrażone w %)

WYKRES 18

Główne bariery rozwoju
firmy – woj. zachodniopomorskie

Na wykresie zaprezentowano średnie z odpowiedzi;
od 1 „brak bariery” do 5 „bardzo ograniczająca bariera”.

Twoja firma może więcej.

Rozwijaj swój biznes dzięki kredytowi z gwarancją EFI COSME

Gwarancja EFI COSME zabezpiecza
aż 50% kredytu i odsetek

- ✓ 0% - gwarancja nic nie kosztuje
- ✓ wkład własny obniżony do 10% dla firm działających powyżej 3 lat
- ✓ 12,9 mln PLN lub 3 mln EUR – maksymalna wartość kredytu

 Bank Pekao

www.pekao.com.pl | 801 666 555 (opłata wg cennika operatora)

Niniejsza Gwarancja została udzielona w ramach programu COSME oraz Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych („EFSI”) ustanowionego na mocy Planu Inwestycyjnego dla Europy. EFSI ma na celu wspieranie finansowania i wdrażania inwestycji produkcyjnych w Unii Europejskiej oraz zapewnienie lepszego dostępu do finansowania. Gwarancje EFI nie stanowią pomocy publicznej. Bank podejmuje decyzję o udzieleniu finansowania po dokonaniu analizy kredytowej i oceny zdolności kredytowej. Materiał nie stanowi oferty w rozumieniu Kodeksu cywilnego.

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 53/57, 00-950 Warszawa, wpisany do rejestru przedsiębiorców w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, KRS: 0000014843, NIP: 526-00-06-841, REGON: 000010205, wysokość kapitału zakładowego i kapitału wpłaconego: 262 470 034 zł.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

 **EUROPEAN
INVESTMENT
FUND**

